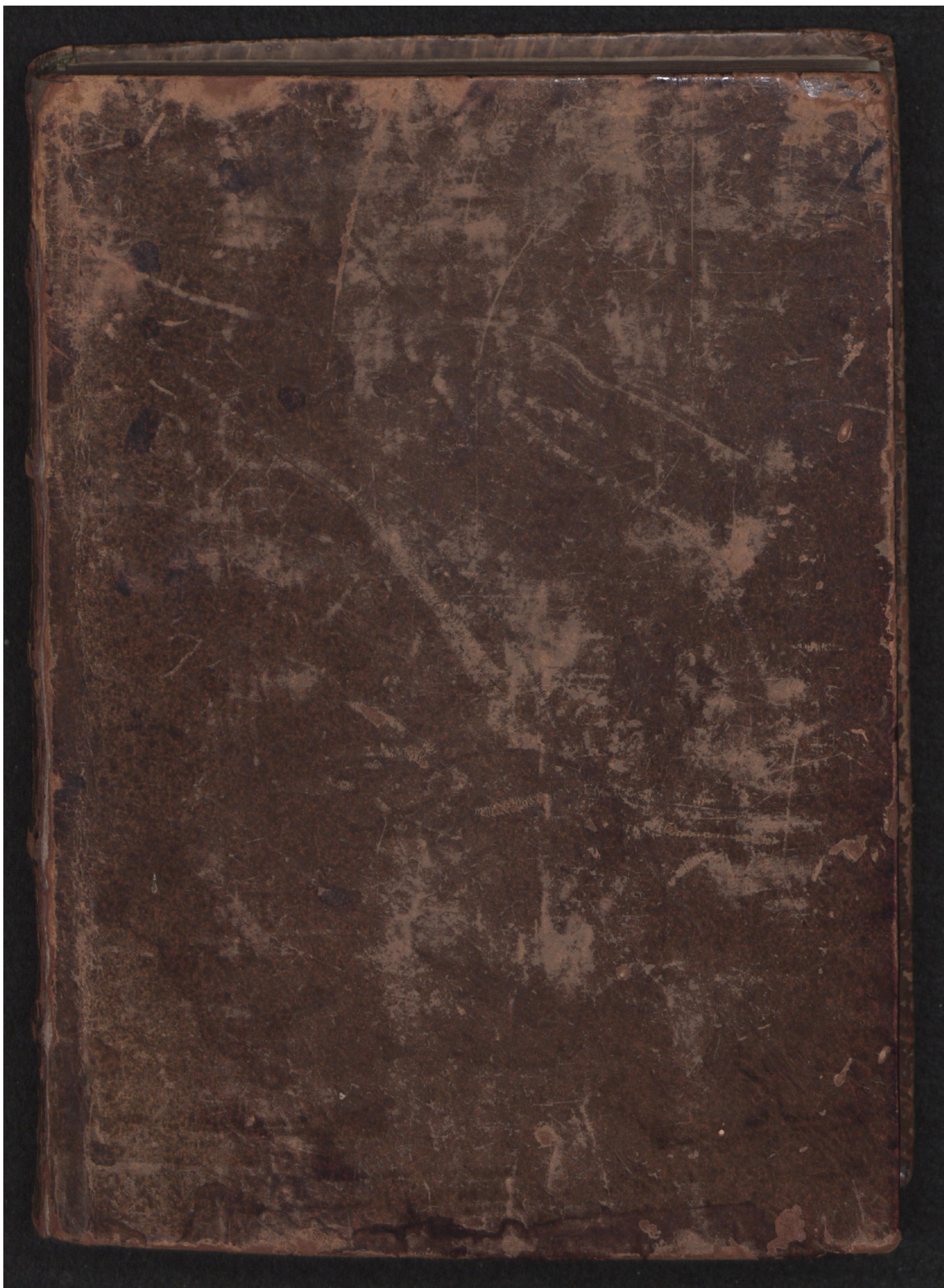

C. Erlund.

vid. Danische bibl. 1 Stück. p. 78.

Nærværende Ex. er af mig collationeret og befundet complet. C.M.

Alle Epistler oc Euāgelia som lesiss alle Søndage om aared. sammeledis Jule dag Paaske dagh. Pingetz dag. meth deriss vdtydning oc glose oc eth Jertegen till huer dag mz flere artickle som alle mēniske nyttelige ere

KONG: FRODE: FRED GOEDE.

En alſommectiſte Gwd Jomfrw Marie
oc alle gwdz helghen i hiẽmerigiſſ rige till
loff oc ære Alle enfoldige Dãſke folk ſõ icke
forſtaa latine til nøtte oc ſalighed Ere alle
Epiſtler och Ewãgelia ſom læſiſſ alle ſøn-
dage vdſette paa danſke met deriſſ vdtyd-
ninger oc i Jerteghen til hwert aff dem At
de ſom icke latine forſtaa Mue nw ſelffue
læſe paa danſke hworlediſſ de rettelige leff-
ue ſkwlle effter gwdz budord ſom ſtonde i
dem Och fonge ſiden effter deriſſ død den
ewindelige glæde for vden ende AMEN

Vor herre bad ſelff ſine verdighe apoſtle gonge om verden oc predicke oc læ-
re alle mẽniſke de hellige euangelia(han ſagde till dem)hwilken ſom tror och
bliffuer døpter han ſkal bliffue ſaligh Hwilken ſom icke tror han ſkal fordø-
miſſ ewindelighe Inghen kand tro de hellighe ewangelia vden han dem wel
forſtonder Forſtonder han dem icke Da bliffuer han fordømed Thii er det
nytteligt och vel tilbørligt ath de vdſettiſſ paa reth danſke faar enfoldige lig-
folk ſkyld ſom icke forſtaa latine Oc ſacte ey helder fõge tit predicken Hwad
nøtte eller gaffn kwnde ſimpel almwe fonge aff dem Om de all eniſte leſſdiſſ
for dem paa latine Vden de och ſiden ſagdiſſ for dem paa deriſſ eget maall
Vor herre ſiger i den hellige læſt Vilt dw kõme till hiẽmerigiſſ rige da holt
vor herriſſ budord Hworlediſſ kan noghen holde dem vden han wed ſam-
me ewangelia J hwilke de hellighe euangeliſter ſcreffue ſamme budord aff
vor herriſſ eghen mwnd (Sanctus Lucas ſiger actuum ii capit) Den
werdighe helliand kom aff hiemmelen pingetz dagh i brenedide twngerſſ
lignelſe till de hellighe apoſtle och andre vor herriſſ diſcipſe Oc de bleff-
ue alle Da opfylte aff ſamme werdighe helliand och talede ſtrax alle twn-
ghemaall Ath de ſkulde ſiden predicke och lære alle menniſke ſom vor i wer-
den de hellighe euangelia paa deriſſ eget maall ſaa alle dem wel forſtonde
kunde Stẽ Hanſſ apoſtel oc euaugeliſta oc Sctũs Lucas ſcreffue till greken
euangelia paa grekiſke ath de ſkwlde dem vel forſtonde Stũs Mattheus
ſcreff ewangelia paa ebraiſke til dem ſom talede ebraiſke maall Sancte
Pouild apoſtel ſcreff epiſtler paa grekiſke och ebraiſke till dem ſom talede
ſaadanne maall Hagde nogen aff dem ſcreffuit euangelia till dmarckiſſ
Righe Da hagde han dem viſſelighe ſcreffuit paa ret danſke ſaa alle det
forſtondet hagde thii hwert menniſke bør ath kwnde dem paa ſit egeth
maall Jnghen ſkal tro ath de ere helligere paa eth twngemaall en paa eth
andet De ere ſaa gode paa danſke oc tydſke ſom de ere paa latine naar
de ellerſſ reth vdtydiſſ Thii kand inthz vfornymſtigt eller awendzfulth
menniſke rettelige ſige ath det er ilde giort eller vbequẽmeligt At vdſette dem
paa danſke Men ingen kand bliffue ſalig for vden dem och den hellige tro

Tafflen met huilken alle epistler oc euangelia strax findiss som lesiss alle søndage om aareth

Iule dag till Cristmesse Ffolio xv

Scti Staffenss første martiriss dag Ffo xxvi

Tafflen paa Epiſtler och Euangelia

Tafflen paa Epiſtler och Euangelia

Paaſke dagh Folio cxxi

Pingetz dagh Folio c xlix.

Hellig trefoldighedz ſøndag Folio.cxlix

Tafflen paa Epistler och Euangelia

Tafflen paa Epistler och Euangelia

Tafflen paa Jertegen som de stonde i boghen

Tafflen paa Jertegen som de stonde i boghen

Om vor herrisſ pinesſ ihukommelse

Christi testamentt, paa korßit .

Her effter følger mãge gaffuer oc fruct sō de fōge de gerne offuer tēcker vor herrisſ pinelse Første gaffue oc fruct er at de omuē-disſ til gud fra derisſ synder Thii ath naar eth mēniske betēc-ker vor herisſ død oc pine da bliffuer han beqwem till at gøre ret scrifftemaall oc bod for dem mz anger oc rwelse Hun gør oc mēnisken beqwem til at gøre fylleſt for synden huilked han gøre skal mz almisse gerninger oc gudelige bøner Vor herre fastede i xl daghe at wii skulle veluillelige faste for vaare synder han gaff och rundelige alle det sō dem vor nyttteligst til liff oc siell At vii skulle giffue fattige aff det gotz han osſ forlent haffuer Stūs Anselmꝰ scriffuer ath vor herre gaff sit testamēte der han hengde paa det hellige korsſ oc delede milhed oc barmhertighed meth alle Førſt gaff han gud fader sin siel Jøderne sit legeme iōfrw marie stē hãsſ.apo-stlene forfølning oc modgong her i verden Røffueren paradisſ Alle syndere sō icke ville gøre penitentz helwede.cristne mēniske sō haffue anger och ruelse for derisſ synder korsſet Det vor ath de skulde stedze offuer tencke hansſ død oc pi-ne han bad paa korsſet at hān der mz vilde giffue osſ got exēpell at vii skulde bede Stūs Augustinꝰ siger all vor herrisſ leffnid paa iorden vor osſ til eth exē-pell at leffue effter stūs Gregoriꝰ siger all vor herrisſ gerning vor osſ til en ler-dom oc kennedō Thii skall huer sō vill gøre penitentz faar sine synder idelige haffue vor herisſ pine i sin hwgkōmelse oc opregne mz sig hworledisſ han vor hwstrugen kronid oc kaarsſfested oc bede ydmygelige ath han formedelst dē pi-ne vil forbarme sig offuer hãnem da fonger han naade til at gøre plict oc bod for sãme sine synder Alle syndere sō formercke ved dem selffue at de ere forher-dede i synderne oc icke kwnde tycke dem ilde ath vere de skulle haffue tilfluct til hansſ pine da fongede naade til at gøre plict ac bod for dem

Anselmus

Christi testament, paa korßit

augustinꝰ] gregorius

40

Anden gaffue er Vor herre vill gøre eth retferdigt mēniske aff det sō før vor belagd mz mange synder Er nogen høfferdigh da skall han offuer tencke vor herrisſ store ydmyghed da forlader han hãnem sin høfferdighed Er nogen nidsk da skal han betencke hansſ armod och

fattigdom han led paa iorden och giffue fattige folk almisser Da aff flettiss dē synd aff hannem Er nogen hastig da skal han betencke vor heriss milhed och barmhertighed som han giorde mod alle Haffuer nogen had eller auind til sin wven Da skall hã tencke at han bad got for sine wvenner som hãnem pinte er nogen wkysk Da skall han betencke vor herriss hwstrugelse oc hãss hellige fem vunder Haffuer nogen wrede i sit hierte til nogen Da skal han betencke at vor herre lod opstinge sit hierte mz det hwasse spiwd for den kerlighed han hagde til oss Er nogen lad da skall han betencke De stompede nagle mz hwilke hãss føder vore i gẽnem slagne Och ath hanss fodspor stode fulde mz blod der han bar det hellige korss Saa skal huer selff opregne sine synder och bede vor herre ath han formedelst saadan hanss pine vil forlade hannem dem

TRedie gaffue er ath gudz søn vil gøre en stadig fred mellẽ gud fader oc den som kõmer hanss pine i hw thii at mz hanss død och pine vor giord en stadig fred mellem gud fader ac mẽniskenss køn Oc den sã=me fred fornyess igen naar nogen offuer tencker hanss pine oc gør mẽniskenss siel pwr oc salig Sãctus Bonauentura siger At ingen ting affløser menniskenss synder saa meget sõ vor herriss piness i hwkõmelse hwn gør Bonauentura

FJerde gaffue er Ath all verdenss modgongh och sorgh bliuer det mẽnniske læth at bere som offuer tencker vor herriss pinelse Naar nogen offuer tencker hanss pine da fonger han hwgswalelse i sin sorg oc drøuelse Dauid siger aff vor herriss mwnd Cũ ipso sũ in tribulacione Jeg er hoss den sõ haffuer modgong oc sorg ieg vil frelse hãnẽ oc gøre hãnem salig oc glad Dauid Thii skulde alle som stedde ere i nogen sorg haffue tilflwct til wor herriss pine da hielper han dem gerne der aff Haffuer nogẽ hoffuit verck da skal han betencke hworlediss vor herre wor kronet mz den hwasse torne krone sõ stack ind i hãss benedide hoffuit oc hierne Haffuer han ont i øgen hender føder eller side da skal han betencke den pine wor herre led paa de sine lẽmer oc bede hãnem at hã formedelst den vil hielpe hãnẽ Haffuer nogẽ hũger tørst eller kuld da skal han betẽcke at vor herre led sodãne plauer for vor skyld stũs Bernardus siger Huad er det sõ dig icke tyckiss gaat at være naar du ihukõmer vor herriss pine Bernardus

FEmpte er Ath vor herre obenbarer hãnem hworlediss han leffue skal effter hanss vilge Oc han giffuer hãnem naade til at fuldkõme hãss vilge mz Stũs Johãnes siger i sit xv c aff wor herriss mwnd Sine me nihil potestis facere J kũde inthz høre vden mig Naar nogen twiler paa noget da skall han fly til vor herre oc bede hãnem om sin naade at hand for=medelst sin pine vil giffue hãnem visdom til at forstõde det han vil vide oc det som hãnem er nyttteligst til hanss sielss salighed Dauid siger O dw alsommectiste gwd lær migh ath gøre din wilghe thii dw est min gwd och skabere Johannes xv capi Dauid

VJette er Ath vor herre vil giffue sãme menniske gudelighed i hanss hierte oc høre hanss bøn Naar en haffuer ingen kerlighed til at tie=ne vor herre da skal han flytill hanss pine saa fonger han rundelige

augustinꝰ gwdelighedz sødme s Augustinꝰ siger Inspice vulnera &c See vor herriss saar
sō henger paa korsset oc hanss verdige blod sō rinder aff hāss legeme hā bøyer
sit hoffuit ned til tegen at han vil høre dem som fly till hānem hanss hierte er
obet til tegē at hā alle elske vil hāss hēder ere vdracte thi hā vil tage alle i fagn
Alt hāss legeme henger der obēbarlige til tegē at han oss der mz igēløse wilde

TJwende er at vor herre betegner oc mercker hānem i trende stade paa
hanss legeme J hanss hender thii han vil hielpe hānē i all hāss mod-
gōg oc sorg J hanss hierte at han aldrig forgleme skall sin gud oc ska
bere i hāss føder at hā icke skal gōge fra hānē men bliue hoss hānem ewindeli-
Esaias xlix capi ge Esaias siger aff vor herriss mwnd xlix c Si obliuisci pōt mater &c Er det
saa at din moder forglēmer dig sin kødelige søn da skal ieg aldrig forgleme dig

OTtende er At eth mēniskē kand fortiene mer naade aff gud i det han
offuer tencker vor herriss pinelse En han gøre kunde om all den helli-
crisostomꝰ ge kirke oc alle mēniske paa iorden baade for hānem stūs Crisosto-
mus siger Nulla res est que magis ad salutē hoīm &c Der er ingen ting til sō
mer kōmer mēnisken til salighed en vor herress dødiss oc pinesś i hukōmelse

NJende er At sāme pinesś i hukōmelse offuer gonger alle de gode gernin
ger som nogen kād gøre thii at inthz er vor herre saa tacknēmeligt oc
Albertus magnus mēnisken saa nytteligt som vor herriss pinesś amindelse Albertꝰ ma-
gnꝰ siger Siplex meditacio passiōis &c En enfoldig vor herress pinesś i hukō-
melse er mennisken mer nytteligt en han fastede til vand oc brød i aar i gēnem
Oc hustruge sig daglige til blodz mz suøber oc lessde huer dag dauidz psaltere

Tiende er At vor herriss pinesś idelige i hukōmelse er mēnisken mer nyt
telig oc gaffnlig en iomfrw maria oc alle gudz helgene baade for hā-
nem Thii mēniskenss salighed er icke all eniste i hellige mendz bøn
Men hun er mere i vor herriss bitter død oc pine mz huilke han oss igen løssde
crisostomꝰ Sanctus Crisostomus siger Ois salus hominū in morte cristi posita est All
menniskenss salighed er sat i vor herriss sware død och pine

Elleffte er At hagde noget mēniske forsømelige leffuit alle sine dage oc
han betencke vilde vor herriss pine da finge han saa stor naade som
en an'den der hagde tienthi vor herre all sin liffuiss tiid oc icke hagde
hafft saadan i hulkōmelse aff hanss pine En dog at han hagde øffuit sig i an-
dre gudelige gerninger thii skal huer som før haffuer leffuit forsømelige oprette
Bernardꝰ det mz vor herriss pinesś amindelse sō Stūs Bernardꝰ siger scio ꝙ merita Jeg
ved at mine velgerninger recke icke til min plict och bod thii vil ieg fly til vor
herriss barmhertighed ath hanss pine och saar opfylde hwad mig fattiss

TOlffte fruct er At vor herre vil glæde oc huswale hānem po sin yder-
ste tiid mz sin gwddōmelige neruerelse Och giffue hānem siden den
ewige glæde i hiēmerige Det er mēnisken mest nyttelygt at vor herre
er da hoss hānem thii dieffuelen frister hānem da alder mest oc opregner hanss
synder sō han haffuer giort at hā kan kōme hānem i mishoff thi det er farligst
for sielenss fortabelse Thii skall hwer bede gwd ath han da frelser hannem

Epistola ad Romanos xiii

Fratres Sciētes qr hora est iam nos de somno.

Denne epistel som er eth sendige breff paa danske som lesiss i dag i den hellige kirke Den screff den verdige apostel Sancte Pouels till de Romerske och stonder hwn i hanss trettende capittel oc lyder saa paa wort maall.

Kere brødre som er alle cristne mēniske Widher at det er nu tiid at wi opstonde aff søffne Det er aff waare synder Thii at naadenss tiid och wor salighed er nw nermer en wii hagde acthz oc trod Nattē er framfaren. som wor den gamble low Oc daghen til stunder nu. det er den hellige tro. Lader oss for di aff legge mørkenss gerniger. som er wore synder Oc føre oss i klarhedsenss vaaben som er dygdelige gerninger At wii mwe erlige framgonge paa den yderste dōme dag. J skulle icke leffue i offuerflødighed mz mad oc drick Jcke helder i ladhed eller vkyskhed. Jcke helder i awend eller trette Men i skulle anamme Jhesum cristum i etherss hierte hw synd oc vnderstondelser.

Glosen oc Udtydningen her paa.

Denne forscreffne epistel som stonder sist i saucte pouildz tret-tende capittel hwn læsis i den hellige kirke paa denne første Aduentz søndag som er i dag Thii han lærer oss oc alle cristne mēniske i hende at wii skullle rede oss at wi anāme mwe ihesum cristum wor frelsere tilbørlige Och opregner han sey almindelige sware synder som wii nw fly skulle Met hwilke huert mēniske reddelige oc bluelige framgonge maa for gwdz strenge dom Den første er offuerflødighed met mad oc kresne retther Om hwilked Salomon siger. we worder de mēniske som elske deriss bug for deriss gud Den anden er druckenskaff Der om siger oc Salomon Dricker ether icke druckne aff vin thii der aff kommer vkyskhed Saa bør oss at sige dricker ether icke druckne aff øll thii der aff kommer vkyskhed. Hwo sig offte dricker drucken mz vilge oc for act han synder der met dødelige saa tit han det gør. Hwo som kōmer en anden til at dricke sig drucken eller nøder hānwm der til han synder oc dødelige saa tiit han det gør Den tredie er ladhed oc bløde senge Der

Paulus xiii. ca.

Salomō.

Jeronim⁹ om scriffuer Sanctus Jeronimus sigendiss En dog at den allsōmectiste gud
lader solen skinne offurr onde oc gode Dog skal dig bluess at solen skin offuer
dig men dw ligger oc vender dig i en bløden seng aff ledie Her om scriffuer och
Salomō Salomon sigendiss Ligerviss som en dør vendiss paa sine hengsle Saa ven
in libro der i lad sig i sin seng Oc i blant sine synder Den fierde er vkyskhed Om
sapien. huilken Sctē Pouild siger Alle de som øffue dem i vkyskhed oc hoor de skul
Paulus le icke fōge dell eller part i hiemerigiss rige Den femte er kiff oc trette Der om
Augusti- scriffuer Sanctus Augustinus oc siger kiff oc trette beblinder eth mēniske at
nus. han icke kan kende sandhed Den siette er awend Om hwilken Sctūs Je-
Jeronim⁹ ronimus siger Er det saa at dw begerer hiemerige Da skalt du rense din hw
oc hierte fra awend som haffuer broderskaff met dieffuelen som er fwld meth
awend Mod disse forscreffne synder skwlle wii haffue wor omgengelse meth
Augusti- Jhesu cristo oc øffue oss i gode gerninger effter sancti Augustini raad som si-
nus ger Hwo sō icke effter følger ihesu xpi fodspor han er icke ret cristet mēniske.

Euangelium secūdum matheum.xxi.ca.

In illo tempore Cum appropinquasset ihesus

Ette hellige Euāgeliū som læsis i dag i den hellige kirke paa Søndagenss vegne det scriffuer oss den verdige Ewāgelista Sanctus Matheus i sit et oc tywende capittel och lyder det saa paa danske.

EN tiid wor herre ihesus xp̄s gick fra Bethania mod Jherusalē oc kom til en by paa vegn som ligger neden op til Oliueti bierg som kallis Betphage Da sagde han til twende sine discipele Gōger till Jherusalē der finde i en bwnden aseninde oc hendiss føl løser dem oc leder dem hiid til mig Er det saa ot nogen spør huort i wille met dem da suarer hānem at herren haffuer dem behoff saa lader han dem strax gonge Dette giorde wor herre at det fuldkōmess skulle som p̄feten tilforn spaat hagde (sigendiss) O i mēniske i Jherusalē (Siger) Nw kōmer din rette konge mild oc spagferdig sidendiss paa en aseninde oc hēniss føl Wor herriss discipel giorde sō han dem befalet hagde Oc ledde aseninden oc hendiss føl til bage igen mz dem oc bredde deriss kleder paa dem oc sette wor herre der paa Der han kō til Jherusalē da kom der en megtig stor skare met folk mod hānwm Sōme bredde deriss kleder paa vegn och somme strødde meth palme qwiste mod hānū Oc robede de alle gladelige sō ginge faare hānū oc bag hannū sigendiss Welsignet were dw som kōmer i den hiēmelske herriss naffn frelss oss alle. ✠ Saa lyder denne hellige lest i sig selff Nu efterfølger glosen oc vdtydingen der paa.

Udtydningen oc Glosen her paa.

Explicatio: huius Evangelii

Den hellige mand Sctũs Crisostomꝰ scriffuer at wor herre kom til
tilforn til Jherusalẽ Sõ sctẽ Hanss oc bewiser Dog red han aldrig
der ind for nw eller lod brede kleder amod sig eller strø mz vther el-
ler palmer eller gøre sig nogẽ andẽ heder eller ære Aldrig optẽde han helder de
riss hw eller hierter til ath loffue hanss guddõmelighed for nw mod han ville
taale sin død oc pine da red hand der ind mz saadan heder oc ære At de skul
le fonge dess ydermere awend til hãnwm oc fulkõme hanss pine Dette sãme
ewangelium lesis och om palme søndagh. Textus. Misit duos discipulos. Textus
Vor herre vdsende twende sine disciple sõ vor sancte hanss oc stẽ Jep Sõme
scriffue at det skulle vered sancte Peder oc sctũs Philippus. At de skulle løse
asẽinden oc hẽniss føll oc lede hãnum dem. Der met vnderstõdiss twende folk
sow wor Jøderne oc hedninger som frelste waåre aff deriss vantro oc dieffue
lenss vildelse formedelst apostleness predicken oc lerdõ. Vor herre vdsende oc
to apostle At betegne at alle mẽniske frelsis fra al synd mz tu budord som er
Elsk din gud offuer all ting oc din ieffn cristen lige ved dig selff J disse tu bu
dord fuldkõmess all retferdighed oc all synd vdelyckiss Textus Dicite filie Textus
syon. O alle mẽniske i Jherusalẽ siger Nw kõmer din rette hiẽmelske kõge
Disse ord scriffuer den werdige Profete zacharias i sit niende capittel Meth zacharie
huilke hã spaade at Gud skulle kõme til Jherusalẽ mz ydmyghed oc armod nono ca.
ridendiss paa en asẽnde oc hendiss føl Her skal huer mercke at wor herre red
først paa asẽinden halff vegn Saa paa føllet sõ vberedet wor oc wilt. til Jhe
rusalemss port Sidẽ red han paa asẽinden igen til tẽplen Der met vnderstõ-
diss at wor herre kom hiid til verden at igenløse twende hõde folk sõ vor Jø-
derne oc hedninger Met asẽinden sõ tam oc spag wor vnderstõdiss Jøderne
sõ lenge tilforn hagde wered vnder den gãble low Met føllet sõ vberedet och
vilt vor vnderstõdiss hedningene som icke en da hagde nogẽ low at leffue eff
ter Textꝰ Et iposuerũt sup eos vestimẽta sua Met klederne sõ hanss disci Textus
pel lagde paa asẽinden oc følled vnder wor herre Understondiss gudz budord
oc hanss naade Thii at ligeruiss sõ kroppenss lønlighed skyuless mz klæder
Saa skyuless oc vaare lønlige syndelige legemenss begerelser oc synder met
hanss budord oc naade Alle mẽniske ere tilbøyelige til synden aff deriss na-
ture som Sancte Pouils scriffuer Ad Ephe ii ~~Den tiid Adã hagde brudet~~ Paulus
~~gudz bud da kẽde hã sig at vere nøgẽ~~ Det vor syndelig Tii tog han figẽ blad ad Ephe ii
oc skyulte syn lønlighed met Men tilforn men han wor i vskyldighedsenss
stat daa kũde han icke bluess Textꝰ Turbe autẽ pcedebãt Oc alle de sõ Textus
ginge faare oc bag hãnwm robede gladelige oc sagde velsignet vere dw som
kõmer i den hiẽmelske herriss naffn Met dem sõ ginge faare hannũ vnder-
stõdiss patriarckerne oc pfeterne sõ screffue och spaade om hãss tilkõmelse oc
fødelse Met dem sõ effter hãnwm ginge vnderstõdiss Apostlene martiress oc
andre helgene oc doctores som pdickede oc lerde den hellige tro oc hanss leff-
nid død oc pine oc hanss verdige opfarelse til hiẽmelss oc andre artickel och
puncte i den hellige cristelige tro Vor herre red paa asẽinden oc hẽniss føll
for ianden sag skyld Thi at de ere spagferdige dywr aff nature Ved huilke

alle gode ydmyge menniske lignesz mwe Men dieffuelen rider offuerdadighe
oc høfferdige mēniske Oc styrer oc regerer han dem nu her paa iordē i vkysk
hed offuerdadighed offuerflødighed vretferdighed vbarmhertighed oc i andre
slēme dødelige synder Siden rider han dem til den euige heluediss fordømel-
se som de skulle ride hānwom igen dem til ydermere ve oc pine som aldrig fon
ger endhe Det om vil ieg sige eder i sant Jertegen oc der met ende min tale.

Et Jertegen om vkyskhed oc høfferdighed.

VJi læse at to gudelige brødre ginge om landene at predicke gudz ord
Den elste aff dem hagde besynderlig mact at affløse māge pawe sa
ger En tid kōme de til et stort Slot paa huilked der bode en mectig
Frwe der sagde de gudelige messe Daa sagde hwn vid sig selff Nu skal ieg
scriffte til dēne broder oc sige hānū mine synder thi hā er fremed oc kōmer hid
icke sacte mer ieg thaar icke nu bluess der ved Saa scrifftede hwn sig til den
elste Saa saa hanss broder en todsse sprīge aff hēnis mund for hwer den sind
hun sagde oc de hoppede alle vd aff kirkē Om siger vilde hun oc sagd en stor
synd oc ored wor i mwndē dog holt hwn det inde oc tagdet da saa sāme bro-
der i grwm drage ī henniss mwnd men han drog sig ind i henniss halss igen.
Saa kōme oc alle padderne igen oc sprūge ind igen effter hannū Der de vore
deden gōge oc kōme noget paa vegn da sagde den vnge broder till den anden
den siwn han saa Dette forundrede hannū storlige thi gik han strax till bage
igen oc ville lert sāme frue gode raad her emod der han kō til Slottet da vor
hwn død Thi bleffue de baade ganske bedrøffuede oc baade inderlige til gud
for hēde Tredie dagē der effter obēbarede hun sig for dem oc red paa en grum
dieffuel som skapter wor i en dragiss lignelse der hengde to verstygelige hwg-
gorme om hēniss halss sō slede oc bede hēniss brist oc spener gāske græsælige J
hwert hēniss øge sad en forgifftig padde at riffue dem vd Aff hēniss mwnd
vdfor græselig ild oc swogelss lwe Hēniss hoffuit wor besat mz slēme øgler sō
reffue haar oc kød aff til beenss Hēniss øren sagde fulde mz gloēde skud oc pile
Hēdiss hēder sledess oc bediss aff to grūme hūde Thi fulde sāme brødre ned til
iorden aff ret forferelse oc redsle Da sagde hwn O allsōmectiste gudz venner
frycther inthz Mē vider at ieg arme creatur er euige fordømpt for i dødelig
synd sō ieg bedreff i vkyskhed mz en min frende oc ville icke scriffte hēne thii
mig bluediss at sige hēne for min skrifftefader Saa manede hā hēde at hwn
sige skulde for huad sag hwn red den dieffuel oc hwi de orme saa plauede hē
niss legeme hwn suarede De øgler bide mith hoffuit saa swarlige for de guld
span seppel krādse oc andē ting sō ieg plegde at bere paa mit hoffuit De pad
der grawe mine øgen vd thii ieg vbluelige saa paa mandfolk meth dem och
gaff dem der met vkyskhedz tegen Mine øren piness meth gloende skwd thii
ieg ville gerne høre baguaskelse fortalelse oc vkyske ord Myn mwnd piness
met gloende swogelss ild oc lwe Thii iegh bespottede andre oc fortalede dem

oc talede løssactige ord oc qwad vbeqwēme viser oc kyste māge vbluelige De
hwggorme henge om myn halss for de guldkeder ieg hengde paa hānum De
bide mit bryst oc swge mine spener for ieg prydede dem met atskillige klenode
oc lod dem til syne oc stedde andre oc tage vbluelige paa dem Disse hwnde sli
de oc bide mine hēder. for ieg gaff hunde god mad som ieg skulle giffuit fatti
ge folk Oc for ieg bar mange guldringe paa dem met dyrebar stene Jeg rider
nw denne grwmme dieffuil oc drage for ieg høfferde mig aff min rigdom oc
slect. Oc wor hoffmodig i myt sind oc gerninger oc forsmaade fattige oc vn-
der tryckte dem Oc hagde kostelige heste oc forgilte karme til offuerdadighed
thii skal denne dieffuel ride oc nedertrycke mig i heluede igen her effter. Den
part neden for min belteſted met lender oc laar piness alder suariste mz gloen-
de ild oc slemme orme for den vkyskhed som ieg der mz bedreffuit haffuer Da
sagde henniss scriffte fader sig mig for hwad sag mest siele fordømess. Hwn
swarede mandfolk fordømess for mange honde synder Men qwindfolk ser-
deliss for fire honde synder Først for deriss onde mwnde oc forgifftige twnger
Fore de offuer maade pryde deriss legeme met guld sølff och kostelighe kleder
For de bruge troldom Oc for de ey gøre ret skrifftemaal men bluess at sige de
riss synder fram Han spurde om hwn icke kwnde frelsis Hwn sagde ney met
grædelig røst Der met løff dieffuelen hastelige til heluede mz hende Thi skul-
le wii alle vere ydmyge Den allsōmectiste gud red paa anseinden at bete oss
at han wil ride paa ydmyge och spagferdige mēniske det er han vil styre och
regere dem her paa iorden oc ride dem siden til den ewige hiemmerigiss glæde
som aldrig fonger ende Wiid at komme oc der at bliffue det vnde oss den al-
sommectiste gwd som er benedidet til ewig tiid. A M E N

Sermo primus Første predicken.

Prima, Pars.

Reparare in occursum dei tui israel.

Amos iiii Disse ord som iegh nw haffuer begynt myn tale
mz Dem scriffuer den mectige Profete Amos i sit fierde Ca- Amos
pittel oc lyde de saa paa danske O dw israelss folk red digh piiii. ca
mod din gwdz tilkōmelse Disse ord mwe rettelige saa sigis
i dag til hwert cristet mēniske O dw cristne mēniske red dig emod din gudz
tilkōmelse thii denne Søndag kallis Aduentz søndag det er gudz tilkōmel-
sis søndag Fordi bør hwert got mēniske nw at rede sig mod hanss tilkōmel
se Naar nogen konge eller herre skal kōme til nogen stad eller by. Da sendiss
der atskillelige bud for hānwm at bebude hanss tilkommelse at de skulle rede
dem til at anāme hānwm hederlige oc ærlige Met denne konge vnderstōdiss
vor herre ihesus cristus Om hwess tilkōmelse oc fødelse den hellige kirke nw
daglige sjunger til iwle dag Thi bør oss alle at rede oss til at anāme oc vnd
fange hānwm ærlige oc tilbørlige. Som ieg begynte myne ord O du israelss

folk som er hwert cristet menniske red dig mod din gudz tilkõmelse.

Den hellige kirkis legatt 1 St: paulus 2 Zacharias, prophet 3 St: matheus

DEn hellige kirke vdsender i dag trende verdige sendebud ath bebude
denne kongiss som er wor herriss tilkõmelse Det første er sctẽ Po-
uild Det andet . zacharias Prophete Det tredie er sanctus Mathe-
ewãgelista Sancte Pouild scriffuer først at de skulle haffue dem i trende hõ-
de maade som rettelige anamme ville dẽne konge som er wor herre I første
Paulꝰ ad Romanos xiii.ca. maade skulle de were vogne Som han scriffuer i syn epistel til de Romersker
i det trettende capittel som læsis i dag i den hellige kirke saa lydendiss Det er
nw tiid at wi opstõde aff søffne Naten er frãgongen oc dagen tilstunder nw
Før wor herre lod sig føde daa soffue mesten alle mẽniskene thii de waare
i naten det er i synden I naten er trende hõde ting som kõme mẽniske till at
soffue. Mørkhed koldhed oc fuctighed Naten er naturlige mørk thii drager
hwn mẽnisken til søffn fordi pleger man almindelige at lycke vinue oc døre
naar man vil soffue. Kolhed drager oc mẽnisken til søffn thii soffuer man
mer om vinteren en om sõmeren Fuctighed drager oc till søffn som den vise
Aristoteles mestere Aristotiles scriffuer Vapor humidus ꝛc. Den fuctighed som dragiss
op i hiernẽ aff magen han kõmer mẽniskene til at soffue thi soffue børn mere
en gãmelt folk fordi de haffue mere naturlig vedske i dem Det vor icke vn-
der at de soffue i det gamble testamẽte thi de waare i syndẽss mørkhed oc dief
fuelenss vildfarelse De wore oc forkyllede thii de hagde inthz aff den verdige
helliandz brendede kerlighz i dem De vaare oc fuctige aff legemenss synder oc
onde begerelser Dẽne nat er nw framgõgen oc dagen tilstũder nw Thii skul
le wii icke nw lenger soffue Men idelige woge i gudz tieniste Det rette lyuss
oc dag er nw kõmet som bort kørde mørked naten oc all vildfarelse Oc gaff
Esaye ca. ix. oss vissdõmenss klarhed Fordi scriffuer Esaias prophete i sit niende capittel
(Populus q̇ ambulabat i tenebris) Det folk som gik i syndẽss mørk Det ser
nw klarhedsenss lyuss Den helliãdz ild er oc nw kõmen sõ optend haffuer all
Luce xii verden oc bort kørd all koldhed som Sanctus Lucas scriffuer i sit tolffte ca
pittel aff gudz mwnd sigendiss (Ignẽ veni mittere i terrã) Jeg kom at sen-
de den helliandz ild offuer all iorden at han skall brende i alle mẽniskess hier
ter Den rette soll er oc nw kõmen som tører oc bort driffuer all fuctighed sõ
mẽnisken hagde til legemẽss løfte oc syndelig begering I andre maade skul-
le de afflegge deriss sorte reffne oc vrene kleder oc føre dem i deglige rene kleder
Met disse sorte kleder vnderstõdiss karighed oc nidskaff thi at karige oc nid-
ske mẽniske brende indwertiss aff stor sorg oc omhw som de haffue at de kun
de sancke oc skrabe mer til hobe oc der aff bliffuer deriss krop sort oc deriss siel
suertiss oc formørckiss der aff for gud Thi at nidske mẽniske ere saa sorte oc
Threnoꝝ quarto ca. formørcthe for gud at han dem icke kende kand Threnorum quarto ca. De-
nigrata est sup carbones facies eorũ) Deriss ansict er sortere en kwll saa en-
gen dem kende kan paa gaderne Met disse vrene kleder vnderstondiss vkysk-
hed som er en vrenlig oc verstyggelig synd for gud thii skal hwert mẽniske be
synderlige beuare sig der fra i denne hellige tiid Thii at døde noget mẽniske

i en dødelig vkysk synd tha bleffue han fordømet til euig tiid Oc sagdiss al-
le messer hor hãnwm som læsis offuer al cristendõmen til dõme dag da kũde
han icke der mz frelsis O huor greseligt oc grumt det er at tencke her paa at
mẽniskenss siel sõ vor herre igenløssd haffuer mz hanss dyre blod oc bitter død
oc pine saa ynckelige fortabess skal for saa lidẽ en legemẽss løste O hwor for
geligt oc gredeligt det er at mẽniskẽ saa skãmelige forkaste skal sin arme siæl
mz vkyskhed oc skylie hẽde fraa vor herress Jomfru mariess alle gudz engless
oc helgeness omgengelse oc den alderstørste hiẽmerigiss glæde Oc bebinde hẽde
til den ewige fordømelse oc pine som aldrig fõger ende der sõ de grũme dieffle
skulle slide oc riffue hẽne mz atskillelige plauer i det græselige oc dybe heluede
Som Sctũs Jheronimus scriffuer Qui luxuriatur viuus mortuus est. Jeronimꝰ
Den sõ leffuer vkyskelige han skal fordømess vden han gør der fore ret plict
oc bod Met de Reffne klæder merkiss høfferdighed Som der stonder Prouer- puerbiorũ
biorũ xiii ca. Inter superbos semꝑ iurgia sũt. Eblant høfferdige mẽniske er xiii ca.
altid kiff oc trette De trette altiid sammen thi den enevil were offuer den an-
den Met de rene kleder som sancte pouild mynder oss paa at føre oss vdi mod
vor herriss tilkõmelse i det han siger Induamur vestes vtutũ ꝗ bonorũ operꝝ Paulus
Det er at wi skulle øffue oss i dygder oc gode gerniger oc serdeliss i kerlighed
til gud oc vor ieffn cristen. Quia charitas operit multitudinẽ peccatorꝝ Thi
at kerlighed sõ wi haffue til gud oc vor ieffn cristen skyuler vore synder Thi
skulle wii elske vor ieffn cristen oc serdeliss fattige folk oc giffue dem almisser
oc gøre andn miskwnhedh met dem thi saadãne gode gerninger skulle siden
were melleom oss oc waare fiender diefflene som en skiold oc beskermelse.

DEt Andet sendige bud sõ den hellige kirke vdsender i dag det er za- zacharie
charias ꝓfete sõ lærer oc bebuder oss hwor fore wi skulle nw rede oss nono ca.
til at anãme dẽne konge hederlige oc erlige Oc siger han Dicite fi-
lie syon ecce rex tuus venit tibi mãsuetus O i mẽniske sõ er i Jherusalẽ met
hwilke alle cristne menniske merkiss siger Seer her kõmer din konge mild oc
spagferdig ridẽdiss paa en aseninde Her skal hwer merke at wii gerne anã-
me fire honde personer Først vor kõge oc herre Vore slectinge Dem sõ haffue
forskyldet noget got aff oss Oc vore serdeliss venner Thii skulle wii oc gerne
nw anãme ihesum cristũ hederlige som er vor rette konge oc herre som merkiss
i det Profeten siger Ecce Rex Se her kõmer din konge Sõ vor herre ber oc
selff videndiss byrd om som der stonder Johannis xiii vocatis me magister ꝗ Johannis
dñe J kalle mig herre oc mester Der mz sige i sandingẽ thi ieg er oc saa Pi- xiii ca.
latꝰ sagde oc til vor herre du est kõge vor herre swarede Det siger du for ieg er
kõge Jcke sagde vor herre det aff nogen høfferdighed men oss alle til en salig
lerdõ oc vnderuiselse Han kan icke høfferdiss thii han er alder mectist oc haff-
uer iugen offuer sig At høfferde sig. Det er at ophøffue sig offuer andre Thii
kan mẽniskẽ høfferde sig thi han haffuer andre ouer sig Saa giorde oc luci-
fer mod vor herre som vor offuer hãnũ thi skød han hãnum nederste ned i hel
uediss aff grwnd Vdi Andẽ maade anamme wii gerne vore slectinge Det

vnderſtödiſſ i det at Profetē ſiger (tuus) Vor herre anāmede mandō aff iom
Gene. xxxvii. fru maria i de maade er han vor broder Som der ſcriffuiſſ Gene. xxxvii.
Frater eni et caro noſtra eſt Han er vor broder oc vort kød oc blod ſom Sā
Bernardus ctus Bernardus oc ſiger Jeg men at vor herre icke nw kan forſmaa mig men
han er aff mit kød oc blod Fordi bør mēniſkēſſ nature at holdiſſ i ſtor ere
oc verdighed men hwn er ſkapt effter gudz anſict Oc hwn er lige met engle
nature oc vor herre haffuer ſelff anāmet hēde Vdi tredie maade anāme wi
gerne dem ſō haffuer giort oſſ noget til gode Det vnderſtödiſſ i det Profetē ſi
ger (venit tibi) det er ſagt vor herre kom for mēniſkēſſ ſalighed oc gaffn. thi
at alle mēniſke vore fortabede oc bebūdne till heluediſſ mørk oc forburg oc ey
maatte ſe vor herriſſ blide anſict for Adā oc eue hagde brødet hāſſ bud Vdi
fierde maade anāme wi gerne vore ſerdeliſſ vēner det merkiſſ i det pfetē ſiger
(māſuetus) Thii vor herre kom mild oc ſpagferdig ſō en god ven kommer
Mathei xi. ca. til en andē Sō der ſcriffuis Mathei xi ca. Diſcite a me qr mitis ſum. Lerer
aff mig ſiger vor herre thii ieg er mild oc ydmyg i mit hiertte. Gud ſō forme-
dagiſſ vor grvom ſō en løffue mod onde mēniſke Han er nw mild oc ſpagfer-
dig ſō eth lom Wii leſe at engē kan gribe en enhiørnig men naar han kōmer
Enhörning i en iōfruerſſ ſkød tha bliffuer han tam oc ſpagferdig Saa giorde oc Criſtus
iheſus vor herre ſom ligneſſ maa ved en ſterck løffue oc enhiørning Der han
kom i Jomfrw marieſſ ſkød tha bleff han tam oc ſpagferdig ſom eth lam

Det tredie bud ſō dē hellige kirke vdſēder i dag er Sctūs mathe9 euā-
gelista at bebude oſſ huorlediſſ wi anāme ſkulle dēne kōge Oc ſiger
hā at wi først ſkulle anāme hānē met kerlighedz tegē Det betegneſſ 1
oſſ mz det ad de i Jheruſalē bredde deriſſ kleder paa vegn for hānū oc ſtrødde
mz palmer oc vrter mod hānvom Saa ſtrøde oc wii nw mod hānum vaare
kleder naar vi giffue fattige folk oc pillegrime mad oc øll i hāſſ ere oc gøre an
dre miſkūdelige gerninger Dieffuelen han flyer fra den rigdom ſō noget giff
uis aff i gudz naffn Men han bliffuer ydelige paa nidſkiſſ oc karige mēniſ
kiſſ rigdō ſō inthz giffuis aff i gudz naffn Vdi andē maade ſkulle wi anā 2
me hānvom met eth rent oc yvort hierte Det merkiſſ i det at de ginge mod vor
herre mz oliue qwiſte oc grene Thi at de mēniſke ſō erlige leffue oc øffue dem
i gode dygdelige oc retferdelige gerninger de ligneſſ ved oliue quiſte ſom altiid
ere grøne Vdi tredie maade ſkulle wi anāme dēne kōge mz en vv offueruin 3
delig ſtrid Sō betegniſſ i det at de ginge mod hānum met palme quiſte De
mēniſke ſigiſſ rettelige at bere palme quiſte ſō ſtride mādelige mod dieffuelen
Jacobi iiii ca. oc offueruinde hannvom oc hanſſ falſke eggelſe Som der ſcriueſſ Jacobi iiii
Stöder faſt mod dieffuelen ſaa flyer han fra eder Strider oc hordelige mod
primo Johannis v. verdē oc hēdiſſ forfēgelighed ſaa offuer winde i hēde ſō der ſtöder Primo Jo-
hānis v ca. Hec eſt victoria. Wii ſkulle offueruide verdē mz vor tro Wii ſkul
primo Corin. ix. ca. le ſtride mādelige mod vort eget legeme ſō Stē Pouiſd lerer oſſ pmo Corin.
nono ca. Caſtigo corpus meū Jeg reffſer oc plaxer mit legeme met faſte och
Nota vect at det icke ſkal fōge mact mod myn ſiel Vdi fierde maade ſkvlle wii 4

anãme denne kõge mz stor loff oc ere Det betegness i det at de alle sunge gla-
delige mod hãnwm der han indred i iherusalem oc sagde velsignet vere du sõ
kõmer i den alsõmectiste gudz naffn frelss oss alle Saa skulle wii oc alle nw
loffue vor herre i hanss tilkõmelse mz mwnd hierte oc gernynger Thi det loff
nogen gør vor herre met mundẽ vdet hiertet føl mz det er hannwm icke tack-
nẽmeligt Icke er det helder vor herre tacknẽmeligt at nogẽ loffuer hãnum mz
mwnd oc hierte vden der føl gode gerniger mz Her om scriffuer stũs Mat. i
syt vii ca. aff vor herriss mund sigẽdiss (Nõ õnis q̇ dicit michi dñe dñe Icke
skal hwer kõme til hiẽmerige sõ kaller mig herre herre. mz mundẽ oc hiertet.
Men den sõ fulkõmer gud faderss vilge sõ er i hiemerige oc øffuer sig gode
dygdelige gernynger han skal kõme ind i hiẽmerige Wiid at kõme oc der at
bliffue det vnde oss den alsõmectiste gud som er benedidet til euig tiidh

Sermo secundus. Anden Predicken

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus
Mat. xxi ca. Disse ord scriffuer den verdige euãgeliste Sctus
matheus i sit tywende ca. Oc lide de saa paa dãske Se din
kõge kõmer dig mild oc spagferdig Kere vẽner i haffue vel
tilforn hørt huorlediss Adã oc Ewe oc andre hellige patriarc
ker och profeter som i lang tiid waare i helwediss forburg inderlighe begerede
wor herriss tikõmelse Thii sagde Moises Emitte manũ tuã de alto O al- Moyses
sommectiste gwd send oss din hielp oc trøst aff de øuerste hiemmerigiss trone
Den tiid dẽ aldermectiste gud fader i hiẽmerige hørde deriss ynkelige oc sto
re begering da bleff han rørd aff milhed oc barmhertighed Oc sagde til gwd
søn oc gwdh den helliand De ord som Esaias scriffuer i sit siette Capittell.
Quem mittam et quis ibit nobis Hwem skal ieg vdsende eller hwo skal ne- Esaie sexto ca.
der fare aff oss at igenløse menniskenss køn fra dieffuelen Da swarede gudz
søn Udsend mig thi ieg er der till redebon Saa vsende gwd fader hannũ at
frelse all verdẽ Thi maa ieg nw sige de ord sõ ieg begynte min tale med Se
her kommer din konge mild oc spagferdig Saa maa nw hwert cristet men-
niske sighe Se her kommer din konge ath frelse digh som de hellighe forfedre
saa lenghe begherede ath se och saage hannwm icke dog alligheuel I hwil-
ke ord hwert menniske merke maa twende ting Først hanss werdighed som
komme skall i det her sigiss konge I anden maade hanss ydmyghed som kõ-
me skall i det her sigiss mild och spagferdigh.

Naar en kõge kõme skall til nogen by eller stad daa gøre de fire honde
ting sõ i stadẽ bor Først glede de dem mod hanss tilkõmelse õ han er
mild oc barmhertig mod sine vndersotte i sine dõme oc gerniger Oc ey tager
veldelige deriss gotz oc pẽninge mz vrette Sandelige mwe wi nw alle glæde

oſſ mod denne vor kongiſſ tilkõmelſe thii han kom ath frelſe oſſ fra dieffulen
ſõ før hagde mact offuer oſſ Oc wi hagde bleffuit euige fortabede hagde han
icke igẽløſſd oſſ mz hanſſ haarde død oc pine Udi andre maade da feye de
oc renſe deriſſ huſſ mod hanſſ tilkõmelſe Saa ſkulle wi oc gøre mod vor her
riſſ tilkõmelſe Det er at wi ſkulle gõge til ſcriffte oc gøre plict oc bod for wo-
re ſynder met ret anger oc ruelſe oc haffue fulkõmelige vilge til at bedre oſſ at
der bliffuer inthz i vore hierter ſom hãnum vteckeligt eller vederſtiggelig kan
Paulus — were Thi ſiger Stẽ pouilſd i dag i Epiſtelen Abiiciam⁹ opa tenebrarũ ⁊ in-
duamur arma lucis. Wii ſkulle bort kaſte mørkẽſſ gerniger oc føre oſſ i klar
hedſenſſ wabẽ Det er wi ſkulle afflegge vaare ſynder oc øffue oſſ i gode dyg
delige gerninger ſom er i ydmighed kyſkhed tolmodighed oc kerlighed til vor
ieffn criſten Po dẽne artickel ſkulle de tencke ſõ haffue ſtedſſe dødelig auind
til deriſſ ieffn criſtẽ oc ey ville offuergiffuen aff deriſſ hierter hwerkẽ for gudz
ſkyld de anãme icke deriſſ kõge ſom er vor herre i dẽne hellige tiid men døde
de i ſaadan awind da bleffue de ewige fordømede Udi tredie maade ſkulle
de føre dem i deglige oc rene kleder ſõ anãme ville dẽne deriſſ kõge Det er at
de ſkulle leffue kyſkelige retferdige eddruelige mildelige oc ſpagferdelige vden
kiff oc trette Hwert mẽniſke bør nw at føre ſin ſiel i atſkillelige deglige kle-
der. Førſt i forgyllede der met merkiſſ kerlighed Saa i hwide kleder der met
merkiſſ renſiffligħed Sidẽ i ſorte der mz merkiſſ ydmyghed Saa i røde der
met merkiſſ vor herriſſ død oc pine oc hanſſ røde blodige ſaar ſõ wi idelige i
wor hw oc hierte offuertẽcke ſkulle Udi fierde maade ſkulle wi offre oc giff
ue vor kõge oc herre dyrebar gauer ſõ de hellige tre kõger giorde Førſt guld
det er et pwrt oc rent hierte for vdẽ al ſynd thii er der engen ſaa fattig at han
ey kan offre vor herre guld Det er at han ſkal tycke ſine ſynder ilde at vere oc
Sapiẽtie quinto ca. — haffue fulkõmelig vilge til at bedre ſig mod gud Der om ſcriuiſſ Hãc queſi-
ui hãc amaui ſponſã aſſumere Den ſiel begerede ieg at anãme till myn brud
ſõ ſørger oc græder for ſyne ſynder Sidẽ ſkulle wi offre hãnum røgelſe det er
Tobie tercio ca. — vore gudelige bøner Her õ ſcriffueſſ Tobie iii Hwo ſõ vil kõme til gud han
ſkal idelige læſe oc bede thi at naar wi læſe oc bede gwdelige da tale wii met
vor herre Saa ſkulle wi offre hãnum mirrã Det er at wi ſkulle twinge va-
re legeme mz faſte vect oc eddrwhed oc andre gode gerniger Thi at ligeruiſſ
ſõ orme dø oc fordriffuiſſ hwor mirra ſtrøeſſ Saa fordriffuiſſ oc vkyſkhed
offuerfſødighed naar wi twinge waare legeme met faſte oc wect Dẽne kõ
giſſ milhed oc ſpagferdighz betegneſſ oſſ i mãge hõde maade Udi Førſte at
han anãme ville ſyndige mẽniſke til ſig ſõ vor Stũs matheus ewãgeliſta
oc ſctã maria magdalena ſõ opfuldet vor mz de ſyw dødelige ſynder Udi
anden maade at han høre vil ſyndige menniſke Som beuiſes met dem ſom
bode i Niniue ſtad ſom ſiwnckeſſ ſkwlle for deriſſ ſynder ſkyld Men gwd
han hørde deriſſ ydmyghe bøner och ſparde dem for den anger ruelſe och
penitentz ſom de giorde for deriſſ ſynder. Udi Tredie maade ath han
ſwarer dem mildelighe ſom taler till hannwm ſom han giorde ſyn apoſtel

Jude der hānvom forraadde oc iøderne i vrtegaarden den tiid de skulle gribe
hānum Som Sctūs Johānesß scriffuer i sit septende capittel Han sagde till Johannis
dem hwem lede i effter de sagde at ihesū nazarenū han swarede mildelig det xvi ca.
er ieg Effter dii at denne konge er saa mild oc barmhertig Da ville wii alle
fly i dag til hannwom met waare ydmygelige och gudelige bøner ath han vil
vnde oss hiēmerigiss glede met sig til ewig tiid. A M E N

Epistola ad romanos xv ca.

Fratres quecūq scripta sūt ad nostrā doctrinā

HEre venner dēne Epistel som læsis i dag i messen paa Søndagēss
vegne den screff den hellige apostel sancte Pouild till de gode cristne
mēniske som wor i Rom och stonder hwn i hanss femtende capittel
Oc lyder hwn saa paa danske Kere brøder oc søster Alt det som screffuit er
i det gāble testamēte aff de hellige Patriarcker oc Profeter oc i det ny testamē
te aff de hellige Apostle martiress doctoress oc andre hellige mēniske om deriss
medliding oc tolmodighed Det er alt sāmen scriffuit oss cristne mēniske til en
god lerdō At wi stadelige hobess skulle paa den euige salighed For den store
hwgsualelse som wi haffue aff den hellige scrifft Thi at hwn loffuer oss den
euige glæde effter dette liff som aldrig kōmer ende paa Den alsōmectiste gwd
som giffuer alle gode cristne mēniske tolmodighed i deriss modgang oc siden
stor hugsualelse effter deriss sorg oc bedrønelse Han giffue oc eder alle oc hwer
serdeliss vnderstōdelse oc visdō til at forstōde disse artickle som Crist9 ihesus
selff pdickede oc lerde obēbarlige her i werden At i rettelige met eth hierte och
mwndhoff hedre oc loffue mwe den alsōmectiste gwd oc hiēmelske herre som
er gud fader i hiēmerige Thi anāmer nw til eder dem som sorgfulde oc vans
mectige ere oc hugswaler dem blant eder Ligeruiss som cristus ihesus anāme
de oss til sig oc gaff oss syn benedide hwgsualelse Vii vaare oc vansmectighe
som i nw ere Det giorde han fordi at hanss naffn skal hedres aff māge an-
dre mēniske for de gaffuer han oss giffuit haffuer ieg siger eder sandedelige at
cristus Jhesus predickede Jøderne omskerelse Och lod sig selff omskere paa
det ach han stadfeste ville oc fulkōme alle de ord som gwd fader i hiemmeri-
ge deriss forfedre de hellige patriarcker tilforn loffuit hagde Alle hedninge sō
icke waare fødde aff iøderne oc haffue alligeuel fonget dob oc cristendom dem
bør serdeliss inderlighe ath tacke hedre och tiene den aldermectiste gud fader i
hiemmerige for syn store besynderlige barmhertighed oc naade En dog at de-
riss forfedre finge icke i forme tiid saadan røst oc løffte aff hiemelen som iø-
derness giorde. Som dauid prophete scriffuer aff gudz sønss mwnd sigendiss Dauid
Jeg skal fly det saa at hedningene skulle vederkendiss dig oc loffue dig for de propheta
riss rette gud oc skabere Oc de skulle sywnge høgtidelige oc hedre och ære dit
werdige naffn Framdeliss siger Esaias pfete kōmer alle hedninge oc gleder Esayas.

Dauid xcvi psalmo. Esayas ca. ix

eder mz den allsõmectiste gud so vel som iøderne sõ kalliss vor herriss eget folk Kong dauid siger i psalteren i den xcvi psalm O i alle hedninge som haffue fonget dob oc cristendom loffuer oc tacker den ewige gwd O alle iøder som ere israelss børn loffuer oc hannwm. Esayas siger igen i sit nyende capittel. En skal fødiss aff iesse slect oc hedningene skulle haffue deriss hob til hãnum han skal vere deriss rette konge oc regere dem Den alsommectiste gud som wii alle hobes til han verdiss til at opfylde eder met al aandelig glede i den hellige cristelige tro som i nw anãmet haffue Han vnde eder oc sin hiëmelske fred oc den helliandz naade oc indgydelse at alle ederss gerninger mwe bliffue hãnwm tacknemmelige oc eder selffue fructsõmelige til den ewige salighed.

Euangelium secundum lucam xxi ca.

In illo tpe D i d s Erũt signa in sole et luna.

Denne hellige søndagiss lest scriffuer oss den hellige Ewangeliste Sanct⁹ Lucas i sit eth oc tyuende capittel oc lider hwn saa paa vort maall.

Vor herre Jhesus cristus talede til sine apostle oc sagde Der skal ske oc seess vnderlige och ny tegen i solen maanen oc i stiernerne for den yderste dõmedag Och her paa iorden skall bliffue stor plawe och trong blant menniskēn for den graselighe storm oc bulder som haffuit skall giffue aff sig Thii at folked som da i verden leffue skulle forwisne oc bliffue vansmectige aff den retsel sorg oc drøuelse som da skal kõme offuer all verden Oc englene i hiẽmerige skulle forferess oc rycke offuer menniskene Noget der effter skulle de see Jomfruenss søn Jhesũ cristũ som er baade gud oc mẽniske kõme aff hiẽmelen ned i en sky meth syn hiemmelske macth och maiestat Naar disse iertegen ske da haffuer ederiss hierte til gwd met stadig tro oc hoff Fordi den tiid kõmer da snarlige at i oc alle retferdige menniske skulle bliffue salige och skynnende oc ærefulde baade paa sielen oc legemet Oc sagde vor herre dem her paa soden en effthërlignelse At de visselige vide skulle at verden skulle forgongiss naar de swodãne tegen saage Naar i se figen træ blomsterss oc fonge løff da vide i visselighe effter natwrenss løff ath sãmeren snarlige kõme skal Saa mwe i oc visselige vide ath den yderste strenge domme dag kõme skal snarlighe naar i saadan tegen paa hiẽmelen i haffuit oc paa iorden set haffue Sandelige siger ieg eder ath mẽniskene som da leffue de skulle icke dø før alle disse grøselige ting fremfarne ere Hemlene som planeterne side vdi skulle da fonge en ny skickelse Oc alle elemente baade vand veder och iord skulle forklariss aff ilden Men myne ord de ere sandhe oc skulle bliffue til euig tiid Saa lyder dette ewangelium i sig selff ✲ Her effter følger vdtydelsen oc glosen der paa.

Similitudinem hanc pronuntiauit Christus suis discipulis

Glosen oc udtydnyngen her paa

DEn alsõmectiste gud sõ ville at mẽniskẽ skulle altid vere redebon til at dø oc anãme siden hiẽmerigiss glæde mz hãnum Han paa myn- der oc siger mẽniskẽ den sorg plaffue oc drøuelse sõ skal gõge offuer verdẽ for den yderste dõme dag paa det at han skal drage mẽniskene fra dẽne verdẽss forfengelighed Oc at de sõ icke nu ville rædiss hãnum i deriss velløst oc glæde Ath de da skwlle rediss hannũ i deriss ve sorg oc bedrøuelse. Text⁹. Erũt signa i sole ⁊ luna Aff disse tegẽ som vor herre taler õ at der ske skulle for dõmen haffue wii mãge seet oc daglige høre oc fornẽme Der wor seet Aar effter gwdz byrd M d viiii om middagiss tiide vnderlige tegẽ aff mãge vta lige mẽniske i valland Rom ac andre land der om kring. Førsṭ iii soler røde som blod oc iii maaner oc røde som blod Vnder sãme iii soler Oc emellẽ dem stod i røt korss oc iii regn bwer Om krig oc orloff høre wi at alle land oc ri- ge ere fulde mz oc den ene kiuer trætter oc deler mod den andẽ oc myrde oc sla huer andẽ i hiel at man mer nw see maa dagligẽ her aff en wi screffuit finde i bøgerne Om bølgerne i haffuit at den ene skal storme mod den andẽ Det er oc nylige skeet i vestersøen mod flanderẽ oc holland at storm oc haffuit haff- uer bort taget mãge hele by met ager oc eng closter oc kister folk oc fæ at de ere altsãmen bort sunckne i haffuit Effter di at her er saa mãge frãfarne aff for screffne tegẽ da thaar engẽ twile paa at de andre ey snarlige efterfølge Thii skulle alle rediss her faare och leffue retferdelige oc erlige effter ihesu cristi bud ord thii wii vide icke paa hwad tiid eller time han oss kalde vil for sin stren ge dom Textus Virtutes celorum mouebuntur. Gudz engle offuer en- gle och hanss werdighe helghen skwlle rediss oc frycte for samme strenge dom O kere venner Men de skwlle grwe som nw sider øuerst i de skynnende en- gle kor oc aldrig syndede Hwor mwe da wii arme obenbare syndige menni- ske da skelue oc beffwe sõ mãge dødelige synder her paa iordẽ bedreffuit haff- ue Oc neppelige giort ret plict oc bod for en aff dem som det sig bworde Thii mwe wii alle rettelige sige de ord som Sanctus Jheronimus scriffuer Su- per matheũ. Hwad helder ieg soffner eller voger. eder eller dricker da tyckiss mig ath ieg hører den græselige røst i mine øyn saa lydendiss. Stonder op i døde menniske oc gonger for gudz strenge dom at gøre regenskaff for eder ger ninger som Stũs paulus siger oc Horrendũ est incidere in man⁹ dei viuẽtis O hwor greseligt oc grwmt det er at kõme for den leffuẽde gudz dom mz no- gen synd. Textus Tũc videbũt filiũ hominis Da skulle de se iomfrw ma- rie søn mz stor mact oc velde sõ de icke vilde se her paa iorden i hanss armod och ydmyghed O hwad sorg och we skwlle offuerdadige och dolle menniske da fonge naar de se de arme fattige menniske som de forsmaade her paa ior- den were clarerre en solen och ath de skwlle giffue dom offuer dem meth wor herre oc skywde dem neder til den euige ve oc fordømelse O dullinge O høfferdige mẽniske hwad hielper da ederss forbãnede høfferdighed eder effter

Textus 1

Textus 2

Jeronim⁹ super ma- theum

Paulus.

Textus 4

denne verden vden at neder sencke eder i heluediss aff grund Der ere en nw mãge til diss ver som dieffuelen saa foblindet haffuer at de sige ath heluede er icke andet en at prester ville der mz ræde oc kyse folk Naar de did kõme oc de grũme diefsle pine oc slide deriss twnger mz gloende iern klo for saadõme løss actige ord Da fonge de at vide om heluede er til eller ey Det er visselige til der skal engen twile paa Thii wor herre siger selff i lesten binder hender och fø- der paa hãnwm oc kaster hãnwm ned i det euige heluediss mørk oc pine som er ewindelig graad oc tender gnidsle oc andre greselige piner. Her effter føl- ger Otte serdelis tegen som ske skulle for dõmen Hwilke Sctũs Gregorius klarlighe bescriffuer oc vdtyder aandelige Første tegen er at mod den stren- ge dom da skal solen formørkiss oc bliffue sort saa ath hwn skall inthet skyn eller lywss giffue fra sig mod iordẽ oc mẽnisken Dog beholder hwn alligewel sin klarhed i sig selff. Der met vnderstondiss at mẽniskene skulle saa forwen diss mod domẽdag fra gud som er den rette sol at de neppelige ville leffue eff- ter hanss budord men bliffue i deriss skẽme leffnid oc store synder. Dog behol- der gud alligeuel syn klarhed oc megtighed ath de icke ville leffue effter hanss vilge Andet tegen er Ath maanẽ bliffuer saa rød som blod men han møster dog aldrig syt rette skyn Der met maa vnderstõdiss den hellige kirke som tit oc offte haffuer veret rød giord i det at mãge gode helgen haffuer vdgydet de- riss røde blod for gudz naffn skyld oc den hellige cristelige tro Hwn formørcs kess oc nw saa tit som verdenss høffdinger veldige gøre hẽde nogen offuerlast oc vret Dog skal hwn alligewel bliffue ved mact til dõme dag Thi wor her re sagde selff til Sancte Peder apostel Porte inferi nõ preualebũt aduersus eã Dieffuelen i Heluede Onde høffdinge oc vmilde tiranner oc andre skalke sõ ere dieffuelenss sendige dud oc lẽmer de skulle icke fonge mact at forderffue oc vndertrycke den hellige kirke Tredie tegen er At Stiernerne formørckiss oc giffue inthz skyn fra dem Det met maa vnderstondiss kirkenss psoner oc pre later som lære oc vnderuise skulle enfoldelige mẽniske hworlediss de rettelighe leffue skulde effter gudz budord De giffue engen god lerdom eller exempel fra dem effter hwilke simpel mẽniske vel leffue kwnde vor herre til loff Fierde tegen er Ath eth Rige skall stride emod eth andet en konge mod en anden en herre modh en andẽ Ath den ene kan vnder trycke den anden och forderffuen Det mz vnderstõdiss at der skal bliffue atskyllelige kry oc orloff i mãge land oc rige mod retferdighed och der offuer bliffuer den menige almwe forderffuit oc mange vtalige mẽniske skãmelige slagne oc myrde for deriss kõgerss gerig hedz skyld oc vretwise stryd Femte tegẽ er at bølgerne i haffuet skal stor- me oc brydiss til hobe den ene mod den andẽ oc giffue der offuer stort bulder oc storm aff dem ouer all iordẽ Det mz vnderstõdiss at den menige almue køpste diss folk oc bynder skal gøre opstød mod deriss kõger herrer oc hossbõder oc ve re dem vhørige oc vlydige Siette tegẽ er At menniskene skulle saa rædiss oc skelffue mod den grũme dõmedag at de skulle icke kũde stõde paa iordẽ Det mz mwe nidske oc karige mẽniske vnderstõdis Som fige saa suarlige effter verdenss rigdom at de icke giffue dem stwnder till at høre en messe eller tiene

wor herre en tiende part aff en time om dagen Men de frycte saa storlige ath de noget fortabe skulle aff deriss gotz penninge køpmanskaff eller andet at de neppelige giffue dem tiid til at ede dem mette Sywēde tegen er At alle gudz helgene i hiēmerige rædiss oc gryxe mod den strenge dōme dag Hwor maa da fattige syndige mēniske beffue och skelffue mod sãme dag men gudz vdualde helgen der fore grwe Dette maa aandelige vnderstondiss met dem som haffue nogre leen i forlēnig aff nogen herre de rediss altiid ath de skulle bliffue skilde ved dē Thii tage mãge alt det de fonge kwnde baade met rette oc vrette at de fattige vndersotte beholde neppelige naal i vegge igen Saa skeer det oc i den hellige kirke mange stediss at prelaterne tage til dem det fattige prestmend oc cappelane skulle føde dem aff thi at de rediss at de icke ellers skulde føde dem Ottende tegen er. At den alsōmectiste gud Jomfru marie søn skall da kōme i skyen met alderstørste mact i syn maiestath at døme leffuendiss oc døde och giffue hwer søn for syne gerninger Der met maa vnderstōdiss den hellige cristelige tro som oss er høp til at forstōde Men formedelst den verdige helliandz naade krafft oc mact och mectige indgydelse daa bliffuer hwn alle menniske klar at forstonde met hwilken alle mēniske foruerffue oc kōme skulle till hiē-merigiss rige det wnde oss gud fader søn oc den helliand til ewig tiid amen.

Eth Jertegen om dom effter døden.

Vii læse at det wor en bødel som hedrede Jomfru maria met en Aue maria naar han gik fram for hēdiss billede oc befol sig hende i wold En dag som han bad til Jomfru marie da kom domerenss bwd at han kōme skulle at henge en mand der han kom paa vegn da wor der nogre hanss fiender sō sloge hannwm i hiel Det wor oc i sãme by en god gudelige prest som plegde at gonge om alle kirke gaarde som i byen vaare hwer nath. Der han kom paa vor Froe kirke gaard den nat effter at sãme bødel slagen wor Da saa han der ganske meget folk blant hwilke han kende mange som han tilforn leffuendiss kend hagde Thii sagde han til en aff dem hwad betyder det at her nw er saa meget folk Han suarede hannwm Bødelen her i byen vor slagē i hiel i dag oc diffler haffue fanget hanss siel oc sige at hwn hør dem til Men iomfru maria siger twert emod at hwn hør hende till Nu stonder dette folk her at høre dom der om Thi At den Alsōmectiste gud som er en streng oc retwiss dōmere skall nw kōme aff hiēmelen oc døme dem emellem Da tencthe presten ved sig ieg vilde at ieg kwnde nogen sted skyule mig her at Jeg motte høre denne dom saa krøb han vnder noget tømmer der han hagde skywlt sig da saa han den Alder veldigste domere komme sidendiss paa en domstol och hanss benedide moder Jomfrw maria meth Saa komme de grwmme dieffle gongendiss och framledde bødelenss siel som de suarlighe bundet hagde oc beuissde ath hwn for mange hōde store synder skyld som han bedreffuit hagde vor dem retteliħe tilfælden Her emod swarede Jomfrw

maria ati den time han døde da tiente han hende oc befol hende ſin ſiel oc der
fore wor hwn hende retthelige tilfalden Den tiid dõmeren dette hørde da vil-
le han icke fortørne ſin alder keriſte moder Oc hã vilde icke helder gøre dief-
flene nogen vreth Thii gaff han ſaadan dom at ſielen ſkulle kõme til krop-
pen igen at han motte gøre plict oc bod fore ſine ſynder Oc befol at ſige Pa-
wen i Rom at han ſkulle lade gøre ſerdelid kirkenſſ almyndelige bøn for hã-
nwm Saa ſpwrde der en at hwo pawen dette ſige ſkwlde Da ſuarede iom-
frw maria kalder hiid den preſt ſom der haffuer ſkywld ſig da han kom tha
fick hwn hannũ i deglig roſen och ſagde før den til pawen Oc ſig hannwm
dette dw ſeet oc hørt haffuer Oc antworde hannwm denne roſen til iertegen
Den tiid pawen ſaa ſãme deglige roſen da trode han fulkõmelige det preſten
hannũ ſagde oc lod fulkõme forneffnde bøn Siden bleeff ſãme ſiel frelſt och
kõ til hiẽmerige Wiid at kõme oc der at bliffue det vnde oſſ gud alſõmectiſte

Sermo tercius.

Tunc videbunt filium hominis veniẽtem Luce xxi Diſſe ord ſom ieg uw begynde myn tale met dem ſcriffuer den hellige ewangeliſta Sanctus lucas i ſit eth oc tywende capittel oc leſiſſ de i dag i den hellige leſt oc lyde de ſaa paa danſke Da ſkulle de ſee Jomfru marieſſ ſøn kõme Den mectige Doctor Jſidorus ſcriffuer (in libro de ſũmo bono) at der ſkal vere fire hande perſoner i hwer dom. Førſt dõmeren ſaa de ſom ſkyldige ere ſaa ſagwolderẽ oc ſiden vidẽnde Effter di at dette ewãgeliũ leſis i dag om gudz tilkõmelſe til den ſtrenge dom thii taleſſ i ſãme leſt om forneffnde fire honde perſoner Førſt om dõmeren ſom er den alſõmectiſte gud ſom merkiſſ i de ord ieg gegynte myn tale met Tũc videbunt filiũ hominis Da ſkulle de ſe iomfru marieſſ ſøn kõme Thii han ſkall da kõme at døme alle mẽniſke oc giffue gode mẽniſke den ewige glæde oc ſalighed Oc onde mẽniſke den euige ve oc fordømelſe Denne dømere ſkal da ſaa retferdelige døme at hanſſ dom ſkall engelunde kwnde omwendiſſ Jſidorus
Jſidorus. ſcriffuer ath domme plege at forwendiſſ i fire honde maade. Førſt for Red-
ſel for Venſkaff for Had for Gaffuer. Førſt for redſell der om ſcriffuis
Eccle.vii. Eccle.vii. (Noli querere velle iudex fieri) Du ſkalt icke begere at ville vere
dõmere vden dw kant offuer vinde alle ſynder met din gode leffnid oc retfer-
dighed At dw ey ſelff ſkalt rediſſ for den aldermectiſte dõmereſſ anſict Jſido
Jſidorus. rus ſiger Hwo ſom dylier ſandingen for nogen mandz redſell han fortør-
ner der met den alſõmectiſte gud thii han mer rediſſ mẽniſken en ſin gud och
Eccle.xx. ſkabere Udi anden maade for gaffuer Der om ſcriffuiſſ Eccle.xx. Xucenia
capitulo et dona excecãt oculos iudicis. Gifft oc gaffuer de forblinde dõmerenſſ øgen
Auguſti- der om Taler oc Sanctus Auguſtin9. Oc ſiger. Uſqz adeo cupiditatis in-
nus. noleuit malũ. Gerighed er nw vorden ſaa menig At for hendiſſ ſkyld er der

kõmed til en sedwane at selge low oc ret J Tredie maade for had J Hier
de maade for venskaff Disse twende artickle ere nw saa menige ath det gørss
icke meget behoff at bewise den met den hellige scrifft thii hwer man vid ath
det nw gonger saa til Denne retferdighe dõmere som er gud i hiẽmerig han
kan icke omwendiss met nogen aff disse forscreffne fire artickle Jcke met red= Job xxii.
sell thii han er allsõmectist Som der scriffuis Job xxii Nũquid timens ar= capitulo.
guit te Ment dw at han rædiss naar han dømer dig Ney Men saa meget
som nogen er mectigere oc yppermere diss ydermere strengere oc swarere dom
giffuer han offuer dem som Salomon scriffuer Sapiencie vi ca. Potẽtes po= Sapiẽcie sexto ca.
tenter tormenta pacientur De Mectige skwlle taale mectige stor pine. Han
kan icke helder omwendiss for venskaff thii han er alder retferdigst Thi giff=
uer han streng dom offuer sine egne brødre som er alle cristne menniske paa
mandommenss vegne Thii Siger Dauid prpfete i psalteren Frater non Dauid in psalterio.
redimet Din egen broder sakl icke frelse dig Icke helder for gifft eller gaff=
uer Thii han er alder rigest Som Salomon scriuer Prouerbiorum sexto Prouerbio rũ.vi.ca.
Nõ atquiescit cuiusq̃ precibus) han hører da engen bøn han tager icke hel= Barnard⁹
der gaffuer at han da nogen frelse skal der om siger oc Sanctus Bernardus
Veniet dies illa in qua valebunt plus pura corda Den dag skal komme at
enfoldighe rene hierte skulle haffue mer mact en subtilige kloge och falske ord
Oc en ren samwittighed mer en mange secke fwlde met guld oc pẽninge som
Johannes Crisostomus oc siger. Tunc ne diuicie pro diuitibus Da skall Johannes crisostom⁹
icke rigdom hielpe at frelse rige met Jcke helder foreldriss bøn for deriss børn.
Jcke skulle helder da englene bede for mẽnisken som de plege at gøre thii ath
der sker da ingen mildhed Han õwendiss icke helder for had eller auind thii
han er alder bæst oc han kan icke haffue awind i sig eller had til nogẽ Men
han elsker alt det han haffuer skafft som Salomõ siger Sapiẽcie sexto Di= Sapiẽtie sexto ca.
ligis omnia que sunt. O dw allsõmectiste gud dw elsker alt det til er oc dw
kant icke hade noget som dw skafft haffuer Udi Andẽ maade de som skyl=
dighe ere Der met vnderstondiss syndige menniske som fordømes skwlle Om
huilke Sanctus Bernardus siger O q̃ anguste erunt tunc vie reproborum Bernard⁹
O hwor trange skal da syndige mẽnilkiss veye bliffue Thi at offuer dem si=
der den strenge vrede dõmere Under dem er det dybe oc grwmme heluede Paa
deriss høgre side deriss store synder som kerer paa dem Paa deriss venstre side
vtalige dieffle sõ drage dem til pine oc ve Jndwertiss plawer deriss egen sam=
wittighed dem at de saa slemmelige haffue forkast dem selffue Udwertiss den
sware ild som gonger offuer all verden Hwort skall da arme mẽniske fly De
kwnde icke kõme op. thii der sider den strenge dõmere Under dem er det dybe
heluede Ti sige de de ord som Sancte hanss scriffuer in Apocalipsi sexto ca= Apocalipsis . vi.ca.
pittulo . Dicent Montibus et collibus cadite super nos. De sige da till
store bierg oc smaa Falder offuer oss oc skyuler oss fra denne strenge dõmeriss
ansict som nw sider i sit maiestatiss sæde De kwnde icke fly bort paa høgre
side for deriss synder som Sanctus bernardus siger. Tunc loquentia simul

peccata dicent Wii ere etherss synder oc i haffue bedreffuit oss thii ville wi icke
offuer giffue ether men følge eder for den strenge dom De kūde icke fly paa
augustin⁹ venstre side for diefflene sō kærer paa dem sō stūs Augustin⁹ scriffuer Presto
tūc erit diabolus recitās q̇dq̇d fecim⁹ Da er dieffuelē til stede och opregner alt
det onde wi giort haffue oc siger paa huad tiid oc i huad sted wi bedreffue vo
re synder De kūde icke helder fly til verdē igen thii hwn stōder da i brēdene
Dauid. lwe som Dauid pfete siger Ignis ante ipsū p̄cedat Der skal kōme ild offuer
verdē for hānū Tredie maade skal der vere voldsagere i dōmen sō kerer paa
nogē Alle creatur de kere nw paa syndige mēniske Første verdē saa alle ele
Crisosto. mente vand wer ild oc iord sō Crisostomus scriffuer sup matthēū In illo die
nichil est q̄ respōdeam⁹ Det er inthz beuēt at wi da velle suare for oss Thit
hiēmelē kerer paa oss sō Hugo de sctō victore siger Ego lucē sibi dedi Jeg gaf
dem lyuss oc dag til hugsualelse Vered siger ieg gaff dem alle hōde fule til de
riss liffuiss begering Vandet siger iegh gaff dem filke till deriss mad Jorden
siger ieg gaff dem fæ faar oc alle hōde dywr oc brød vin oc øll til deriss føde
Saa siger ildē de skulle brēdiss aff mig Vādet siger de skulle senckiss i mig
Vered siger de skulle wēdiss op ned aff mig Jorden siger de skulle slugiss aff
mig helffuede siger de skulle piness i mig Tdi. Fierde maade skal der vere
vidende mod menniskene Først gud sō er offuer hannū sō scriffuis Hieremie
Hieremie xxix ca. xxix Ego sū iudex ꝛ testis tuus Jeg er din dōmere oc dit vidēde Det andet
vidēde haffuer han indwertiss hoss sig som er hanss egen conscientz och sam-
wittighed som Sāctus Augustin⁹ siger Quisquis futurū iudiciū times ꝛc.
Du som rædiss den tilkōmendiss dom reffse din samwittighed oc onde bege-
relser Det tredie vidende er den engild som gwd haffuer giffuit hwert men-
Job xx ca niske der skall beware hannwm som Job scriffuer xx Reuelabunt celi id est
angeli iniquitatem eorum Englene skulle obēbare mēniskenss synder oc bere
vidende mod dem pa dōme dag Der faare ville wi nw alle haffue hw oc vil-
ge til at bedre oss mod vor gud oc skabere Ath han vil frelse oss paa den stren
ge domme dag oc vnde oss hiemmerigiss glede Wid ath komme.

Tredie Søndag I Aduent

Epist. Ad Corint. iiii ca. Fratres Sic nos.

Denne Epistel som læsis i dag i den hellige kirke paa sønda-
gens vegne den screff den verdige Apostel Sancte pouild til
den menige almue som bode i en stad kallis Corinthus som
ligger i Achaie land i Greken met huilken han straffer dem
lempelige Thii at de dømde vforn ymstelige oc fortalede an-
dre menniske oc lyder sāme Epistel saa paa wort maall.

Here brødre wii ſom ere nw ſkickede i den hellige kirkiſſ embede wii ſkulle haffue vor leffned oc omgengelſe ſaa erlige och bequēmelighe blant andre menniſke At de kunde ſandelige ſige om oſſ ath wii ere Jheſu criſti tienere oc embetzmend At ſkicke hanſſ hellige ſacramente i blant de gode mēniſke ſom wille leffue effter den hellige criſtelige tro Men i haffue mange ſpørſſmaall oc idelige ranſaghe mellem eder ſelffue huem i ville døme paa at vare vor herriſſ tro embetzmand Jeg acter en føge ting hwad i døme eller ſige om mig inthen til eller fra Eller hwad noget andet mēniſke ſiger her i verden Jcke dømer ieg mig helder ſelffuer Ath were vor herriſſ tro embitz= man eller ey Jeg vid icke met min rette ſamwittighed ath ieg haffuer nogen ſynd paa mig Jcke kan ieg fordi ſige mig at vere for vden ſynd eller retferdig thii ieg motte haffue nogen ſynd paa mig ſom ieg icke ved Den alſōmectiſte gud han er myn dōmere Der faare ſkulle i ingen døme før den yderſte ſtren= ge dōme dag Da kōmer den alder veldigſte gud verdenſſ herre oc ſkabere Oc dømer obēbarlige alle mēniſkeſſ lønlige ſynder tancker oc begerelſer Saa fon ge alle gode mēniſke loff oc ere aff den hellig trefoldighed oc alt hiemmerigiſſ herſkaff oc ſiden den euighe ſalighed.

Euangelium ſecundum Matheum xi ca.

In illo tpe Cum Audiſſet Johānes in vīculis

Denne leſt ſom leſis i dag i den hellige kirke paa ſøndagenſſ vegne den ſcriuer oſſ den hellig Apoſtel och ewangeliſte ſanctus Matheus i ſit elleffte capittel och lyder hwn ſaa paa vort maall.

Den tiid den renliffuede hellige mand ſācte hanſſ baptiſta vor kaſt i torned oc bwnden der haardeligen aff kong Herodiſſ Oc han hørde oc ſpurde i ſāme torn mange ſtore vnderlige gerninger oc Jertegē ſō Vor herre iheſus criſtus giorde mz māge ſyuge mēniſke Da ſende han to aff ſine diſciple til vor herre huilke ſō ſagde til hānū Eſt du den ſom kōme ſkal til heluediſſ forburg Eller wii ſkulle bide effter nogen anden ſō oſſ der aff frelſe ſkal Vor herre ſuarede dem Gonger igen til hanſſ baptiſte Oc ſiger hānū mine ord ſō i haffue hørt Mine gerninger ſō i haffue ſet at ieg haffuer giord De ſō blinde vore haffue nw fōget deriſſ ſyn igē oc ſee De ſō døffue vaare høre nw De ſō halte vaare de gonge nw De ſō ſpidelſke vore de ere renſede aff deriſſ verſtyggelige ſpugdom De ſō døde vaare de ere opregſde oc haffue fonget liff igen De enfoldige mēniſke ſō vaare aandelige fattige De p̄dicke nw oc bebude menniſkene hiēmerigiſſ glede oc den euige ſalighedh Helligt er det mēniſke ſō ſtadelige holder den hellige criſtelige tro oc ~~icke lader~~

~~ſig omwende met pine eller død~~ och bliffuer beſkemed der met ath han kaſter troen Da diſſe ſendinge bud vaare bort gongne Da begynte Jheſus ath tale til den megle almue ſom der till ſtede vor om ſancti hanſſ oc ſagde O i menniſke hwor effter ginge i vd i ørken och ſkoffuen ſom ſancte hanſſ vor Ath i vilde ſee et tompt røer ſom bøyeſſ for alle hõde vær Sancte hanſſ er icke tom eller vſtadig ſom eth røer Men han er opfyld meth den helliand at engẽ kan bøye eller driffue hannum fra ſandingen hwerken met pine eller død At han ey alligeuel ſtraffer ſynden oc det ſom vbequẽmeligt er Eller ginge i vd at ſee eth menniſke ſom gonger i bløde oc forede kleder De ſom plege ath bere koſteligte forede kleder och ſkynende klede bon de findeſſ i kongerſſ och ſtore herre gaarde Men ſancti hanſiſſ kleder ere aff en cameliſſ hwd och andre hwaſſe haar ſom ere ind vende til hanſſ bare legeme oc han giorder ſig mz i ſticke aff eth forſkind Eller ginge i vd ath ſe en Profete Sandelighe ſiger ieg eder ath Sancte hanſſ er ydermere en i profete Han er den ſom der ſtonder ſcreffuit om Malachie tercio ca. Gud fader ſagde til gud ſøn See ieg ſkal ſende bud for digh till verden ſom ligneſſ maa ved en engild aff hiemmelen Han ſkall rede vegn for digh till dw kommer ſelffuer. ✿ Dette er den hellige leſt ſom hwn lyder i ſig ſelff

Gloſen oc vdtydningen her paa

Here venner denne neruerẽdiſſ leſt maa deliſſ i fyre parter vdi huilke vor herriſſ tilkommelſe klarlige merkiſſ maa Førſte part er Ath vor herre i dag hwgſualede ſancte hanſſ ſom fangen vor oc ſtadfeſte hanſſ diſcipler i den hellighe tro Den tiid Sancte Hanſſ ſtraffede kong herodem for det ſleme hoor han bedreff met ſyn egen broderſſ huſtru ſom han hagde veldelige taget fra hannum da lod han kaſte hannwm i fange torn formedelſt hendiſſ bøn oc raad Saa kom der aff hanſſ diſcipele ſom hannum hugſuale ville oc ſagde hannum aff de ſtore vnderlige iertegen ſom wor herre da giorde offuer alth iøde land thii vdſende han to aff dem till hannwm ath de ſkulle ſpørge oc forfare om han wor den ſande Meſſias ſom Profeterne fordwn hagde ſpaat om Som igenløſe ſkulle menniſkenſſ køn Eller de ſkwlle byde effter nogen anden Icke giorde Sancte hanſſ dette for noget twil ſkyld eller at hannũ miſſ tenckte i nogen maade at han ey vere ſkulle vor rette frelſere Thii han hagde tilforn ſelff døpt hannum och ſaa ſkenbarlige den verdige helliand komme neder aff hiemmelen offuer hannwm i en dweſſ lignelſe Och han hørde Gudh fader oc da ſige Denne er min alder keriſte ſøn ɀc. Men han giorde det ath de ſkulle bliffue deſſ ydermere ſtadfeſte i den hellige criſtelige tro. oc at han ſkulle fonge god hugſualelſe i ſit fengſel ℐ Den Anden part ſtonder ſyw honde iertegen ſom vor herre bad Sancti Hanſiſſ diſcipel ſige hannwm huilke Sanctus gregorius Aandelighe vdtyder Textus

gregorius.

Ceci vident det første er at blinde de se der met vnderstondiss syndige mennis Textus
ke som ere forblindede i synden och deriss onde gerninger Naar de høre gwdz
ord oc predicken i den hellige kirke oc legge dem paa hierte oc haffue vilge till
at bedre dem mod gud Da fonge de deriss syvn igen oc see Det andet er Tex Textus
tus Clandi ambulant De halte de gonge Det skeer naar menniske offuer
giffuer deriss synder oc leffue retferdelighe effter gwdz budord Det Tredie er
Textus. Leprosi mundantur De som waare spedelske de gøriss helbrede. Textus
Det skeer naar vkyske menniske som syness spedelske for gud de offuer giffue
deriss slemme vrenlighe leffnid Det fierde er Textus Surdi audiunt. Det
skeer naar onde offuerdadige oc gerige menniske som icke ville høre gudz ord
oc predicken At de omwendiss til gud igen och fonge vilge til at lere och høre
gudz ordh oc legge dem paa hierte oc merke dem grandgiwelighe. Det fempte
er Textus Mortui resurgent De som døde waare op stonde nw ighen aff Textus
døde Det sker naar syndighe menniske som døde ere for gud for deriss mang
foldelighe onde och slemme gerninger skyld fonghe den helliandz naade och
aff legge deriss synder oc øffue dem siden i gode dygdelighe gerninger oc leffue
effter gudz vilge Det siette er Textus Pauperes ewangelizantur Fattige textus
enfoldelige menniske predicke gudz ord Det skeer Naar noget ydmygt oc en
foldeligt menniske som inthz actiss her paa iorden oc regniss dog alder klogest
oc visest hoss gud At han lerer eller siger offuerdadighe menniske gwdz vilge
som regniss for gud vfornymstige och vanwittighe en dog ath de her i verden
syness alder klogest oc visiste. Det Sywende er Textus Beatus qui non textus
fuerit scandalizatus in me. Hellig er den som sigh icke lader omwende fra
troen meth nogen pine eller død Det skeer naar noget menniske hører nogen
tale mod gud i hiēmerige eller mod hāss budord oc vilge eller mod den hellige
kirkess frihed at hand det straffer aff all hanss mact oc formwe Thi at sanc-
tus Jeronimus siger Han synder neppelige saa megit der bryder den hellighe Jeronimus
tro Sō den gør der tilsteder at hwn brydiss oc kan beskerme hende oc icke vil
I denne tredie part Er trende vnderlige spørsmaall som vor herre giorde til
almwen som vor hoss hānum om sancte hanss Det første vor Textus Quid textus
existis in desertum Ginge i vd i skoffuen at se et tompt røer som bøyes for
alle honde vær Som han vilde sige Sancte hanss er icke omwendeligh eller
let oc tom som er røer Men han er stadig i den hellige tro som han betede den
tiid han dristelige oc dierffuelige straffede kong herodem for det hor han gior-
de met sin broder kone Det Andet vor Textus Quid existis videre homi-
nem mollibus vestitum. Ginge i vd at se eth menniske som er kled i koste- textus
lighe bløde forede kleder Som han ville sige ney Thii ath Sancte hanss er
kled i hwasse haar aff Camele dywr Det tredie vor Textus Sed quid ex
istis videre Prophetam Som han ville sige Sandelige han er mer en profe
te oc helligere Thii ati blant de som fødde er aff qwinde. Saa vor der aldrig
nogen helligere fød I denne Fierde part Siger vor herre At sancte hanss
er det rette sende bud som gud fader loffuede at vdsende for hannwm ath han

skulle predicke oc lere hanss tilkömelse Som Malachias Profete scriffuer i
sit niende capittell aff gud faderss mwndh

Lle menniske skulle nw tage got Exempel aff Sancte hanss
baptiste oc bere nest deriss bare krop hwass och hord kledebon
at spege deriss legeme met Thii ath hwo det gør han fonger
der aff ffem honde gaffn ~~Første spegiss hanss legeme~~ fra vbe
Judit — quemelig legemelig løste Som den gode qwinde Judit hwn
giorde hun bar i haar klede paa sig at spege sin krop met der
Ciprianus. — faar bleff hwn kysk i sin leffned Ciprianus siger De som gonge i silke oc pur
Gregorius. — pur klede de kwnde icke haffue vor herre hoss dem Sanctus gregorius siger.
Hwad er eth mẽniske som er offuer vettiss kostelige kled Andet en i graff som
Bernardus — er kalked vden till Sanctus Bernardus siger ~~Bløde kleder føde løss actige~~
~~gerniger i legemed~~ I Andẽ maade frelser det dem aff deriss modgang oc sorg
Jonas — Som det skede met dem i Niniwe stad Den tid Jonas prophete hagde sagt
ppheta. — dem at samme stad sywncke skulle inden ferretywe dage Da førde de dem i
secke oc haarkleder oc strødde aske paa deriss hoffuit och fastede. Saa vende
vor herre sin vrede fra dem Ligeruiss twert her emod lese wii i de Romerskiss
historier ~~Ath den som først bar der purpur klede han bleff strax i hielslagen~~
~~aff tordwn oc lywn ild~~ I Tredie maade bliffue de gerne bønhøre met gwd
Ecclesiast. — som bere huass kledebon som Der stonder screffuit Eccle.xxxv.ca. ~~Oracio hu~~
xxxv.ca. — ~~militatis nubes penetrat vdmyghedz bøn gonger i gẽnem skyerne oc hẽmelen~~
~~oc lader sig icke nøffue for hwn kömer til gud oc bliffuer bønhørd~~. Som Da
Dauid — uid Prophete och siger ~~Respexit in orationem humilium~~ Vor herre saa till
ydmyghe menniskiss bøn Ligerwiss twert emod da behinder høfferdig och
kostelig kledebon menniskenss bøn Thii ath de bliffue icke bønhørde meth
Jacobi — gwd Som der scriffuis Jacobi quarto ca. ~~Superbis resistit deus~~. Vor herre
quarto ca. — hader høfferdighe menniske I Fierde maade frelser huasse kleder mennis-
ken aff de pinactelighe kledebon som fordømede siele føriss vdi Som Vor
Dauid. — herre siger selff gẽnem Profetenss mund Jeg skal omwẽde deriss stat oc høffer
dighed til euig skendsell oc skam Oc for hwer atskillig kledebon och farffue
met strig oc flige som de haffue paa deriss klæder Skal ieg giffue dem en at-
skillig pine i heluediss aff grund I Fempte maade skulle de fonge clare oc
skynnẽde kledebõ i hiemerige sõ bere huasse kleder her paa iordẽ at spege deriss
Apocalip. — legeme mz sõ Stẽ hanss scriffuer in apoca.vi.ca. Date sunt illis singule stole
sexto ca. — albe Vor herre gaff dem alle oc hwer serdeliss hwide skynnẽde oc deglige kle-
Matheus — der Hiẽmerigiss oc salighedz kledebon er klarerre en solen Sõ stũs matheus
scriffuer i sit trettende capittel Fulgebunt iusti sicut sol Retferdige menniske
Anselmus — skulle skynne som solen Der om taler och Anselmus och siger At retferdighe
Bernardus — menniskiss siele skulle bliffue syw folt clarerre en solen er nw Sanctus Ber-
nardus sigher Hwor clare menth dw ath retferdighe menniske da bliffue
Thii skal hwert menniske gerne Spæge sit legeme meth hwasse kleder faste
och vect deth meste han kan ath hanss siel maa bliffue skinende i den ewighe

salighed Thii scriffuer Sanctus Jeronimus in epistola Nullus labor dur⁹ Jeronim⁹.
Inthet arbeyde skall vere en swart Och engen tiid skall vere hannwm long met hwilke han forwerffue kan den euighe salighed Her om finde wii et exempell oc iertegen saa lydendiss

Eth Jertegen om legemenss strenghed

Der wor en qwinde i Brabant hwn lodh sig indelycke i en liden bod hwn bar eth pandzer paa sin bare krop der offuer bar hwn eth haar klede aff børster och andre hwasse haar som kwnde ind stinge blant pandzet ringhene paa hendiss bare krop hwn laa paa den bare iord och hagde noger stene vnder sit hoffuit for sin hoffuitgerd Hwn od icke vden tre gonge om vgen oc da beblende hwn et føge sticke brød met aske och drack der vand til At hwn motte fonge den euige salighed som hwn oc giorde.

Det andet Jertegen om strenghed.

Vii læse aff en god gudelig Jomfru som gaff sig vdh paa en vildene skow oc ørken paa det at hwn dess ydermere kūde fonge aarsage til at spæge oc twinge sit legeme oc der rolige tiene den allsōmectiste gud Der oplette hwn sig en hwle til en bolig vnder et bierg i huilkē hwn vor vdi i atten oc tywe aar Oc inthet andet od en røder vrther och fruct som 38
hwn fand i skoffuen oc drack der vand til Hwn aldrig talede eller saa noget mēniske saa lenge hwn vor paa sāme skow Nogerstwnd effter hwn vor død da kom der twende heremite vforwandiss til hendiss bolig oc funde hendiss legeme degligt oc klart for vden ald verstyggelighed hwilked de gandske gudelige begroffue Thii at de sandelige merke kunde at den allsōmectiste gud hag de anāmed hēniss siel til den euige salighed Siid at kōme oc der at bliffue ꝛc.

Fierde Søndag J aduent.

Epistola Ad philipenses quarto capitulo

Fratres Gaudete in domino semper.

Kere venner skulle i merke at dende epistel och sendighe breff som lesis i dag i den hellige kirke paa søndagenss vegne den screff den helllighe Apostel Sancte pouild till de gode cristne mennīske som bode i en stad hed Philippis. Och lyder hwn saa paa vort maall

Fierde Søndag J aduent.

Kære brødre oc ſøſter gleder eder nw oc altiid i den alſommectiſte gud oc icke i denne ſwigefulde oc forgengelige verden Jeg ſiger ati ſkulle gle-diſſ baade Induertiſſ i ederſſ hierte Oc vdwertiſſ met ederſſ legeme At ederſſ dygdelige gerninger och hellige leffnid bliffuer obenbarligt och kwndgiord for alle menniſke baade onde oc gode J mwe vel glediſſ thi at den alſommectiſte gud er altiid hoſſ eder ath høre ederſſ bøn oc giffue ether alt det ether er nytte-ligt baade till liff oc ſiel Thii torffue i icke haffue omhw eller formegen tancke for legemenſſ føde oc klede Naar i ville noget bede aff vor herre Da tacker hannwm førſt ydmygelen och kerlige for alle de gaffuer ſom han eder tilforn giffuit haffuer Och beder hannwm ſiden met mwnd och hierte ſaa kommer ederſſ bøn och begering tacknemmelige for hanſſ anſict Den hemmelſke fred ſom er den ewige ſalighed ſom engen vnderſtondelſe hwerken engliſſ eller mē-niſkiſſ nogen tiidh tilfulde beſynde kan Han beware ederſſ hierte liff ſiell och vnderſtondelſe Ati inthz andet begere en ati mwe bliffue met vor herre Jheſu criſto verdenſſ frelſere til ewig tiid A M E N

Euangelium ſecundum Johannem Primo ca.

In illo tēpore Miſerūt iudei ab Jheroſolimis

Dette hellige Euangelium oc leſt ſom leſis i dag i den hellighe kirke det ſcriffuer den hellige Apoſtel oc Euangeliſte Sancte Hanſſ i ſit førſte Capittell Oc lyder det ſaa paa vort maall

Jøderne ſom bode i Jheruſalem de vdſende nogre preſter oc meſſedegne aff tempelen till ſancte Hanſſ baptiſte oc lode hannwm ſpørghe hwo han wor Han ſwarede dem ſtrax och ſagde hwo han wor. Och bekende ath han icke wor Criſtus ſom de hagde menth Da ſpwrde de om han wor Helyas Han ſagde ney Da ſpwrde de framdeliſſ om han vor en Prophete han ſagde ney Sa ſagde de ſig oſſ da ſandelige hwo du eſt ath wii kwnde giffue dem ſwar igen ſom oſſ haffuer vdſent Hwadh ſiger dw dog om dig ſelff Han ſwarede Jegh er en robende røſt i ørken oc ſkoffuen ſigendiſſ Reder eder mod den alſommectiſte gudz tilkommelſe Som Eſaias Profete før ſagde De ſom vd vaare ſende det wor aff de phariſeer oc dynckel gode ſom ſyntheſſ at were meget gudeligere och erligere i deriſſ leffned en an-dre Thii ſagde de til hānem hwi døber dw i vādet Men du icke eſt criſtus Helyas eller Profete Sancte hanſſ ſwarede Jeg døber alſom eniſte i vandet Men der er nw en i blant eder ſom i icke kende Han er den ſom ſkal kōme eff-ter mig Oc han wor for mig Han er ſaa mectig at ieg icke er verdig til at lø

se hanss sko twenge Disse spørssmaall wore giorde till sancte hanss vdi Bethania paa hin side iordanss flod der som han døpte almwen Dette er lesten som hwn lyder i sig selff.

Glosen oc Udtydningen her paa

DEn tiid sancte hanss vor trediwge aar gãmel da for han alle vegne om kring i de land som ligge hoss iordanss flod oc predickede oc lerde almwen at de skwlle gøre plict och bod for deriss synder Och sagde han til dem som kõme til hãnwm at lade dem døbe haffuer ret anger oc ruelse for ederss synder oc gører ret Penitentz Thii ath øxen er nw sat paa roden oc skal aff hwgge hwert træ som icke ber god fruct och det skal kastis i ilden (Det er saa ment) at hwert mẽniske som icke er retferdigt oc øffuer sig i gode gerninger Det skal snarlige dø och siden kastiss ned i heluediss ild och pine Saadanne gode lerdomme gaff han dem faare oc mange andre ath han der med kũde drage dem fra deriss synder Den tiid Jøderne i Jherusalẽ spurde Sancte Hansis vnderlige fødzel hanss store hellighed oc hanss strenge leffnid Da forũdrede dem der paa storlige oc mente mange aff dem at han vor Cristus Thii vdsende de forneffnde prester oc messe degne at lade spørge hãnum huo han vor Oc der met giorde de hannum stor ære Udi Fire honde maade Førſt Ath de ypperste iøder som vore fødde aff den megtiste iøde slect aff huilken vor herre lod sig føde de sende bud till hãnum som merkiss i disse ord Textus Miserũt indei I anden maade At de vdsende bud til hãnum aff deriss megtiste kongelige stad som vor hoffuit staden i alt iøde land som merkiss i disse ord Text9 Ab iherosolimis I tredie maade at de vsende Prester oc messe degne til hãnum som skulle vere gudeligere oc erligere i deriss leffned en andre Som merkiss i disse ord Textus Sacerdotes et leuitas I fierde maade at de begerede videndiss byrd aff hannum selff om han vor cristus for hanss hellighe leffnid skyld at de motte vist om saa vor eller ey som merkiss i disse ord Textus Tu quis es Huo est du Han suarede strax Jeg er icke cristus Da de det hørde da forundrede dem mere huo han vere skulle Thi at de hagde leestd i Profeterness spaadõ at cristus som kallis paa deriss maal messias skulle kõme oc frelse dem Sãmelediss vor det oc spaad at Helyas komme skulle som Malachias Profete scriffuer i sit siste capittell aff gud faderss mund Ecce ego mittam vobis Heliam profetam Jeg skall sende eder Helyã Profetam for den strenge dõme dag Thii spurde de hãnum om han vor Helias han sagde nex her paa sigher Sanctus Gregorius ath Sancte Hanss motte vel kallis Helyas i tre honde maade Førſt faare hanss strenge leffnidz skyld thii ath han gick i haar klede och giorde sigh med i sticke leder aff eth faar skind som Helyas giorde Siden faare han haardelige straffede synden oc sparde ingen ehwor mectig han vor som bewisis i det at han obenbarlighe

Margin, right of the lines beginning "Textus Miserũt indei", "kiss i disse ord Text9", "en andre Som merkiss" and "disse ord Textus Tu quis es": textus

ſtraffede kong herodem for det hoor han bedreff met ſin broderſſ haſtru Som
Helyas ſtraffede Kong Machab obēbarlige faar hanſſ ſynder oc onde leffnid
I Tredie maade motte han oc kaldiſſ helyas thi at ligerwiſſ ſom ſtē hanſſ
vor Vor herriſſ ſende bud at bebude hanſſ førſte tilkōmelſe Saa ſkal oc He-
teptus lyas bebude hanſſ andē tilkōmelſe mod den yderſte dōme dag Teptus. Pro-
pheta es tu Siden ſagde de eſt du en Profete han ſagde ney Men ieg er den
Eſaye ſō Eſaias ꝓfete ſcriffuer ō i ſit feretywēde capittel Oc ſkal robe i ørkē at alle
xl ca. mēniſkene ſkulle rede dem mod wor herriſſ tilkōmelſe oc gøre plict oc bod for
deriſſ ſynder oc leffue retferdelige frādeliſſ ſagde de Men du eſt icke Criſtus.
helias eller ꝓphete Hwi døber du da Her paa ſiger Criſoſtomꝰ at de icke al-
deliſſ ville vide hwi han døpte men de giorde det mere at de forbyude ville hā
nū at døbe ſtē hanſſ ſuarede Jeg døber i vādet al eniſte Men er der en blant
eder ſō vor førre oc ſkal kōme effter hues ſko tuēge ieg er icke verdig til at lø
ſe Sō han vilde ſaa ſige ieg tor kroppē Men den alſōmectiſte gud ſō er i blāt
eder han ſkal to ederſſ ſiele oc renſe dem aff ſynderne Vor herre omgickiſſ blāt
iøderne oc od oc drack met dem At de icke ſkulle falde i miſhoff eller fortuile
naar de hørde hanſſ hellige ord oc ꝓdickē Han vor fore ſti hanſſ ti han ſkap-
te hiēmel oc iord Han ſkulle kōme effter hānū det vor at han ſkulle ꝓdicke oc
lere dob oc criſtendō oc taale hanſſ horde død oc pine oc der met igēløſe mēniſ
Jeronimꝰ. kenſſ køn ſtūs Jeronimꝰ gør her et ſpørſſmall oc ſiger Hwi ſagde ſtē Hanſſ
ieg er icke verdig at løſe hanſſ ſko tueng effter di ath vor herre aldrig bar ſko
Luce. x. paa ſine føder oc han ſāmelediſſ forbød apoſtlene at bere ſko ſō der ſtōder Lu
ce decimo Criſtus ſemꝑ fecit oꝑe qō docuit vbo Vor herre fuldkōmede altiid
mz ſine gerninger det ſom han predickede oc lerde met ſine ord Sancte hanſſ
ſagde det aff ſtor ydmyghed Thii ath en kan icke bethe en anden ſtørre ydo-
teptus myghed en løſe hanſſ ſko twenge. Teptus. Hec in bethania facta ſunt Dette
ſom i haffue nw hørt det ſkede i en ſtad kallis bethania Dēne by Bethania
ſom her neffnis i leſten Det er icke den by i huilken vor herre opregſde lazarū
aff døde hoſſ iheruſalē Men det er en anden by tolff valſke myle fra Iheru-
ſalem paa hin ſide Jordanſſ flod ſom oc kallis Bethauia. Her motte no-
gen ſpørge Hwor faare Jøderne trode mer at Sancte Hanſſ ſkulle vered den
rette meſſias och verdenſſ frelſere en vor herre Her till Swarer Sctūs Cri-
ſoſtomus och ſiger at det vor for trende Honde ſag Førſt for ſancte Hanſſ
vor fød aff ſtor ſlect Dog ganſke vnderlighe thii hanſſ foreldre vaare gam-
ble och vfrwctſommelighe Men wor herre ſom de mente vor fød aff en vng
qwinde och i medalderne mand. Anden ſagh vor for Sancte hanſſ hagde
hwaſſe haar kleder och leffde ſtrengelighe och od fruct och drack vand Och
vor herre bar almindig kledebon Oc od oc drack vdi geſtebud och brylløp met
andre. Tredie ſag vor for Sancte Hanſſ flyde alle mēniſkeſſ omgengelſe oc
laa i ørken oc ſkoffuen Och vor herre omgickiſſ met menniſken Och od och
drack met obenbare ſyndere thii ſende Jøderne bud till ſancte Hanſſ och lode
ſpørge hannwm at om han wor criſtus Kere venner Som ſancte Hanſſ nw

sagde almwen aff vor herriss tilkommelse her i lesten Saa vil ieg och nw sige ether eth Exempell och Jertegen hworlediss vor herre kommer tiit och offte till gode menniske før de dø her aff werden Och der meth wil iegh ende myn tale paa denne tiidh.

Et Jertegen om vor herriss tilkommelse

VJ lese i en bog i hwilken bescreffne ere mange gode brødersss leffnid aff Sworte brødre orden Ath der wor en vng broder aff samme orden Udi et deriss conwent och kloster i england som kallis Derbia som leffuede ganske ydmygelighe oc gudelighe och øffuede sig idelige i gudz tieniste Han gik til en by icke langt der fra och hagde meth sig trende aff sine ordenss brødre och geste vdi et grobrødre kloster Der bleff han strax død sywg oc vor der inde hoss hannwm i det kammer han ligghe skwlle to brødre aff samme kloster Som han laa paa sengen saa holt han sin hond for syne øgen och lo sagtelige Thii spurde den som wor supprior i klosteredh ath. hwi han lo Han swarede Fordi at Sanctus Eadmundus wor konge oc martir kom nw ind till mig och hwsed er fwlt met skynnende engle Liden stwnd der effter lo han fast mere och sagde lader oss nw alle hedre denne hiemmerigis drotning Jomfru mariam met Salue regina som nw kom Den tiid de hende hagde leest da sagde han O hwor tacknemmelige och kerlige annammede Jomfrw maria denne bøn hwn lo gladelige der viid Noger stwnd der effter Vende han sig mod døren och bleff bleg oc sort i hanss øgen oc sagde nw kom den Alsommectiste gwd ath døme mig saa swettis han saa swarlighe skalff oc beuede at de alle som neruerendiss waare grwede der faare Och han talede ligerwiss som han hagde stondet paa en verdzens dom Stwndwm sagde han. Ney det er icke saa.stwnden sagde han.iegh stonder deth till ath saa er Siden sagde han O Jomfrw maria gack icke nw fra migh i denne myn død Framdeliss sagde han O milde ihesu forlad mig denne føge synd Da sagde forneffnde Supprior kere broder regniss och smaa naadelige synder eblant store och dødlighe synder Han swarede gredelige . ia visselighe regniss de Da sagde swpprieren kere broder falder engelediss i misshoff En dog at nogen engild aff hiemmerige miss trøste eder Thii ath gwdz miskwndhed er saa stor ath hwn offuer gonger alle mennuskiss synder och ondskaff Saa swarede han hannwn igen met et milt och glat ansict sigendiss Sandelighe er han mild och barmhertig thii han haffuer nw forladet mig myne synder Velsigned oc benedidet vere Jomfrw Maria och alle gwdz helgen som nw waare her tilstede at bede for mig Och der medh gaff hand syn and op mildelige i gudz hender som kom strax til hiemmerigiss rige Viid ath komme och der ath bliffue Det vnde oss den alsommectiste gwd til ewigh tiidh.

Euāge. secundū Mat. i. ca. Cū esset desponsata.

HEsten som læsis i dag i den hellige kircke den scriffuer den hel lige Euangelista Sanctus matheus i sit første capittel Oc lyder hwn saa paa danske

DEn tiid iomfru maria vor giffuē ved iosep efter iøde louē da formerckte han at hwn vor fructsōmelig før en de kōme sāmen Han vor en god retswiss mand thii ville han icke obenbare dette Men han offuer tenckte hworlediss han kūde hiēme- lige offuer giffue hēne sō han laa i dēne tācke saa kom gudz engild til hānū i hanss søffn oc sagde O iosep sō er fød aff dauidz slect du skalt icke frycte at haffue mariā din høstru hoss dig Det sō hwn haffuer vndfanget i sit liff Det er aff den helliand Hwn skal føde i søn oc dw skalt kalde hanss naffn ihesū Han skal gøre mēniskene sit folk helbrede aff deriss synder Dette vor giort at det fuldkōmess skulde sō long tiid tilforn spaat vor aff ꝓfeten Esaias sō sag de Det skal ske at en iomfru skal vndfōge oc føde i søn oc hanss naffn skall kallis emanuel Det er sagt gud er nw met oss her paa iorden.

Udtydningen her paa.

NJden iomfru maria oc iosep vaare giffne til sāmē da bleff hun bebu den aff gabriel engild at hwn føde skulle gudz søn dog viste Josep der inthz aff Stray der effter da gik hwn bort till stē Elizabet syn frencke mz ioseps sātycke oc tilladelse At hwn vilde trøste oc tiene hende den stund hwn laa i barsel seng oc see stē hanss sō bebude skulle vor herriss tilkō- melse her i verdē Oc der vor hwn i tre manede Der hwn kō til bage igē daa saa iosep at hwn vor fructsōmelig oc han viste icke at det vor aff den Helli- andz krafft formedelst engelēss bebudelse thi mistēcte han hēde oc det vor icke vnder fordi hwn hagde saa lēge vered borte Her emod betēckte han hēniss sto re hellighed oc dygdelighed sō han tilforn altiid fornumet hagde oc siger stūs Crisost. at hānū tycthe at det vor vmuelig at hwn hagde bedlādig sig mz no gen mand Han vor dygdelig oc retferdig thi ville han icke obenbare eller sige det for nogen han vor icke viss paa at hun hagde forseet sig thi vilde han løn lige offuer giffuit hende Motte nogen spørge hwi sagde icke Jomfru Maria hannwm at hwn vor bebuden met engelen Her Suare doctores til oc sige At man skal icke obēbare saadanne vnderlige ting vden det vaare gudz serdeliss vilge thii holt iomfrw maria det hēmelige meth sig selff Siden kom engelen till Josep som han laa oc grwndede hworlediss han kunde komme fra hende oc sagde till hannwm Josep frycte inthz at bliffue hoss Jomfrw mariæ Det hwn vndfonget haffuer der er aff den helliandz krafft Och dw skalt kalde hanss naffn ihesum han skal frelse alle mēniskene aff deriss synder.

Epistola ad Titum capitulo secundo.

Charissime apparuit em̃ gratia dei saluatoris.

Enne hellige Epistel sõ lesis i nat i Crist messe den screff den verdige Apostel Stẽ pouild i til en biscop hed Titus som vor hanss discipel Oc stonder hwn i hanss an det capittel oc lyder saa paa danske.

D En hiẽmelske gudz alliss vor frel serins naade oc miskũdhed Er nw kundgiord obenbarlighe for alle menniske Med den mandom som gudz søn anãme de for mẽniskenss salighed. Med hwilked legeme Cristus ihesus lerde oss baade met ord oc gerninger Ath wii skulle vedersige dieffuelen oc alle affgude Verdenss forfengelighed Rigdom oc legemenss begering oc løste Och leffue her i verden bequẽmelige oc eddruelige met mad oc drick Oc vere milde oc retferdige Ath wii altiid ere rede til ath anãme den euige salighed som wi alle hobess til Oc bide oc tøffue effter den hemelske oc stercke gud som er Jhesns cristus ath han skal igenkõme met syn guddomss maiestat oc klarhed paa den yderste strenge domme dag Som tilforn tolde den suare død oc pine for wor skyld ath han vilde aff to alle vaare synder oc ondskaff Oc gaff oss siden dob oc cristendom at wii der met skulle rensis aff vaare foreldriss synder Han vnde oss nw den helliandz naade at wii mwe teckiss hãnum met vaare gode gerninger Lær menniskene obenbarlige disse ord som dem icke førre haffue hørt Och styrcke dem i den hellige tro som tilforn hẽne hørt haffue ath de elske ihesum cristum deriss herre oc skabere offuer alting.

Euangelium i krist messe Luce ii ca.

In illo tempore Exiit edictũ a cesare Augusto

Enne hellige text oc euangelium som lesis i dag i Cristmesse Den Scriffuer den hellighe euangeliste sanctus Lucas i sit andet capittel Oc lyder hwn saa paa danske.

U Di Rom vor en mectig keysere hed Octauianus som kalledisss oc Augustus for hanss store mact oc mectig hedz skyld Han giorde i Rom et menigt bud ord oc lagde det

strenge paa ati alle land oc rige offuer all verden skulle bescriffuis alle de mēniske som der vaare vdi baade rige oc fattige store oc smaa Oc hwer aff dem skulle giffue keyseren en sølff penning till skat som hanss billede oc naffn vor stempled paa Denne scriffuelse oc mādtall begyntess Først vdi i land kallis Syria Aff den Høffding som der vor paa keyserenss vegne och kalledіss Sirinus Som vor før borgere i Rom Och begynte han hendhe først i det land Thii det ligger mit i verden Och syden for han paa alle sider der om kring i øster Vester Synder oc nør at optage saadāne penninge Oc bød for neffnde Octauian⁹ at alle vdledninge oc frēmede oc alle andre ehwo de helst vaare skulle fare til de by steder oc torp sō de vaare fødde vdi oc der lade deriss naffn bescriffue oc vdgiffue forscreffne sølff pēning oc der met vederkēdiss ath de vaare den Romerske keyseress vndersotte thii for nw Joseph aff Nazaret op til Betlehem for han vor aff kong Dauidz slect sō der begyndiss at han ville der lade sig bescriffue oc vdgiffue syn pēning Oc hagde han Jomfru mariā met sig som da snarligen føde skulle gudz søn Den tiid de vaare framkōne til betlehem Da fødde Hwn sin eniste søn ihesum oc swøbte hannwm i nogre smaa klude oc lagde hannwm i krubben for oxen oc asenen thi Josep kunde engenstedz fonge herbere i byen for han kom silde fram Sāme nat vor der nogre hyrder paa marken oc vogede offuer deriss hiord Saa kom gudz engild ned aff hiēmelen och stod hoss dem och gudz lywss skinde offuer dem oc de bleffue storlige forferede aff den sywn och skyn Da sagde Engelen til dem i skulle icke rædiss eller forferiss Thi ieg er kōmen at bebude eder stor glede som skal kōme alle menniske til gaffn som er i verden Thi at i nath er verdenss frelsere fød cristus ihesus i kong dauidz stad som er Betlehem Till iertegen ath i vide skulle ath ieg siger eder sandingen Da skulle i der finde et barn swøbt i nogre klude sō ligger vbi en krubbe for en oxe oc i asen Strax engelen disse ord sagt hagde Da hørde de en megtig stor engle skare sywnge met hannū oc loffue den alsōmectiste gud sigendiss Heder oc ære vere den alsōmectiste gud i den øffuerste hiemmerigiss trone Oc fred vere met alle de menniske som paa iorden ere som haffue en god vilge oc kerlighed och et ydmygt hierte til deriss gud oc skabere.

Udtydningen oc Glosen her paa.

Vdi denne hellighe leest som Sanctus lucas scriffuer i sit andet capittel skulle wii Serdeliss merke fem merkelige Artickle Den første Er den store mact oc velde som keyseren och de Romerske hagde den tiid vor herre vor fød Som merkiss her i Texten meth disse ord. Exiit edictum a cesare Augusto Den tiid vor herre ville lade sig føde da skickede han det saa aff sin guddōmelig forsin effter sin egē vilge at al verdē skulle vere de romerske vndergiffne oc at der skulle vere fred oc ro ouer alle land oc rige

i werden Thii ath naar Ante criſten komme ſkall Da ſkulle alle menniſke her twert emod giffue dem fra den Helllighe Romerſke kirke och fra keyſeren och bruge kry och orloff den ene modh den anden offuer alle land och rige ſaa der ingenſtedz ſkal vere fred oc rolighed paa den tiid Den tiid vor herre ville lade ſig føde da bød Octouianus Romſke keyſere offuer all verden ath huer det menniſke ſom til vor ſkulle giffue hannum i ſølff penning oc lade ſcriffue ſit naffn Det giorde han meſt ath han ville vide Hwor meget folk han hagde i ſine landh och rige Och ath hwer vide ſkulle hanſſ ſtore macth och velde Den Anden Artickel er Jomfru marieſſ lydactighed J det at hwn nw 2
vor lydig at fulkōme keyſerenſſ bud oc vilge oc fare mz Joſep ſaa langer vey paa denne tiid Thii hwn ey viſte paa hwad ſtund eller time hwn føde ſkulde iheſum verdenſſ frelſere Hwn hagde ret aarſage til at hwn motte bleffuit i nazaret men det vor ſaa ſat met henne Men den Profecie ſkulle fulkommeſſ ſom ſpaad vor forme tiid ſom ſtonder michee quinto Et tu betlehem terra iuda in principibus nō es minima Micheas profete ſpaade At vor herre ſkulle fødiſſ i betlehem thii for hwn veluillige diid met ioſep och red de iii dagiſſ ferd paa hanſſ aſen Strax hwn vor kōmen diid da fødde hwn Jheſum ſin eniſte ſøn ret om midnatiſſ tide Tredie Artickel Er Vor herriſſ ſtore ydmyghed ſom han hagde i ſyn fødzel Som wii alle merke kunde i det at han ville 3
lade ſig legge vdi en krubbe for vſkelighe creatur En dog ath han vor konge offuer alle konger oc herre offuer alle herrer Och alt det ſom til er hørde hannwm til Alligeuel ville han armelige fødiſſ til verden ath han der met ville giffue alle meniſke exempell til ath de ſkulle vere ydmyghe Fierde Artickel Er vor herriſſ fødzelſſ obenbarelſe Thii ath den tiidh vor herre vor fød Da 4
kom gudz engild aff hiemmelen oc obenbarede oc ſagde hyrderne ſom der alle vegne om kring vaare och vogede och vocthede dereſſ fæ hiorder faar och andet Ath iheſus verdenſſ frelſere vor fød i betlehem Nw bleff den Profecie och fuldkommen ſom Eſaias Profete ſcreff i ſit ſywende capittel. Ecce virgo concipiet et pariet filiū Seer Der ſkal en iomfrw vndfange aff den helliand och føde en ſøn. Ath enghelen nw førſt bebudede hyrderne vor herriſſ fødzel ſom vagede offuer deriſt iord Der met maa Aandelige vnderſtōdiſſ gode kirkenſſ prelater och ſogne preſter ſom vage och vocthe deriſſ iord fra dieffuelen. Det er ath de lære deriſſ almwe och ſogne folk hiēmerigiſſ veye ſom er gudz budord. Dem vil gud hugſuale meth den helliandz naade her paa iorden Och ſiden effter døden vnde dem ath ſe ſamme frelſere marie ſøn ſom hyrderne ſaage i dag Femte artickel er Om det loff oc ære ſom vor herre ſkede i ſyn fødzelſſ 5
tiid Thii At mēniſkene icke loffuede hannum all eniſte Som vor Jomfrw maria hanſſ benedide moder ſom loffuede och erede hannwm baade førſt och ſiſt Joſep den hellige mand aff ſyn formue och de gode hyrder ſom der til kallede vaare Men alle gudz engle i hiemmerige loffuede oc hedrede hannum ſigendiſſ loff heder oc verdighed vere den alſommectiſte gud i høgſte hiemmerigiſſ trone Och fred och ro vere met alle menniſke paa iorden.

Michee quinto ca.

Eſaye. vii ca. Prophecj

Jule dag til Criſtmeſſe

SAnctus Jeronimus ſiger at den tiid vor herriſſ fødzelſſ time tilſtun- dede da hagde Jomfru Maria ydermere glæde oc frygd en hwn hag- de føre nogen tiid hwn grwndede dyblige och offuer tenckte ynderlighe Vor herriſſ ewige gwddõmelighed oc alder ſtørſte maieſtat och verdighed Oc ath alle menniſke aff all deriſſ mact oc formwe bør at loffue oc tacke hãnwm for ſine velgerninger Som hwn vor i denne hellige dybe tancke Da fødde hwn Jheſum verdenſſ frelſere for vden all ve oc pine Och fald ſtrax paa knæ och bad til hãnwm oc kende hãnwm for ſit gwd ſkabere och ſøn Saa tog hwn hãnwm i ſin fagn oc ydmygelige kyſte hãnwm oc lagde hãnwm til ſit helli- ge bryſt oc gaff hãnwm at dy aff ſine ſpener oc ſwøbte hãnwm i nogre ſmaa klwde O hwilken glæde hwn hagde der hwn hørde gwdz engle ſywnge och ſige Loffuit vere gwd i hiẽmerige ſom nw er fød Der komme mange hyrder løbendiſſ at loffue oc ære hãnwm Thii gwdz engle hagde ſagt dem ath ver- denſſ frelſere vor fød i Betlehem ſtrax de hãnwm ſaage fulde de paa kne at hedre oc loffue hannwm O hwad ſtor glede vor da offuer all werden Thii ſamme nat wor om vend till klar dag Och i øſter rige vore ſede iii ſoler paa hiẽmelen ſom omſiger gaffue dem alle tre til hobe i en ſoll. Innocẽcius Pawe den tredie aff det naffn ſcriffuer at de Romerſke hagde bygd eth mectigt koſte ligt tempel den tiid de vaare ſaa mectige Oc ſpurde de aff deriſſ aff gud ſom hed Apollo huor lenge det ſtonde ſkulle Da ſuarede han dem Til en iomfru føder barn Da bleffue de alle glade Oc mente at det vor w mueligt oc der faa re ſkulle ſamme tempel ſtonde euindelige Men den nat vor herre vor fød da fald det ned til iorden Oc i den ſamme ſted ſtonder nw Jomfru marieſſ kir- ke Paa den tiid hagde de Rõmerſke ſaa ſtor vilge til deriſſ keyſere ſom hed Octauianus Auguſtus at de vilde bede til hãnum for en aff gud Da beſyn dede han ſig at vere dødelig oc raadde met en Profetiſſe ſom kallediſſ Sibil- la om der ſkulde nogen tiid fødiſſ nogen ſom ſkulle bliffue mectigere en han vor Saa gik Sibilla Jule dag om middagiſſ tide ind i eth herberge och laſſ ſyne gudelige bøner oc lod hannum ſaa ſe en mectig klar circkel hoſſ ſolen oc mit i hãnnm ſtod en alſomdegliſt Jomfru oc hagde i barn i ſyn fagn der vn- drede hannum ſtorlige paa Thii ſagde hun. dette barn ſom du nw ſeer det er mectigere en du eſt loffue oc hedre det Han hørde i røſt da ſige i hiẽmelen om Jomfru marie Denne er hemerigiſſ tempel Thii lod han bygge i kirke i det ſamme ſted ſom en nw kalles paa denne dag hiẽmerigiſſ tempel.

DEn tiid Jomfru maria hagde lagd vor herre i krubben da græd hun beſkelige for den ſtore armod hun ſaa paa hannum ſom vor all ver- denſſ ſkabere at han da vor ſaa arm at han inthz hagde ſom hun kunde leg- ge vnder hanſſ hoffuit och neppelige ſaa mange klude ſom hun kunde ſuøbe hannũ i Det kan neppelige noget mẽniſke paa iordẽ beſinde hendiſſ kerlige offuerfløødige graad ſõ hun da gred for hãnũ Thii hun viſſelige viſte at han vor henniſſ gud oc ſkabere Oc hun nu for armod ſkyld nøddiſſ til ath legge hãnũ i en kruble paa høø oc ſtraa for vſkellige creatur ſõ vor oxẽ oc aſennẽ.

Epistola ad Titum iii ca.

Charissime apparuit benignitas et hũanitas.

DEnne epistel som læsis i dag i denne Anden messe den screff den verdige Apostel Sãcte Pouild til en biscop hed Titus oc stonder hun i hanss tredie capittel oc lyder saa paa danske

O Alderkeriste Tite. Vor herriss Jhesu cristi alless vor frelseriss velwillighed och mandom bleff oss obenbared icke for de retwise gernynger skyld. som wii kunde gøre oc forskylde eller for-tiene saadan naade met Men aff hanss store vbegribelige barmhertighed och milhed giorde hand oss beqwẽme til den ewige salighed met dob oc cristẽdom Den helliand som giffuis i doben. han ender det gamble testamente oc leffnid som vor pin actigt oc grwmt Och han begynder det ny testamente som er me get løstigt fructsommeligt oc saligt Han sendiss oss saa rwndelige i doben at han bort druffuer oc aff sletter al vor synd oc ondskaff Oc giffuer oss hugsua lelse igen oc sin benedide naade Formedelst vor herriss Jhesu cristi suare død oc pine aff huilken vor dob haffuer al sin krafft och mact Och wii ere giorde retferdige oc rette arffuinge met hannum til hiemmerigiss rige

Euangelium secundum Lucam ca.ii.

In illo tpe Pastores loquebantur adinuicem.

DEtte Euangeliũ som læsis i dag i den Anden messe det scriff uer den Verdige Ewãgelista Sanctus Lucas i sit andet ca-pittell Oc lyder det saa paa vort twngemaall

2 DEn tiid englene hagde sagt och bebudet hyrderne ath vor herre vor fød oc fore op igen til hiẽmelen Da sag de hyrderne till hwer anden Vii ville gonghe til betlehem ath se gwdz søn aff hẽmelen effter som engelen haffuer nw sagt oss Saa gingede hastelige diid oc fwnde Jomftu mariam oc Josep Och det lille barn ihesum liggendiss i krubben Den tiid de dette saage Da kunde de kende oc merke eff-ter engelenss ord at det vor gudz søn all verdenss skabere oc frelsere Thii sag-de de obenbarlige til Jomfru Mariam oc Josep det skyn de saage paa mar-ken och hworlediss engelen hagde taled til dem och ath de hagde hørt al som sødest oc listeligst engle sang Alle de menniske som dette hørde de forwndrede der storlige paa Jomfrw maria grwndede serdeliss paa disse ord Oc ideligħe tracterede dem i sit hierte Hyrderne ginge till bage igen till deriss hiordh Och

loffuede oc ærede gud i hiẽmelen for alle disse hellige oc vnderlige ting som de
hagde hørt oc seet i dẽne nat. Dette er dẽ hellige læst som hion lyder i sig selpf

Udtydningen her paa.

Ere venner i denne hellighe feest skulle i merke Fem serdeliss
Artickle Først hyrderness lydactighed ihi at strax der En=
gelen hagde sagt dem at vor herre vor fød i Betlehem da sag
de de til hwer anden Wii ville gonge diid at se ihesũ vor frel
sere Saa maa oc nw alle gode mẽniske sige til hwer anden
naar de vide at messe skal sigiss eller de høre ringe der til Kõ
mer wii ville gonge at see vor gud oc skabere oc loffue hãnwm I den An=
den artickel merkiss hyrderniss veluillighed oc flittighed som de hagde til ath
fuldkõme deth engelen dem sagd hagde Thii At de strax offuer gaffue deriss
hiord oc icke tøffuede til anden dagen Eller til de kwnde fonge nogre andre i
deriss sted som sãme hiord kũde tage vare i deriss fra verelse Her met maa vn
derstondiss gode retferdige oc ydmyge mẽniske som veluillige fuldkõme gudz
ord och lerdom strax de høre dem predicke i den hellige kirke eller anderstedz
I Tredie Artickel merkiss hyrderness hellige oc sande ord oc lerdom Thii
at de først sagde oc obenbarede Jomfru marie och Josep de vnderlige ting de
seet oc hørt hagde Oc siden alle andre menniske oc beuisde det met de store ier
tegen som de hagde seet paa hiẽmelen At alle Jøderne storlige forundrede der
paa Her met maa vnderstondiss gode predicke fedre och sogne prester som sige
oc lere den menige almwe de store vnderlige oc mectige iertegen som de haffue
seet oc lest i den hellige scrifft at gud haffuer giort baade i hẽmelẽ oc paa iordẽ
I Den Fierde artickel merkiss Jomfru mariess store visdõ oc fornymstig
hed Thii at hwn stadelige stedsse i hwkom oc inderlige betenckte nat oc dag
de vnderlige store iertegẽ. oc det alder clariste skyn. oc den søde engle sang som
hwn hørde Oc den store løst oc glæde hwn hagde i syn eniste sønss fødelse sõ
vor hẽniss gud oc skabere Huilke artickle oc pũcte hun siden effter hanss opfa
relse til hiẽmelss predickede oc lerde hanss verdige apostel och discipel oc andre
cristne mẽniske vdi mange aar oc der met styrckede dem i dẽ hellige cristelige
tro oc gudz kerlighed Saa gør oc hwert got mẽniske naar det hører gudz vn
derlige iertegen oc naade sõ han haffuer giort mod mãge mẽniske At han kõ
mer dem stedze i hw oc lerer oc siger andre dem oc icke lader dem fare ind at et
øre oc vd aff det andet igen som en røg I Femte maade Merkiss hyrder
ness ydelighed i deriss embede Thii at den tiid de hagde seet oc bedet til gudz
søn oc hanss benedide moder met deriss gudelige bøner tha ginge de till deriss
hiord igẽ at tage hãnũ vare for vlffue oc onde dyur Saa skal oc hwer sogne
prest gøre Naar han haffuer bedet til gud oc tient hãnum da skal han gonge
til sit sogne folk oc tage dem vare fra diffuelen oc lere dem gudz budord meth

Epistola ad hebreos Primo capitulo

Fratres multipharie multisqz modis oli deus

Alle cristne mēniske skulle vide at den verdige Apostel Sctē pouild screff dēne epistel oc sendinge breff til de iøder som waare omwende till den hellige cristelighe tro och hagde anammed doб och cristendom Udi huilked breff han forklarede oc vnderuisde dem den Uerdighed oc høgtidelighed som dette ny testamente haffuer offuer det gamble. Saa sigendiss paa vort maall.

Bere brødre mangfoldelige oc i mange maade Da talede Den alsōmectiste Gud i forme tiid til waare forfedre i det gamble testamēte i gēnem Profeterniss mwnde Nw i dette ny testamente talede han obenbarlige till oss met sind benedide eniste søn som anāmede wor nature gud fader skickede hānum at were offuer alle creatur baade Engle oc mēniske Met hānum skapte gwd fader all menige verden Thii at de ere baade lige i guddōmen gudz søn føddiss aff gud fader ligeruiss som skynned aff solen Han er gud faderss obenbarelse for menniskēn Han oppholder all verden med syn guddomss mact Han gaff oss lægedom mod alde waare synder Nw sider han øwerst i hiēmerigiss glæde hoss gudz faderss høgre hand Saa meget yppermere en englene Som hanss naffn vdwiser at han kaldiss oc er gud faderss eniste leffuende oc naturlige søn Til huilken aff englene sagde nogen tiid gud fader Disse ord Dw est myn eniste søn Jegh fødde dig aff ewindelig tiid Siden siger gudh fader om gudz søn ieg skal vere hānum for en fader oc beskerme hannwm Oc han skal were mig faare en søn thii han er mig i alle maade hørig oc lydig effter myn egen vilge Den tiid gud fader vdsende sin eniste søn til verden oc giorde hannwm obenbarlig for mēnisken Da siger scrifften at Alle gudz engle skulle loffue tiene och tilbede gudz søn i sin guddom gwd fader siger till englene i hiemmelen Myn søn skapte eder oc skickede eder til sine sendige bud ath bere och sige hanss vilge for mēniskene Oc stwnnū at heffne offuer onde mēniske met brendede ild oc swerd . gud fader siger ydermere til sind søn O myn søn som est gwd met mig Dit rige det bliffuer ewindelige Dyn low oc lerdom er retwiss Dw regerer oc bewarer gode menniske Oc dw neder trycker oc i hiel slager høfferdighe och alle onde menniske Dw elsker alt det som got er. Och

hader alt det som ont er Fordi haffuer ieg som er gudh fader smwrt dig paa mandõmen baade till konge och biscop Denne smørelse som er den helliandz sødhed och gaffuer haffuer giort din siel glad oc frygde fuld Thũ hwn er fri och vbesmittet aff alle sinder ydermere en nogen anden helghen som dw haff-uer deled din naade med ath de haffue deriss salighed for din skyld Dw som est herre och gwdh dw skabte iorden aff første verdenss begyndelse och hiem-lene ere och dit hand verck De skulle fonge en anden omwendelse Alle skyer och den regemente som nw er i værid och pleger aarlighe ath were hwn skall all forfariss Men dw skalt bliffue ewindelighe Hiemlene och elementene de skulle fonge en ny skickelse Ligeruiss som eth menniske der fonger ny klæder och kaster de gamble bort Men dw min eniste och benedide søn Dw est och bliffuer w forwendelig och din ewighed fonger aldrig ende Dette er epistelen som hwn lyder i sig selff ꝛc. ✿ Her effter følger den hellighe lest strax

Euangeliũ til høymesse Iule dag Johãnis.i.

In principio erat verbũ.Et verbũ erat apud.

Ette høgtidelige Ewangelium oc lest som læsis i dag i høg-messen Det scriffuer all eniste den mectige och hellige Apostel och ewangeliste Sancte hanss i sit første capittel oc lyder det saa paa vort maall

GUdz søn han er aff ewigh tiidh Gudz søn er altiid hoss gud fader w atskillelig i gwddomen han er san-der gud Han er lige euig oc mectig aff euig tid mz gud sin benedide fader han skapte mz gud fader alle creatur oc al menige verdẽ oc al dẽ ting sõ til er baa de aandelig oc legemelig synlig oc vsynlig for vdẽ syndẽ sõ er giord for vdẽ hã nũ Saa hã er engẽ aarsage eller begyndelse der til at hun nogẽ gøriss skulde eller bedriffuiss thi hwn er twert mod mẽniskẽss nature Oc mod alt det gud haffuer skapt Hwad som giordiss mod gudz søn paa hanss benedide legeme i vndfangelse. fødelse. pinelse. død opstandelse oc opfarelse til hiẽmelss Det wor alt sãmen oss giort til det euige liff oc salighed Gwdz sønss leffned her i verden Han vor menniskenss olywselse Mange syndighe menniske finge aff hanss gwddomss livoss i deriss hierter Onde fortwilede oc forblindede mẽnis-ke De kwnde inthz begribe aff hanss skyn och klarhed Eth helligt menniske vor tilskicked och vdsent aff den alsommectiste gud som hed Johannes Han kom at bære vidende at dette euige lyuss gudz leffuende søn hagde anammed menniskenss nature Oc vor sandelige fød aff Jomfrw maria paa legemenss

vegne At menniſken ſkwlde tro paa gudz ſøn effter dette hellighe menniſkiſſ Johannis lerdom Icke vor Johannes gudz ſøn ſom mange tenckte om hannwm for hanſſ hellighe leffnid ſkyld Men han ſkwlle lære och vnderuiſe almwen baade met ord och gerninger och bere vidende om dette hēmelſke lywſſ iheſu criſto Gwdz ſøn er i ſant lywſſ ſom altiid ſkinner aff ewig tiid oc aldrig kand mørkiſſ eller vdſlyckeſſ Alle creatur ſom oplywſſde och ſkynnende ere baade aandelige oc legemelige de haffue deriſſ lywſſ aff hannwm han oplyuſer alle menniſkene i verden vden dem ſom ſkywler dem oc gonge fra hānwm meth onde gerninger och icke ville anamme dette benedide lywſſ Han wor her i verden meth ſin guddomſſ neruerelſe och vnderlighe gerninger och verden er ſkapt aff hānem Men onde menniſke ſom leffde effter verdenſſ vildelſe De vilde icke kende hannwm for deriſſ rette gwdh Han kom hiid ned til verden ſom er hanſſ egen hand gerning och anammede mandom Men iøderne ſom kallis i ſcrifften hanſſ eget folk de vilde icke anamme hannwm for gwdz ſøn ſom han ſandelighe er Men hwo ſom helſt de waare Jøder eller hedninger Rig eller fattig Fribaaren eller træl Ung eller gammel Mand eller qwinde Som hannem kerlighe anammede meth en ſtadig tro Dem gaff han alle mact met dob oc criſtendom ath bliffue alle ſāmen gudz børn til den ewighe ſalighed De ſom ſtadedelige tro ath han er ſandelighe baade gud och menniſke De ere icke fordi gudz børn aandelige at de fødiſſ legemelige meth legemenſſ beblendelſe Men fordi at de fødiſſ ſiden aff gud ſelff meth dob criſtendom och den hellighe criſtelighe tro Nw haffuer gud faderſſ eniſte ſøn aff hēmelen anāmed mandom her paa iorden oc tilhobe føped wor nature oc ſyn Wii ſaage hanſſ guddōmelige mact i mange iertegen ſom han giorde her paa iorden Thii bekende wii at han er gudz eniſte ſøn fwld met naade oc ſandhed Och wil forlade alle ſynder och giffue menniſken all den glæde ſom han dem loffuit haffuer i ſit ſkynende och ewige rige. A M E N

Vor herre lod ſig føde for ſyu ſager ſkyld.

Førſt at han vilde gøre høfferdige menniſke ydmyge Thii at høfferdighed vor ſaa ſtor till At mēniſken vild vere lige met gud i hiēmerige Sō der merkiſſ mz de ord ſō dieffuelē ſagde til Ewe Eder aff denne fruct da bliffue i ſaa viſe oc kloge ſō gwd er ſelff Thi ſkulde ydmyghed vere ſaa ſtor her emod at gwdh ſkulle bliffue menniſke Som Sanctus Ambroſius ſiger Oportuit vt tanta eſſet humilitas criſti quanta ade ſuperbia Det vor nytteligt at vor herriſſ ydmyghed vor ſaa ſtor ſom adamſſ høfferdighed Den tiidh Adam wor menniſke da ville han vere gwdh Fordi ville gwdh her emodh bliffue menniſke alligewel han vor gwdh Anden ſag vor Ath han vilde ighenløſe menniſken Thii tolde han ſaa megen modgong her i werden meth armodh hwngher tørſt faſte beſpottelſe och forſmedelſe Och ſiden Ambroſi⁹

lodh han swarlighe hwstrwghe och krone och vdstrecke sig paa det hellighe korss saa alle hanss leed oc lēmer skyldiss hwer fraa anden Och led siden den haarde død och pine paa det hellighe korss och lod opstinge syt benedide hierte och vdgaff sit hierte blod for vor salighedz skyld at han skulle der met drage oss til at elske sig Hwad kerlighed kunde gud fader i hiemmerige ydermere bewise menniskene En han giorde den tiid han gaff syn eniste søn i døden for wor skyld. Tredie sag vor Ath han ville bespise gode menniske meth sit benedide legeme her paa iorden Som han giorde Englene i hiemmerige meth syn guddommelighed Fierde sag vor Ath han vilde bethe oss syn store kerlighed Thii det wor stort kerlighedz tegen ath han anamme ville menniskenss nature Som Sāctus Bernardus siger Hwad større kerlighed kunde gud bewise oss en at han anammede vor kreckelige nature Femte sag vor At han ophøpe ville mēniskenss nature offuer alle engle den tiid han anāmede mandom da ophøpede han vor nature offue englene Siette sag vor ath han ville forlighe menniskene met gud fader i hiemerige Mellem hwilke der vor stort w venskaff Thi Adam alliss vor forfader hagde fortørned hānum swarlighe i trende honde maade Førft meth roff och tag Thii han tog veldelige menniskenss køn fra hannwm meth den synd han giorde den tiid han brød hanss bud oc od ebled J Andre maade ath han for actede hannum i det han brød hanss bud J Tredie maade ath han fuldkommede sin egen vilge och forsmaade wor herriss Nw kwnde der icke bliffue fred mellem dem ighen Meth mindre en menniskenss køn gaffuiss gwd fader igen som vor fra hannwm taget Och det kwnde inthz menniske gøre Och ey helder nogen engild Thii tog gud søn det sig till at han ville igenløse menniskene meth syn død och pine och forlige dem igen meth gwdh fader Sywende sag vor Ath han vilde fulkommelighe hellig gøre menniskene baade til liff och siel Ath de effter denne forgengelige verden komme skulle till den ewindelige glede i hiemerigiss rige och opfulde de engle kor som de waare skapte till.

Uert menniske maa sige i dag till sig selff O myn siæll betenck nw meth hwor stor armod och vselhed den alsommectiste gud ville lade sig føde til verden for din skyld Den som alting haffuer skapt lodh sig i dag føde i betlehem i en stold som hwerken vor dør eller vegge paa men oben paa alle sider O hwad er det vnderligt oc ynckeligt ath se verdenss gwd ach skabere ligghe i en krubbe for asenen och oxen swøbt vdi nogre gamble klwde gredende och skelwende aff frost oc kuld Lader oss alle sige till hannwm O dw alderwerdigste engle konghe som kom till denne verdenss vselhed oc armod for vor skyld oc lod dig føde aff denne fattige Jomfrw maria som icke haffuer saa meget ath hwn kan swøbe dig vdi Och dw haffuer ey noget som du kant bøye dit hoffuit til Huad est du begerendiss aff oss Hwad kūde wi offre oc giffue dig nw sō dig tacknēmeligt vere kand Vilt du haffue

guld sølff pēnynge eller andre klenode Sacte du siger ney her til Vilt du da
haffue huss til dig oc din moder Ild til at verme dig ved eller kleder til at svø
be dig vdi Jhesus dette lille barn svarer her till Jeg vill icke haffue verdenss
rigdom løst glede eller velde Men ieg haffuer nw anāmed mandō at ieg vdi
tretten och tywe aar wil lide armod hwnger tørst vect bespotelse forsmædelse
hustrugelse kronelse oc siden den horde død oc pine for ederss skyld Ville i gø-
re mig noget til vilge igen for al denne kerlighed sō ieg beviser eder Tha giff-
uer mig alde ederss synder oc legger dem paa mine skulder oc tycker fulkōme-
lige ilde at vere met anger oc ruelse ati dem nogen tiid bedriffue skulde Saa
vil ieg gøre fuldest for dem oc holde etherss penitentz oc bod O hwad haarde
hw och hierte maa det vere som icke nw ville offuergiffue deriss synder och
antworde dem deriss gwdh och skabere som saa kerlige rober till dem sigen-
diss Aff legger ederss synder Oc giffuer mig dem Lader oss alle giffue hānum
dem oc haffue act oc vilge til at bedre oss och aldrig synde mere ath wii mwe
fonge det ewige rige som han til oss bered ed haffuer i hiēmerige A M E N

Om mange vnderlige ting som skede Jule nat

Først at en iomfru fik barn oc bleff alligeuel en clar ren iomfru Stūs
Bernardus siger Det er vnderligt huorlediss mēniskene kūde tro at Bernard⁹
gud vor mēniske oc at hun bleff iomfru sō hagde fonget barn Der
skal ingen twile paa at iomfrw maria ey bleff en klar iomfru effter hun hag
de fød ihesū Thi hun aldrig hagde nogē beblandelse mz nogē mand paa ior-
den Men den verdige helliād anāmede de alderkyskeste oc puriste blodz draa
ber sō vor i hēniss liff oc der aff skapte han vor herriss legeme Stūs anselm⁹ Anselmus
scriffuer At Vor Herre kand skabe mēnisken i fire honde maade Først vden
quinde oc mand. sō han skapte Adā I andē maade aff en mand vdē quide
sō han skapte Evā Tredie maade aff mand oc quide. sō nw er naturēss me
nige løff Fierde maade aff en iomfru vdē mand sō nw skede i dag der han
tog selff mādom Itē der stōder in Historia eccl'iastica At den tiid Jeremias Jeremias.
pfete skulle fare til egyptē Da spaade han at en Jomfru skulle føde barn Oc
naar det skede da skulle alle aff guderne falde neder Thii giorde de prester sō
aff guderne toge vare et iomfru marie billede oc finge det i barn i sin fagn oc
baade der hiēmelige til i en lønlig sted i tempelen Siden spurde Tholōmeus
kōge dem at long tiid der effter Hwi de det giorde De swarede hānū at deriss
forfedre hørt hagde aff forneffnde profete at i barn skulle fødiss aff en iomfru
sō er kōge offuer alle kōger oc det tro wi fulkōmelige Itē Orosius historio- Orosius
graphus oc Innocēcius Pawe den tredie aff det naffn de scriffue at den tiid Innocēti⁹
vor herre vor fød da vor der i kilde i Rom Hwn gaff olye aff sig saa offuer-
flødighe Jule dag at samme olye flød ned i tyberim det er en elff som løber i
gennem Rom paa huilken sted nw stonder iomfru marie kirke Sibilla hag-
de dette tilforn spaat ath naar sāme kilde gaffue olye aff sig som hwn plegde Sibilla.

at giffue vand Da skulle vor herre fødiss. Itẽ Crisostomus scriffuer at de
hellige tre konger vaare po i bierg iwle nat at bede deriss gudelige bøner Da
obenbarediss en Stierne hoss dem som vor skapt som eth alsom deglist barn
oc der skinde et korss faare i hanss hoffuit han talede til dem och sagde Farer
til Jødeland der skulle i finde dette barn fød aff en iomfru

ITem Bartolomeus de proprietatibus rerum scriffuer Ath balsum træ
de finge blad oc blomster iule nat oc gaffue strax balsum aff dem

Item Octauianus augustus saa sãme dag paa hiẽmelen en circkel i huil-
Sibilla ken en iomftu stod met i barn i sin fagn Och Sibilla sagde hãnum ath det
barn vor da fød som vor herre oc konge affuer alle Saa forbød han strax at
nogen skulle kalle hãnum herre effter den dag som Orosius scriffuer Item
Jeronimꝰ. Sanctus Jeronimus scriffuer At alle de mẽniske som giorde de synder mod
naturen de døde sãme nat ehwor som helst de ware paa iorden Oc det giorde
wor herre at den synd ey mere brugiss skulde i mẽniskenss nature som han da
anãmed hagde Och wor den synd saa slem oc vederstyggelig for gwd Som
sanctus Augustinus scriffuer at hand hagde tenckt at offuergiffuit at anã-
me mandom for hendiss skyld Saadãne vnderlige ting skede iule dag oc nat
met mange andre flere sõ tiden icke nw recke til at tale om paa denne tiid ⁊c.

Et Jertegen om vor herriss barndom

VJ lesæ at det wor en kloster Jomfru som løff aff sit kloster och gaff
sig i eth obẽbarligt skør leffnid Mange aar der effter da tycthe hun
sine synder ilde at vere Thi gaff hun sig til sit kloster igen ath gøre
plict oc bod for sine synder sõ hwn bedreffuit hagde Omsiger tẽckte hwn paa
den strenge dõme dag paa huilken gud retferdelige døme vil offuer alle men-
niske Oc hende grwede for den sware helwediss pine som hwn lide skulle fore
syne synder oc der fore bleff hwn mistrøctig at hun skulle kunde fonge naade
aff gud Hwn affuertenckte oc den store glæde i hiẽmerige er oc at engen som
besmyttet er met nogen synd maa kõme der ind da gruede hende och at hwn
nogen tiid skulle kõme til naade Siden betenckte hwn inderlighe vor herriss
suare død oc pine at han den ledet hagde for syndige mẽniske at han dem igẽ
løse ville fra dieffuelen Saa græd hun beskelige oc sagde O du alsõmectiste
gud hwad skal ieg giffue dig igen for alle de gaffuer som dw haffuer giffuit
mig En Jule nat begynde hwn at offuer vege oc tencke At den alsõmectiste
gud hagde da ladet sig føde Oc at smaa spede børn mildess oc giffue dem til
fredz snarlige naar de ere fortørnede Saa gik hwn i kirken oc fald ydmyge-
lige paa sine knæ for iomfru mariess billede som hwn hagde sit barn i fagnen
Oc offuer tenckte vor herriss barndom oc fødzell Oc ath han anamme ville
mandom for mẽniskenss salighedz skyld Saa græd hwn beskelige och tycthe
alle sine synder fulkõmelige ilde at vere met ret anger oc tuelse saa meget som
hende mest mweligt vor O sagde O dw alder mildeste barn ihesu criste som

sod dig føde til verden at du vilde frelse syndige menniske Forbarme dig nw offuer mig arme synderinne och forlad mig mine synder Saa hørde hwn en røst suare sig saa lydendiss Dyne synder ere dig forladne formedelst dette lille barnss milhed som du nw paa kallede Siden leffuede hwn strengelige oc hellige oc fik i got endeligt her aff verden.

Sermo Quartus Predicken.

Ecce euāgelizo vobis gaudiū magnū.

Luce ii. Disse ord som ieg nw haffuer begynt myn tale meth dem scriffuer den hellige Euāgeliste stūs lucas i sit andet capittel oc lesis de i dag i den hellige læst i cristmesse oc lyde saa paa vort twnge maall Seer ieg bebuder eder stor glæde thii at verdenss frelsere er nw fød Kere venner blant alle de høgtidelige oc hellige dage sō wi haffue om aared da bør denne dag at holdiss alsōhøgtideligste oc helligste met stor glæde oc verdighed aff alle cristne mēniske Thi at wor frelsere er nw fød til verdē Sō leo pawe scriffuer Nec phas est ibi locū esse tristicie &c. Det er icke loffligt eller tilbørligt at der er nogen sorg eller drøuelse paa ferde Sō vor herriss fødsel betyder voss vor frelselse oc salighed Hwad kand der høriss løsteligere oc glædeligere till i verden eller vnderligere oc mere gaffnlict En at ihesus cristus verdēss frelsere er nw fød Thi skulle wi nw alle vere glade aff alt vort hiertte hw oc sind oc merke oc acthe de ord. sō gudz engel sagde til hyrderne Jule nat Seer ieg bebuder eder stor glede thii verdenss frelsere er fød. Leo papa.

Denne myn tale sō ieg nw haffuer begynt for eder vil ieg dele vdy trē de parte. I den første vil sige eder historien aff vor herriss fødzelse I de anden part Den store glede som alle bør ot haffue aff vor herriss fødzell I den tredie part Aff wor herriss oc iomfrw mariess armod som de hagde her i verden for menniskenss salighedz skyldh.

TJl den første part vil ieg anāme de ord sō lesiss i dag i det hellige euāgelio oc lest Exiit edictū a cesare Disse ord stonde oc screffne i en bog kallis historia ecclesiastica oc lyde de saa paa vort maall Octauianus keysere regnere tw oc feretyue aar Oc i det tolffte aar før han døde da giorde han saa stor fred i alle de land oc rige sō vore vnder hanss oc de romerskerss mact oc vold at man engenstedz hørde noget kry eller orloff Saa hwer man motte da vel sige de ord sō Profeten Esaias scriffuer i sit andet capittel. Cōflabunt gladios suos in vomeres De skulle smedie deriss swerd i plog iern och deriss glawēss aadde i segle Oc siger oc sāme Profete i sāme capittel Der skal inthz rige eller land kry eller orloge mod det andet paa den tiid at wor herre fødiss skall Sō kong Dauid oc siger i psalterē i den lxxi psalm Orietur in diebus eius iusticia et abundancia pacis Der skal bliffue retferdighed och fred naar vor herre fødiss offuer all verden Her vor och saa stor fred och retferdighed i Esaias Dauid.

Saxo gråmaticus. Dåmarckis rige den tid vor herre lod sig føde sō Saxo gråmaticus fordum
Prouest i roskilde scriffuer i Dåmarckiss latine krønicke At kong frode hind
frede gode sō daa vor kōge han lagde guld paa almyndelige veye oc ingē rør
de det aar oc dag emellē Engē hagde helder laass eller lycke for kister eller dør
re thi alle leffuede tetuislige mz huer andē saa dem icke giordiss laase eller lyc-
ke behoff for deriss huss Den tiid forneffnde Octauian9 Romske keysere sad
saa fredelige vdē alt orlog Da ville han vide tall pga Alle syne land oc rige
Steder Slot byer oc torp Sameledıss ville hand oc vide tal paa alt det folk
Textus. sō hånū vor vndergiffuit Thi sigiss i dag i den hellige lest Exiit edictū a ce-
sare augusto Keyserē bød at alle mēniske skulle bescriffuis baade fattige och
rige bønder oc køpstediss mend Oc bød han at hwer skulle fare til den by sō
han vaare fød vdi vnder sit liff oc huer skulle giffue en sølff pēning saa god
sō y almyndelige pēnynge at de der mz bekēde skulle at de vaare hånū vnder
giffne oc det romeske rige oc naar de såme penning vdgiffuit hagde da skulle
deriss naffn bescriffuis at Keyseren motte vide huad mact oc velde han hagde
Simon de cassia. naar han såme register hørde læsiss Her offuer siger simon de cassia at Octa-
uianus giorde det aff stor hoffmodighed oc syndede der met mer mod gud en
ii regū Kong dauid giorde den tiid han lod telye israelss folk som der stōder ii Regū
xxiiii. xxiiii for huilked dauid oc såme folk vore suarlige plauede aff gud thii spør
samme Simon de cassia huor faare vor herre icke plauede denne keysere nw
Der suariss til at han vor w verdig til at fōge nogē heffn eller plaue der fore
augustin9. her i verdē Thii han vor i hedning sō stūs Augustin9 scriffuer At måge ere
w verdige til at fonge nogē heffn for deriss synder her i verdē thi at de skulle
fonge euig pine effter deriss død i den andē verdē Thii er det eth vist tegē til
Naar onde vmilde menniske oc Tiranner haffue stedsse verdenss framgong
her i verden Ath de skulle fonge euig pine oc ve i heluede effter deriss død som
Sctūs Augustinus scriffuer i den bog som kallis de ciuitate dei Om Kong
Assuero som altiid hagde sin framgong her i verden

Vdi den andē part vil ieg sige ether aff den store glede som alle bør at
haffue aff vor herriss fødelse Den glæde sō Gabriel engild bebudede
om vor herriss fødzell wor den største glede der verdē nogē tiid fōget haffuet
Oc det vor icke vnder thii At cristus Jhesus sō nw er fødder han frelste oss
fra dieffuelē Mēniskene de glede dem icke all eniste i dag aff vor herriss fø-
Crisosto. delse Men alle engle i Hiēmerige glæde dem der aff Johånes Crisostomus
scriffuer Gaudere debet iustus &c. Retferdige mēniske skulle nw glediss Thi
han er nw fød sō skal giffue dem løn for deriss retferdelige gerninger Syn-
dige mēniske skulle oc nw glediss sō tycke deriss synder ilde at vere oc haffue
vilge til at bedre dem thii han er nw fød sō kō at frelse alle sō haffue anger
oc ruelse for deriss synder Englene de finge i dag saa stor glede at de neder
fore til verdē at bebude oc vnderwise alle mēniske deriss glede Ligeruiss som
eth mēniske der er glad Han betegner och siger andre aff sin glæde Denne
glæde vor saa stor at hun gik i gēnē iordē ned til heluedess forborg at bebude

de hellige patriarcker oc ꝑfeter vor herriss fødzel Sãme glæde vor oc saa stor at hun spurdiss til øster Rige der sõ de hellige tre kõger bode Der fore gaffue de offuer land oc rige oc toge dyrebare gaffuer mz dem oc fore stray aff sted at offre dette lille barn sõ vor deriss skabere oc frelsere Dẽne glede spurdiss oc til Rom oc det vor oc seet en Jomfru sãme tiid hoss solen som hagde et barn i sin fagn Oc der aff bleff keyseren saa glad at han offrede sãme barn røgelse Oc vilde icke sidẽ lade kalde sig gud sõ han førre giorde Dẽne glæde er saa stor at alle mẽniske de gledis icke all ene om dagẽ men om nattẽ met oc der faare haffue wi tre messer paa dẽne dag oc ingẽ andẽ tiid om aared sõ en prest sige maa i en kirke for oss Der er inthz got cristet menniske til at han haffuer ey fõget stor glæde i dag i syt hierte aff vor herriss fødsell Her twert emod mwe de vel sørge i deriss hierte sõ dẽne nat frãdraget haffue mz dobel leg drucken-skaff ellerført dem i rædegrimer eller andẽ dieffle ham De mue oc vel sørge sõ da graffue effter pẽnige eller bruge andẽ troldõ Sõ mãge gøre mz de krõmer oc smuler aff brød sõ de gẽme Jule afftẽ der til Thi er det fulkõmelige raa-deligt at hwo sõ haffuer forset sig i nogen aff disse synder eller i nogẽ andẽ at han gonger til scriffte oc tycker det ilde at vere eller han bliffuer icke del actig mz gud oc hanss verdige engle oc helgẽ oc alle gode cristne mẽniske i dẽne sto-re glæde de haffue i dag sõ er en begyndelse til den glæde de skulle haffue sidẽ til ewig tid Alle mẽniske skulle oc aandelige gledis i dag At gud er vorden mẽniske paa det at mẽniskene skulle bliffue hellige oc salige ewidelig I an-den maade At gud er vordẽ tienere oc swend At wi skulle bliffue herrer i hiẽ-merige I Tredie maade At gud han ned for aff hiẽmelen at tage mandom at mẽniske skulle opfare til hiẽmelen I Fierde maade er vor herre bleffuen iomfru mariess søn At wi alle skulle bliffue gudz børn I Fempte maade er vor herre bleffuen dødelig paa legemenss vegne Ath wii alle som dødelighe ere skulle bliffue vdødelige paa sielenss vegne Siette maade ath gud som er rigest han er verden fattigst At gode oc fattige ydmyge mẽniske skulle bliffue rige til ewig tiid met hannwm i hiẽmerige.

Vdi Tredie maade vill ieg sige eder aff vor herriss oc iomfru mariess armod sõ de hagde her i verdẽ oc der mz vil ieg ende min tale paa dẽne tiid Thii skulle i merke at vor herre obenbarer oss syn armod i fire honde maade Først At han hagde i armt oc vseligt herbere Sõ der sywngiss i dag i den hellige kirke Stabulo imponitur qui continet mundū Han føddiss i en stold oc lagdiss i krubbẽ for oxen oc asenen Som skaffte all verdẽ oc styrer oc regerer hẽde Her offuer siger Sanctus Bernardus Vide qualiter ꝑ te factus est rex See den aldermegtiste kongiss store armod oc fattigdom Hwor er nw hanss kongelige sal oc hanss store maiestat oc ere som hannum burde at ske oc gøriss han ligger nw i en arm stold Her om scriffue doctores oc sige at sãme stold vor icke vden eth tag oc skyull som vor giort mellem tw hwss paa en al myndig vey som fattige folk plegde at stonde vnder at skyule dem for regn oc snee om vinteren oc om sommeren for het sol skyn Oc det vor obet paa vegge

Textus

Bernardꝰ

ne for vden døre oc løcke Der i giorde Josep en krubbe aff gamble knwbbe
oc stocke sõ han der fand oc bant sin asen til paa huilken han førde Jomfrw
mariã paa den lõge vey Oc oxẽ sãmeledis sõ han selge vilge at betale mz de
pẽninge sõ de skulle giffue keyserẽ til vederkẽdelse oc den andẽ part ville han
haffue til Jomfru mariess barsel at køffue mad oc dricke fore Der wor herre
vor fød da lagde Jomfrw maria hãnũ i krubbẽ paa det at den spodom Sõ
Abacuk xiii ca. Abacuk scriffuer i sit tredie capittell In medio duorũ animaliũ cõgnosceris.
oc siger han O du gud du skalt kẽdiss mellom tw dywr Somme scriffue at
iomfru maria lagde hãnũ mellẽ oxẽ oc asenẽ at han vermess skulle aff deriss
aande thi det vor swar kuld och frost da han vor fød Den tiid han lagdiss i
krubben da sige mãge doctores at oxẽ oc asenẽ fulde paa knæ mod hãnũ At
Esaie i ca. det fulkõmess skulle sõ scriffuis Esaie pmo ca. Cognoscit bos possessorẽ suũ.
Eth vskelligt best oc diwr skal kẽde sin herre oc hosbõde Vor herre lod sig oc
føde vdi i saa skrøbelict oc armt huss at han der mz ville giffue alle mẽniske
til kẽde at hã icke lẽge ville vere her paa iordẽ oc at engẽ andẽ her lẽge leffue
kan Her vdi merkiss deriss daarlighed oc vfornymstighed sõ bigge suare store
hwss oc inthz tencke eller acthe at de forwerffue oc fortiene kũde den euige bo-
lig i hiẽmerige De sõ haffue mãge store hwss de skulde tencke paa dẽne vor
herriss armod oc lene fattige folk huss for hanss skyld sõ bediss det i hãss naffn
At de icke paa den yderste dom høre skulle de ord sõ Vor herre da sige vil til
onde rige mẽniske sõ nw forsmaa fattige oc ey ville lene dem huss Jeg vor fat
tig Oc i vilde icke lene mig huss Gõger nw bort fordi i forbãnede menniske
i den euighe heluediss ild oc fordømelse

Vdi andre maade wor vor herre fattig thii at han lagdiss paa hø och
straa i krubbẽ oc ey hagde huerkẽ dyne eller pwde vnder sit hoffuit sõ
han kwnde bøye det til O hwilken stor armod wor herre led och lod sig føde
mz Der er neppelig nogen hyrde saa fattig eller nogen bonde saa arm at han
ey haffuer nogen pude eller bulster at legge vnder sit barnss hoffuit Men den
alsõmectiste gud lagdiss paa hø oc straa i krubbẽ At han der mz ville lere oss
at wi icke skulle haffue formeget bløde sengeklæder dyner eller puder aff huil
ke kroppẽ kan ledyess til at opstõde til gudz tieniste Her skulde de tẽcke paa
sõ stedsse ville haffue iii eller iiii dyner vnder dem oc saa mãge puder oc hoet-
dyner der til oc sige at de icke elderiss soffue kunde Det er icke den rette vey til
hiẽmerige Thi han er gãske trong Vor herre vor fattig i syn mad som wii
Textus syunge i dag i den hellige kirke Paruoqz lacte pastus est Han er opfød met
ganske føge melk som Jomfrw marie gaff hãnum at dy Der met gaff hwn
alle gode quinder got exempel oc efftersigning At de selffue skulle giffue deriss
børn at dy oc opføde dem Och ey holde ãmer til dem om de selffue haffue dy
Som der oc scriffuis i kirkelogen (Distinctione. v. Ad eius) Quinder skul
le selffue giffue deriss børn at dy oc icke holde der ãmer til ꝛc. Vor herre vor
fattig paa kledebon Thi han vor swøbt i smaa reffne klude Fordi at Jom-
frw maria wor saa fattig ath hwn ey hagde en hell klud eller klede som stor

nock vor til at suøbe hãnũ vdi Hwn fødde hãnum for vdẽ al sorg oc ve oc strax han vor fød da bad hun til hãnũ oc bekẽde hãnũ faare sin gud oc skabere den sõ hun vndfãget hagde aff den verdige helliãd Hun suøbte hãnũ self oc lagde hãnũ i krubben oc der vor engẽ quidfolk hoss hẽde huerkẽ iorde moder eller andẽ thi de giordess der inthz behoff Fordi hwn vor inthz spug oc ey helder fornã nogẽ ve eller modgãg sõ quidfolk haffue Icke vor der helder da nogẽ quide verdig til at tractere hanss benedide legeme Thi sige mãge vsãnigen her vdi at der skulle vered quider hoss hẽde paa sãme tiid Som mãge oc falskelige male at hun skulde ligget i barsel seng oc hagd quider til hielp hoss sig Det er aldeliss vsãningẽ oc løgn Uor herre lod sig suøbe i smaa klude at han ville giffue alle mẽniske efftterlignig oc aarsage till ydmyghed At de icke skulde høfferde dem met kostelige kleder eller pryde det arme dødelige legeme met fodrede kleder eller kostelige bløde rynckede oc krwsede siorter

Sermo de Natiuitate cristi Predicken

Natus est vobis hodie saluator Luce ii.

Here vẽner disse ord som ieg begynte min tale mz dem scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas i set andet capittel Och lyde de saa paa wort maall

Ederss frelsere er fød i dag I dẽne neruerendiss tale sõ ieg nw haffuer begynt for ether vil ieg sige ether aff vor herriss ihesu cristi benedide fødelse oc Aff iomfru mariess alder clariste oc reniste iomfru dom At huer man skal tro oc vide at hun bleff en skær iomfru efter sin fødzel oc Aff hẽniss store armod Paa det at wi nw motte alle vorde bequẽme til at høre oc merke nogre gudz ord sõ hannũ kand kõme til loff oc ere oc vore siele til salighed Da ville wi alle fly til hanss benedide moder mariã och hilse hẽne met Den Engle hilsen sõ Gabriel engil hilsede hẽne mz sigẽdiss huer i sin sted Hil maria Natus est vobis hodie saluator. Ederss frelsere er fød i dag Fra første verdẽss begyndelse oc til dẽne alder helligste dag da vor der aldrig hørde nogre bedre eller nøtteligere tidinge En disse ere sõ ieg nw begynte myn tale met Ederss frelsere er fød i dag) Huad løsteligere eller gledeligere tiende kunde wi arme menniske nogen tiid høre Som dømde oc fortabede vore till helffuediss pine for waare forfedress synder En at vor frelsere er fød i dag

ATh i dess beder forstonde skulle de ord ieg begynte myn tale met Da vil ieg der paa sige eder i effterlignelse Det vor en megtig swar stad i huilkẽ der vor gãske megẽ almue Han bleff belagd aff sine fiender paa alle syder renth om kring sõ daglige stormede oc stride paa hãnũ met stor mact oc bleffue saa lẽge for same stad at de vaare fuld nær døde aff hũger oc tørst thi ath de kwnde engen spisning fonge vdwertiss ind till dem Och deriss fiender vilde engen tage till nade eller fange aff dem Men i hiel sloghe saa manghe de kwnde offuerkomme aff dem Den tiidh stadzenss Herre och konghe dette

Historia De Sinitak

spurde da screff han dem hemelige til i staden at han snarlige selff kōme ville
at frelse dem aff sāme bestolling thi han vor starck oc mectig nock Thi bleue
de alle ganske glade oc daglige ventede hanss tilkōmelse Met denne stad vn-
derstōdiss verdē oc mz folked sō der vdi vaar alle mēniskene som belagde vaa
re aff vtalige grūme diefſle i fem tusinde aar oc mere fra Adā brød brudet oc
til vor herre lod sig føde At de i staden hagde brøst paa mad oc dricke Det er
at mēniskene hagde engē den helliādz naade sō dem stycke kūde at stōde mod
diffſene oc deriss suare fristelser Naar nogē gik aff stadē da sloge deriss fien-
der dem strax i hiel vden al milheo oc barmhertighed Det er strax et mēniske
døde her aff verdē Da toge diefflene hanss siel til den euige død oc fordømelse
Dēne kōge sō screff dem til i stadē Det er gud alsōmectiste som vdsende sine
Moyses — hellige patriarcker oc ꝓfeter til verdē sō screffue oc spaade at han skulle kōme
oc frelse alle mēniskene fra dieffuelē Den første vor Moyses hā sagde til gud
Exodi — fader O du alsommectiste Gud fader ieg beder dig ydmygele ath dw sender
oss den du oss loffuit haffuer sō oss frelse skall Som der stōder Exodi iiii ca.
Den Andē vor Dauid ꝓphete sō ropte til vor herre paa alle mēniskēss vegne
Oc sagde O aldermectiste gud lad kēde din store mact oc velde oc kō at frel-
Salomon — se oss Den Tredie vor Salemō sō ropte til gud den helliād oc sagde Mitte
Sapiētie nono ca. — illā de celis stis tuis O du gud den helliād vdsend din søn oc visdō at han
maa bliffue hoss oss oc hielpe oss at stride mod dine vvenner Den Fierde
Esaye lxiiii ca. — vor Esayas sō ropte op til gudz søn oc sagde Vtinā disrūperes celū et descen
deres Gud giffue at du ville oplade hiēmelē oc nederfare at frelse oss Andre
Ambrosius. — ꝓpheter ropte oc sagde O herre kō snarlige at frelse oss oc tøffue icke forlenge
Stūs Ambrosius scriffuer At de hellige ꝓpheter oc gode forfedre idelige begere
de gudz sønss fødelse oc sagde Naar skal verdēss frelsere kōme Naar skal hā
fødiss Naar skall han sess her paa iordē Huer sagde vid sig Monne ieg icke
skulle se hānū for ieg dør Mōne ieg icke skulle leffue saa lēge han fødiss O
motte ieg leffue den dag sō hā fødiss paa O motte ieg se den mz mine øgē sō
oplyuser alle gode hierter O motte ieg se den mz min øgē sō ieg tror effter den
hellige scrifft at kōme skal at frelse all verdē Sidē Jomfru maria vor bebu-
den aff gabriel engild at hun føde skulde gudz søn Da begerede hun daglige
at den tiid snarlige kōme motte Oc Josep och hun de regnede daglige dagiss
til paa huad tiid han snarist fødiss kunde effter mēniskenss menige naturlige
lyff saa storlige begerede de at se hānum.

DEn tiid Jomfru maria hagde baared ihesū cristum i sit alder reniste
Jomfruelige liff i ni maanede oc sex dage da kom keyserens bud oc
breff sō hed Octauianus Augustus at huert mēniske vnder sit liff oc
godz skulle fare did sō hā vaare fød oc giffue keyserēs bud i sølff pēning saa
god sō y menige pēnige aff deriss mynt Oc lade sig indscriffue til en vederkē
delse at han vaare vnder keyserē Den tiid iosep sō vor fød i betlehem hørde
disse strēge budord Da bleff han gāske bedrøffuit thii han ey viste paa huad
tid maria føde skulde ihesū da sagde hā ved sig selff O ieg arme vsle mand

far ieg nw til betlehem do fōger ieg icke at ſe dēne alderhelligſte iheſu criſti fø
delſe Far ieg oc icke diid da miſter ieg mit liff Huad ſkal ieg fordi gøre Der
han kom ind til Jomfru mariā da ſaa hwn at han vor bedrøffuit. thi ſagde
hwn kere fader i ſkulde nw vere glade mod iheſu criſti fødelſe oc nw ſørge i
huad ſkader eder Han ſuarede hēde Alder keriſte brud oc daather Saadāne
ſtrenge keyſerēſſ bud er her nw kōmpne at huer vnder ſit liff ſkal fare diid ſō
han er fød Oc far ieg nw fra dig da fōger ieg icke ſeet din benedide ſønſſ fø-
delſe ſō de hellige patriarcker oc Profeter altiid inderlige begerede aff gud ath
de motte bliffue verdige til at ſe Far ieg icke diid da møſter ieg mit liff Jom
fru maria hugſualede hānū ſō gode dāne quider bør at gøre ved deriſſ hoſbō-
der naar de formercke ath de ere bedrøffuede Och ſagde Kere fader græder
icke Jeg vil følge eder for hugſualelſe til betlehem thi ieg er oc aff dauidz ſlect
Da bleff ioſep glad ath hun hānē følge vilde Men han tuilede dog hwad
han gøre ſkulde Thii han frycte de at hwn ſkulde føde ſit foſter paa vegn i
markē eller ſkoffuen Oc han bluediſſ at hwer mand ſkulle ſtraffe hānū Oc
ſige hwi fører du met dig dette vnge ſpuglige quidfolk ſaa lang vey du mot
ſkāme dig der fore men hēde tingeſt er ſaa fat maria ſagde kere fader ſkøder
inthz huad de ſige mē hiertet oc vilgē er god Det er gudz vilge at ieg ſkal føl Michee
ge eder til Betlehē thi min eniſte ſøn ſkal der fødiſſ ſō Micheas ꝓfete ſcreff i v ca.
ſit fempte capittel Et tu betlehē iuda ꝛc. Origenes ſcriffuer at iomfra maria Origenes
kūde den bog bedre en nogē ꝓfete (ſō kallis biblia) J huilkē det gāble teſtemē
te beſcriffuis. ſaa fore de aff Naſaret Maria ſad paa aſenē. oc ioſep gik fore
oc lidde hānū mz grime ſkafftet O kere venner ſeer huilke maade kō da hiē-
merigiſſ drotnig All verdēſſ frue oc den alder mectiſte gudz moder O huilkē
ſtor ydmyghed hēde fulde i alle hēniſſ gerniger oc facter Der de kōme til bet
lehem daa kūde de ingenſtedz fōge herbere Oc der paa ſcriffue doctores at det
vor for trende honde ſag ſkyld Førſte ſag vor at de vaare long wegiſſ hiēme
oc frēmede oc vbekende Andē ſag vor thi at betlehē vor i liden by oc der bode
māge fribaarne vdi aff kong dauidz ſlect oc māge andre gode mend ſō kōme
ſkulde hagde ſent deriſſ bud for dem at lade tage alle herberne Tredie ſag vor
for herbergeriſſ gerighedz ſkyld Den tiid de ſaage at ioſep vor fattig oc hagde
et ſpuligt quindfolk mz ſig oc i aſen oc en oxe Da mēte de at de ville haffue
meget rom oc de kūde icke meget baade eller fōge māge pēninge aff dem Saa
bade de ioſep ſpørge ſig anderſtediſſ om herberge thi de kūde icke huſe hānū.
Siden gik ioſep fra et huſſ oc till andet oc begerede herbere for ſyne penninge
ehwor han kom da ſagde de alle at huſene vaare fulde mz folk Den tiid Jo-
ſep kūde ingenſtedz fōge hwſſ for pēninge da ſkēmediſſ hānum at han ſkulle
ſaa gonge op at gade oc ned igē Jomfru maria bluediſſ oc der ved men hun
bar det tormodige Sidē bad ioſep for gudz ſkyld at iomſru maria motte fō-
ge hwſſ thi hun ey viſte paa huad time hwn ſkulle føde ſit foſter Dog vilde
ingē lene hēne hwſſ Men de ſagde alle til ioſep ſkāme dig du gāble mand at
du fører dette vnge quidfolk ſaa lāger vey mē hēdiſſ ting er ſaa fat. ſaa gred

den fattige iosep oc sorgede suarlige for iomfru mariess skyld Men hwn hug sualede hānum kerlige oc sagde kere fader giffuer eder till fredz oc græder icke lader oss spørge til noget hospitale eller sywge hwss ath wii der kunde fonge herbere Der de talede hosbōden til der vdi om huss Da suarede han i ere karske och sunde Och dette hospital er stictet for sywge menniske icke fonge i her hwss seer eder om andre wege Saa gik naten paa oc det begynte at mørkiss Om siger fwnde de i vdskwr mellem tw hwss vnder huilked fattige folk oc bønder plegde at sette deriss asne oc quig naat de kōme til torffuis for regn oc snee Da sagde Jomfrw maria kere fader her ville wii bliffue thii det er icke erligt ath wii saa silde lenger vancke paa gadē Da sagde iosep O ieg arme fattighe mand skal iegh engen stedz fonge hwss til dig[ ]iafften Jomfru maria suarede Hwert det sted i verden er Det er gudz hwss Thii ville wi bliffue her Saa tog iosep Jomfrw mariam aff asenen met alder største reuerentz oc ere Oc lidde saa asenen oc oxen ind oc bant dem Och hengde en gammelt pield som et heste tecke der hand hagdeført paa asenen mz sig for iomfru maria thii der vor ingen dør faare Saa gik han i byen oc købte nogen halm oc kull thii det vor stor frost Som aff halmen gaff han oxen oc asenen Aff den anden part redde han i seng til iomfru mariam Och sagde O du alsommectiste gud i hiēmerige hwad vilt du nw sige till mig at ieg reder dyn benedide moder saa ynckeligen seng Scrifften siger at iomfru maria bleff i sāme vdskwr i tretten dage i det minste Thii ad de hellighe tre konger offrede der till vor herre tolffte dagen Som glosen siger Super Matheum ii ca. Hwor er nw denne mectighe Drotningiss skynnende palatz som hwn skulle føde sit forster i Hwor er nw frwer oc iomfruer som hende tiene skulde Hwor er nw mad oc kostelig drick met vrther som man henne skencke skulde Men her er inthz andet paa ferde en stor armod Huert mēniske maa nw aandelige sige til sig selff hagde ieg vered til paa den tiid da skulle ieg taget hende hiem till myn oc læth hende huss Gud giffue ati ere icke nu saa storlige skyldighe som Jøderne den tiid vaare Mene i ati icke haffue set iosep och iomfru mariam bedendiss huss i dag oc i vilde icke anāme dem Jw Thi met iosep vnderstōdiss presten i dag oc met Jomfru maria som bar ihesum vnderstōdiss det verdige socramente gudz hellighe legeme Huo aff eder haffuer det anāmed i dag sacte engen Men i ville alle aarsaghe eder som de giorde Och sige ati skulle haffue ederss vēner til gest i disse dage oc gøre gilde oc gestebud meth dem och der faare kūde i icke anāme hānum nw Sōme ville oc sige at de haffue alle huss fulde oc der fore kūde de icke lene hannum huss Det er de som i nat haffue drucked dem druckne och fulde och leffuit i offuerflødighed de haffue icke rwm til hānum Men de bede hānum fare till deriss nabo Der met maa vnderstondiss gode ydmyge oc fattige mēniske der fonger han snariste huss &c.

Josephs store ynck

glo. super matheum secūdo ca.

M midnatiss tide da fornam Jomfrw maria aff den helliandz besynderlige naade at hun da føde skulle ihesū verdenss frelsere Thii bleff hun ganske glad oc løstig baade aff hw och hierte mer en hwn

nogē tid vered hagde i alle sine dage oc hēniss ansict skynde sō en sol Da sagde iosep O velsignede iomfru Huad betyder dette. Hun suarede gladelige Nu skal ieg føde gudz søn Thi stod han hestelige op oc vilde gonge i byen effter qwinder som skulde vered hoss hende paa den tiid Hwn forbød hannum ath gonge noger stedz thii det giorde hende inthz behoff at haffue qwindfolk hoss sig som qwinder plege at haffue Oc sagde hwn igen til iosep ligerwiss sō ieg vndfick hannwm met løst och glæde saa skal ieg oc føde hannwm met alder største glæde oc frygd for vden alt ve oc sorg Josep suarede iegh vil gøre effter ederss vilge alderhelligste iomfru thii i vide bedre hworledisss det skal være en iegh Thii fare manghe ville her vdi diss ver som sige ath der skwlle veredh qwindfolk och iorde moder hoss Jomfrw maria paa den tiid Det er vsandigen och løgn Thii ath den bog som det stod vdi hwn vor giort mactløss och forbuden ath stonde til tro eller læsis Aff pelagii paues raad Sanctus Jeronimus siger Nulla ibi obstetrix nulla muliercularū sedulitas interfuit Det wor engen iorde moder eller qwindfolk tilstede paa den tiidh Thii ath ligerwiss som et solskyn gonger egēnem i klart glass och det bliffuer helt och vskad Saa gik och gwdz søn aff Jomfrw Mariess alder clariste iomfruelighe liff hende vskad hwilkin hwn strax anāmede met sine benedide hender stondendiss paa sine kne oc giorde hannwm den alder største reuerentz met heder och ere oc bad til hannum sin gud søn oc skabere Oc sagde O velsigste herre ver vel kōmen til iorden at frelse alle mēniske O benedide herre som de hellige patriarcker oc profeter saa lenge begerede at see ieg beder til dig aff alt myt hierte thii Ati det dw est gud Da est dw min skabere J det dw est menniske da est dw myn søn. Saa køste hwn hannum paa sine føder i det han vor henniss gwd Siden paa hanss hender i det han vor hēniss skabere Siden paa hanss mwnd i det han vor hendiss søn Saa bad hwn til hānum hwndrede gonge som doctores scriffue saa sigēdiss Dw est myn herre oc gud Dw est min frelsere Dw est myn alder keriste søn Saa gik iosep fram oc græd aff ret glæde oc sagde O alderkeriste iomfru tillad at ieg maa nw bede til din søn oc gudz søn som de hellige forfedre saa lenge begerede (Oc vor dette hanss bøn) O du alsommectiste gwd velsigned vere dw till ewig tiid som nw haffuer vnt mig arme syndighe menniske saadan naade ath iegh maa see digh Som manghe Profeter och konger begerede ath se tilforn och saage dog icke Saa begynte wor herre ath græde thii det wor stor frost och kuld Thii wermede iosep nogre smaa klude som Jomfrw Maria fick hannū i hwilke hwn siden swøbte syn søn vdi Saa vilde Josep gonget i byen och hent i qwinde som skwlle giffuit vor herre ath dy Hwilked hwn hannum strengelige forbød Da sagde han O helligste Jomfru Maria huad ville i da gøre men i haffue inthz dy. hun suarede gud fader i hiēmelen skal det forsyne Saa fald hun paa knæ oc bad til hānū saa sigēdiss O gud fader i hiēmerige wi haffue baade i søn till hobe Thi verdiss nw at forsyne hānū mz melk oc dy sō forsyner aller creatur som til er paa iordē Saa bleffue strax beggiss hēniss bryst oc spener fulde mz

dy Sō wi sjunge i den hellige kirke (Sola vgo lactabat vbere de celo pleno
NAmme nat sō vor herre vor fød paa. hwn vor saa klar som dagen er
som middagiss tide Oc vor herriss ansict oc legeme det skinde sō solē
gør naar hun oprinder Thii kōme mange løbendiss aff dem sō vor i
stadē at de vilde see huor dette skin begyntiss oc hwor aff det kom da iomfrw
maria hørde dette bulder oc mwrl oc fornam ath de vilde diid kōme tha sag-
de hun vor herre i krubbē Den tiid Jøderne saage at skynnet kom aff barned
Saa sagde sōme. pfeterne screffue at naar den rette messias verdēss frelsere kō
me. da skulle natē bliffue klat sō dagē Sōme sagde munne det icke vere dēne
samme Andre de sagde tiger querre siger icke saadāne ord Finge kong Hero-
des at vide at wii sagde saadanne ord da koste det waare liff Thii torde de
icke kalde hannwm den rette messiam . eller gwdz søn

MOtte nogen spørge at hwi iomfru maria lagde vor herre i krubbē thi
oxē motte stōget hānū mz sine horn oc asenē motte bidet hānū mz ten
derne Stūs Lucas aarsager hēne oc siger (Quia nō erat locus i diuersorio)
Lucas ii ca. thi at der vor icke anderstedz rwm i sāme vdskwr oc stold Nw motte nogen
suare stō luce igē Effter di at Jomfru maria fødde vor herre vdē all pine och
ve . hwi motte hun icke da holdet hānū selff i sine arme oc skød Her suaress
til At det vor giort for trende sager skyld Først at scrifftē oc profeciē skulle
fuldkōmess Andē sag vor at iomfru marie der mz let skøde vilde sin armod
Tredie ath hun ville giffue oss exēpel til ath vere hørige oc lydige Til dēne
Første sag maa huer sige at det vor spaat aff Profeterne at vor herre skulle
leggiss i krubbē mellē vskellige diwr oc de skulde tilbede hānū sō nw oc skede
Tencker oc besinder huad glæde iomfru maria fick den tiid hun saa at oxen
oc asenē fulde paa kne for hēdiss søn oc hedrede oc loffuede hanū der mz Mer
ker oc huad sorg hwn fick strax her emod der hun saa iøderne forsmaa hānū
oc gonge til bage igen oc icke vilde loffue hānwm Til den Anden sag maa
sigiss At det vor paa den tiid stor kuld oc Jomfrw maria hagde icke mange
klæder Thii lagde hwn wor herre i krubben at oxen oc asenen skulle wrme
Abacuk hannwm met deriss aande Som Abacuk Profete spaat hagde at ske skulde.

OM iomfru mariess store armod sō ieg rørde och talede om i den tredie
oc siste artickel der ieg begynte myn tale scriffue doctoress at hwn wor
saa fattig at hun icke hagde saa meget helt klæde eller læret ath hwn
kwnde swøbe sin søn vdi men hun swøbte hannum i nogre smaa klude Oc
lagde hannwm i krubben mellem disse vskellige creatur ath han skulle fonge
nogen verme aff dem Den tiid hwn lagde hannum i krubben da gred hwn
suarlige at hwn for sin store fattigdom skyld nøddiss til at legge hānum paa
haarde straa oc halm oc hun hagde engen ting hwerken pude eller klæde som
hwn kwnde legge vnder hanss hoffuit Och hwn sandelige viste at han wor
den aldermectiste gud som hagde skapt hiemel oc iord och wor herre oc konge
offuer alle andre konger oc føster O hwilken stor armod hiēmerigiss drotnīg
da leed men hwn ey hagde saa māge klæder at hwn beware kwnde sin eniste

met søn for frost oc kuld Men nøddiss til at tage hielp aff oxen oc asenen at de hannem verme skulle meth deriss aande Hwo er saa haard aff hierte eller hw at han ey nw met Jomfru maria græde vilde Om han hannwm saage i saadan armod oc vselhed som hwn da giorde Denne fattigdom led han vel uillige for vor skyld Ath han ville gøre oss alle ewindelige rige met sig i hiemerige Til den Tredie sag maa sigis at hun det giorde oss alle til exempel at wii skulle vere hørige oc lydige for waare konger oc herrer Thii at en oxe er i stort diwr oc haffuer tw horn Met hwilke som merkiss verdenss herrer oc førster Met asenen som bær suar byrde merkiss bønder oc menig almue Thi lagde iomfru maria syn søn mellem dem baade at betegne oss ath wii kwnde alle bliffue salige oc fonge hiẽmerigiss rige saa vel mectige oc rige som fattige De mectige herrer oc føster i det at de leffue retwislige mod deriss vnder sotte och ey gøre dem w reth for had awind eller gaffuer skyld De fattige i det at de ere deriss herrer oc hosbonder hørige oc lydige oc leffue retwislige mod deriss ieffn cristen At wii mue alle komme til forneffnde hiẽmerigiss rige Det vnde oss iomfru mariess benedide søn sõ er velsigned oc benedidet til ewig tiid amẽ

Sancti Staffenss dag

Euangelium secundum Matheum xxiii ca.

In illo tempore Dicebat ihesus turbis

Esten sõ læsis i dag i den hellige kirke den scriffuer den verdige euãgeliste Stũs Matheus i sit xxiii capittel Oc lyder hwn saa paa vort maall

Vor herre Jhesus cristus sagde till Jøderne och deriss Presterss høffdinge Jeg sender till ether Profeter Uise mend. Oc scriffuere at de skulle lære eder den hellige tro Men i plawe oc pine dem oc sla sõme i hiel sõme korss feste i somme hustruge i vdi ederss tempel Och forfylge oc iexe dem fra en stad til en anden Thii skal der kõme blodig heffn ouer eder oc ederss aff føde for alt det megle vskyldige blod sõ i haffue ladet plaud oc pint aff gode menniske fra abelss tiid i det gamble testamẽte oc til det menløse zacharie blod som i myrde oc i hiel sloge i ederss tẽplesѕ vobn hwss Sãdelige siger ieg eder at sãme heffn skal kõme offuer ederss aff føde. O iherusalem som i hiel slar och myrder hellighe Profeter och stener dem i hiell som ere sende till dig Hwor offte vilde ieg haffue kõmet oc saffned dine børn til hobe ligerwiss som en høne der saffner sine kyllinghe vnder sine vinge Oc dw icke vilde Uider i sandhed at denne ederss stad Jherusalẽ skal neder slass oc bliffue plat øde Jeg siger eder for sandinghen at naar myn pine

er fulkōmen da skulle i icke see mig met. før ieg kommer till den strenge dom
da skulle i sige Velsignet en den som kōmer i den alsommectiste gudz naffn

Udtydningen her paa

DEn tiid vor herre vor tretten oc tyue aar gāmel paa den xxii
dag i marss maaned sō vor en tisdag da sagde han disse ord
som i nw haffue hørt til Jøderne oc preste høffdingene at hā
hagde sent dem Propheter Thii at māge aff vor herriss apos
tel oc discipel spaade och sandelige sagde mange ting som ske
skulde som Sancte hanss giorde som der staar i en bog sō kal
De 4 Evangelystr. lis apocalipsis At han hagde sent dem scriffuere der mz betegness de iiii euā-
gelister som vor Johānes Lucas Marcus oc Matheus som screffue de helli
ge ewangelia oc vor herriss gerninger Oc sammelediss apostlene som screffue
epistlerne oc hellige sendinge breff at vnderuise oc lere mēniskē gudz vilge met
Textus Han hagde oc sent dem vise mend Thii ath de waare opfyllede met den hel-
liandz naade oc visdom som dem lere skulde den hellige tro textus Et ex il-
Textus lis occidetis Oc i sla sōme i hiel aff dem Thi at de i hiel sloge Sancte Jp
Sancti hansis broder Oc stende sancte staffen i hiel textus Et crucifigetis
textus Oc i korss feste somme aff dem som de giorde Sancte Andriss Oc hanss bro
der sancte peder apostel textus Et ex eis flagellabitis thii ath de hustrøge
Actuum alle apostlene till lige i deriss iøde tempel oc forbøde dem ath predicke i Jhesu
iiii ca. naffn oc om hanss bud ord Som der stonder Actuū iiii ca. Da suarede Stē
textus Peder At huer bør mer at lyde gudz bud en mēniskenss textus Omnis san
guis iustus Alle retuise menniskess blodh som vdgiffuit er for retferdighedz
skyld fra abelss tiid (som hanss egen broder Cain i hiel slo for han vor retfer
digh och røgen aff det offer som han brende gudh till loff aff sin tyende for op
i hiēmelen thii han tinde aff det beste han hagde oc Cainss røg for ned modh
Chains vbesindighz iorden thii han vor w retuiss oc tinde aff det verste oc ey besinde vilde at gwd
hānwm giffuit hagde alt det han hagde Saa gør mange en nw hwilke som
fonge løn der effter som det sig bør paa den strenge dom) oc til zacharie Pro-
fetess Barachiess sønss tiid Det skal heffnis paa eder Denne zacharias straf
fede Israelss konge oc alt hanss folk (aff den helliandz besynderlige naade oc
indgydelse) for de syndede mod gudz budord thii stende de hānum i hiel i de-
riss vobn huss hoss iøde tempelen der som de plegde at brende deriss offer vdi

SKall och hwer merke ath alle retuise menniskess død baade store och
smaa rige och fattighe merkiss met Abelss och zacharie dødh thii ath
Abell wor en simpell enfoldigh faare hyrde och w lerd Och zacharias wor
en mectigh klog och lerder mand och meget forfaren i lowen textus Amen
textus dico vobis Vor herre sagde sandelighe siger iegh ether ath denne heffn skall
gonge offuer eder och alle iøder De bleffue och siden plawede aff wor herre i

mange honde maade paa atskyllige tyder som langt waare at sige thii lader
iegh det nw fare Textus O Jherusalem Her neffnis staden for folked oc al Textus
mwen som der i bode Vor herre straffede dem faar de i hiel sloge.hustruge och
korff feste de gode hellige mend som han dem sende ath dem vnderuise och lære
skulde den hellige tro oc sagde han Jeg vilde kommed dig tit och offte vnder
den alsommectiste gudz lydelse oc vilge at du skulle tient hannum Men dw
vilde icke.her paa sagde han dem en effterligning Om en høne sõ er mer om
hyggelig at opføde oc bawaare syne kyllinge en nogen andẽ full. Som Sanc
tus Ambrosius scriffuer at naar hwn fornẽmer at nogen er sywg aff henniss
vnge da bliffuer hwn spug met aff ret medliding Och hwn voger sit liff for
dem oc tager dem vnder sine vinge at beskermer dẽ naar hwn seer nogẽ glente
som dem vil bort tage. Saa wor oc vor herre ydelig oc velwillig til ath ville
frelse Jøderne oc kõme dem vnder gudz faderss vilge til den hellige tro oc lade
sit liff for deriss skyld ath glenten som er dieffuelen ey skulle bort taget dem
Textus Et noluisti Men dw forsmaade migh mine bud ordh och discipel Textus
Thii sagde han dem den store heffn som skulle kõme offuer dem At staden oc
tẽpelen skulle neder slass oc bliffue øde Saa skede det oc effter vor herriss død
Den tid Titus oc Vespasianus de belagde dem saa suarlige at de ode deriss
egne børn oc mange vtalige swlte i hiel oc sloge de staden ned skyliendiss sten
fra sten Oc solde saa trediwge iøder for en penning emod ath de tilforn køpt
hagde ihesum for xxx penninge T Dico vobis non me videbitis ammodo. Textus
Vor herre sagde ydermere i skulle icke see mig effter myn død oc pine før iegh
kommer til den strenge dom Da skulle de iøder som da leffue kende oc besin-
de at de besuegne vaare aff antecristen oc loffue och hedre mig sigendiss Vel-
signed vare dw som kommer i den alsommectiste gudz naffn

Om Sancte staffenss verdighe naffn

STephan⁹ grece Latine dicitur corona
Denne verdighe hellighe martirss Sancte Staffenss naffn
hwess høgtiid den hellig kirke holder i dag vdleggiss oc vd-
tydess paa trende honde tungemaall Først paa grekeske oc
daa lignesss det ved i krwne Thii han bar den første martir
krone i hiemmerige fordi han wor den første som taalde død oc pine i det ny
testamente for gudz naffn skyld Paa Ebraiske merker hanss naffn saa me-
get som eth exempell eller en effterligning Thii han gaff alle cristne mennis-
ke got exempel och god effterligning till ath leffue retferdelige dygdelighe och
tormodelige oc at taale velwillige verdenss modgong oc pine for gwdz naffn
skyld Oc at de skulle bede got for deriss w venner Paa Latine lignesss hanss

naffn ved mandelighe tale thii han talede mandelige och predickede och lerde obenbarlige menniskene gudz vilge oc budord huorlediss de retteligħe oc gude-lige leffue skulde oc fonge siden den ewige glede i hiẽmerige effter døden

Sancte Staffenss leffnid oc legende

Sancte Staffen vor i aff de syw messedegne som vaare vdualde oc tilsatte aff Apostlene at skicke och bestille huad dem behoff giordiss Thi at den tiid vor herriss disciple bleffue mange til hobe da knwrrede oc murrede sõme aff hedningene som om vende vaare til den cristelige tro mod iøderne som oc omwende vaare til troen Thi at enkerne oc vidwerne forsmaadiss i deriss daglige tieniste Dette maa vnderstondiss i twende honde maade Først at sãme enker ey waare tel stedde oc gøre apostlene oc disciplene nogen tieniste Eller ath de hagde for swar twnge aff daglig vmage och arbeyde thi Apostlene hagde befaled dem at skicke huad som behoff giordiss paa det at de kunde selffue dess ydermere haffue aarsage til at Predicke oc lære andre gwdz vilge oc bud ord Den tiid Apostlene fornumme denne twedract oc knwr som vor i blant dem for viduerne hagde for megen tunge Da kallede de alle disciplene til hobe oc sagde Det er icke retferdigt eller tilbørligt at wi skulle offuer giffue at predicke oc lære andre gudz ord Oc skicke mad oc øll oc andet som gøriss behoff til legemenss føde Thi at sielenss aandelige lerdom er bedre en legemenss føde Lader oss fordi vduelge syu som opfullede ere met den helliandz naade oc visdom Oc befale dem at skicke hwad behoff gøriss Eller at de ere deriss forstondere som saadant bestille skulle dem til letskødelse och hielp Och wii ville predicke oc bede til gud det meste wii kwnde Disse ord behagde alle vel och de samtyckede alle ath saa ske skulle thii vdwalde Apostlene syw aff vor herriss disciple Aff hwilke denne verdige herre Sancte Staffen vor den første Oc lagde Apostlene deriss hender paa deriss hoffuit oc leesde offuer dem Sancte Staffen vor opsuld mz den helliand oc giorde vnderlige oc store Jertegen eblant folked thii finge Jøderne stor awind till hannwm Och offuertenckte hworlediss de kunde offuetwinde hannẽ i trende hõde maade Først met dybe spørssmaal Siden met falske vidende oc saa met swar pine oc død Der vor nogre aff Jøde tempelen som kallediss libertiner de begynde først at disputere mod hannum om den hellige cristelige tro oc sette hannwm mange swore artickle och puncte faare Der wor och mange andre iøder aff atskillelighe land som wor Alexandrien Cilicie oc Asia at trette oc kiffue mod hannwm met atskillelige treske och ny fund mod den hellighe tro Men han offuer vand dem alle sammen met den helliandz naade och visdom som han vor opfuldet met Den tiid de kunde icke offuer vinde hannum her meth. da framledde de nogre falske vidende modh hannwm som gaffue hannwm fire

haande sag først ath han skulle haffue bespotted gud och Moysen. deriss low oc deriss tempel Der han kom paa dommen Da saage de alle som der waare at hanss ansict vor klart och skynnende som et engle ansict Da spurde Jøde presterness høffding och dõmere om det saa wor som samme vidende sagde mod hannum Da giorde Sancte Staffen skellighe sin aarsage ath han icke det giort hagde oc sagde mod den første artickell Den alsommectiste och eniste gud vere loffuit oc benedidet aff alle creatur nw oc til ewig tiid som er vdødelig vsynlig oc herre oc konge offuer hiẽmell oc iord och alt den ting som til er Mod den anden artickel loffuede han Moysen Oc sagde aff de vnderlige Jertegen som han hagde giord i ørken Oc ath han offte hagde talet met gud personlige oc hagde fordi brendene kerlighed till hannum Siden aarsagede han sig met trende honde skeel at han icke hagde fortaled deriss low først thii ath gud hagde giffuit dem den Siden for hanss skyld som lærde och vnderuisde dem sãme lou som vor Moises J tredie maade for samme low gaff dem som hende hwlle oc fulkõmede den euige salighed Saa bewisde han samelediss at han icke fortaled hagde deriss tempell Thii det vor obenbared oc buded aff gud i en aandelig sywn at det byggiss skulle Siden hagde moises det fulkommed gud till ere Nw de formercthe at de icke kunde offuer vinde hannem i disse maade da offuer lagde de huorlediss de kunde pine hannem til døde Den tiidh Sancte Staffen dette fornam da ville han fulkomme gudz bud ord Och vnderwise och lære dem deriss sielss salighed Thi straffede han dem met broderlig kerlighed at de skulle offuer giffuit oc vdslwct den had oc awind som de hagde i deriss hierter oc hw Oc sagde hworlediss deriss forfedre hagde stondet mod Profeterness och andre hellige menss lerdom som de hagde spaat oc sagt aff wor herriss tilkommelse oc forsmaad den helliandz naade oc stondet emod gudz lerdom Och siden slaget dem i hiell Saa gøre i nw och i ville icke høre gudz budord eller leffue effter dem i stonde emod den helliandz naade oc gudz visdom Oc i ville i hiel sla oc dræbe dem sõ eder ville lære den rette vey til den ewige salighed De vaare saa forblindede i deriss forbandede ondskaff ath de engelediss ville offuergiffue samme awind som de hagde till hannwm Men de bleffue mer hadskere och vrede paa hannum Och bede deriss tender til hobe och gnidslede met dem til tegen ath de ville heffne dem paa hanss krop meth swar pine Thii sagde Sancte Staffen Jeg seer gwdz søn i Hiemmerige stondendiss hoss gwdh faderss høgre hond som er redebon til at hielpe och frelse migh Och ath fordøme myne w venner En dog ath han hagde nw sagt dem ath de rædiss skwlle gwdz heffn och vrede det halp alligewell inthz Thii sagde han igen Jegh seer hiemlene obne och gwdz søn i hanss stat och maiestat hoss gwd faderss høgre hond Saa ropte de oc skraalede ath de ey høre skulle hwad hand sagde Och der meth grebe de hannwm och lidden aff staden ath de ville stene hannum der i hiell De falske vidende som effter iøde lowen skulle kaste de første stene paa hannwm de lagde deriss kiortle oc kaaber aff dem at de skulle dess bedre kwnde kaste oc Stẽ Pouild

som paa den tiid kalledisſ saulusſ han tog alle derisſ kleder vare som kaste til hãnum Saa fald Sancte Staffen paa knæ oc ropte op i hiẽmelen oc sagde O herre ihesu criste anãme min siel och forlad dem derisſ syndersſ thii ath de icke vide huad de gøre oc der med døde hand oc vor herre anãmede hansſ siel Dette skede det sãme aar vor herre for til hiẽmelsſ den tredie dag i høstmaaned Sanctus gamaliel Jordede hannwm siden i sin Ager oc Sanctus Nicodemus halp hannũ der til oc de grade baade ganske suarlige offuer hãnum

Jertegen som Sancte Staffen haffuer giort.

Anctus Augustinus scriffuer at sancte Staffen giorde mãghe vnderlighe Jertegen han opreysde sex menniske aff døde Han giorde oc mange helbrede aff atskyllelige sywgdõme och andre vnderlige iertegen som han giorde i saa maade Ath de blomster som waare strødde paa Sancte Staffensſ Altere oc bleffue siden lagde paa sywge mẽniske da bleffue de karske och sunde De klæder som laage paa hansſ altere oc lagdisſ siden paa mange sywge menniske de finge strax bod der aff Stũs Augustinus i libro xxii de ciuitate dei scriffuer At de blomster som hagde ligget paa hansſ altere waare siden lagde paa en blind quindesſ øgen oc hun fik strax sin sywn igen Han siger oc i sãme bog At en mectig rig mand som vor vkristẽ oc engeledisſ ville anãme troen han bleff suarlige sywg Saa gik hansſ suoger hãnum w viderligt i sancti Staffensſ kirke och tog aff de blomster som laa paa hansſ altere oc logde dem hẽmelige vnder den sywgisſ hoffuit Den tiid han hagde soffuit liden stwnd paa dem Da vognede han op oc ropte oc sagde kaller mig Bispen De suarede hannum ath han vor icke i byen Saa lod han hente en prest aff huilken han strax anãmede dob oc cristendom Sidẽ sagde han altiid saa lenge han leffuede O herre ihesu criste anamme myn siel En dog at han icke viste at sancte staffen sagde saa i syt yderste Men han fick det gode mwndhoff aff de rosen som vor lagde vnder hansſ hoffuit hannem w viderligt

augustin⁹ de ciui. dei libro xxii.

Et andet Jertegen Om foreldresſ bander.

Anctus Augustinus scriffuer in libro xxii de ciui.dei At der vor en mectigh righ frwe hwesſ hosſbonde dødh wor Hwn hagde x børn leffuendisſ euffther hannwm syw drenge och iii Jomfrwer En gong hagde de swarlige fortørnedh henne Thii gaff hwn forbannelse offuer dem

Strax kom der oc gudz heffn oc vrede offuer dem oc de finge strax en grwm oc suar sywge Thii at de alle finge den bewende oc skelwende soot At deriss lẽmer altiid røstediss en emod den anden Thii waare de alle ganske sørgende oc bedrøffuede oc bluediss och skæmediss ved at deriss venner skwlle se saadan heffn oc w syn paa dem Thii ginge de bort i andre land som ingen dem kende oc skyldiss och spreddiss om verden Hwor de komme da waare de forsmaade Men to aff dem en dreng som hed paulus och en Jomfru hed palladia De komme til en stad hed Hypponia der sagde de Sancto Augustino som der vor Biscop Huorledess de finge samme sywgdom och det vor femten dage for paaske Thi raadde han dem at de skulle inderlige fly til sancte staffen met deriss gudelige bøner huilket de oc giorde paaske dag som wor meget folk i kirken da gik denne Paulus for Sancte Staffenss altere i hanss cappel oc fald ydmygelige paa knæ oc bad inderlige till ~~hannum~~ met eth stadigt hob oc tro at han skulle forwerffue hannum sin helbrede igen ~~aff gud~~ saa stod han op igen karsk oc swnd Siden ledde de hannum til bispen Ath han skulle see det store Jertegen oc naade som hannum wor giort Thii lod bispen alt dette beskriffue och predicke det om anden dagen for alt folked oc almwen Oc hanss søster vor der i blant som skalff oc beuede at alle der for gruede Da hwn dette hørde gick hwn ind i Sancte Staffenss Cappel for hanss altere at bede sine bøner oc soffnede der den tiid hwn op vognede da wor hwn karsk och swnd saa lidde de hende oc i blant almwen oc kyndede obenbarlige begge disse store Jertegen Saa loffuede de alle gwdh som da der till stede waare for den store naade han giorde met syndige menniske ~~for Sancti Staffenss bøn skyld~~.

Et andet Jertegen

Augustinus scriffuer i forneffnde bog Ath en qwinde hed Patronia Hwn hagde en ganske suar sygdom i lang tiidh Och førde der till mange raad men det kwnde inthz hielpe hende Thii raadde hwn hẽmelige meth en iøde om han kwnde ingen raad sige hende der til Han sagde Jw och fik hende en ring som sad i sten vdi oc bad ath hwn den bere skulle nest sin bare krop paa en snor thi sãme sten hagde serdeliss krafft mod saadan sygdom Hwn bar hannum i lang tiid men det hialp henne inthz Thii gik hwn til Sancti Staffenss kirke Oc bad der sine gudelige bøner stonden diss paa sine knæ at han henne forwerffue ville sin helbrede igen aff gwd Der hwn opstod da wor hwn karsk oc swnd oc samme ring fald ned paa iorden hell oc holden Oc snoren som han sad paa bleff sidendiss om henniss liff igen w opløst som hwn hende bwndet hagde Thi loffuede hwn inderlige och tackede gud oc Her Sancte Staffen for syn helbrede oc denne store naade.

Euange.iohãnis.i.ca. Dixit iesus petro.

Ancte hanss apostel oc ewãgeliste scriffuer dette ewangeliũ som læsiss i dag i sit xxi capittell Och lyder det mesten delen om hannem selff alligewel ath han icke vilde vdtrycke sit naffn

Vor herre sagde till Sancte Peder følg mig effter Sancte Peder vende sig om oc saa den discipel komme effter som ihesus elste besyndelige som lagde sit hoffuit i hanss skød den tiidh han od sig nadwere mz apostlene oc sagde herre hwo er den som digh forraade skal Siden saa han denne discipel kõme nermer da sagde han til Jhesum hwad endeligt skal han fonge Vor herre suarede Som han er nw saa vil ieg at han bliffue skal til ieg kõmer selffuer igen Huad ligger dig der mact paa følg mig men Disse ord begyntess fast at spredisss i blant de andre apostle oc discipele at dẽne disci- pel skulle icke dø Dog sagde wor herre icke ath han ey skulle dø Men saa. Jeg vil at han skal bliffue saa lenge ieg kõmer igen Dette er den discipel som bar videndiss byrd om gud och screff mange vnderlighe artickle som han saa Oc wii vide at hanss vidende er sant

Udtydningen her paa.

Al verdenss skabere Jhesus cristus sagde till Sancte Peder. Peder følg mig effter Det vor at Sancte Peder skulle taale død oc pine paa i korss for gudz naffn som voor herre giorde for hanss skyld oc alle mẽniskess Oc at sancte peder icke frycte skulle for døden Men han skulle velwillige taale sin pene

Textus Textus. Conuersus petrus vidit discipulũ Sancte pæder vende sig om oc saa Sancte hanss Apostel oc euãgeliste effter kõme som lagde sit hoffuit i vor herriss skød sker torssdag afften der han od sin naduere mz sine apostle Oc sagde herre hwo er den dig forraade skall Det han kom nermer da sagde Sancte Peder Huad død skal han lide Vor herre suarede huad kõmer det dig ved følg mig effter ꝛc. Sancte pæder vor kær ath sancte hanss thii spurde han och ville vide om han skulle och korss festiss eller hwad anden pine han lide skulle

Textus Textus. Sic eum volo manere. Vor herre sagde Jeg vil at han skal saa bliffue saa lenge ieg kõmer oc kalder hãnem aff denne verden til den euige ere och glæde som er i hiemmerige Som han ville saa sagt. Jeg vil icke ath han skal korss festis eller piness till døde som dw skalt

gøre oc andre myne discipte Men han skal leffue saa lenge til ieg kommer oc
anămer hannū til den ewige salighed Textus Exiit sermo inter discipulos Textus
Apostlene oc disciplene begynte sidē at sige mellem dem selffue at sancte hanss
skulle icke dø Thii ath met de ord wor herre sagde Jeg vil ath han skal saa
bliffue forstode de at han skulle leffuit til dōme dag till vor herre komme per-
sonlige igen ath døme leffuendiss oc døde Oc ville tage hannem till hiemeri-
giss glæde met sig Textus Non moritur J det vor herre sagde han skal icke Textus
dø Der mente han mz at hā icke skulle piness i hiel som de andre apostle En
dog at han altiid vor redebon til at ville lide pine oc dø for gutz naffn skyld
Her offuer scriffuer Lyra ath han er sandelige død thii hanss siel er skyld ved Lyra
hanss legeme Oc hwert menniske skall dø for waare foreldre Adam och ewe
brøde gutz bud som der scriffuiss ad Hebreos nono cap. ~~Statutum est omni-~~ ad hebreos
~~bus hominibus semel mori~~ Det er skicked at alle mēniske skulle en gong dø ca.nono
En dog at han vor saaden i et ølkar meth gloende olye da døde han icke paa
den tiid Men den tiid han bleff meget gāmel da tog wor herre hanss siæl aff
hanss legeme uden we saa han fornam engen pine der aff denne naade skede
hānū for han vor en klar oc ren iomfru paa legemenss vegne Textus Hic est
discipulus ille Vor herre sagde Dette er den discipel som skal bere videndiss
byrd om mig paa det han saa oc hørde at ieg giorde Oc han screff de underli
ge artickle oc iertegen som ieg giorde baade aandelige oc legemelige Thi siger
Sanctus Thomas at wii skulle alle tro hannwm fulkommelighe.

Om Sancti Hansis naffn

Johannes Dette verdige sancti Hansiss naffn udleggiss i fire
honde maade ~~Først merker~~ det gudz naade J ~~anden maa-~~
de Den som gudz naade er udi ~~Tredie maade~~ Den sō giff-
uit er ~~Fierde~~ maade den som nogē gaffue er giffuen Her mz
merkiss fire store preuileger oc gaffuer som vor herre gaff Hā-
nwm serdelis ~~Først~~ betede vor herre hannum den store ker-
lighed som han hagde til hannum i det at han elste hannum offuer alle andre
apostle oc giorde hannwm mange kerlighedz tegen mer en dem thii maa han
kalliis gudz naade ~~Anden gaffue~~ at vor herre udualde hānum at han skul-
le bliffue en ren iomfru oc kysk i alle maade oc der met maa han sigess den sō
gudz naade er udi ~~Tredie gaffue~~ vor At vor herre lod hānē se māge kønlige
ting om sin guddom oc obēbarede hānum huor lenge verdē skulde stōde Thii
maa han sigiss den som giffuit er ~~Fierde maade~~ befol vor herre hannum al
eniste syn benedide moder paa det hellige korss Thii sigiss han den som nogē
gaffue er giffuen Det vor en stor gaffue At wor herre gaff oc befol hānum sin
keriste moder at han hēde beuare skulle Hanss leffnid oc historie screff i biscop
hed milet⁹ første gong oc sidē i hed Jsidorus sō giorde hēne kortere oc steckte

Sancti Hansis leffnid oc legende.

Sancte Hanss Apostel oc Ewangeliste som wor herre elste serdeliss oc vdualde at han skulle bliffue en klar iomfru Effter pingetz dag da Apostlene hagde fonget den helliand oc skulle skylyes at oc fare om kring i atskyllige land oc rige oc predicke och lere andre den hellige cristelighe tro Da for samme stē hanss til eth landskaff kaldiss Asia och der bygde han mange kirker gud til loff oc ere Saa lod Domicianus keysere hente hānwm oc kasten i eth ølkar fult met gloende olye Men han stod op och gick der aff karsk sundh aldeliss vskad i alle maade Den tiidh keyseren fornam ath han icke offuer giffue vilde at predicke for denne pine skyld Da bad han føre hānem paa en vdøø som hed Pathmos ad han der skwlle sulted i hiell Oc der screff Sancte Hanss en bog som kallis Apocalipsis Det sāme aar bleff forscreffne keysere i hiel slagē aff almwen for den store vmilhed vskel oc vbarmhertighed som han hagde giort dem Thii bleff Sancte Hanss hent aff sāme vdøø met stor ære oc verdighed oc førd til ephesum det vor till i stad som saa kalliss der gick al almwen emod hānwm oc toge hānum ind met stor verdighed Oc sagde Velsigned vere du som kōmer i den alsōmectiste gudz naffn

Et Jertegen om en dødh quinde

Een tiid Sancte hanss kom ind i staden Da baare de en død qwinde mod hannum som hed Drusiana. som tilforn meget elste Sancte Hanss for hanss store hellighedz skyld Hēnis forteldre oc børn sagde til hānum O verdighe gwdz apostel see wii bere dig nw din tienerinde Drusianam som altiid leffde effter din lerdom och fødde oss alle Hwn inthz andet begerede paa sit yderste en at hwn motte seet dig før hwn døde Nw est dw kōmen oc hwn fik dit ansict icke at see Saa bød Sancte hanss at de neder sette skulle ligbaarē Oc løse iorde klædet aff henne Siden sagde han Drusiana Jhesus cristus min herre oc gud han opregse dig Stat op oc gack hiem i dit hwss oc red mad til mig hwn stod stray op oc giorde som han hende befaled hagde

Et iertegen om verdenss rigdom.

Anden dagen effter Sācte hanss vor kōmen i forscreffne stad Da wor der ind Mectig naturlig mester i boglige konster sō hed Craton han lod samble al almuen aff stadē til hobe paa markedet at han dem lere ville at forsmaa verden oc henniss rigdom han hagde to mectige rige drenge hoss sig som vaare brødre Huilke som solt hagde alt deriss gotz oc eyedom effter hanss raad oc køpt der faare ii dyrebar stene Som de sønder sloge for all almwen at hwer man se skulle at de inthz actede verdenss rigdom I det gik

Sancte hanss der fram vforwandiss Oc hørde dette saa kallede han samme Mester til sig oc straffede hannum her faare Thii han hagde giort det mere for verdenss priss oc loff en faare han ville forsmaa verden Oc sagde ydermere Wilt du haffue hiëmerigiss rige Da gør som vor herre selff lerde Gack och selg alt det du haffuer oc giff det fattige folk Da Suarede säme Craton Er din gwd saa god mestere som du siger Da lad hänum gøre disse dyrebar stene hele igen Oc selg dem saa for pëninge oc giff dem fattige i hanss ere ligeruiss som ieg lod sla dem sønder for verdenss ere Saa tog Sancte hanss Alle sticke oc smwler til hobe aff sämme stene i syn hand Oc bad til gud saa bleffue de strax hele igen Saa trode samme Craton oc baade drengene strax paa gud oc solde säme dyrebar stene oc gaffue fattige folk penninge i gudzære

Et andet Jertegen om verdenss rigdom

DEr vor oc to andre Mectige rige drenge sö toge efftersigning aff disse oc solde alt deriss gotz oc gaffue det fattighe folk och fulde siden sancte hanss oc vaare hanss disciple En dag saage de söme vdi kostelige klæder som dem hagde tient Och de hagde sesffue slëme oc reffne klæder Da bleffue de bedrøffuede oc angrede det de giort hagge Da merckte Sancte Hanss at de sørgede oc spurde dem for hwad sag det waar De sagde at dem angrede at de deriss gotz saa forset hagde Thii bad han dem gonge till stranden oc hente hannwm sticker och stene aff strand bredden Strax han dem fik vende han dem till guld oc dyrebar stene Oc bad de skulle lade det prøffue De ginge fra en guldsmed oc till en anden syw dage om kring Och lode det forsøge Siden köme de igen oc sagde at alle guldsmede sagde at de aldrig hagde seet bedre guld eller dyrebare oc edeligere stene en de vaare Han sagde gonger bort oc igenløser ederss gotz sølff oc eyedom som i solde Thi ati haffue forkast den ewige løn som i skulle hafft i hiëmerige Verer nw rige her i verden Oc fattige siden i døø till ewig tiid Haffuer nw verdenss glæde och velløst men i leffue Och siden ewig we och bedrøuelse effter døden

Et Jertegen om rigdom

SOm stë hanss predickede oc sagde saa aff verdenss rigdom oc forfengelighed Saa kom der nogre berendiss met en død vng mand som hagde da vered gifft i trediuge dage tilforn Hanss moder oc venner de fulde for sancti hansis føder oc baade mz grædende thaare at han vilde opreyse hannum i Jhesu cristi naffn som han giorde drusianam sin verdinne Sancte hanss han græd oc bad sine gudelige bøner til gud oc opregsde hannwm Saa bød

han hānum at sige forscreffne hanss discipel Hwad ewig ære oc glæde de for-
kast hagde i hiēmerige Oc hwad ewig ve oc drøffuelse som reddiss til dem i
helffuede Da sagde Han til dem O i arme vsle oc fortwilede mēniske ieg saa
ederss engle bitterlighe græde och diefflene aldermest glædiss och lee der i købte
ederss gotz igē J haffue forkast det alder clariste hiēmerigiss palatz som besat
er met skynnende dyrebar stene i huilket som er alder størst løst glæde oc ewin
delig ere oc verdighed Oc ederss sede oc bolig er bered i helwediss pine met otte
honde plauer oc piner Som er det Euige mørk Grumme oc forgifftige orme
som eder bide oc slide skulle Gloende swøber oc lymer meth hwilke i hustru-
giss skulle Alder suarist ild oc suogelss lwe Alder bitterste kwld oc frost effter
heden Alder grūmeste oc slēmest diefflesss ansicte i huilke i skulle daglige spe-
gle eder vdi Ewig skam oc skendsell som i der skulle haffue for ederss synder.
Oc saa Den ewindelige graad som aldrig fonger ende Thii fulde sāme disci
pel ned paa iordē til Sancti Hansis føder oc begerede naade oc miskund aff
hānum Han sagde til dem gører plict oc bod i xxx dage oc beder til gud inder
lige At sāme sticker oc stene som i hente fra stranden oc ieg omwende til guld
oc dyrebar stene for eder ad de mwe omwēdiss i den skickelse som de ware der
i dem først hente Den tiidh det vor skeet da bad han dē bere dem diid som de
hagde taget dem hwilked de oc giorde och bleffue siden opfulde met gudz naa
de oc kerlighed och døde der i salige och finge hiemerigiss rige

Et andet Jertegen

En tiidh Sancte hanss hagde predicked offuer alt Asie land
daa begynte de som tiente oc dyrkede aff gude twedractighed
blant folked Oc droge sancte Hanss til en Affgudindess tem
pel som hed Diana oc ville nød hānum til at offred til hende
Da sette han dem tw vilkor faare At de skulle bede til dianā
at vor herriss tēpel motte neder falde Oc da ville han bede til
hēne Eller han ville bede til gud at hēniss tēpel skulle falde neder oc da skulle
de bede til vor herre.de samtyckte det oc ginge alle aff tempelen stray han bad
til gud saa fald henniss tempel ned i grwnd oc sloss alt i sticke oc hēdiss bille
de alder smest Aristodemus sō biscop vor i aff guderness tempel han begynte
her faare stor twedract i blant almwen ath den ene part vilde sla den anden i
hiel Da sagde Sancte Hanss Hwad ydermere iertegen est dw begerediss at
ieg gøre skal Han swarede vilt dw dricke den forgifft oc eder som ieg dig giff
uer Oc leffuer dw siden oc bliffuer vskad da vil ieg tro paa din gud Sancte
Hanss sagde ia Han sagde ieg vil lade dig se at andre dø stray de dricke sam
me forgifft At dw der faare frycte skalt Sa bad han to fonger løss Aff borg
mesteren i staden som halss hwggiss skwlde dē gaff han aff sāme forgifft och
de styrte stray ned døde Siden tog Sancte hanss samme skaal oc giorde der

korſſ vdoffuer oc drack hēne vd oc bleff vſkad Thii begynte alle ſom der til-
ſtede vaare at loffue gud Men Ariſtodemus ſagde mig twil en nw vilt dw
opregſe igen diſſe to ſom døde aff denne forgifft da vil iegh viſſelighe tro paa
din gud Saa fick Sancte Hanſſ hannem ſin kiortel Han ſagde hwad ſkall
ieg met din kiortel Stē Hanſſ ſuarede At dw ſkalt ſkemme dig for din van
tro oc gonge din vey Han ſagde Ment dw at din kiortel kand omwēde mig
Sancte hanſſ ſagde Gack oc leg hannvom paa de døde Oc ſig Vor herriſſ
Apoſtel ſende mig til ether oc bød ati ſkulle opſtonde igen i iheſu criſti naffn
Stray han dette hagde giort finghe de baade liff igen Saa døpte Sancte
Hanſſ ſamme biſp och borgmeſtere meth alle dereſſ tienere och vnderſotte och
de bleffue ſtadige i troen oc bygde ſiden i kirke i hanſſ ere

Eth Jertegen om en røffuere han omuende

SAncte Clemend ſcriffuer At Sancte hanſſ omwende en dey
lig ſterck vng karll til den hellighe tro Nogenſtund der effter
ſkulle han fare anderſtedz ſit verff Thii befol han en biſcop
ſamme vnge karl ſaa lenge han komme till bage igen Føye
ſtwnd der effter gaff ſāme karl ſig fra biſpen til en hob oben-
bare røffuere oc bleff deriſſ formand oc capteyen Der Sancte
Hanſſ kom til bage igen kraffde han ſāme karl aff biſpen Han ſwarede. paa
hanſſ ſielſſ vegne da er han død Thii han er høffuitzmand paa det bierg oc
ſkow for de røffuere der ligge Da gred Sancte Hanſſ oc dro ſig i ſit haar oc
reff ſine kleder ſønder oc ſagde A hwor ilde togſt dw hannum vare Ath han
ſiel ſkal bliffue ſaa ſkāmelige fortabet Saa bad han ſkicke ſig en heſt oc red
til ſamme bierg oc ey reddiſſ for liffuis fare Der ſamme røffuere hannum ſaa
ſpranck han paa ſin heſt oc vilde vnd rent for ſtor blyſeel ſkyld Sancte hanſſ
rende effter aff al ſin mact oc ropte effter hannum ſigendiſſ Kere ſøn hwi flyr
du for mig gāble mand ſō hafuer huerkē vobē eller verge Rædiſſ inthz thi ieg
vil gøre gud regenſkaff for din ſiel Oc ieg er redebon at dø for dig Ligeruiſſ
ſom vor herre døde for voſſ alle Kom igen Kom igen Kære ſøn thii gud ſende
mig effter dig Der han dette hørde kom han till bage igen oc græd oc ſørgede
ganſke beſkelige At han ſin gwd ſaa fortørned hagde Sancte halſſ fald ned
for hanſſ føder oc køſte hanſſ hond Ligeruiſſ ſom han fuldkōmed hagde al-
der ſtrengeſte plict oc bod Saa faſtede Sancte Hanſſ oc bad for hannum till
gud at han forlod hannem ſine ſynder Siden vide han hannum til en biſcop

Om hanſſ alderdom

Sancti Hansis store Jertegen

En tiid Sancte hanss vor saa gammel som Sanctus Jeronimus scriffuer ath han ey kunde selff gonghe till kirke vden hanss disciple hannum ledde Och han gad icke meget taled Dag sagde han saa tiit som han huilde sig paa vegn (Kere sønner elsker hwer andre) Om siger forwndrede dem alle at han altiid sagde disse ord Thii spurde de hannem ath . hwi han altiid sagde disse ord Han suarede Fordi at gud dem bød Och alle gudz budord holdiss i dette ene Sanctus Helimandus scriffuer Ath naar Sancte Hanss skulle scriffue nogeth euangeliū Sa bad han almwen faste och bede at han dem verdelige oc rettelige scriffue motte Hellige mend scriffue oc ath Stē hanss hagde opledet sig en hēmelig sted i huilkē han plegde at dicte oc scriffue hellige ewangelia oc anden god lerdom Oc at han hagde foruerffuit aff gud met sine bøner at der ey kōme skulde swar storm regn eller snee . som hannum behindre kwnde i sine aandelige tancker oc dybe beskuelser Oc mene oc sōme at sāme elemente gøre en nw samme sted reuerentz oc ære for han skyld

Om Sancti Hansis endeligt

En tiid Sancte hanss vor halff femte synss tywe och ix aar gāmild. Som Jsidorus scriffuer ath det vor syw oc trysinss tyue aar effte vor herriss pinelse Da obenbarede vor herre sig for hannum met sine Apostler oc discipler oc sagde . Kere ven kom nw til mig Thii det er nw tiid at du anāme skalt den ewindelige hiēmerigiss glæde oc gestebud met mig oc dine mz brødre Sancte Hanss stod op oc begindε ath gonge Vor herre sagde paa søndag skalt du kōme till mig Søndagen der nest kom al almwen i en kirke sō de hagde bygd hannem til ære Oc der predickede han och lerde dem fra første hønsse gal om naten at de skulle vere stadige i den hellige cristelige tro oc strengelige holde gudz bud ordh Saa lod han kaste en fire kant graff hoss altered oc bere al iorden aff kirken siden gik han ned i hende Oc holt sine hender vdi korss wiss oc sagde O alsōmectiste Herre Jhesu criste see Jeg kommer nw til dyn ewindelige glæde oc gestebud som du haffuer budet mig til och tacker och loffuer dig ath du ville verdiss at byude mig der til Fordi du viste at ieg begerede digh aff alt mith hierte Der han saa hagde bedet da kom der saa stort skyn offuer hānem at engen hannem se kunde Den tiid samme skyn bort fared vor da funde de samme graff fuld meth engle brød Huilked all stedsse siden och en nw paa denne dag op voyer i samme graff Ligeruiss som smaa sand op flyder i eth kilde spring

Et Jertegen effter Hanss død

Anctus Eadmūdus som vor kōge i england han pleyde at giffue alle almisse som baade hānem i stē Hansis naffn En gong kom der i pillegrim til hānū. sō huerckē hanss Cancelier eller cāmer swend til stede vaare Oc bad hānem i sti hansis naffn om almisse Han hagde inthz hoss sig sō hand hannē gifue kūde thi gaff han hānē i dyrebar guld ring Noger stund der effter vor en Riddere aff england vdi et andet rige Der kō sāme pillegrim til hānē oc sagde Før din kōge denne ring oc sig At han sende hānem den i hwess naffn han gaff hānē før bort Her aff mercthe kongen at det wor Sancte hanss selff som han førre gaff samme ring i hanss naffn oc ære

De vskyldige børnss dag

Euā.mat.ii.Angelus dn̄i apparuit i sōnis iosep

Esten sō læsis i dag i den hellige kirke Den scriffuer den hellige ewāgelista Stūs matheus i sit andet capittel Oc lyder hwn saa paa wart maall

GVdz engild obēbarede sig for iosep sō han soff Oc sagde til hānem Stat op oc tag barned och moderen med oc fly till Egiptem oc bliff der saa lenge ieg siger dig til Det skeer snarlige at kong herodess lader lede effter barned oc vil sla det i hiel Josep stod strax op oc tog barned oc moderen oc rymde strax om natē til egipten Oc bleff der saa lenge til Herodess wor død Dette skede ath de ord fulkōmess skulde sō profetē Oseas tilforn aff gud faderss mund spaat hagde saa lydendiss Ieg kallede min søn aff egiptē igen Den tiid kong herodess saa at de hellige iii konger ey kōme til bage igen til hānū som de hānem loffuit hagde Da tenckte han at han vor beswegen Thii bleff han gandske vred oc hastig Och vdsende sine swene oc tienere och lod i hiel sla oc myrde alle børn sō vor i betlehem oc der omkring som vaare ii aar gamble och der forneden Da bleff den Profeciæ fulkōmed som Ieremias spaade saa sigendiss Der hørdiss en ynckelig grædelig røst i hiemmelen Rachel begræd sine børn och hwn kwnde icke hwgswaless thii ath de waare icke leffuendiss Saa lyder lesten i sig selff

Oseas

Ieremias.

Udtydningen her paa

Anctus Matheus scriffuer i dette sāme andre sit Capittell før han begynder denne lest Ath den tiidh de hellighe tre konger hagde fonget ath varelse oc bebudelse aff engelen i søffne siden de hagde offred till wor herre i betlehem ath de skwlle faare hiem igen till deriss landh

en andē vey oc icke til kong herodem Da sagde Engelē sidē til Josep sō han
soff Stat op oc far til Egiptē met barned oc moderē Her offuer scriffuer Ni-
Nicolaus de Lyra colaꝰ de lyra At vor herre saa Herodiss Onde tancke oc mening at hā myrde
oc dræbe ville alle børn Thi bofol han engelen at sige Josep at han fly skulde
til egiptē huilked han oc giorde oc bleff der i syu aar til herodess vor død Sō
Textus Oseas Oseas pfete før spaade at ske skulde Textus Tūc herodes vidēs qm̄ illu-
sus esset Den tid herodess fornā at de hellige tre kōger icke kōme til bage igē
til hānū Da bleff han hastig oc vred Thi han befrytede at det barn som de
offrede till skulle bliffue mectigere en hā vor oc driffue hānem aff rigeth Han
hagde oc spurt at den retferdighe man Simeon hagde spaad om sāme barn
Nyaarss dag der det vor offred i templen oc omskaaret At det skulle frelse all
verdē han hagde oc hørt at Anna pfetissa hagde spaad mectig ting om sāme
Luce ii ca. barn sō der stōder screffuit Luce secūdo ca. Thii vdsēde han sine swene oc lod
i hiel sla alle swen børn sō waare ii aar gāble oc der for nedē Det er alle som
Textus vore i nat gāble. Textus Vox in rama Der sāme børn saa slogiss i hiel da
hørdiss deriss ynckelig rob oc skrig Oc deriss moderss beske graad ve oc drø-
uelse op i hiēmelen for dette græselige vbarmhertelige oc grūme mord som han
lod gøre mod disse vskyldige oc mēløse børn Nu blef den pfecie sulkōmen sō
Jeremie xxxi ca. Jeremias screff i sit xxxi capittel (Textꝰ Rachel plorās filios suos) Met
dette ord Rachel vnderstōdiss betlehem Thi at Rachel Jacobs hustru vor ior
Genesis xvi ca. det der sō screffuit stōder Genesis xvi ca. Fordi merkiss nw met sāme ord at
alle qwinder i betlehē sō møste deriss børn saa ynckelige de græde beskelige oc
Lyra sørgede suarlige saa ingē kūde hugsuale dem (T Quia nō sūt. Lyra) Thii
at deriss børn ere icke leffuēdiss mē vmildelige myrde for deriss øgē Motte no
gen spørge Huor faare quinderne græde mer en mēdene Thi at moderē er al-
tiid mere yncksōmelige offuer barned en faderen oc det er for trende honde sag
Førſt for barned haffuer mer aff moderē paa legemēss vegne en aff faderen
Andē sag er for moderē haffuer mere vmage oc arbeyde at op føde barned en
faderē thi elsker hun det mer oc det sō mā haffuer stor vmage faare det elsker
man mest Tredie sag er for moderē en vissere paa at det er hēniss barn en fa-
derē Men faderen kan twile der paa thii elsker han det minde Som Aristo-
teles scriffuer iiii ethicorū Matres enim plus diligunt filios q̄ patres

Mange sla nu deriss børn i hiel

Mange foreldre sla en nw selffue deriss børn i hiel baade legemelige oc
aandelige som kong herodes lod sla disse vskyldige børn i hiel oc det
sker vdi sex hōde maade Første maade Naar nogre mēniske mād
eller qwinde forkōme noget foster met vrter drick eller anden konst som vnd-
fanget er i moderss liff da gøre de i swart mordh for gwdh i hiemmerige Oc
der meth fordøme deriss siele vden de gøre suar plict och bodh der faare før de
dø Thii ath samme deriss foster forkastiss der vdoffuer baade till liff och siel

O hwor græselig oc grum synd det er for gud at forkaste nogen siel Thii at Sanctus Bernardus siger. ~~Totus mundus in precium vnius anime esti mari non potest~~ En siel er saa edelig oc dyrebar At hwn ey ligniss kand ved all verden Vaare det mweligt at nogen selge kūde huer den stad slot by skow marck oc alt andet som er i verden baade guld oc sølff Da kūde han icke der met betale i siel Stūs Augustinus scriffuer her om oc siger ~~Maius dānum est in amissione vnius anime q̄ mille corporū~~ Der er mere skade ath en siell forfariss en twsinde menniskess kroppe Thii bør hwert qwindfolk som meth foster er merkelighe vel forware det dyrebar liggende fæ som hwn ber i sit liff At hwn ey bliffuer aarsage til at det forfariss Oc skal alle dānemen erlige oc kerlige leffue met deriss hustruer Naar deriss ting er saa fat. Oc ey sla støde eller drawe dem. eller fortørne dem i naagen maade Men formercke de at de fonge løste til nogen mad som de selffue ville æde da bør dem tage den fra deriss egē mwnd oc giffue deriss hwstruer for det foster skyld som de ere met Oc bør alle mēniske da at were dem tienst actelige Tagendiss exempell oc efterligning aff Jomfru maria som tiente sancte elizabet vdi iii maanede men det wor saa fat met hende Her emod gøre mange offuer giffne oc vmilde mend som sla oc drage Oc træde vnder føder deriss fattige hustruer Och der offuer forkaste deriss foster Viste de eller betencke vilde den bitter pine de der for fōge skulle i helwediss pine de lode det vel Desligest her emod haffue och mange quinder stor w reth Som her paa drister Oc der vdoffuer fortørne deriss hosbonder Det skulde de engelediss gøre Thi gud haffuer bwdet at de skulle leffue til hobe i kerlighed De kerlinger oc trold koner synde oc suarlige. som mz konst eller andet fly det saa at piger oc quinder ey bliffue kūde siuglige en dog at de forsee dem offte Huilked mange vel lode om de ey driftede her paa De piger oc qwinder synde oc ganske suarlige mod gud sō deriss arme foster selffue myrde at de ey skulle bliffue berøffte eller forsmaade aff deriss for eldre och venner Men det waare fast bedre ath lide en føge blysel her i verden En den ewige fordømelse i den anden verden Huorlediss ville de bøde mod gud at de saa skāmelige forkafte den dyrebar siel som ey købiss kunde for al verden O Hwilke fortwilede mēniske maa det ware O huor forblindede ere de aff dief fuelen som saa vmildelige ville dølye deriss synd oc skam met deriss vskyllige børnss død. Eth vskelligt dyur giorde det icke mod sit foster eller vnge

Vdi Anden maade sla foreldre deriss børn aandelighe i hiel Naar de ouer maade elske deriss børn Motte nogē sige skall ieg icke elske mit barn her suariss til Jw thi det er naturligt. mē dog til maade Oc icke offuer gud Thi der er mange sō mere elske deriss børn en gud oc haffue mer løst och begerig til at se dem en gud i hiēmerige saadāne elske dem offuer gud oc gøre der mz dem til deriss gud sō stūs August. scriffuer ~~Hoc ab hoīe colitur qd̄ p̄ ceteriss diligitur~~ Thz dyrckiss aff mēnisken for i gud sō man mest elsker Thi tager vor herre mangen tiidh saadanne børn fra deriss foreldre Ath de skulle omwende deriss hierter igen oc elske hānem offuer all ting Och dette er sagen

Bernardꝰ

Augustinꝰ

Augustinꝰ

ath børn som ere deglige kloge oc fornymstige dø snarlighe For deriss foreldre elske dem formeget met kressmæde i mad oc kostelige kleder Oc idelige tencke dag oc nat huorlediss de kwnde drage gotz och rigdom til hobe til dem ath de kunde bliffue rige oc store herrer borgmester oc raadmen och fonge rige giffter maall Kwnde de men skrabe gotz till hobe de wrde ey helder det er retferdigt eller ey Eller om giffter maalene maa ske loffelighe eller ey De haffue saa stor omhygge for dem serdeliss om hellige dage for de fonge prydet deriss haar och klæder oc kõmet dem til kirke at de glemme den tieniste oc lesning sõ de for dem

Matthe. x ca. selffue skulde offre gud i hiẽmerige Her om siger stũs matheus i sit x capittel Qui amat filiũ suum vel filiã sup me nõ est me dignus Hwo som elsker sin søn eller daather offuer mig. han er icke verdig till ath anamme migh.

3 Vdi tredie maade Sla foreldre deriss børn aandelighe i hiel Naar de lære dem onde seder At høfferde dem Ath kruse deriss haar eller. Ath smørge deriss ansict at de skulle skinne oc syness deglige At dantze At dricke dem druckne At quede løss actige viser At bandiss At swerge At tale løss actige oc vbequẽme ord Disse foreldre som deriss børn saadant læræ eller stæde at gøre Oc ey refsse dem der faare De bliffue delactige aff alle de synder som de bedriffue i saadan maade saa lenge de leffue

4 Vdi Fierde maade Naar de icke refsse deriss børn først de bryde Thi ath dem bør at holde dem vnder skellig affue Oc ey tilstede at de leffue effter deriss egen vilge Som der stonder i kirkelouen Pater debet filios castigare non semper osculari v. q. v. nõ osculatur. Faderen skal refsse sit barn

v.q.v. non osculetur Oc icke altiid kysse det Naar børn bryde en føge ting aff vanwittighed eller vfornymstighed Da skulle foreldre sagt modige straffe dem met ord Oc lære dem at de icke saa gøre en anden tiid Som Jomfru maria giorde den tiid hwn hagde mist sin søn ihesum i templen paa tredie dag Da sagde hwn O søn hwad giorde du oss din fader oc ieg lette effter dig met stor sorg Men ere børn vhørige eller gøre skalkhed da bør foreldre ath refsse dem met riss Som

Proverbio. xxiii.ca. der stonder Prouerbio.xxiii Noli puero subtrahere disciplinã Si enim percusseris virga non morietur Du skalt icke forlade at refsse dit barn naar det bryder Slar du det mz i riss da dør det icke der aff Men du frelser hanss siel der met fra den ewige fordømelse Och du fonger stor verdskyld der faare aff gud For hwert slag nogen slar sit barn naar det haffuer rettelige brudet Fonger han en krone faare i hiẽmerigis rige Engen skal bande sit barn hwerkẽ qwinde eller mand Thi foreldress bander haffue stor mact Som her stonder strax faare vdi Sancti Staffenss legende i det Andet Jertegen.

5 Vdi Fempte maade Naar de giffue deriss børn ond effter sywn Thi at børn gerne efterfølge oc lære det som de se deriss foreldre gøre faare dem. huad helder det er ont eller got Se de at deriss foreldre gerne gõge til kirke. læse. faste. gøre miskũdelige gerniger mz fattige. tale sandhed. loffue gud. oc haffue god omgang met nabo. genbo. Oc deriss egene piger drenge oc tienere da gøre de och gerne saa naar de op voxe Er det saa ath deriss foreldre leffue

vretferdelige swerge bandess Bespaatte oc forsmaa deriss fattighe iessn cristen
Och lidet gonge til kirke och mindre tiene gwd da gøre de gerne och lige saa
Sanctus Gregorius scriffuer in moralibus sigendiss Saa tiit er i skyldig
at dø Som han giffuer andre onde exempel ath leffue effter paa iorden

I Siette maade Naar nogen Aagrer penninge eller købslar vretferdige
oc beswiger sin iessn cristen der offuer ath hand met de penninge kand
gøre sine børn rige Da skyder han eth helwediss skwd egēnem dem for hwer
saadan pēning han lader dem effter sig Mange vide oc vel selffue at de haff-
ue meget vretferdigt gotz oc pēninge hoss dem sō de vel motte igē giffue Men
de ville helder fordømess met deriss børn en de ville at de skulle bliffue arffue
løse Gwd bedre dem saa forblinde de ere at de mene at deriss børn skulle lade
gøre meghen gwdz tieniste for dem naar de døde ere De glemme dem ganske
snarlighe och neppelige lade sige en messe effter dem

De vskyldige børnss legende

Enne konge Herodes som lod i heel sla disse hellige vskyldige
børn Han anammede Jøde land aff en keyser hed Augustus
Han hagde Sex søner som kallediss Antipater. Alexander.
Aristobolus. Archelaus. Herodess Antipas och Philippus
Twende aff disse sønner sende han tili rom till studium som
vor alexander och aristobolus Nogre aar de effter komme de
hiem igen oc waare ganske vise oc kloge oc begynte ath trette met faderen om
riget Thi bleff han dem vgunstig oc vilde sat den første sin søn til kōge i ri-
get effter sig som hed Antipater Der de kwnde icke fonge riget da giorde de
al deriss flit til ath de kwnde kōme hannwm aff dage der han det fornam da
iegde han dem aff landet Saa fore de til keyseren at kære paa hannwm Her
vdoffuer kōme de hellige iii konger til Jherusalē oc spurde hwor han wor som
fødder vor och skulle vere iøde konge Der Herodess dette hørde bleff han for-
tørned oc behendig Oc fryctede at nogen skulle vere fød aff ret konge slect sō
skullē driffue hannem aff riget Thii bad han de hellige tre kōger at de skulle
giffue hānum bud eller kōme selffue til hānem naar de hagde fwndet hānem
oc lod som han ville offred til hānum Men han ville slaget hannem i hiel de
fore hiem i anden vey effter engelenss bebudelse Der han det fornam da mente
han først ath den hagde bluedz ved at kōme til bage igen thii at stiernē hag-
de gecked dem oc de hagde icke fundet den de lette effter Thii skøtte han icke
mere ath spørge effther samme barn Siden der effter spwrde han de vnderli-
ge tegen som hyrderne set hagde Jule nat paa hiemmelen Och det den retfer-
dighe man Simeon sagde om hannem Nyaarss dag oc det Anna Profetissa
hagde spaat om hannū da reddiss han storlige oc formercthe vel at de hellige
tre kōger hagde gecked hānem saa offuer tencthe han huorlediss han ville lade

De vſkyldige børnſſ dag

i hiel ſla alle ſwend børn ſom waare i betlehem ath han der i blant ſkulle och
for mordeſſ ſō ſkulle bliffue konge thi ſlyde Joſep effter engelenſſ bud met bar
ned oc iomfru maria ind i egiptē til en ſtat kallis Hermopolim oc der bleffue
dhe i ſyw aar Der vor herre kom ind i ſāme land da fulde alle aff gude ned
Esaias offuer alt landet ehwor de waare ſō Esaias Profete tilforn ſpaat hagde Der
Caſſiodorus vor oc i træ i forneffnde ſtad ſom Caſſiodorus ſcriffuer ſom hagde ſtor krafft
mod atſkillige ſiwger Naar nogen bant aff fructen barckē eller løffuene om
ſin halſſ da fik han bod aff ſin ſiwge den tiid iomfru maria red fram for det
mz ſit barn da bøyde det ſig ned til iorden oc bekēde ſin gud oc ſkabere Den
tiid kong Herodeſſ tracterede ſaa at lade ſla diſſe børn i hiel Da kom keyſe-
renſſ ſteffning at han ſkulle kōme for hannum at ſuare ſine ſønner Der han
kom paa vegn til i ſtat hed tarſis da ſpurde han at de hellige iii konge hag-
de kōmed der offuer met deriſſ ſkib thii brende han dem alt ſāmen Der han
kom for keyſeren fik han ſaadan dom mod ſine ſønner at han motte ſette eff-
ter ſig til konge hwem han vilde oc at the ſkulle være hānem hørige oc lydige
i alle maade Da han kom til bage igen da vor han driſtere en han vor til-
forn for den ſtadfeſtelſe han hagde fonged aff keyſeren paa riget Thi vdſen-
de han ſine ſwene och lodh i hiel ſla alle ſwend børn i Betlehem och der om
kring ſom waare ii aar gamble oc der for neden til i nat gamble Dette ſkede
i aar och iiii dage effter wor herre wor fød Thii han vor lenge paa vegn till
rom før han kom till baghe igen Han fick ſtor heffn ſtrax ſamme dag Som
Macrobius Macrobius ſcriffuer Thii hanſſ minſte ſøn ſom vor i betlehem at ameſſ och
foſtreſſ op han bleff oc ſlagen i hiel meth de andre O hwilked ynckelig ſkrig
oc rob for da op i hiēmelen aff de vſkyldige børn O huad ſtor graad och ſor-
fuld røſt de arme qwinder gaffue mod ſkyen Nw bleff den Profecie fulkom-
men ſom Jeremias ſpade Ath de i betlehem ſkulle begrede deriſſ børn Hero-
deſſ fik ſtrax mere heffn Thii hannem vor ſagt at hanſſ ſønner ſom han til-
forn trette met ville ladet forgiffuit hannum Thii lod han ſla dem i hiel En
anden ſin ſøn kaſte han i fange torn thii han mente at han ville oc forgiffuit
hannum Der Auguſtus keyſere ſpurde at han hagde ladet ſlaget ſine ſønner
i hiel Da ſagde han ath han helder ville vere herodiſſ galt en hanſſ ſøn thii
iøder æde icke fleſk eller ſwin Der Herodeſſ vor lyx gammel tha bleff han
ſuarlige ſiwg aff kolle ſywge ſkāb podagel oc hanſſ indwol raadnede aff hā-
num Der han fornam at iøderne vaare glade ath han ſkulle ſnarlighe dø da
lod han fange alle de degliſte vnge drenge oc karle ſom vor i landet Oc ſagde
til ſyn ſøſter Jeg ved ath alle ville glede dem naar ieg dør Thii bywder iegh
dig at du lader i hiel ſla alle deſſe vnge mend ſom ieg haffuer fagne ſtrax ieg
dør at deriſſ vēner offuer alt landet ſkulle nødiſſ til at begræde mig met dem
hwad helder de vilge eller ey Han plegde gerne ath æde ebbē effter ſit maaltiid
och ſkale det ſelff So tog han och nw i kniff och ville der meth ſtynged ſig
ſelff i hiel Och lodh ſom han vilde ſkaled ſāme eble ſom han vor van Der
han bar honden op och ſkulle ſlaget kniffuen i hiertet paa ſig ſelff Da ſtod

i hanss frende hoss som bleff det war han slo handē aff at han icke racte hier-tet men han bleff dog saar Saa kō der strax stort skrig oc roß paa kongenss sall at han vor død Der hanss elste søn som sad i torned dette hørde da gled-diss han Oc loffuede torn gēmerne store gaffuer at de lode hānum vd Der fa-deren spwrde ath sønen vor vdh kommen och gleddiss ved hanss død Da sør-gede han der faare mer en for sin egen død Thii lod han strax sla hannem i hiel Remigius in originali super matheum Scriffuer at han stack sig i hiell met i kniff han skalede i eble met Oc at hanss søster Salome lod i hiel sla al-le de vnge drēge oc mend som fagne vaare som han hende førre befalet hagde.

Disse hellige vskyldige børnss dag bør at holdiss hellig mz stor høgtiidh for trende honde sag skyld Først for de waare de første martires som waare i hiel slagne for gudz naffn skyld Thi skal hwer vide at der er trende honde martiriū til som kallis maa lidelse oc pinelse) Det første er som fulkōmess mz vilge hw oc gerning Som det skede mz stē Staffen stē Lau-rentz stē cristoffer oc andre flere sō veluillige tolde død for gudz naffn Det an-det er som fulkōmess met vilgen oc icke met gerningen Som det skede mz stē hanss ewāgelista stē morten oc andre flere som altiid vaare velwillige till ath taale pine om det hagde vered gudz vilge Det tredie er som fulkōmess mz ger-ningen oc icke mz vilgen Som det nw skede mz disse vskyldige børn sō taal de martiriū met gerningen al eniste thii at de icke en daa hagde skel eller vn-derstōdelse til at lide død met vilgē Men de bleffue døpte i deriss eget blod. oc mz deriss død verkēde de ihesū cristū for deriss rette gud Udi Andē maade bør deriss dag at holdiss hellig for deriss store tall oc skare skyld Thii ath de vaare saa mange at man ey viste ret tal paa dem Men stē hanss ewāgelista fick den helliādz obēbarelse oc saa det i en aandelig spwn at de waare Hwn-drede twsinde feretyue tusinde oc iiii tusinde Effter di at det loff sō wi gøre i gudz helgen her paa iorden en vor herre meget tacknēmelig Hwor ydermere er det gud tacknēmeligt at wi loffue oc ere i dag saa māge tusinde hāss helgē Effter di at vor herre hører en eller to hellig mēdz bøn Huor ydermere hører han da saa mange tusinde heligenss bøn Men wii tit oc offte om aaret hellig holde en helgenss dag oc loffue hānem Huor ydermere bør oss i dag hellig ath holde saa mange twsinde helgeniss dag oc loffue oc ere dem Der kōmer ingen tid om aaret saa mange helgen paa i dag vdē al eniste paa alle helgeniss dag [Thii ville wii alle fly til dem i dag mz waare gudelige bøner at de ville for-werffue oss naade aff gud oc hiēmerigiss rige effter døden]

Et Jertegen om dem sō icke reffse deriss børn

Vi læse aff en mand som togh syn søn meth sigh naar han gick till ølss leg dobel och anden løss actighed Der han voxte op da øffuede han sig i saadāt leffnid sō han lert hagde aff syn fader der pēnigene

racte icke lenger til saa stal han fra fader oc moder oc siden fra nabo oc genbo Thii bleff han kerd for faderē at han saa giorde Da straffede faderen hānem met iii eller iiii ord Oc ville dog icke lade riset følge meth som det burde Der han bleff stor stal han offte oc faderen løsde hānem to gonge fra galpen Men tredie gong der han vor greben bleff han oc dømt til galien at engen hannum løse motte. som han stod paa stigen bad han for gudz skyld at hand motte tale met sin fader Der han kom grædendiss da bad sønen at han hānum kysse ville oc der met forlade hānem alt det han hagde brudet hannem emod Som faderen bød munden til hanss da bed sønen næsen aff hannem Da sagde almwen som stod hoss galpen O hwor ilde løn du din fader. Som dig tilforn twende gonge løssde fra galien Oc nw dessligest gerne vilde løst dig met syne pēninge om det hagde vered mweligt Sønnen suarede Jeg giorde vel oc retuislige emod hannem Thii han er aarsage til at Jeg skal henge Hagde han straffed oc slaget mig mz riss i min vngdom naar ieg brød Da hagde ieg icke staaleet oc kōmed til dēne skāmelige død Men han lod mig leffue effter min egen vilge thii skal han haffue skendsel aff huer mand saa lenghe han leffuer At andre maa se dem i spegel paa hānem oc reffse deriss børn Her om scriffuer oc Kong Salomon oc siger Qui parcit virgis odit filiū suū Huo sō spar riset Han hader sit barn Der stōder oc Prouer. xxix Puer q̄ dimittitur volūtati sue cōfundit patrē et matrem et oēs cognatos suos Det barn som leffuer effter syn egē vilge det gør fader oc moder oc alle sine frender skendsel oc skam Thii skulle alle dannefolk gerne reffse oc affwe deriss børn naar dee bryde

Eth Jertegen om eth got oc vskyldigt barn

DEr fyndess i scrifften Ath der vor i got barn som vor fød aff ganske rige oc erlige folk der han vor fem aar gāmel saa han nogre graa brødre aff sancti francisci ordē saa bad han strax syne foreldre at de vilde giffue hannem saadan kledebon De actede icke hanss ord Oc mente det wor icke vden barne tale Men siden fornwmme de oc saage ath han altiid gik barføt oc giorde sig met en skarp oc haard snor nest sit liff han vilde icke helder tage i sine hender guld sølff eller pēninge Sidē hende det sig saa at der kōme frēmede købmend til hanss faderss huss de saage dette barn gonge i saadan kledebon thii spurde de hwad det betyde saa vor dem sagt samme barnss lеgligհed Saa lagde de i pēning hemelige i den skaal de drucke aff oc baade sāme barn dricke det lille som vor i skaalen Der han det giort hagde saa han penningen ligge paa bonden thii kaste han skaalen mod iorden Oc saa op mod hiēmelen oc sagde met robende røst O du alsōmectiste gwd du vist at ieg nw brød min regel w viderlige forlad mig det saa bleff han bleg oc sort i sine øgē ligeruiss som han skulle strax døth Der hanss fader dette faarnam lodh han

hente i prest som løssde hãnem aff her faare saa fick han bod igen Siden om
hellige dage oc andre dage naar børn lecte paa gaden saa samblede han dem
til hobe om sig oc lerde dem gode seder at de skulle frycte gud oc leffue dygdeli
ge da finge de hiẽmerigiss rige Sõme kende han Pater noster oc Aue maria
Oc at de skwlle bøye deriss knæ naar de hørde Jhesu eller marie naffn neff-
nis Der kõme oc mange gamble folk oc hørde paa hanss fornymstige ord oc
gode lerdom oc toge got exempel aff hãnem Naar han hørde sine foreldre bã-
niss eller swerge da straffede han dem der faare met gredende thaare oc sagde
Presten siger naar han predicker at hu osom gør mod gudz bud de fonge icke
hiẽmerige Han saa sin moder i hellig dag i kirken i en kosteligħe rød skarla-
genss kiortel da visde han henne vor herriss billede paa kaarsset oc sagde Kere
moder ser huor rød ederss gud oc skabere vor giord mz sit hellige blod for ederss
skyld Oc i pryde nw edert legeme met kostelig rød klædebon hãnem till hoff-
mod oc fortørnelse Seer til moder ati icke der med forkaste hiẽmerigiss glæde
och forverffue den røde helwediss ild meth dem Moderen sagde disse ord paa
hierte oc bar aldrig mere røde klæder siden Thi hun oc alle andre kũde klar-
lige kende aff hanss vise ord at han hagde besynderlighe den helliandz naade
Der han vor fuld nær syw aar gamild Da fik han sin helsot Och scrifftede
sig Oc bad ydmygelige ath han motte fonge gudz legeme Men presten vilde
icke giffue hãnem det for han vor saa vng Da racthe hã sine hender op mod
hẽmelen oc sagde du alsõmectiste gud du vist ath all myn begering er ath ieg
vilde anãme dig oc Jeg haffuer giort der til alt det som mig er mueligt Thi
troer ieg fuldkõmelige at du icke bliffuer fra mig Hanss foreldre stode oc græ-
de offuer hannem han hugsualede dem oc bad at de skulle leffue gwdelige eff-
ter gudz vilge oc der met gaff han sin vskyldighe siell vdh Och befol hende i
gwdz hender Hanss graa kiortel och cappe som laa paa hanss seng forswand
den samme stund at aldrig nogen hende finde kunde Der de aff graa brødre
aarden skulle læse De profundis offuer hanss graff i hanss iordelse da vor det
dem w mweligt ath de kwnde læse den spalm thi vnderstode de ath han wor
saa hellig met gwd at det giordiss icke behoff ath bede for hannem Hanss fo-
reldre toge saa god effter syw aff hãnem at de gaffue alt det de hagde i gudz
naffn oc faderen gaff sig i Sworte brødre aardẽ oc moderẽ gaff sig i Cisterss
orden som Soor oc eseromss kloster er vdaff oc ende deriss liff i gudz kerlighed

Den første søndag nest Jule dag

Epistola ad galatas quarto ca.

Fratres quanto tempore heres paruulus est

Enne Epiſtel ſō læſis i dag paa ſøndagenſſ vegne den ſcreff den hellig apoſtel Sancte Pouild till ~~dem i~~ grekeland oc ly=der hwn ſaa paa wort maall

Gallatr 4 capt

SAa lenge ſom nogen arffuing er liden oc vng da er der engen ſkilſſmaall mellom hānem oc ſwenden En dog at han er ret herre oc arffuing til alt gotzet thii han er der ic=ke mectig offuer Men han er vnder ſine vergiſſ oc forſtōderiſſ lydelſe ſō hanſſ fader der til ſkicked haffuer til han kommer til ſind laffue alder Saa vaare wii oc vnder loffuen men wii waare vanwittige oc vfornymſtige Men nw den fructſōmelige naadenſſ tiid kom Da ſende den alſommectiſte gud oſſ ſyn benedide ſøn fød aff Jomfrw Maria wnder loffuen At han ſkulle igenløſe oc frelſe dem ſom vaare vnder loffuen met ſyn benedide pine At wi ſkulle fon ge hiēmerige Gudh fader ſende ether den helliand i etherſſ hierter thii ati ere gudz børn Ati ſkulle kalle paa gud fader Hwo ſō helſt nw vederkender gud fader han er hanſſ ſøn oc ret arffuing met gudz ſøn till hiēmerigis rige

Euangelium ſecundum Lucam ii capitulo
Erant Joſep et Maria mater Jheſu

Anctus Lucas den verdige ewāgeliſte ſcriffuer dette ewange lium i ſit andet capittell och lyder det ſaa paa vort maall

IOſep oc Jomfrw Maria dem vndrede ſtorlige paa de ordh ſom ſagdiſſ om dette barn Jheſu Simeon giorde velſignelſe offuer dem och ſagde till Mariam Dette barn et ſkicked til verden Onde vtro forherdige menniſke til nederfald oc gode ydmy ghe menniſke ſom tro til den ewige ſalighed Han er ſat for et fredz tegen mel= lem gud fader och menniſken mod huilke mange ſkulle ſige twert emod Och drøwelſenſſ ſwerd ſkal gonge gennem dit hierte oc mange menniſkeſſ tancker ſkulle bliffue obenbarlighe Der wor en hellig Profetiſſe i templen hed Anna Phanuelſſ daather Hwn hagde leffuit met ſin hoſſbonde i ſyw aar effter ſyn iomfrudom Oc bleff ſiden vidue i fire oc fireſynſſ tywe aar hwn vor idelighe i templen oc faſtede oc bad ſine gudelige bøner til gud baade nat oc dag hwn kom oc nw i kirken oc loffuede ſyn gud oc ſkabere at hwn hagde ſet hānwm O ſagde til alt iſraelſſ folk at han vor nw kōmen ſom dem ſkulle frelſe Da Joſep oc maria fulkōmet hagde i templen det ſom dem burde effter gudz low Daa fore de til nazaret ſom ligger i galilee land Barned iheſus voxte op oc bleff ſtarckt paa legemenſſ vegne Oc wor fuld meth viſdom oc den helliandh

Anna prophetiſſa

Udtydningen her paa

Ere venner aff denne lest skulle i merke Fem serdeliss Artic-
kle Den første er Jomfru mariess och iosepss store forwdrelse
paa de vnderlighe ting som de høre sige om dette barn ihesu
cristo Den anden artickel Er Simeoniss oc Anne profetissis
strenge spaadom som de sagde om dette barn Den Tredie er
at denne Anna pfetisse vederkende dette barn for syn gwd oc
skabere Den fierde er At iosep oc iomfru maria fore hiem igen tit nazaret met
barned Den fempte er At barned voxte op oc bleff stort oc fuld mz den helliād

DEtte Ewāgeliū skede kyndelmøsse dag sō vor den ferctyuēde dag eff-
ter wor herre lod sig føde Och lesis det i dag i den hellighe kirke paa
søndagenss vegne Den Første artickel. Textus Erant Josep et Maria
Josep som wor Vor herriss foster fader som mange mente at han skulle vered
hanss fader som Sanctus Lucas scriffuer i sit tredie capittel Oc iomfru ma
ria dem for vndrede storlige paa de vnderlige ting som de hørde om dette barn
Jhesu cristo Thi at de hagde hørt aff hyrderne de store vnderlighe tegē sō de
saage paa hiēmelen iule nat met stort skyn oc engle sang Oc sidē Aff de helli
ge tre kōger ō den vnderlige stierne sō dem visde vegn til betlehē sō vor skafft
sō i barn oc hagde i røt korss faare i sit hoffuit Nw sāmelediss paa dēne sua
re spaadom som Simeon och Anna Profetisse spaade om hannwm

ANden artickell Textus Et benedixit illis Simeon. Simeon vel-
signede Josep oc Jomfru mariam oc spaade saa om dette barn oc sag
de Dette barn skall nedertrycke onde vtro oc forherdige.mēniske Oc frelse oc
ophøffne gode mēniske som tro paa den ewige salighed oc drøwelsenss swerd
skal gonge i gēnem dit hierte sagde han till Mariam Oc det skede siden Ni
gonge som doctoress scriffue Første gong der vor herre vor greben oc bunden
oc ledder til Annā oc Cappham dōmere Anden gong Der han bar korsset
longe fredag aff Jherusalem oc gik mellem to røffuere och vor saa ynckelighe
hustrugē kroneder met den huasse torne krone oc bespøttet i sit benedide ansict
at hwn neppelige kwnde kende hānum Tredie gong Der hwn saa iøderne
drage hanss kleder aff hānē saa vmildelige at alle hāss sar brøste op til blodz
igen Och de kaste hannem haardelige nøgen ned paa korsset och sloge hanss
hellige hender oc føder i gennem met stompede Jern naffle hwert slag de sloge
paa dem det skald i henniss hierte Fierde gong der hun saa at Han vor op-
løfft paa det hellige korss Oc hørde Jøderne oc deriss prester skendelig spe oc
bespaatte hannem sigendiss skamme dig nw som sagde at du vilde neder bry
de templen oc opbyggē paa tredie dag Du frelste andre frelss dig nw selff Est
du gudz søn da sty neder aff korsset Fempte gong der hand bad dricke paa
korsset oc han ey kunde fonge i drick renth vand Men de skenckte hannē edi
ke oc galle Siette gong der hwn hørde hannem græde och sige til gud fader
O myn gud O myn gud hwi gaffst du mig offuer Syuende gong der han
roffte paa korsset oc gaff sin siel i gwd faderss hand Ottende gong der hwn
saa ath de stwnge hanss benedide hierte op met eth spiwd siden han vor død

Niende gong der de toge hänem ned aff korsset Och sagde hannem i henniss
skød Da gred hwn beskelige oc kyste alle hanss benedide saar Her om scriff-
Damasce-nus uer Damascenus at den pine oc ve som Jomfru maria icke fik i gudz fødel
se (thi hun hagde da alsom største glæde oc løst) Den fik hun alder suarist i
hanss benedide pinelse Oc vor Henniss pine større en nogen martiriss eller hel-
Jeronim⁹. lig mandz vor nogen tiidh paa iorden Som Sanctus Jeronimus scriffuer
Thii hwn pintess alder suarist indwertiss i sit hellige hierte Oc andre helgen
Nicolaus de Lira pintess vduertiss paa legemet Nicolaus de Lyra Siger En dog at Jomfrw
maria hagde saa suare sorger oc bedrøwelser i ihesu cristi pine oc død Oc vor
der aff saa swarlige plawed Da bleff hwn alligeuel stadig i den hellige criste
lige tro oc w om vendelig der fra Men alle andre vor herriss apostler oc disci
pler ehwor stadige de waare tilforn Da begynte de dog ath twile oc fonge at-
skillelige vnderlige täcker saa lenge de saage at vor herre opstod igë aff døde.

Textus Tredie Artickell Textus Et erat Anna Prophetissa Denne Profe-
tisse Anna hun veder kende dette barn Jhesū for sin rette gud oc ska-
bere kyndelmøsse dag aff den helliandz obenbarelse Oc tackede oc loffuede hā
nem ath han ville lade sigh føde Och sagde till alt Jsraelss folk och almwen
at han nw vor fød som dem skulle frelse aff den grumme heluediss pine

Textus Fjerde atticikel Textus Reuersi sunt in galileam Den tiidh Josep
oc Jomfru maria fuldkömed hagde all ting i templen effter logen En
dog at de waare dess icke plictige aff rette Da fore de hiem til galilee land igē
till en stad hed Nazaret som de waare hiemme oc vor herre bleff opfødh

Textus Femte Artickel Textus Puer autē crescebat Barned voxte op paa
legemenss vegne oc bleff stort oc sterckt Oc fult met visdom oc den hel-
Theopih. liand Thii at all visdom oc klogskaff beslutiss i hannem Her offuer scriff-
uer Theophilus oc siger At hagde vor herre obenbaret sin visdom oc mact i
sin barndom Da hagde Hwert mēniske ment at det hagde vered eth iertegen
oc mirakel Men han hagde sig i alle maade som eth andet barn En dog ath
han den time som han vndfangen vor i Jomfru Mariess liff och i all hanss
barndom oc siden framdeliss vor saa viss oc klog oc mectig offuer all ting sō
han nw er Men der han bleff stor oc mädelig da obēbarede hand mer oc mer
sin store visdom oc naade Han vor dog altiid aff ewig tiid oc bliffuer ewin-
delige lige viss klog oc mectig Ligeruiss sō Solen er altid lige klar oc lige hed
i sig selff om morgenen middagen oc afftenen Dog sigiss hwn at formeriss oc
formindriss aff dem som fonge minde eller mere aff henniss skyn eller hede

Jomfrw maria giorde syn benedide søn Jhesu cristo Ni lege
melige velgernynger her paa iorden Som oss alle bør nw at
gøre hannem aandelige i denne hellighe tiid Først vndfick
hwn hänem veluillige i sit benedide liff der hwn vor bebuden
aff engelen Saa skulle oc wii aandelige vndfange hannem
Crisost.su p mattheū met en god vilge i waare hierte Thii Crisostomus scriffuer
super matth. Voluntates bone sic suaues sunt apud deū quēadmodū odorifera

ffores.gode vilge er saa søde oc tacknēmelig for gud som blomster der lwcther alder bæst Der ere mange mēniske som ere vstuctsōmelige oc visne ath de icke vnfange kwnde vor herre Det er de som ere forherdede i synden Oc icke ville offuer giffue hende oc ey helder haffue vilge til at bedre dem Oc de som tencke oc fulkōmelige acte at bedriffue nogen synd i framtyden naar de der til kunde fonge aarsage oc lempe de vndfange icke ihesum men perkild som dem der til skynder Oc saadāne ere i en farlig stat Thi at vilde en gøre en dødelig synd inden y eller yy aar oc døde hand indē den tiid i den mening Da bleffue han ewige fordømed Thi skal huer omwende sig Oc haffue en god vilge til gud at han vil bedre sig Her om taler Sāctus Bernardus oc siger Cū per bonā voluntatem Naar wii meth en god vilge begynde at bliffue vor herriss tiene- re da skylpe wii oss aff dieffuelenss tieniste Bernardꝰ

IAndē maade fødde hun ihesum Som der scriffuiss Luce ii ca. Im- pleti sunt dies eius vt pareret Den tiid Jomfru mariess tiid kōmen vor at hwn skulle føde Da fødde hwn sin eniste søn Jhesum Saa gøre oc wii Naar wii fuldkōme en god vilge met gode gerninger da føde wi Jhesum aandelige Sōme myrde oc quelye det aandelige foster som de vndfō- ge Det er de som tit oc offte fōge den helliandz indgydelse oc naade at de skul- le øffue dem i gode gerninger oc de sielden eller aldrig fulkōme dem Men de stonde mod saadāne gode indskydelser oc acte dem inthz Sōme føde oc van- skaffte foster Som wii læse at der skede der Sanctus Augustinus leffuede. Augustinꝰ Da føddis i barn met ii hoffuit ii brist. iiii hender. i liff oc ii føder Saa gør och i syndigt menniske naar det bedriffuer nogen dødelig synd da føder det i vanskafft foster for gud aandelige

TRedie maade Gaff hwn vor herre at dy oc æde Saa gøre wii och Naar wii giffue fattige folk æde och dricke i hanss naffn Som der stonder i den hellige lest Quod vni ex minimis meis fecistis michi fecistis Det sō i giorde den alder minste oc fattigste til gode det giorde i mig Saa tit som nogen giffuer nogen fattig stakarl æde eller dricke i gudz naffn Da giffuer han gud det personlige Vor herre vil sige paa den strenge dom til karye oc nidske menniske Jeg wor hwntig oc i gaffue mig icke at æde Jegh wor tørst och i gaffue mig icke dricke Hwad ville da nidske stimpere sware hannem som gaff dem alt det gode som de haffue paa iorden

FJerde maade badde hwn vor herre Saa skulle oc wi berede hānem bad Motte nogē sige huor skal ieg fōge vand det til Her suaress til Det skalt dw hente aff fire kylder Den første er at du skalt i hukō- me oc optencke oc opregne alle de synder som dw bedreffuit haffuer oc tycke dem fuldkōmelige ilde at vere oc græde for dem som Sancta Maria mag- dalena giorde der hwn tode vor herriss føder met sin graad Oc Sancte Pe- der græd och suarlighe siden han hagde forsoret wor herre Dauid dess ligest der han hagde giort hord Den Andē kylde er At dw skalt haffue med ynck

offuer din ieffn cristẽ naar dw seer det gonger hannem ilde i hond Da skalt dw hugsuale hãnem Tredie kylde er Ath du skalt haffue fulkõmelig attraa oc vilge til at se gud i hiẽmerige och sige Som Sancte Pouild sagde ~~Cupio~~
Paulus. ~~dissolui et esse cum cristo~~ Jeg begerer at ieg maa dø her aff verden och bliffue siden i hiemmerige meth gud Fierde kilde som dw skalth drage vand aff Er at dw skalt haffue en gwdelig hugkõmelse aff vor herriss bitter død och pine Thii Sanctus Albertus siger At en hugkõmelse aff vor herriss død oc pine er mere gaffnlig oc nyttelig til en sielss salighed en han fastede et aar i gẽnem
Albertus til vand oc brød Oc daglige hustrøge sig mz huasse riss eller swøber saa han blødde Eller at han lesde huer dag en dauidz psaltere

Femte maade swøbte Jomfrw Maria vor herre oc lagde hãnum i krubben Det betegner ydmyghed Saa giorde och Josep ab arimathia Han suøbte vor herre der han vor død i eth rent klæde det betegnede kyskhed Saa skwlle oc wi swøbe hannwm i disse maade Oc vere ydmyge oc kyske Naar nogẽ anãme vil vor herriss benedide legeme da skal hã det anãme met stor ydmyghed oc et rent hierte Naar de sõ skickede ere i ecteskaff rettelige ydmyge dem da swøbe de ihesum met Jomfrw Maria Naar Jomfrwer oc viduer leffue kyskelige och tiene gwd da swøbe de ihesum i eth rent klæde met den gode Josep aff arimathia

Sjette maade vermæde Jomfru Maria vor herre Saa skulle wii och gøre med kerlighedz ild Det er at wii skulle haffue kerlighed til gwd i hiẽmerige oc elske hãnem offuer all ting oc vor ieffn cristẽ lige ved voss selffue

Siwende maade lagde hwn hãnem at soffue Saa skulle wii oc gøre Det er at wii skulle rolige oc spagferdelige leffue met vor ieffn cristẽ och icke kiffue trette dele Bandiss eller sendiss met nogen Der er och mange som icke ville lade vor herre soffue det er gerighe menniske som nat oc dag fige effter verdenss rigdom Saa gøre oc høfferdige som altiid stryge och skicke deriss kleder oc to oc smørge deriss ansict oc kruse deriss haar och prydе dem i alle maade at de kwnde ophøffue dem offuer andre der med Saa gøre oc vkyske mẽniske som nat oc dag offuer tencke oc tractere hworlediss de fuld komme oc bedriffue kwnde deriss slẽme gerninger Mange rede oc seng til vor herre oc legge hãnem der vdi Men de lade hãnem icke lenge soffue eller hwiless i hende Det er de som redde dem til mod dẽne hellige tid met scriffte maal anger oc ruelse oc anãmede hanss benedide legeme men de behulde det icke lenge Thii at de snarlige fulde i synden igen och øffue dem i onde gerninger mz offuerflødighz vkyskhed offuerdadighed druckenskaff ladhed oc i andre synder som plegiss nw mest at bedriffuiss om Julen oc forfylgiss till fastelagen oc framdeliss til medfaste och en lenger styndem till somme aff lade forstor skam skyld mer en for den kerlighed de haffue till gud Och dhe synde fast mer der vdi en de giorde til forn At de snarlige saa vdskyde deriss gwd sõ de anãmet (hagde.

Ottende maade bar Jomfru maria Jhesum paa sine arme Saa skulle wi oc gøre Det er Naar vor herre kaster oss nogen spugdõ

pine eller plawe paa Eller wii fonge nogen verdenss modgong daa skulle wi bære dem taalmodige Item Naar nogen neffser sit eget legeme met faste vect eller andet for gudz skyld da ber han hannem Naar nogen øffuer sigh i gode dygdelige gerninger thii ath met hwilken led eller lem der nogen gør gud tieniste med eller nogē lider pine eller modgang paa mz den ber han gud Item skulle i merke ath der er mange som ber hānem al eniste paa den høgre hand det er de som tacke oc loffue gwd naar det gonger dem vel oc de ære karske oc swnde Sōme bere hānem paa den venstre hand det er som de ere tormodige i føge verdenss modgong Eller i liden sygdom oc plawe Men gode mēniske skulle bere vor herre met baade hender oc holde hannem til deriss bryst Det er de skulle altiid lige enss loffue vor herre kerlige Hwad helder det gonger dem ilde eller vel Huad helder de ere karske eller sywge Fattighe eller rige

Niende maade skwlle wii sywnghe løftelig sang Som de pleye ath gøre de lwlle børn til søffnss Det er at wii skulle læse waare gudelige bøner til gud thii Sanctus Augustinus siger Oracio tua locucio est ad deum Din bøn oc lesning det er din tale til gwd Naar dw lass da swarer gud dig Naar dw beder da taler dw met gudh Naar dw loffuer och tacker hannem for sine velgerninger Sa øffuer dw dig i engleness och i hanss helgenss gerning thii at de idelige loffue hannem Som Dauid Profete siger de som bo i hiēmerige de loffue gwd ewindelighe Sanctus Bernardus siger Discamus in terris quas facturi sumus laudes in celis Wii skwlle lære her paa iorden huorlediss wii skulle loffue gwd siden i hiēmerige Sanctus Augustinus scriffuer Vere felix esset qui posset diuine laudi semper insistere Han waare retteligh salig som altiid loffue kwnde och tiene gwdh alsommectiste Alle menniske bør ath loffue gwdh for al alting augustin⁹. Bernard⁹ augustin⁹

Eth iertegen at oss bør at loffue gud for alting

Vi læse ath det wor i god kloster mand som sagde ath alt det han saa det gaff hannem aarsage til at loffue gud En anden broder sagde til hānem Hwad aarsage kan den todsse sō dw der nw seer giffue dig til at loffue vor herre Han suarede Jw visselighe Ganske stor thii ath ieg hagde icke forskyldet aff gud i hiēmerige at han mig skabe skulde til eth mēniske der ieg skulle fødiss fordi i hwkommer ieg den velgerning som han mig giorde i det Ath han mig skabte effter sit benedide ansict oc icke till saadan en padde Eller til i anden vederstyggelig orm som kryber her paa iorden effter syn føde.

Nyaarss dag

Epist. ad gala. iiii. Eres priusq̄ veniret fides

ancte Pouild screff denne Epistel som læsis i dag i den hellige kirke til dem i grekeland oc stonder hun i hanss tredie Capitel och lyder saa paa wort maall

HEre brødre før den hellige cristelige tro kom daa waare wii bebundne vnder Moysi low at wii skulle leffue erlige oc retferdelige for vden synd Det wor den sāme low som oss waar siden obenbared i naadenss tiid Loffuen vor da vor kære mestere at vnderwise oc sige oss hworledis wii retferdelige leffue skulde effter gudz vilge Men siden den rette cristelige tro kom da ere wii icke plectige at leffue effter den gamble low J ere nw alle gwdz børn formedelst den tro gwdz søn oss nw giffuit haffuer Alle som døpte ere i denne cristelige tro som Jhesus cristus oss lerde J haffue anāmed hānem i det ati effter følge hanss vilge oc holde hanss budord Jcke er nw nogen iøde bebunden vnder Moysi low Jcke helder nogen greker vnder naturlig low Thii de mwe alle anāme den cristelige tro Jcke er en fribaarē ypperre en i swend i den hellige tro Jcke helder en mand mer en i qwinde Men i ere nw alle lige enss i ihesu cristi tro Thi ati haffue alle en tro oc icke eræ at skillelige i hēne Fordi ere i alle abrahāss børn oc arffuige til hiēmerigiss rige

Euangelium secundum Lucam ii ca.

In illo tempore Postq̄ cōsumati sūt dies octo

ette hellige euangeliū som læsis i dag paa høgtidenss vegne Det screff Sanctus Lucas ewangelista i sit andet Capittel Oc lyder dhz saa paa wort maall

DEn tiid vor herre vor viii dage gāmell oc skwlle omskeriss Do vor hanss naffn kalled ihesus Sō det vor tilforn kaldet aff engelē før hā vor vndfangē i Mariess liff.

HEre venner en dog at dēne hellige læst er den alder stæckeste som falder om aaret da er hwn alligeuel ganske merkelig oc dyb i syn vdtydnyng
Nicolaus de gorra oc forstondelse Som doctores scriffue Oc serdeliss Nicolaus de gorra Denne dag kallis almyndelige paa wort maall Nyaarss dag Oc det er icke vdē sag Jeg finder dog trende honde sag der til at han saa retteliġhe kallis maa. Først er thii vor herre gaff obenbare til kende i dag at han wor i nydt mennisķe i det han lod sig bere til templen Anden sag er Thii vor herre vdgaff i dag sit hellighe ny blodh i sin omskærelse Tredie sag er thii wor herre i dag

anãmede i nyt naffn oc vor kaldet ihesus Paa dẽne dag holde wii oc tren-
de honde høptiid Som der stõder i denne hellige læst Først ottende dagen eff-
te vor herriss fødelse dag Oc det merkess i disse ord Textus Postq̃ consũati Textus
sunt dies octo I Anden maade holde wii høptiid aff vor herriss benedide
omskærelse Hwilken omskærelse paa den tiid i det gãble testamẽte giorde saa
meget som dob nw gør i dette ny testamẽte sõ den mectige doctor Beda klar- Beda
lige bescriffuer Oc ville vor herre nw selff fuldkõme den low sõ Moyses bu-
det hagde at huert suend barn skulde omskæriss ottẽde dagẽ effter det vor fød
Oc da skulde der skeriss i sticke faare aff barnenss lønlig ting mz i flinte sten
thi vor sãme õskerelse saa pin actelig oc suar at mãge børn døde der aff Dog
vilde vor herre alligeuel lide hẽde veluillige at hã der mz ville giffue oss til kẽ
de hãss vspelige godhed oc den store kerlighed sõ han hagde til mẽniskẽss køn
Det hagde inthz giordz hãnẽ behoff at lade sig õskere Thi han hagde aldrig
smytte paa sig aff nogẽ synd Men han giorde det at han fuldkõme vilde lo-
wen sõ hã siger selff i den hellige lest gẽnem euãgelistenss mund sõ stũs Mat
theus scriffuer i sit v ca. ~~Nõ veni legẽ soluere sed adiplere~~ Jeg kom icke at lø- Matthei v ca.
se lowen Men at fuldkõme hẽde Vor herre sagde selff til Abraham sõ han
først bød dẽne low J skulle her effter aff skere i sticke aff ederss lønlig ting till
et tegẽ at der skal vere euig fred oc venskaff mellẽ mig oc eder Sõ der stonder
Gene. xvii. ca. Dẽne lou stod paa i tw tusinde aar fra sãme Abrahãss Patri- gene. xvii. capitulo.
arkiss tid oc til vor herre lod sig selff døbe oc predickede dob oc cristendom dess
emellẽ hulle iøderne sãme omskerelse Thi Vor herre hagde sagt tilforn Huil-
ked dreng barn sõ icke bliffuer omskaared hãss siel skal bliffue fortabet Thii
han forsmaade myn pact oc icke holt hẽde I Tredie maade holde wi høp-
tid i dag for det ny naffn skyld sõ er ihesus huilked vor herre anãmede i dag
Thi at det merker saa meget sõ frelsere Oc huad som helst wi bediss aff gud
i ihesu naffn det fõge wi Sõ vor herre sagde selff gẽnem Euãgelistẽss mund
sõ der stõder Johãnis xv ca. ~~Quidq̃d pecieritis patrẽ meũ in noĩe meo dabit~~ Johãnis xv ca.
~~vobis~~ Huad som helst i bediss aff gud fader i mit naffn Det skall han giffue Dauid
eder Kong dauid Profete siger i psalteren (~~Propter nomẽ tuũ dñe propiciabe-~~
~~ris peccato meo multũ est enim~~) O du alsõmectiste gud forlad mig mine syn
der formedelst dit benedide naffn skyld thii ath de ere ganske mange Item i
see alle ath fattighe folk de bediss almisse dagfighe i de helgeniss naffn som de
tencke ath de kwnde nyde mest got ath Somme i Vor frwe naffn somme i
Sancti Pederss eller Sãcti Pouelss naffn sõme i sancte barbare naffn Saa
skulle wii alle bediss naade och affløssnig i dag off vor synder i Jhesu naffn
Thii der stonder Actuum x. ~~Huic omnes profete testimonium perhibent re-~~ Actuum x ca.
~~missionem percipere peccatorum per nomen eius~~ Alle propheter bere videndiss
byrd met vor herre ath alle menniske fonge affløning aff deriss synder forme-
delst hanss naffn Item dieffuelen offuer vindiss meth Jhesu naffn Som
der stonder Luce. x. ca. ~~Demonia etiam domine subiiciantur nobis in nomine~~ Luce x ca.
~~tuo~~ O herre gud diefflene ere oss vndergiffne och wii haffue mact offuer dem

f

Marci xvi

mz dit benedide naffn som er Jhesus Vor herre sagde oc selff som Sanctus Marcus scriffuer i sit xvi capitttel In noie meo eiicient demonia De skulle vd driffue diefflene aff mēniskene vdi mit naffn Item i Jhesu naffn frelsis wi oc fōge hiēmerigiss rige sō stē Peder siger actuū iiii ca. Nō est aliud nomē sub celo i quo saluemur Der er inthz andet naffn til sō wi frelsis vdi vdē ihesus Alle de sō er i hiēmerige oc i heluede bøye deriss knæ naar de høre ihesu naffn neffniss Thi bør oc alle cristne mēniske at bøye deriss knæ saa eit sō de høre ihesu naffn neffnis Oc sige O dw alsōmectiste gwd frelss mig formedelst dit benedide naffn skyld At dette naffn haffuer stor mact mod dieffuelen der vil ieg sige ether siden eth i iertegen om før ieg ender denne myn tale

HEr motte nogen spørge for hwad sag vor herre ville lade sig omskære men han hagde engen oprindelse synd paa sig Her til suarer stūs Thomas Ath han det giorde for syw honde sag Førtst ath han ville obenbarlige til kende giffue at han hagde ret legeme aff kød oc blod som andre mēniske Anden sag wor at han fwldkōme vilde omskærelsen sō han selff bødh forme tiid Tredie sag At han beuise vilde at han vor selff født aff Abrahamss slect som anāmede den low aff hānem Fierde At han betage oc forwaare vilde at iøderne icke skulle haffue aarsage til at sige at de icke vilde anāme hānem for han icke vor omskaaren Femte sag Ath han ville giffue oss alle exempel oc efftterligning till at vere hørige oc lydige Siette At han sō kōmen vor til verden at anāmede mandom som eth andet mēniske paa legemenss vegne At han icke forsmaa vilde ath fulkōme den artickel aff louen sō plejde at afftwo synden aff legemet Siwende sag At i det han selff fulkōmede louen At han der met frelse skulle alle som waare vnder lowen sō Sancte Pouild siger ad galatas iiii ca. Misit deus filiū suū factū sub lege Gud fader vdsende sin søn som føddiss vnder logen At han dem alle frelse skulle sō vaare vnder lowē Thi vilde han omskæriss en dog han vor for vdē all synd Sō hā oc sidē dø ville at wi der mz alle frelsiss skulde fra den euidelige død

Et dēne vor herriss benedide omskerelse vdleggiss oc betegniss y artickel oc puncte aff hanss benedide død oc pine sō han siden taale vilde Thi at sāme omskerelse vor en figure i det gāble testamente aff hanss pinelse som effter følge skulde Dette viste Jomfru maria vel thi hwn forstod alle pfeterniss Profecier sō Origenes scriffuer Den Førtste Artickel er At Josep sagde i dag til Jomfru maria Er det gwd faderss vilge ath din søn skall omskeriss men det er i dag otte dage at han fødder wor Jomfru Maria sagde ia det er hanss vilge Saa gik iosep bort at tale met iøderne oc presterne sō omskere skulde ✿ Det betegnede At en aff hanss apostel mod hanss pine skulle gōge fra hānem oc til iøderne at forraade hānem sō Judas sidē giorde Dette vnderstod Jomfru maria Oc viste det aff pfecien thii græd hwn der iosep gik fra barned oc hende Anden Artickel vor at iosep kom till bage igen och hagde mange iøder meth sig som skwlle følge barnid till templen den tiid det

Origenes

Maria, Mange Bÿnglig graad.

ſkulle Som nogen nw beder ſine vēner til hobe naar noget barn ſkal criſtneſſ
Det betegnede At Judas kom til bage igen met iøderne i vrte gaardē ath de
ſkulde gribe vor herre Dette viſte iomfru maria Thi græd hun Tredie ar- 3
tickel wor at maria antuorde Preſterne oc iøde høffdigene barned at omſkere
Det betegnede at vor herre ſkulle dragiſſ for dōmerne ſō vor Annas capphas
Pilatus oc herodes Dette viſte iomfru maria thi græd hun Fierde artickel 4
vor at de gaffue hānem naffn at han ſkulle kallis iheſus ſom merker frelſere
Det betegnede den endelige dom ſō gaffs offuer hānem Met huilkē han frel-
ſte alle mēniſke aff deriſſ ſynder Det viſte maria thi gred hun Femte artic- 5
kel vor at iøderne toge klederne aff barned oc giorde det nøget før de ōſkaaret
Det betegnede at iøderne ſkulle drage hānē aff ſine klæder hoſſ korſſet Dette
vnderſtod iomfru maria thii græd hun Da ſagde iøderne til henne det kender
paa ati ere vnge men i ſaa græde oc barned ſkader en inthz. men de viſte icke
den ſtore vnderſtondelſe oc viſdom hun hagde i ſit hierte aff den helliandz be-
ſynderlige naade Siette artickel wor At den tiid de ſkaare i ſticke faare aff 6
barnenſſ lønlig ting da ropte det oc græd Det betegnede at vor herre ſkulle ro
be paa korſſet naar han vdgaffue ſin benedide ſiel Betencker nw huor beſkeli
ge iomfru maria græd ſō viſte det ſom effter kōme ſkulle Sywende artickel 7
vor At iomfru maria ānemede iheſu criſti blodz drober paa et linet klede Det
betegnede at den tiid vor herre hengde paa korſſet da droppede hanſſ benedide
blod paa iomfru marieſſ hoffuit klæde ſom ſtod vnder korſſet Thi græd iom
fru maria Ottende artickel wor den tiid de ſmwrde vor herriſſ ſaar met ſal- 8
ue oc lægedem effter han vor omſkaaren Det betegnede at de ſmwrde vor her
riſſ legeme met dyrebar ſmørelſe effter hanſſ død før han bleff begraffuē Dette
vnderſtod maria Thii græd hwn Niende artickel vor At iomfru maria oc 9
ioſep lagde vor herre ſidē i krubbē igen der de kōme fra tēplen Det betegnede
at Joſep aff Arimathia oc Nicodemus ſkulle legge hanſſ legeme i grauē eff-
ter hanſſ død Dette viſte Jomfru maria vel thii græd hwn Tiende artickel 10
vor at iomfru maria ſtod oc gred offuer vor herre der hun hagde lagd hānem
i krubbē Det betegnede at hun ſtonde ſkulle offuer hanſſ graff effther hanſſ pi
nelſe oc begrede hanſſ ſuare bitter død ſō han veluillege tolde for oſſ arme ſyn
dige mēniſke Dette viſte hun vel thii græd hwn Nw ſkwlde alle menniſke
huer ſerdeliſſ ved ſig ydelige beſinde oc i hukōme dēne iomfru marie graad oc
vor herriſſ bitter pine oc død ſō hun led den faare Thi han igēløſſde oc køpte
oſſ mz ſāme hanſſ dyrebar blodz vdgydelſe oc haarde død Effter di at wi nw
vide at wi ſaa dyre køpte ere Da ſkulle wi icke ſaa ringe oc lettelige ſelge oſſ
dieffuelē igen ſō wi gøre Saa tit ſō nogē bedriffuer en dødelig ſynd da ſelger
han ſig dieffuelē i vold Den ſō høfferdig er. han ſelger ſig diffuelē naar hā ſig
høfferder offuer nogen anden Eller ſynder i anden maade Den ſom karig el-
ler gerig er han ſelger ſig dieffuelen faar i pēning naar han ved ath han den
haffuer met vrette oc ey vil igen giffuen Den ſom vkyſk er ſelger ſig dieffuelen
for hwer vkyſk dødelig ſynd ſom han bedriffuer Den ſom offuer flødig er ſel-

ger sig hānem for hwer offuer flødighed som han bedriffuer Oc saa skeer det sāmeledisſ met andre synder som nogen bedriffuer Wor herre frelste oc køpte oss igē fraa diefflene oc det ewige heluediss mørk aff syn store milhed oc barm hertighed Thii vil han oc døme oss igen naar wii dø paa den yderste dōme dag effter hanss strenghed oc retferdighed thii skulde wi alle nw saa leffue at wii waare altiid rede til at dø oc gonge for hanss strenge dom Oc det kwnde wii vel gøre Thii han er nw saa mild modh oss Ath stray oss tycker waare synder ilde ath vere Oc wii haffue vilge till ath bedre oss da forlader han oss den Hagde et mēniske giort Saa mange synder som alle mēniske gøre kunde paa iorden Oc vilde han scriffte sig oc haffue anger och ruelse for dem och vilge til at bedre sig da forlader gud hānem dem stray formedelst sin vbegribe

Bernard⁹ lige milhed Her om scriffuer Sanctus Bernardus och siger Ath alle naadelige synder oc alle dødelige synder som giorde ere aff første verdenss begyndelse oc gøriss kwnde en nw til dōme dag de kwnde ey mer ligness ved wor herriss miskundhed En i drobe vand lignesſ kand ved alt det vand i stranden er Thii ath alle synder ere endelighe Och gwdz miskwndhed er w endeligh

Wor herre vdgaff sit benedide blod syu gonge her paa iorden for wor skyld at han oss der meth rense vilde aff de syw dødelige synder Først mod vkyskhed vdgaff han sit benedide blodh for wor skyld i sin ōmskerelse den tiid han lod skere i sticke faare aff syn sønlig ting At han af slette vilde den synd som waare første foreldre meth den sem bedreffuit hagde Er der saa at nogen ved sig brødelig ath han fortørned haffuer gud i vkyskhed Da skal han icke falde i misshoff Men fly til gwdz miskundhed oc bede hānem ydmygelige Ath han formedelst den pine han hagde i syn benedide omskerelse vil forlade hannem de synder han bedreffuit haffuer met vkyskhed Oc saa skal hwer sige for hwer dødelig synd som her effter op regniss Oc bediss affløsning aff hēne for den part aff wor herriss pine sō der hoss bescriffuis

2 Anden tiid vdgaff han sit blod mod offuerflødighed det skede Den tiid wor herre bad till gwd fader i vrte gaarden paa oliueti bierg oc suette blodige drobe aff sit benedide legeme thi hānem gruede paa mādōmenss vegne for den bitter død oc pine hānem tilstundede Haffuer nogen brudet gud emod mz offuerflødighed da skal han bede gud forlade sig det formedelst sāme hanss blodige swed

3 Tredie gang i sin hustrūgelse mod Awend Thii wd aff ret kerlighed som han hagde til menniſken lod han veluillighe hwstrwge sig fra top oc till thaa saa der wor inthz helt paa hanss legeme Ath wii det betencke skulle och haffue kerlighed til wor ieffn cristen for hanss skyld som skapte oss alle

4 Fierde maade gaff han sit blod vd mod karighed och nidskaff Den tiid han lod sla sine hender i gennem meth stompede nagle och strecke dem vd paa det hellighe korss der meth gaff han alle till kende syn rwndhed Han racthe sien arme vdh paa korsset ath betegne ath han ville giffue alt det han hagde

Han oplod baade sine hender da at alle se skulle at han rundelige ville giffue
alt det han hagde Oc sämeledisſ rundelige forlade menniskē alle derisſ syn-
der och tage dem till sin naade och miskund Femte maade vdgaff han sit
blod vd aff sine verdige føder mod ladhed Der han lod sla dem i gēnem met
stompede iern naffle Meth samme hansſ fødher maa menniskensſ begeringh
och vnderstondelse merkisſ som ere meget lade oc sene till gudz loff och tieniste
oc ach betencke den ewindelighe glæde som gwd haffuer skapt dem til Naar
de betencke gwdz sware blodz vdgydelse oc bitter pine Da løbe de snarlige op
till gud Oc fonge den helliandz naade til at fly ladhed met Oc øffue dem si-
den i hansſ tieniste Siette maade vdgaff han sit benedide blod aff sit hoffuit
mod høfferdighed Det skede den tiid han lod krone sig saa haardelige at tor-
nene stwnge ind i hansſ benedide hierne Paa det at han der met lere vilde alle
mēniske at de skulle vere ydmyge Her om siger Sanctus Augustinus Eru-
besce homo esse superbus vbi humilis factus est deus O menniske dw skalt augustinꝰ.
bluesſ och skemmisſ ath vere høfferdig men gud vor selff saa ydmyg Sanc-
tus Augustinus siger igen Sub spinoso capite non decet mēbrū esse delicatū augustinꝰ
Lēmerne skulle icke vere offuerdadige oc kresne vnder det hoffuit som besat er
met huasse torne der eth ath menniskene som ere gudz lēmer skwlle icke vere
høfferdighe Men gud som er derisſ hoffuit lod saa ydmygelige krone sig ath
han der meth neder trycke vilde och aff slette alle menniskisſ offuerdadighed
Siwende maade vdgaff han sit verdige blod aff sit hierte mod vrede det ske
de longe fredag der longinus opstack hansſ benedide side oc hierte paa korsset
och der aff fløđ blod och vand som aff tode al vrede aff menniskē oc alle an
dre synder Paa det at alle menniske skwlle offuer giffue vrede och hasteghed
oc vere milde Thii ath Sanctus Mattheus scriffuer i sit v capittell Qui matthēus
irascitur fratri suo reus erit iudicio. Hwo som er vred paa sin ieffn cristen v ca.
oc haffuer hw oc vilge til met for act oc beraad hw at ville gøre hannem ont
han synder dødelige oc bliffuer fordømed om han dør i saadā act oc mening.

ALle menniske baade vnge oc gamble lærisſ i dag i denne læst
hworledisſ de leffwe skulle Først foreldre Ath de skulle bæ
re derisſ børn till kirke i derisſ vngdom och lære dem strax de
kwnde tale eller noget mercke Ath tiene gwd och loffue han-
nem for sine velgerninger oc holde hansſ budord i alle maade
Anden maade lærisſ børn ath de skwlle vere derisſ foreldre
hørighe och lydighe och tilbøyelige till dygd oc ære at derisſ foreldre icke
fonghe sorg eller drøuelse for derisſ skyld naar de bliffue store i det ath de
skwlde lide nogen w død for derisſ misſgerninger Tredie maade lærisſ
gamble menniske ath de skwlle effter følge Sanctum Simeonem i derisſ
alder dom och øffue dem idelighe i gode oc retferdelighe gerningen som han
giorde oc bede gwd at de mwe fonge hannem at se før de dø her aff verden
Det er ath de mwe fonge det verdighe gwdz legeme till derisſ siste spisningh
Fierde maade lærisſ vnge menniske ath de skulle leffue i derisſ vngdom ath

hwer mand beder dem got oc velsigner dem oc deriss forældre som dem opfødde som Simeon i dag velsignede Josep Mariam oc barned mz Femte maade lærisś Jomfrwer och piger Ath de skulle beware deriss Jomfrw dom til de bliffue gifte som denne gode Profetissa Anna hwn giorde Oc bede altiid till gwd som Sancta Cecilia Jomfrw giorde sigendiss O alsommectiste gwdh ladh mit hierte och legeme bliffue vbesmittet aff synden Siette maade læriss encker och vidwer Ath de skwlle kyskelighe leffue vdi vidwe stat effter deriss hosbonderss død Och gonge idelighe till kircke och tiene gwdh i hiemmerige som denne Profetissa Anna giorde Siwende maade læriss de som ære i ecteskaff At de skwlle leffue kerlige oc erlighe sammen oc vere hwer anden hielpsommelighe naar behoff gøriss som denne hellighe mand Josep wor syn alderkeniste brud Jomfrw Marie i det han fulde hende till kirke i dagh

Alle mennilske skulle aandelighe omskere deriss legeme i Sex honde maade Første skwlle wii omskere wort hierte aff vrede had och awend och icke haffue act eller vilge til at heffne oss paa nogen som oss haffuer brudet emod Wii skulle och omskere wort hierte aff alle syndighe begeringer oc onde tancker Oc ey samtycke dem met wort hierte at wii nogen

Jeronim⁹. tiidh dem bedriffue ville Thii Sanctus Jeronimus siger. Laua a malicia cor tuum vt saluus fias To och rense dit hierte aff synden ath dw mot bliff-

Dauid ue salig Kong dauid siger i psalteren til vor herre Quis ascendit in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius Hwo skall komme til hiemmerige och fonge den ewighe glede Den helliand swarer Innocens manibus et mũdo corde Den som skellige leffuer for vden swig oc falskhed oc haffuer eth rent ligt hierte fra synden I Anden maade skulle wii omskere waare øghen

Jeremie ix ca. aff w høffuisk oc vbluelig sywn Thi ath Jeremias scriffuer i sit niende capittel Ascendit mors per fenestras nostras Fordømelse och euig pine kõme indh i gennem waare vinnwe Wort legeme det er hwset i Winnwendene ere vaare øgen Den som bor i hwset det er wor siel Naar wii icke beware vaare øgen fra w beqwem sywn Da gonger dødeligh synder ind ath dem och slar wor siel i hiel Det skeer naar wii see nogen ting och acte ath bedriffue nogen

Matthe⁹ v ca. dødelig synd der vd offuer Sanctus Mattheus scriffuer her om i sit v Capittel och siger Si oculus tuus fuerit neq̃ totum corpus tuum tenebrosũ erit Er det saa ath dit øffue er skalk actigt och vblwt Da bliffuer alt dit legeme

augustin⁹ fult met synd Sanctus Augustinus taler oc her om oc siger Impudicus oculus impudici cordis est nuncius Et vblwt øge er tegẽ til at hiertet er vkyskt

Trenorũ iii ca. Her om scriffuis oc Trenorũ iii ca. Oculus meus depredatus est aĩam meã Mit øffue haffuer røffuit myn siel fra mig Quintilianus taler oc her om oc

quĩtilian⁹ siger Viciis nostris i animũ p oculos via est Vaare øgẽ ere synderness vege

Ouidius till waare siele Thii skulle wii lyde Ouidii raadh som siger Disce supercilia deponere disce timere Leer ath se blwelighe och ydmygelighe ned till

iorden thii der kômer mange synder aff ath ind ser wbluelighe paa en anden
Tredie maade skulle wii omskere waar ørn Det er at wii ey skulle haffue
vilge til ath høre nogen bagwaske och fortale andre eller tale w høffuiske och
vbequême ord Her om scriffuiss Ecclesiast.xxviii Sepi aures tuas spinis et Ecclesiast.
noli audire linguam nequam Gerd din ørn om met torne gerde At du ey hø xxviii ca.
re skalt skalk actelige oc onde twnger Sanctus Bernardus siger Detrahere Bernard9
aut detrahentem audire quod horum damnabilius est non facile dixerim At
bedrage oc fortale Eller at høre den som bedrage oc fortale vill Kan ieg icke
snarlige sige huilker aff dem som verst er Her om scriffuis Prouer.xxiiii.Cum Prouer.
detractoribus non cômiscearis Dw skalt icke omgongiss met baguaskere oc xxiiii
fortalere Fierde maade skulle wii omskære vaar twnge Det er ath wii icke
skulle bandiss oc sverge eller tale nogre w høuiske eller løss actige ord Som
der scriffuis ad Ephesios v ca. Omnis i mundicia nec nominetur in vobis Ephesios
sicut decet sanctos etc. J skwlle were høffuiske i ederss mwnd som det sømer v ca.
sig hellige menniske at were Oc icke tale vbequême slême eller daar actelige
ord At wii icke skulle lywge meth wor twnge Der om taler Sancte Pouild paulus ad
och siger Deponentes omne mendacium loquimini vnusquisqz veritatem ad Ephesios
proximû suum Offuer giffuer all løgn och taler sandingen huer til sin ieffn iiii ca.
cristen At wii icke skulle bandiss Der om taler Sancte pouild til de romerske Paulus
i sit xii ca. Oc siger Benedicite et nolite maledicere Velsigner oc taler vel till ad Roma.
ederss ieffn cristen oc bander ingen Thii at de som bandiss de skulle lyde paa xii ca.
den strenge dom de ord Som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xxx capit. Matthe9
Jte maledicti in ignem eternum Gonger i forbânede menniske i den ewighe xxx ca.
helwediss ild Ath wii icke skwlle swerghe Det bød wor herre selff Som der
stonder Matthei v ca. Sit sermo vester est est.non non Ether tale skal were Matthe9
ia ia.ney ney Femte maade skulle wii omskere waare hender Det er ath vi ca.
wii icke skulle tage whøffuiskelige paa nogen persone qwinde pige dreng el-
ler mand thi naar nogen tager paa en anden whøffuiskelige saa der kan føl
ge synd effter da synder han dødelige faare gwdh Jcke skal helder nogen stie
le tage røffue eller doble nogen sit gotz eller penninge fra mz sine hender Eller
sla sin ieffn cristen i hiel eller lêmelesten Men wii skwlle all eniste bruge dem
till de ting som gwdh kand komme till loff och ere och wor siell till salighed
Siette maade skulle wii omskære waare føder det er at wii icke skulle gon
ge til nogen sted met dem som wii kwnde bedriffue nogen synd paa Thi den
hellige mand Job siger i sit xxxi ca. Cunctos gressus meos ipse dinumerat Job
Den alsommectiste gwd telger all min gong och hwert fod tred som ieg gon- xxxi ca.
ger paa iorden Jcke skulle wii helder dantze meth waare føder thii dieffuele-
ne er mit i hwer dantz och egger menniskene till ath den ene skall høfferde
sigh offuer den anden Somme ath de ere degligere en andre Somme ath de
kwnde bædre qwede en andre Somme ath de ære lættere ath springhe en an-
dre Der følger oc kyssen och klappen met dantz Oc mange andre synder som
tidê icke nu recker til at tale om Mê ieg vil siger ether i iertegê eller ii om det

alder verdigste naffn Jhesus aff huilked i merke mwe huad mact det haffuer mod dieffuelenss eggelse och der meth vil iegh ende myn tale paa denne tiidh

Et iertegen om Jhesu naffn

Ti læse ath det wor i mand oc i quinde som leffuede erlige och kerlige til hobe i lang tiid oc øffuede dem stedsse i dygdeligthe gerninger Dieffuelen sō er alle gode mēniskess obenbare fiende fortrød deriss skellige leffnid oc gode samdrectighed Thii eggede hā dem baade till nat oc dag oc gaff dem onde indskydelser at de skwlde henge dem selffue Och kōme diss snarerre aff denne verdenss vselhed Sō de saa vaare i dēne suare fristelse baade aarle oc silde at de hwerken æde eller dricke kunde soffue eller vaage meth rolighed oc inthz andet besinde kwnde en denne swære ydelighe tancke som de der paa hagde Da spwrde hustruen hosbonden ath huad hānem skadde men hā wor saa bedrøffuit Han suarede Jeg haffuer act oc vilge til ath ieg mig snarlighe henge vil Hwn sagde och strax iegh haffuer fulkōmelige den samme mening thii samtyckede de det baade oc beredde reff oc snarer till ath henge dem meth Da sagde hwstrwen igen kere hosbonde lader oss dricke før vdi Jhesu naffn aff den gode vin som wii saa lenghe gemt haffue Ath wii dess lettere siden dø mwe Hand samtyckede det Hwn hente aff vinen der handh skulde dricke aff hānem da giorde han først kaarss offuer hānem som han plepede ath gøre offuer det han æde oc dricke skulde oc sagde J ihesu cristi naffn ville wi dricke denne vin Han drack och hustruen met Det de saa drucked hagde i Jhesu naffn da flyde dieffuelen strax fra dem met alle sine falske raad och fristelser Oc de gaffue denne onde mening aldeliss aff deriss hw och hierte Och tycthe fulkōmelige ilde at vere at de her vdi hagde fortørned gud Thii ginge de til scriffte Oc leffuede siden erlige i deriss leffnid som gode cristne menniske

historia om sathans fristelse [illegible]

Et andet Jertegen om Jhesu naffn

Der wor en god mild danēmand i valland som hagde for en god sedwan Ath naar han fik begerelse till synden Eller fornam nogre onde fristelser Da gik han til et sted som han plepde at læse paa der bad han sin bøn oc sagde O søde ihesu forbarme dig offuer mig Och frelss mig aff denne onde begering sō ieg nw haffuer til dēne synd Strax han dette hagde sagt saa flyde dieffuelen fra hannem met sine fristelser oc onde eggelser En andē god hellig mand hørde oc i diffwel sige at Alle diefflene fly alder mest naar de høre Jhesu naffn neffniss Thii skulde alle menniske gerne haffue till seed ath kalde ydelige paa dette alder verdigste Jhesu cristi benedide naffn

Euange. Matt. ii. ca. Cũ natus eſſet Jheſus

Lle menniſke ſkulle vide ath den hellighe apoſtel oc ewangeliſta Stũs Mattheus ſcriffuer denne læſt i ſit andet capittel och lyder hwn ſaa paa wort maal

DEn tiid wor herre wor fød i Betlehem i kong Herodiſſ tiidh Daa komme de hellige tre konger aff øſter rige til Jeruſalem oc ſpurde at hãnem ſaa ſigẽ diſſ Hwor en den ſom fødder er Jøde koning Wii ſaage hanſſ ſtierne i øſter rige oc komme nw hiid at bede till hannem Der kong herodeſſ dette hørde bleff han bedrøffuit och all Jeruſalem met hannem Thii kallede han ſãmen alle biſperne oc iøde høffdingene och ſpwrde enckid aff dem hwor criſtus fødis ſkulde De ſwarede hãnem at han fødiſſ ſkulde i betlehem effter den Profecie oc ſpaadom ſom Micheas ſcreffuit hagde ſaa ſigendiſſ O dw Betlehem dw eſt icke den minſte ſtad blant de andre ſtore ſtæder i iøde land Thii ati dig ſkal fødiſſ en konge oc han ſkal regere myt folk iſraell Saa kallede kong Herodes hẽmelige de hellighe tre konger till ſig och ſpwrde dem inderlige at paa hwad tiid den ſtierne vor dem førſt obenbared i øſter rige Siden bad han dem fare til betlehem oc ſpørge grandgiwelighe om ſãme barn Oc ſagde naar i haffue fundet det da kõmer till mig igen at ieg oc kan kõme diid at bede till hãnem Der de hagde hørt kongenſſ ord fore de aff ieruſalem paa vegn till betlehem Och den ſtierne ſom de før ſeet hagde i øſter rige for faare dem til hwn kom diid ſom barned vor der bleff hun ſtondendiſſ Der de ſaage ſtiernen bliffue ſtadige ſtondendiſſ bleffue de gandſke glæde Oc ginge ind i hu ſet oc fũde barned i ſin moderſſ iomfru marieſſ ſkød Saa fulde de pdmygelige paa knæ oc baade til hãnẽ oc oplode deriſſ fadebur oc kiſter oc hwet ſerdeliſſ offrede hannem gwld mirram oc røgelſe Der engelen hagde vnderwiſd dem i ſøffne at de icke ſkulle fare till bage igen till kong Herodem da fore de hiem til deriſſ rige en anden vey Saa lyder leſten i ſig ſelff

Micheas

Udtydningen her paa

Ere venner aff denne nerverendiſſ læſt ſkulle i mercke iiii ſerdeliſſ atticle Førſte er de hellige tre kongerſſ till kommelſe at ſpørge oc oplede deriſſ rette gud herre och ſkabere Anden er kong herodiſſ raad ſom han hagde meth iøderne hwor vor herre ſkulde fødiſſ at han kwnde ladet ſlaget hannem i hiell

Tredie er de hellige tre kongerss gladelige ferdsel som de hagde siden de saa-
ge stiernen bliffue stille stondendiss at de motte der offre och bede til deriss rette
gud Fierde er at Engelen bebude dem ath de skulle fare hiem igen en anden
Textus vey Textus Cū natus esset ihesus Den tiid ihesus al verdenss frelsere hag-
de ladet sig føde oc anāmet mandom aff Jomfru Maria i betlehem i Jøde-
land det sigiss Fordi at der ligger et andet betlehem i galilee land om huilked
Textus der stonder screffuit Josue xix ca. Textus. Jn diebus herodiss Denne he-
Josue rodess vor en hedning oc den første vdlennisk konge som sat vor offuer iøder-
xix ca. ne oc dem i Jerusalem Oc ville vor herre fødiss i hanss tiid thii at riget wor
daa taget fra iøderne oc kōmet i frēmede kongerss mact Som Jacob tilforn
Gene. spaat hagde som der stonder Gene. xlix ca. Non auferetur sceptrū de iuda &c.
xlix ca. Den kongelige spire oc velde skall icke tagiss fra iøderne før han kōmer som
vdsendiss skal aff hiēmelen at frelse all verden Dess emellem ath Jacob disse
ord spaade och til vor herre vor fød Forløbe twsinde i hwndrede och fem aar
MAGVS Nw kōme de hellige tre kōger som kallis paa latine magi for deriss store vis
dom och klogskaff skyld som gud hagde dem giffuit Til iherusalem fordi de
hagde trod at dette barn skulde haffue vered fød i denne kongelige stad Der
spwrde de om barned oc sagde Hwor er den iøde konge som fødder er Jhesus
cristus kallediss iøde konge Thii han vor besynderlige vdsent aff gud fader
Matte. at frelse iøderne Som der stonder i det xv sancti Matthei capittell Nō sum
xv. ca. ~~missus nisi ad oues~~ Oc det gaff han siden selff til kende thii han vor opfød
i nasaret oc omgickiss der mesten delen al sin liffuiss tiidh med iøderne til syn
Luce piness tilkomelse som Sanctus Lucas scriffuer i sit xiii ca. Denne titell och
xiii ca. naffn som disse hellige tre konger spurde at wor herre met i dag i det de sagde
huor er iøde konge Han bleff stadsestet aff Pilato longe fredag Der han screff
Textus offuer det hellige korss saa Jhesus nazarenus iøde kōning Textus Vidim⁹
stellam eius in oriente De sagde siden Wii saage hanss stierne i øster rige for-
di kōme wii nw met waare gaffuer ath bede och offre till hannem Sanctus
augustin⁹ Augustinus siger her offuer Ath de effter fulde effter denne stierne Thii Ba-
Balaam laam Profete hagde tilforn spaat At der skulde en stierne oprinde aff Jacobss
Numeri slect som der stonder Numeri xxiiii ca. Orietur stella ex iacob Crisostomus
xxiiii ca. scriffuer at de saage denne stierne paa i bierg som de baade till gud oc der syn
crisostom⁹ tiss i barn i hende som hagde i korss faare i syn pāne der aff bleffue de ganske
glade oc fore effter hende nat oc dag Thii ath hwn icke skynde all eniste om
naten som andre stierner gøre Men hun skinde och syntiss om dagen saa de-
glige ath henniss skyn offuer gick solenss klarhed altiid om dagē Thii vaare
de visse paa at hun skulle framlede dem til deriss rette gwd och konge Motte
nogen spørge huorlediss vor det mueligt at de hellige tre konger kōme kwnde
i xiii dage fra øster rige oc til iherusalem som ligger mit i verden Her til sua-
Remigius rer Remigius at det barn som de fore effter førde dem saa snart til sig Stūs
augustin⁹ Augustinus scriffuer at de fulkōmede i xiii dage i helt aarss reysning Tex-
Textus tus Audiens autem herodes rex Der kong herodes hørde aff de hellighe tre

konger at der wor fød i konge i iødeland da bleff hand ganske bedrøffuit ath han skulle bliffue vd dreffuē aff riget naar barned op voxte thi han vor i vdlening oc i hedning Gregorius super Mattheū scriffuer at alle som waare i iherusalem bleffue oc bedrøffuede Thi at de befryctede at denne herodes skulle beswared dem met swar skat oc twnge naar han skulde skyldss ved riget eller holdet krig oc orlog der faare Textus Clam vocatis magiss diligenter didicit ab eis tempus stelle Herodess kallede de hellige tre konger lønlige til sig oc spwrde dem hēmelige ath naar de saage denne stierne Dette giorde han icke for vden sag thii han trode icke iøderne vel For han wor i vdlenning och fremed Oc han befryctede at de skulle bliffue barnid mer veluillige en hānem Der han hagde raad met dem da bad han dem fare till betlehem Oc komme till hannem igen naar de hagde fundet barned Och lod som han vilde offred der till Men han sagde det aff en falsk mening som Rabanus scriffuer Ath han kunde fonget aarsage til at sla barned i hiel (Textus Et ecce stella) der de kōme aff Jerusalem igen da saage de stiernen Her offuer scriffuer Crisostomus oc siger At den tiid de kōme til ierusalem da forswand stiernen for dem aff gudz forsywn At de skwlle der spørge om sāme barn Oc høre der Profeterness spaadom oc de hebraiske Mesteress oc Doctoress menig der paa huad de her om fundet hagde i scrifften textus inuenerunt puerū cū maria matre Det er vel troligt at den tiid iomfru maria hørde dette storde bulder aff deriss heste oc camese diur der de kōme mod stolden som hwn vor inde ath hwn tog barned aff krubben i sit skød at de som kōme vide skulde at hwn vor moder der til Rabanus scriffuer At iosep aff gudz forsywn vor icke da til stede Ath det enfoldige oc vfornymstige folk som met dem vor ey skwlle fonge mistenckelse til hende at det skulde være hanss barn Nicolaus de lyra siger At de fulde paa knæ oc baade til hānem strax de saage hannem i iomfru marie skød thii ath de kende hanss guddōmelighed aff den helliandz besynderlige indgyfdelse Oc maa hwer mand tro at saadanne mectige konger Hagde icke ellerss fuldet paa knæ for saadant et armt oc fattigt barn som suøbt vor i nogre gā ble klude vden de hagde førre fonget stor obenbarelse der om Crisostomus siger Den tiid de saage barned da trode de oc kende sandelige affgudz tillædelse at han wor verdenss frelsere som de hagde spwrt effter textus Et apertis thezauris Oc hwer dere offrede guld først Den arme moder til hielp oc trøst at føde sig oc barned meth thii de waare baade fattige Siden offrede de røgelse mod den onde oc sware lwct oc stanck som der vor i stolden Der effter mirrā at stycke barnenss legeme met. thii ath mirre træ stycker mēniskenss lemmer aff sin rette nature som Naturlighe mestere scriffue Item met guldet vnder stondess Hanss kongelige maiestat oc verdighed. Met røgelset hanss guddōmelighed Met mirra menniskenss dødactelighed Thii man pleger at smørge store kongerss och førsterss legeme meth olye giord aff mirre træ naar de begraffuis skulle at orme skulle icke fortære dem. thii alle orme som kōme ved hende de dø strax aff hēniss naturlige krafftighed textus Et respōso accepto.

[Margin: gregorius sup mat. — Textus — Rabanus. — Textus — textus — Nicolaus de Lyra — crisostom9 — textus — textus]

Hellige tre kongerss dag

Den tiid de hagde offred da kom engelen til dem i søffne och bad dem fare en andē vey hiem igen Nicolaus de Lyra siger at de fore offuer haffuit til skibss til en stad hed tarsis Der herodes det spurde bleff hand ganske vred paa dem i sāme stad oc brende alle deriss skib Som kong Dauid spaadt hagde i psalteren sigendiss ~~In spiritu vehementi conteres naues tharsis~~ Disse hellighe tre konger offrede vor herre trende gaffuer At betegne at de hagde trende ting aff hannem som vor Deriss legeme Deriss siel Oc timeligt gotz paa verdenss vegne Thi giorde de hānem der aff trende fold offer oc tieniste Førist fulde de paa knæ der met giorde de hannem tieniste paa legemenss vegne Siden baade de til hānem Der met giorde de hannem tieniste paa sielenss vegne i hwilked deriss tro merkiss maa som de hagde til hānem Framdeliss offrede de hānem guld røgelse oc mirrā Der met giorde de hānwm tieniste oc offer aff dēne verdenss forfengelige gotz sō de haffde aff hannē Saa bør oc alle gode cristne mēniske at falde paa knæ for vor herre oc bede til hānem oc offre hannem aff deriss gotz oc pēninge som han dem forlent haffuer her i werden Och icke for meget sige effter gwld penninge eller verdenss rigdom oc der vdoffuer forkaste baade liff oc siel som mange onde gerige menniske gøre diss vær

Nicolaus de lyra · *Dauid*

Enne nerwerendiss dag bør at holdiss hellig met stor høgtiid och verdighed for fire merkelighe sager skyld Første sag er Thii ath i dag kōme de hellige tre konger aff øster rige effter stiernenss obenbarelse oc offrede oc baade til deriss gud oc skabere oc bekende hānem at vere konge oc herre offuer alle andre konger førster oc herrer Anden sag er Thi at paa denne sāme dagh xxx aar her effter som Sanctus Lucas euangelista oc den werdige doctor Beda scriffue Da lod han sig døbe i Jordanss flod aff Sancte hanss baptiste Oc da obēbarede hellig trefoldighed sig skenbarlige ~~Først gud fader~~ i det at de hørde hānem sige ned aff hiēmelen Dette er myn alder kæriste søn ~~Saa den helliand~~ som kom ned aff hiēmelen vdi en duess lignelse ~~Sidē gud~~ som legemelige stod i floden at anāme cristendom Tredie sag er thii At eth Aaar der effter paa denne sāme dag der han vor xxxi aar oc xiii dage gammell da omwende hand vand til vin vdi i brylløp Fierde sag er Thii ath eth aar her effter paa denne sāme dag der han wor xxxii aar oc xiii dage gāmell Da mette han fem twsinde folk met fem bygh brød Som den verdighe Beda scriffuer Och kaldiss denne dag i scrifften paa latine apparicio det er obenbarelse paa danske Thii ath paa denne dag ware giorde iiii merkelighe obenbarelser Den første obenbarelse vor giord formedelst dē alder clariste stierne som de saage i dag paa hiēmelen Den anden formedelst gwdz faderss røst som de hørde aff hiēmelen Den tredie der vandet wor omwent till vin Den fierde der māge tusind folk bleffue mette aff fem brød Men i dag holde wi serdeliss gøgtid i den hellige kirke aff denne første obenbarelse sō skede de hellige tre kōger met stiernē thii vil ieg nw sige eter aff deriss hellige naffn oc legende

Lucas · *Beda* · *Hellig 3 foldig hed*

Et Jertegen om gerighedh

Historia de avaritia.

VJ lese at det wor en mand som meget fyctede effter guld penninge oc verdenss rigdom Der han ey fonge kwnde saa meget som hand begerendiss wor Da gick hand vdi en skow aff ret fortwilelse oc kallede paa dieffuelen Om siger kom hand till hānem i en mandz lignelse oc spwrde hwad hanss vilge wor Han suarede giff mig guld oc pēninge oc verdenss rigdom da vil ieg vare din tienere oc forswerge gwdh Dieffuelen sagde kom met mig ieg skal giffue dig rigdom nock Der de kōme vel langt i skoffuē Da viste han hānem i ganske stor hob met guld oc pēninge oc sagde gør nw det dw mig loffuit haffuer oc tag siden saa meget guld som dw haffue vilt Den arme mand vor saa forblindet aff gerighed at han forswor sin gud och skabere Oc fylte i seck meth guld saa meget som han alder mest bare kwnde der han kom hiem bewarede han det i en halm benck Om naten der effter bleff stwen brend och guldet meth aff lywn ild Dette lodh wor herre till aff syn store mildhed oc barmhertighed At den vsle mand skwlle omwent sig igen fra dieffuelen oc angred sine synder Men han vor saa optend met den brendende gerighedz ild som senlige vdslyckiss kan at han ey besinde kwnde den ewighe hiemerigiss glæde som han vor skapt til Thii gik han bort til samme skow ath hente mer guld aff sin herre oc hosbonde dieffuelen Da lønte han hānem ilde som han pleger at gøre dem som hānem tiene Thii han brød hanss halss i two oc førde hanss siel met sig til helwediss pine Her skulde de tencke paa som nat oc dag fige effter verdenss gotz oc penninge oc ey giffue dem stunder til at tiene gud oc bede om deriss sielss salighed Wor herre tillader offte at mange myste deriss gotz til land oc strand at de skulde foruerffue dem hiēmerige Men de fige siden x gonge mere en de giorde tilforn at de op fulde kunde det rom som de miste noget aff Tager alle nw gode exempell aff de hellige tre konger och besinder hwad vmage de hagde oc hwor long vey de fore At de vilde bede till deriss gud oc skabere oc offre hannem dyrebar gaffuer Haffue i icke gwld eller penninge da offrer hannem i dag ederss gudelige bøner oc i got rent hiertte och acther ati her effter ville leffue retferdelighe ati mwe fonge hiemmerigiss glæde meth hannem Wiid ath komme och der ath bliffue etc.

Predicken paa hellige tre kongerss dag

Ecce magi venerunt ab oriente therosolimā dicētes Vbi est qui natus est rex iudeorū Matt.ii.ca.

Kere venner disse ord som ieg nw begynte myn tale mz dem scriuer den verdige Apostel oc ewangeliste Sanctus Matheus i sit andet capittel Och lyde de saa paa wort

maall Seer de hellige Tre konger kõme aff øster rige til Jerusalem sigẽdiss Hwor er den som fødder er iøde köning Denne Neruerẽdiss dag er gandske hellig oc bør at holdiss i stor verdighed Thii at der sywngiss i dag i den hel-lighe kirke all kristen dommen vdoffuer Dies sanctificatus illuxit nobis. Denne hellige dag bleff oss obenbaret met stor klarhed oc skyn kõmer alle folk oc beder til gud de Hellige tre konger kõme oc i dag ath bede til gwd effter det store skyn de saage paa den skynnende stierne som klarere wor en solen Som ieg begynte myn tale Seer Her kõme de hellige tre kõger aff øster rige Naar nogen konge far nogen sted at anãme noget rige Da kõmer hanss daglige tie-nere at glæde dem met hãnem aff den verdighed oc ære som hannem skall ske Oc der fore loffue de gud i hiẽmerige Der kõmer oc menige almwe bynder oc køpstediss mend at hylde oc wederkende hãnem for deriss konge oc herre Der kõmer oc Store herrer Riddere oc ridder mendz mend oc skencke hannem de-riss gaffuer oc sige hannem huldskaff oc mandskaff Denne konge Cristus haffuer twende Rige som er Hiemerige oc Jørderige hiemmerigiss rige hagde dieffuelen veldelige indtaget vnder sin mact oc velde Thii kom vor herre till verden ath han vilde vd driffue dieffuelen oc anãme sit rige igen Thii kõme nw først hanss daglige tienere som ere de hellige engle i hiẽmerige at gøre dem glade met hãnem for den store ere hãnem ske skwlde Oc loffuede gud i hiẽme rige Det skede Jule nat der de gandske sødelige oc løstelige swnge offuer hã-nem sigendiss Loffuit vere den alsõmectiste gud i hiẽmerige Oc fred være mz alle mẽniske paa iorden Siden kom den menige almwe ath anãme hannem for deriss herre oc konge Det wor hyrderne som kõme Jule nat oc kende han-nem for deriss herre oc gwd och loffuede hannem inderlige aff alt deriss hierte. Framdelis kõme store herrer oc riddere oc giffue hãnem gaffuer oc sighe han-nem manskaff Saa giorde de hellighe tre konger i dag de offrede deriss Herre oc konge gwd i hiẽmerige deriss dyrebar gaffuer oc sagde hãnem huldskaff oc mandskaff ath de vilde vere hanss ewighe tro tienere Thii fulde de paa knæ och baade till hannem

Vdi denne neruerendiss min tale vil ieg sige ether Trende Artickel i den Første aff de hellige tre kongerss store visdom I den Andẽ ath de hellige tre konger inderlige spwrde effter dette barn wor herre I den Tredie At fattige folk haffue dem erligere oc tilbørlige at loffue gud en rige I Første maade loffuiss de hellige tre kõger for deriss store visdom oc kaldiss de fordi magi paa latine Det er vise oc kloge paa danske De vaare ganske vise thii at de kende i en stierne at gwd vor fød oc iøderne som vaare vnderuissde oc lerde aff Profeterne oc scrifften de forsmaade at kende hannem thii ere de forhaanede oc forsmaade aff alle for deriss vantro Remigius siger.

Remigius At de hellige tre konger loffuiss oc prisiss aff alle for de trode i Profecie sõ vor i stierne Och der faare spwrde de effter den frẽmede konge och Jøderne vilde icke kende deriss egen konge Oc de kõme aff frẽmede land til hãnem oc disse vaare i landet oc i byen mz hannem oc icke vilde kõme til hannem Sanctus

Gregorius siger Omnia elementa auctorem suũ venisse testata sũt. Alle ele= gregorius.
mente bekende at deriss gud oc skabere vor komen Hiemlene bekende det først
thi vdsende de i stierne at bebude hanss fødsell Haffuit bekende hãnem siden
den tid han gik paa vandet oc frelste Sancte Peder Jorden bekende hannem
thii hwn skalff oc bewede der han hengde paa det hellige korss Solen beken=
de hãnem thii hwn bleff formørked oc sort i hanss dødz time Stenene beken=
de hãnem Thii de slogiss till hobe den ene emod den anden och brøste sønder
der han gaff sin aand op Heluede bekende hãnem Thi at det løss gaff de go=
de siele som der vor fagne Men de fortuilede iøder som forherdede vaare i de
riss vantro oc ondskab De vilde icke kende hãnem for deriss gud och skabere
Alle cristne mẽniske skulle kende vor herre met en fuldkõmelig tro som disse
helligt tre konger giorde Thii at Sanctus Jeronimus scriffuer Absqz no= Jeronim⁹.
ticia creatoris omnis homo pecus est Huert mẽniske som icke kender sin gud
oc skabere han er icke vildere en et best eller i vskelligt creatur De menniske
som tro paa hiẽmeltegen troldom oc spaadom de kende icke vor herre i en sta=
dig tro men de ere kettere som sanctus Gregorius siger Thi mãge sige Den gregorius.
wor fød vnder saadant et hemeltegen thii skulle han hengiss druckne eller brẽ
diss Sõme sige det vor hãnem ødet at han skulle fonge saadã rigdom armod
eller endeligt eller ath han skulle sla sin iessn cristen i hiel eller fonge selff bra=
død paa saadanne artickele skal engen tro Thii naar i icke stiell da bliffuer
han icke hengd Naar man forwarer sig selff fra anden offuenfaldz skade da
bliffuer han oc vel frii Den allsõmectiste gud som skapt haffuer alle hiẽmelte=
gen han haffuer oc mact offuer dem at regere dem effter sin egen vilge Sanc=
tus Gregorius siger Non enim propter stellas homo Sed stelle propter ho= gregorius.
mines facte sunt Mẽnisken er icke skapt for stiernerss skyld men stierner ere
skapte for menniskenss skyld Thi haffue de ingen mact offuer nogen met en
gud vil Kong dauid siger i psalteren Cõfitemini dño quoniã bonus Ueder= Dauid
kender gud i hiẽmerige thi han er god Den vise mestere Aristoteles siger och
xi metha. Deus est optimũ et sempiternũ gud er det alder beste som til er oc Aristo. xi.
ewindelig Dauid siger igen Oia quecũqz voluit deus fecit in celo et in terra. lib. metha.
Den allsõmectiste gud skapte alt det han vilde baade i hiẽmelen oc paa iordẽ
Wii sywnge sãmelediss oc læse daglige Credo in deũ patrem amnipotentem.
Jeg tror paa den allsõmectiste gud fader i hiẽmelen Thii skall engen tro paa
saadan hiemmel tegen troldom spadom eller andet kerlinge sqwalder

IAnden maade loffuis de hellige træ konger i det at de inderlige met
stor flyd op spurde vor herre oc offrede hãnem deriss dyrebar gaffuer
Strax de saage stiernen da fore de aff sted thi ath de saage i barn i
hende som hagde i korss faare i sit hoffuit oc de hørde i røst sige Farer til iø=
deland der skulle i finde den konge fød som i spørge ath Thi fore de til Jhe=
rusalem oc hagde fulkõmelige ment at de skulde fwndet hannem der thii det
vor den ypperste kõgelige stad i iødeland oc der pleyde alle at offre deriss offer
i templen Oc mente de stadelige at saadãt en mectigt barn fødiss skulle i den

mectiste oc verdigste stad som vor i landet Her motte nogen spørge hworle-
diss det kwnde vere mueligt at de hellige tre konger fare kwnde vdi xiii dage
Dromedarges. saa lang vey som engen mand fare kan minde en paa eth helt aarss tiidh Her
til suarer Sanctus Jeronimus oc siger Ath de redhe paa dromedargess dyur
som ere alsom snariste oc karskiste paa løff thi ath en dromedarius løber saa
dromedarig, de aff ... dyrs naffn, som ... hellige 3 konger, de ... paa, til Bethlehem lang vey paa i dag Som en karsk hest løbe kand i iii dage Oc stiernē spus-
de dem stedsse Thi rede de baade nat oc dag oc aldrig hwiltiss. gud gaff dem
oc saadan besynderlig naade at de aldrig hwngrede eller tørste paa vegn och
deriss dromedargess ey helder eller nogen aff deriss tienere eller swene som dem
fulde Der de kōme til Jerusalem da forswand stiernen for dem thii ginge de
til kongen som hed Herodes oc spurde Hwor det barn vor fød som skwlde ve-
re iøde konge Her skal hwer merke ath vor herre vor kalded iøde konge for
trende honde sag Første sag vaar. thii han wor serdeliss iøderne loffuit aff
Malachie ultimo ca. Profeterness spaadom som Malachias Profete scriffuer i sit siste capittel Vo
bis timentibus nomē meū orietur sol iusticie Retwishedz sool som er cristus
Jhesus skall oprinde i blant eder som frycter mit naffn Anden sag wor thii
han vor besynderlige send till iøderne Som han selff siger i den hellige lest sō
Sanctus Mattheus scriffuer i sit xv ca. Non sum missus nisi ad oues que
Matthei xv. ca. perierunt domus israel Jeg er icke vdsent vden till dem som fortabede vaare
aff Jsraelss folk Tredie sag wor thii han vor opfød blant iøderne i nasaret
Om nogen hagde spwrt de hellige iii konger hwor met de viste at Jøde kon
ge wor fød Da hagde de swared At de saage denne stierne i øster rige som be
Fulgēcius bude dem at han vor fød i iødeland Fulgencius siger Puer natus nouā stel-
augustin9 lam fabricauit Det barn sō fød er det skaffte en ny stierne Augustinus scriff
uer oc her om sigendiss Jpse nouam stellam creauit natus Qui antiquū solē
Nota obscurauit occisus Den skapte en ny stierne der han føddiss Som formørcke
de solen der han døde Denne stierne wor atskillelig fra andre stierner i tren-
de maade Først paa stædet som hwn sad vdi thii hwn sad icke i nogē aff de
hēble sō andre stierner side vdi men hun sad i væred hart mod iordē J Andē
maade skylde hwn fra de andre stierner met sit skyn thii hwn skynde nat och
dag saa klar sō solen J tredie maade thi andre Stierne de vaare skapte i ver
denss første begyndelse Och denne vor nw skapt i wor herriss fødelse och for-
swand siden hwn hagde fulkōmed den tieniste som hwn vor skapt til Criso
Crisost. stomus gør i spørssmall her oc siger Monne de hellige tre konger icke haffue
vist At kong herodess regnerede i iherusalem men de spurde hānem ath hwor
iøde konge fødder vor Effter dii at det stod screffuit i den gamble low at huo
der hedrede eller hyllede nogen anden konge men kongen leffuede Han skwlle
piness som en anden obenbare skalk och forredere Hwi frictede dhe icke ath
han skwlde gøre dem noget hoffmod eller last Crisostomus swarer her selff
til igen oc siger At wor herre hagde saa stadfest dem met den helliandz naa
de at de inthz actede hanss vrede eller heffn. thii spurde de dristelige aff han-
nem huor iøde konge vor fød Oc de waare redebon till at dø for hānem en

dog at de hagde en aldrig seet hannem Der Herodes disse ord hørde bleff han bedrøffuit ath han skwlde bliffue vd dreffuen aff riget thii han wor en vdlenning och fremed der till Thii lodh han brende alle krønicker och bøger vdi hwilke som noget wor screffuit aff den rette konghe slect i iøde land ath der inthz findiss skwlde om dem aff deriss effter kõmere Och ath deriss naffn och gerninger skwlde aldeliss forglemmiss Der de hellige tre konger fore aff Jerusalem Daa saage de stiernen igen effter hwilken de rede framdeliss Om siger møtte dem nogre hyrder som storlighe vndrede paa denne stierniss skyn Aff hwilke de spwrde om de icke hørt hagde hwor iøde konge fødiss skwlde Da sagde de hworlediss engelen obenbarede sig faare dem Jule nat meth gandske stort skyn och sagde Jegh bebwder eder stor glæde Thii ath verdenss frelsere er nw fød i Betlehem Och wii ginge i samme stad oc fwnde barned liggendiss vdi en krubbe Der de hørde disse ordh bleffue de alsom gladest och fwlde effther stiernen till de komme till stolden som barned wor Der de ind komme saage de eth alt som deglist barn swøbt i gamble klwde Hagde de spwrd efter nogen verdenss konge och fwndet hannem i saaden maade da hagde dem blwedz vid ath de hagde redet saa longer vey forgeffuis Men de spwrde efter den hiemmelske konge thii trode de fulkommelighe effter stiernenss videndiss byrd ath han den wor Alligewell ath de saage engen kongelighe tegen eller statz hoss hannem som pleger ath vare hoss konghe børn Som Crisostomus siger De fwnde hannem hwerken meth kongeligh krwne och ey helder i for gylter seng men neppelige meth saa mange kleder som hanss ligeme kunde skywliss meth De waare saa opfylte aff gwdz naade ath de trode fulkommelighe ath han wor ret gwdh verdenss frelsere och den samme som de letthe effther Aff denne mening kwnde engen armod som de saage paa hannem och hanss moder draghe dem fra Thii fulde de ned paa knæ bøyendiss deriss ansicte neder til iorden oc baade ydmygelighe till hannem och kende hannem for deriss rette gud oc tackede hãnem at han vilde verdiss til ath vise dem vey til sig formedelst den stierne som dem ledsagde Siden oplode de deriss kister och skryn oc offrede hãnem guld røgelse oc mirram Oc siger Remigius At hwer dere offrede hãnem saadãne gaffuer Der de hagde offred til hãnem da begynte dem at hwngre oc tørste oc deriss tienere desligest thii ode de oc drucke oc forede deriss Dromedarger siden lagde de dem till søffniss saa kom engelen och bad dem fare en anden vey till bage igen

Crisosto.

Rimigius

Udi tredie maade lerde de hellige tre konger oss alle at ydmyge oss for gud i hiẽmerige Thi den tid de baade til gud tha fulde de paa baade deriss knæ oc bøyde deriss hoffuit neder til iorden oc baade gudelige aff alt deriss hierte saa bør och alle cristne mneniske ath gøre Henricus de bassia gør her eth spørss maall Hwor faare Almwess folk bønder och andre fattige folk haffue dem ydmygeligere gudeligere oc erligere och falde paa knæ barhoffuede och sla dem faare deriss bryst naar de kõme i kirken ath tiene wor herre Enrige oc mectige som stonde rage oc stille oc haffue deriss hat oc hwe paa deriss

Henricus de Bassia.

hoffuit Oc neppelige ville bøye i knæ mod iorden naar wor herre løfftiss Her til swarer samme Henricus igen Och siger ath det er for fem honde sag skyld Første sag er høfferdighed thii at stor rigdom oc verdenss lycksalighed kommer mēnisken til ath hoffmode sig oc bluess till ad ydmyge sig som Sanctus Augustinus siger Difficile est ꝙ nō sit superbus q̄ diues est Det er vnderligt ath han icke er høfferdig som er rig Han siger igen Tolle superbiā et diuicie non nocebunt Bort tag høfferdighed saa skal rigdom inthz skade dig til din sielss salighed Sanctus Gregorius siger Paupertas mentibus bonis esse solet custos humilitatis Fattigdom pleger gerne at beware gode mēniskiss hw oc hierte i ydmyghed Thi ere fattige gerne ydmyge Om offuerdadighed ston der i iertegē første søndag i aduent fo.ii. Anden sag at de rige icke ville fald paa knæ Er at de icke skulle gøre deriss kaastelige klæder w rene Oc der vdoffuer veye de mere til deriss kleder en til gwd i hiemmerige som lod drage sig aff sine klæder hoss det hellige korss for deriss skyld siden blodet aff hanss legeme effther hanss suare hustrwgelse wor størckned i dem Tredie sag er ath de icke der met skwlle møye deriss kræselige legeme som opfød er met all welløst oc kelenskaff Naar de op Voye da gide de icke hørt en messe stondendiss paa deriss kne Men neppelige bøye det ene ben lidet naar presten løffter wor herre Oc det gøre sōme mer aff en sedwane oc for fortal skyld en for den kerlighed eller ere de ville gøre gud der meth Fierde sag er for sōme ere saa stysst bundne i hoser oc trøyer at de ey kwnde bøye dem Sōme qwindfolk besatte oc bestycke deriss kleder saa met sølff guld perler oc spenger at de bestrycte at noget paa dem skwlde brydiss eller gonghe aff lassue om de fulde paa knæ Somme blwess oc ved at bøye deriss hoffuit ned till iorden som icke haffue flettet børstet eller skicked deriss haar som de vilde Thii de bestrycthe ath noget skwlde spniss paa dem som andre icke vel behage skwlde Somme beræ och saa meget gwldh sølff span och krantze paa deriss hoffuit och siden bestycke deriss halss meth halss bond som er en ny kommen seed fra de høffmodige tyske ath de ey kwnde bøye deriss halss eller hoffuit modh iorden De skwlde betencke Hworledíss den alsommectiste gwdh bar den hwasse torne krone paa sit benedide hoffuit for deriss skyld och det haarde reb om hanss werdighe halss som han wor dragen til caluarie bierg meth Oc siden han hagde giffuit sin aand vd da hengde Hanss verdighe hoffuit ynckelighe blodigt ned paa hanss bryst De som ere høffmodighe aff dem selffue mod deriss iessn cristen Och siden forsmaa deriss gwdh och skabere till meth Och ey ville hedre och tacke hannem for alt det gode han dem giffuet haffuer De mwe ligness dem som Sanctus Augustinus scriffuer om sigendiss Qui peccatū peccato addit funē nectit cum quo ligetur Hwo som legger en dødelig synd til en anden Han gør et reff meth hwilked han bindess skal i helwedíss pine Femte sag er Thii at de mene ath de haffue wor herre icke meget behoff Fordi ath de haffue godz penninge och rigdom nock Och de se at andre hedre . ere . och neye dem Men fattigdom och armodh nøder fattighe folk till ath tiene gwdh thii naar De

(Margin notes: augustin⁹ — Idem — gregorius. — augustin⁹)

icke haffue mad eller dricke da gonge de til kirke oc bede gud ydmygelige ath han vil giffue dem deriss nødtørtelige føde som Sanctus Gregorius scriffuer sigendiss ~~Mala que nos hic premunt ad deum ire compellunt~~ Det onde wii lide her i verden Det nøder oss till ath haffue wor tilflugt till gud i hiemmerige Esaias Profete scriffuer och her om i sit xxvi capittell sigendiss ~~Domine in angustia quesierunt te~~ Herre de kallede paa digh i deriss nød och bedrøffuelse Nw vil iegh sige ether i iertegen Om en fribaaren mand som icke vilde tiene gud eller høre messe oc der met vil ieg ende myn tale paa dēne tiid. gregorius Esaye xxvi ca.

Historia

Et Jertegen om i fribaarē mand sō icke vilde høre messe om søndagē eller andre hellige dage

VJ lese eth iertegen i en bog kaldiss (Liber apum paa latine) At der wor i fry baaren mand i tyskland som hagde saa stor vilghe till iact ath han engen søndag eller anden hellig dag ville tiene gwdh eller høre messe Han hagde en erlig danne qwinde till hustrw hwn straffede och raadde hannem ydeligghe ath han skwlle høre messe och tiene gwdh men det wor inthz bewenth En dag men han wor i iact fødde hwn i døt foster som hagde i hoffuit som en løbende hwnd meth tw hengendiss langhe øren Thii sørgede hwn gandske swarlighe oc raadde meth syn moder oc andre frwer som hoss hende waare hwad hwn der til gøre skulde De swarede diss snarere det kand komme i iorden diss bedre er det thi begroffue de det strax Der hossbonden kom hiem bad hand vise sig barned som fød wor De swarede at det vor begrauet thii det wor døt fød Han vilde dog endelighe se det Oc truede dem till meth i draget swerd at de motte op graffuit igen Da sagde hanss hustrw till hannem Seer nw hwor obenbarlighe den alsommectiste gwd heffner paa eder ati forsmaa hannem och icke ville høre messe om hellighe dage eller tiene hānem fryther en nw ath han icke kaster oss flere saadanne eller andre swarerre plawer paa for ederss w lydighedz skyld J ville inthz andet skøde en iact oc løss actighed J ville icke tacke gwd for alt det gode som han eder giffuit haffuer thii er det fryctendiss ati forkaste baade liff och siæll Der han saa dette verstyggelighe vanskaffte døde barn da lagde han sin hustruess ord paa hierte och fryctede for flere gudz plawer och heffn Thii omwende handh syn leffnid och tiente siden den Alderuelligste gwdh Saa ville wii och alle gøre Ath wii fonge mwe hiēmerigiss riige til ewig tiid Det vnde oss alle gud rc.

De Hellige tre kongerss naffn oc legende som

biuder sist paa dhz fierde blad her nest faare

De Hellige tre kongerss nafſn oc legende

DEn trettide dag effter den alsōmectiste gud vor fød Da kōme de hellige tre konger til Jherusalē de kaldiss paa hebraiske Appelleius Amerius oc damascus paa Grekiske kaldis de Galgalat magalat oc Saracin. Paa latine oc Danske kaldiss de Jaspar Melchior oc Baltasar De kaldiss oc magi Paa latine thii ath de vaare gandske vise oc kloge De fore til Jherusalē at spørge effter hānē oc det skede for iiii honde sag skyld Første sag vor Thi at de viste at han vor fød men de viste icke huor fordi mente de effter thi han er iøde kōge da fødiss han visselige i den ypperste kōgelige stad i landet Andē sag vor thii at de viste at de visiste oc lerdiste mend bode der sō vor i landet fordi mēte de at de skulle sagt dem visselige huor han vor fød Tredie sag vor at iøderne skulle icke siden kwnde aarsage dem oc sige at de icke viste at hā vor fød Thi de viste vel effter Profecierne at han fødiss skulde i Betlehem men de viste icke naar Nw sagde de hellige tre konger dem at han visselige fød vor Fierde sag vor At Jødernes vantro skulle obenbarlige offuer vindiss sō icke vilde tro saa mange Hellige Profeterss spaadom oc scriffuelser Oc disse hellige tre kōger trode al eniste i stierne och fore veluillige saa lang vey at bekēde dette barn for deriss rette gwd oc frelsere De bekende hānem at vere et rath mēniske i det de sagde Hwor er den som fødder er De bekende hānem at vere i rath konge J det de sagde Jøde konge De bekende hānem at være rath gud J det de sagde Wii kōme at bede til hānem Och det vor almyndig oc menig low paa den tiid at ingen skulde bede til nogen vden til gud all eniste Kong herodes bleff hastig oc vred der de spwrde hwor iøde konge wor fød For tre sager skyld Første sag vor thii han fryctede at Jøderne skulle taget dette barn for ret arffue konge oc dreffuit hānem vd for han vor fræmed Anden sag vor thii han befryctede at de romerske skulle straffe hānem at han tilstedde at nogen anden kallediss konge vdē den sō Augustus der till sat hagde Tredie sag wor siger Sanctus gregorius thii Den tiidh den hiēmelske konge føddiss Da bleff dene verdenss konge bedrøffuit fordi at de som vretferdige oc wmilde ere de mwe icke lide dem som gode oc retferdige ere Saa kalde han for sig presterne och scriffuerne och spwrde hwor han fødiss skulde De sagde i Betlehem effther Profeterness spaadom Thii kallede han de hellige tre konger hēmelige til sig Och spwrde om stiernen hwor hwn sad paa hiēmelen Oc i hwad maade hwn synteſs for dem Ath han der meth kwnde fwndet barnid om de icke ville kōmed til bage igen til hannem Sidē bad han dem kōme till sig igen. Der de fore aff Jherusalem saage de stiernen igen Som fulde dem til stolden som barnid waar vdi

SOmme Doctores scriffue her offuer at det vor den helliād sō for faare dem i en stierniss lignelse at vise dem vegn sōme Doctores och serdelis Crisostomus scriffue at det vor den sāme Engild sō Jule nat bebudede hyrderne vor herriss fødelse oc hā nw syntiss de hellige tre kōger i en stierniss lignelse

Andre doctores sige at det vor en Stierne som vor herre skaffte nw serdeliss
at hwn bebwde skulde hanss sande fødzel Oc siden forswynde igen Dette er
mest troligt oc den mening holde mesten parten som scriffue om samme stierne
Strax de kōme ind i hwset fulde de paa knæ oc baade till barned och kende
hannem for deriss gud oc skabere oc huer dere offrede hānem guld røgelse och
mirram Her offuer scriffuer Sanctus augustinus oc siger O alder vnder- augustin⁹
ligste barndom som hiēmel oc iord ere lydige oc tienst actelige For huilkē mec
tige konger rædiss och falde paa knæ faare O hellige stold O hellighe stæd i
huilked som icke skyn lywss Men den alder clariste stierne som klarerre er en
solen O hiēmelske palatz vdi hwilked den hiēmelske konge nw boor och icke
nogen verdenss konge prydet meth perler eller dyrebar stene O haarde krubbe
sō han hagde for den bløde vogge han skulde hwiless vdi Hwer maa for vn-
dre at den som skapte hiēmel iord oc alting som til er vilde lide saadā armod
oc lade swøbe sig i nogre gamble smaa klwde Thii siger Stūs Barnardus
O i mectige oc vise hellige tre konger Hwad gøre i nw Bede i til eth fattigt Bernard⁹
spæth barn i en stold som swøbt er i slēme klude (thii er han eder gud) Men i
offre hānem guld Da er han oc kōge Huor er hanss kōgelige sall Huor er hāss
maiestatz oc kōgelige sæde Huor ere hanss tienere Er ey stolden nw hanss kō-
gelige sall Er ey krubben hanss kongelige sæde Er ey iosep oc maria hanss tie
nere De hellige tre kōger synteſs wfornymstige oc vāwittige aff mange Thi
ære de oc bliffue vise oc kloge meth gwd i hiēmerige til ewigh tiid Stūs Je- Jeronim⁹
ronimus scriffner sup epistolā ad hebreos Giff act paa voggen Oc se saa til
hiēmelen Du seer i barn ligge i krubben bentenck hworlediss alle engle oc hel-
gen de loffue ocære hānem i hiēmerege Siden de hellige tre konger offred oc
bedet hagde til deriss gud oc skabere Da kom engelen till dem i søffne och bad
dem fare hiem igen at en anden vey hwilked de oc giorde thii de fore til skibss
Strax de kōme i deriss egne land oc rige da leerde de andre oc predickede det
de seet oc hørt hagde Oc bleffue selffue stadighe i en god tro mere en de vaare
tilforn Oc baade alle ath de skulde hedre loffue oc ære en sander gud som hag
de anāmet mandom och ladet sig føde aff iomfrw Maria ath han frelse och
igenløse vilde all verden fra dieffuelen

DEn tiidh de hellige tre konger vaare bort farne aff Betlehem da kom
der meget folk løbendiss ath see Jomfrw Mariam och barned for det
store iertegen de saage aff stiernen Och for saadāne megtighe fremmede kon-
ger hagde offred til det Thii fryctede Jomfrw Maria ath de skwlde myrde
barned saa flyde hwn hiemmelighe om naten till en fattigh qwinde som bode
i en iord keldere i byen Der sette hwn sig paa i sten oc gaff barned ath dii der
fald nogre drober aff samme dii paa forneffnde steen som kēdiss der en i dag
och holdiss faar stor helligh dom dess mere ath nogen tager eller stryger paa
dem diss deyligere och mer skynnende bliffue de Iomfrw Maria glemde i
stolden nogre klwde och i siorte som hwn hagde giort til barned effter sig det
hwn saa hasteligh e rymde De saage der vden all heder oc ære til sctā Helena

fand dem Thii iøderne hulle den stald saa forsmædelige siden vor herre vor
fød i hãnem at der motte hwerken fæ eller folk kõme i hannem De kaste saa
mange stene oc stocke der faare at ingen kwndc kõme der til Den tiid sanc-
ta Helena kom diid da lod hwn stolden op igen oc fand forscreffne siorte Och
høet met i krubben som vor herre saa paa huilkid hwn førde bort met sig och
det er nw i rom aldeliss ferst som det vaar paa den tiid

DEn tiid Sancte Thomess apostel kom til de hellige tre kongerss land
da anãmede de dob oc cristendom aff hãnem Oc predickede oc leerde
andre saa lenge de leffuede den hellige cristelige tro Long tid efter deriss død
førde Stã Helena Constantini keyseress moder deriss legeme til en stad hed
Constantinopell Siden førde en hellig biscop som heed Eustargius dem till
en stad i valland kalliss Mediolan Siden keyser Henrick hagde vuudet me
diolan Da førde han dem till Colne som de nw ere och holdiss i stor ære och
verdighed Och gør vor herre mange store iertegen der for deriss skyld

Den søndag nest effter hellig tre konger dag

Epl'a ad Ro.xii.ca. Fratres Obsecro vos

DEnne epistel screff Sancte Pouild Apostel till de romerske oc
stonder hwn i hanss tolffte capittel Oc lyder saa paa danske
OAlder kariste brødre ieg beder eder formedelst gudz mil
hed och barmhertighed Ati holde ederss hierter hw och
legeme i renlighed ati mwe bliffue eth leffuendiss tacknẽme-
ligt och helligt offer for den alder megtiste gudh Gører ederss
tieniste gudelige oc beqwẽmelige naar oc huor henne bør at gøriss mod gwdh
Oc leffuer icke efftet onde mẽniskess sedwane som tiene verden Men forkla-
rer ederss siel sõ skafft er effter vor herre selff Ati formedelst den helliand mwe
fonge at vide hwad gwdz vilge er oc hwad som hãnem mest tacknẽmeligt er
Men dette siger ieg eder aff den naade som gud mig giffuit haffuer Ati icke
skulle begære at vide mere aff den alder høgtideligste gwddom Eller aff gudz
lønlige vilge oc dõme en eder nyttelig oc tilbørligt er at vide Dog en til maa
delighed som hellighe Patriarcker profeter och lære fædre eder faare sat haffue
ath vide Hwer begerer saa meget at vide som gwd serdeliss hannem vnde vil
Diss stadeligere eth menniskene haffuer den hellige cristne tro i sit hierte diss
større bliffuer hanss visdom Ligerwiss som i haffuer mange lẽmer paa sit le-
geme De ere dog icke alle beqweme til en gerning Saa ere wii oc alle eth le-
geme hwer effther syn maade J den hellighe kirke Och Cristus gwdz søn i
hiemmelen er wort hoffuit Hwert menniske skall gøre syn Jeffn cristen hielp
och bistond i erlige och gwdelighe gerninger formedelst Jhesu cristi alless vor
frelseriss skyld ✿ Saa lydher texten aff denne epistel i sig selff

Euã. Luce ii. Cũ factus esset ihesus ãnorũ xii

Denne hellige læst som læsis i dag paa søndagẽss vegne den scriffuer den hellighe ewangelista Sanctus Lucas i sit andet capittel oc lyder hwn saa paa wort maall

DEt vor herre vor tolff aar gãmild da gick iomfrw maria oc iosep op til Jherusalem till deriss høgtiid som sedwane waar i iøde loffuen Oc toge wor herre met dem Den tiidh høgtiden fuldkõmen wor da gick iomfrw maria oc iosep hiem igen Oc Jhesus bleff til bage i iherusalem men dhe viste det icke maria mente at han hagde fuld iosep i den skare blant mandfolkene som hand wor Och iosep mente ath han hagde fuld mariam i blant qwindfolkene Der de fwndiss igen effter i dagiss fard da spwrdẽ de ene den anden ath hwor han wor Oc lette siden i blant deriss frender och venner oc fwnde hannem icke Thii fore de till iherusalem igen at lede effter hannem Den tredie dag funde de hannem i templen sidendiss mith i blanth de visiste och klogiste doctere oc mestere som der vaare at høre deriss ord oc spørge høye spørssmaall aff dem At de alle vndrede paa hanss visdom oc kloge swar Da Josep och maria saaghe hannem side blant disse vise och mectighe klercke da vndrede dem storlighe der paa Och Maria sagde till hannem Søn hwad giorde dw oss) Se din fader oc ieg lette effter digh meth stor sorg och bedrøuelse Da swarede ihesus dem Hwi lette i effter mig Viste i ey vel selffue ath migh bør ath bewise migh i de ting som myn hiemmelske fader migh befalet haffuer Disse ordh som han talede till dem kwnde de icke forstaande Saa gick ihesus neder fra iherusalem met dem til Nazaret oc wor dem altiid hørig oc lydyg Hanss moder iomftu maria betractede och idelige offuer tenctkte disse ord i sit hierte Och Jhesus op voxte dexlige paa legemenss vegne Och ydermere obenbarede syn gwddomss visdom gwdh fader till loff och ære och menniskene till den ewindelighe salighed.

Udtydningen her paa

Exordium

Jøderne skulde tre gõge om aared fare til iherusalẽ effter deriss lou oc offre deriss offer i tẽplen Førlst om paasken da hulle de stort fest oc høygtiid och offrede deriss offer gud till loff for de waare vd kõne aff egipte land oc ath han frelste dem der aff. Andet fest hulle de om pigetz dag i huilked de loffuede oc tackede gud for han hagde giffuit dem logẽ den feretywẽde dag effter de kõme aff egiptẽ Tredie fest hulle de õ høstẽ i huilked de hagde hugkõmelse at de vdy feretywe aar hagde bod vnder pawlwn i ørcken och offred

deriss offer vnder eth paulwn aff huder och skynd sō de kallede deriss taberna
kel J disse forscreffne tre høgtider oc fest Da burde hwer mand at komme til
Jherusalem meth serdeliss offer som gwd hagde set dem faarc tilforn Det wor
dog inthz budet i logen ath qwinderne skwlle fare diid eller gøre noget offer
Men fulde de deriss hossbonder da wor det saa meget diss erligere oc lofflige-
re De som bode langt fra Jherusalem de kunde och motte aarsage dem aff de
tw siste fest Men engeledis aff det første som vaar om paasken Predicatio
VDi denne forscreffne lest merkiss trende Artickel den Første er at Jhe
sus bleff til bage igen i iherusalem som stonder i texten Remāsit puer
Den Anden er At wor herre giorde vnderlige spørssmaall till de vise klercke
Textus oc mestere i templen som texten lyder Jnuenerūt illū in templo Tredie artic-
kel er At de spurde oc lette effter hannem som texten lyder Ego et pater tuus.
Jordanus Iosep oc maria ginge op til iherusalem Thii Jordanus doctor scriffuer at
Nazarat som vor herriss fødelse vor bebuden vdi oc som han vor sidē op fød
effter han kom aff egipten Han ligger nedre i en dall in galilee land Oc iheru
gregorius. salem ligger paa i høyt bierg iii dagiss færd der fra Sāctus gregorius siger
At wor herre gick saa lang vey til kirke oss til et got exempel oc effterligning
textus at wii skulde gerne gonge til kircke textus Cōsumatisqz diebus Den tiidh
de hagde huldet deriss fest och høytid der i otte dage Da fore de till bage igen
Oc ihesus bleff i templen Dette er mod dem som icke ville bliffue i kirken saa
lenge de kunde høre en messe eller i predicken til ende Men de løbe aff kirken
effter dieffuelenss yndskydelse oc onde raaad Oc gonge paa kirke gaardē eller
paa gaden oc vaske och bagtale andre der lengiss dem inthz ved Som sancte
Johānis viii ca. Hanss scriffuer i sit viii capittel Qui ex deo est verba dei audit Huo som hør
gud til han hører gerne gudz ord Men de sō icke ville høre dem De høre icke
Textus hānem til Textus Existimantes autem illū esse in comitatu Guilhelmus
guilhelm9 doctor siger her offuer At det wor sedwan blant iøderne At naar de ginge til
kirke da ginge mendene serdeliss till hobe Och qwinderne en serdeliss for dem
Men børnene drenger oc piger de motte gonge met huilken de vilde aff deriss
foreldre Thii mente maria at ihesus hagde fwld iosep blant mendene oc Jo-
sep mente at han hagde fuld hende blant qwinderne der de fundiss om anden
dagen da spwrde den ene den anden at Hwor ihesus wor oc lette siden blant
frender oc venner at hānem der de icke funde hānem da ginge de till bage till
☞ iherusalem oc fwnde hānem i templen om tredie dagen Jcke funde de hānem
paa gaden at lege met andre børn som man gerne pleger at finde børn men de
funde hānem i kirken som er gudz bøne hwss i blant kloge oc vise doctere och
mestere Der hørde han deriss menig om den hellige scrifft oc profecier Oc han
spurde dem oc at māge dybe spørssmaall igen saa de alle der paa vndrede thi
textus det wor aldrig hørt ath eth barn talede saa kloge ord Textus Et videntes
Der iosep oc maria saage hānem mit blant de vise mend da forwndrede dem
storlige der paa Oc maria sagde til hānem Søn hwad giorde dw oss Din
☞ foster fader oc ieg lette effter dig oc waare gandske bedrøffuede for digh Het

vdi lariss foreldre hworledisſ de ſkulle haffue dem mod deriſſ børn At de icke ſkulle bande dem oc forfærde dem meth haſtige oc haarde ord man ſkall førſt ſtraffe dem lempelige met gode ord Wille de det icke lydhe da ſkal man giffue dem aff riſſ Som Salomon ſiger Prouer.xxiii Noli ſubtrahere a puero diſciplinā Naar dit barn bryder ſtorlige da giff det vel aff riſet det dør der icke aff oc dw freſſer hanſſ ſiel der met aff heluede Her gørſſ et ſpørſſmaall huorfaare ioſep kaldiſſ iheſu fader men han icke fødde hānem Her ſwariſſ til ath det ſkede for trende honde ſag Førſt for folkenſſ mening ſkyld ſom Sāctus Lucas ſcriffuer i ſit tredie capittel Ut putabatur filius ioſep De menthe ath det hagde varet ioſeps ſøn Anden ſag wor thii han op fødde hānem Som Origenes ſcriffuer ſic appellatur ioſep Tredie ſag vor thii at ioſep oc maria vaare vide och giffne till høbe for vor herre vor fød Som Auguſtinus ſiger multo cōueniēcius criſtus dicitur filius ioſep ꝛc. meget erligere kallediſſ ioſep criſti fader en nogen andē men maria oc hand vaare vide til hobe Huorfaare ſagde maria din fader oc ieg lette effte dig Hwi neffnde hwn hāſſ naffn før en ſit Det giorde hun for twende honde ſag Førſt for ſyn alder ſtørſte ydmyghedz ſkyld Siden at hwn der met ville giffue alle qwindfolk god efftærligning at de ſkwlle hedre deriſſ hoſbonder Textus Neſciebatis Vor herre ſagde Wiſte i ey at ieg ſkulle beuiſe mig i de ting ſom myn hiemmelſke fader mig befalet haffuer De forſtode icke hwad han mente Thi at de hagde icke hørt ſaadāne ord før aff hānen men Jomfru maria gemde diſſe ord idelige i ſit hierte och tenckte paa dem nat oc dag Dette er mod de menniſke ſom offte høre gudz ord men de ville icke legge dem paa hierte eller kōme dem i hw De mwe ligniſſ vedh eth brudet kar ſom inthz kan holde vdi Som der ſtonder ſcreffuit Eccleſiaſt.xxi ca. ~~Cor fatui quaſi vas confractū~~ Et daarligt menniſkiſſ hierte er lige ſom i brudet kar ſom inthz holder vdi ſig

Prouerbi. xxiii

Luce.iii.ca

Origenes auguſtin⁹

textus

Eccleſiaſt. xxi.ca.

Alle foreldre ere deriſſ børn plictige i ſex honde maade Førſt ere de plictige til at lere dem huorlediſſ dem bør at haffue dem mod gud i hiēmerige Oc det bør at ſke i Trende honde maade Førſt ſkulle de kende dem ath tiene och rædiſſ gud i deriſſ barndom Som der ſtonder Trenorū iii ca. Bonum erit viro cū portauerit iugum dñi ab adoleſcentia O huor nytteligt er det en mand at han haffuer øffued ſig i gudz tieniſte aff ſin barndom thi ath Ariſtoteles den viſe meſtere ſcriffuer Anima pueri eſt tanq̄ tabula raſa i qua nichil depictum eſt Apta tamen depingi Eth barnſſ ſiel och vnderſtondelſe er ligeruiſſ ſō en ſlet taffle i huilkē inthz ſcreffuit er oc er dog bequem til at ſcriffue vdi hwad man vil Item et barnſſ ſiel er ligeruiſſ ſom bløt vox vdi huilked man trycke maa huad indſegle man vil Hwn er oc ligeruiſſ ſō en grøn qwiſt ſom i kand bøye hwort han viſſ Lader nogen førſt edicke i eth nyt kar da ſmager det gerne der effter ſom der ladiſſ ſiden vdi Lader mand andē ſød eller kaaſtelig ting førſt i eth nyth kar da ſmager det gerne der effter Hwad der kōmer ſiden vdi thii ſkal hwer førſt lære ſine børn At tiene gwd Ath de

trenorum iii.ca.

Ariſtotiles

ſaa gøre naar de bliffue ſtore J Anden maade ſkwlle de kende dem Pater
noſter Aue maria oc credo oc de x gudz budord oc huorlediſſ dem bør at leffue
Matthei xix ca. effter dem ſom Sanctus Mattheus ſcriffuer i ſit xix ca. Si vis ad vitam
ingredi Serua mandata dei Wiſt dw haffue hiemmerigiſſ rige da holt de x
gudz bud ord Till tegen ath wii icke ſkulle glẽme dem da ere de ſcreffne paa
vaare hender oc føder met x fingre och x thær Tredie maade ſkulle de lære
Gregori⁹ dem at gonge til kircke oc høre meſſe oc predicken Thii Sanctus gregorius
ſiger Cibus mentis eſt verbum dei Gudz ord er vnderſtondelſenſſ oc ſielenſſ
Eſaias lv.ca. mad Her om taler Eſaias Profete i ſit lv ca.ſigendiſſ Verbum meũ non re-
uertetur ad me vacuũ Vor herre ſiger mit ord kõmer icke forgeffuiſſ til migh
igẽ Her aff maa merkiſſ at engẽ er ſaa haard eller ond aff nature at vil han
høre vor herriſſ ord at han ey beholder der noget aff ſig til ſaligſhed

TDi anden maade ſkulle foreldre lære deriſſ børn huorlediſſ de ſkulle
haffue dem mod deriſſ ieffn criſten Oc det ſkal vere i Trende honde
maade Først At de ſkulle elſke dem ligeruiſſ ſom dem ſelffue ære de
fattige da ſkulle de gøre miſkwndelige gerninger met dem Her om ſcriffuer
Jeronim⁹. Sanctus Jeronimus oc ſiger ~~Non memini me legiſſe mala morte mortuum
qui libenter opera pietatis exercuit~~ Jeg dragiſſ icke til minde ath iegh nogen
tiid haffuer leeſt at den fick vkriſtelig død ſom gerne giorde miſkundelige ger
Matthei. v ca. ninger Her om taler och Sanctus Matheus i ſit v ca. ~~Beati miſericordes
quoniã ipſi miſericordiã cõſequentur~~. Salige ere de ſom ere miſkundelighe
Thii at de ſkulle fonge miſkũdhed oc naade aff gud i hiẽmerige I Andẽ
maade ath de icke ſkulle gøre deriſſ ieffn criſten ſkade huerken paa rycthe el-
ler ære gotz eller penninge Det er at de ingen baguaſke eller fortale ſkulle O
hwor offte hører fader oc moder at deriſſ børn tale ilde om nabo oc genbo och
icke ville ſtraffe dem der faare Alt det onde ſom der kõmer aff ſkwlle foreldre
andſuare faare gud De ſkulle ſtrengelige forbiwde dem ath de inthʒ tage fra
nogen huerken lidet eller meget inthen eble eller paræ Erther eller bøner korn
auguſtin⁹ eller graſſ Thii at Sanctus Auguſtinus ſcriffuer oc det ſtonder och i kirke
logen Peccatũ nõ dimittitur niſi ablatũ reſtituatur Sinden forladiſſ icke aff
gudh vden det igen giffuiſſ ſom nogen haffuer taget eller fonget meth w rette
Alle foreldre ſkulle lere deriſſ børn at de ingen fortale eller kalde øg naffn.thi
at hwo ſom en anden fortal eller kõmer hãnem i ont rycthe han bør at forkla
re hanſſ rycthe igen eller han fonger icke affløſſningh aff den ſynd Diſſe ii
ſynder ere ganſke ſuare for gud At tage oc ſtiele fra en enden oc at kõme nogẽ
i ont rycte oc fortal Thii at de gandſke ſenlige aff løſis met anger ruelſe och
ſcriffte maall ſom andre ſynder.met mynde en det igen giffuis ſom bort taget
er Inten gotzedh. Heder eller ære ſom bort tagen er Tredie maade ſkulle for-
eldre lære deriſſ børn ath forlade deriſſ ieffn criſten hwad de brøde dem emod
Oc ath de all ting vende till det beſte Oc ath de inthʒ andet gøre deriſſ ieffn
Matthei vii ca. criſten en de vilde haffue aff hannem ſom Sanctus Mattheus ſcriffuer i ſit
vii ca. Omnia quecũqʒ vultis vt faciant vobis ⁊c. Gører ſaa mod ederſſ

ieffn cristen som i vilde at de skwlle gøre mod ether Her om scriffuer Tobias Tobie
iiii ca. Quod ab aliis oderis tibi fieri &c. Det som du icke vilt at andre skul- iiii ca.
le gøre digh Det gør icke dem helder

VDi Tredie maade skulle foreldre lære deriss børn hworlediss de skul-
le haffue dem mod dem selffue Først At de skulle leffue renlige kyske
lige oc erlige sō Tobias lerde sin søn sigendiss Attende fili mi ab omni forni Tobias
catione O myn kære søn forwar digh for all w kyskhed thii all vkyskhed er
dødelig synd Uden den som skeer i ecte skaff mellem hwstrw oc hosbonde Her
om scriffuer Sancte Pouild och siger Engen hoor karl eller nogen som øffuer Paulus
sig w kyskhed haffuer lod eller deell i hiemmerigiss rige Och skulde alle dren-
ge och piger forware deriss iomfrwdom till de bliffue giffte Thii ath Sanc- Ambrosi⁹.
tus Ambrosius siger Qui non nubunt et vxores non ducunt sicut angeli in
terra sunt De som icke giffte dem och leffue alligeuel i iomfrwdom de haffue
en gwdz engildz leffned herpaa iorden

VDi Fierde maade skwlle foreldre giffue deriss børn god effterligning
Thi det er dem alder mest nyttelig Her emod gør mange som lære de
riss børn at dantze sprige oc høfferde dem At spotte oc spe andre oc at Dricke
dem druckne Her om taler Aristotiles iiii politicorū Juuenes maxie ab ebrie
tate custodiri oportet Man skall aldermest bewaare børn fra druckenskaff. aristotiles
thii der kōmer alt ont aff Damascenus scriffuer i syn fierde bog Ubi bonum iiii Politi
adolescentulum videriss virtutibus effulsisse ibi mille reperies periisse. Hwor Damasce-
dw finder i vng persone som haffuer hafft sig dygdelige oc erlige da finder du nus
twsinde der emodh som haffue hafft dem gandske ilde Guilhelmus Doctor
siger Qui filias suas ornāt vt eas ad choreas mittant quasi festucā vngūt guilhelm⁹
vt eo melius ardeat De sō vd rede oc pryde deriss døtther oc sende dem i dantz
De ligness ved den som smør i skæff at hun diss snarerre brende skall Alle de
synder som børn bedriffue mz de onde exempel som de haffue seet aff deriss for
eldre der bliffue de deel actighe aff Sanctus Gregorius siger Tot mortibus
quis dignus est &c. Saa mange honde død er i plectig ath lide paa syn sielff gregorius.
vegne Som han haffuer giffuit andre onde exempel ath leffue effter O hwor
mange honde død haffue de fortient som giffuit haffue andre saa mange on-
de exempel til høfferdighed met stribede oc vdskaarne klæder Och till mange
andre synder som hwer opregne maa ved sig selff oc tage plict oc bod for huil-
ke aff dem som han haffuer forseet sig vdi At hanss arme siel ey lide skal der
faare saa mange honde død i den grwmme heluediss pine

I Femte maade skulle foreldre reffse deriss børn naar de bryde Thi at al
le de synder sō børnene gøre mē de ere vnder deriss lydelse dem bør sāme
deriss foreldre at sware til for gudz strenge dom Thii tencker her paa alle sā-
men En dog ati selffue leffue erlige skellige oc gudfryctelige Da kwnde i alli- Paulus
gewel forkaste ederss siele for eder børnss skyldh som Sancte Pouild scriffuer
Ad romanos i ca. Non solum digni sunt morte qui faciunt Sed etiam qui
consenciunt facientibus De ere icke al eniste plictige ath lide ewigh pine som

gør dødelig synd Men de oc som tilstede ath hwn gøriss oc icke ville straffen Exempell der paa Vaare det saa at fader oc moder aldrig hagde syndet døde lige Oc de icke straffede deriss børn naar de giorde ilde men tagde oc samtyc-kede det Oc døde de dess vdoffuer for uden anger oc ruelse at de her vdi hag-de vered forsømmelige da bleffue de ewige fordømde met børnene Saa scriff ue Innocentius gregorius Cyrillus Isidorus oc Augustinus her om samd-rectelige Dette er swart at tencke paa Thi ligger der stor mact paa ath hwer refffer sine børn naar de bryde Naar nogen hører sit barn swerghe om gwdz naffn hanss død eller pine eller Jomfrw marie naffn da skal han giffue han-nem aff riset vel tath Der met milder han oc glæder gud i hiemmerige iomfru maria oc alle gwdz helgen Och han forhuerffuer sig selff i krone i hiemmerige om han slo barned i den mening ath det ey mere swerghe skwlde eller fortør-ne gwdh i denne eller nogre andre synder

I Siette maade skulle foreldre acthe at det gotz er retferdigt Och ath de haffue retferdelige fonged det som de ville lade deriss børn effter dem til arff Her emod gøre mange diss vart som haffue formegen kerlighed til deriss børn At de ey offuer giffue ville det gotz som de vel vide at de haffue w retfer delige at deriss børn ey fonge skulle diss mindre arff och der met fordøme dem selffue oc børnene met O hwor skammelige forkaste de deriss siele veluilligh Item der er oc mange som icke ville giffte dem igen for deriss børn skyld thi de befrycte ath finge de flere børn da skulde de første fonge mynde arff till de-riss part Och de acte icke alligeuel ath leffue kyskelige eller ath gøre gud dess ydermere loff i deriss leffnid Saadanne elske deriss børn mer en gud oc de vil le helder fordømess en deriss børn skwlle bliffue arffue løse Disse børn skwlle kere och robe paa deriss foreldre i helwediss pine ligerwiss som de hagde slaget dem twsind fold selffue i hiel Thii ath for hwer w retferdig penning som de lode dem til arff effter dem da stunge de deriss siele i gennem met eth helwediss swerdh och pine Uide arffningene ath deriss forelde hagde saadant gotz eller penninge meth w rette och icke ville igen giffuit da fordøme de deriss siele der meth till ewigh tiidh Her om vil ieg sige ether i iertegen

Et Iertegē om en aagerkarll oc hanss sønner

Vi læse ath det vor i aagerkarll som hagde to sønner Den ene fick anger i sit hierte for sine synder i en predicken han hørde Oc sagde strax till syn fader Kære fader dø wii i denne leff-nid oc skickelse som wii ere nw vdi da bliffue wii ewindeli-ge døde baade til liff oc siel Gonger fordi bort oc fonger huer igen hwad i haffue aagred oc fonget fra dem met w rette Hā Swarede hastelige oc vredelige oc den anden hanss søn met hannem oc sagde Skalt dw ware waar skrifftefader eller lære oss. gack hen dyn vey om dw

vilst dø wii ville bliffue hoss wort gotz gwld oc penninge Han tagde qwer oc gik bort i en vildene skow oc leffde der strengelige i herempthe leffned oc tiente inderlige den allsõmectiste gud Om siger døde hanss fader och hanss broder mæd Saa bad han gwd ath han maatte fonge at vide hwad stat oc skickelse deriss siele wor vdi En dag som hand wor i sine gudelighe bøner saa kom engelen til hãnem oc sagde Det dw begerede aff gud skalt dw fonge ath vide han tog hãnem om handen oc bad hãnem følge sig Siden ledde han hãnem Paa i bierg oc sagde Vilst dw høre din fader oc broder han sagde ia See da neder i denne dal Der saa han atskyllelige sware piner blant huilke han hørde sin fader ynckelige oc græselige giffue sig.om siger saa han hannem spwde i gloende lwe oc flyde op oc neder som en ert i spwdende gryde oc sagde ve ve ve forbandet vere den time iegh waar vndfangen vdi Forbandet vere det liff mig bar til verdẽ Da skeluede sãme heremite oc sagde O fader est du i denne suare pine Han suarede Ja kære søn Velsigned est du sõ reddiss gud i hiẽmerige oc der met vndflyde denne grumme ewindelige pine tenck her paa oc tien gud idelige saa lenge dw leffuer Der de saa talede sãmen fløt hanss broder oc op oc neder i glaende spwdende ild som en ert i en gryde Oc sagde stedsse till faderen forbandet ware du fader til ewig tiid for det vretferdige godz guld oc penninge som dw lost mig till arff effter dig oc fadereren forbandede hannem ligeruise igen sigendiss forbandet were dw søn ewindelige Thi ath ieg samblede sãme gotz til hobe for dyn skyld oc holt det vretferdelige at dw det arffue skulde effter mig Oc der met fortabe ieg myn arme siel och kom till denne græselige sware pine for din skyld Da sagde denne heremite til dem kand engen ting hielpe eder aff denne pine De sagde ney Thi ath engen frelsiss kand aff helwediss pine Der han fornam at hand ingelediss kwnde hielpe dem da gik han til bage igen oc tiente gwd ydermere en han giorde nogen tiid tilforn Oc ende sit leffnid i en god staat Oc fick den euige salighed effter døden den vnde oss alle sãmen den aldermectiste gud sõ er benedidet til ewig tiid Amen

O fælix quem faciunt na pericula Cauti

Den søndag nest effter tyuende dag Jule

Epl'a ad Ro.xii.ca. Fratres habẽtes donaciões

Enne epistel screff den verdige Apostel Sancte Pouild til de gode cristne oc retferdige mẽniske som waare i Rom oc stõder hwn i hanss tolffte capittell Och lyder saa paa wort maall.

BRriste brødre J som haffue gaffuer effter den helliandz naade som edher giffne ere atskilleslighe hwer for sigh hwad helder det er mz Profecie oc spaadom om nogen aff eder haffuer saadã obenbarelse oc naade aff den helliand at i vide de ting sõ ske skwlle for ederss

stercke tro skyld Eller om nogre aff ether haffue saadan naade oc embede ati
høgtidelige oc gudelige skicke kwnde i blant menniskeη hwer som behoff gø-
riss de helllighe sacramenthe Eller om nogen haffuer naade aff gud at predic-
ke oc lære andre menniske Eller om nogeη kaη hielpe siη ieffη cristen met sa-
lig visdom oc nyttelide ord Eller nogre haffue saadan naade at de gøre deriss
almisse gerninger hemelige ath de ville der faare haffue det ewige liff i hiem-
merige ot icke verdenss priss oc loff her Eller de som ære prelater ath de altiidh
tencke paa ath de skwlle gøre wor herre regenskaff hworlediss de regere deriss
prelate dømme Eller de som ere barmhertige oc milde mod fattige mẽniske oc
icke giffue dem onde ord før en de hielpe dem noget goth Och de som haffue
tilbørlig kerlighed til deriss ieffn cristeη icke meth smiger Lønlig awind eller
falskhed De som haffue verstyggelse til onde gerninger oc gerne ville omgon-
giss met dygdelige oc retwise menniske I skulle icke all eniste elske eder selffue
ind byrdiss Meη och glædiss at andre gode mẽniske haffue retwiss och gude-
lig kerlighed emellem dem Gører huer andẽ tilbørlig heder oc ære Verer icke
lade til at hielpe etherss ieffη cristeη met stor brendende kerlighed till gwd.och
aff ret hiertenss milhed emod dem Tiener gwd oc gører miskundelige gernin-
gen Haffuer ethert stadige hoff til det euige liff Haffuer tolmodighed i all ver-
denss modgang Verer idelige i ederss gwdelige bøner bedendiss for ederss egen
salighed oc ederss ieffn cristenss Naar i se de hellige menniske som er hoss eder
(och haffue plat offuer giffuit verden) lide nogen nød til deriss nøttørtighed
da hielper dem met ederss gotz oc penninge Anammer fattige pillegrime hiem
til eder oc læner dem huss Beder got for dem som eder hader Velsigner dem oc
bander dem icke Hwor i see glade menniske som tacke gud for de ære lycksa-
lige Da glæder eder meth dem See i oc nogre græde oc were bedrøffuede Da
græder och haffuer med ynck offuer dem aff ederss milhed och barmhertighed
Engen skall hofferde sig aff syn visdom Och forsmaa enfoldighe och simpell
menniske Meη haffuer altiid omgengelse meth ydmyghe menniske.

Euãge. Johãnis ii. ca. Nupcie facte sũt i Cana

Enne hellige læst scriffuer den verdige Apostel oc ewã-
gelista Sancte Hanss i sit andet Capittell Och lyder
hwn saa paa danske

DEr giordiss i brylløp vdi galilee land i eη by hed
Cana Oc der vor Maria ihesu moder Jhesus
oc Hanss discipsle waare bedne till brylløppet Om siger
fattediss dem viη Da sagde ihesu moder maria til han-
nem De haffue icke mer vin Han swarede Quinde
huad kõmer det digh eller mig vedh Myn tiid kom icke end nu Dog sagde
Maria till skenckerne Huad som helst myn søn befaler ether Det gører Der

stode sex stenkar i brylløpss hwsed som iøderne plexde ydelige at two dem aff effter deriss low Hwert saa stort ath der kwnde gonge ii eller iii moder i dem Da sagde Jhesus til skenckerne Fylder alle stenkarene fulde meth vand De giorde och saa till all øuerst emen der kwnde gonge i dem Jhesus sagde igen Lader nw aff dem oc bærer køgemesteren de giorde oc saa Der han smagede sāme vin sō førre wor vand Oc han icke viste hweden det kom Men skenckerne som vandet hente viste det vell Da kallede køgmesteren brudgōmen oc sagde Hwer mand som brylløp gør han ber først det beste vin fram oc naar gesterne bliffue druckne da giffuer han det som icke er saa krafftigt och goth Men dw gemde det beste vin til sist Dette wor det første Jertegen som Jhesus giorde i en by hed Cana Oc obenbarede der met syn guddomss mact Oc hanss discipele de trode ydermere oc visseligere her effter paa hannem

Udtydningen her paa

Denne lest Er trende merkelige Artickle J den første loffuis ecthe skaff Textus Nupcie facte sunt J den Anden taliss om dette store Jertegen vor herre nw giorde met vinen Text⁹ Deficiēte vino J den Tredie om hanss discipelerss stadfestelse i troen Hoc iniciū signorum ꝛc. Der ligger i by i Galilee land iii dagiss ferd fra Jherusalem heder Cana der giordiss brylløp eth aar effter wor herre wor cristnet i iordanss flod paa den sāme dag och da vor hand xxxi gāmild Der vor iomfru maria ihesu moder Her sigiss icke ath hwn vor beden diid Thii hwn hørde dem till som bryllepped giorde och wor kommen diid ath hielpe och tiene dem der till met hwad hun kunde Textus Vocatus est autem ihesus Jhesus wor beden did met sine disciple Her offuer scriffuer Crisostomus Ath han icke vor beden for nogen stor herre Men han vor beden i det han vor deriss slecting Oc han kom diid aff sin store ydmyghed oc icke vilde forsmaa dem Her met gaff han andre got exempell ath de icke forsmaa skulle fattige slectinge oc venner Motte nogen sige Effter dii vor herre oc hanss discipler vaare fattige Hwi bleffue de bedne til bryllepss men de hagde inthz at giffue igen Her swariss till ath brudgōmen och bruden waare oc fattige thii bwde de fattige til dem Vor herre ville oc vere i bryllepped At han der met ere oc stadfeste vilde det hellige ectheskaff Och giffue alle til kende at de fare vild som straffe ecteskaff Her om taler den Verdige doctor Beda oc siger Hagde der vœred synd i ectheskaff som rettelige skeer oc holdiss Da hagde icke wor herre gonged til brylløpss Sancte pouild ad Corinthios vii ca. Taler her om och siger Non peccat mulier si nubat ꝛc. En qwinde pige mand eller Jomfru synde icke i det at de giffte dem erlige oc skellige T. Vinum non habent Jomfrw maria sagde till wor herre De haffue icke vin Det var tegen til at de vaare fattige Han swarede Hvad kommer det oss ved

Textus
textus
textus
Beda
Paulus ad corin. vii ca.
Textus

Thomas Her offuer siger Sanctus Thomas) ath han sagde dem bør ath besørge det som oss haffuer ind bedet Myn tiid kom icke end Crisostomus siger at han det sagde Thii der wor en mange som hagde skaalene fulde oc icke viste ath det wor brøst paa vin som han ville sagt Hwi beder dw moder ath ieg skall gøre iertegen før hwer mand vid huad brøst her er Det er en da tiid nock ath hielpe dem ath de kwnde alle kende och vide ath ieg gør saadant iertegen her

Thomas Sanctus Thomas siger at det er troligt ath Jomfrw maria aldrig bad sin søn om nogen ting at han ey viste hende bøn En dog at det synes her at han skulle swared hende noget haardelige i det han sagde Hwad kommer det dig eller mig ved Hun viste dog vel stadelige at han gøre skulde det hun bad hā nem om Thi bad hwn skenkerne gøre hwad han dem befole Siden bad ihe sus dem fulde de sex stenkar met vand Saa om wende han det til vin Cri-

Crisosto. sostomus siger ath denne vin vaar saa offuer maade god at aldrig nogen aff dem hagde smaget saa god vin tilforn Han siger oc naar wor herre giorde no gen iertegen da giorde han dem bedre oc vnderligere en de naagen tiid skabess kwnde aff nature Som han giorde met de fem brød han mettede fem twsin- de folk met Alle som odhe aff sāme brød de sagde ath de aldrig smaget hagde

Johānis vi.ca. saa got brød Thii vilde de giort wor herre til konge som Sancte hanss scriff uer i sit sexte capittell Item Aldrig hagde naaget menniske saa klar syn sō det mēniske fick der wor herre gaff sin sywn igen som wor blind fød aff syn

textus moderss liff Textus Hoc iniciū signorum Dette første iertegen giorde wor herre nw ath han ville obenbare sin store vbegribelige guddōmelige mact som skywldiss vnder hanss mandom At hanss disciple der met stadfestiss skulde i den hellige tro som de oc bleffue Thi at siden de seet hagde dette store iertegen da bleffue de fast stadeligere i troen en de vaare tilforn Fordi han aldrig hag de giort noget iertegen obenbarlige for dem tilforn som sanctus thomas scriff- uer Her gøriss i spørssmaall Hwad denne brudgomme hed oc hwo han wor

1 augustin⁹ Her suare doctoress til serdeliss Sanctus Augustinus och Albertus magnus

2 Albertus magnus oc sige at vden alt tuill da vor det Sancte Hanss euangelista huilkē vor her re kallede til sig at han skulle bliffue en klar iomfru til euig tiid Oc vor her re vilde oc der met giffue til kende at man maa offuer giffue ecthe skaff naar det er icke fulkommet paa legemenss vegne Om de begge samtycket oc ville leffue i iomfrudom at de diss ydermere kunde tiene vor herre Om denne brud scriffue sōme doctoress At det vor en aff de iomfruer som vide waare til gudz tieniste som siden bleff hoss Jomfru Maria syn liffuis tiid

Met disse sex stenkar maa vnderstōdiss sex honde ting som droge vor herre till at anāme mandom Den Første Vor hanss store velsil-

Paulus ad titum iii.ca. lighed som Sancte pouild scriffuer i sit iii ca. ad Titum Apparuit benignitas et hūanitas saluatoris Vor herriss store velsilligheđ vor oss oben bared i det at han vilde anāme mandō for vor skyld Den Anden vor hanss miskundhed oc milhed som Sancte pouild oc scriffuer Jule dag i epistelen til

Paulus. anden messe Secundum misericordiā suam nos saluos fecit Han giorde oss

salige formedelst hanss store miskunhed och barmhertighz Den Tredie wor hanss store ydmyghed Met huilkē han vilde aff slette oc neder trycke alle mē niskenss høfferdighed Huad større ydmyghed kan noget mēniske optenke At vor herre oss beuise kvnde en at hā for ned aff den øffuerste hiēmerigiss trone oc tog mandō for vor salighedz skyld Fierde vor For vor armod skyld Alligeuel at han vor alder rigest oc alder mectigst offuer all den ting sō til er Da vilde han bliffue fattig oc lyde dēne vedenss armod oc vselhed At han oss gøre vilde ewindelige rige met sig i hiēmerige Fempte vor fredsōmelighed At han ville forlige mēniskē igen mz gud fader i hiēmerige formedelst hanss bitter pine oc haarde død Thi vaare første foreldre adam oc eue hagde suarlige fortørned hannem i det de brude hanss byd oc der met forkaste de hiēmerigiss glæde for oss alle Siette vor kerlighed Thii at formedelst den vbegribelighe kerlighed som han hagde till menniskenss køn anāmede han mandom Som Jeremias Profete scriffuer aff hanss mund i sit xxxi capittel sigēdiss In charitate perpetua dilexi te Ideo attraxi te miserans tui Jeg elste dig aff ewigh tiid thii forbarmede ieg mig offuer dig oc frelste dig som Sancte hanss scriffuer i sit fierde capittel sigendiss In hoc apparuit charitas dei patris q misit filium suum vnigenitum in mundum Den alsōmectiste gud faderss vbegribelige kerlighed vor oss obenberred i det at han vdsende sin eniste søn til verdē at frelse oss fra dieffuelē Sādelige vaare disse forscreffne artickle omwēde til alder sødeste glædiss vin den tiid vor herre bleff fød som till forn waare fulde

Jeremie xxxi ca.

Johannis iiii ca.

Met disse sex Stenkar opfulde meth vand (aff drøffuelsenss vand Maa oc vnderstondiss Sex sware sorger sō vor herriss Apostle hagde i hanss pinelse oc død Den første sorg finge de den tiid han sagde at en aff dem skulle forraade hannem som stūs Matheus scriffuer i sit xxvi capittel Amen dico vobis q vnus vestrū me traditurus est Sādelige siger ieg ether At i aff eder skal forraade mig Aff disse ord bleffue de alle bedrøffuede Den anden sorg finge de den tid Judas forraadde oc antuorde iøderne hānem i hender i det han kyste hānem oc sagde deth er denne holder hānem Den Tredie sorg finge de der de saage iørderne sla oc støde hānē mē knytte neffue oc staal handske Den fierde Den tiid iøderne bunde for hanss øgen oc slēmelige bespottede hannem och sloge hannem mellem sine herder sigendiss gæd till hwo digh slo Den fempte sorg finge de der han wor førd aff sine klæder hoss korsset oc iøderne doblede om dem som Stūs Mattheus scriffuer i sit xxvii capittell Diuiserūt vestimēta sua sortē mittentes Den Siette sorg finge de der han bleff korss fest oc hengd mellem ii røffuere som Sāctus Lucas scriffuer i sit xxiii ca. Crucifixerūt eū et duos latrones cū eo De korss feste ihesū oc to røffuere met hannem Der han opstod igen aff døde paaske dag Da opfullediss disse Sex stenkar som før opfylde waare mz drøuelsenss vand meth den alder sødeste glædiss oc frygdiss vin som vere kunde sō Sācte hanss scriffuer i sit xx capittell Gauisi sunt discipuli viso dn̄o Vor herriss apostle och disciple de vaare ganske glade der de saage vor herre vere opstonden aff døde

Matthei xxvi ca.

Matthei xxvii ca.

Luce xxiii ca.

Johannis xx ca.

Den søndag nest tyuendag Jule

DIsse Sex stenkar mwe och betegne Sex honde sorger som hwert cristet mēniske bør at haffue for sine synder Første At han haffuer fortørnid sin gud oc skabere och bedreffuit mange synder mod hanss hellige budord oc vilge Anden sorg skal were for syndenss grwmhed oc slemhed . thi at alle syndige mēniske ere verstyggelige oc sorte for gud som der ston
Trenorū iiii ca. der Trenorū iiii ca. Denigrata est facies ei9 super carbones En synderss ansict er sortere for gud en kwl Tredie sorg at hand haffuer slēmelige forsømet sin tiid her i verden i hwilken han skulle loffuit oc tient gud i hiēmerige Oc giort plict oc bod for sine synder Fierde At han forkast haffuer de gode gerninger sō han tilforn giorde men hā vor i gudz venskaff oc kerlighed Femte At han saa tiit oc offte haffuer bebundet sig til heluediss pine oc fordømelse Thii ath hwer gong nogen synder dødelige Da bebinder han sig till ewig fordømelse Døde nogen met i dødelig synd det gud forbiwde da bleffue hanss
Ezechi. xviii ca. siel ewindelige fortabet som der ston der Ezechi. xviii ca. Anima que peccauerit ipsa morietur Siette maade At han haffuer forkast den helliandz naade som gud hannem giffuit hagde Oc sāmelediss den alder clariste bolig i hiemmerigiss rige som hanss siel der haffue skulde til ewig tiidh.

Om ecteskaff och huo det først stictede

VOr herre stictede selff ecthęskaff Thii er det den ypperste orden oc regeel som til er Ligeruiss som Sanctus Franciscus stictede graa brødre ordē Stūs Dominicus sorte brødre orden Oc stūs Benedictus sin aarden Saa styctede vor herre selff ecthęskaffs orden Thi er det yppermere en alle de andre regle oc orden ære I Anden maade styctede vor herre icteskaff vdi den ypperste sted som er vnder hiēmelen Det vor i Paradiss den tiid han gaff adam oc eue til hobe I Tredie maade stictede vor herre ecteskaff i den alden ypperste stath Sō vor i w skyldighedsenss stath I Fierde maade hedrede han ecteskaff i det at han vilde fødiss aff iomfrw maria som wor skicked i ecteskaff met iosep I Femte maade hedrede han det at han vilde selff vere til brylløpss meth sin moder oc disciple oc gøre dette store iertegen der i det han omwende vand till vin I Siette maade hedrede han ecteskaff i det at det er et aff den hellige kirkiss syw sacramente Effter dii at gwd haffuer sticted ecteskaff saa ypperlige Da er det oc tilbørligt ath alle som i ecthęskaff ere acthe oc besynde det Oc leffue saa sammen her i verden ath de mwe loffue oc tacke gud i hiēmerige der faare effter døden til ewig tiid

DE som ære i ecthęskaff de skulle haffue dem i syw honde maade Ath de mwe bliffue salighe i ecteskaffs stat Først skulle de haffue kerlighed till hwer anden som Sancte Pouild scriffuer ad Ephesios v
Ephesi. v ca. cap. Viri diligite vxores vestras O i mend elsker eder hustrwer Her gørss i

spørssmaal hwordan den kerlighed bør at vare mellem hosbōden oc hustruen Her suarer doctores til oc sige At den kerlighed sō de skulle haffue emellē dem bør at offuer gōge al den ting som til er i verden Oc det betyder den guldring sō de giffuis til hobe met Sāme ring bør at vere aff gwld oc tring och settiss paa den fierde finger Først skal han vere aff guld Thi at ligeruiss som guld offuer gōger al den malm i verdē er Saa bør oc kerlighed i ecteskaff at offuer gōge al den kerlighed sō til er paa iordē Thii vor herre siger selff i den hellige lest Sō der oc stōder Genesis ii ca. Relinquet homo patrē et matrē et adhere-bit vxori sue En man skal offuer giffue fader oc moder oc bliffue hoss sin hustrw Her motte nogē spørge om man bør mer at elske sin hustrw en sine foreldre Her suariss til At man bør mere at elske sin hustrw Oc man bør mere at hedre sine foreldre I Anden maade bør sāme guldring were tring At han haffuer engē ende At betegne at den kerlighed som er i ecteskaff skal vere euig vden al ende En dog at ecteskaff skylies at formedelst dødē dog bør kerlighz alligeuel at holdiss At den ene skall gøre almisse gerninger oc lade gøre gudz tieniste effter den andenss død I Tredie maade skall ringen settiss paa den fierde finger At betegne ath de skulle haffue hiertelig kerlighed til huer anden Thi at vise mestere oc læge scriffue at der gōger en aadre fra hiertet oc til den fierde finger Fordi settiss ringen paa hānem at deriss kerlighed skal være trofast aff hiertenss grund Her motte nogen spørge hworlediss hosbonden skall obenbare oc bewise sin hustrw saadan kerlighed oc hwn hānem desligest igen Her swariss til At den ene skal icke fortørne den anden hwerken met ord eller gerninger som Sancte Pouild scriffuer Viri diligite vxores vestras et nolite amari esse ad illas O i mend elsker ederss hustrwer oc verer icke hastige eller vrede emod dem Her emod gøre mange diss wer som neppellige nogen tiid tale i got ord til deriss fattige hustruer I Anden maade bør hustrwen saa vel at haffue vold oc mact offuer mad oc øll oc andet som gørss behoff til hendiss liffuis føde som hoosbonden Thii ath Cristus siger selff Jam non sunt duo sed caro vna. De ere icke nw to men de ere nw i liff Naar nogenss hwstrw er sywglig eller i barsel seng Da bør hosbanden ath tage fra syn egen mwnd om han haffuer noget sō hand ved at hanss hustru stonder hw til Hustruen bør at obenbare oc beuise sin hosbonde kerlighed i det at hwn skal hedre oc ere hannem som Jomfrw maria giorde iosep i det hwn sagde till sin søn din fader och ieg lette effter dig Der neffnde hwn hanss naffn før en sit hannem tillære Her emod gøre mange som forsmaa deriss hosbonder for de ere gāble sywge eller fattige En dog at iomftu maria vor deglig vng oc fribaaren Da Hedrede hwn alligewel iosep som vor fattig Vor herre bød at alle qwinder skulle vere deriss hossbonder lydige i det han sagde til Ewā dw skalt være vnder dyn hosbondiss lydelse

Genesis ii ca.

Paulus

DEt Andet som de skwlle haffue som ere skickede till hobe i ectheskaff Det er at de skwlle leffue fredsommelige till hobe Som engle gøre i hiemmerige Det er gwdh tacknemmeligt Menniskena løsteligt och

dem selffue gaffnligt Oc gud han bor i dem som samdrettelige leffue til sam=
Dauid men som Dauid siger i psalteren In pace factus est locus eius Stūs Mat=
Matthei theus scriffuer oc aff vor herriss mwnd i sit xviii ca. Ubi duo vel tres congre=
xviii ca. gati fuerint in noīe meo ibi in medio eorū sū ego. Hwor to eller tre ere til hobe
samblede i mit naffn Da er iegh selff mit i blant dem Er det saa ath de kiff=
ue trette bandiss eller sendiss til hobe da er dieffuelen i blant dem Er det saa
at den ene i ectheskaff er hastig vred oc ond oc vil kiffue bandiss sendiss oc tret
te Da skal den andē vere dāniss oc tolmodig oc offre gud den offuerlast oc w
ret som hānem skeer for sine synder oc det stöder hānem fulkōmelige for skerss
ildz pine Thii der stonder screffuit Nō punit deus bis in idipsū Vor herre
piner ingen to gonge faare i synd Vor herre siger oc gēnem Profetenss mwnd
Afflixi te scz in p̄senti nō affligā te vltra scz in futuro Jeg pinte dig her paa
iorden i din liffuiss tiid Jeg skal icke pine dig ydermere effter døden i den an=
den werdē Itē quindfolk haffue sød oc sagt røst oc bløde oc linede halss klæ
de om deriss halss til eth tegen at de skulle sødelige oc sactmodige swaare deriss
hosbonder oc milde deriss vrede oc hastighed met deriss ydmyge oc bløde swar
Hwad sō helst fortred en dānequinde lider aff sin hosbonde wforskyldet Der
Matthei föger hun løn faare i hiēmerige Thi stūs matheus scriffuer i sit v ca. Gau=
v.ca. dete i illa die qm̄ merces vrā copiosa est i celis Gleder eder paa dōme dag thi
at eder løn bliffuer māgfoldelig i hiēmerige For huert slag hēniss hosbōde slar
hende der fonger hun i krone faare i hiēmelen Er det saa at hustruen er ond
fortredelig genstridig oc trettesō oc fortørner hosbōden mz knur mwr bāder oc
sēder. lider hā det tolmodige Da föger hā der faare hiēmerige oc hun heluediss
pine Thi det er en suar plaue at haffue en tretactelig oc genstridelig hustru oc
māgen haffuer her sin skerss ildz pine aff sin fortuilede høstru Her ō scriffuiss
Ecclesiast. Eccliās. xxv Nō est ira sup irā mulieris Quinde vrede gōger offuer al vrede
xxv ca. Er det saa at hosbōdē oc hwstruen ære baade onde oc kiff actelige sāmen da
boor dieffuelē mz dem her i verdē oc de skulle boo mz hānē igē i heluediss pine
TRedie som de skulle haffue som ere skickede sammen (til euig tiid
i ectheskaff Det er at de skulle stadelige holde deriss ecteskaff paa beg
ge sider At de ey bedriffue hoor meth nogen paa iorden Thi ath det
er en græselig swar synd for gud i hiēmerige Oc det maa bewises i fire hon=
de maade Først for det er mod det hellige sacramente och ectheskaff som gwd
selff skicked haffuer J Anden maade for det gonger offuer all styld som nogē
stiele kan Thii at det han tager i saadan maade det gonger offuer alt andet
verdenss forfengelighe gotz Det bewisess saa Thii hwer mand bør ath elske
syn hwstrw offuer all den ting i werden er och hwn hannem desligest igen
Der er och manghe som helder miste vilde alt det gotz de fonge kwnde her i
werden En samtycke ath nogen deriss hwstrwer beligghe skwlde J Tredie
maade for det ligness ved mandraff Thii ath hwstrwen och hosbonden ere
Clemens eth legeme och i kød som wor herre sagde selff De ere icke nw to men
papa dhe ære i kød och i liff Sancte Clement pawe siger. Quid in omnibus

peccatis adulterio grauius est) Hwad er swarere i blant alle andre synder en
hoord som han vilde sige inthz Hoord er saa swar synd at en skulde helder la
de sla sig i hiel en bedriffue det Som den erlige qwinde Susanna hun vilde
helder ladet stent sig i hiel en bedriffue hoord som der stonder screffuit Danie- Danielis
lis viii ca. J fierde maade for den sware heffn och pine som der følger effter viii.ca.
baade paa legemed oc paa sielen Thi at mange fonge heffn obenbarlige her i
verden der faare som det skede ind sō hagde bedreffuit hord der han kom i kir
ken blant alt folked da fore mange dieffle i hannem oc plauede oc pinte hanss
legeme swarlige for hwer mandz øffuen Oc førde sidē hanss arme siel till den
ewindelige pine oc fordømelse At de plawiss oc piness swarlige der faare paa
sielenss vegne till ewig tid vden de gøre streng bod oc bedring der faare før de
dø Der haffue wii saa mange vtalige iertegen paa at tiden recker icke nw til
ath tale det om paa denne tiid.

FJerde som de skulle haffue i ecteskaff Er at de skulle were tolmodi-
ge Oc hielp sōmelige mod huer anden at den ene skal hielpe den an-
den naar behoff gøriss ath arbeyde Ath de met deriss arbeyde i deriss
vngdom samble och foruerffue dem retferdigt gotz aff huilked de leffue kwnde
paa alder dōmen Som kong Dauid siger i psalteren Labores manuū tua- Dauid
rum quia mādučabis Arbeyde erlige oc trolige at foruerffue din føde da bliff
uer du salig her paa iorden oc fonger siden hiēmerige til ewig tid Item dem
bør at were tolmodighe til hobe at opføde deriss børn til sāmen oc hielpe huer
anden der till effter som behoff gøriss och icke bandiss eller sendiss som mange
gøre sigendiss tag bort den skiffting han skriger oc rober at ingen for hannem
høre kan Her gørss et spørsmaal Om nogē kan fortiene verd skyld aff gud
met det arbeyde man haffuer at opføde sine børn Her suariss til At naar for-
eldre haffue den act oc menig at de ville opføde deriss børn gud til loff oc ære
at de skulle tiene hānem naar he op voxe oc leffue erlige oc skellige Da kōmer
alt det arbeyde oc vmage som de haffue met dem. dem til stor verd skyld

FEmpte som de skulle haffue i ecteskaff Er at de skwlle leffue hørsø-
melige sāmen Saa den ene skall være effter den andenss vilge naar
oc hwor den ene den anden der om tilsiger Paa det ath der aff kand
affliss nogen fruct eller foster som gud kand kōme till loff oc ære Nog er der
fem tider om aaared vdi hwilke hosbonde oc hustrw bør at aff holde dem aff
legemenss beblandelse till sammen Første tiidh er om fasten som Sanctus
Ambrosius siger Nullus omnino in quadragesima vxori sue ante octauas ambrosius
pasce iungatur Engen skall beware sig meth syn hwstrw om fasten før otte
daghe effther paasken Anden tiidh Er om tamper daghe och gong daghe
Thii ath den hellighe kirke och alle cristne menniske bør da at bede gwd om
trende honde ting først om fred Siden om timeligt verligt ath gwdh vil be-
ware den grøde som paa iorden er oc gøre hānem drw oc mangfoldelig Si-
den at gwd vil gøre oss beqwēme til at anamme den verdige helliād Her om
siger Sanctus Augustinus Tempore processionis et ieiuniorum non licet augustin9

coniugibus cõuenire Naar mand skal faste eller haffue process da er der icke
sømeligt at de som i ecteskaff ere haffue samqwem til hobe Tredie tiid er om 3
hellige dage oc hellige næther Her om scriffuer Sanctus Gregorius et ierte-
gregorius gen in libro dialo. At det wor en qwinde som hagde bewared sig met sin hos-
bonde en søndag nat om morgenen hun skulde gonge i process om kirke gaar
den Da kom dieffuelen och slo hende och pinte hende ganske swarlighe mit i 4
blant folkid Fierde tiid er Naar de icke ere til pass eller siwge Femte tiid 5
er naar de ere fremlige spwglige Da skal hossbonden icke beware sig mz dem
før de haffue gonget i kirke effther deriss foster

Eth Jertegen om to som leffuede sãmen i ecteskaff och Jomfrudom

Sanctus Gregorius som vor Biscop i en stad kaldiss Turss han scriffuer At der vor en mectig rig vng mand i eth land i franckerige kalliss Arwernia Hã fick en den rigeste Jomfru sõ wor i sãme land til sin høstru effter beggiss deriss foreldriss beskickelse oc vilge sõ ingen flere børn hagde leffuendiss vden disse tw all eniste Der brylleppet wor giort oc de kõme i seng til hobe da vende hwn sig til veggen oc beskelige græd Han spwrde huad hende skadde Hwn tagde oc swarede hannem inthz Da sagde hand Jeg maner dig formedelst ihesu cristi gudz leffuende sønss naffn At dw mig sandelige siger huad dig skader Hun vẽde sig til hãnẽ oc sagde Waare det saa at ieg saa græde al min liffuis tid da kã ieg icke der mz smelte eller aff to den suare sorg ieg haffuer i mit hierte thi ieg hagde loffuit cristo ihũ min iomfrudõ Ve mig arme pige at ieg nw saa forladẽ er aff hãnem at ieg ey fulkõme kan Det ieg hagde acthz Ve mig at ieg skulde leffue til dẽne dag at ieg nw møste skal det ieg hagde ment at beuared til ewig tiid See hwor ynckelige er ieg forladẽ aff min w dødelige brudgõ ihesu cristo sõ mig hagde loffuit det skinnende paradiss til morgen gaffue Ve mig vsalige mẽniske at ieg for den leffuende gwdz søn i hiẽmerige skal nw haffue et dødeligt mẽniske til brudgõ i iørderige Ve mig at ieg ey døde den time ieg fødder vor Ve mig at ieg ey døde før ieg die min moderss bryst Jeg vilde ath mine foreldre migh begrædet hagde i myn iorde ferd der de mig først swøbte oc lagde i vogge Jeg acther inthz guld sølff eller pẽninge Thi ieg begerer all eniste at se gudz dybe wunder i hanss hellige hender side oc føder Jeg acther hwerken guld krone seppel eller span Men ieg betencker vor herriss hwasse torne krone all eniste Jec acther aldeliss inthz verdenss gotz rigdõ eller velløst Thi ieg haffuer mit hob til den alder største hiẽmerigiss glæde At ieg maa omgõgiss der mz gud oc hãss verdige helgẽ oc icke mz dig eller andre mẽniske her i verdẽ Brudgõmen suarede keriste brwd dw vist ath vaare foreldre gaffue oss till hobe ath wii wor slect faar øghe skwlde

ath gotzeth ey bliffue skulde for vden ret arffning Hwn swarede Denne ver-
den er inthz Godz sølff guld eller penninge ere inthz regnendiss Oc ey helder
dette forgengelige liff mod det ewindelige liff och glæde som er hiēmerige Der
som man bliffuer hellig oc salig oc seer gudz alder clariste ansict til ewig tiid
Han sagde aff disse dine ord oc gode raad er ieg nw saa til sindz at ieg meth
dig vil leffue i iomfrudō om du est det aff mig begerendiss Hwn suarede ville
i Dette stadelige holde da skal ieg giffue ether i part met mig aff den morgen
gaffue som Jhesus myn brudgom mig loffuit haffuer i hiēmerige Han sagde
ia oc giorde det benedide korss faare sig oc fick hende sin hand der paa at han
ey saadant aff henne mer begære skulde Siden leffuede de sāmen i iomfrudō
vdi mange aar som klarlige bewisdiss effter deriss dødh Der hwn bleff iordet
da saa han op mod hiēmelen oc sagde Dw alsommectiste gud nw befaler ieg
dig myn brud saa klar iomfru som hwn kom i myn seng Hwn lo i graffuen
oc sagde Hwi sagde dw dæth men ingen spurde dig der at Dog bleff hun ior-
det Nogen stund der effter bleff han død och begraffuen paa den anden side i
kirken (Da skede der i stort iertegē) Thii at om anden dagen der folked kom
till kirke igen Da stode baade grauerne til hobe som før vaare langt atskilde
Det betegnede deriss hellighe leffnid som de hagde sammen her i verden ath
kroppene ville være till hobe i iorden ligerwiss som deriss siele vaare sammen
i hiēmerigiss glæde Wiid ath komme &c.

Den anden søndag effter tyuende dag Jule

Epl'a ad Ro.xii. Fratres nolite esse prudētes

DEnne epistel screff Stē pouild til de romerske oc stonder hun
i hanss tolffte capittel oc lyder saa paa vort maall
O Keriste brødre och søster i skwlle icke formeget eller all
eniste tro paa eder ægen visdom sind eller fornwmstig
hed Men i skulle oc tro hwad andre gode menniske sige och
lære eder Heffner eder icke selffue offuer nogen gørendiss han-
nem ont faare ont forsøgher eder ieffn cristen altiid til det beste icke all eniste
indwertiss i ederss hierte for gud Men oc vduertiss obenbarlige for mēniskene
Haffuer fred oc rolighed met alle menniske det alder meste det eder mweligt er
Oc giffuer aldrig aarsage til kiff trætte eller w samdrectighed Wærer tolmo-
dige alder kæriste brødre Oc begerer icke selffue at heffne eller sla dem sō eder
sla eller neder trycke Forhaster eder icke mod dem Thii der stonder screffuit i
det gamble testamēte Deutronomii xxii ca. At vor herre siger selff Lader mig
selff heffne ieg vil giffue ederss w venner det de haffue fortient Haffuer din w
ven hwnger da giff hānē mad haffuer han tørst da giff hānē dricke Der met

Den som giffuer Bod hefnen, hand Bliffer hefften, gladelig

kant dw omwende hanss awind oc onde vilge saa han begynder at elske dig Lad icke onde menniske offuer vinde digh met din wtolmodighed Men haff tolmodighed met hwilken dw kant offuer vinde dem

Euangelium secundum Matheum viii capit.

Cum descendisset Jhesus de monte

Ette Euangelium scriffuer den verdige Apostel oc euangelista Sanctus Matheus i sit viii capittel Oc lyder det saa paa danske

EN tid da ihesus gik ned aff i bierg som han hagde lært sine apostle Da effter fulde hannem i stor almwe Saa kom der eth spedilskt mēniske oc fald ned for hanss føder oc bad till hānem Oc sagde Herre er det din vilge da kant dw gøre migh helbrede aff myn verstyggelige siwge Jhesus vd racthe sin hond oc tog paa hānem sigendiss Jegh vil gøre dig helbrede Saa bleff han strax karsk oc aldeliss renset aff sin spidelske sot Oc sagde vor herre til hānem See til at du ingen siger dette Men gack til presten oc offre dit offer som moyses bød i lowen At de skulde vidne met dig at dw bleffst helbrede Der vor herre kom ind i en stad hed Chaphar naum Da kom en høffding til hānem oc bad hānem saa sigendiss Herre mit barn ligger hiēme Oc plawess swarlige det haffuer en sot at det icke kan røre sine lēmer vor herre suarede hannem Jeg vil kōme oc gøre hānem helbrede Høffdingen sagde O herre iegh er icke verdig ath dw skalt ind gonge vnder mith tagh men sig eth ord da tror ieg at myt barn bliffuer helbrede Jeg er oc i høffding oc haffuer riddere vnder mig Naar ieg siger til nogen aff dem gack da gonger hand Naar ieg siger til en anden kom da kommer hand Jeg siger till myn swend gør det oc han gør oc saa Der wor herre hørde hanss stercke tro da forundrede hand der paa Oc sagde til almuen som hānem fulde Sandelige siger ieg ether Jeg fand icke saa starck tro i blant alt israelss folk. som iegh nw fand i denne hedning Jegh siger eder ath mange hedninge baade off øster oc vester oc anden stede aff verden skulle komme til hiēmerige oc glædiss meth de hellige patriarcker Abraham ysaac et Jacob ewindelige Men iøderne som kaldiss gudz eget folk de skulle neder kastiss i helwediss mørck i huilket som er swar graad oc tender gnidsle for vden ende Siden sagde ihesus til sāme høffding Gack hiem igen dig skal vorde effter din stadige tro som dw begerde J den sāme time oc stwnd bleff hanss barn helbrede

Capernaum

Udtydningen her paa

DEn tiid vor herre vor xxxi gāmel Da lerde hand sine discipel
paa i bierg hworledis de leffue skulde Siden gick han neder
i en dall at lære den store almwe som effter hānem fulde oc at
helbrede gøre de siwge sō i blant dem waare En part aff den
ne almwe fulde effter hānem at de ville høre hanss predicken
oc lerdom En part ath de vilde tiene hannem En part at han
skulde gøre dem helbrede aff deriss sot och siugdom Jhesus lærde sine discipel
først paa bierget høye dybe oc merkelige ting Thii at de ydermere oc bedre be
gribe oc forstonde kunde dem Siden lerde han almuen nedre i dalen enfoldig
oc simpell lerdom som han viste ath de besinde och mercke kwnde Her offuer
siger Sāctus Gregorius at alle gode predicke fedre skulle tage her effter got exempel — gregorius
Oc lære almwen det som de mene ath de forstonde kwnde Textus
Et ecce leprosus venit Der kom i spedalskt mēniske met stor ydmyghed och — Textus
fald paa knæ som Sanctus Marcus scriffuer i sit første capittell Sanctus — Marcus
Lucas siger Ath han och bøyde sit hoffuit ned til iorden aff ydmyghed Han — Lucas
hagde oc trende ting hoss sig Hwilken dem haffuer han fonger aff gud hwad
hand begerendiss er Det første wor hanss stercke tro det merkiss i det ath han
bad till hānem Som Sanctus Jacobus scriffuer i sit første capittel Postu- — Jacobus
let in fide nichil hesitans Et dabitur ei Hwer skal bede aff gud meth en sta-
dig tro oc intid twile da fonger han hwad han begærer Det andet vor hanss
store ydmyghed Det beuisdiss i det han bøyde sit hoffuit ned til iorden for vor
herriss føder Her om scriffuis Ecclesiast.xxxv ca. Oracio humiliantis se nu- — Ecclesiast.
bes penetrat Hanss bøn som sig ydmyger gonger i gēnem alle hiemlene op til — xxxv ca.
gud Det Tredie vor hanss gudelige oc inderlige bøn Hwn merkiss i det han — Existimatio
sagde ~~Herre vilt dw da kant du gøre mig helbrede Her~~ skal hwer merke huor — leprosi
viselige han talede men han vor saa nylige omwend till troen Icke begærede — fiat voluntas tua
han sin helbrede mz minde en det vaare hāss siel til salighed Thi bad hā icke — domine.
at hā skulle gøre hānē karsk Men han sette det i hāss hēder. thi hā best viste
hwad hānem vor nyttteligst Her aff skulle wii alle tage got exempell och icke
begere eller bede om denne verdenss forfengelige gotz mer en wor siel kan kom
me til salighed Oc vor herriss vilge er Men sette al ting i hanss hender huad
helder det gonger oss ilde eller vell textus Et extendens ihesus manum Vor — Textus
herre Jhesus cristus vd racthe sin hond oc sagde Jeg vil gøre dig helbrede J
det bleff han strax karsk Kong Dauid siger i psalteren Ipse dixit et facta sūt — Dauid
Strax wor herre sagde nogen ting Saa wor hwn oc giord oc fuldkommen
Sanctus Augustinus siger at wor herre giorde icke dette iertegen strax han — augustinus
gick ned aff bierget Men siden hanss predickē vor vde som han giorde for al-
mwen Som Sanctus Lucas scriffuer i sit v capittel Crisostomus siger At — Crisosto.
siden vor herre hagde lerd dem da vilde han oc beuise sine ord met store vnder
lige iertegen Uide nemini dixeris See til at du siger det ingen at ieg gior- — textus
de dette iertegē mod dig Her siger Crisostomus at vor herre lærde oss der met — Crisosto.
at wii icke skulle begære forfengelig loff eller verdenss priss om wii gøre nogē

god gerning Eller om wi gøre nogen vnderlig ting Men wi skulle segge det
textus altsãmen gud till loff och ære Textus Uade ostende te sacerdoti Uor herre
sagde till hãnem gack oc obenbare dig for presten oc offre hannem det dig bør
effter loffuen Her gørss eth spørssmaall Hwor faare vor herre sende hannem
till presten siden han vor sund Her till swarer en Doctor kallis Nicolaus de
Nicolaus gorra At han det giorde for fem honde sag Først at han stadfeste oc fuldkom
de gorra. me ville logẽ Ande sag vor at de skulde bere vidẽdiss byrd at han saadãt ierte
gen giort hagde Tredie sag wor for sãme presterss salighedz skyld at de skul-
de tro effter dette store iertegen oc bliffue salige Fierde oss til en god lerdom at
wii oc skulle hedre prestmend som han giorde Fempte alle syndige menniske
til effterligning At naar de haffue giort nogen synd som lignisS i scrifften ved
spedalsk sot Da skwlle de obenbare dem for presten Thii at ingen kand løse
dem aff vden hand all eniste Ligeruiss som ingen kan læge nogẽ aff spedalsk
sot vden gud all eniste . som Sancte Hanss siger til alle prester aff vor herriss
Johãnis mwnd som der stonder i hanss xx ca. Accipite spiritũ sanctum Anãmer den
xx.ca. Helliand Hwo som helst i forlade sine synder de skwlle bliffue dem forladne i
textus hiẽmerige Textus Cũ autem introisset Caphārnaũ Der wor herre kom
ind i en stad kallis Caphārnaũ Der kom i mectig hedensk høffding til han-
nem som hagde mãge swene oc tienere vnder sig til at beware galilee land mz
Thii at de paa den tiid vaare vnder de romerskerss mact oc velde Han hag-
de hørt aff de store vnderlighe iertegen som wor herre giort hagde Thii trode
han fulkõmelige at han oc kunde helbrede gøre hanss suend huilken han hag
Luce v ca. de gandske kær Som sanctus Lucas scriffuer i sit v ca. Thii hagde han oc
stor omhygge for hanss skyld Oc sagde til vor herre Herre mit barn ligger hiẽ
me oc pinesS suarlige aff stor siugdom oc kan icke røre sine lẽmer eller komme
till dig thii han er halff tagen bort Her kalder han syn swend sit barn aff stor
ydmyghed oc kerlighed Dette er mod høfferdige oc vmilde herrer som forsmaa
oc forhaane deriss swene oc tienere naar de bliffue syuge oc skywde dem aff de
riss gaarde oc hwss at de skulle se dem selffue faare Item han bad icke at vor
herre skulde gøre hannem helbrede men han tencthe det som stũs Crisostmus
scriffuer oc sette det i hanss hender Hwad han der til gøre vilde mod hannem
textus Textus Ego veniam et curabo illum Uor herre suarede Jeg vil komme oc
Beda gøre hãnem karsk Her offuer siger den verdige Doctor Beda at han det gior
de At hã ville giffue alle til kende at han icke forsmaa vilde fattige Han vil
de icke til forn gonge til den kongiss barn som siugt vor At de skulle ment at
han all eniste vilde æret dem som rige och mectige vaare mer en arme Denne
høffding suarede Herre iegh er icke verdig ath dw skalt gonge vnder mit tag
Men sig et ord da bliffuer han helbrede Han sagde icke at han skwlde gonge
i hanss palatz eller huss En dog han vor en stor herre Men han sagde vnder
sit tag aff hanss store ydmyghed thi han besindede den aldermectiste gudz vbe
augustin9 gribelige mectighed Som sanctus Augustinus siger J det at han aff sin sto
re ydmyghed regnede sig w verdig till at wor herre skulle gonge vnder hanss

tag J det bleff han verdig till at wor herre gick ind i hanss eget hierte oc lege-me Her om scriffuer den mectige doctor Origenes At naar i cristet menniske anãme skal det verdige gudz legeme Sa skal det ydmyge sig oc sige herre ieg er icke verdig at dw skalt ind gonge i mit legeme Men sig i ordh da bliffuer min siel helbrede och salig Den verdige docter Beda siger Det vor i stor tro som trode at det vor giort i det han sagde at det skulde gøriss Textus Nã et ego homo sum sub potestate constitutus Jegh er en høffding och haffuer riddere vnder mig Naar ieg siger til den gack Da gonger han hwort ieg hã nem befaler at bestille mine erende Naar ieg siger til den kom Sa kõmer han oc gør hwad ieg hãnem befaler Naar ieg siger til min swend gør det da gør han oc saa Som han vilde saa sige biuder du alsõmectiste gud den siwge at gonge fra hannem Da gonger hwn sin vey. beder du och swndhed kõme da kõmer hwn oc Der vor herre hørde ath han kende hanss guddomss maiestat oc mact vere skywld vnder hanss mandom Da lod han som han der paa for wndrede Och sagde till dem som effter fwlde hannem Textus Amen dico vobis Sandelige siger iegh ether Jegh fand icke saa stor tro i blant alt dette iødiske folk Thii at han trode al enifte i det han hørde sige at vor herre hag de giort iertegen Oc iødetne saage hãnem gøre mãge store iertegen før de vil de tro Textus Dico autem vobis Jeg siger ether ath mange aff øster och vester oc ander stediss aff verden skulle komme til hiẽmerigiss der met menthe han hedningene som formedelst apostleness lerdom oc predicken tro skulde och frelsis och der meth fonge naade her i verden och ewindelig glæde i hiẽmerige Textus Filii autẽ regni Men Jøderne som kaldiss gudz eget folk for vor herre vor serdeliss vdsent aff gud fader at frelse dem De skulle kastiss i helue-diss mørk (Thii ath de forsmaade myn lerdom och bleffue forherdede i deriss ondskaff oc synder) Doctor Rabanus scriffuer at der er graad aff den grũme oc greselige luct der er Oc tender gnidsle for de kastiss aff swar gloende hede i alder bitterste kuld Som sanctus Job siger i sit xxiiii ca. Textus Dixit ihe-sus centurioni Vor herre sagde til sãme høffding Gack hiem dig skal vorde som dw trode Det wor ath hanss suend skulle bliffue karsk oc sund som han trode ath wor herre hannem gøre kwnde Och han bleff och saa i den samme time som wor herre sagde disse ordh till hannem

Origenes

Beda

Textus

Textus

textus

Textus

Job xxiiii capitulo.

Textus

Her offuer scriffue doctoress at vor herre helbrede giorde spedalske mẽ niske iii gonge Den første som laa i Jherusalem oc hagde hafft syn swge vdi xxxviii aar som Sanctus Johannes scriffuer i sit v ca. Den anden vor den som iiii karle bare i hanss seng paa en baar som Sanc-tus Marcus scriffuer om i sit ix ca. Den Tredie vor dẽne høffdingiss swend som nw taliss om Her offuer scriffuer Hugo de prato ath Spedalsk sot wor læcth vdi trende honde maade oc det betyder Trende honde aff løssning som menniskẽ fonge aff deriss synder Første maade lægediss samme sywgdom i vand som det skede met naman som der stonder screffuit iiii regũ v Och det betyder cristendom i huilken alle synder aff løsiss Saa vor oc Constantinus

Johannis v ca.

Marci ix ca.

kepsere læcth baade legemelige oc aandelige det er till liff och siell Den anden
maade vaar at den som hagde denne siwge vor sent till presten at han skulde
obenbare sig for hannem Der met vnder stondiss scrifftemaall formedelst huil
Jacobi v ca. ked alle synder aff løsiss som Sanctus Jacobus scriffuer i sit v ca. Confite-
mini alterutrū peccata vestra Scriffter ederss synder til huer anden Oc beder
indbyrdiss for hwer anden at i mwe bliffue salige Tredie maade vor at wor
herre vdracte sin hand oc tog paa den spedalske oc han fick strax bod Det be-
tegner at synderne forladiss formedelst miskundelige gerninger Thii skall eth
menniske icke falde i mishoff naar han er i dødelig synd Men øffue sig i go
de gerninger giffue fattige folk almisse. faste. bede Oc høre predicken oc gudz
ord Da hører vor herre hānem diss snarerre oc giffuer hānem naade til at be-
dre sin leffnid oc ey tillader at han fortabiss Som hā giorde met en høffding
Actuum x ca. hed Cornelius som der stonder screffuit Actuū x ca. Elimosine tue et oracio-
nes ascendunt in conspectū dei Dine almisser oc bøner faare op for gudz an-
sict Oc vor herre sende siden sancte Peder til hānem oc lod hānem døbe Der
er mange saa forblindede oc vanwittige ath naar de vide ath de ere i dødelig
synd da sige de hwad hielper det mig at ieg gør nogre gode gerninger eller læ-
Att falle i mishopp. ser eller faster &c. naar de ere saa fortwilede offuergiffne oc faldne i mishoff da
till lader vor herre offte at de dø i deriss synder oc fortabiss till ewig tiid Der
stonder i kirke loffuen de peniten. dist. vi. falsas Ath de som ere i nogre synder
de skulle øffue dem i gode gerninger Ath vor herre vill optende deriss hw och
hierte ath de kwnde fonge anger och ruelse i deriss hierte och gøre ret plict och
bod for dem her paa iorden

Met denne spedalske mand oc aff hanss helbredelse maa hwer
vnderstonde sex merkelige artickle Den Første er hwad der 1
betegniss met denne spedalske mand som vor herre giorde hel
brede Den Anden for hwad sag wor herre vdracte syn hand 2
till hannem Den tredie For hwad sag wor herre ville tage 3
paa hannem Fierde for huad sag han forbød hānem at sige 4
nogen ath han giorde hannem helbrede Fempte for hwad sag han bad han- 5
nem obenbare sig for presten Siette hwad offer det vor han skulde offre Och 6
hwad der betegnediss meth ath han bad hannem offre

Første Artickel er Hwad der betegniss met denne spedalske mand Met
hānem vnderstōdiss mēniskenss køn sō vor spedalskt formedelst oprin-
delsenss synd. thii gick Jhesus cristus vor herre ned aff bierget Det er aff den
øffuerste hiēmerigiss trone Ned i dalen Det er till iorden At anamme man-
dom aff iomfrw maria At han oss frelse vilde met hanss haarde død oc pine
som han oc giorde paa det hellige korss der han vdgaff sit hierte blod for wor
Dauid skyld Som Dauid siger i psalteren Misit deus scz pater verbū suum et sa-
nauit eos Gud fader vdsende sind søn oc han giorde dem helbrede Sande-
lige ware wii alle helbrede giorde aff den spedalske sot Som vor vaare forel-
driss synder den tiid wii waare cristnede Met denne spedalske mand maa oc

vnderstōdiss Huert syndigt mēniske sō er i dødelig sind Thi at dødelig synd
lignesz ved spedalsk sot for tuende honde sag Først fordi at spedalk sot fødiss
aff w naturlig och slem forderffuelig vedske som er vdi menniskenss lemmer
Saa fødiss oc dødelig synd saa tit som nogen gør mod wor herriss bud ordh
J Anden maade Ligerwiss som engen kan læge spedalsk sot vden gwdh all
eniste Saa kan oc ingen forlade dødelig synd vden gud all eniste Oc presten
som sider i hanss sted Som israelss konge sagde den tiid naman vor send till
hãnem at han skulle gøre hannem helbrede aff sin spedalske sot Da swarede
han hãnem som der stonder iiii regũ v ca. Nũquid ego sum deus vt curã ho- iiii regum
minem a lepra Ment dw at ieg er gud men ieg skall læge nogē aff spedalsk quinto ca.
sot Sanctus marcus siger i sit andet ca. Quis potest dimittere peccatũ nisi Marci
solus deus Hwo kand forlade synden vdē gud al eniste Met denne spedalske ii ca.
mand maa vnderstondiss hwert syndigt mēniske for mãge honde sager skyld
Først for hanss lēmer ere op heffne som de waare blesde Der meth merkiss
høfferdige mēniske Thii at de opheffue dem offuer andre De ere ligeruiss sō
en blære fuld aff vær naar i stinger i sidet hwll paa hende meth en naall saa
slagner hwn stray och bliffuer saa got som inthz Saa er det ligerwiss meth i
høfferdigt mēniske ehwor rig mectig klog eller stolt han er Stray helsot stin
ger lith paa hãnem saa slagner han oc dør bort Oc far saa ned til hofferdig-
hedz konge som er dieffuelen i helwede ~~Anden maade forfulesz eth spedalskt~~ Nota:
~~mēniske induertiss til Der met vnder stondiss Awenss fulde mēniske som ade~~
~~dem selffue indwertiss oc sørge naar de se at det gonger deriss ieffn cristen vell~~
~~Oc der met forderffue deriss arme siele at de lucte forfulede i gudz afpun som~~
~~der stonder Prouer.xiiii ca.~~Putredo ossiũ iuidia ~~Awind forfuler maruen ind~~ Prouer.
~~uertiss i mēniskenss been~~ Tredie at spedalske menniske ere hese Der met vn- xiiii ca.
derstondiss baguaskere oc fortalere som hwiske oc hēmelige fortale deriss ieffn
cristen Det er mesten parten løgn och samlegge som de aff deriss rette wanart
optencke aff deriss forgifftige hierte siden hwæse de sãme ord i andress øren mz
deriss ederstedde fortwilede tunger sō de icke thaare sige obenbarlige eller høyt
at de skulde der faare bliffue straffede Men de gonge fra ind och til en anden
som dieffuelen dem lerde Oc sige lønlige det de ingen rede vide til Oc forbi w-
de at de det effter dem sige skulle thii ath de vide ath forbwden ting vill gerne
fram Saadãne ~~smigre met tungen oc stinge met sterten~~ som huggormen gør
Fierde at de haffue idelige stor tørst Oc det hender dem tit ath diss mere de
dricke diss mere tørster dem Der met vnderstondiss gerige menniske Thii ath
diss mere gotz de haffue diss mere begere de Oc fige nat oc dag ath de kwnde
drage mere til hobe sō den hellige mãd Job scriffuer i sit xviii ca. Exardescit Job xviii.
contra eũ sitis Diss mere gotz gerige haffue diss ydermere tørster dem effter capitulo.
mere Som der stonder Ecclesiasti.xiiii ca. Jsaciabilis oculus cupidi in par- Ecclesiast.
te iniquitatis ~~Gerige mēniskiss øgen de kwnde icke formøgiss thii naar de~~ xiiii ca.
~~noget se som dem behager da vilde de stray haffuet kwnde de icke fonget da~~
~~sørge de oc greme dem selffue induertiss~~ Femte er Ath de ere twng actelige

oc swate Der mz vnderstondiss Ladhe mēniske som ere twong actelige oc sene
till ath gøre nogre gode gerninger som gud kan fonge loff aff eller deriss arme
Hebre. xii ca. siel nytte eller gaffn Thii siger Sancte Pouild ad Hebreos xii ca. Deponen-
tes omne pondus scz pigricie ꝛc. Afflegger all ladhedsenss suarhed och øffuer
eder i gode gerninger Siette At de ere verstyggelige oc w rene Der met mer-
kiss vkyske mēniske som ere verstyggelige oc slēme for gud oc alle hanss helge
ne oc engle oc for gode mēniskene desligest Sanctus Gregorius siger her om
gregorius Fetor eius ad celū ascendit Ukyskhedz stanck oc slemhed styncker oc lucther
Ecclesiast. xv. op i hiēmelen gud til fortørnelse Her om taliss Ecclesiast. xv Hec est lepra car
Leui xiii nis De qua habetur Leui. xiii. Hwo som vil gøriss helbrede aff denne mang
foldelige spedalske sot paa sielenss vegne oc legemenss vegne Hand skal inder
lige fly till den alder ypiste læge som hende kan best læge Det er till den alder
mildeste gud i hiēmerige som inthet verstyggeligt syndigt menniske forsmaar
naar han tycker sine synder ilde at vere oc haffuer hw oc vilge till at ville be-
Dauid dre sig modh hannem Som Kong Dauid siger i psalteren Cor contritum et
humiliatū deus non despicies Uor herre forsmaar inthz ydmygt hierte som
anger sine synder Oc skall hwer sige som denne spedalske mandh sagde Her-
re vilt dw da kant dw gøre mig helbrede

Udi Anden maade for hwad sag vor herre vdracte sin hond till den
spedalske mand Her skal hwer merke at wor herre vdrecker sin mis-
kwndhedz hond i fem honde maade Først at anāme syndige mēnis
ke och reyse dem op aff synden ligerwiss som en god moder vdrecker sin hond
til sit barn oc drager der aff en rende sten Her om taliss Prouer. i. ca. Vor herre
Prouer. primo ca. siger Uocaui vos et rēnuistis extendi manū meā ꝛc. Jeg kallede at eder oc
i forsmaade at kōme Jeg vdracte myn hand til eder Men der vor ingen som
saa en gong til hende J Anden maade vdrecker han syn hond Ath helbrede
gøre syndige mēniske som kaller paa hannem met en stadig tro som han gior
de ved dēne spedalske mand J Tredie maade vdrecker hā sin hond oc viser
oss ret vey till ath gøre plict oc bod for waare synder formedelst hwilken wti
skulle sidē gonge till det hiēmelske paradiss Fierde maade vdrecker han sin
hond til oss och giffuer oss daglige vaar føde och alt dhz gode wii haffue her
Prouerbi vltimo ca. paa iorden Som der stonder puer. vltimo ca. Manus suas apperuit inopi
et palmas suas extendit ad pauperem Vor herre oplod sine hender oc vdrac-
the sine arme at hielpe fattige Femte maade vdrecker han sin hand at ta-
ge oss till den ewindelighe glæde och giffue oss der løn før waare gode gernin
ger Om wii her leffue effther hanss vilge och bydh ordh

Tredie maade for huad sag vor herre tog paa den spedalske Det gior
de han aff sin store ydmyghed Och der met rensende hannem aff sin
vdwertiss spygdom paa hanss legemenss vegne och sammelediss aff
hanss indwertiss spygdom paa sielenss vegne Han motte velsige de ord som
Danielis x ca. der stonder Danielis x ca. Ecce manus domini tetigit me ꝛc. Seer wor
herre racte mig sin hand oc opreyste mig Oc styrkede mig i myn siwgdom,

FJerde maade hwor faare vor herre forbød dēne spedalske at sige nogen at han giorde hānem helbrede det met vnderstondiss ath wi icke skulle begere verdenss forfengelige ære eller loff om wi gøre nogre gode gerninger her paa iordē Men wii skulle sønlige oc hiēmelige gøre almisse gerninger oc icke robe der til i baswne Kand et mēniske icke aldeliss gøre saadanne gode gerninger hēmelige Da skal hanss hierte oc vilge vere At han ey vilde at hwer mand det see skulde oc at han ey helder ville loffuiss der faare

FEmpte maade for hwad sag wor herre sende hānem til presten Det giorde han aff ydmyghed oc At han der met ville giffue alle til kēde At alle prester haffue mact at læge alle mēniske aff deriss spedalske sot paa sielēss vegne Det er at forlade dem alle deriss synder sō de haffue giort

SJette maade for hwad sag vor herre bad hānem offre Det offer som Moyses bubet hagde i lowen Der meth vnder stondiss ath han och alle andre bør ath tacke gud for alle hanss velgerninger som han oss gør Her skal hwer merke At spedalske menniske offrede fire honde offer effter Moysi low i vobnhwset for templen Naar de bleffue helbrede giorde aff deriss siwgdom Som der stonder Leuit.viii ca. Assumet duos agnos Han skulde offre ii huide oc rene lomb J hwit rent faar i aar gamilt Trende huide simler som vaare bestenckte mꝫ olie oc sex maader olie dess for vden Saadanne iiii honde offer skal huert mēniske offre naar han aff løsiss aff sine synder Først skal han offre ii lomb Det er hanss ydmyge oc veluillige gode hierte Oc han skal vere tolmodig i all verdenss modgong Meth faaret betegniss At han icke skal besmitte sit legeme met nogen synd Met de iii simler betegniss At han skall vaage faste oc bede till gwd oc i hw kōme hanss swaare død och pine Met de vi maader olye betegness sex aff de syw miskūdelige gerninger Om huilke sanctus Mattheus scriffuer i sit xi ca. Aff vor herriss mund sigendiss Esuriui et dedistis michi manducare ꝛc. Jeg hwngrede oc i gaffue mig mad Jeg tørstede oc i gaffue mig dricke Till dem vil vor herre sige paa den yderste domme dag Kommer nw i welsignede gwdh faderss børn Och anāmer hiemmerigiss rige Det vnde oss alle gudh fader søn och den helliand som er benedidet till ewigh tiidh A M E N

Leuit. viii ca.

Matthei. xi ca.

Eth Jertegen ath huer skal offre och tinde gudh aff det beste han haffuer.

VJ læse ath nogre ledde en mand som befengder wor meth den onde mand til en hellig abbed som hed Abbed hanss som pleyde ath gøre mange iertegen Saa manede hon hannem meth mange hellighe oc gode ord ath han skulle vdfare aff samme mand Men hā skøtte hanss bemanelse inthꝫ Om siger kom

der en enfoldig simpel bonde vo forwandiss som bar mwnckene i klosteret till offer oc tiende den alder beste part som han hagde fonget aff sin sæd strax diff uelen hannem saa da for han aff manden som han wor vdi oc torde icke bide hanss kõme Denne hellige Abbed forwndrede storlige her paa Thii bad han sãme bonde sige sig syn leffnid huilked han oc giorde dog saa got som nødder til saa sigendiss Jeg er en bonde Jeg fører aldrig mit korn i hwss før ieg haff uer offred gud oc giffuit hãnem til tyende den alder beste oc vdualde part som ieg kan finde blant al myn sæd oc grøde sõ gud mig giffuit haffuer Jeg driff uer aldrig mit qwig paa marck fæ eller saar kalffue el ler geder vden ieg haff uer saa stor voct paa dem ath de icke kwnde gøre nogen mandh skade paa korn sædh eller græss Jeg gonger aldrig til min plog eller til nogẽ gerning før ieg haffuer bedet mine bøner til gud i kirken eller paa kircke gaarden Oc tac ked hãnem for det han mig giffuit haffuer Och beder hãnem saa at han vil giffue mig myn daglige føde oc vnde mig det som mig er nytteligst till liff oc siell Naar ieg kõmer aff marken om afftenen da gonger ieg paa kirke gaar‑ den och gør lige saa Den tiid ieg wor vng da vilde ieg giffuit migh i kloster men mine foreldre vilde det ingelediss til stede Thii gaffue de mig en hustrw mz huilkẽ ieg leffuede i iomfru dom i mãge aar Oc hun døde en iomfru Der abbeden hørde dẽne hanss retwise leffnid oc saa at dieffuelẽ flyde for hãnẽ Da tackede han gud for dette iertegẽ han giorde for hanss skyld oc bonden fick si‑ den hiẽmerigiss righe effter døden Viid ath komme och der ath bliffue &c.

En Rettferdig Bonde Som leffde Effter Gudts Wiist och skick.

Tredie søndag effter tyuende dag Jule

Epis.ad Ro.xiii ca.Fr̃es nemini q̃tq̃ debeat

Denne Epistel screff Sancte Pouild till de romerske och stonder hwn i hanss xiii ca.oc lyder saa paa danske.

BEre brødre och søster Det er det ypperste och alder beniste som i ære alle menniske plectige ati skwlle elske hwer anden indbyrdiss Hwo der rætheligthe elsker syn Jeffn cristen han gør loffuen fylleft som gwdh gaff Moysi Dw skalt icke bedriffue hord Dw skalt ingen dræbe Du skalt icke stiele Du skalt icke bære falst videndiss byrd Du skalt ic ke begære din ieffn cristenss gotz Er der nogre flere bud ord Da forstondiss de i dette sãme Dw skalt elske dyn ieffn cristen lige ved dig selff Hwo som ræt‑ telige elsker sin ieffn risten han gør engen onth eller skade Der faare er kerlig hed loffuenss fuldkõmelse

Euã.Matt.viii ca.Ascẽdẽte ihesu in nauiculã.

Esten sõ lesis i dag i den hellige kirke paa søndagenß vegne den screff den verdighe Ewangelista Sanctus Mattheus i sit viii capittell. Och lyder hun saa paa vort maall

Vor herre ihesus gick till skibß och hanß disciple och apostle fulde hãnem Der de kõme vel vdh fra landet Da begyntiß der i stor suar storm i haffuit saa ath bylgerne ginge moyen offuer skibet Vor herre wor soffned i skybet men stormen begyntes Thii ginghe hanß disciple til hãnem oc vacthe hãnem op sigendiß Herre frelß oß eller wii druckne Han swarede O huor lidet i tro hui ere i saa redde Saa stod ihesus op och bød været oc haffuit stille sig Saa bleff det strax stille lwn De andre menniske som waare och i skybet dem for wndrede storlige her paa Och sagde till hwer anden Hwad man er denne men waredh och vandeth ere hannem hørighe och lydighe

Udtydningen oc glosen her paa

Den tiidh wor herre vor xxxi gamild Da gick han til skibs meth sine apostle den første dag i høst maaned som da faldh paa i torßdag Och merkiß her iiii serdeliß Artickle i denne samme lest Første ath wor herre gick till skibß Den Anden om den store storm der kom Tredie Ath hanß disciple baade hannem om hielp Fierde Ath stormen och haffuit bleffue stille Textus. Ascendente ihesu in nauiculam Vor herre gick till skibß meth sine discipler Her om taler Crisostomus saa sigendiß Den tiid vor herre hag de giort mange vnderlige iertegen her paa iorden Da for han vd paa haffuit Ath han och der vilde gøre større iertegen och der meth obenbare ath han vor reth herre Offuer haffuit och iorden Textus Et ecce motus Saa kom der i stor storm Denne storm wor icke naturlig eller aff noger hẽmell tegenß løff som menige pleger ath skee Men han kom saa hastelige oc suartlige aff gudz besynderlige vilge At han der mz obẽbare vilde sin guddõmelige vbegribelige mact for sine apostler oc discipler i det hã hãnẽ stillede Om saadã storm spaa de kong Dauid i psalterẽ sõ der stõder i den lxxxviii psalm saa sigẽdiß Qui cõturbas ꝓfundũ maris Oc du allsõmectiste gud som oprører haffuit fra bondz oc lader bølgerne storme oc buldre den ene emod den andẽ Text⁹ Magnus Han vor saa stor at de alle hagde ment at skiffuit skulde suncked thii bølgerne waare saa høye oc store at de hagde ment at de skwlde faldet offuer skibß bordene paa begge sider Meth dette skib maa vnderstondiß den hellige kirke sõ tiit stødiß oc rockiß aff onde vmilde verdenß høffdinger Men hun falder icke fordi om Det vor figurered i det gamble testamente met Noeß arck som der stonder screffuit Genesis vii capitulo. Textus. Ipse vero dormiebat) Vor herre soff men stormen begyntiß Her offuer siger Nicolaus de Lyra.

textus
Crisosto.
textus
textus
Genesis
vii ca.
textus

Bade q[illegible] ... Christ ... hans ... Chay um

Nicolaus de Lyra At han soff for twende honde sag Først at hwer mand der aff kende oc mercke skulde at han vor et sant mēniske Thi soff han paa legemenss vegne Men han vaagede paa guddomenss vegne Anden sag vor At hanss disciple skulle bediss hielp aff hānem at hā dem frelste skulde aff deriss liffuis fare Textus

textus Et accesserūt Hanss disciple vacthe hānem op oc sagde Herre frelss oss thi wii

Rabanus. rædiss at wii forfariss skulle Her offuer scriffuer en doctor heder Rabanus oc siger O i hellige oc sandhe gudz disciple i haffue den aldermectiste gud ederss frelsere hoss ether hwi rædiss i J haffue det ewindelige liff hoss ether Hwi frycte i for døden Hwor ydermere mwe wii arme syndige mēniske da frycte som tit oc offte ere stedde i liffuis fare Oc fulde met sware synder Ath wii ey forgonge skwlle det er sywncke neder till helwediss pine Textus

textus Et dixit eis quid timidi estis Vor herre suarede dem Hwi ere i saa rædde Her offuer siger

Nicolaus de Lyra Nicolaus de lyra Som vor herre vilde saa sagt det gørss eder icke behoff ath rædiss men ieg er hoss eder J saage mig gøre saa mange vnderlige iertegē paa iorden thii vide i vel at ieg haffuer och mact offuer vandet O hwor liden tro

Crisosto. i haffue Her offuer siger Crisostomus At Alligeuel at de fuldkōmelige trode oc viste ath wor herre dem frelse kwnde naar han waare vogen Sog trode de icke at han det gøre kwnde men han soff Hagde de vered fulkōmede oc stadfestede aff den helliand i troen Sa hagde de vell trod oc vist ath han dem saa vel frelste kunde soffuendiss som wogendiss Oc saa wel paa vandet som paa

textus iorden Textus Tunc surgens Saa stod wor herre op aff søffnen och bød stormen oc haffuit were stille Saa bleff det strax lwn Her offuer siger Nico-

Nicolaus de Lyra saus de lira At han her met beuissde sin guddōss mact oc han vor herre offuer alle elementhe Textus Porro homines mirati sunt De menniske som waa

textus re i skibet dem vndrede her storlige paa her offuer siger Sanctus Jeronimus

Jeronim9. At det wor skibmendene oc andet folk som wor paa skibet sō forundrede paa

textus dette iertegen oc icke disciplene Textus Qualis est hic De sagde indbyrdiss mellem dem hwad mand er dette men var oc vand ere hannem lydige Nico-

Nicolaus de Lyra saus de lyra siger at de oc sagde Han soffuer som eth mēniske oc han gør iertegen som han waare gud Den mectige doctor Nicolaus de Gorra siger At

Nicolaus de gorra naar vor herre giorde Jertegen Da gaff han altiid noget til kende met hwilked hanss sandelige mandom oc alder mectigste gwddom obenbarlige merkiss

Crisosto. kwnde Crisostomus siger at sāme hanss søffn bewisde klarlige ath han wor eth ret menniske Det stille lwn han giorde Det bewisde at han vor sand gud Thii vndrede dem paa trende honde ting Først ath han soff Siden ath han bød offuer elementene. och siden at de waare hannem strax lydige

Ramdeliss skulle i merke At mz dette skib maa vnderstādiss det hellighe verdighe korss paa huilked wor herre frelste sine disciple och alle de andre menniske fra den sware storm och sieliss och liffuis fare Det er fra dieffuelen och heluediss ewige fordømelse diefflene ligniss ved var och storm for twende hōde sager Først for de ære wsynlige lige sō et vær Jn Andē

maade faare de komme hasteligħe lige som eth hastigt vær eller hørwel vind Meth disciplene som waare i skibet met vor herre vnderstondiss alle gode mēniske som tycke deriss synder ilde at være Oc rædiss gwd oc elske hannem aff alt deriss hierthe oc haffue hw oc vilge till ath ville leffue retferdelige oc øffue dem i godhe gerninger Saadanne menniske de rædiss for stormen Det er for dieffuelen At de skulle forfariss Det er at deriss siele skulle kōme til den ewighe fordømelse

De som ville were wor herriss disciple de skwlle haffue dem i trende maadhe Først skulle de rædiss hannem Ath de icke fortørne hannem met deriss synder At han ey piner eller plawer dem her paa iorden Eller fordømer deriss liff oc siel till helwediss pine Som wor herre sagde selff til sine disciple som Sanctus Mattheus scriffuer i sit x ca. Nolite timere eos qui corpus occidunt Sed magis timete eū qui potest animā et corpus perdere J skulle icke rædiss faare dem som sla nogē i hiel paa legemenss vegne Men i skwlle mere rædiss for den som kan fordøme baade liff och siell Thi skulle alle for dēne rædsle skyld fly onde gerninger oc øffue dem i gode gerninger som der stonder Prouer.xv cap. Propter timorem domini declinat omnis hō a malo For gudz fryct oc fare skyld da fly alle onde gerniger I Anden maade skulle de elske vor herre Oc aff ret kerlighed elske hanss bud ordh som Vor herre siger selff som der stonder J sancte Hansis xiiii ca. Jn hoc cognoui omnes quia discipuli mei estis Der meth kender ieg ether alle ati ere mine disciple thii ati holde mine bud ordh Tredie maade skwlle de gerne høre gudz ord . lære dem . oc i hwkōme dem Om disse disciple taler Sancte Hanss i sit xx ca. Stetit ihesus in medio discipulorū suorum et dixit eis pax vobis Vor herre stod mit i blant sine disciple och sagde till dem fred were meth ether Disse wor herriss disciple skulle gonge i skibet met hannem Det er de skwlle gøre penitentz for deriss synder om huilked skib der stonder screffuit Sapien. iiii ca. Transeuntes mare per ratē penitēcie liberati sunt De som fore offuer haffuit paa det skib som kallis penitentz de bleffue frelste.

Meth dette skib vnderstondiss Penitentz for trende honde sag Først thii ath ligeruiss som eth skib er snewert fore i staffnen och breth mit vdi oc ved enden Saa er oc penitentz først snæuer thi ath dhz spwness ganske snæwert met det første at gonge barføtter vlden oc barhoffuit och sla sig selff meth riss faste waage oc tygge sit brød oc føde Och elske gwd aff eniste Oc frycte for ingen verdenss modgong Her om taler Vor herre selff som Sanctus Mattheus scriffuer i sit vii ca. Angusta est porta que ducit ad vitam Den port en ganske snæwer gennem hwilken man skal gonge til hiēmerige Her om taler Den mectige klerck Seneca Jniciū eundi ad virtutes arduū est Det er swart met det første at øffue sig i dygdelige oc gode gerninger Skybet er bret mit vdi saa er oc penitentz naat man haffuer øffuet sig i hēde nogen stund saa bliffuer hwn læt Thi ad den verdighe Hellig and siger selff som der stonder Prouerbiorū v ca. Ducam te per semitas equitatis &c. Jeg

Matthei x ca.

Prouer. xv ca.

Johannis xiiii ca.

Johannis xx ca.

Sapiēcie iiii ca.

Matthei vii ca.

Seneca

Prouer. v ca.

ſkal ſæde dig ath retwiſhedſenſſ vepe Oc naar dw kõmer paa dem da ſkall
icke vegn bliffue dig ſnæwer eller trong Sandelige bliffuer penitentz ſæt och
bred i framtiden for de ſtore hwgſwaleſſer oc indwertiſſ naade ſom gud giff-
Bernard9. uer dem ſom gøre penitentz for deriſſ ſynder ſom Sanctus Bernardus ſiger
til dem ſom gøre penitentz Multi vidẽt cruces veſtras ſed pauci vident vnc

tiones veſtras Mange ſee ederſſ pine drøuelſe och verdenſſ modgong Men
de ſe icke ederſſ ſtore indwertiſſ hwgſwaleſſer och glæder I Anden maade
er ſkybet tæt vnder till och obet offuen till Saa ſkall och den ſom gør peni-
tentz haffue ſit hierte tæt och lwct neden til fra all verdenſſ forfengelige begæ-
reſſer och al legemenſſ løſte Det ſkal vere obeth offuen til ath beſinde oc acthe
den ſtore vbegribelighe glæde ſom er i hiemmerige ſom Sancte Pouild ſiger
Paulus Ad philipẽ iiii cap. Noſtra cōuerſacio eſt in celis All wor hw tancke och
ad philip. ſind ſkall wære i hiemmelen Tredie er Thii ath ligerwiſſ ſom eth ſkib fø-
iiii ca. rer menniſken till haffn Saa fører och penitentz menniſken till den ewighe
ſalighed ſom er i hiemmerigiſſ rige Her om ſiger Vor herre ſelff ſom der ſton-
matthei der Matthei iiii capi. Penitenciam agite appropinquabit regnum celorum.
iiii ca. Gører penitentz hiẽmerigiſſ rige ſtunder eder till Hwo ſom ville gonge i det-
te ſkib ſom er Penitenz de ſkwlle haffue dem i trende maade førſt ſkwlle de
offuer giffue deriſſ egen vilge i Anden maade ſkwlle de forſmaa all verdenſſ
forfengelighed Tredie maade ſkwlle de holde dem aff deriſſ legemiſſ begærel-
matthei ſer Her om ſcriffuer Sanctus Mattheus i ſit ix capittell Ath Sancte Pæ-
ix ca. der ſagde till wor herre Ecce relinquimus omnia ⁊c. Herre wii haffue offuer
giffuit alt ſãmen for dyn ſkyld och effther følge dig hwad ſkwlle wii haffue
igen Vor herre ſwarede i ſkwlle ſide hoſſ migh i hiẽmerige Och døme offuer
alle menniſke.

Haffuit ligneſſ ved werden for iiii honde ſager ſkyld Førſt for ond
lwct oc ſtanck ſkyld Thii at haffuit lucther ilde meſt mod dem ſom
icke ere opfødde eller ved vande met ſaadã ond lwct oc ſtanck Men
dem tyckiſſ icke ſaa ſõ ere der daglige ved wande Sãmelediſſ lucther denne
verdẽ ilde mod retferdige gudelige oc hellige mẽniſke for de vtalige ſlẽme ſyn-
der ſom bedriffuiſſ i hẽde mz wkyſkhed offuerdadighed oc andre ſlẽme ſynder
mẽ Onde mẽniſke ſõ ſaadãne ſynder bedriffue dem tyckiſſ icke at hun lucther
ilde de kũde icke fornẽme den ſlẽme ſtãck oc fulhed ſõ følger mz ſyndẽ Fordi
at de icke haffue den helliãdz naade I Andẽ maade Thii at de ſtore fiſke
æde de ſmaa i haffuit oc fordriffue dem Saa fordriffue oc her i verdẽ mectige
Abacuck de ſõ fattige ere oc minde formwe Her õ taler Abacuck i ſit førſte ca. ſigendiſſ
i ca. til vor herre Quare nõ reſpicis ſup inique agẽtes O alſõmectiſte gud hui ſeer
du icke til huorlediſſ de mectige forderffue oc fordriffue de fattige ſtakarle Du
tider der ved oc gør mẽniſkene ligeruiſſ ſõ i fiſk i haffuit eller i orm paa iordẽ
ſõ haffuer engẽ herre eller forſuar De mectige vmilde mẽniſke maa ligniſſ ved
en gædde ſom fortærer oc ſluger mange ſmaa fiſke Om ſiger bliffuer hun ſelff
fangen oc æden Saa gøre oc de wmilde høffdinge fogder oc embetzmen ſom

forderffue oc øde legge mange fattige enfoldige bønder oc stackarle Om siger bliffue de fagne igen aff dieffuelen som forderffuer oc plawer deriss siele i helwediss pine til ewig tiid Som der stonder screffuit Eccle.xxiii ca. Ue qui predaris nõne et ipse predaberiss De dig som røffuer oc tager wloglige fra andre thii at dw skalt bliffue berøffuit igen I Tredie maade for bølgerne stedsse bryde oc støde mod hwer anden i haffuit Saa gør oc den ene onde emod den anden her i verden met tratte dele kiff rob och bulder Sõme gode haffue och we sorg bedrøffuelse siugdom oc anden verdenss mod gong Her aff kan hwer mercke oc befinde ath her er ingen stadig rolighed i denne forgengelige verden Som wor herre siger selff som Sancte Hanss scriffuer i sit xvii ca. In mũdo pressuram habebitis In me autem pacem I skulle haffue mod gong i verden men i skulle fonge den ewighe fred met mig i hiẽmerige Fierde maade for den store fare som er i haffuit som Sancte Pouild scriffuer ad Corint.ii. ca. om sig selff sigendiss Nocte et die in pfundo maris fui ꝛc. Jeg vor nat oc dag mit paa haffuit i alder største liffuis fare Jeg wor oc i stor fare blant røffuere Saa er der oc alle vegne stor fare en nw paa iorden Thii at dieffuelene stride først oc sist mod mẽniskene Ath yppe tratte dele kiff oc orlog mellẽ dem siden frister oc egger han dem daglige til dødelige synder Siden er wort eget legeme oc mod oss som oc strider mod vor arme siel met atskillelige onde begeringer till vkyskhed offuerflødighed høfferdighed ladhed oc andre synder Uerden desligest meth syn forfengelighedh

Ecclesiast. xxiii ca.

Johannis xvii ca.

Paulus ad corin. ii ca.

Menniskenss hiertte maa lignes vedh haffuit for iiii honde sag Først for syn dybhed som Jeremias scriffuer i sit vii capittel Profundum est cor hominis et inscrutabile Menniskenss hiertte er dypt och ingen kan se hwad mening der er vdi I Anden maade for beskhed haffuit er oc beskt Her om screffuer Jeremias i sit andet capittel Scj et vide quia malum est et amarũ te dereliquisse deum factorem tuum Sack och se hwor onth och beskt det er ath dw haffuer offuer giffuit din gud och skabere Alle som haffue fortørned wor herre meth deriss synder de skwlle beskelighe græde for dem aff deriss hierte ath gwdh vil deth forlade dem Tredie maade røriss det altiit oc vendiss bort oc igen aff bølgerne Saa gør och onde menniskess hiertte de røriss stedsse vdi kiff tretter deler bander oc sender som de haffue indbyrdiss meth hwer anden som Esaias scriffuer i sit lxviii cap. Cor impii quasi mare ferуens quod quiescere non potest Eth onth mẽniskiss hiertte er ligeruiss som eth sywende haff som icke kand stilless Han siger och stray igen Impiis non est pax Onde och w milde menniske de haffue ingen tiidh fred eller ro Fierde maade Er haffuit salt saa ære och syndighe menniskiss hiertte salte Thii ath de icke kwnde vdsløcke den sware tørst som de haffue till synden Somme til gerighed somme till høyferdighed somme till vkyskhed och saa framdeliss til alle andre synder Fra hwilke den alsommectiste gwdh werdiss till formedelst hanss dødh och pine ath frælse oss till ewigh tiidh Amen. ✠ Men i haffue nw hørt hworlediss Vor herre frelste sine disciple aff haffuiss nødh.

Jeremie vii ca.

Jeremie ii ca.

Esaie lxviii ca.

Da vil iec oc sige ether i hiertegen hworledisſ iomfru maria frælste sine tiene-re aff haffuis nød oc der met vil ieg ende myn tale paa denne tiid

Papiſſ xii·

Eth Jertegen ath Jomfru Maria frelste sine tienere i haffuiſſ nød.

Er vor i ſkib meth pillegrime ſom fare ſkulde till den hellige graff Om ſiger fick det lack i bonden oc bleff ſaa ſwarlighe lact ath de icke kwnde holde det offuen vande hwerken meth pompe øſer eller balger Da ſkipperen det ſaa ath han engele-diſſ ſkibet beredde kunde da ſette han ſin eſping for bord ſom han hagde inde oc ſpranck der ſelff vdi met i biſcop oc nogre andre fribaarne ſom hãnem ſulde En ſpranck oc til ſom vilde gerne væred mz Men han ſanck mellom ſkibet oc baaden neder til grwndz Skipperen robte till de andre ſom vaare i ſkybet igen ath de ſkulde tencke paa deriſſ ſiele oc be fale dem den aldermectiſte gud oc iomfrw marie thii det vor engelediſſ mwe-ligt ath de deriſſ liff beredde kwnde Lidet der effter robte de alle op i hiẽmelen meth grædelig røſt i deſſ ſanck ſkybet ned i grwnd och dhe bleffue alle druck-nede Biſpen græd gandſke ſwarlige och befol gud i hiẽmerige deriſſ ſiele Si-den ſaa han ſtedſſe vd paa vandet om han nogenſted ſee kwnde nogen aff de riſſ kroppe ſom døde waare Da ſaa han deglighe hwide dwer ſõme ſtediſſ ii ſõmeſtedz flere op komme aff vandet och flyge strax op gẽnem ſkyen till hiẽ-merige Da merckte han vel at det wor deriſſ ſiele Saa meget ſom han græd der de bleffue drucknede Saa meget græd han nw diſſ mere ath han ey bleff i ſkybet meth dem at hanſſ ſiel motte følget deriſſ til hiẽmerige Der de kom-me till landz meth baaden Da ſaage de hannem komme op gongendiſſ aff vandet karſk oc ſwnd ſom føre ſanck mellem ſkybet oc eſpingen Der paa for

ſi Car dr xv. fas

vndrede dem alle Thii ſpwrde de hworlediſſ hanſſ liff bereddet bleff Han ſwarede i det iegh fald i vandeth da kallede iegh paa Jomfrw Marie naffn Och befol hende mit liff och ſiell Der iegh kom ned till bondz Da kom miſ-kwndhedz moder Jomfrw Maria ſom ingen forlader ſom kalder paa hen-de Och tog migh vnder ſyn kaabe och bewarede mig ath vandet mig inthet ſkade kwnde och ledde migh nw till landz Der de dette hørde loffuede de al-le gwdh i hiemmerige och tackede Jomfrw Maria for den ſtore naade hwn meth hannem giort hagde Saa ville och wii alle gøre ath wii mwe fonghe den ewighe ſalighed A M E N

Fierde søndag efter tiuendag Jule

Epiſtola ad Collo. iii. ca. Fratres induite vos

Enne Epistell som læsiss i dag i den hellighe kirke den screff den verdige Apostel Sancte Pouild till dem som bode i en stad heder colossis oc stonder hun i hanss tredie ca. oc lyder saa paa danske.

Bere brødre och søster J skulle klæde eder i aande delig klædebon sō gudz vdwalde hellige oc elske‐lige børn haffuer Velvillighed Barmhertighed ydmyg hed Milhed Høffuiskhed och Tolmodighed Forlader hwer anden indbyrdiss hwad den ene bryder den andē emod Ligerwiss sō vor herre forlod eder alle ederss synder Offuer alt da haffuer retwiss kerlighed till huer andē Sō er en til hobe bindelse i all mēniskenss fuldkōmelse til den ewi ge salighed Oc den hiēmelske fred sō Cristus Jhesus gaff eder Han skal fø re al glæde ind i ederss hiette J ere alle til hobe føgede aandelige vdi et legeme vnder i hoffuit sō er cristus ihesus Varer tacknēmelige mod den allsōmectiste gud for saadāne velgerninger Legger vind paa at gudz ord oc det hellige euā geliū sō hā selff lærde mz hāss benedide mund at de bliffue stadige i ederss hier te Jcke al eniste til ederss æget behoff Men oc saa til ederss ieffn cristēss lærdō At i mwe alle stæde rettelige vnderstonde den hellige scrifft Oc sidē rattelige lære oc vnderuise vāwittige oc simpel mēniske hēde Paa minder dem sō sade ere i blant eder Loffuer oc tacker den hēmelske gud met høptidelig sang oc loff Baade met røst oc hiette for alle hanss velgerninger Alt det i handtere baade mz ord oc gerninger det gører alt sāmen i ihesu cristi naffn Tacker gud fader i hiēmelen oc hanss ewige benedide søn som er Jhesus cristus Amen.

Euageliū secundum Mattheum xiii capitulo.

Simile est regnū celorum homini q̄ seminauit

Ette Euangeliū scriffuer den verdige euangelista Sanctus Mattheus i sit xiii capittell oc lyder det saa paa vort maal

En gong sagde vor herre sine discipell en effterligningh saa lydēdiss hiēmerigiss rige er lige sō i mād der saade god sæd i sin ager Men de soffue sō skwlde tage agerē ware Da kom hanss w ven och saade klinte mit i blant hanss hwede och gick saa bort Den tiidh hwedet voxte op och fick korn Da syntiss och klinten Saa ginghe swenene till hosbonden och sagde Herre saade dw ey god sædh i dyn ager hwor kommer det till ath der op voxer klinthe i hannem Han swa‐rede dem Det giorde eth onth menniske Swenene sagde till hannem Vilt dw icke ath wii skwlle saffne dem der aff Han sagde Ney. Paa det ath naar i opdraghe klinten ati ey da skwlle opdraghe hweden meth aff rodhe

Skilz mib, Smellem gudz born, oc de arme fodsmte.

Lader dem men vope baade till høst kõmer da vil iegh sige till høst mendene saffner klinten til hobe och binder hannem i knippe till ath brende Oc saffner hweden serdeliss oc fører hãnem i myn lade

Udtydningen oc glosen her paa

VDi denne lest er iiii serdeliss merkelige artickle Den første er
den aldermectiste gwdz vbegribelighe godhed Det merkiss i
Texten i det der sigiss Bonũ semen seminauit Den anden
er mẽniskenss store forsømelighed paa deriss sielss vegne Oc
textus dieffuelenss swigefulde idelige arbeyde Textus Quia dor-
mierunt homines Den Tredie er vor herriss alderstørste oc
textus lengste tolmodighed (Textus Sinite vtraqz crescere) Den Fierde er wor
herriss strenge retferdighed Textus Colligite primum
DEn mectige doctor Nicolaus de lira siger Ath den mand som saade
denne sæd Det vor den alsõmectiste gudz søn Han saade hwede i syn
ager Det er han predickede oc lærde den hellige cristelige tro her i verden meth
gode lerdõme oc sine bud ord som stonde i den hellige laxt met hwilke alle mẽ
textus niske skulle bliffue salighe Textus Cum autem dormirent Men de soffue
som skulle tageth ageren vare Det er kirckenss prelater oc sogne prester som læ
re skulde almwen salighedzenss veye som Sanctus Augustinus Jeronimus
oc Crisostomus sige De soffue Det er De ere forsømelige i deriss embede och
icke predicke eller sige enfoldige folk den cristelige tro och gudz vilge som dem
textus bwrde Textus Uenit inimicus Der kom i ont menniske oc saade klinte i
sæden Det wor dieffuelen som saaer oc indskyder i menniskenss hierter falske
artickle mod de hellige tro oc anden stor vildfarelse at de skulle tro paa troldõ
spaadom oc signelser Han saade och blant gode dygdelige oc retferdelige men-
niske mange skalke røffuere tiranner oc vmilde mẽniske Blant erlig oc skel-
lig leffnid som gud bød saade han vkyskhed høfferdighed oc alle andre syn-
textus der Textus Dum autem creuisset Der sæden som vor gwdz ordh opuoxte
Da syntess klinten der i blant Det vor dieffuelenss falske lerdom och kættery
textus som onde mẽniske saade i blant gudz alder helligste lerdom Textus Serui
autem Hanss swene spwrde om de skulde opdrage klinten Han sagde ney La
der dem opuoxe til sãmen til høst Det vor Lader onde oc gode mẽniske leffue
sãmen her paa iorden til dõme dag Thii at naar i op droge klinten da kun-
de i opdrage hweden met der met mente han kættere oc hedninge som kwnde
om wendiss till den hellige tro oc bliffue gode cristne menniske før de dø Han
mente oc onde syndige mẽniske der met som kwnde fonge anger och ruelse for
deriss synder och gøre plict oc bod for dem oc bliffue salige &c. Naar høst kõ-
mer det er dõme dag Da skal ieg sige til høst mẽdene Det er til englene saffner
først klintẽ til hobe oc binder hãnẽ i knippe till at brẽde Det er at englene paa

den strenge dom skwlle saffne de onde mēniske fra de gode oc skyde dem nedh til den græselige helwedisf ild oc pine som de skulle brende vdi ewindelige T. Triticū Hweden skulle de føre i min lade Det er at englene skulle føre gude lige ydmyge oc retferdige mēniskiss siele til den alder største hiēmerigiss glæde oc salighed som de skulle haffue til ewig tid met gwd oc hanss verdige helgen textus

MEn her taliss først om god sædh Da skulle i vide at god sæd er fire dubbel Første er retwishedzenss sæd om hwilken der taliss Prouer xi cap. Seminanti iusticiā merces fidelis scz vita eterna Den som saar retwished blant menniskēn han fonger Det ewige rige til løn Oseas Profete siger oc Seminate in veritate iusticiā Saar retuished i sandhed oc høster igen det miskwndelige gudz ordh paa den strenge dōme dag Naar han siger kommer myn faderss velsignede venner och anāmer hiēmerigiss rige som han haffuer beredt till ether aff ewig tiidh Den saar retwishedzenss sæd som lader hwer haffue sit oc gør sin ieffn cristen det hā vilde haffue aff hānem Her taler Tobias om i sit iiii ca.sigendiss Quod oderis ab alio fieri &c. Det som dw icke vilt haffue aff en anden det gør icke helder hānem Den anden er gudeli ge bøner oc graad och swck som nogen haffuer faar sine synder Det om taler kong Dauid i psalteren Qui seminant in lacrimis cū exultatione metēt De som saa met graad oc swck de skulle høste igen met stor glædhe oc frygd Det er de som haffue anger oc tuelse for deriss synder her paa iorden de skulle fonge den ewindelige løst i hiēmerige effter dødē Denne grædelige sæd skal huert mēniske saa for iiii honde sag Først for sine egne synder Som Dauid siger i psalteren Fuerunt michi lacrime panes die ac nocte Graad och swck vor mit brød nat och dag for mine synder J Anden maade skwlle wii græde for vaare ieffn cristenss synder Naar wii se at de bryde gud emod Oc bede faare dem ath gud wil forlade dem deriss synder som Jeremias scriffuer i sit ix ca- pittel J Tredie maade naar wii see eller vide ath den hellige kirke forstyrriss eller forderffuis aff ondhe vmilde høffdinge oc tiranner J Fierde maade For wii ere saa langt fra hiēmerigiss rige som er wor rette bolig Her om taler Da- uid sigendiss Heu michi quia incolatus meus prolōgatus est Ve mig at min bolig Hiēmerige er saa langt fra migh Tredie sæd er Almisse gerninger Her om scriffuer Sancte Pouild sigendiss Qui parce seminat Parce et metet re- tribucionem Hwo som sparlige saar han fonger lidet gaat igen Han saar ic ke lidet som lidet haffuer oc lidet giffuer om han haffuer i god vilge til at han gerne mere giffue vilde om han mere hagde Her skal huer merke ath han si- ger Han saar Oc icke ath han giffuer Thii naar i giffuer almisse da møster han icke den Men han saar hende Thii at saa det er at møste sit till en tiid At han skal fonge meget mer igen naar han skal høste Thi skal hwer gerne meget saa Det er giffue fattighe folk mange almysser aff syn største formwe Saa fonger han hwnder folt sit igen om høstē Det er i hiēmerigiss rige effter

Prouer. xi ca.
Oseas
Tobie iiii ca.
Dauid
Jeremie ix ca.
Dauid
Paulus.

Gene. døden Her om scriffuis Gene. xxvi. ꝙ Isaac seruit in terra bona et inuenit
xxvi ca. in illo anno centuplũ Isaac patriarcha saade i god iord oc det sãme aar fick
han hwnder folt igen Fierde er miskũdelige gerninger Dem skall man saa
Ecclesiast. i vngdõmen som der scriffuis Eccle. ix. ca. Mane semina semen tuum Saa
ix ca. din sæd i din vngdom oc øffue dig i gode oc miskundelige gerninger da skalt
Paulus dw fonge nock at høste igen i hiẽmerigiss glæde effter døden Sancte Pouild
siger her om Bonũ faciẽtes nõ deficiamus ⁊c. Wii skulle icke lade aff at gøre
gode gerninger Da lader wor herre icke helder aff ath giffue oss god løn.

Ond sæd er oc fire dwbbel Den Første er vsamdrectighed oc had sõ
er emellom brødre der om scriffuis genesis xxxviii ꝙ iosep accusauit
fratres suos de crimine pessimo Josep kere paa sine brødre for sin fa
der faar den store sware och slẽme synd som de bedreffue thii finge de had till
hãnem oc vilde slaget hãnem i hiel men wor herre frelste hãnẽ aff deriss hẽder
Oc giorde hãnẽ til en megtig man nest kongẽ i Egiptẽ Den Andẽ er for=
fængelig ære Den sæd saa de som rose aff deriss gode gerniger Om dem taliss
Osee viii cap. Quia ventũ seminabunt turbinem metent ⁊c. De som saade
vær de skulle høste hørwerkwindh igen det er de som gøre nogen godh gerning
oc ville haffue priss oc loff der faare aff hwer mand Om dem taler och Jere=
Jeremie mias i sit xii ca. Seminauerunt triticũ ⁊c. De saade hwede i været Det er
xii ca. de giorde gode gerniger for priss oc loff skyld Thii skwlle de høste ewindelig
Bernard⁹. pine oc fordømelse igen Sanctus Bernardus siger Ath forfengelig ære maa
wel kaldiss vær Thii hwn flyger lættelige oc hwn gonger lættelige i gennem
men hwn gør gandske stort saar Tredie sædh er legemelige synder som er w
kyskhed oc offuer flødighed Om denne sæd taler Sancte Pouild ad gala. vi
Paulus ca. Qui seminat in carne sua de carne metet ⁊c. Hwilken som saar i legemet
Han skall høste aff legæmet Det er legemenss forderffuelse her i verdẽ som ken
der paa mange dranckere som ere vatter sottige och blinde aff swar drick De
som meget vkyske ere forderffue oc deriss legeme der met oc dø snarlige Fier
de sæd er karighed oc nidskab som kalliss ondskaff i skrifften Om denne sæd
Prouer. stonder der screffuit Prouerbi. xxii ca. Qui seminat iniquitatem metet mala
xxii ca. Hwo som saar karighed oc gerighed han skal høste ewindelig fordømelse. thi
ath karige oc gerige menniske de ere dem selffue onde oc deriss ieffn cristen thii
ath de icke ville forbarme dem offuer deriss arme siele oc ey helder offuer deriss
fattige ieffn cristen De ere oc onde mod deriss egne børn oc hwstrwer fordi at
de forkaste deriss siele met deriss rigdom som de drage til hobe met deriss vret=
ferdighed och gerighed Thii skulle sãme deriss børn forbande dem i heluediss
pine til ewig tiid der om stonder i eth Jertegen dẽ første søndag nest effter hel
lig tre konger dagh Nw vil iegh sige eder eth andet om karighed och wtol=
modighed och der meth ende min tale paa denne tiidh

Eth Jertegen om karighed oc vtolmodighed

VJ læse at der wor i Erckedegn i en stad heder Orliens som ligger xxx mile owen for pariss i franckerige Han vilde fa=re til rom Thii bad han en anden cannick at han vilde læ=ne hånem en klærck som han hagde hoss sig at han paa sā=me reyse motte følge hånem oc købe oc besørge hwess hånem oc hanss tienere giordiss behoff oc gøre hānē siden regenskaff paa hanss penninge som han hånem der till antuorde Der sāme klerck hagde fuld hånem nogē stund en dog at han waar saa gaat som nødder der til Da begærede Erckedegnen sō vor ganske karg oc nidsk Alder strengest regenskaff aff hånem oc vilde at han skulde gøre redhe for det minste skerff som han vd sagde til kost tharing eller andet som behoff giordiss Dette øffuede han tit mz hånem oc gaff hånem store onde ord til meth Thii bleff klercken gandske for tørned oc hastig oc befol sig dieffuelen aff ret vrede oc wtolmodighed Den sā=me dag styrte hanss hest mz hånem i en aa oc han bleff drwckned Han hagde forbundet sig tilforn mz den cānick han tienthe at huilken aff dem først døde han skulde obenbare sig faare den anden inden xxx dage om det wor mwe=ligt oc sige hånem hwad skickelse hanss siel waare vdi Om naten effter han vor drwckned kom han for hanss seng oc syntiss leffuende Thii sagde cānic=ken vær vel hiemkōmen. er erkedegnen och hiem kōmen Han sagde ney Men ieg er kōmen som ieg før løffuede at sige eder myn skickelse Canicken sagde hwor er det fat met dig Han swarede ieg er død oc min siel er i alder swariste pine Canicken sagde hwor kom det till han swarede Den karige och nidske Erkedegnen giorde mig saa hastig och vred i dag met strengt regenskaff som han aff mig begærede oc onde ord At ieg befol mig dieffuelen i vold Thi fick ieg i græselig død dieffuelē køss min hest oc ieg druecknede Thi beder ieg ether kerlige ati lære oc predickede alle sō eder mueligt er at de engeledis befale dem dieffuelen i vold ehwad som helst modgong eller nødh de lide Thii ath naar nogen det gør Da fonger han strax mact offuer hannem som han giorde met mig i dag Her meth forswand han for hannem Canicken sagde och lod siden kynde samme iertegen obenbarlige for alle

Den v søndag effter tyuendag Jule

Euā. Mat. xi. Respōdēs ihesus dixit Cōfitebor

DEtte ewangelium som plegiss at læsiss paa dēne søndag i den hellighe kirke Det scriffuer den hellige euangelista Sanctus Mattheus i sit xi capittel Oc lyder det saa paa danske

CRistus ihesus swarede en tiid Jøderne oc deriss høff=dinge oc prester loffwendiss gud fader saa sigendiss O

min fader som est herre offuer hiëmel oc iord Dette skall ieg forklare och sige dig til loff ocære Ath dw haffuer bewaret oc gemt den hiëmelske och hellige visdom for disse høfferdige høffdinge Ath de ære plat vanwittighe oc daarlige En dog ath de selffue tencke Oc spness aff verdenss menniske at de ære vise oc kloge Oc dw obenbarede ydmyge menniske den rette och salige visdom alder kæriste fader fordi ath dig saa tecktiss Mact oc herredom offuer al verden er mig antuordet aff min fader Engen kender fuldkömelige sønen i guddömen vden gud fader Engen kender helden faderen i guddömen vden gudz søn Och den sønen vil obenbare det faare Kömer nw alle till mig i som haffue hafft arbeyde vermod och ære trette Jeg vil lædske oc vederquege eder alle Tager mith oogh paa eder och lærer aff mig hwor mild iegh er och ydmyg i mith hierte Saa skwlle i fornëme ro och lise i ederss siele til ewig tiidh Mit oogh det er søt oc min byrde er læth

Udtydningen her paa

Disse forscreffne ord sagde vor herre til Jøderne oc deriss høffdinge der han wor xxxi gämell som trode for meget paa deriss egen forfengelige visdom At gwd fader hagde obenbared ydmyge mëniske den sande hiëmelske visdom Thii ath ydmyghed gør eth mëniske beqwëmeligt till at forstonde gwdz lerdom och god visdom Som der stonder screffuit Prouer.xi ca. Vbi vera humilitas ibi sapiencia Hwor som er ret sand ydmyghed der er reth visdom Her twert emod er høfferdighed thii hwn forblinder menniskenss vnderstondelse ath han icke begribe kan salighedzenss visdom Thii ære icke høfferdige menniske vise for gwd en dog de lade dem saa selffue tycke Her om scriffuer Sancte Pouild ad corin.i.ca. Nonne stultä fecit deus sapientiä huius seculi Haffuer ey gwd selff giort oc sagt at dëne verdenss vissdom er daarlig oc forfengelig thii at dhe som icke ville vere ydmyge effter hannem de bliffue daarer i deriss egen visdom textus Omnia michi tradita sunt Vor herre sagde framdeliss Min fader haffuer antuordet mig al ting som han wilde sige Icke all eniste hiëmell iord oc alle elemente Men oc saa alle menniske sö ere oc köme skulle Item i det han siger all ting Ser meth merkiss ath han er den alsömectiste gud sö haffuer vold oc mact offuer alt det sö til er Textus Et nemo nouit filiü &c. Engen kender sønen i gwddömen vden gwdh fader Engen kender gud fader vden gudz søn Oc de som han vil obenbared Thii sagde wor herre till Sancte Peder en tiid han loffuede hannem at han kende hänem at vere gudz søn aff hiëmelen Beatus es simon bariona quia caro et sanguis non reuelauit tibi &c. Hellig est dw Pædher thi ath inthz menniske sagde eller obenbare dig ath ieg vor gudz søn Men min fader giorde det som er i hiëmelen Engen kender gwd fader vden den som gwdz søn det obenbare

Prouer.xi ca.

Paulus ad corin.i ca.

textus

textus

vil thii han er eth meddell mellem mēniskene oc gwd fader thii mwe wii alle
tryggelige fram gonge oc bede om hanss naade oc reth vnderstondelse at waa-
re hierter maa bliffue oplywsde meth deth rette lywss ath wii hannem kende
kwnde her paa iorden i wor liffuiss tiid oc siden til ewig tiid i hiēmerige Her
om scriffuer Sancte Hanss i den læst som læsiss Jule dag til høymessen sigen Johannis
diss Han er Det rette lywss som oplywser alle mēniskiss hierter oc vnderston- i ca.
delser her i verden Fordi sagde Dauid i psalteren Tu illuminabis lucernā Dauid
meā dn̄e O dw allsōmectiste gudz søn dw oplyuser myn vnderstondelse meth
dit lywss oc bort driffuer alt mit mørk oc vanwittighed Her om siger Crisos
tomus Gudz søn er rede til at ville oplywse alle mēniske. men de bliffue dog Crisosto.
icke alle oplyusde thii ath de søcke den vey som lywset skwlle gonge i gennem
Nicolaus de lira siger Er der nogre som icke ere oplywsde Da er deth deriss Nicolaus
egen skyld thii at de drage dem selffue aff vegn fra dette lywss Han er altiid de Lyra
redebon til at oplywse alle thii er det icke hanss skyld. men wor egen om wii
det selffue forsøme. Textus Uenite ad me omnes Kōmer alle till mig som textus
arbeyde oc ære trætte Jeg skall vederquege eder. Her i verden meth min naade Mathes xi Capt
oc hwgsualelse Oc siden i hiēmerige met den ewindelige ære oc glæde til euig
tiid Textus Tollite iugū meū super vos Bærer mit oog paa eder Det er textus
holder de helllige gudz bud ord som stonder i den hellige læst Textus Et dis
cite a me quia mitis sum Oc lærer aff mig fordi at ieg er mild Thii ieg en-
gen slar eller støder Jeg er ydmyg i mit hiertte thii ieg engen forsmaar saa si-
ger Nicolaus de Lira Textus Et inuenietis requiē animabus vestris Oc textus
i skulle fonge ro oc lise i ederss hw sind oc siele her i verden och siden till ewig
tiid Her om siger Sanctus Augustinus Jnquietū est cor meū donec requies- augustin⁹
cat in te mit hiertte er w stadeligt saa lenge det bliffuer roligt i dig Denne ro
begyndiss her i verden naar wii leffue spagferdelige kerlige oc retferdelige met
wor ieffn cristen Oc hwen fuldkōmiss siden i hiēmerige til euig tiid naar wii
skwlle tage løn for waare gerninger Textus Jugum meū suaue est. mith textus MAFEVS
oog det er søt oc min byrde er læth Gudz bud ord de ære gandske søde och læ
the aff dem som elske gwd siger Augustinus Thii at de byude de ting sō ere augustin⁹
gode oc lætte at fulkōme som er at elske gud offuer all ting sin ieffn cristen li-
ge ved sig selff Oc siden at leffue ærlige oc dygdelige her i verden Stūs Jo- Johannes
hannes siger. mandata eius grauia non sunt Wor herriss bud ord de ære icke Rabanus.
sware Rabanus siger Quid cristi iugo suauius Huad er der sødere en gudz

oogh Det er at holde sig aff syndē oc onde gerninger oc øffue sig i dygd oc ære
oc milhed oc elske sin ieffn cristen oc leffue vden all kiff oc trette oc ingen gøre
andet en han vilde haffue aff hannem Och fonge siden hiēmerigiss glæde for
vden ende Jeg vil sige edher i iertegen ath gudz oog er læth ath bære aff dem
som elske hannem Oc der met vil ieg ende min tale paa denne tiidh

Et iertegen om i sō tiente gud mz ydmyghed

Den v søndag effter tiuendag Jule

I læse ath der wor i mwnck i Constantinopell som gaff sig vd aff staden och fick sig en liden bod vden faare byen Ath han diss ydermere kwnde haffue aarsage til at tiene gud idelige nat oc dag oc fly mēniskēss loff oc ære Om siger spwrde keyseren som hedh Theodosius ath samme mwnck leffuede gandske gwdelige och gick aldrig aff den bod som han wor vdi Thii red han did spadserēdiss en dag Der han kom noget nær hanss bolig da forklædde han sig at han hānem icke kende skwlde oc bød saa mange han mz sig hagde at de skulle bliffue til bage igen saa klappede han selff paa hanss dør han lod hānem ind dog viste han icke at det wor keyseren De fulde baade paa knæ oc baade til gud som sedwan er ath de gøre skulle som gonge ind i nogen heremitiss eller cartwserss herberge Siden sette de dem och talede til hobe Saa spurde Keyseren huorlediss de hellige fædre leffue i egiptē mwncken swarede De bede alle for ederss salighed.keyseren saa alle vegne om hanss herberge men han kunde der inthz see vdē lidet tywrt brød som laa i en kwrff Thii sagde han fader giff mig velsignelse Och nogen mad ath vederqwege mig meth Mwncken tog aff det tørre brød oc døppede det i vand och lagde det siden for hannem oc sette der salt hoss saa fick han hannem en skall vand oc drack hannem till Da sagde keyseren vist dw hwo ieg er mwncken sagde ney Han sagde igen Jeg er Theodosius keysere oc ieg kom hiid for din gudelige leffnidz skyld oc faar det gode rycthe ieg hørde om dig Der mwncken det hørde fald han ned paa iorden for hānem oc bad forlade sig at han icke hagde giort hannem større ære keyseren swarede stat op Helligthe ære i som saa leffue oc haffue offuer giffuit all verdenss forfengelighed glæde oc vælløst oc haffue eth roligt gudeligt oc saligt leffnid Oc haffue ingen omhw vden al eniste ati well besørge kwnde ederss siele ath de mwe kōme til den ewighe salighed Jeg siger dig i sandhed en dog ath ieg er født her i riget oc haffuer det i myn mact och velde Dog æder ieg aldrig eth maaltiid meth ro for vden omhygge Siden hilsede keyseren hānem gandske erlige oc bød hānem der mz gode nat Om naten der effter tenckte sāme mwnck ved sig bliffuer iegh nw her lenger da kōmer her mange andre til mig aff staden oc keyserenss gaard men de vide at han wor her hoss mig som ville gøre mig ære oc hedre mig faar en gudz tienere Oc der aff motte ieg fonge nogen løst i mith hierte til ath høre ath de mig saa loffuede aff dieffuelenss onde indskydelse aff hwilken ieg forlade kun de ydmyghedsenss dygd och begære verdenss loff och ære Der han dette offuer tenckt hagde met sig selff flide han samme nat aff sin bolig oc gik til Egiptē oc gaff sig till de hellighe heremiter som der bode i ørken och villende skoffue Her maa hwer mercke hwor storlige han elste ydmyghed At han flyde sit fæderne land ath han icke skulle fonge nogē aarsage till at høfferde sig eller tage sig nogen forfengelig ære till Siden tiente han gwd inderlige i alder største ydmyghed Och haffuer nw der faare den ewindelighe ro och life i hiēmerige Den vnde oss alle vor herre som er benedideth ewindelighe Amen.

Den anden søndag faare fastelagenss søndag

Epl'a ad corin.ix ca. Fratres nescitis q hi q in

Ette sendinghe breff screff Sancte Pouild till dem som bode i en stad hedh corinthus Och lyder deth saa paa wort maall

Kere brødre oc søster Vide i ey at de som løbe till maalss de løbe alle Men i tager lønen som først kõmer till maalet Løber saa ati mwe fonge lønen De som fare i kri och orloff modh deriss fiender de aff legge all ting fra dem som dem bedindre kand till ath stride At de kwnde fonge verdenss forgengelige priss oc krone Men wii stride mod legemet ath wii mwe fonge den ewindelige hiẽmerigiss krone Jegh løber nw selff. Men icke w vissselige Thii ieg er viss paa den ewige krone effter dette liff Jeg strider oc Men icke forfengelige som den der slar i væreth oc icke rã-mer sin fiende Jeg reffser mit legeme met faste oc vect oc tuinger det met tienst acteligthed vnder min siel oc øffuer mig i miskundelige och dygdelige gernin-ger Paa det at naar ieg prædicker oc straffer andre for synden at hun da icke skal findess hoss mig selff Kere brødre oc søster Jeg vil at i visselige vide skul le om vaare forfedre baade onde oc gode aff det gãble testamente at gud sende dem en sky om dagen som dem beuarede fra den store hede Oc de ginge alle i gẽnem det røde haff effter moysen deriss forstandere (Huilken sky oc haff som betyde dob oc cristendom) som komme skulle i dette nyy testamente Alle baa-de onde och gode ode aff det samme engle brød som ned kom aff hiẽmelen De drucke oc alle aff det samme vand som vd flød aff den haarde sten sõ følgede dem stedsse aff gudz besynderlige naade oc vilge Met samme sten vnderston-diss aandelige Cristus ihesus som vdgaff sit benedide hierte blod for alle mẽ niskenss skyld longe fredag paa det hellige koorss

Udtydningen her paa

Er skal huer merke ath denne tiid som i dag ind gonger i den hellige kirke Det er gudelighedz oc penitenssis tiid Det beteg-niss klarlighe meth den song och lessning som wii nw haffue i vottesang och i andre tider Och ath wii for waare første foreldress adamss oc ewess w lydighedz skyld ere ganske langt fra gud och mist haffue mange aandelighe gaffuer faar deriss skyld Denne tid betegner oc mẽniskenss skabelse Oc henniss fortabelse Thi Den hellige kirke begynder i dag i sin læsning En bog som kalliss Genesis

i hwilken der klarlige stonder hworledisss vor herre skapte mēnisken aff iordē oc gaff hannem liff oc siel Den hellige kirke i hwkōmer i dag alle menniskess ynckelige fortabelse formedelst adamss oc euess vlydighedz skyld Oc for sāme grædelige fortabelsiss i hwkōmelsiss skyld da aff legger hun al glædelig løste- lig oc sød sang Førſt Te deū i voctesang J hwilked alle engle. helgen. men- niske och all ting paa mindess naar det bleff sunget ath de skulde loffue gud i hiēmerige Hun aff legger Gloria in excelsis deo met hwilken sang gudz fred vor alle mēniske bebuden aff hiēmelen formedelst engelen Som sanctus Lu-
Luce ii ca. cas scriffuer i sit andet ca. Hun aff legger i dag ærenss sang Allelvya Oc kal liss det ærenss sang thii ath englene først swnge det i hiēmerigiss rige gud till
Apoca. xix ca. ære oc loff som Sancte Hanss scriffuer Apoca. xix capitulo

DEt er icke vnder at den hellige kirke aff legger saadan løstelig sang i denne hellige tiid i hwilken som læsiss huorledisss Adam oc Ewe de brøde gudz budh Thii formedelst deriss synd vor mēniskenss nature besmittet Oc gudz besynderlige naade vor tagen fra hende Oc den ewindeli- ge ære och glæde vor och behindret for hende Fordi begynder den hellige kirke messen i dag met den sang oc ord som plegiss ath syungiss och læsiss i aartiid for døde mēniske saa lydendiss Døtzenss graad haffuer belagd mig &c. Adam han giorde oss dødelige met sig i deth han brød gudz bud Hagde han bleffuit i syn vskyldighed Da hagde han och wii alle bleffuit wdødelige baade til liff oc siel oc aldrig fornwmmet hunger eller tørst frost eller kwld oc aldrig fōget naagen sywgdō sorg eller drøuelse i nogen maade som Sanctus Gregorius
gregorius. siger Menniskē vor der til sat i Paradiss at hagde han leffuit vnder gwdz lydelse met kerlighed da hagde han kōmed til hiēmerigiss met krop oc siel och icke bleffuit død Thii at mēniskene vore skapte at the skulle bleffuit vdøde- lige baade til siel och liff Oc kōmet leffuendiss till hiēmerige Men adam och ewe forkaste det ynckelighe for oss alle Thii J hwkōmer den hellighe kirke i dēne tid wor ellendighed oc vselhed som menniskē haffue hagt fra Adam oc her effter haffue skulle saa lenge som verdē stonder Her om scriffuer Sanctus Ambrosius oc siger Omnes sumus in hac lacrimarum valle qui deberemus
ambrosius esse in paradiso vel in celo Wii ære alle i denne grædelige dall som være skul- de i paradiss eller i hiemmerige Her om taler den hellighe mand Job och siger Homo natus de mulliere breui viuens tēpore Mēnisken sō fødiss aff qwin-
Job de leffwer en stacked stwnd oc haffuer stor wselhed och armod her paa iorden thii sōme haffue stor hunger tørst Suar sywgdō fattigdō Oc engē ved huad time han dø skall eller hwor han bliffue skall den første nat effter han far her aff verden Til tegen at wi ære i saadan vselhed Da græde alle børn naar de fødiss ath de skulle kōme till denne grædelige dall Her offuer scriffuer en Doc- tor kalliss. Holkot at alle menniske som fødiss robe a eller e naar de fødiss Er
drenge Born klagger off Adam [illegible] fodis det eth swend børn da robede de a. der met kære de oc klage paa adam at han forkaste den glæde oc frygd som de skulde hafft her i verden oc nw fødiss till sorg ve bedrøuelse siugdom oc anden verdenss modgong for hanss vlydighedz

skyld Er det pige børn da robe de e oc der mz kære oc klage paa ewe for hwn forkaste deriss glæde oc de fødiss skulle til pine oc ve her offuer siger Sanctus Augustinus Puer est profeta per fletū Huert barn er Prefete mz sin graad.thi det græder for den drøuelse oc modgong det haffue skal her i verdē Den hellige kirke raader oss i dag at gøre penitētz plict oc bod faare vaare synder oc at wi engelediss skulle falde i misshoff huor māge suare synder wii bedreffuit haffue Oc haffue wi til got exempell oc efftterlignig faare oss iii store syndige mēniske sō bleffue sidē alder helligste oc dictede oc screffue den hellige messe sō sywngiss oc læsiss i dag i den hellige kirke saa vide som cristendōmen er Den første vor kong Dauid sō bedreff hord hā dictede dē første dell aff messē sō kalliss officiū paa latine Den andē vor Stē pouild som forfulde oc fangede alle cristne mēniske sō han kūde offuerkōme Han dictede dēne hellige epistel Den tredie vor Stūs Mattheus euāgelista sō før vor i obēbare toldere oc syndere Hā giorde det hellige euāgeliū oc lest sō læsiss i dag Til ydermere tegē at dette er penitētziss oc gudelighedz tid oc at man skal aff legge nw verdenss glæde oc velløst Da gørss forbud i dē hellige kirke at ingē maa viess til sāmē i ecthe skaff eller gøre brylløp fordi wi nu sørge skulle faar vaare synder oc gøre pe- (nitētz for dem

DEnne Epistel oc den hellige læst sō læsiss i dag i den hellige kirke de haffue enss menig en dog at ordene følgiss icke aldeliss at Wii ere for armede paa sielenss vegne Thi raader oc beder dē verdige euāgeliste stūs Matheus oss i dag i læsten at wi skulle arbeyde i vor herriss vingaard at wi mue bliffue rige i hiēmerige Wii ære oc alder lengst fra gud Thi raader oc beder Stē Pouild oss i dag at wi skulle løbe til maalet sō er hiēmerige At wi mwe fōge sønē Det er den euige glæde oc at wi der see oc mwe beskue gudz benedide clare ansict Thi begynder han dēne epistel saa i dag Kere brødre vide i ey at de sō løbe til maalss de løbe alle Det er at alle mēniske acte oc ville gerne haffue den ewindelige salighed i hiēmerige ehuad sō helst atskilselige veye de løbe at sō Boeci⁹ de cōsacōe philosophie siger Men i tager lønē det er den sō stadelige bliffuer i gudz kerlighed och ydmyghed Oc øffuer sig i dygdelighz oc gudfryctighed saa lenge han leffuer Stē Pouild siger Løber oc saa Det er øffuer eder oc i gode gudelige oc retferdige gerniger Ati mwe tage lønē Det er den euige glæde oc salighed i hiēmerige Textus Dis q̇ i agone Naar nogē vil fecte eller slass da legger hā tilforn fra sig alt det sō hānē behindre kan at hā kan vinde priss oc krone Saa skulle oc wii sō daglige fecte oc stride mod dieffuelen verden och wor eget legeme aff legge alle waare synder met skrifftemaall anger oc twelser som oss behindre kwnde ath wii mwe fōge den ewige krone i hiēmerige effter døden Sancte Pouild siger Jeg løber nw selff deth er iegh øffuer mig i gode gerninger och ieg er viss paa den ewige krone aff gwdz besynderlige obenbarelse Jegh strider mandelige modh alle fristelser Jcke som den der slar i væred i deth han skwlle sla paa syn fiende Jeg reffser mit legeme fra vkyskhed offuerflødighed och alle andre onde legemenss begærelser Ath andre ey skwlle fonghe aarsaghe till ath straffe migh

augustin⁹

Boecius de cōsolatiōe philo.

Paulus

textus

Paulus

Exodi xiii ca. Nicolaus de lyra

naar ieg lærer oc predicker for dem ath de skulle twinge deriss legeme oc stride mādelige mod dieffuelē oc legemēss onde begærelse J skulle oc vide at vor herre beskermede ederss foreldre i det gāble testamēte baade onde oc gode mz skyerne sō beuarede dem fra suar hede om dagen Sō der stōder Exodi xiii ca. Oc han ledde dem alle i gēnem haffuit Her offuer siger Nicolaus de lyra Ath det betegnede den hellige cristendō sō wi nw anāme i dette ny testamēte De finge alle englebrød ned aff hiēmelē Det betegnede Det verdige sacramēte gudz legeme sō wii anāme naar wi haffue bered oss tilbørlige der till De drucke alle aff det van sō løb aff den haarde sten sō der stōder Exodi xvii ca. Det betegnede naadēss oc miskūdhedz vand sō gud gifue ville mēniskene i det ny testamēte Uincēcius siger at cristus figureriss oc betegniss mz dēne sten aff huilkē sō vdflød vād oc blod lōge fredag paa det hellige korss for vor salighedz skyld

Septuage:

Euā. Mat. xx. Sīle ē regnū celorū hōini patrifa.

HEsten sō læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Mattheus i sit xx capittell Oc lyder hun saa paa wort maall

CRistus ihesus sagde sine apostle oc disciple dēne effterlignelse hiēmerigiss rige maa ligness ved i rig mand sō vdgik først om morgenen at leye arbeydere till syn vingaard Der han hagde giort cōtract mz dem huor māge pēninge hā dem giffue skulde da sende han dem strax i sin vingaard at arbeyde Siden gick han wd der klockē sslo try oc fand nogre stonde paa torffuit orckeløse da sagde hā till dem gonger oc i myn vingaard Jeg vil giffue eder for ederss arbeyde hwad retferdigt er Saa gige de i vigaardē Frādeliss gik hā vd der klockē sslo sex oc der klockē sslo ix oc fand andre oc sagde ligerwiss til dem Der klocken sslo elleffue gick hā vd igē oc fand der andre stondēdiss Da sagde hā til dem hwi stōde i her all dagen orckeløse De suarede hānem Thii her kom ingē at leye oss Hā sagde til dem gonger oc i min vigaard Der afftenē kō sagde sāme rige mand til sin scriffuere oc embetzman kalle dem sāmen sō arbeydet haffue i vigaardē oc giff dem deriss løn begyndēdiss fra dem sō sist kōme oc till dem sō først kōme Der de kōme fram sō sist kōme da finge de saa megē løn sō dem vor loffuit der først kōme om morgenē Der de kōme fram sō først kōme om morgenē oc hagde ment at de skulde fōget mere en de andre Da finge de saa māge pēninge sō hā dem loffuit hagde Thi mwrrede de oc knwrrede mod hosbōdē sō vigaardē tilhørde oc sagde Disse sō kōme sist de arbeydede icke vdē i time. oc du gaffst dem saa megē løn sō oss der trælæde dēne gandske dag i suar hede oc byrnde Hā suarede en aff dem oc sagde. min van ieg gør dick icke vrat giorde du ey cōtract mz mig huor māge pēnige ieg dig giffue skulde. tag det dig hør til oc gack din vey ieg vil giffue den sist kō saa meget sō dig. maa ieg ey gøre

aff mit huad mig tæckiss Er dit øye ont oc awendz fult mod din ieffn cristē
for ieg er god oc mild mod hānē Saa skulle de siste bliffue de første oc de før
ste de siste Māge ere kallede. men faa ære vdualde Saa lyder lestē i sig selff

Udtydningen her paa

I Denne læst er twende merkelige artickle Den første er ath de waare 1
kallede till at arbeyde i vingaardē Den anden er at de skulle anāme 2
deriss løn om afftenē Oc begyndiss hun saa Hiēmerigiss rige Maa
ligniss ved en rig mand Det er ved gud fader som styrer oc regerer all verden
ligeruiss sō i rig mand regerer sine swene oc tienere stūs Gregori⁹ siger at mz
dēne vigaard vnderstōdiss den hellige kircke sō till hobe sambliss aff det første gregorius.
retferdige mēniske sō til vor oc til den siste sō fødiss skal. mz disse arbeydere sō
leyde waare Understondiss Doctoress prelater oc predicke fedre sō vdsende ere
aff gud at arbeyde i vingaardē Det ære at prædicke oc lære alle mēniske gudz
vilge oc bud ord oc den rette vey til hiēmerigiss rige Dēne rige mand sō sen-
de først om morgenē arbeydere i sin vingaard Det er gud fader vdsende nogre
gode retferdige mend aff første verdenss begyndelse sō Adam seth enoch oc an-
dre flere at vnderuise mēniskē salighedzenss veye til Noe flod kom offuer ver-
den Han giorde contract mz dem huad de haffue skulde for deriss arbeyde Det
vor den ewindelige hiēmerigiss glæde sō han dem loffuede for deriss løn Sidē
gick han vd der try slo der met vnderstōdiss den tiid sō forløb sig fra Noe tid
oc til Abraham kom J huilkē han vdsende Noe. Sem. Cher. thare. Abrahā
oc andre flere at lære almwen Han gick vd der sex slo Der met vnderstondiss
den tid sō forløb sig fra Abraham oc til Moyses kom J huilkē han vdsende
Abraham Jsaach Jacob oc de tolff patriarcker Han gick vd der ix slo der mz
vnderstōdiss den tid sō forløb sig fra Moyses kom oc til vor herre lod sig fø-
de i huilkē han vdsende Moysen Aron Josue oc andre dōmere oc konger pro
pheter oc prester sō sagde oc lerde dem lowen oc de x gudz bud ord sō vor herre
selff screff vdi ii sten taffler oc antuorde Moisi paa bierget Hā vdgick der xi
slo Der mz vnderstōdiss den tid sō forløbe skal fra Cristus ihesus lod sig fø-
de oc til verdē fōger ende igē J huilkē han først selff kallede hednigene oc alle
syndige mēniske mz sin benedide lerdō oc predickē at de skulle gōge i vigaar-
den oc arbeyde Det vor at de skulle gøre plict oc bod faar deriss synder Effter
hānē kallede hāss verdige apostle oc disciple dem till vigaardē Effter dem kal
lede de Hellige Doctores Augustinus. Gregorius. Jeronimus och Ambro-
sius och mange andre vtalighe helgen alle menniske til vingaarden det er till
anger och rwelse for synden Effter dem kallede andre gode predicke fedre dem
och daglige dagiss kalle dem i den hellige kircke Oc her effter kalle skulle till
dōme dag mz den hellige læst och gwdz bud ord som de lære oc sige dem meth
hwilke de skulle fōge den ewige løn i hiēmerigiss rige Om de arbeyde trolige
i vingaarden Det er at de mandelige stride mod dieffuelē verdē oc deriss eget

legeme oc holde dem aff syndẽ oc onde gerniger. Vor herre sagde til hednigene hwi stonde i all dagẽ orckeløse Som han ville sige fra første verdenss begyn= delse oc til nw oc inthz arbeyde paa sielenss oc salighedsenss vegne De suare= de Thi at ingen leyde oss Det vor at ingen profete doctor eller predicke fader kom at lære dem gudz vilge Fordi ath wor herre hagde senth israelss aff føde oc slect den hellige low oc pfeter aff huilkẽ slect han selff anãmede mandõ ꝛc. Thii sagde vor herre til disse hedninge gonger oc i myn vingard ieg skal giff ue eder huad retferdigt er Det vor gører plict oc bod for ederss synder oc leffuer effter mine budord oc vilge da skal ieg giffue eder den euige hiẽmerigiss glæde

textus

DEn Anden Artickel aff lesten er At de waare kallede at anãme deriss løn om afftenen som Texten lyder Cum sero factũ esset ꝛc. Der meth maa vnderstondiss den yderste dõme dag paa huilken alle retferdige och gode menniske kalliss at anãme den ewige løn i hiẽmerige ꝛc. Da siger denne rige mand til sin scriffuere eller embetzman Det er gud fader siger til gudz søn sõ han vdsende til verden at igenløse mẽniskene fra diffuelen oc lære dem salig= hedzenss veye Kalle arbeyderne oc giff dem deriss løn Och begynde fra dem sõ sist kõme Det er aff hedningene som kõme sist til troen i den helllighe kirckiss første begyndelle Men iøderne bleffue meste parten stadige i deriss vantro och forblindelse Den tiid de kõme fram ath anãme løn som kõme der yi slo Det vor hedningene Da finge de saa stor løn som de der kõme først Der de kõme som først om morgenen kõme i vingaarden Det wor iøderne som hagde tient vor herre fra første de finge den gamble low Da mente de at de skulle fonget mere løn Thii at de regnede hedningene w verdige till at de skulle fonge saa god løn som de Der de finge icke mere løn en hedningene Da knwrrede de oc mwrrede Dette skede i den hellige kirkiss første begyndelse Der iøderne saage at wor herre giorde saa stor naade met hedningene som met dem som Sancte

Actuum vi ca.

Peder scriffuer Actuũ vi ca. Crescente nũero discipulorũ factũ est murmur ꝛc Den tiid vor herriss disciple bleffue mãge da begynte de greker at mwrre mod de hebraiske Vor herre kallede i aff dem til sig (mz dẽne vnderstondiss al ho= ben) Oc sagde Myn ven ieg gør dick icke wreth Maa ieg icke giffue myn naade hwem ieg vil Der er engen w reth paa færde hwor min naade er Vor ieg ey enss met dig hwad ieg dig giffue skulde Det vor min naade her i ver= den oc den ewindelige glæde effter døden i hiẽmerige Tag det dig hør til och gack Det wor Ath iøderne anãme skulle den naade de hagde fortient i det de trode paa profeterniss ord oc spaa dom at Cristus kõme skulle Oc de leffuede effter den low som Moyses dem lærde Han sagde siden Jeg vill giffue denne som sist kom saa meget som den første Der mz mente han hedningene som før tiente aff gude oc waare nylige omwende til troen Ligerwiss sõ iøderne waa re och nylige omwende fra dem gamble low Maa ieg ey gøre aff mith hwad ieg wil Som han ville sige maa ieg ey giffue min naade huem ieg vil oc dem som hende fortiene Eller er dit øffue i skalk. som han vilde sige det kõmer aff mẽniskenss wanskelse oc wforstondelse at de icke besinde kwnde at ieg er god

i min ewindelige varelse thii kã ieg aldrig gøre ilde eller wretferdelige Saa skulle de siste bliffue de første Det wor hedningene som waare forsmaade aff iøderne de waare omwende till troen oc leffuede gandske gudelige Oc de første skulle bliffue de siste Deth wor iøderne som serdeliss vdualde waare første aff gwd De bleffue siden forsmaade aff hãnem for deriss vantro skyld. De ere mange som kallede ere Det er til den hellighe tro Men faa ere vdualde Der met vnderstondiss at gandske faa aff iøderne trode paa wor herre och mange aff dem som trode kaste troen igen meth det første

Met dẽne vingaard vnderstõdiss rettelige den hellige kirke for Trende honde sag skyld Først for hendiss fundemente skyld som ligness ved faste røder Thii at ligerwiss som en god vingaard haffuer stadelige sine røder rodfeste i blant stenene Saa er oc den hellige kirke stadelighe fwndered paa en sten som er Cristus som Sanctus Matheus scriffuer i sit vii ca. Flauerunt venti &c. Der blesde stor storm och fald swarlige paa den hellige kirke men hwn fald icke fordi thii hwn vor fwnderet paa en fast sten Anden sag er Thi at de grene som skæriss aff vinen de ære vnyttelige vden till at brende Saa ere oc de mẽniske ligerwiss vnyttelige som skæriss oc vdelyckiss aff den hellige kircke met dom oc band for deriss wlydighedz eller ondskab skyld Oc de dwe inthz Vden til ath brende i den ewindelige pine Som der stonder Eze. xv ca. Quomodo lignũ vitis inter ligna siluarũ &c. Ligeruiss som iegh lod vintræ brende i ilden blant andre træ saa skall ieg lade dem som bo i iherusalem det er alle onde for herdede mẽniske som till ere brendiss oc forteriss i den ewindelige heluediss ild oc pine Tredie sag er for vinenss sødme skyld Thii at vinhaffuen giffuer alenste god vin Saa giffuer oc den hellige kircke oc gode prædicke fedre som ere i hende alle cristne mẽniske den ewindelige salighedz vin oc drick til deriss siele Det er gudz ord oc lerdom mz hwilke de skulle bliffue salige til ewig tiid effter denne verden. — Matthei vii ca. / Eze. xv ca

Vor herre ligniss oc selff ved i vingaard Som sancte Hanss ewangelista scriffuer i sit xv capittell aff vor herriss mwnd sigendiss Jegh er eth vintræ oc i ære myne qwiste sagde han till sine apostle Hanss vin det wor hanss dyrebar blod som han vdgaff aff hanss benedide legeme longe fredag for wor salighedz skyld Hanss vin wor oc røth oc parsset aff hãnem paa det hellige korss Som Esaias scriffuer i sit xiiii ca. At hanss verdige engle sagde til hannem der han op for til hiẽmelss effter sin opstondelse Hwi er din klædebon saa rød som deriss pleger ath vere der persser rød vin Han suarede Thii iegh trycthe persen all ene och der wor ingen som mig hialp Aff dette vin vill han giffue alle rwndelige i hiẽmerigiss rige som her i werden arbeyde i hanss vingaard Det er dem som gøre plict och bod for deriss synder och leffue erlige och skellighe och øffue dem i gode gerninger — Johannis xv ca. / Esaias xiiii ca.

Denne rige mand som kallede arbeydere i syn vingaard atskillighe time paa dagen Deth er den alsommectiste gwdh som kalder syndighe menniske till penitentz ath de skulle gøre plict oc bod for deriss synder Sõme

kalder han om morgenen først klocken slar i naar deth dagiss det er de sō han
kalder i deriss barndom met gode tancker och indskydelser at de skulle offuer-
giffue denne forfengelige verden oc tiene hannem all eniste J denne time kal-
lede wor herre Sanctum Nicolaum och sanctum Dominicum Sōme kal-
der han naar iii slar naar solen oprinder oc begynder at verme Det er de som
han kalder i deriss vngdom Naar de haffue forstond oc fornymstighed Och
naturen begynder ath vermess till legemelige begærelser och velløst Och wor
herre giffuer dem da gode indskydelser i deriss hierter ad de skwlle gøre peni-
tentz for deriss synder J denne time kallede han Sanctum Franciscum och
Sancte Pouild apostell Somme kalder wor herre naar vi slar Det er naar
de ere komne till deriss laffue alder oc ere mand voxtne Och han giffuer dem
da fuldkōmelig act oc meningh till at de ville bliffue stadelige i eth erligt leff-
nid och tiene hannem och gøre penitentz for deilss synder J denne time kalle-
de han Sanctum Bartolomeum oc Sanctum Mattheum apostler Sōme
kalder han først ix slar Deth er dem som han kalder i deriss alderdom fra de
ere feretywe aar och till de bliffue trysynss tywe aar gamble och giffuer dem
styrcke och naade till ath fuldkōme deriss penitentz J denne time kallede han
Sancte Pædher oc Sancte Andriss hanss broder fra deriss garn thii de vaa-
re ii fiskere Somme kalder han først xi slar Det er dem som han kalder paa
deriss yderste alder dom naar de stunde mod døden Oc dem straffer hā for de
haffue stondet all dagen orckeløse det er ath de haffue væred all deriss liffuis
tiid forsømmelige oc icke giort penitentz for deriss synder Oc ey helder leffuit
retferdelige eller øffuit dem i nogre godhe gerninger effter hanss bwd ordh Her
maa hwer mercke vor herriss store vbegribelige milhed och barmhertighed ath
han oc kalde vil gamble mēniske i syn vingaard Det er till penitentz oc plict
at gøre for deriss synder Oc han vil siden giffue dem lige megen løn met dem
som først komme i vingaarden Det er den ewidelige glæde i hiēmerigiss rige
for vden ende Jegh vil sige ether i iertegen om i bonde pige som tiente for syn
klæde oc føde oc alligeuel arbeyde trolige i vor herriss vidgaard mz penitentz
och sine gudelige bøner Och fick der faare den ewindelige løn i hiēmerige

Et iertegē ō i bōde pige sō vel arbeyde i vigordē

I læse ath der wor ii gwdelige mwncke som vaare vdsende
ath predicke och lære enfoldighe menniske salighedzenss ve-
ye till hiemmerige En dag som de waare paa vegn lagde
den elste sigh till søffnss ath hwile sigh Men saa den yng-
ste en ganske deglig skare gonghe fram faare dem. ingen
talede aff dem vden en han sagde spør mig ath noget hwad
digh løster saa spwrde han Hwo den alder degliste Jomfrw waar som de ii
deglighe vnge mend lædde och Hwort hwn wilde gonghe meth den alder

klariste skare Han swarede hānem oc sagde Det er hiēmerigiss drotning iomfrw maria som gonge vil til denne neste landz by meth denne hiēmelske skare till en bondiss tieniste pige som nw skall dø Samme broder forwndrede storlige ath gwdz moder aff syn store ydmyghed ville verdiss till ath fare ned till iorden till i fattig tieniste pighe Thii op vacthe han sin stalbroder och sagde hannem denne spwn De ginghe till byen och spwrde i hwad gaard den pige laa sywg Der de komme indh till hende da bad hwn den elste ath han ville høre henniss scrifftemaall Der deth wor giort da vilde han icke aff løse henne met minde en hwn sagde hannem hwad tieniste hwn giort hagde hiēmerigiss Drotning men hun kom til hēde mz den store engle skaare oc han sagde hende den sin hanss stalbroder seet hagde Hwn suarede hannem mz i ydmygt hierte och sagde Jeg haffuer bewared myn Jomfrudom siden ieg vor fød aff min moderss liff Oc ieg lessde hwer dag mine tyder oc halff tredie synss tywe Aue maria Jomfru marie til loff at hun ville verdiss til at beskerme mig fra dieffuelen i min dødz time oc beware min siell oc Jeg hagde aldrig saa suart arbeyde at ieg min lessning forsømede Jeg klædde mig aff det ieg fik til løn. Hwad der offuer løb det gaff iegh fattige folk Saa løssde han hende aff sine synder oc gaff hende det verdighe gwdz legeme strax hwn wor død anāmede Jomfru maria oc de hellige engle henniss siel oc førde hende op til hiēmerigiss glæde som hun skal haffue løn for sin tieniste til euig tiid Wiid ath kōme &c.

Si chredere fa... est.

Dominica in sexagesima

Den søndag faare fastelagenss søndag

Epistola ad corin.xi.ca. Fres libēter suffertis

Denne Epistell screff den verdige Apostell Sancte Pouild till dem som bode i en megtig stad hed Corinthus Och stonder hwn i hanss xi capittel Oc lyder saa paa wort maall

BRere brødre i lide gerne offnerdadige och vanwittige mennniske hoss eder En dog ati skulde selffue ware vise oc fornymstige J lide dem hoss eder som ville gøre eder till træle vnder den gamble moisi logh som framfaren er Och de leffue kræselighe aff ederss mad och dricke De anamme ederss gaffuer och swighe eder meth falske lerdom J lyde ath de ophøffue dem offuer eder Thii ath de ere komme aff Abrahamss slect och i are hedningene Deth breyde de eder obenbarlighe i ederss nerwerelse Dette siger iegh eder Thii ath de forsmaa ether ati icke ere saa høybaarne som de

Ligerwiss som wii icke hagde och aarsage till ath rose oc sige oss aff det sāme slecte om oss tecktiss en dog at ieg nw skall tale vanwittelige Huor nogen aff dem roser sig aff sine foreldre saa ville oc ieg rose mig om det waare tilbørligt De ære Hebraiske saa er oc ieg De ere komne aff den hellige Patriarcke Jacob Saa er oc ieg De ære abrahamss aff føde Saa er oc ieg De sige ath de ære Jhesu cristi tienere Saa er oc ieg Jeg siger disse ord ligeruiss som et daarligt mēniske Thii det er ingen visdom at rose sig selff Jeg nødiss dog til ath sige sandingen At ieg er yppermere cristi tienere en nogen aff dem Jeg haffuer ledet ydermere vedermod i hanss tieniste en nogen aff dem Jeg haffuer wæred haardelige kast vdi mange torn fordi ieg predickede det hellige ewangelium i onde mēniskess neruerelse Jeg haffuer offte været plawet oc slagē offuer maade Offte haffuer ieg væred i dødz fare. Fem gonge haffuer iegh væred neder lagd for iøderness føder oc hwer gong fick ieg nitten oc tywe sware slaw paa mit legeme Jeg haffuer væred iii gonge hustrugē aff hedenske høffdinger En tiid sloge Jøderne mig saa haardelige met stene At de droge mig vdh aff staden och menthe at ieg hagde væred plat død Tre gonge wor ieg skib brøden Jeg waar nat oc dag i stor haffuiss nød och liffs fare der som haffuit er alder dybest Jeg waar offte veyfarendiss fra i land oc til eth andet. Fra en stad oc til en anden. Fordi ieg ville kundgøre oc predicke den hellige læst vit om verden Jeg hagde offte stor liffuis fare om vinteren aff suart vandløb sō da pleger at være Jeg hagde stor fare aff røffuere oc aff mine egne slectinge iøderne som ieg er fødder aff Jeg vor offte i stor fare aff andre hedningene Jeg vaar i stor fare vdi staden som den menige almwe vor reysd mod mig oc alle begære de at dræbe oc sla mig i hiel fordi Jeg predickede i Jhesu naffn Offte vor ieg i stor liffuis fare for sø røffuere Oc waar ieg ydermere i fare aff et swigefult oc ont selff skaff som lode sig være mine venner vdwortiss oc vaare mig hadske oc onde indwortess Jeg haffuer idelige swart arbeyde mz mine hender for legemenss føde och lider megen fattigdom her i verden Jeg lider megen væcth vdwertiss meth mit arbeyde oc indwertiss met mine idelige bøner til gud Jeg lider hwnger oc tørst kwld oc frost aff nøgenhed For vden dette som ieg haffuer nw sagt eder at der er vdwertiss paa mit legēme Da haffuer ieg suar omhygge indwertiss i min siel oc samwittighed for den hellige kirckiss menighed oc beder mine gudelige bøner for hende til gud at han vil beskerme hende Huo er den som begynder at twile paa den hellige cristelige tro At ieg ey stray sørger i mit hierte for hanss synd oc vāwittighed Hwo er den som synder oc bliffuer beskæmet paa sin siel aff ont selff skaff At ieg ey stray ypncker offuer hannem oc græmer mig i mit hierte Men ieg nw skal rose mig selff Da maa ieg rose mig aff de artickle som høre til min skrøbelighed och armod och icke som falske apostle som hoss eder ære oc sige dem at være ihesu cristi apostle och ære dog icke De rose dem aff deriss hellige faareldre Den hēmelske Gud vor herriss ihesu cristi fader i gwddōmen som er benedidet ewindelige han ved at ieg icke lywer At kong Arethiss foget som wor i damasco J den stad saa kalliss

Han lod tage vare paa mig meth vebnede mend for alle porte oc i alle stræde i
staden at han kwnde fanget oc grebet mig oc andwort mig iøderne Men fat
tige cristne menniske de vndsette mig om naten saa iegh vnd kom i gennem i
vindwe oc vor siden wonden offuer mwren i en kwrff oc der mz vndflyde ieg
den vmilde høffdingen At ieg roser mig selff det giordess icke behoff paa min
egne vegne Men det gør ieg for ederss nyttelighed emod de falske apostle som
i haffue hoss eder Nw vil ieg tale om den syn och obenbarelse som komne ære
aff den alsōmectiste gud Jeg ved eth mēniske som haffuer anāmed ihesnm oc
den hellige cristelige tro Huad helder det vaar met krop oc siell eller met sielen
all eniste det er mig icke viderligt Den alsōmectiste gwd ved oc Ath det sāme
mēniske waar nw xiiii aar siden taget oc førth op i den øwerste hiēmel men
huad helder det waar met sielen all eniste det ved den alsōmectiste gud oc icke
ieg Det sāme mēniske vor opført til det hiemelske paradiss oc hørde oc fornā
der mange gudz lønlige ord om guddōmen som inthz dødeligt mēniske mwe
ligt ær at sige eller vdtrycke kwnde i nogen maade Saadanne ting maa ieg
rose aff . oc icke mig selff Vden at ieg glædiss til den ewindelige ære oc salig-
hed som mig tilstwnder i hiēmerige . For den sorg plawe oc modgong sō mit
legeme lider her i werden Er det saa at ieg mig roser Jcke er ieg fordi daarlig
oc vanwittig Fordi ieg gør det icke forfengelige eller for min egē skyld Men
ieg siger det som sant er Dog vil ieg maadelige loffue mig Paa det ath ingen
skal tencke at ieg mig roser forfengelige offuer det som mand seer daglige paa
myn omgengelse i blant andre menniske Eller offuer det som mand hører en-
foldelige aff myn kennedom Men paa det ath saadanne høgtidelige obenba-
relser skulle icke drage migh til høfferdighed ath forsmaa andre syndige men-
niske Da haffuer gud tilladet at det onde sendebud som er dieffuelen aff helue
de frister oc plawer mig met vkyskelige begærelser at han der met besmitte oc
forderffue kunde myn siell Thii bad ieg myn gud oc herre tre gonge Ath den
dieffuel met sine onde fristelser maatte fly fra mig Vor herre swarede mig oc
sagde Dee er nock at du haffuer myn naade Thii ath ædele dygder de fwld-
kōmess i eth menniske naar han twingiss och strider mod syn egen skrøbelig-
hed Fordi vill iegh gladelige lide plaffue och stonde emod saadanne fristelser
oc myn skrøbelighed Paa deth at Jhesu cristi naade oc miskwnd maa bliff-
ue fuld kommed i migh och icke formindskess

Euā. Luce viii ca. I.i.t. Cum turba plurima

Denne lest scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas
i sit viii capittel Oc lyder hwn saa paa waart mall.

EN tiid som megen almwe saffnediss om kring vor her
re oc mange aff stederne skyndede dem oc ath kōme till
hannem Da sagde han dem merkelige ord meth denne effter

lignelse En mand gick wd at saa sin sæd Som han saade da falt sompt aff korned hoss vegn Oc det bleff traad bort oc sompt der aff ode fuglene i væred Sompt fald paa stene strax det op voxte da vissnede det bort thii det hagde icke naturlig vedske Sompt falt i blant torne der de opvoxte da fordreffue de kornet Som falt i god iord Det voxte vel oc gaff hundrede fold frwct aff sig Hwo der haffuer ørn han høre och giffue acth paa disse ordh Hanss hellighe Apostle de spwrde hannem at hwad denne effther lignelse betyde Han suarede Eder er giffuit ath forstonde den hellige lerdom som hører til den euige salighed Men andre vanwittige mēniske oc iøde høffdinge de skwlle haffue saadanne efftérlignelser ath de baade see oc icke see Och høred och icke forstondet Men dette er efftérlignelsen met syn vnderstondelse Sæden er gudz ord Den som fald hoss vegn Det er de mēniske som hører gudz ord oc dieffuelen kōmer strax och aff sletter dem aff deriss hierte ath de icke skulle tro och bliffue salige Det som fald paa stenen Det betegner de mēniske som gladelige høre gudz ord men de ære icke stadelige i deriss hw oc hierte Fordi ath de tro til en tiid strax de fonge fristelse eller rædsel saa kaste de troen igen Det som falt i blant tornē Det er de som høre gudz ord men verdenss rigdom forfengelighed gerighed oc offuerflødighed sletter dem aff deriss hierte och qwelyer dem aldeliss Saa de gøre ingen frucht aff dem oc komme deriss siele intid til gaffnss till den ewindelige salighed Men den sæd som falt i god iord Det merker de menniske sō meth i got oc renligt hierte høre gudz ord och beware dem inderlige och fonge stor fruct aff dem i deriss tolmodighed

4

Explicatio huius Evangelii.

Udtydningen her paa

HEr skall hwer mercke trende Artickle aff denne hellighe læst Først Den efftérlignelse som wor herre sagde iøderne och den store almwe som til hānem kōme Den Anden Artickel er at hanss disciple begærede aff hānem at han dem sige vilde huad der vnderstondiss skulde meth den efftérlignelse den Tredie er ath han vdtyde dem sāme efftérlignelse Textus Exiit qui seminat Vor herre sagde Dēne efftérlignelse til almwen der han vor xxxii aar gammel den første dag i abrild maaned som vor om i løffuer dag At en mand gick vd at saa sin sæd Det vor Jhesus cristus gudz leffuende søn hā vdgick aff iomfru mariess alder clariste iomfruelige liff her til verden At saa syn sæd dhz vor at predicke oc lære den hellige cristelige tro oc kende mēnisken salighedzenss veye til hiēmerige Han sagde sine ord oc lerdom obenbarlige saa vel for onde som for gode Som aff sæden falt hoss vegn oc troddiss bort Det vor sōme aff hanss hellige ord fulde paa løssactige menniskess hierter som en føge ting actede dem thi bleffue de strax aff slette aff onde fristelser oc begærelser som de hagde til synden Sompt Ode fwglene i væred Det wor diefflene

textus

som friste mēniske met høgferdighed thii ath høfferdige mēniske de ophøffue
dem altiid offuer andre oc pwste blæse oc buldre som vared oc ville vnder tryc-
ke andre at de skulde ingē lige haffue Oc det gøre de effter deriss herre oc kon-
ge som er dieffuelen i heluede som Sancte Hanss scriffuer i sit xii ca. sigendiss Johannis xii ca.
Ipse est rex super omnes filios superbie Dieffuelen er konge offuer alle høffer-
dige mēniske Sompt fald paa stenene Det er de som gladelige høre gudz ord
men de kōme dem icke lenge i hw thii aff slettiss de strax och forglømess naar
de haffue hørt dem Fordi ath de haffue ingen kerlighed til gwd Sompt falt
i blant tornene Det vor blant de mēniske som forblindede waare aff gerighed
oc denne verdenss forfengelighed och inthz skøtte vden ath samble rigdom till
hobe Her met merckiss besynderlige iøderne som waare offuer maade gerige i
det gamble testamente oc ære en nw saa paa denne tiid Thii brwge dhe oben-
barlige oger De haffue och mange stalbrødre i blant cristne menniske nw diss
vær som bruge oger. gøre de det icke saa obenbarlige som de da gøre De det al-
ligeuel hiēmelige oc forkaste deriss arme sielæ der meth thi det er i stor dødelig
synd Sompt aff sæden falt i god iord Det er gudz ord som gode enfoldige oc
retferdige mēniske høre och gēme oc beware dem idelige i deriss hierte oc leffue
effter dem Thi gør den sæd hundert folt fruct aff sig igen Det er de som øffue
dem i digdelige gerninger oc tiene gud xmygelige oc kende oc lære andre meth
dem huorlediss de forwerffue skulle hiēmerigiss rige Fordi skal hwer predicke-
fader oc sogneprest tage got exempell aff vor herre och predicke och lære andre
stedsse gudz ord En dog at han seer oc merker at icke mānge aff dem som dem
hører ville legge dem paa hierte eller leffue retferdelige effter dem han skal dog
gøre der till saa meget som hannem mwelıgt er Ath den fierde part aff hanss
sæd som er gudz ord kwnde gøre nogen fruct aff sig Han møster icke syn løn
som hannem bør at haffue for lin vmage aff gud alligeuel at de ere forsøme-
lige som hanss lerdom høre oc mercke skulde Textus Qui habet aures Vor textus
herre sagde hwo som haffuer øren han høre oc merke disse ord Her offuer scriff-
uer Sanctus Hieronimus Ath hwor som helst disse ord findess i scrifften Da Jeronim9.
skall hwer vide ath der skal vnderstondiss och merckiss andet meth ordene en
de lyde i dem selffue

DEn anden Artickel i læsten er at vor herriss discipsle spwrde hannem
hwad der forstondiss skulde met denne effterlignelse Her offuer scriff-
uer Sanctus Marcus ewangelista i sit iiii ca. Ath de icke spwrde Marci
haunem strax at der han predickede eller men iøderne oc almwen wor til ste- .iiii ca.
de Men siden de kōme enlige i hwss meth hannem Da begærede de ath vide
huad der meth merckiss skulde Han swarede dem oc sagde Eder er giffuit at
forstonde den lerdom som hør til den ewige salighed Thii at han hagde giff-
uit dem mere visdom en de andre at de skulde predicke och lære alle menniske
den cristelige tro oc salighedzenss vexe effter hanss død oc opfarelse til hiēmelss
Textus Ceteris autē in parabolis Men han talede til den menige almwe
oc till de vantro dynckel gode phariseer oc iøder met fortacthe ord som stonde

i forneffnde effterlignelse at de icke skulde forstöde dem thii de waare icke diss verdige fordi at de saage vor herriss vnderlige gerninger och iertegen som han giorde oc sagde at han dem giorde met dieffuelenss mact oc konst de hørde vor herriss predicken oc lerdom som wor lige meth de hellige och gode lerdöme som Moyses oc Profeterne dem føre lærd hagde aff wor herriss besynderlige ind- gydelse oc naade dog kunde de icke alligeuel och ey helder vilde forstonde dem thii ath de vaare forherdede i deriss vantro oc ondskaff Den Tredie Artic- kel aff læsten er at vor herre vdtyde sine discipel den effterlignelse som klarlige forscreffuit stonder thi gørss det icke behoff ath tale nw der mere om &c.

Sanctus Vincencius scriffuer offuer denne hellige læst och ligner wor herriss fødelse oc leffnid ved denne sæd oc siger at naar nogen mand vil saa god sæd aff hwilken han hobiss ath fonge mangfoldelige och god fruct igen Da vduelger han den reniste oc beste iord hã finde kand Saa giorde och gud fader i hiëmerige Han bide i fem twsinde aar och mere til han fand den alder reniste iord som vor Jomfru mariess kyske oc rene legeme thii hwn vor for vden all synd oc smytte J Hwilken han saade sin sæd den tiidh han bebude hende met gabriel engel ath hun føde skulde gudz søn ihesum till verdẽ huilkẽ sæd siden gaff vtalig fruct aff sig igen Det vor de hellige apostle gudz disciple alle andre hellige mend oc hellige iomfruer oc alle andre gode ret ferdege cristne mẽniske ehwad helst stat de waare och ære vdaff Denne sædh falt først hoss vegn Thii vor herre vor fød vdi en stold hoss en almindig vey oc stræde oc der vor sãme sæd traad vnder føder det er han vor forsmaad och foracted aff iøderne som icke ville tro ath han vor gwdz søn Som aff sæden ode fwglene Der met maa vnderstondiss de hellige tre konger som kõme snar lige ligeruiss som fwle der flwge At de ville bede at offre till hannem de fore i xiii dage i helt aarss reyssning som Stũs Augustinus scriffuer Sompt falt paa stenene Der met vnderstondiss at iøderne vilde offte stenet vor herre i hiel men han omgickiss met dem Det visnede bort Det vor gwdz ord och lerdom som han dem lerde de bleffue icke rodfeste i iøderniss hierte fordi forginghe de En dog at de selffue tit sagde om hannem Sandelige er han en sand Profete som skal kõme till verdẽ Alligeuel fulde de strax aff den mening igẽ Sompt falt i blant tornene Der met vnderstõdiss hanss beske pine som han hagde der de kronede hãnem met den hwasse torne krone Sompt falt i god iord der mz vnderstondiss hanss verdige legeme sõ begrawet vor i iorden Det giorde hun- drete folt fruct aff sig der det op voxte Der mz vnderstondiss at han effter sin hellige opstandelse aff døde frelste de hellige forfedre Adam oc Ewe Patriarc ker oc pfeter oc alle andre retferdige mẽniskiss siele sõ vore i heluediss forborg.

Sanctus Gregorius siger At met denne sæd maa oc vnderstondiss al- misser som nogen giffuer i gwdz naffn Om hwilke Sancte Pouild scriffuer ad corin. ix ca. Qui parce seminat parce et metet Hwo som lidet saar han fonger lidet at høste igen Sompt falt hoss vegn der aff Der merckiss de met som syndelige och vnyttelige fortære det de fonge i gwdz naffn Sompt

[Margin, handwritten: En dyrebar Sæd Som vor Christus]
[Margin, handwritten: Saaet, vdi den reniste Jord som vor Jomfru Maria Liff]
[Margin: augustinꝰ]
[Margin: Paulus ad corin. ix ca.]

falt paa stenen Der merkiss de met som ere vtacknēmelige mod gud for hanss velgerninger som han dem giort haffuer Oc sāmeledis mod menniskene som dem gør noget gaat Sompt falt blant torne Der met merkiss alle som haffue formegen vilge til verdenss rigdom Oc Alle prelater prester och mwncke som vskelige forthære den hellige kirckiss gotz oc renthe som de haffue. mz offuerdadighed i klæder oc i offuer flødighed met kræssne ræther oc kaastelige drick Hwilket dem bwrde at skiffte blant fattige folk saa meget som der offuer løber til deriss skællige klæde oc føde och anden nøttørtighed Sompt falt i god iord Det met maa merkiss den renthe som gode retferdige menniske haffue oc gøre gwdh loff och ære der aff och holde icke mere hoss dem En dem gørss behoff till deriss nøttørtighed oc giffue det andet i gudz naffn fattighe stackarse till deriss føde oc legemenss nøtthørtighed

Et iertegē om i bōde sō icke ville høre predickē

VI læse i iertegen at det vor i bonde som icke ville høre gudz ordh eller predicken Naar presten gick i predicke stolen Da gick han vd aff kircken Och bleff paa kircke gaarden eller anden stedz der hoss oc snackede oc vaskede met andre bønder saa lenghe predicken warede Hanss sogne prest straffede hānem tit oc offte der faare oc raadde hānem kerlige at han skulle høre oc mercke gwdz ord och tencke paa sin sielss salighed och ey giffue andre ont exempel oc effterlignig til at forsmaa gudz lerdom Han ville inthz bedre sig och ey helder acthe hanss ord Men han bleff forherdet i sin ondskaff oc vlydighed Om siger bleff han swarlige siwg oc begerede ath presten skulle høre hanss scrifftemaal thi han reddiss at han skulle dø Men han giorde det icke aff den kerlighed han hagde til gud Eller at han sig bedre ville i framtiden mod hannem Siden bleff han død i sāme siwge Der de kōme i kircken met hanss legeme oc begynthe siele messe oc gudz tieniste for hannem ~~Da drog wor herriss billede som hengde paa det hellige korss sine hender aff naglene oc stoppede fingrene i sine øyn saa alle~~ mēniske saage det obenbarlige som der til stede waare Der paa forwndrede dem gandske storlige hwad det betyde skulde Da sagde deriss sogneprest vide i hwad tegen dette er De sagde ney Han swarede I skwlle vide i sandhed ath denne mandz siell er i helwediss pine oc diefflene haffue vold offuer hende till ewig tiid thii løcker wor herriss billede som er aff træ sine ørn igen ath han icke høre skall det wii bede faare hānem Thii han icke før vilde høre predicken och hanss ord men han wor leffuende Jegh forbiwder eder ydermere ath bede faar hannem thii at ingen kan frelsis aff helwediss pine saa lode de aff at bede oc førde hanss krop aff kircken oc begroffue hannem paa i vildene marck for vskelllighe creatur och bæst thii han wor icke verdig ath bliffue i vid iordh der som bediss daglighe for alle cristne

Miraculum Magnum.

siese Her skulde de alle tenckte paa som icke ville høre predicken och gudz ser-
dom Heffner vor herre icke obenbare paa dem her i verden da er det befrycten-
diss at han vil heffne ewindelige paa dem effther døden

Dñica in quiquagesima. Fastelagenss søndag

Epsa ad corin.xi. Ires si liguis hoim loquor

Denne Epistell screff den hellige apostel Sancte Pouild
till dem som bode i en stad hed Corinthus och stonder
hwn i hanss xiii capittel Och lyder saa paa danske

BErre brødre talede ieg met alle menniskiss twnger
och met alle engless och haffuer ieg icke kerlighed
da er ieg ligeruiss som en malm eller klocke der løstelige
lyder eller klinger Kwnde ieg oc Profetere sige och spaa
tilkõmelige ting Wiste ieg oc alle hẽmelige och vnderlige figurer aff det gam-
ble testamẽte Oc all den visdom som til er Hagde ieg oc den hellige tro so ful-
kõmelige at ieg kwnde sette oc flytte biergene hwort ieg vilde Oc haffuer ieg
icke kerlighed da er det inthz bewent met mig Giffuer ieg fattige folk alt det
ieg haffuer Och giffuer ieg mit legeme veluillige till pine och lader det brende
Oc haffuer ieg icke kerlighed da hielper det mig inthz Kerlighed er tolmodig
och velwillig Kerlighed haffuer ingen awend i sigh Kerlighed gør ingen ger-
ning fortredelige Hun behindrer ingen gode gerninger Kerlighed høfferder sig
icke Hwn forsmaar ingen Hwn acther icke all eniste sit æget gaffn Hwn for-
haster sig icke Hun tẽcker icke at gøre ilde Hun glædiss icke aff synd eller ond
skaff Hwn glæder sig mod sandhed Hwn bær tolmodighe all ting Hwn tror
alt det som gaat er Hwn haabiss til alt det som got er Hun lider tolmodige al
modgong Kerlighed forfaress aldrig Hwad helder Profecierne fulkõmess Oc
alle twngemaall vendiss i eth twngemaall och all verdenss visdom forfariss
Wii kende vor herre Men icke fulkõmelige Oc wii profetere oc spaa tilkõme
lige ting men icke fulkõmelighe Naar den ting kõmer som fuldkõmelig er da
skal den ting forfare sõ w fulkõmẽ er Den tid ieg vor vng da talede ieg vfor-
nymstelige sõ børn plæger at gøre ieg forstod sõ et barn pleger at forstõde Jeg
tencthe forfengelige ting som børn pleger ath tencke Nw siden ieg er bleffuen
mand Lagde ieg børnlige gerninger vd aff Wii se nw i denne verden oc ken-
de gwd formedelst hanss deglige creatur ligerwiss som wii hannem saage i en
spegel Men naar wii kõme till hiẽmerige da skulle wi see hanss clare ansict
met waare øgen Nw kender ieg gud Men icke fulkõmelige . Men i hiẽme-
rige skal ieg kende hãnem fuldkõmelige som ieg oc haffuer kent hannem Vor
tro hob och kerlighed bliffue stedsse Dog er kerlighed størst i blant disse tre.

Udtydningen her paa

SAncte Pouild loffuer kerlighed oc i det raader han alle cristne mēniske at de skulle haffue kerlighed til gud oc til deriss ieffn cristen oc lyder hun meget met den hellige læst sō falder i dag J huilkē der taliss om vor herriss pinelse huorlediss hā vor for raader hustrugen kroneder oc korss fester for den store vbegri-belige kerlighedz skyld som hā hagde til mēniskene sō Sanc-te hanss scriffner i sit xv ca. Maiorem charitatem nemo habet Engen haffuer større kerlighed en den som giffuer sin siel vd for sine vēnerss skyld Thi taler Sancte Pouild i dag i dēne epistel om kerlighed Oc siger oc lærer oss aff hē-niss store krafft nytteligħed oc godhed som hun haffuer mz sig sigendiss Vaa-re det saa at ieg talede meth alle mēniskiss twnger som er paa iorden oc meth alle engliss som er i hiēmelen oc haffuer ieg icke kerlighed til gud oc min ieffn cristen Da er ieg ligerwiss som en malm eller klocke der klinger oc lyder høyt oc andre haffue løst oc nytte aff hēniss lyd oc hun haffuer selff skade thii hwn slidess oc fortæress der aff Kunde ieg oc spaa oc sige aff vor herriss tilkōmelige oc vnderlige gerninger Oc hagde ieg al den visdom som er i hiēmelen oc paa iorden oc kunde ieg gøre alder største vnderlige iertegen met den hellige tro oc haffuer ieg icke kerlighed til gud da er det inthz bewent meth mig Er det saa at ieg giffuer fattige folk alt det ieg haffuer paa iorden Oc lader ieg mit lege me pine och stege som Sancte Laurentz giorde oc haffuer ieg icke kerlighz da hielper det mig aldeliss inthz till den ewindelighe salighed Kerlighed er tol-modigh thii ath hwo som haffuer kerlighed till gud han lider tolmodighe all genwordighed oc pine kerlige for hanss naffn skyld Kerlighed er velwillig til ath gøre gode gerninger som gwdh kan fonge loff aff kerlighed haffuer engen auind i sig kerlighed behinder ingen gode gerninger Den som haffuer kerlig-hed til gudh han høfferder sig icke offuer sin ieffn cristen naar verden gonger hannem medh eller han er lycksaligh Han forsmaar ingen. ✿ Den anden part aff texten er klarlige nock vdsat saa det gørss icke behoff at vdtyde han-nem nw ydermere paa denne tidh

Johannis xv ca.

Euā. Luce xviii. In i.t. Assūpsit ihūs duodeci

DEnne hellige læst scriffuer Sanctus Lucas ewāgelista i sit xviii capittell. Oc lyder hwn saa paa wort maall

EN gong tog vor herre sine tolff apostle till sig oc sagde til dem kōmer wii ville gonge op til Jheru salem Thii at alle de ting som screffne ere aff Profeter-ne om menniskenss søn de skulle nw fuldkommess Han

ſkal forraadiſſ i iødernеſſ hender Han ſkal beſpottiſſ hwſtrwgiſſ oc ſpøttiſſ i ſit anſict Naar de haffue huſtruget hannem da ſkulle de ſla hānem i hiell oc han ſkal opſtonde igen aff døde tredie dagen Hanſſ apoſtle forſtode inthz her aff oc de viſte icke helder huad han menthe her meth Der han kom paa vegn til en by kaldiſſ Hierico da ſad der i blind mand hoſſ vegn oc tygde Der han hørde den ſtore ſkare gonge fram for ſigh da ſpwrde han hwad der paa ferde wor De ſwarede hannem ath Jheſus nazarenus gick der fram Saa roffte han høyt oc ſagde O iheſu ſom fødder er aff dauidz ſlect miſkūde dig offuer mig De ſō ginge fram for hānem de ſtraffede hānem oc bade ath han ſkwlde tye Hand roffte diſſ mere oc ſagde O iheſu miſkunde dig offuer mig Jheſus bleff ſtondendiſſ och bød ath de ſkulde lede hannem till ſig Der han kom da ſpwrde han huad han begærede Han ſwarede Herre at ieg maatte ſee Jheſus ſwarede hannem See op dyn tro giorde digh ſalig Hand ſaa ſtrax och fulde wor herre och loffuede hannem Oc alt det folk ſom der wor hoſſ loffuede gud ſāmelediſſ der de ſaage dette ſtore Jertegen

Udtydningen her paa

Ier forkynder Christ sin pine for de 12 ~~[illegible]~~ Apostle

Or herre gaff ſine diſciple got exempel och effterlignelſe der han vor xxxiii gāmel den ſextende dag i martz maaned at de ſkulde velwillige lide pine oc plawe naar behoff giordiſſ Som han nw ſelff gøre vilde Her gøriſſ i ſpørſſmaal huor fore wor herre ſagde ſine tolff apoſtle ſyn pine ſom han lide ſkulde Her till ſwarer Theophilus at han det giorde at hā

Theophilus :

der mz ſtadfeſte ville deriſſ hierter at de icke fortuile eller formeget rædiſſ ſkulde naar hanſſ pine begyndiſſ Men de nw viſte tilforn at han hende veluillige taale vilde och icke fly faar hende En dog ath han det vel motte giort om han hagde villet Han gik veluillige i dag til Jheruſalem at taale hanſſ suare død oc pine for mēniſkenſſ ſaligſhed ſom Sancte Hanſſ ſcriffuer i ſit x ca. ſigendiſſ Ego ſum paſtor bonus Vor herre ſiger ieg er en god hyrde och iegh vdſetter min ſiel for mine faar ſkyld Der met mente han ſig ſelff oc alle kirckenſſ prelater Som bør ath voffuē deriſſ liff for den hellige kirkiſſ vnderſotte och frihedz ſkyld ſom Sanctus Gregorius ſcriffuer offuer diſſe forſcreffne Sancti Hanſſis ord Vor herre gik op till Jheruſalem thi ath ſāme ſtad ligger paa deth høgſte bierg ſom er i iødeland Der ſkall all ting fulkōmeſſ ſom ſcreffuen er om mēniſkenſſ ſøn aff profeterne Dette ſagde han thii ath Profeterne hagde i lang tiidh tilforn ſpaat om hanſſ død och pine ſom der ſtonder Eſaie liii ca. oc Danielis ix ca. Och mange flere ſtæder Men de forſtode her inthz vd aff thi ath de waare icke en nw optende met den helliand Och han pleyde offte at tale til dem meth effterlignelſer thii viſte de icke om han hagde nogē andē fortackt mening vnder diſſe ord Der han hagde taled oc predicked

Johannis x ca.

gregorius.

Eſaie liii. Danielis ix ca.

for dem da vilde han oc fulkōme sine ord met iertegen som sanctus Marcus scriffuer i sit siste ca. Sermonē confirmante sequentibus signis At han plep-de altiid at stadfeste sine ord oc predicken met iertegen som der effter fulde saa giorde han oc nw i det han gaff denne blinde mand syn sywn igen (Marcus vi ca.)

Et denne blinde mand merkiss hwert syndigt menniske som er i dødelighe synder Som eth mēniske haffuer ii øgen vd-uertiss saa haffuer det och ii øgen induertiss i sit hierte Deth høgre øge skall det haffue all tiidh op till hiēmerige ath han forwerffue kan den ewindelige glæde som der er Det venstre øge skal han haffue til iorden oc tencke paa den vselhed her i verden er ath han dess ydermere kan dragiss till ath gøre penitentz faare sine synder Han skall se neder till heluediss pine meth sāme øge ath han meth eth goth erligt leffnid Her paa iorden vndfly kand den ewighe pine effther døden Naar falken eller høgen vill tage nogen hare eller andre smaa dywr da slar han først øgene vdh paa dem Saa gør oc dieffuelen Naar han vill beswige noget fattigt syndygt mēniske met nogen dødelig synd da beblinder han først øgene paa hānem baade det høgre och det venstre Det høgre ath han icke be-finde kan den store hiēmerigiss glæde som han forkaster met synden Det ven-stre at han icke betencke kand den sware helwediss pine som han bebinder sig til vesuillige met synden som han bedriffuer Dieffuelen beblinder och øgene i syndige mēniskiss hierter ath de icke kwnde angre dem eller beskerme dem fra hanss swig oc falskhed thii drager han dem fra en synd och till anden som en det leder i blinder mand hwort han vil Met denne blinde mand vnderstondiss hwert syndigt mēniske som dieffuelen saa forblindet haffuer at han icke kand se døden faare sig och gwdz strenghe dom han skall møde paa och sware till sine gerninger Han kan icke see bag sig de synder han bedreffuit haffuer som kære och klage paa hannem Han han icke see paa syn høgre side wor herriss store velgerninger Han kan icke se paa syn vestre side diffuelenss findskab och beswigelse Han kan icke se offuer sig hiemmerigiss glæde Oc icke helder vn-der sig heluediss store pine oc ewindelige fordømelse

(Falcken)

Er skal hwer mercke ath der er syw honde ting som gør mē-nisken blind paa legemenss vegne Saa er der och syw honde ting som gør mennisken blind paa sielenss vegne Det Før-ste er alderdom som der stonder Genesis xxvii cap. Senuit ysaac et caligauerunt oculi eius Der ysaac bleff gammild da møste han sin syn oc kunde icke see Her mz maa merkiss syn-dighe menniske sō lenge haffue vered i synderne och ære saa forblindede i dem ath de icke kwnde se vegn som gonger till hiēmerige Her om stonder screffuit Prouerbiorū iiii cap. Via impiorum tenebrosa nesciunt vbi currunt Syndi-ge menniskiss vey er mørck de vide ey hwort de løbe Den hellige mand Job siger och i sit xii capittell. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadit Hwo som gonger i mørcke han ved ey hwort han gōger Det Andet er stort skin (gene. xxvii) (Prouerbio iiii ca.) (Job xii ca)

(Qui ambulat in tenebris, Nescit quo vadit.)

Actuū ix som der stonder Actuū ix ca. At den tiid Sancte Pouild red oc søgte cristne
menniske ath han den gribe vilde Da kom der et stort skin aff himmelen oc
hand fald ned till iorden oc bleff blind Om siger stod hā op igen men hā saa
dog inthz Her mz vnderstondiss gode gerninger som onde mēniske see retferdi-
ge oc gudelige mēniske gøre oc de ere saa forblindede ath de icke kwnde legge
gregorius. det paa hierte men dem auendiss der vid som Stūs Gregorius siger Mens
inuidi alieno bono affligitur ꝛc. Auendz fulde mēniskiss hierter piness aff an-
driss gode gerniger som synen forblindess paa dem den stedze ser mod solen De
ere ligerwiss som afftenbacker der elske mørk det er onde gerninger oc fly soll
skyn det er gode gerninger Tredie et swale møg der om scriffuis Thobie ii
Tobie ii c. ca. En dag sō den gode Thobias hagde iordet māge cristne mēniske oc kom
hiem igen oc vor trath oc lagde sig til søffnss oc der vor i suale rede offuer hā-
Tobiæ blindhed nem som han laa saa falth der swale møg nedh i hanss øgen och hand bleff
blind Met denne swale som er en vstadig fwll oc qwidrer oc siwnger altiid
vnderstondiss vkyske mēniske baade qwinder oc mend som altiid ere vstadi-
ge oc sqwaldre vaske oc tale stedsse løss actige ord och snack Om deriss vsta-
puerb. vii. dighed scriffuis Prouerbio. vii ca. Serdelis om vstadige qwinder saa lyden-
diss Nw ere de inde Nw ere de vde Nw ere de der Nu ere de her Nw ere de
i vindwet Nu ere de i dørrē deriss føder fonge ingen ro huerkē aarle eller sil-
de Meth dette swale møg vnderstondiss vkyskhedz synd faare syn slemhedz
skyld oc den slēme lwct och stanck som hun haffuer met sig Her om taler stūs
gregorius Gregorius och siger Vkyskhedz stanck opfar i hiēmelen gwd till fortørnelse
Hendiss hede oc brende som hwn haffuer meth sig neder far til heluede thii det
er dieffnelenss mad oc den slēmeste ting som kōme kand aff mēniskenss natu-
re Englene i hiēmerige de hade den synd alder mest som der stonder in Vitis
patrum Ath en engild holt faar sin næse oc øgen en gong han møtte i vkyskt
menniske thii han gad hwerken seet eller lwctedh hannem for den stanck och
gene. xxix slemhed som han hagde met sig Der stonder och Gene. xxix Ath englene som
Loth hagde lenth herberge de lwcte dørren for dem som waare vden faare och
giorde dem alle blinde Thii ath de vaare alder vkyskeste och slemmiste faare
gud Vor herre lod och regne swogell oc ild offuer de store stæder som kalledisss
Sodoma och gomorra och lodh dem sywncke ned i helwediss aff grwnd for
Sodoma och Gomorra deriss vkyskhed som de bedreffue Vissselige ere alle vkyske mēniske blinde. thi
ath de faare i føge legemenss løste forkaste den ewindelighe hiēmerigiss glæde
och den omgengelse som de der haffue skulde meth gud och Jomfrw Maria
och hanss verdighe engle och helgen til ewigh tiidh Det Fierde er røg Met
hwilken høfferdighed vnderstondiss Thii ath ligerwiss som røg forblinder
menniskenss øgen saa forblinder oc høfferdighed menniskenss hierte oc vnder-
Jeronimꝰ. stondelse Her om scriffuer Sanctus Jeronimus och siger Honor mundanus
spuma est funꝰ ꝛ sōnus Verdenss ære er icke vden skwm røg oc søffn Hun er
skum thi hun opheffuiss oc forsuider snarlige sō skum Hun er røg thi hun for-
blinder mēniskē sō røg Hun er søffn thii hun giffuer mēniskē aldrig rolighed

Sandelige forblinder offuerdadighed rige menniske Som forsmaa fattighe menniske oc icke ville see till dem met miskwndhedz øgen oc hielpe dem i deriss armod Om dem taliss Prouerbi.vi cap. Oculos sublimes odit dominus. Vor herre hader offuerdadighe øgen Sammeledis taliss om dem Sapiencie ii ca. Excecauit eos malicia eorum. Deriss høfferdighed och ondskaff forblinde dem Det Fempte er støff meth hwilken som vnderstondiss forfengelig ære Om huilken vor herre talede selff til sine apostle som Sanctus Mattheus scriffuer i sit x cap. sigendiss Excutite puluerē de pedibus vestris Slar støffen aff ederss føder Der mentiss meth ath de icke begære skulle forfængelig ære Thii hwn forblinder menniskenss øgen som Sanctus Bernardus siger Leuiter volat leuiter penetrat ꝛc. Forfengelig ære hwn flwer lættelige oc hwn gonger lactelige gennem menniskenss hierte men hwn gør icke lidet saar der i Thii hwn slar sielen i hiell Siette er formeget blod som nogen haffuer i sine øgen Der merkiss de meth som formeget elske deriss æged legeme och lade det fonge alt det som det begærer Oc føde det kræselige Oc icke ville twinget till nogen gudz tieniste Her maa oc pawen bisper och andre kirkenss prelater vnderstondiss met hwess øgen som forblindess tit oc offte aff formeget blod ferdeliss for de elske deriss slectinge formeget oc giffue dem mere aff kirkenss renthe en dem er nyttteligt oc en de behoff haffue Som en bisp giorde en tiid der gaff sin søsterson eth beneficium som vor fem twsinde menniske vdi Och betrode hannem till ath tage alle deriss siele vare och suare faare dem paa gudz strenge dom Och han vilde icke tilforn betro hannem til at gēme sig x parer Om dem scriffuer Sanctus Bernardus och siger Mirares ꝙ epī habent ad manum cui aīas tradunt Cui autem tradunt facultates suas non inueniunt. Det er en vnderlig ting at bisperne haffue altiid dem tilstede som de tro til at beware mēniskenss siele Men de finde ingen som de befale ville deriss gotz oc rigdom Somme giffue och deriss slectinge kirkenss rente som de skulle giffue fattighe folk om hwilke vor herre taler selff som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xv cap. Sinite illos ceci sunt et duces eorum Lader dem betēme thii ath de ære blinde och de meth som dem leder Om dem taliss oc Esaie xlii ca. Quis cecus nisi seruus meus dicit dominus. Vor herre siger gennem Profetenss mwnd Hwo er blind vden min tienere Thii skulde saadanne gøre effter Sancti Hansis raad som der stonder Apoca.iii ca. Vnge oculos tuos et vide Smør dine øgen och see Deth er ath de skwlle gøre penitentz naar de haffue forseet dem ath de mwe se Den ewindelige glæde till ewigh tiidh Sywende er maan eller blick som voxer paa øgen aff hwilke man bliffuer blinder Der meth vnderstondiss stor rigdom som forblinder menniskenss hierte indwertiss paa sielenss vegne Naar nogen elsker dem formeget eller fortærer dem meth syndeligt leffned Eller naar man fonger dem meth rob aager eller nogen anden synd Om dem taler Job i sit xii capittell sigendiss Excecauit oculos eorum et induratum est cor eorum vt non videant. Rigdom haffuer forblindet deriss øgen. Och deriss hierthe er forherdeth ath de icke kwnde see Om

Prouerbio vi ca.

Sapien. vi ca.

Matthei x ca.

Bernardꝰ.

En bisp antuordett Søstersøn it Benef[icium]

Bernardꝰ

Matthei xv ca.

Esaie xlii.

Johannis Apo.ca.iii

Job xii ca

puerb. xiii dem scriffuiss Prouerbi. xiii ca. Venter impiorũ insaciabilis est Onde mennis-
Eccle. v. ca kiss bwg stöder icke til at fornøge Sameledиss stöder Eccle. v. ca. Auarus nõ
impleбitur Eth gerigt mẽniske bliffuer aldrig fult nock met pẽninge O huor
mange ere de som nw forblinde dem selffue met rigdom her i verden at de sidẽ
bliffue ewindelige blinde i heluediss mørck oc pine som aldrig fonger endhe

DEnne blinde mand som taliss om i læsten sad hoss vegn Her skal huer
mercke ath der er trende honde vey till hiẽmerige Den første er gwdz
Dauid budordz vey om hwilken Dauid taler i psalterẽ sigendiss Viã mãdatorũ tuo-
rũ cucurri Herre ieg gik altiid at dine budordz veye Det wor at han leffuede
retferdelige effter gwdz vilge Den Anden er penitenziss vey Om hwilken
Esaie xxx der scriffuis Esaie xxx ca. Hec est via dñi ambulate i ea ⁊c. Dette er den rette
gudz vey gonger ath hannem oc bøper icke aff hãnem huerken paa den høgre
eller paa den venstre side Den Tredie er kerlighedzenss vey. som huer skal
Paulus haffue til sin ieffn cristen om hwilken Sancte Pouild scriffuer ad corinthios
ad corin. xiii ca. Adhuc demõstro vobis excellenciorẽ viam Jeg viser eder en nw en yp-
xiii ca. permere oc bedre vey Det vor at alle skulle haffue kerlighed til gwd och deriss
ieffn cristen Vor herre sagde til den blinde Huad est du begærẽdiss Han sua-
rede Herre at ieg maa see Saa skulle oc alle meniske bede aff gud At de mwe
see hiẽmerigiss glæde effter deriss død vdẽ huilken de kunde ingen glæde fonge
Tobias nogen tiid som Tobias siger Quale gaudiũ michi erit qui in tenebris sedeo.
Huad glæde kan ieg haffue sõ sider i mørcke oc kan icke see solen paa hiẽme-
Ecclesiasti melen Her om scriffuis oc Eccle. xi ca. Dulce lumen oculis videre solem Det
xi ca. er øffuene søt oc løsteligt at de se solen paa hiẽmelen sanctus Gregorius siger
gregorius. At dẽne blinde bad icke om guld sølff eller penninge eller om verdenss forfen-
gelige rigdom eller ære Men all eniste at han motte see saa skulle och wii alle
bede at wii mue see hiẽmerigiss glæde Som en god retferdig mand giorde aff
huilken ieg vil sige eder et iertegen oc der met ende min tale paa denne tiid

Et iertegẽ õ i mã sõ vor retferdig oc vlyksalig

Er stonder screffuit i en bog kalliss Vitaspatrũ At det wor i
mand och en quinde som waare til sãmen i ecteskaff Man-
den vor gudelige och retferdig men han hagde ingen lycke til
verdenss gotz eller rigdom Der han wor død da kom der och
saa stort vandløb at hanss legeme stod i mange dage offuen
iorde før det kwnde bliffue begraffuit Hanss hustru hagde et
ont leffnid mz vkyskhed oc høfferdighed Oc verdẽ vor hende met i alle maa-
de hun hagde aldrig sot eller siwgdom paa sit legeme och ey helder fornam ve
eller verck paa nogen aff sine lẽmer men hun leffuede Der hwn vor død Da
begynde henniss daather ath fonge vilge til legemenss och verdenss velløst som
moderen hagde (thii daather før sig gerne i moderss serck) En tiid bleff hwn

tagen i en aandelig syn oc fød til en ganske depsig oc løstelig stæd i hwilken hwn saa sin fader blant mange andre deglighe personer som gik emod hende Hwn tog hannem i fagn oc bad hãnem kerlige ath han ville holde hende der hoss sig Han suarede hẽde oc sagde Du mot icke nw bliffue her Men vilt du leffue erlige oc skellige som ieg giorde da skalt dw komme hid och bliffue hoss mig til ewig tiid Saa bleff hwn tagen fra hannem och førd bort til i anden sted der saa hwn ned i en dall i huilken hwn saa sin moder i alder største och suariste pine moderen ropte op til hende oc sagde O daather see denne grwmme pine som ieg nw lider for den slẽme vkyske leffnid som ieg hagde Ve mig ve mig til ewig tiid at ieg actede det for daarlighed ath leffue ydmygelige och erlige Oc offuede mig i hoord høfferdighz druckenskaff och i anden verdenss forfengelighed som snarlige forswonde som eth øffue blick mod denne ewindelige beske pine som aldrig fõger ende Ve mig at ieg for saa stacked velløst for tabe skulle hiẽmerigiss glæde Daatheren kom til sig igen oc tenckte paa denne syn som hwn hagde seeth Oc vdualde at efterfølge sin faderss leffnid met ydmyghed erlighed oc retferdighed oc tiente siden gud aff sin formwe och bleff en hellig qwinde och fick effter døden den ewige salighed den vnde oss alle etc.

O felix quem fac
aliena pericula Ca

Domina prima in quadragesima.

Første søndag i faste

Epl'a ad corin.vi cap. Fratres hortamur vos

Denne epistel screff Sancte Pouild til dem som bode i en stad kalliss Corinthus och stonder hwn i hanss siette capittel Oc lyder saa paa danske

Kere brødre wii raade och paaminde eder kerlige ati anamme icke forfengelige gwdz naade til eder øffuer eder i gode gerniger thi vor herre siger gẽnem ꝓfetenss mwnd sõ der stonder Esaie xlix ca· J den naadelige time sõ er det ny testamente vil ieg høre dig syndige mẽniske om du beder faar dine synder J denne salige tiid sõ mẽniskẽ kand arbeyde for sin egẽ salighz vil ieg hielpe dig i gode gerniger See nw er kõmẽ i tacknẽmelig tid See nw er salighedzẽss tid kõmẽ thi stray effter dødẽ kand mã kõme til hiẽmerige J skulle ingẽ fortørne mz ord eller gerniger at wi icke

skwlle straffiss i waare embede for ederss skyld Men lader oss alle bewise oss met ord oc gerninger at wii ære ihesu cristi tienere efftersølgendiss hannem aff vor formwe J megen tolmodighed i mangfoldelig bedrøffuelse och modgong paa legemenss vegne i denne werden met stor nøttørtighed for føde och klæde Met stor omhw J megen plawe paa vaare legeme aff vmilde menniske wii Offte fangiss oc settiss i sware torn oc fengsell at wii icke mwe kõme vd och predicke J stor opregsning som den vanwittige almwe offte gør emod mig oc andre gudz tienere J meget arbeyde met mine hender J stor aff hold met faste oc vect J kyskhed baade met hierte oc legeme J ydeligt studiũ at forstonde oc lære den hellige scrift J eth langt biende oc attraa til den euige salighed J stor sødhed aff den helliand at være vor ieffn cristen kerlig oc frwctsõmelig baade mz ord oc gerninger J retwiss kerlighed icke mz smiger som øgne skalke gøre J sandhedzenss ord oc tale met wor ieffn cristen hobẽdiss paa gud oc icke paa oss selffue och beskerme oss altiid met retwise gerninger i denne verdenss vsta-dighed saa vel naar hwn er oss emod som med Prisess oc æress wi vnderstyn-dem da skulle wi icke høfferdiss der aff Naar wi bespottiss plawiss eller gri-bess da skulle wii icke falde i misshoff Stønden lide wii ont rycthe oc skynnẽ kalliss wii erlige och gode Vnderstyndem kaldiss wii forrædere och beswigere Men wii ere sandrwe oc vskyldige for gud Vii ære stønnem som vdledninge oc forhaanede aff onde mẽniske Men gode mẽniske de kende oss well oc elske oss Wii ære offte i liffuiss fare oc wii leffue alligewell met den hellige cristeli-ge tro oc gudz naade Vii ære offte reff sede met hwg och pine Men wii leffue en nw De mene at wii ære bedrøffuede Men wii ære altiid glade i den hiẽ-melske gwd Wii sigiss at være arme oc fattige Men wii gøre mange aande-lige rige En dog at wii syness at haffue inthz aff verden Fordi at wii offuer gaffue hende oc all hendiss gerighed Vii haffue alligewell saa meget som wii begære i verden och wii fonge visselige det wii attraa Det er den ewige glæ-de effter døden

Euã. Luc. iiii. In i. t. Ductus est ihũs i desertũ

Ette hellige Euangelium scriffuer den verdige Apostell och ewangelista Sanctus Mattheus i sit iiii capittel Och lyder det saa paa wort maal

EN tiid wor Jhesus ledt aff den helliand vdi en vildene skow ath han skulde fristess aff dieffuelẽ Der han hagde fastet i feretywe dage oc i feretyue næt-ther da hungrede hãnem Saa kom dieffuelen till han-nẽ oc sagde Est dw gwdz søn da bywd disse stene at de omwendiss til brød Vor herre suarede hãnem Der stonder screffuit At mẽnis-ken leffuer icke all eniste ved brød Men ved gwdz ordh som gonge aff hanss

mwnd Da tog dieffuelen hannem oc førde hānem ind i den hellige stad som er Jherusalem och sette hannem øffuerst paa taget aff templen Och sagde till hānem Est dw gudz søn da kast dig selff ned till bage igen Thi at der ston-det screffuit om dig At gwd haffuer befalet sine engle at de skulle beware dig at dw icke skalt støde din fod paa nogen sten Jhesus swarede hannem strax igen Der stonder screffuit at dw skalt icke friste din gud Saa tog dieffuelen hannem igen oc førde hannem op paa i gandske høyt bierg och visde hannem alle rige i werden oc deriss ære och sagde Alle disse rige vill ieg dig giffue om dw vilt falde paa knæ oc bede til mig Jhesus sagde til hānē Gack du dieff-uel Der stonder screffuit Du skalt bede til din herre oc gwd oc tiene hānem all eniste Saa for dieffuelē fra hānem Och gudz engle kōme och tiente hannem

Davidz psalm 91:

Udtydningen her paa

Di denne hellige læst Er Trende merkelighe artickle Den første er At Cristus Jhesus wor førd aff den helliand i en villende ørcken oc skow Den Anden er at dieffuelen fristede hannem Den Tredie er ath han hwngrede der han hagde fasted i feretywe dage Dette vilde han alt sammen lade ske mod sig oss till en godh lerdom och exempell som Sanctus Gregorius siger Omnis cristi actio nostra est instructio All wor herriss ger-ning er oss til en lerdom oc efferligning Der vor herre vor xxx aar gamild strax effter han wor cristnet da førde den helliand hannem vd i ørken Det er ath han gick selff vd i en vildene skow aff den helliandz indskydelse At han der kunde haffue diss ydermere aarsage til i det hiēmelige stæd at bede til gud fader for alliss vor salighed Textus Et cū ieiunasset Der han hagde fasted i feretywe dage oc plaued sit wskyldige legeme paa mandōmenss vegne meth denne suare longe faste at han ville giffue oss alle got exempel at wii oc skulle twinge waare legeme met faste Ot bede saa meth waare gwdelige bøner till gwd i hiēmerige da vilde han icke faste lēger At hāss guddōmelighed ex skul de bliffue dieffuelen der met obenbared Thii ath Moyses oc Helias de hag-de oc fasted førre i feretywe dage hannem hungrede der meth obenbarede han mēniskenss skrøbelighed paa naturenss vegne oc gaff dieffuelē der met aarsa-ge til at friste sig thi dieffuelen viste vel at Profeterne hagde spaat oc sagt At Cristus skulle bliffue sant menniske och sand gwd som der stonder klarlighe Esaie ix ca. Han viste oc vel ath den tiid vor fuldkōmen som cristus skwlde fødiss paa Thii at iøde land vor da kōmed vnder en fræmed herre oc konge som vor Herodes som Jacob Patriarcha spaat hagde som der stonder Gene. xlix ca. Men hā viste icke til visse at Jhesus nazarenus vor cristus om huil-ken saadan ting vor spaat dog mistencthe hānem paa māge honde tingest at det skulde wære hā baade faare hanss offuer maade oc alder største hellighed

gregorius.

textus

Esaie ix c.

Genesis xlix ca.

som han hagde met sig oc for hanss tilkõmelsiss tiid vor forløben Thii vilde
han deth visselighe forfare meth disse fristelser Och han mente stadelighe ath
han vilde draget hãnem til synden met dem om han hagde vered i pwrt men-
textus niske all eniste for vden guddõmen Thii sagde han Textus Si filius dei
es Est dw gudz søn oc lige mectig met hannem Da bywd disse stene ath de
omwendiss till brød Vor herre suarede hannem saa subtilige at han huercken
besinde eller formercke kunde hanss guddõmelighed och han ey helder kwnde
drage hannem till nogen offuerflødighed Saa sigendiss Der stonder screffuit
Deutro viii ca. Deutro. viii ca. At mẽnisken leffuer icke all eniste ved brød Men ved de ord
som gonge aff gudz mwnd thii at de mette baade legemelige oc aandelige Det
beuisess i det At Moyses fastede i feretywe dage oc i xl nether thii wor herre
textus fødde hãnem baade legemelige oc aandelige met sine ord Textus Tunc as-
sumpsit eum Dieffuelen fristede wor herre Anden gong met høfferdighed i
det han førde hannem op paa taget aff templen som vor slæt och breth som de
paa den tiid pleyde at gøre mange tag oc en nw bygge dem saa mange stedz
Wrang Mening i andre land Her vdi fare mange vild som sige at dieffuelẽ sette vor herre paa
kirke knappen Det er icke saa i sandhed Det vor dieffuelenss mening at fol-
ked i Jherusalem skulle ment at vor herre hagde selff flwget ind i staden och
op paa templen Oc at wor herre der aff skulde taget sig forfengelig ære till oc
høfferdet sig Men vor herre giorde det saa met sin gwddõmelige mact at en-
gen hannem saa en dog at dieffuelen icke det viste Tha sagde dieffuelen till
hãnem est dw gudz søn da kast dig selff ned til bage igen Som han vilde si-
ge dw kant det vel gøre aff din egen mact dig vden skade om du est den rette
gudz søn thii englene som dig tiene beware dig vel fra all skade som der ston-
der screffuit om dig Jhesus suarede hannem saa klolige met scrifften ath han
inthz bedriffue kunde met sine fristelser Oc sagde Du skalt icke friste din gud
Deutro vi ca. som der stonder screffuit Deutro. vi ca. Naar nogen kan gøre nogẽ ting effter
almindigt naturenss lwff Da skal han icke begære at vor herre det gøre skal
met iertegen Exempel naar nogen kand fare offuer noget vand met ferge eller
baad Da skal han icke robe paa gud at han skal offuer føre hãnem met ierte-
gen for vden skib Fordi sagde Jhesus til dieffuelen at ingẽ skal friste sin gud
Thii der vor trapper bigde i templen ath huilke dhe skulde gonge op och ned
til sãme tag Hagde han kast sig selff ned Eller gonget nogen anden vey en at
sãme trapper Da hagde han der met fristet gud Textus Iterum assnmpsit
textus eum diabolus Dieffuelen fristede vor herre Tredie gong met gerighed J det
han tog hãnem igen oc førde hãnem paa eth ganske høyt bierg Oc lod han-
nem see alle rige i verden Her offuer scriffuer Nicolaus de lyra At man skall
Nicolaus de lyra. icke saa forstondet at han lod hãnem der se alle de rige som til ere oc alle steder
Saa han atskillelige see kwnde den ene fra den anden . men han visde han-
nem atskillelige parter aff verden oc sagde i den part ligger de land oc de rige
oc saadãne steder J den part ligger saadanne land oc saa framdeliss mz huad
textus rigdom ære och glæde som der wor i dem Textus Et dixit ei Han sagde

framdeliss alle disse land och rige rigdom ocære som ieg haffuer nw viisd dig
oc sagt dig aff Dem vil ieg giffue dig alt sāmen om du vilt falde paa knæ oc
bede til mig Dette løp dieffuelen alt sāmen thii han er fader oc begyndelse till
all løgn som Sancte Hanss scriffuer i sit viii cap. Dieffuelen haffuer ingen
mact offuer noget creatur Eller offuer nogen ting paa iorden mer en vor herre
vil tillade Thi sagde vor herre til hānem Gack dw swle dieffuel Der ston-
der screffuit Deutro vi ca. Du skalt alt eniste bede til din gud oc tiene hānem Deutro. vi
all eniste Her straffede vor herre hānem oc icke tilforn Ath betegne och vnder-
uise alle mēniske at de tolmodige bære oc lide skulle den wreth som dem skeer
selff Och ath de ingeledis lide skulle den vreth som vor herre skeer Det skeer
naar nogen tieniste gøriss dieffuelen som burde at gøriss vor herre Man maa
vel hedre oc ære store herrer Men man skall bede till gud all eniste Siden for
dieffuelen fra vor herre Oc englene aff hiēmerige kōme oc tiente hannem som
rette tienere bør at tiene oc ære deriss herre oc konge Her obenbariss hanss san-
de gwddōmelihed i det ath englene tiente hannem thii der er ingen nature off-
uer engle nature vden guddōmenss all eniste

Vert cristet mēniske skal gonge i denne skow oc ørken vdi iii
dage i det minste Den Første dag Det er at han skal haff-
ue anger och ruelse for sine synder som han bedreffuit haffuer
hwo som vil gonge dēne dag rettelige han skal begynde aarle
om morgenen oc gonge till om afftenen Det er ath han skall
tycke alle de synder ilde at være som han haffuer giort aff sin
første barndom och till hanss alderdom kan han icke kōme dem alde i hw da
skall han dog angre saa mange som han mest i hw kōme kand Som Kong
Dauid siger i psalterē Dolor meus semper renouatus est Myn sorg før mi- Dauid
ne synder er altiid fornyedh Den Anden dag det er Ath han skall gøre ret
scrifftemaal Hwo som vil rettelige gonge denne dagiss gong i ørken han skal
begynde aarle om morgenen oc førfylge sāme gong til afftenē Det er fra hanss
vngdō oc til hanss dødz time Thii han skal scriffte alle de synder han giorde
i hanss barndom oc vngdom och alle andre som han bedreffuit haffuer all syn
liffuis tiid som hand kand i hwkomme om hand vil haffue miskundhed aff
gud och affløsning aff dem Som der stonder Prouer.xxviii ca. Qui abscon- Prouerbio.
dit scelera sua. Hwo som dølyer sine synder han fonger ingen barmhertighed xxviii ca.
men den som scriffter dem hand fonger gudz miskundhed och affløssning aff
dem Vaare det saa at nogen hagde fem dødelige saar paa sig Oc han icke
obenbare vilde lægen det fempte saar Da døde hand saa vel aff det ene sō aff
alle de andre iiii Saa er deth ligerwiss om nogen tagde en dødelig synd for
blysel eller for anden sag skyld da kunde han saa vell fonge den ewige fordø-
melse for den synd som for alle de andre Thii siger Boecius Si medicinam Boecius
expectas optet q wulnus detegas Vilt dw haffue lægedom Da er det tilbør-
ligt at dw lader saared til syne Her taliss om Eccle.xviii ca. Ante languorem Ecclesiasti
scz inferni hūiliate vos ydmyger eder mz scrifftemaal och anger for heluediss xviii ca.

Paulus ii ad corin. vi ca. sywge kõmer Thi siger Sancte Pouild ii ad corin. vi ca. Ecce nunc tempus
acceptabile Seer det er nw beqwem tiid till at gøre penitentz oc plict for syn=
derne Det er stort vnder at mange ere saa forblindede ath de icke ville gonge
til scriffte før sist i fasten Thii at en dag som nogen faster effter han haffuer
væred till scriffte oc acther at bedre sig Han er hãnem saa nyttelig till sin sie=
liss salighed som en heell faste der han faster men hand er i syndẽ Disse mwe
ligness dem som icke ville two deriss hender før de finge mad oc ey helder vil=
le two dem naar de haffue ædet Meth disse twende dagiss gong som er meth
anger oc ruelse Oc ret scrifftemaall Da kõmer menniskenss siell til Paradisi
port Thii ath sielen er for helwediss port saa lenge som nogen er i synden thii
der er inthz middel der emellem vden legemeth oc tiden som er sõ en tynd væg
David døde eth mẽniske i synden da kõme sielen strax til heluede Her om taler kong
David i psalteren oc siger Appropinquauerũt vsqz ad portas mortis sed per
contricionẽ &c. De waare hart hoss heluediss port for deriss synder skyld Men
de kõme siden til hiẽmerigiss port formedelst anger oc scrifftemaall Thi ath
scrifftemaall er nøgelen met hwilken hiẽmerigiss port opladiss for sielene. som
David David siger introite portas eius in cõfessione Gonger ind at hanss port met
scrifftemaall Den Tredie dagiss gong Deth er bod och bedring som hwer
skal gøre for sine synder oc det skall være meth trende honde ting som er faste
almisse gerninger oc gudelige bøner Hwert cristet menniske som kõmet er till
sin laffue alder Oc er karskt det bør at faste all fasten Om det er nogerlediss
mweligt Thii at cristus vor frelsere fastede i feretywe dage och xl næther oss
til god lerdom oc exempell oc siden hungrede hãnem paa mandõmenss vegne
Johelis ii. at betegne ath han vor sand gud oc mand Der stonder Johelis ii ca. Cõuer=
timini ad me in ieiunio et fletu Vor herre siger gẽnem denne profetiss mwnd
till alle syndige mẽniske Omwender ether til mig met faste och graad San=
delige hielper faste menniskenss siel snarlighe ath kõme til hiẽmerige for gudz
asyn Som der stonder klarlige screffuit iii Regum xix ca. Quia tibi dicitur
iii Regũ xix ca. ꝙ cũ Helias ieiunasset Den tiid Helias hagde fasted oc kom til gwdz bierg
da saa han vor herre Der moyses hagde fasted i xl daghe da talede han meth
exodi xxxiiii ca vor herre och anãmede de x gudz budord aff hannem som der stonder Exodi.
xxxiiii ca. Man skal oc giffue almisser som vor herre siger selff gẽnem Esaie
Prophetiss mwnd Frange esurienti panem tuum. Giff fattige folk mad och
læ fattige oc arme folk hwss Hwert menniske skall gerne giffue almisser for
trende honde sag Førſt thii at synderne affløsis formedelst dem som der ston
Danielis iiii ca. der Danielis iiii ca. At vor herre sagde gẽnem sãme profetiss mwnd till Na=
buchodonosor Elimosinis redime peccata tua Aff slet dine synder mz almisse
eccle. iiii ca Det Anden er thii at synderne vdslyckiss formedelst dem sõ der stonder eccle.
Almise udsløcker synderne iiii Sicut aqua extinguit ignem ita elimosina peccatum Almisse vdsløcker
synden ligerwiss som vand vdsløcker ild Tredie er Thii at hwn frelser sie=
len fra helwediss pine och skyll mẽnisken ved alle sine synder Som der ston=
Tobie xii de Thobie xii. elemosina a morte liberat et purgat Almisser renser sielen och

frelse henne fra den ewige død och viset hende till det ewindelige liff oc saligshed Hwert mēniske skal och øffue sig i gudelige bøner som Hieremias siger Oracione fugantur pestes mentis Sielenss spyegdōme bort driffuis met gudelige bøner Oc legemenss spyegdōme bort driffuis met faste Naar en menniskiss bøn skal bliffue bønhord snarlige met gud Da skal hwn vare ydmyg ydelig oc gudelig Ath hwn skall vare ydmyg der om screffuiss Ecclesi. xxxv. Oracio humiliātis se penetrat celū Eth gudeligt mēniskiss bøn gonger i gēnem skyerne Hwn skal vere Jdelig der om siger Sāctus Jacobus i sit v ca. Multū valet deprecatio iusti assidua Et retferdigt mēniskiss idelige bøn hun haffuer stor mact hoss gud i hiēmelen Hwn skal vere gudelig der om scriffuis i Regum i c anna rogauit dominū flens largiter et exaudita est Anna hwn bad vor herre grædendiss swarlige och hun bleff bønhørd met hānem Effter disse trende dagiss gong som er angerss och tuelsis Ret scrifftemaalss Oc bodz oc bedringiss Da findiss vor herre sandelige Thii skall hwert menniske som vil till den ewighe salighed gonge ath dem Men det syniss mange menniske gandske swart oc beskt at gonge sāme iii dagiss gong i ørken thi at de fonge der icke vden beskt vand ath dricke De skulle offuer tencke vor herriss sware død oc pine saa omwendiss det oc bliffuer søt oc got som Sanctus Augustinus siger Si passio cristi ad memoriā reducitur ꝛc. Naar nogen offuer tencker wor herriss død oc pine da er der ingen ting till saa swar Ath hannem ey tyckess ath hwn er alder lættiste ath bære eller taale

Hieremias
Ecclesiasti xxxv ca.
Jacobi v
i regū i
augustin⁹.

Menniskenn fristess vdi iiii honde maade Aff wor herre Aff mēnisken Aff sit eget legeme och Aff dieffuelen Wor herre frister mēnisken ath han vill forsøge hannem Som han giorde ved Abraham den tiidh han bad hānem i hiell sla sin søn Jsaac oc offre hānem som der stonder gene. xxii ca. mēnisken frister den anden at han vil vide hanss hw oc mening. mēnisken fristiss aff sit æged legeme Som der stonder Jacobi i Quisqȝ tētatur a concupiscentia sua mala Hwer fristess aff sit æged legemess onde begæring Dieffuelen frister mēnisken at han vil beswige hānem som scriffuiss Actuū v. Cur tētauit sathanas cor tuū Sancte pæder sagde till i mand hed ananias Hwi fristede dieffuelen dit hierte Som han ville sige Thii han vilde beswige dig Om denne swigelse taliss her om Thii skall hwer merke at dieffuelen frister mēnisken alder mest meth offuer flødighz forfengelig ære och gerighed Naar han seer at han gør penitentz eller tager sig streng plict och bod till for sine synder met faste eller andre gode gerninger. met disse sāme trende fristelser besweg han vaare første faareldre Adam oc Ewe meth offuerflødighz der han kom dem til at æde aff det eble som dem forbwdet wor. meth forfengelig ære oc høfferdighed Den tiid han sagde ath de skulle bliffue som guderne. mz gerighed Den tiid de vilde vide ont oc got lige met wor herre Sanctus gregorius siger Auaricia non solum pecunie sȝ sciencie. gerighed er icke all enistе ath ville haffue mange penninge. men och ath ville haffue stor visdom

gene. xxii
Jacobi i c.
Actuū v
gregorius.

Dieffuelen frister menniskeη meth offuerflødighed i sex honde maade
Først siger han till menniskeη Dw haffuer nw lenge fastet Dw
haffuer arbeydet i gwdz tieniste du haffuer giort stor penitentz Icke
begærer wor herre at du skalt sla dig selff i hiel eller dø aff saadan streng leff-
nid Thii skalt dw æde och vederqwege dit legeme ath du icke forderffuer det
aldeliss selff Met saadanne suigefulde raad oc frestelser arbeyder han at dra-
gregorius. ge menniskeη til offuerflødighed som Sanctus Gregorius scriffuer ath haη
siger Rigorem penitencie cõuerte in molliciem Omwent diη strenge leffnid oc
penitentz till kræselighed I Anden maade frister han mẽnisken met offuer
flødighed Om søndageη oc andre hellige dage at haη æde skal før han haff-
uer hørt messe J disse maade fristede haη Jonatham at haη odh for aarle før
i regũ xlii hãnem bwrde som der stonder i regũ xlii I Tredie maade naar mẽniskeη
begærer for meget kræffne pibrede och kaastelige rætther Som deη rige mand
giorde der altid ood skinnende oc brendende rætther Oc bleff siden iordeth vdi
Luce xvi. helwede som der stonder Luce xvi ca. Haη fristede oc ligeruiss israelss børη at
Numeri de begærede kød der de waare i ørkeη som der stonder Numeri x ca. Fierde
x ca. maade frister han manghe ath de æde och dricke offuerflødige och syndelighe
Eze.xvi c. Som der stonder Eze.xvi ca. Hec fuit iniquitas sodome De sware synder sõ
de bedreffue i sodome stad sõ sanck i heluediss aff grund de begyntiss aff offuer
flødighed druckenskaff och orckeløss hed Thii de toge dem inthz till gerning
Bernard⁹. her om siger Sanctus Bernardus Fugienda est ociositas mater nugarũ &c.
Hwer skall fly aarkeløss hed som er moder til alt sqwalder oc vask Och steff
Jeronim⁹. moder til alle dygder Sanctus Jeronimus siger Semper aliquid boni opis
facito &c. gør altiid nogeη god gerning at dieffueleη icke finder dig aarkeløss
Seneca. Her om scriffuer och Seneca sigendiss Qui temporis beneficio abutitur inter
pecora non inter hoĩes venit numerandus. Hwo siη tiid forsømer met orcke-
løsshed haη bør ath regniss blant best oc wskellige creatur och icke blant men-
niske Femte maade at de offuer tencke nat oc dag huorlediss de kwnde re-
de deriss mad sød løstelig oc vell smagende At de aff sãme smag kwnde fon-
ge begærelse oc løst til at æde aff hãnem mer eη natureη begærer eller nytteligt
i regũ ii er J saadaη maade friste haη hely prestiss sønner som der stonder i regũ ii De
vilde icke anãme saadet kød aff deη som offre skulde i templeη Meη de toge
raat kød aff deη at de sideη kwnde selffue rede det kaastelige till mz vrter oc
andet Siette maade At de æde meget hastelige oc gerige J dẽne maad friste
haη Esau sõ solde Jacob førſt fødinge aff all hanss fænid for lwmmer huil-
ked haη od hastelige mod denne fristelse skal hwert mẽniske stride mandelige
Jeronim⁹. meth æddrwhed som Sanctus Jeronimus lærer oss Sumenda sunt cibaria
sicut medicamenta &c. Mand skall anãme mad ligeruiss som lægedom tager
nogeη formegeη aff hannem da dør haη snarerre aff hannem en haη bliffuer
helbrede saa gør mand oc aff maden Der dør flere aff offuerflødighed en der
slass i hiell meth swerdh eller andre wobeη.

HUert gaat oc retferdigt mēniske skal hwngre oc tørste vdi iiii honde maade Først at hā kan begræde sine synder mz ret anger oc ruelse sō der stōder Jeremie ix Quis dabit aquas capiti meo &c. Huo skal giffue mig naade til at begrede mine synder mz rindende thaare aff mine øgē I Andē maade skal hā hungre oc tørste effter sine synderss forladelse. som gud hānem gerne giffue vil naar hā tycker dem fuldkōmelige ilde at være oc acther at bedre sig Dauid siger i psalterē Dn̄s dat escā esurientib⁹ Gud allsōmectiste giffuer de hwngrede mad han giffuer oc dem sin benedide naade som ydmygelige begærer deriss synderss forladelse I Tredie maade skal hā hungre oc tørste effter retferdighed at han skellige siden kand leffue mod syn iessu cristen Her om scriffuer stūs Matheus i sit v ca. Beati qui esuriunt et siciūt iusticiā &c. Hellige ære de som hungre oc tørste effter retwished thi at de skulle mettess i hiēmelen mz engle brød sō stūs Lucas scriffuer i sit xiiii ca. Beatus q̄ māducat panē in regno celorū Hellig er den sō æder engle brød i hiēmerigiss rige I Fierde maade skall man hungre oc tørste effter den euindelige hiēmerigiss glæde oc salighed som stūs Lucas scriffuer i sit første ca. At iomfrw maria dictede vdi Magnificat Esuriētes impleuit bonis Vor herre han opfylder dem mz den verdige helliandz naade her paa iordē sō begære at leffue retferdelige Oc han giffuer dem den ewige ære i hiēmelen effter døden

Jeremie ix ca.

Dauid

Matthei

Luce xiiii.

Her effter følger huorledisš man faste skall.

VOr herre fastede i feretiwe dage oc i xl nætther som stūs Mattheus scriffuer i sit iiii ca. stūs Marcus i sit første oc stūs Lucas i sit iiii Det giorde hā oss alle cristne mēniske til got exempell oc god lerdom at wii oc faste skulde i feretywe dage Her skal oc hwer mercke at alle sō kōne ære til deriss sage alder dem bør at faste dēne faste strēgere en all andē faste sō kōmer om aared thii det er den tyende part aff aared Ligeruiss som wi giffue tiende aff korn oc andet gotz sō gud oss giffuit haffuer saa bør oss oc at tynde aff tidē sō stūs Gregorius siger i dag i den lesnig sō læsiss i voctesong Ser er sex vger i fastē sō holde xlii dage Aff huilke wii førme sex søndage de andre xxxvi dage skulle wi strengelige faste til tiende aff aared som holder try hundrede lxvi daghe Haffuer eth menniske leffuit alt aared effther sin ægen vilge och velløst Da skall han nw leffue effter gudz vilge i denne hellige tiidh och faste oc tiene gud aff syn yderste formwe Det biwdiss oc strengelige i kirkelogen de con.di.v. Ath wii tinde skwlle vor herre den tiende part aff aared Vii skulle øffue alt vort legeme oc alle waare lēmer met huilke wii syndet haffue i gudz tieniste vor siel til salighed som sancte Pouild scriffuer til de romersker i sit vi ca. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire i iusticie &c. Som i haffue øffuit ederss lemmer i vretferdighed til synd oc ondskab saa skulle i nw øffue dem i gudz tieniste oc vilge mz ydmyghed faste oc penitentz Exempel haffuer dw prydet dit hoffuit eller haar aff høfferdighed meth seppel binnicke krantz

Matthei iiii ca. Marci i Luce iiii c.

gregorius.

De cō.di.v

Paulus

hoetklede bonit eller hat da skalt du nw tage ydmyg kledebon paa oc ydmyge
dig for gud oc angre fulkõmelige at du hãnem fortørned haffuer Haffuer dw
smvrt dit ansict eller twoet det at du skulde syness deglig da skalt du nw saa
græde for dine synder mz hierte och øgen ath thaarerne rinde idelige paa dine
Dauid kindbẽ sõ Dauid siger i psalterẽ Lauabo ꝑ sigulas noctes lectũ meũ Jeg skal
græde saa beskelige for mine synder at ieg skal bløde min hoetgerd meth mine
Bernard⁹ øgne thaare Her om taler oc stũs Bernard⁹. Facies quã lacrimis abluis ꝛc.
Tor du dit ansict mz graad for dine synder Da fonger det den deplighed sõ al
drig forfare kand Haffuer du prydet dine fingre mz guldringe eller dine arme
mz lõge ærme Da skalt du nw i dẽne hellige tid vdstrecke dem i korsswisshed
hiẽmelige i dit herberge eller huss oc der offuer betẽcke huor ynckelige oc stren-
gelige vor herriss arme oc hender vdstracte vaare paa det hellige korss for dyn
salighedz skyld Haffuer du bruget dine føder til dantz springẽ eller andẽ syn-
dig gong Da skalt du nw gõge til kircke oc høre messer oc ꝑdickẽ oc sidẽ gõge
til kirker kloster oc om kirkegaarde oc bede for alle cristne siele thi at huert mẽ
niske sõ haffuer giort sit scrifftemaal hã er ydermere nw bequẽ til at fõge aff-
lad oc naade en hã er paa i andẽ tid Haffuer du øffuit dig før i offuerflødig-
hed mz mad oc drick Da skalt du nw strẽgelige faste oc dricke lidet at du nep-
pelige kant sløcke din tørst Haffuer dw her till ligget paa ii eller iii dyner da
skalt du nw ligge haardelige paa i haard seng haffuer du før hafft bløde sior-
Bernard⁹. ter da skalt du nw gõge vldẽ stũs Bernard⁹ siger Haffuer du al eniste syndet
mz bugẽ i det du haffuer væred offuer flødig Da lad hãnẽ ene faste. men haff
uer du oc syndet mz de andre lẽmer hwi skulle de da vere mere fri en hand for
fastẽ Hwert mẽniske skal nw reffse sit legeme i dẽne hellige tiid mod huad sõ
i ad corin. helst synd hã før bedreffuit haffuer sõ stẽ pouild screff til dem sõ bode i en stad
ix ca. heder Corinthus Castigo corpus meũ Jeg reffser mit legeme oc twinger deth
vnder gudz tieniste Effter dii at der bliffuer ingẽ ond gerning w pint Da er
det bedre at lyde føge pine her i verdẽ En den ewindelige pine effter dødẽ Leo
Leo papa. Pawe scriffuer Parũ religiosus alio tempore monstratur ꝛc. Han er føge gu-
delig en anden tid om aared sõ icke nw er gudeligere i dẽne hellige tiid.

HEr gørss eth spørssmaal om hã synder dødelige sõ icke faster om fasten
eller nogẽ andẽ tid sõ det er budẽ faste aff den hellige kirke Her swariss
til at bryder nogẽ sãme faste vdẽ skellig sag aff wlydelse oc for acther den hel-
lige kirkiss oc gudz bud da synder hã dødelige Men skede det for nogẽ andẽ
skællig sag da vaare det icke dødelig synd Exempel Waare det saa at nogen
elste sit æget legeme saa meget at han æde vilde om budne faste dage naar hã-
nem løste Och han kwnde vell faste om han wilde Men han wilde icke der
mz twinge sit legeme Han synder dødelige thi han forsmaar gudz oc den hel-
Ad phili. lige kirkiss bwd Om saadãne scriffuiss ad Philipensis iii ca. Quorum deus
iiii ca. vẽter est Hã er i aff dem sõ elske deriss bug for deriss gud Alle cristne mẽnis-
ke bør at holde den hellige kirckiss bud. ath faste. holde hellige dage. oc leffue
Luce x ca. retferdelige sõ vor herre selff siger sõ Sanctus Lucas scriffuer i sit x ca. Qui
Bernard⁹ vos audit Hwo eder hører han hører mig stũs Bernardus siger Obediẽcia

que maioribus prebetur cristo exhibetur Den lydelse som nogen gør sin offuer
mand her i verdē den gør han gud i hiēmerige Kirckenss prelater de ere gudz
embetzmend thi skal ingē foracte eller forsmaa det de bywde paa hanss vegne
Her gørss i spørsmaal Om nogē budē faste dag falde paa en torssdag eller
paa en løffuerdag Huad helder skulde han bryde fredagē.eller sāme faste dag
Her swariss till ath gaade han icke fasted saa mange dage til hobe da skulde
han helder æde paa en enfoldig fredag en bryde den dag som buden er at faste
aff den hellige ki rke Thi sanctus Jeronim9 siger Jngratū est spūistō quit- Jeronim9.
quid obtuleris neglecto eo &c.Det er den helliand vtacknēmeligt huad sō helst
du offrer naar dw forsømer det dig bør at offre aff rette Her spørss ydermere
aff huad mad man skal affholde sig oc icke æde om fastē Her till suarer stūs
Thomas.ii.ii.q.cxlvii.Jn ieiunio quadragesimali &c.Om fasten da forbiu- Thomas
dess at æde ægh melk ost oc al hwid mad Men om andre faste dage da er der ii.ii.q.
atskillige sedwane i atskillelige land Thi skal huer faste sō sedwane er i dhe
land sō han er vdi Alle cristne mēniske sō ere karske oc sunde oc lide kwnde
faste kaast de skulle faste al fasten i gēnem mz faste kaast Men ære de syuge
oc skrøbelige eller det er qwindfolk sō er met foster Da ere de icke plictige at
leffue saa strēgelige eller faste offuer deriss mact eller mwe Thi synde de suar-
lige sō æde smør oc milk ō fasten aff en ond seduane ō de formue at købe dem
faste kost oc olye oc icke ville ath deriss kraselige legeme mz fisk eller faste kost
noget twingiss skulde Men de ville hwer dag æde kaastelige ræther da som
andē tid om aaret Saadāne følge icke wor herre effter at den strenge vey till
hiēmerige Men de følge den rige mand effter sō stedsse odh skynnende retther
oc for sidē ned at den store brede vey til heluede Det er icke ræt faste eller peni-
tentz at gøre for sine synder at æde māge kaastelige ræther eller leffue kræse-
lige Oc icke ville lide nogē hwnger eller tørst for sine synder Thii siger stūs
Bernardus Si vis agere penitētiā Wilt du gøre ret penitētz plict oc bod for Bernard9
dine synder da skalt du plaue dit legeme oc alle dine lēmer Du skalt oc døme
dig selff at den allsōmectiste gud icke skal døme dig paa hāss strēge dom Jsi- Jsidorus
dorus siger naar nogē faster oc gør penitentz da aff sletter han den pine han
haffue skulde for sine synder Wii skulle nw i denne hellige tiid pine oc plawe
vort legeme sō vor herre giorde at wii mwe gladelige opstende mz hānē Wille
wi haffue hiēmerigiss glæde mz hānem da skulle wii oc lide pine met hānem
Her gørss et spørssmaall om den maa æde smør oc milk om fastē sō icke gi-
der ædet olye fisk ellerr faste kaast Her suaress til at er sāme ꝑsone icke siuglig
eller icke gifuer barn at di oc er sterck aff nature oc haffuet icke for suart arbey
de oc formuer at købe sig andet huad hānē løster at æde saa han icke forme-
get vāsmectiss Da bør hānē ad holde sig aff all hwidmad om fasten Men er
det nogē ꝑsone sō er sywglig Eller giffuer børn at di Eller er skrøbelig Eller
nogē sō gøre skulde noget stort arbeyde oc icke kūde holde sin nature ved mact
vdē hand ode smør oc huidmad da skal hā bede forloff at bispen eller aff den
som haffuer hanss mact i hanss frauerelse Oc sige hānem sin skrøbelighed oc
mening Sidē maa han æde hwidmad vdē al synd om han giffuer hānē loff

Her spørgiss om børn skulle faste den faste sō den hellige kirke byw-
der her swaress til at de ære icke diss plictige Thii ath de haffue stor
naturlig verme i deriss legeme som meget fortærer Oc den mad som
de anāme skal baade til deriss vext oc legemiss føde De haffue icke bedreffuit
saa māge suare synder sō de der kōne ære till deriss sage alder for huilke sāme
faste sticthz er thii bør dem icke helder ath faste saa strengelige Her spørgiss
hwor gāmild han skal vere sō rettelige bør at faste Her Suarer stūs thomas
Thomas. til ii.ii.q.lxvii oc siger At saa lenge sō nogē stonder i sin vext Det er till han
er xxi aar gamild Da bindiss hā icke til at faste strengelige Dog er det tilbør-
ligt och erligt siger stūs thomas at hwer øffuer sig till at faste effter sin alder
Det meste sō hānem mueligt er oc bør den sō er xiiii aar gāmel mere at faste
en den sō er xii aar gamild oc den sō er xviii aar bør mer at faste en den som
er xvi aar Oc saa frādeliss Her spørgiss om spuglige quinder oc de sō giffue
børn at dii bør at faste Her suariss till at fornēme de nogē vāsmectelse der aff
da bør dem icke at faste Mercke de oc at de eller deriss foster kunde søge nogē
brøst eller fare aff sāme faste da skvolle de fonge mad i hwad faste det er som
guilhelmꝰ. Guilhelmus siger thi hun skal icke al eniste anāme sin føde til sit æget lege-
miss behoff men oc til sit fosterss En Anden sag er thi at spvoglige qwindfolk
haffue gerne atskillelige løste oc begeriger till sielsyn mad oc stydnē saa offuer
maade at finge de icke det de begarede da kunde det bliffue liffuis fare for de-
riss forster oc sāmelediss for dem selffue Her spørgiss frādeliss om quinder sō
starcke oc føre ære aff deriss nature bør at offuergiffue deriss faste naar deriss
Innocēciꝰ. hosbonder forbiuder dem at faste Her til suarer Innocēcius oc siger At haffue
de selffue taget dem nogen faste till aff deriss egen velwillighed Dat bør dem
at offuer giffue hende effter deriss hossbonderss bwd Men den faste sō biwdiss
aff den hellige kirke den bør dem ath faste

guilhelmꝰ. Her spørgiss om de sō siuge skrøbelige oc gāble ære bør at faste Her sua-
rer Guilhelmꝰ til oc siger at de aarsagiss for saadan faste Thi at na-
turen er skrøbelig paa dem Ode de och saa meget paa en gong som deriss na-
ture behoff hagde til at holdiss i sin vel mact mz da kunde de fare der ilde aff
oc bliffue sywgere Men tage de sāme føde till dem paa flere tider da kan de-
riss nature fonghe der styrcke och verquegelse vdaff till karskhed Sāmelediss

Her spørgiss om de sō fare reise (maa der oc sigiss om dem sō gāble ære.
pillegrimss regse oc de som haffue suart arbeyde bør at faste Her swarer
stūs Thomas til oc siger At kan mand haffue saadan pillegrimss regse for-
drag paa den tid oc forsette sāme arbeyde til en andē tiid paa aardet vdē stor
skade Da skal man icke bryde den faste sō biwdiss aff den hellige kirke Men
kand mandh engledíss haffue sāme pillegrimss regse eller arbeyde fordrag da
biwdiss de icke ath faste strengelige Somme plæye oc ath sige de som arbeyde
dem er icke sat nogen faste Her swariss til ath er det fattige folk som icke an-
det haffue at føde dem aff en deriss arbeyde da er det vel sant om de haffue en
god vilge til at de gerne faste vilde om de det formotte Mē ære de rige oc for-
mwe at føde dem for vden saadant arbeyde Da skulle de gøre diss midre ar-

beyde paa den dag ath de diss bedre faste kwnde och holde den hellige kirkiss
bwd Der er oc mange som icke wille faste en dag om vgen i fasten oc sige ath
de icke det gøre kunde for deriss sware arbeyde skyld Her till maa hwer suare
dem at deriss verd skyld bliffuer dess ydermere aff gud om de fastede oc arbey-
de til sāmen Thii vor herre vill løne hwer for sit arbeyde oc kerlighed som de
gøre mz faste oc andre gode gerninger Hwer bør at faste aff sin yderste for-
mwe Oc Naar nogen kan det icke gøre Da skal han giffue fattige folk al-
misse eller læse Pater noster oc Aue maria oc øffue sig i andre gode gerninger
til tegen at han gerne faste vilde om han kwnde Her om taler Sanctus Au- augustinꝰ
gustinus och siger Si ieiunare non potes &c. Kant dw icke faste da giff den
fattige mad formedelst hwilken dig giffuiss loff til ath æde Her spørgiss om
fattighe folk som tygge deriss mad i gwdz naffn bør ath faste Her till swarer
Sanctus Thomas ii.ii.q.clxvii. Ath haffue de saa meged sambled til hobe
som de kwnde æde paa eth maaltiid Da aarsagiss de icke ath dem ey bør at Thomas
faste Men kwnde de icke fonge saa meget til hobe som de kwnde æde paa en
tiid Da mwe de æde effter som de det fongēdiss worde til deriss naturiss nøt-
tørteligheð och føde.

Uo som rettelighe faste vill han skall haffue sig i fem hande
maade Første At han skal huerken æde eller dricke till da-
ger maall før reth maaltid er Her emod gøre de som aarle om
morgeuen æde oc dricke der paa miød vin eller øl och sige ath
de der met vederqwege ville deriss hoffuit oc legeme at de icke
vansmecte skulle aff fasten Sacte de haffue icke fasted i dag
før till ende aff huilkē deriss krop eller hoffuit fornēme kunde nogen vanskel-
se Sōme ligge oc soffue till middag at dem icke hwngre skal formeget Engē
skal æde om morgenen eller dricke vden han det giorde for sit hoffuediss skrø-
belighed ath han da ode i sticke mwskat ingefer calmwss eller anden vrth och
drucke der i drick paa ath styrcke sin hierne mz I Anden maade skal han
icke æde før ret tiid er Det er mellē xi oc xii naar afften song er swngen i kir-
ken Hwo der før æder han synder swarlige Som der stonder i kirckelogen de De cō.d.v
con.di.v.Nō dico. Om fasten bør hwer at holde maaltiid ret middagiss tide
Oc sywngiss afftensong da i den hellige kircke thi at forme dagiss da fastede
de almyndige til afften song vor vde Nw haffuer den hellige kircke til ladet
for mēniskēss skrøbelighedz skyld at man sywnge skal afften song middagiss
tide Andē sag er thi at wi oc der mz the oc obenbare skulle vor herre vor gode
vilge at wii gerne faste vilde i feretywe dage oc xl næter vdē mad oc dricke sō
han giorde om wii det gøre kwnde for vdē naturēss vansmectelse oc forderff-
uelse Oc den vor gode vilge anāmer vor herre da for gerningen som Sāctus augustinꝰ
Augustinus scriffuer Coronat deus intus voluntatem &c. Vor herre kroner
vor indwertiss gode mening Naar wi icke fuldkōme kwnde gerningen Item
den som retteligh faste vill Han skall icke lade berede for kræselighe ræther
meth vrther eller andet thii han fortørner wor herre der meth oc forkaster den

søn han haffue skulde for sin faste Hã skal icke helder æde formeget men saa meget som naturen behoff gøriss till syn nøttørtighed och icke helder for lidet At han vansmecther sig selff Han skall holde middell maade som Aristotiles
aristotiles. ii Ethicor. scriffuer ii Ethicorũ Mediũ in omnibus laudabile est Ath holde middel vdi all ting det er erligt oc loffligt Her mod gøre mange som æde oc dricke at bw-gen vercker paa dem Saadãne fortiene en føge eller engen verdskyld met de-riss faste Her om taliss i kirckelogen. De con.di.v. Non dico Melius ieiunat qui sepius parũ cõmedit &c. Han faster bedre som æder tit oc lidet En den som æder en gong formeget I Tredie maade skall han icke æde effter maaltiid eller om afftenen Her spørgiss om nogẽ bryder sin faste met confect vrther eller
Thomas. anden saadan smaa ting Her til suarer Sanctus Thomas At engen bryder sin faste meth vrther som man tager till sig saa got som for en legedom skyld vden nogen giorde det met for act oc swig at han ville æde saa meget der aff
Innocẽti9 at han der met mettiss kwnde Denne sãme mening holder och Innocencius Her skall oc hwer mercke at ingen skall æde om afftenen mad som han leff-ned haffuer om middagen eller silde kræmere brød figen æble eller anden saa-dan ting som føde kan men all eniste confect eller vrther saa stort som en nød at naturen der aff vederquegiss kan Engen skal æde saadãne vrther i den act oc mening at han diss bedre der paa dricke kand men al eniste sin naturen til en lægedom Her emod gøre mange som æde saa meget confect oc vrter oc dric-ke der swarlige paa at de der aff mettiss kwnde saadãne fortørne gud suarli-ge der met han synder oc mere som æder iii eller iiii gonge om dagen en den sõ bryder sin faste ii gonge om dagen I Fierde maade skall han giffue fatti-

Att hwadz som gaar ind aff munden, Vnderstagen det skeer med forack eller offuerflødighz, er eth icke synd

Jeronim9. ghe folk hwad han leffner om middagen Her om taler Sanctus Jeronimus oc siger Quod manducaturus eras Det sõ dw skulde æde om dw icke faste-de det giff fattige folk at det kand mette dyn siel oc icke fulde dyn pung Alle de som faste dem bør ath være miskwndelige mod fattige folk och giffue dem
esaie lviii. mad oc dricke som Esaias scriffuer i sit lviii ca. huilked wi nw daglige læse i den hellige kircke saa sigendiss Frange esurienti panem tuũ Skær dit brød
augustin9. oc giff det fattige folk Sanctus Augustinus siger oc De tuo ieiunio pauper satietur Den fattige skall mettiss aff din faste Udi Fempte maade skall den som faster haffue fuldkõmelige anger och rwelser for sine synder och offre
Isidorus gud sin faste til penitentz som Isidorus de sũmo bono siger Jeiunia cũ bonis operibus Faste dage som fuldkõmiss met gode dygdelige gerninger de ere vor herre tacknẽmelige De som faste oc øffue dem i onde gerninger och synder de efterfølge oc ligniss ved diefflene som aldrig æde men gøre stedsse ondskaff oc friste mẽnisken till synden Thii er det icke gwd tacknẽmeligt at nogen faster vden hand oc holder sig aff synden Fordi skall hwer afflegge alle sine synder mz scrifftemaal oc øffue sig i gudelighed oc ydmyghed som er gud alder tack-nẽmeligst thi skal hwert cristet mẽniske anãme aske paa sit hoffuit aff prestẽ aske onssdag till eth ydmyghedz tegen Oc at han i hwkõme skall ath han er
Dauid skapt aff jord oc mwld Dauid siger i psalteren Humiliabã in ieiunio aĩam

meã Jeg ydmygde myn siel mz faste Huer mēniske skal oc tage sig vare for
hastighed oc vrede oc være mild oc spagferdig Thii ath vmildhe hastige och
vrede mēniske de effter følge diefflene som altiid faste oc ære dog grwmme oc
græselige mod fattige siele Om fasten bør oc alle ath holde dem aff vkyskhed
baade giffte oc ugiffte Som der stonder i kirckelogen di.xviii habeantur.

HEr gørss eth spørssmaall om den faste som nogen gør i dødelig synd
dwer noget Her til suarer en Doctor kalliss Alphorabius Och siger at (Alphora bius)
den faste som nogē fuldkōmer i dødelig synd dwer till iii honde ting Først
i det at han lyder den hellige kirckiss bud ordh Eller om han selff nogen faste
loffuit hagde ath han hende holder Thii ath fastede han icke nw da syndede
han der met dødelige igen Udi Anden maade er hwn nyttelig till kyskhed
thi at legemenss begærelser vdsløckess oc forgonge naar kroppen twingiss med
faste och strenghed Som Hugo de Sancto Victore siger Parca vita occidit (Hugo de stō victore.)
vicia et libidinē extinguit Eth strengt oc sparsōmeligt leffnid i hiel slar vdyg
der Oc vdsløcker vkyskhed Tredie maade Er det eth syndigt mēniske nøt-
teligt at han faster Thii ath han der met kan bliffue beqwem til at gøre pe-
nitentz oc fonge gudz naade oc barmhertighed Men til at fortiene den ewin-
delige salighed da hielper den faste icke mēnisken som han gør den stwnd hā
ved at han er i dødelig synd Thii er det gandske raadeligt at hwer som faste
vil gonger till scriffte strax først om fasten Fordi at en dag som nogen faster
i naadenss stat Han er mēnisken mer nøtteligh och gaffnlig en han fastede al
fasten till vand oc brød om han waare i en dødelig synd At hwer bør at yd-
myge sig om fasten oc tage aske paa sit hoffuit der om vil ieg sige eder i ierte-
gen Och der meth ende min tale paa denne tiidh

Eth Jertegen om i kødmangere som icke ville taghe aske paa sit hoffuit.

CEsarius en Doctor saa kallis scriffuer at det vor i kødman-
gere i en stad heder Confluencia som plegde altiid ath dricke
den nath vdoffuer for aske onssdag som manghe en nw gøre
diss ver Om anden dagen der effther stodh han silde op och
gick strax til vin kelderen eller ander stedz som drick vor fall
Den tiid det ringde til messe Och alle andre ginge till kirke
som vor i sāme hwss at anāme aske oc høre messe Uden hand oc hanss stal-
broder som igen bleffue sidende for deriss drick skyldh Da sagde sāme hanss
metbroder wii tøffue her for lenge lader oss gonge till kircken ath anāme den
hellige aske Han swarede hannem spottelige och forhaanede den hellighe aske
sigendiss Sid her ieg vil giffue dig aske paa dit hoffuit och dw giffuer migh
aske igen saa hente han aske aff stegersset oc kaste paa hanss hoffuit Oc fick
strax en obenbare heffn for sāme bespaatelse Thii han fornam saa megē aske

Første søndag i faste

om sit æget hoffuit at hand hueycken kwnde høre eller see Oc hanss næse och mwnd bleff saa fuld meth aske som nogen hagde bleft henne i hãnem meth en pustere Han forferde sig storlige och ville robet om hielp der han oplod mundẽ da for han saa fuld met aske ath han wor moyen qwalder Saa førde hanss venner hãnem vd paa en øø som ingen aske en støff vor vden græss all eniste Men det hielp hãnem inthz Saa førde de hannem vd paa vandet ath sãme aske formindskiss skulde hoss hãnem det hialp hannem inthz de førde hãnem i skoffue och abilde gaarde det halp hannem inthz ehwort han kom Men aff gudz retferdige dom da fick han den obenbarlige heffn och qwaldiss och døde aff samme aske Thii skulle alle cristne menniske anãme den hellige aske och icke forsmaa och forhaane hende at den alsõmectiste gwd icke kaster sin heffn offuer dem som nw skede meth denne mand

Anden søndag i faste

Epla ad tessalo.iiii.ca. Ffratres rogamus vos

DEnne Epistel screff Sancte Pouild till dem som bobe i en stad hed Thessalonica oc stonder hwn i han iiii ca. Och lyder saa paa danske.

BEre brødre wii bede eder kerlighe for Jhesu cristi naffn skyld Ath som i haffue hørt aff migh och Thimotheo oc siluano mine sendebwd hworlediss eder bør at leffue effter gudz budord och teckiss den alsõmectiste gud met eth renligt oc kyskt leffned Saa legger nw vind paa at regere ederss leffnid effter wor lerdom ati mwe hwer dag till hobe legge dygdelige oc erlige gerninger oc foruerffue det ewige skynnende hiẽmerigiss rige J ære plictige at vide de budord sõ ieg haffuer sagt eder effter ihesu cristi befalning Det er gudz fulkõmelige vilge ati alle skulle bliffue salige met ederss dygdelige oc gudelige gerninger Oc fly vkyskhed at hwer aff eder skal beholde sin hwstru met heder. ære oc hellighed oc icke effter følge legemenss vbeqwẽmelige vhøffuiske løste for w renlige begærelser skyld som andre hednige der inthz vide aff gwd eller hanss low Jngen skall velwillige eller meth hẽmeligt swig bedrage sin ieffn cristen huerken vdi køb eller i anden omgengelse Fordi den alsõmectiste gwd vill haardelige heffne der offuer Oc sãmelediss offuer all vkyskhed som wii tilforn haffue sagt eder oc bewist det meth scrifften Vor herre kallede oss icke ind i sin low till wrenlighed Men at wii skulde regere oss høffueskelighe erlighe och beqwẽmelighe vdi eth helligt leffnid meth Jhesu cristi hielp som er benedidet ewindelighe

97

Euā.mat.xv. L.i.t.Egressus ihūs secessit i ptes

Esten som læsis i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdige apostel oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit xv capittell Och lyder hwn saa paa wort maall

Vor herre gick en tiidh bort mod two store stæder den ene heder Tyrus oc den anden sidon Der møtte hannem en qwinde som fød vor aff deth folk som kalledis Cananeer hwn ropte effter Jhesū sigendiss O herre som fødder er aff kong dauidz slæct miskwnde dig offuer mig thii min daather er besengder oc plawess swarlige aff dieffuelen Vor herre swarede hende inthz Da framginge hanss apostle oc baade hannem saa sigendiss Geff denne qwinde swar oc lad hende gonge thii hwn rober fast effter oss Vor herre swarede Jegh er icke vdsend vden till de faar som bleffue fortabede aff israelss folk Saa kom qwinden oc fald paa knæ oc bad til hānem saa sigendiss Herre hielp mig Vor herre swarede Dat ær icke got at tage det brød som børnene skulle haffue oc kaste det for hunde Quinden sagde Jw herre det kan ske Thii at hwndene offte æde aff de smwler som neder falde aff deriss herriss bord Jhesus swarede hende oc sagde O qwinde din tro er starck Dig skall worde som dw begærer Och henniss daather bleff helbrede paa den samme time.

Vdtydningen oc glosen her paa

Et vor herre Jhesus cristus straffed hagde iøderne och deriss høffdinge for deriss genstridelighed oc vantro At de icke vilde anāme hānem for gudz søn Da gik han till hedningerne At iøderness genwordighed diss ydermere straffiss skwlde aff hednigerniss gudelighed Der han kom mod two store stæder som ligge hoss libani bierg oc kalliss Tyrus oc sidon hwilke stæder och bierg som ligge i deth land som den hellige graff er der bode mange hedninge thii iøderne maatthe icke aldeliss for driffue dem Textus Et ecce mulier Der kom en qwinde mod vor herre sō hørt hagde hanss hellige rycthe oc de store vnderlige oc mange iertegen som han giort hagde. sāme quinde vor fød aff eth slecte som kalledis Cananeer oc bode i det hellige land før israelss børn oc aff føde det finge Hwn ropte til vor herre oc sagde O herre sō fødder er aff dauidz slect miskunde dig offuer mig Vor herre tagde oc suarede hende inthz icke giorde vor herre det for han ville være hende vgwnstig oc icke dele sin naade met hende Men han giorde det at hanss discipler oc apostle mercke skulle hendiss store tro oc gudelighed i det at hwn icke aff lod at bede. Text⁹ Et accedētes Hanss apostle hørde quindēss idelige bøn thi hagde de medynck

Textus
Textus

offuer hende oc baade vor herre ath han vilde giffue hende det hwn begarede Han suarede dem at han icke vor vdsenth vdē at frelse de faar som fortabede vaare aff israelss folk Thii han vor vdsenth aff gwd fader meste parten ath han frelse skulde iøderne och vnderuise och lære dem salighedzenss veye Thi predickede han icke personlige vden all eniste for dem Och giorde icke helder iertegen blant andre vden det skede serdeliss for nogen merkelig sag skyld ath han obenbare oc bewise vilde at den hellige kirke fundereth er i hedningerniss

Johannis iiii ca. tro som sancte Hanss scriffuer i sit iiii At vor herre predickede for de Samaritaner oc hedninger som gudelige anāmede hānem Effter vor herriss opfarelse da predickede Hanss apostle oc discipler obenbarlige for hedningene den hellige tro Thi meste partē aff iøderne kaste troen igen och hedningene de anāmede hende

textus Textus At illa venit Hwn gick fram oc fald paa knæ och bad vor herre sigendiss forbarme digh offuer mig Thi hwn regnede sin daatherss sywge for sin egen soth och henniss helbrede for sin helbrede Vor herre swarede hende vgwnstelige oc sagde Det er icke got at giffue hunde det brød som børnene haffue skulle Som han vilde sige Det er icke tilbørligt eller got at gøre de iertegen for hedningene oc lære dem den lerdom och salighedzenss veye som iøderne loffuit er fordi at de tiene aff guder oc bede til stock oc stene och dywr som døde ere Oc du est en aff dem en dog at du nw vilt omwende dig for de

textus vnderlige tegen dw hørt haffuer om mig &c. Textus At illa. Hwn swarede herre deth skeer offte ath hwndene æde de smwler som falder aff herrenss bord Sam hwn vilde sige ligerwiss som hwnde fonge stundem aff smwlerne der falder aff brødet som børnene giffuit er Saa er det och vel mweligt ath hedningene motte fonge nogen føge ting aff de store naader oc velgerninger som du gør mod iøderne.

textus Textus Et respondens. Der vor herre hørde hendiss stadelighe och idelige bøn Da swarede Han O qwinde dyn tro er stor Thii hwn lod icke aff at bede En dog ath vor herre første tagde och swarede hende inthz Oc icke helder anden gong før han siden swarede hende ney Och icke helder tredie gong der han lignede hende ved en hund oc brepde hende at hwn

textus vor en hedning Textus Fiat tibi Dig skal vorde som du begarede Som han vilde sige din stercke tro haffuer det forskildet Och henniss daather bleff karsk i den sāme time Icke giorde vor herre dette saa langtsōmeligt eller hagde saa mange ord met hende paa det at han icke fulkōme vilde hendiss vilge oc begerelse Men han giorde det ath de som till stede waare høre och mercke skulde hendiss store tro oc gwdelighed som vel verde waare at høre oc mercke Han forsmaar inthz syndigt mēniske oc necther det icke naade och miskwnd om det begarer det aff hannem met ydmyghed oc eth got hierte

Met denne qwinde vnderstondiss hwer syndig siel. thii at naar nogē siell haffuer nogen synd paa sig da haffuer dieffuelen vold och mact offuer hende oc leder hende hwort han vill aff en synd oc i en anden

augustin⁹. som Sanctus Augustinus siger Eandem potestatem quā habet homo in pecore &c. Saa stor mact haffuer dieffuelen offuer i syndigt mēniske som nogen

mand haffuer offuer sin hest eller qweg Thii skall hwert menniske aff legge sine synder for iiii honde sager skyld For∣st ath han icke skall were synden vnder giffuen som Sancte Hanss scriffuer i sit iiii ca. Qui facit peccatū seruus est peccati. Hwo sō gør synd han er syndenss tienere I Anden maade at dieffuelen skall icke pine oc plawe hānem indwertiss oc vduertiss thii han haffuer mact offuer alle som er i dødelig synd Som der scriffuiss Trenorum i ca. Migrauit iudas propter afflictionē Judas anāmede dieffuelen i sig der de andre apostle anāmede gwdz verdighe legeme Thii plawede han hannem indwertiss at han hagde ingen ro før han hagde forraad wor herre och hengt sig selff oc dieffuelen tog siden hanss siel I Tredie maade for syndenss ondskaff thi hwn er ligerwiss som en røffuere der tager fra nogen alt det hā haffuer saa tager oc synden fra sielen alle de gode gerninger som hun haffuer giort oc gør hende saar Det er ath hwn tager fra hende all hw och vilge som hwn skulle haffue til ath gøre penitentz met I Fierde maade for hendess siwgdom skyld oc verstyggelighedz skyld thii at synden ligness ved spedalsk sot sō er slēmest blant alle swger Om hende stonder screffuit vii re.v Ath Naman som vor spedalsk for till Jsraelss konge ath han skulde gøre hannem helbrede Met namā vnderstondiss huert syndigt mēniske som er verstyggeligt for gud oc alle hanss engle for syndsenss swgdom oc slemhed Dēne israelss konge der er cristus som læge kand alle syndige mēniske aff deriss synder och swgdom For disse iiii honde sager skal hwer aff legge syne synder. thii at i alle dødelige synder en mere sorg oc drøffuelse en velløst Det kan huer mercke De sō øffue dem i offuerflødighed de haffue gerne hoffuit verck siwgdom och podagel paa deriss alderdom oc sōme krybe paa krøcker och staffue De som øffue dem i wkyskhed de vaage och vacthe der effter nat och dag och gøre dem stor vmage aarle oc silde oc mangen tiid sette deriss liff till fare for en føge slem oc forgengelig løste som de der aff fonghe kwnde Naar de deriss onde bægarelse fuldkōmed haffue Da angrer dem det stray thii menniskenss samwittig och conscientz nagger indwertiss mod mēnisken naar hwn bedriffuer nogen synd som Sanctus Augustinus siger Super oēs tribulaciones. Blant all modgong oc gerwordighed som mennisken haffue kand her paa iorden Da er det den største som han haffuer aff sin ægen samwittighed och conscientz for sine slēme synder Men deriss pine sorg och bedrøffuelse bliffuer alder swarist och grwmest i helwede naar de plawes der for dem effther den yderste dom baade paa kroppen oc sielen till lige Da angrer dem alder mest at de saa skāmelige forsømede deriss tiidh och icke giorde penitentz for deriss synder Her om taler Sanctus Bernardus oc siger Quis putas tunc erit meror quis luctus que tristicia &c. Hwad sorg graad oc drøuelse ment du ath der bliffue skall Naar de onde vdskydiss fra de retferdige mēniskiss omgengelse fra wor herriss clare ansict oc den ewige hiēmerigiss glæde och antwordiss i dieffueleness vold och macth som dem och andre onde vmilde oc fortwilede mēniske pine skal i den grwmme helwediss ild i hwilken der er ve oc rob graad och skraall for vden

Johannis iiii ca.

Trenorū i ca.

Naaman

augustin⁹.

Bernard⁹.

ende Thii skall hwert menniske nw afflegge sine synder i sin velmacth Ath
han ey köme skall til saadan pine effter døden ꝛc.

Det denne qwindiss daatther som swarlighe plawediss aff dieffuelen
Der met vnderstondiss mēniskenss samwittighed sō er i nogen synd
Thii naar noget mēniske haffuer bedreffuit nogen synd da knurrer
hanss samwittighed stedsse mod hānem saa han kan engen rolighed eller fred
haffue for hende indwertiss meth sig selff i sit hierte Som der stonder screffuit
Esaie lvii. Esaie lvii ca. Cor impii quasi mare feruens ꝛc. Eth onth mēniskiss hierte det
røriss oc vendiss altiid som vand i en siwdende grydе Det kan aldrig haffue
ro eller lise met sig selff Sandelige denne daather som er menniskiss samwit-
tighed hwn røriss oc fortørniss altiid met atskillelige plawer Thi at dieffue-
len piner hende met saa mange atskillelige oc mangfoldige plawer som hwn
haffuer atskillelige oc mangfoldelige synder paa sig Her spørgiss hworlediss
hwn frelstiss aff dette dieffuelskaff Her swariss till ath det skede met iii honde
ting Første met en stadig tro Oc det merckiss met de ord vor herre sagde til
hendiss moder saa lydendiss O qwinde din tro er stor dig skal vorde som du
vilt Det vor at hēdiss daather skulde frelsiss aff dieffuelen I Andē maade
met hēdiss idelige rob oc bøn Thii hwn stedsse robede effter wor herre sigēdiss
o herre miskwnde digh offuer mig I Tredie maade meth henniss store yd-
myghed thii hwn lignede sig ved i hwnd i deth hwn swarede wor herre Ath
hwnde æde offte aff de smwler der falder aff herrenss bord

Hwert syndigt mēniskiss siel frelssis och aff gud formedelst trende honde
ting Første formedelst sin store gode och retthe tro som han haffuer till
Paulus vor herre Thii Sancte Pouild siger ad hebreos xi ca. Sine fide est impossi-
ad hebreos bile placere deo Det er v mueligt at nogē kand teckiss gud vden han haffuer
xi ca. den rette cristelige tro Sanctus Mattheus scriffuer i sit xvii capittell. Ath
matthei wor herre frelste tilforn i barn aff dieffuelen sō hanss apostle icke kwnde hiel-
xvii ca. pe Thii spwrde de hannem siden ath for hwad sag de kwnde icke vd driffue
dieffuelen aff sāme barn Han suarede dem Det wor fordi ati icke trode fulkō-
melige Sādelige siger ieg ether at haffue i en stadelig tro da skulle i omwen-
de biergende at det ene skal fare oc flytte sig i det andiss sted eller offuer det li-
geruiss som i vende i senepss korn oc legge det ene i det andēss sted I Andē
maade Met hanss idelige rob op till gud oc det skal han gøre i trende honde
maade Første met skrifftemaall oc da skall han robe aff ret hiertenss ve och
sorg for sine synder som en qwinde der føder sit forster meth stort hiertenss we
esaie xxvi och drøuelse Som der stonder screffuit Esaie xxvi cap . Sicut que concepit
Det Andet rob skal hā fuldkōme met sine gudelige bøner Her om taler Kong
Dauid Dauid i psalteren sigendiss Dñe exaudi oracionem meam O herre hør min
Paulus bøn Oc lad mit rob kōme for din asiwn Sancte Pouild raader oss alle ath
wii skulle robe oc bede till gud som han screff i ad the. v. Sine intermissione.
Beder idelige til gud Det tredie er At wi skulle tacke gud inderlige for alle
de velgerninger han oss giort haffuer Om dette rob scriffuer Stūs mathe⁹

i sit xvi ca. At de hebraiske børn oc de som ginge faare oc bag wor herre ind i iherusalem palme søndag de robede och sagde Velsigned were dw som kom i den alsōmectiste gwdz naffn. frelss oss Met dette trende folde rob frelsiss menniskenss siel fra dieffuelen som Dauid siger Clamabo ad deum altissimū &c. Jeg skal robe til den alsōmectiste gwd som giorde mig mange velgerninger oc frelste mig fra dieffuelen Vdi Tredie maade mz ydmyghed for trende honde sag Først for hwert mēniskiss siel frelsiss fra dieffuelenss fristelse oc plawe meth ydmyghed som Dauid siger Humiliatus sum et liberauit me scz a potestate diaboli Jegh ydmygde mig for gwd thii frelste han mig fra dieffuelen Anden er thii at de fonge gudz naade oc barmhertighed som dem ydmyge for gwd som der stonder Jacobi iiii cap. Deus superbis resistit humilibus dat graciam Vor herre giffuer ydmyge mēniske sin naade oc stonder mod dem sō høfferdige ære Tredie sag er thi at de som ydmyge dem de fonge den ewindelige ære oc glede i hiēmerige som sanctus Lucas scriffuer i sit xiiii ca. Qui se humiliat exaltabitur Hwo sig ydmyger han skall ophøyess i hiēmerigiss rige Der stonder oc Prouer. xxx ca. Den som ydmyg er han fonger ære i hēmelen. Dauid Dauid Jacobi iiii Lucas xiiii ca. Prouerbio. xxx ca.

Den hellige tro bør stedze at sigiss oc ꝑdickiss faare al enfoldig almw som der stonder i kirkelowen de con. di. iiii simbolū Alle cristne menniske bør fulkōmelige at holde oc i hwkomme hende thi hwn er alder mest nytteli g till den ewindelige salighed Fordi hader dieffuelen mer mēniskēss tro en de gode gerninger han gør Thii ath gode gerninger hielpe icke menniskien till hanss sielss salighed vden han haffuer en reth tro Her om taler Sanctus Augustinus oc siger Sicut rami ex ariditate radicis arescunt Ligerwiss som grenene visne paa eth træ naar rødderne ere forderffuede Saa gør och menniskenss gode gerninger som sker vden reth tro alligeuel ath de syness at vere gode da dwge de inthz wden de fuldkōmess oc gøriss mz en stadig tro Den alder minste god gerning som nogē gør men han er vden synd oc i gudz naade Hwn er gwd mere tacknēmelig en alle de gode gerninger som alle vtro mēniske giort haffue Her aff kan hwer merke at hwn er mēnisken alder mest nøttelig Troen gør hwert menniske til gudz barn naar det døbiss som sancte Pouild scriffuer at Galla. iiii. ca. Omnes filii dei estis per fidem J ære alle gudz børn formedelst troen Hwer foruerffuer aff gud met troen det han begærer som Sanctus Mattheus scriffuer i sit viii ca. sigendiss Sicut credidisti fiat tibi Vor herre sagde som dw trode saa skal dig worde Troen er eth fundementh till all verdskyld som hwer fortiene skall aff gwdh Sanctus Augustinus siger Fides est bonorum omnium fundamentum. Fides est humane salutis inicium. Troen er en begyndelse till menniskenss salighed Hwn er och eth fwndamente till alle gode gerninger For vden troen er ingen salighed Thii ære alle Jøder kætthere och hedningene vdi fordømelsenss stath som Sanctus Marcus scriffuer i sit xvi capittell Qui crediderit et baptizatus fuerit. Den som troer och er cristnet han bliffuer saligh Hwo som icke tror han bliffuer fordømed Her om taler Sanctus Augustinus och siger Jngen Augustin᷒ Paulus Matthei viii ca. Augustin᷒ Marcus xvi ca. Augustin᷒

frelsis aff den fordømelse som kom offuer mēnisken for Adā syndz skyld vdē met ihesu cristi tro som hand oss gaff Alle som frelste ære fra verdenss første begyndelse de ere frelste met troen Thi de hellige forfedre patriarcker oc profeter oc andre gode retwise mēniske som waare i verdē før wor herre lod sig føde de trode fuldkōmelige at han kōme skulde oc frelse mēniskenss køn Ligerwiss som wi nw tro at han oss frelst haffuer Stūs Bernardus siger Mange bleffue salige som elste oc reddiss den alsōmectiste gudh i hiēmelen och trode stadelige at han kōme skulde oc frelse dem Thi ville wii alle stadelige tro at han oss frelse skal oc giffue oss det ewindelige liff effter dødē Som hā giorde en ridderss frwe huilkē han frelste fra dieffuelē formedelst iomfru mariess bøn

Bernard9

Et Jertegen om i ridderss frue som befengder bleff oc møste sine sind for hofferdighedz skyld

Vi læse eth Jertegeq om en ridderss frwe sō vor ganske hofferdig met sine klæder oc idelige prydede sit hoffuit oc bryst mz span kæder oc kaastelige klenodie En nat drømede hende at hwn bar en banere sō farget vor met blodig farwe Der hun op vognede da miste hwn sine sind oc begynte at tale galne ord til sin hossbōde Lidet der effter tycte hende at den cristelighe tro som hwn før hagde gick altiid wd mellem begge hēniss bryst oc spener J saadanne maade plawede dieffuelen hende at han der met kwnde fonget henniss fattige siel oc at hwn forkaste skwlde sin tro Henniss slectinge och venner de sørgede gandske swarlige for henniss plawe och store modgong och baade for hende till gwd ath han vilde verdiss till ath frelse hende De førde hende till mange hellighe stæder ath hwn skwlde fonget sin helbrede igen de lode hende i nat ligge vdi en hellig trefoldighedz kirke vdi huilken der pleyde ath ske mange vtalighe store iertegen Men den verdigste trefoldighed gud fader søn oc den helliand som er en sander gwdh vilde icke gøre hende helbrede thii han vilde at hun skulde fonge sin swndhed igen formedelst hanss hellige moderss Jomfrw marie bøn skyld Siden lode de mange gwdelige prestmend vide vand met alder helligste ord oc større bemanelser oc bewielse som findiss kwnde i den hellighe scrifft Och lagde samme frwe der vdi Hwn bleff meget vildere och galnere en hwn wor førre thii dieffuelen plawede hende siden mere i hendiss hoffuit meth galenskaff Der hwn hagde væred vildh eth aar i gennem Da førde henniss venner hende till en wor frwe kircke kyndelmøsse afften och lode hende ligge der om nathen Saa obenbarede Jomfrw Maria sigh for hende och sagde dw haffuer denne plawe for din store offuerdadighed som dw hagde met dine klæder Oc ath du høfferde dig aff dit deglige legeme som gud dig giffuit haffuer oc elste och prydede det for meget met kaasteligthe

Offuerdadighed
och hoffmod

klenodie Uist du bedre din leffnid oc leffue ydmygelige her effter da Vil ieg fly dig din helbrede igen Frwen swarede ath hun det gerne gøre vilde Saa velsignede iomfrw maria hende oc hwn stod karsk oc swnd op igen oc sagde sine venner oc alle andre dette store iertegen som iomfrw maria met hende giorde Oc leffuede siden ydmygelige oc erlige alle sine dage oc fick hiēmerigiss rige effter døden Det vnde oss alle gwd som er benedidet til ewig tiidh amen.

Tredie søndag i Faste

Epl'a ad Ephe. v c. Fratres estote imitatores

Ette sendinghe breff screff Sancte Pouild till dem som bode i en stad hed Ephesis oc stonder det i hanss v cap. Och lyder saa paa vort maall.

Kære brøder och søster Effter følger den hiēmelske gwd Som alderkæriste børn der efterfølger deriss høffuiske foreldriss leffned Leffuer alle i en ræt kærlighed som Cristus ihesus elste eder alle kærlige aff alt sit hierte Oc gaff sig velvillige i døden den alsōmectiste gud fader i hiēmelen till eth renligt offer for alliss vor salighed Haffuer eder saa renlighe ath ingen wkyskhed eller anden wrenlighed kand sigiss sandelige paa eder aff nogē aarsage Leffuer ærlige som gode hellige børn bør at gøre som igenløsde ære meth Jhesu cristi blod Lader ingen nidskaff eller karighed merkiss hoss eder Taler ingen slēme daarlige eller wbequēme ord Haffuer helder ingen skempt mz whøffuiskhed eller wmaadelig lader eller løssactig tale som icke kand komme ederss ieffn cristen til nogen aandelig lerdom Men tacker oc loffuer altiid den hiēmelske gwd fader faare sine gaffuer oc velgerninger Uider dette oc Understonder i sandingen Ath alle som ære wkyske oc wrenlige i deriss leffnid Och alle som ære gerige oc fige ath de kwnde fonge deriss ieffn cristenss gotz meth wretthe De fonge ingen arff eller deell i det ewighe oc skynnende hiēmerigiss rige Lader ingen bedrage eder fra gud met falske oc forfengelige lerdom Wider at for saadāne suare synder sō nw ære sagde Da kōmer gwdz vrede oc heffn offuer alle fortuilede mēniske som falde i misshoff Haffuer fordi ingē omgengelse eller delactighed meth saadanne mēniske Nogen tiidh forleden siden da waare i vdi vildfarelse oc mørcke men i waare hedninge Nw ære i oplywsde aff den helliand Thi bewiser eder nw som lywsenss børn bør at gøre gongendiss aff en dygd och i en anden Det er eth helligt leffnediss embede oc fruct ath leffue i all godhed retwished och sandhed.

Euā. Luce xi. In i.t. Erat ihūs eiciēs demoniū

Enne hellighe læst scriffuer den werdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit xi capittell. Och lyder hwn saa paa danske

Vor herre Jhesus cristus dreff dieffuelen aff eth menniske som wor en dwmme Der han hagde vd dreffuit dieffuelen Da talede sāme dwmme och all almwen vndrede storlige der paa Somme aff iøderne sagde hā vd driffuer dieuelē mz beltzebwbss mact sō er høffding blanth diefflene Somme fristede Jhesum och baade hannem giffue dem iertegen aff hiēmelen Jhesus han saa deriss tancke oc mēnig sō de hagde i deriss hierter thii swarede han dem och sagde Hwert rige som er indwertiss wsamdrectelig i sig selff det forderffuiss och øde læggiss saa det ene huss falder paa det andet Er deth saa ath en dieffuild er emod den anden och en driffuer den anden wd hworlediss kand hanss rige bliffue ewigt Men i sige at ieg vd driffuer dieffuelen met beltzebwbss mact som er ath driffue en dieffuild vd met en anden J hwess macth vd driffue da ederss egen aff føde och slectinge mine apostler och discipler diefflene aff andre mēniske De skwlde fordi vare ederss dommere Men er deth saa ath iegh bort driffuer dieffuelen formedelst de helliandz macth Da skall hiemmerigiss rige sandelighe bliffue twert emod eder for ederss vantro skyld Naar nogen stærck och mectig høffding forwarer sin bolig da beholder han alt sit gotz met fred Men kōmer der nogen som mectigere och starckere er en han och offuer vinder hannem Da bort tager han alle hanss voben paa hwilke han sette alt sit hob och røffuer och skøler alt hanss gotz oc bytter det Hwo som icke er met mig han er twert mod mig Hwo som icke saffner meth mig han atskylper det ieg til hobe saffner Naar den slemme wrene oc forderffuelige onde ond dieffuelen rymmer aff eth menniske da vandrer han bort blant klipper oc stene som inthz vand er Naar han seer at han kan ingenstedz fonge sin bolig der Da siger han ved sig selff Jegh skall fare vdi mith hwss igen som ieg wor før aff dreffuen Naar han kommer igen da finder han icke samme hwss beqwemmeligt til sin bolig Thii det er fēygd oc deglige prydet emod en anden herre Saa gonger han bort oc tager syu andre dieffle til sig som er verre en hand er selff Oc de fare saa ind i samme hwss oc bo der Siden bliffuer sāme mēniskiss leffned meget verre en det vor førre Der wor herre hagde sagt disse ord Da ropte en qwinde i blant almwen till hannem oc sagde Helligt er det liff dig bar til verden Oc hellige ære de spener som du dide Vor herre swarede hende oc sagde Det er vel sandingen De ære oc alle hellige som gerne høre gudz ord oc geme dem fast i deriss hierte

Udtydningen oc glosen her paa

I Denne nerwerendiss læst er Trende merkelige artickle J den første merkiss iødernesss forbandede ondskaff mod gwd i hiē-merige for de store iertegē oc velgerninger som han dem giorde Der vor en fattig stackarl sō befengder vor oc būden mz iern lencker och dieffuelen plawede hannem saa swarlige ath han icke tale kwnde Vor herre bleff rørd aff sin vbegribelige mil-hed och barmhertighz der han hannem saa och bød dieffuelen ath han skwlle fare aff sāme menniske thii for han strax aff hannem met alder største rob oc bulder ligerwiss som det hagde vered en tordyn Och gaff alder slēmeste lwct oc stanck fra sig Strax denne fattige mand vor frelst fra hannem da begyn-the han ath tale oc tacke gwd i hiēmerige Textus Quidam autem ex eis. Der de forherdede iøder scriffuere och dynckell gode skalke hørde oc saage ath almwen trode paa vor herre oc loffuede hānem for dette store iertegē han gior-de da sørgede de indwertiss Och ropte i blant almwen oc sagde om wor herre Han haffuer den ypperste dieffuell met sig som heder beltzebwb oc meth hanss mact driffuer han de andre smaa dieffle aff menniskene Oc till tegen ath saa er i sandhed da kwnde i alle kende och mercke det selffue Thii han kan ingē tegen obenbare oss aff hiēmelen som han gør meth diefflene Met denne dwme vnderstondiss hwert syndigt menniske som bwndet er meth dieffuelenss lænc-ker det er meth mange dødelige synder at han icke kan fonge anger eller ruel-se for dem i sit hierte oc icke helder vil scriffte dem Hwilken vor herre forme-delst sin store milhed oc miskwndhed giffuer nogen godh indskydelse ath han gør penitentz oc bod for dem Naar andre onde menniske see at samme synde-re er omwend oc leffuer erlige oc gudelige da sige de at han er en øffuen skalk oc holder sig saa gwdelig oc bedre en han er at andre skulle loffue hannem oc ath han der met dem saa beswige vill textus

I Den Anden Artickel merkiss hworlediss wor herre straffede iøderne met atskillelige gode skæl oc bewisninger for de sagde at han vd dreff dieffuelen i beltzebubss naffn Textus Omne regnū in se diuisum. textus Hwert rige som er twedragtigt indbyrdiss meth sig selff det bliffuer snart for-derffnit oc øde Och i sige selffue ath den ene dieffuell haffuer mact offuer den anden thii kan hanss herre døme icke lenge vare Och han er icke helder viiss paa sit rige thii haffuer han icke helder mact at forbyude mig ath vd driffue diefflene thi kan huer mercke ati sige obenbarlige vsandingē J Andre maade straffede han dem saa sigendiss Der er mange aff ederss egne slectinge som tro paa min lerdom och vd driffue diefflene aff mēniskene i mit naffn Och i sige ingelediss at de det gøre met nogen dieffuelss mact eller konst Tro i at de det gøre vdi mit naffn Da skulle i oc tro at ieg vd driffuer dieffuelen meth gwdz mact. thi skulle alle sō tro paa mig side hoss min høgre hond paa den yderste dōme dag oc giffue dom offuer eder mz mig for ederss vantro skyld J Tredie maade straffede hā dem mz dēne efftertignelse T quicūqz.naar nogē ridder el-ler høffdig beskermer sit slot mz vobē oc verge da beholder hā sit gotz mz fred textus

Men kõmer der nogẽ som sterckere oc mectegere er en hand oc vinder hãnem vdoffuer Da taget hand alle hanss vaaben oc gotz oc bytther det bort Meth denne riddere oc høffding vnderstondiss dieffuelen sõ vor meget sterck oc hagde all verden vnder sin vold oc macth for vden all gensigelse for menniskenss synder skyld i long tiid til Cristus ihesus som sterckere vor en hand kom och anãmede mandom oc frelste verden fra hãnem met hanss haarde død oc pine Thii nøddiss han til at fly fra sit slot Det er fra verden oc vor herre tog hãss voben Det vor alle mẽniskiss synder som han bytte bort Det er han aff slette dem aldeliss met sin død Han tog oc hanss gotz Det vor alle sindige mẽniske som han hagde i sin vold oc mact I Fierde maade straffede han dem saa sigindiss Textus Qui non est mecũ Hwo som icke gør det mig til vilge er han er min w ven Men dieffuelen han begærer inthz vdẽ det som ont er Oc ieg begerer inthz vden det som gaat er Thii er dieffuelen min wven och fordi driffuer ieg icke dieffuelskaff aff mẽnisken i hanss naffn Item Hwo som icke begærer menniskenss salighed han er mod mig Men dieffuelen bægærer menniskenss fordømelse Thii er han min wuen I Femte maade straffede hã dem sigendiss Textus Cũ imundus spiritus Naar dieffuelen far aff mẽnisken Det er naar mẽnisken scriffter sine synder oc gør penitentz for dem och fonger den helliandz naade Oc acther at bedre sig mod gud oc leffue erlige oc skellige Da far dieffuelen bort blant klipper oc tørre stæder som inthz vand er och begærer ath huile sig der Disse klipper oc tørre steder Det er menniskenss kyske oc trofaste hierte sõ de haffue at de ville leffue effter gudz vilge i eddrwhed faste oc vect oc twinge deriss legeme fra onde begærelser oc eth slemt vrenligt leffnid Naar dieffuelen kand icke fonge der ro Da siger han ved sig selff Jeg skal fare til mit hwss som ieg for aff Det er Jeg skal fare i det mẽniskiss siel igen Aff huilken iegh vddreffuen vor formedelst den penitentz han giorde Naar han kõmer Da finder han hwset veræ feygd oc deglige rent giort Det er at mẽnisken haffuer scrifftet sine synder oc acther at leffue renlige oc retwislige framdeliss Da henther hand siw dieffle till sig som ære fast verre en han er selff Det er syu dødelige synder som er Vkyskhed hord at krencke Jomfruer eller klosternynner de synder mod naturen de stwmme synder at drage kaastelige oc bløde klæder ath brwge kræsne ræther och kaastelig drick aff hwilke wkyskhed mest afflesf oc fødiss i mẽnisken Met disse syw dieffuelskaff vaaren kongiss daatherss som hed Sara siw hossbõder befengde oc opswlde huilke dieffuelẽ oc vkyskhed snarlige i hiel sloge sõ Thobias scriffuer i sit iiii ca.

I Denne Tredie artickell merckiss den store nyttelighed oc gaffn som de fonge der gerne høre vor herriss ord och i hwkõme dem Textus Factũ est autem Den tiid vor herre hagde predicket faare folked ropte en hellig qwinde som hed Marcellina (som wor Sancte matthe herriss herbergerskiss tienerinde) til vor herre oc sagde helligt er det liff som bar til verden Oc de spener som dw dide Som hun vilde sagt thi hwer nyske nw kender ath dw sandelige est gwdz søn oc verdenss frelsere Wor

textus

textus

thobie iiii.

textus

swarde hende sigendiss Det er sant dw siger . men hwn er icke all eniste hel-
lig men och alle andre som gerne høre gwdz ord och legge dem paa hierte och
stadelige i hwkomme dem .

HEr skall hwer mercke at dieffuelen gør mēniskene dwme vdi iiii hon-
de maade Først ath dhe skwlle tye oc icke scriffte deriss synder Naar 1
dieffuelen haffuer fristet oc kōmet mēnisken till at han bedreffuit haffuer no-
gen slem synd da søcker han mwnden paa hannem ath han icke skall scriffte
hende Oc der meth gør han lige som en røffuere Naar han nogen røffuer da
binder han eth keffle i mwnden paa den han fanget haffuer ath han icke robe
skall Oc beblinder øgene paa hānem at han icke se skall hwort han hannem
fører Saa gør oc dieffuelen naar mennisken syndet haffuer da beblinder han
hende at hwn icke kan angre sine synder eller tage penitentz for dem Han leg-
ger ii keffle i mwnden paa hende ath hwn icke tale eller robe kand Disse tw
keffle Det er redzell oc blysell Redzell thii han thaar icke sige sine grume syn-
der for sin prelate eller sogneprest Blysell thi hānem skēmess oc blyess at hanss
prelate eller sagneprest vide skwlde at han saadā synd bedreffuit haffuer Her
om stonder screffuit Prouer xxix ca. Qui abscondit scelera sua ppter timorem Prouerbio
vel pudorem &c. Hwo som dølyer sine synder for redzel eller blyseel Han kōmer xxix ca.
icke till den ewige hiēmerigiss glæde I Anden maade gør han menn isken 2
dwm Det er at de icke skulle tacke gwd i hiēmerige for sine mange store vel-
gerninger sō han dem giort haffuer Icke vil vor herre helder gerne høre oben-
bare synderiss bøner sō icke haffue hw eller vilge till at de ville bedre dem Her
om scriffuiss Eccle.xvi ca. ~~Non est speciosa laus in ore peccatoris~~ Et syndigt Ecclesiast.
mēniskiss loff det er icke degligt eller tacknēmeligt for gud I Tredie maa- xvi ca.
de gør han dem dwme ath de icke skulle predicke och lære andre salighedzenss 3
veye Oc det gør hā mest vid kirckenss plater prester mwncke oc sogne prester
som altiid bwrde at lære oc sige deriss enfoldige almwe gwdz ord och lerdom
huorlediss de leffue skulde gudelige oc retferdelige effter gudz vilge oc bwdord
mange haffue oc selffue eth slemth leffned thii gør deriss egen samwittig dem
dwme saa dem bluess at predicke lære oc sige andre huorlediss de erligere leffue
skulle Eller at straffe dem for deriss synder mz huilke de selffue besmittede ere
Her om scriffuis Esaie vi ca. Ve michi quia tacui Ve mig ath ieg tagde och Esaie vi c
vor dwme och icke predickede gudz ord for enfoldige mēniske

MEt disse dume maa oc vnderstondiss alle ligfolk som see oc vide at de-
riss ieffn cristen leffuer syndelige oc vretferdelige oc de icke ville lære oc
straffe dem saa meget som dem mueligt er I Fierde maade gør han dem 4
dume at de icke loffue skulle deriss ieffn cristen eller tale got om dem for andre
naar de see oc vide at de erlige och retferdelige leffue . men de ære da dume aff
indbundē auind fordi de vilde at ingē skulde loffuiss eller æriss vden de selffue
Saadāne de ære icke dume til at fortale oc baguaske andre eller at lyue store
løgner paa dem oc sige det de vide ingen rede til De skulle dragiss til heluede
effter døden meth deriss dume fader som er dieffuelen Som Dauid scriffuer Dauid

i'psalteren ~~Erubescant et deducantur in infernum muta fiant labia do'ost~~
De skulle blwess oc dragiss till helwede deriss swige fulde och løgnactige lri
de skulle da bliffue dwme.

I finde i den hellige scrifft at vor herre haffuer tith vd dreff
uit dieffuelskaff i mange honde maade Først vd dreff han
dieffuelen aff hiēmerige for hanss høfferdighed som Ezechie
Ezechielis xxviii ca. scriffuer i sit xxviii capittel Cherub peccasti et ideo eiecit te.
Du offuer engild lucifer du syndede mod gud mz din offuer-
dadighed thi skød vor herre dig ned aff hiēmelen I An-
den maade vd dreff wor herre dieffuelen aff verden met hanss hellige død och
pine som Sancte Hanss scriffuer i sit xii cap. sigendiss Nūc princeps mundi
Johannis xii ca. huius eicietur foras Nw skall denne verdenss høffding dieffuelen vd driff-
uiss I Tredie maade vd dreff han hannem aff mange mēniske som besatte
vaare som han oc nw giorde aff denne dwmme I Fierde maade vd driff-
uer han dieffuelen aff syndige menniskiss siele formedelst den helliandz naade
oc mact Oc det gør han daglige naar han giffuer mēnisken naade til at gøre
reth plict oc bod for sine synder at han kand tycke dem fuldkōmelige ilde ath
være och haffue acth vilge till ath bedre sig oc aldrig synde mere Meth denne
mand som besengder wor maa hwert syndigt menniske vnderstondiss for iiii
honde sag Førist thii at den sō besengder er han fornømer icke selff sin brøst
oc vildelse Saa er det oc met det menniske som er i dødelig synd en dog han
er alder sywgest paa sin sielss vegne meth stor soth som twinger hende till den
ewige død oc fordømelse Da kand han icke alligewel det besinde thii han er
forhærdet och forblindet i synden Och haffuer eth hierte hart som en sten som
Esaie xlviii ca Jsaias scriffuer i sit xlviii capittell aff vor herriss mwnd sigendiss til israelss
folk Sciui quia durus es Jeg vid at dw est haard wlydig oc genstridig dit
ansict er hart som det waare aff haard malm oc dine lēmer ere som de waare
giorde aff iern Saa ere oc de mēniske sō ære forherdede i deriss synder de kun
de icke fornēme eller kende dem selffue i deriss haarde sten hierte I Anden
maade thii den som besengder er han rædiss icke Hannē skæmiss icke Oc han
skøder icke at huer mand gør spaat eller spe aff hānem oc haffue hannem for
vidwnder Saa skæmess icke helder fortwilede syndige menniske Deth maa
hwer mand see oc mercke paa obenbare løssactige skøger som icke blwess eller
skæmess at hwert got gudfryctig mēniske gør spe aff dem for deriss løssactege
Jeremie iii ca. leffnid Om dem taler Hieremias i sit iii capittell sigendiss In viis sedebas
expectans eos quasi latro &c. Du sast paa vegn oc strederne oc tog vare paa
vnge mend ligeruiss som en røffuere han ligger i en skow och tager ware paa
dem han røffue vill Du hagde eth wblwt ansict som en wblw skøge der icke
skæmer sig Men erlige dāneqwider oc gode piger oc iomfruer dem bluess ved
det minste whøffuiske ord de høre nogen sige oc fryete altiid for gud oc men-
nisken at de skulle tale eller gøre noget sō vbequēmeligt vaare at nogē skulde
fonge aarsage til at spe eller tale paa dem I Tredie maade Thii at sāme

befengde menniske mene at de ære alde visiste oc klogiste en dog at de ære aller
galnest thii at de sla oc bide dem som dem vill tage vare och de glædiss och see
naar de gøre ilde for hwilked de græde skulde Saa er det oc met eth syndigt
mēniske En dog han er wfornymstig oc aldeliss vanwittig da men han alli-
geuel at han er alder visist Oc han lader sig tycke at alt det han gør Ath det
er vel giort Om dem taler Hieremias i sit iiii capittel Sapientes sunt ꝗ ma- Hieremie
la faciant De ere vise och de gøre ilde de kwnde icke gøre ingen gode gernin- iiii ca.
ger Thii di ere forherdede i synden Naar nogen straffer dem for syndē da sla
de och bide dem som dem straffer som galne menniske plege ath gøre ved dem
som lærer dem De sla dem Det er at de hade dem hwor de kwnde hiēmelige
oc obenbarlige De bide dem det er De fortale och bagwaske dem lønlige som
hwggorme plege at bide som der stonder Ecclesiast.x ca. De glædis oc lee ved Eccle. x ca
deriss synder for hwilke de græde skulde som der stonder Prouer.iiii ca. Letan- Prouerbio
tur cū male fecerint De glædiss naar de gøre ilde oc lee skricke oc skogre naar iiii ca.
de bedriffue slēme gerniger I Fierde maade Thii befengde mēniske ere w
stadige oc altiid snacke robe oc skrige Saa ære oc syndige mēniske altid vsta
dige oc løbe aff en krw til en anden ath bedriffue slēme vkyskelige gerninger
oc øffue dem i offuer flødighed oc robe oc skrige oc qwæde løssactelige viser oc
tale vhøffuisk snack och dantze oc springe stundem begære de ith stunden eth
andeth som der stonder Prouerbio.vii ca. Om en løss actig quinde som altiid Prouerbio.
er w stadig och vtolmodig stundem er hwn i vindwet stundem i døren hwn vii ca.
kan hwercken bliffue inde eller wde meth rolighed

Ette dwme dieffuelskaff det driffuiss aff mēnisken meth iiii
hōde ting som ere twert emod det Først vd driffuiss awend I
met kerlighed Thi Awendz fult dieffuelskaff det kōmer mē-
nisken til ath sørge naar det gonger andre vel i hondh oc ath
glædiss naar det gonger andre ilde Men kerlighed kōmer mē
nisken til at glæde sig met dem som glæder dem Oc met dem
som det gonge vel i hond Sāmelediss kōmer hun mēnisken til at haffue met-
ynck offuer sin iefn cristen naar verden er hānem emod eller naar det gonger
hannem ilde i hond oc at græde met dem som græder.dem till hwgswalelse sō
Sancte Pouild scriffuer Ad roma.xii.ca. Gaudete cū gaudentibus ꝗ flete cū Paulus
flentibus Glæder eder met dem som glade ære oc græder meth dem som sorg- Ador .xii.
fulde ære Han scriffuer oc i ad corin.xiii Charitas non gaudet super iniqui-
tate ꝛc. Kerlighed glæder sig icke aff ondskaff men hwn glæder sig aff retfer-
dighed Andē maade vd driffuiss ladhedz dieffuelskaff mz gode idelige dyg- 2
delige gerninger Thii lærer Sanctus Jeronimus oss oc siger Semper bonū Jeronim⁹
opus facito vt diabol⁹ ꝛc. Gør altiid nogē god gerning at dieffuelen ingē tid
finder digh aarckeløss eller vden gerningh Tredie maade vd driffuiss karig- 3 Erga membra, La
hedz oc nidskabss dieffuelskaff met almisse gerninger thi skulle de som nidske
haffue væred øffue dem i almisse gerninger mod fattige folk oc der meth bort
driffue alt saadāt dieffuelskaff fra dem Thii Stūs Thomas siger Liberat Thomas

Sirach: 4 Capit.

Som wand vdslycker en brendend Ild. Saa vdslecker Almisse Synden.

ab omni peccato elimosina ꝛc. Almisse frelser menniskeŋ fra al synd oc ingesediss tillader ath hwn kõmer till helwediss pine Fierde maade vd driffuiss vkyskhedz dieffuelskaff meth wor herriss haarde dødz oc piness i hwkõmelse Thii skall hwert menniske naar haŋ fonger nogeŋ fristelse eller begering till legemenss løste oc wkyskhed Offuer tencke wor herriss græselige hwstrwgelse ath der bleff inthz helt paa hanss krop fra hanss top och til hanss thaa Hanss sware kronelse at haŋ vor stungeŋ ind i hanss hierne mz dẽ hwasse torne krone Hanss alder swariste kaarss festelse Ath haŋ saa wbarmhertelige vdracth vaar paa det hellige korss ath alle hanss lemmer skyldiss fra hwer anden och ath haŋ vdgaff sideŋ sit hierte blod for alliss vor salighedz skyld at wii effter døden beside skulde hiẽmerigiss rige meth hannem till ewigh tiidh Naar nogeŋ dette retthelige betencke vil da offuer vinder haŋ lettelige alle onde fristelser och legemenss begærelser.

Eth Jertegen om en quinde som hagde manghe dieffle om sigh.

Esarius scriffuer at det hende sig paa eŋ søndag som eŋ sognepreſt skwlle stencke vith vand paa sit sogne folk Der haŋ kom til kircke dørreŋ da kom der i qwende gongendiss mod hãnem som bepydet vor mz kaastelige klæder oc meget sølff at hwn skinde som eŋ paahane Hag paa hendiss kiortel som hwn slæbede effter sig sade mange vtalige dieffle smaa som røtther oc sorte som blaamend de loge oc skogrede oc klappede deriss hender til hobe oc den ene spranck offuer den andeŋ som fiske gøre i eŋ wod Der presteŋ deŋ saa da forbød haŋ sit sogne folk at nogẽ dem bort driffue skulde mz korss eller andẽ god lessning Qwindẽ bleff forfæret oc stod stille Prestẽ sõ vor gudelig bad vor herre mz sine ydmygelige bøner at alt sogne folked deŋ see maatthe til et exempel at de der paa tencke skulde hwilked de oc giorde oc vndrede der storlige paa Da fornaŋ qwinden at sãme mange dieffle fwlde saa tycke oŋ hende for hendiss offuerdadige klæder skyld thii gick huŋ hieŋ igen oc aff lagde sãme klæder oc bar altiid effter deŋ dag ydmyg klædebon oc giorde plict oc bod for hwn tilforn fortørned hagde wor herre der meth Denne sywn gaff hende oc mãge andre qwindfolk stor aarsage til ath bere ydmygelig kledning der effter Ath de icke formeget pryde skwlde deriss arme dødelige legeme som orme oc padder æde skwlle och der meth forkaste sielenss salighed oc glæde.

Medfaste Søndag

Epla ad gala. iiii. Frẽs scriptũ est qm̃ abrahã.

Denne epistell screff den verdige apostel Sancte Pouild till nogre folk i grekeland som kalliss Galathe oc stonder hwn i hanss fierde cap. Och lyder saa paa danske.

Kere brødre der stoder screffuit at Abraham hagde to sønner en met sin tieniste qwinde Agar oc han hed hissmaell Den anden meth sin æcthe hwstrw Sara som hed ysaac Den sõ føddiss aff tieniste quinden hand føddiss effter naturenss løb som andre mēniske for vden noget andet iertegen Men den som føddiss aff hwstruen han vor fød met stort iertegen til en stadfestelse paa de ord och løffte som den hiēmelske gud loffuede Abraham oc Patriarckerne Disse børn de mercke twende testamente Et som vor giffuit øffuerst paa i bierg kalliss Sinai oc antwordet Moisi vdi ii sten taffler som wii nw kalle deth gamble testamente och Moisi low Huilket testamente som twingde iøderne til at tiene oc være vnder giffne oc lydige vnder de bwd ordh som stode i dem Saa frampt som de icke vilde lide pine eller dødh paa deriss legeme effter sāme low Oc det merckiss met denne tienste qwindiss agar fødzell Sina er eth bierg som ligger i arabia hart hoss det land som Iherusalem er vdi oc de tiene iøderne Och deriss aff føde er en nw vnder den sāme moysi low Men den andre Iherusalem som mercker den hellighe cristne kircke som haffuer sit hierte oc hob op i hiēmelen hwn er fri fra saadan low Hwn leffuer oc regeriss effter det hellige ewangelium oc læst Hwn er vaar aandelige moder Der stonder om hende screffuit Esaie liiii Vær nw glad dw som lenge vared haffuer vfructsōmelig oc vissen ophøffue din røst aff stor glæde som icke haffuer fød barn her til dagiss Thii det skal skee Ath den quinde som nw synæss at være offuer giffuen sõ ingen skøder hwn skal om siger bliffue fructsōmelig oc føde meget flere en den som haffuer sin mand hoss sig O kere brødre som er alle cristne meniske Wii mwe ligniss ved den ieth oc løffte som gudh loffuede Abraham meth dette barn ysaac Men ligeruiss som hismaell som fødder wor effter legemet han hadede och vilde vnder tryckt ysaac som aandelige vor fød effter sielen Saa skeer det en nw daglige Scrifften siger Genesis xxi c. Du skalt vd driffue tieniste qwinden oc henniss søn met som er w ecte Her mz vnderstondiss iøderne Han bør icke at arffue met den anden broder som ecthe ær Her mz vnderstondiss cristne menniske Fordi kere brødre ære wii icke nw tieniste quindenss w ecthe børn Men wii ære frii oc æcthe aff den rette hustru I huilken frihed Ihesus cristus selff igenløsde oss meth sit æget benedide blodh och hellighe død och pine A M E N

Esaie liiii

Genesis xxi ca.

Euangelium secundum Johannem. vi. capit.

In illo tēpore Abiit ihesus trans mare galilee.

Medfaste Søndag

Denne hellighe læst som i dag læsis i den hellighe kircke den screff den verdige apostell och ewangelista Sancte Hanss och stonder hwn i hanss vi capittell. Och lyder saa paa danske.

Vor herre ihesus cristus gick fra iøderne och for offuer en siø sō kalliss tyberiadiss haff Der fulde effter hannem en mectig stor almwe faar de store iertegen de saage hannem gøre met dem som hagde sot och siwgdom Thii gick wor herre op paa et bierg oc sad der met sine apostle Det waar hart hoss den tiidh som iøderne pleyde ath holde deriss paaske høptiidh Der ihesus oplod sine øgen oc saa denne store skare kōme effter hannem Da sagde han till Philippū sin apostell Hwor faare skulle wii købe brød at dēne almwe kand fonge at æde Dette sagde ihesus at han ville friste hannem och at hanss iertegen skulle bliffue diss mere obenbarligt Men han viste vell alligewel hwad han gøre vilde Sanctuss Philippus suarede hannem och sagde Saa meget brød som nogen købe kwnde faare tw hwndrede sølff penninge det racthe icke till dette megle folk ath hwer kunde fonghe eth lidet sticke Da sagde en aff vor herriss apostle hed Andreas som vor Sancte Pæderss broder Her er en liden dreng som haffuer fem bygbrød och to fiske Men hwad kand det forsla blant saa mange menniske Da sagde Jhesus lader almwen kōme till sāmen oc sette dem nedher Der vor meget høø paa sāme sted som almwen side skulde Der de hagde sæt dem da vaare mēdene fem tusinde for vdē quinderne oc børnene som meth dem vaare Da tog Jhesus brødene der han hagde tacked oc loffued gud fader i hiēmelē oc giorde velsignelse offuer dem oc skifftede dem blant all almuen som der sad Sāmelediss giorde han oc met fiskene saa at de alle finge saa meget som de selffue begærede Der de vaare alle mette Da sagde vor herre till sine apostle Saffner till sammen leffningerne ath de icke spildiss Da saffnede de dem till hobe och op fullede xii korffue meth deth som offuer løb aff sāme fem byg brød och de to fiske Der denne megle almue saage dette store iertegē som Jhesus giorde da sagde de Dette er sandelige den prophete som spaadt er at der kōme skal til verden och frelse hende

Udtydningen her paa

I Denne hellige leest skal huer mercke Trende Artickle J denne Første lærer oc vnderuiser vor herre ydmyge och retferdige mēniske at de skulle fly oc vige til en tiid for onde vmilde tiranner oc høffdninger som dem forderffue ville Textus. Abiit Jhesus &c. Den tiid iøderne ville slaget vor herre i hiel før en den tiid vor kōmen sō han vilde taale sin hellighe pine paa da flyde han oc vigede for dem och for offuer en sø som kalliss tiberiadiss

Textus

haff thii han løber fram for en stad kalliss Tibirias och iordanss flod løber i gennem samme sø de kalle hãnem paa hebraiske et haff thi at hwor som helst mange vand løbe till sãmen vdi eth Sa kalle de det eth haff Textus Et se-quebatur. Der fwlde en gandske stor almwe effther hannem thii han hagde giort mange store iertegen i ødeland Somme fulde effter hannem for gwde-lighedz skyld ath de kwnde høre oc lære gode lerdomme aff hannem till deriss salighed Sõme aff de dynckel gode phariseer øffuen skalcke och logkøne iø-der fulde effter hannem ath de vilde hørt nogre ord aff hannem aff hwilke de kwnde fonget nogen aarsage till at straffe hannem Somme fulde effter han-nem aff kæde och løss actighed ath de men see vilde de iertegen han giorde el-ler noget andet nyt som de icke før hagde seet Och icke for de ville bliffue diss bedre eller omwende dem och tro paa hennem Dem forwndrede paa de ierte-gen han giorde thii han gaff halte blinge och sywghe deriss helbrede De som brugede den sorte konst och anden troldom och kogelspeel de komme dieffuelen offte til ath tale aff træ billede och støtter och giorde andre sielsywne och vn-derlighe sticke som en nw mange gøre meth kogelspeell Men de kwnde ingen giffue sin helbrede och swndhed som wor herre giorde dog forblindede de øge-ne paa mange mẽniske Vor herre flyde for iøderne thii hanss piness tiid vor icke kõmen Saa skulle oc gode menniske fly naar vmilde tiranner oc skalc-ke ville vforretthe dem mz offuerkast En dog at andre gøre spe eller spaat aff dem och fortale dem mangfoldelige da skwlle de alligewell bliffue i deriss go-de tro oc hoff till gwd i hiẽmelen som dem frelse skall aff all deriss modgang oc giffue dem den ewighe hwgsualelse och salighed i hiemmerige effter døden Textus Subiit in montem Vor herre gick op paa bierg met sine apostle thii der wor en beqwem sted till ath øffue sig i gudelighed paa Der sette han sig oc lerde dem hiẽmerigiss veye Och dybe lerdõme textus

I Denne Anden Artickell obenbariss det store iertegen som vor herre nw giorde Textus Cum subleuasset &c. Der vor her-re saa denne store almwe som kom effther hannem da sagde han hwor faare skulle wii købe brød till denne store almwe ath de kunde fonge ath æde Icke giorde han det fordi at han ey viste hwad han gøre vilde Men Han giorde det at de an-dre vide skulde ath de hagde ingen penninge oc ath hanss iertegen skwlle diss ydermere actiss oc merckiss Sanctus Philippus swarede brød for two hwn-drede sølff penninge kan inthz klecke blant denne almwe Som han vilde si-ge wii ere fattige oc kunde icke helder fonge saa mange penninge Hagde wii dem end da kunde de en søge ting hielpe till at giffue saa mãge vd aff Stũs philippus vor en nw saa simpel oc enfoldig at han icke besinde kũde vor her-riss vbegribelige store mact oc han kwnde icke heller i hwkõme eller besinde at han tilforn hagde seet wor herre omwent vand till vin i brylleppet aff hwil-ked de alle drucke emen de gade Han kunde icke helder betencke de andre store

Eliseus

iertegen som han hagde offte tilforn seet hannem giorth Da sagde Sanctus Andreas Sancte Pederss broder Her er en dreng som haffuer fem byg brød oc ii fiske Men huad kan det hielpe til saa mange Som han vilde sagt en dog at dw vilde gøre sāme brød mangfoldelige oc legge drwelse met dem som Heliseus Prophete giorde met xx brød met hwilke han mettede hwndrede mend all eniste Da kunde disse fem brød en dog de vaare meget mangfoldelige giorde saa gaat som inthz hielpe till denne store almwe Vor herre sagde lader dem side neder oc skicke til dem at fonge mad Der vor meget hø paa sāme sted Oc vaare de fem twsinde mend for vden quinder oc børn det er troligt at de vaare vell tw saa mange en dog ath der inthz taliss om dem Thii ath effter hebraiskess sedwane da tegnediss oc taldiss altiid mādfolk all eniste vdi mandtall fra de waare xx aar gamble oc der offuer Och ingen qwindkolk drenge eller piger taldiss blant dem

textus

Textus. Accepit ergo ihesus panes. Vor herre anāmede sāme fem brød Oc tackede oc loffuede gud fader och velsignede dem oc fick sine apostle dem at de skulde skiffte dem blāt all almwen baade mend qwinder drenge och børn Sāmelediss giorde han och met de ii fiske Her om taler Sancte Hanss i sit vi capittel sigendiss Inde multiplicauit panes. Vor herre giorde de brød saa mangfoldelige met den samme mact som han en nw lader hwndrede korn op vope igen aff i korn som saaess Dette vor hannem oc saa vell mwelig ath han mette kwnde v twsinde mend met v brød som han skaffte adam aff iorden oc ewe aff hanss reben Thii skal ingen forwondre her paa Hannem er ingen ting wmwelig. Han bad till gwd fader før han dette giorde ath de alle see och vide skwlde ath han det giorde meth syn guddōmelighe mact och icke meth kogelspell eller dieffuelss konst som iøderne sagde om hannem Dette iertegenss sandhed bewisiss och skenbarlighe i deth ath de alle ode saa meget som dem løste och bleffue alle mette saa der løff meget vd offuer Thii bad wor herre sine apostle ath de skulde sammen sancke leffningerne at de ey spyldiss skwlde de saffnede xii korffue fulde aff dem Dette skede aff vor herriss synderlighe forsywn ath de skulde saffne xii kworffue fulde aff leffninger Ath betegne ath de xii apostle predicke och lære skwlle wor herriss bwdord och lerdom offuer all verden effter hanss opfarelse till hiēmelss

Johannis vi ca.

Her motte nogen spørge hwor de finge de xii korffue Somme Doctores sige at de lenthe dem i en landz by som laa der hoss Sōme sige Ath de waare did førde ath selge blant almwen Somme sige Ath hagde de icke hafft korffue da bleff der alligewell saa meget till offuer løbss aff samme brød och fiske som nogen mest kunde fuldet vdi xii korffue Sanctus Bernardus siger ath der wor xii korffue aff gwdz forsyn Han kwnde saa vel besørge dem som han kwnde mette dem alle legemelighe. Her motte och nogen spørge hwad de drwcke till maden her till swarer Sanctus Bernardus och siger ath wor herre temperede samme brød och fiske saa ath de saa vel sløcthe deriss tørst som de mettede deriss hwnger

Bernard9.

Frobigste Deste.

Meth denne store almwe som fwlde effter wor herre vnderstondiss alle cristne menniske Meth Sancto Philippo vnderstondiss simpele och enfoldige prest-mend som icke forstonde scrifften Meth Sancte Andriss vnderstondiss prest-mend som larde ære oc forstonde scrifften som hwn lyder i sig selff oc icke den hellige aandelige dybe mening som fortact er i hende Met brødet vnderston-diss det verdige gudz legeme som alle cristne menniske anāme den ene saa vel som den anden oc saa meget som en anden som Sanctus Gregorius scriffuer Sumit vnus sumunt mille &c. Med disse ii fiske vnderstondiss hwert men-niskiss siell och legeme. Medh disse xii korffue vnderstondiss wor herriss xii apostle som sammen sanckede mange menniske til den hellige cristelige tro mz gwdz ord effther hanss død och opfarelse — gregorius.

I Denne tredie Artickell merkiss den store frwct oc gaffn som de finge aff dette iertegen som de saage vor herre nw gøre Thii at de der met bekende ath Cristus wor den sande Profete som dem loffuit vor vdi moisi low som der stonder Deutro xviii ca. Prophetam suscitabit Der skall komme i sand Profete &c. Nw de hagde set dette store iertegen da trode de och sagde at han vor den rette cristus som scrifften spaade oc talede om at der kō-me skulde oc frelse all verden Her mz vnderstondiss den store frwct som mē-nisken fonge der aff ath de rettelige anāme det verdige sacramente vor herriss benedide legeme till dem Naar nogre mēniske gwdelige oc tilbørlige anāmed haffue deriss gud oc skabere til dem da fornēme de aandelig glæde i deriss hierte Oc sige at ihūs er deriss hugsualere oc frelsere sō elsker alle retferdige mēniske — Deutro xviii.ca.

Met dette bierg som vor herre gick op paa maa vnderstondiss Calua-rie bierg som han gick paa longe fredag der han vilde taale sin død Der mette han den store almwe Det er han frelste alle menniske fra dieffuelen Oc gaff alle sin benedide nade mangfoldelige

Met dette barn som hagde de fem brød vnderstōdiss Cristus ihesus for trende honde sag Først for hanss hiertess purhed Thii maa han all eniste sige de ord som der stonder Prouer.xx. mundū est cor meū purus sum a peccato. mit hierte er rent Oc ieg er pur oc klar for vden al synd Der stonder oc om hānem Esa.liiii Qui peccatū non fecit Han syndede aldrig oc der wor aldrig befwndet swig eller falskhed i hanss mwnd Om dette barn taler gwd fader som Sanctus mattheus scriffuer i sit xii ca. Ecce puer meus quē elegi. See dette er mit barn sō ieg vdualde Om sāme barn sjunger den hellige kir-ke Jule dag først i høgmesse saa lydēdiss Woss er fød i barn i dag och voss er giffuē en søn &c. J Andē maade kalliss hā i barn for hāss sandhedz skyld thi et barn siger sādingē Wor herre sage oc altid sādingē sō stūs mattheus scriff-uer i sit xxii ca. sigendiss Hworledis pharisserne oc iøderne sagde til vor herre mestere wi vide at du siger oc keder alle sādingē stē hanss scriffuer i sit xviii c. at vor herre siger selff Jeg er ret sādhed oc det ewidelige liff J Tredie maade kalliss hā et barn for sin milhed oc veluillighedz skyld thi at et barn er veluil ligt oc dānist oc gerne forlader huad sō nogen bryder det emod saa vor oc gud — Prouer.xx — Esaie liiii — Matthei xii ca. — Matthei xxii ca. — Johannis xiiii ca.

velwillig thii han velwillige forlod iøderne som pinte oc plawede hannem oc
Luce xxiii bad for dem som der stonder Luce xxiii cap.saa sigendiss Pater ignosce illis.
O gwd fader som er i hiemmell forlad dem deriss synder thii ath de icke vide
hwad de gøre Han er och nw saa velwillig at strax noget syndigt menniske
tycker sine synder ilde ath vere och haffuer vilge till ath bedre sig da vill han
gerne forlade dem Deth betede han meth Sancta Maria magdalena som
Luce vii c. Sanctus Lucas scriffuer i sit vii capittell Han forlod hende alle sine synder
for den anger och rwelse hwn hagde i sit hierte den tiidh hun tode hanss føder
meth sine øgne thaare och graad och tywrde dem meth sit haar Han wor och
mild oc velwillig mod røffueren som kaarss fest wor met hãnem thii der han
bad at han skulle komme hannem i hw naar han komme i sit rige Da sua-
rede han hannem at han skulle komme till paradiss met hannem den samme
dagh Met disse fem brød som barned hagde maa rettelige vnderstondiss wor
herriss hellige fem vnder aff hwilke alle menniske aandelighe mettiss paa de-
riss sielss vegne som elske gwd i hiemmerige oc ville gøre plict oc bod for deriss
synder oc haffue hw till at bedre deriss leffnid Met dette første brød maa vn-
derstondiss den hellige scrifft som er gwdz ord aff hwilke alle menniske skulle
haffue deriss sieliss oc saligedz føde Her om taler Sanctus Mattheus i sit
matthei iiii ca. iiii capittell sigendiss Non in solo pane viuit homo Menn iskeen leffuer icke
all eniste ved brød men mere aff gudz ord som gonger aff hanss mwnd Huert
menniske haffuer oc twende naturer som er sielenss oc legemenss Ligeruiss som
legemet icke lenge bliffue kand i sin velmact vden det fonger brød och Anden
mad Saa kan icke helder sielen bliffue ved sin velmacth paa salighedzenss
vegne vden hwn vederqwegiss oc fødiss met gwdz ord oc lerdom Dette byg
brød som oc mercke maa penitentz Det er syndige menniske hart oc beskt ath
æde serdeliss dem som rige ære thii naar dem settiss til plict oc bod at de skulle
faste Gonge wlne eller ligge hart Da tyckiss dem at det er gandske swart ath
Luce xiii gøre Her om taler Sanctus Lucas i sit xiii capittell sigendiss Nisi peniten-
tiam egeritis peribitis Gøre i icke penitentz oc scrifftemaall da skulle i bliff-
ue fordømede (Her om vill ieg i sted sige ether i iertegen oc der met ende myn
tale Men dette brød er dem søt. got. oc swnt och styrker dem gandske meget
som angrer deriss synder oc haffue vilge till at de ville bedre dem Her om taler
Eze.xviii. Ezechiel i sit xviii capittell sigendiss Si impius egerit penitentiam. Er det
saa ath eth syndigt menniske gør plict och bod faare sine synder som han be-
dreffuit haffuer da skall han fonge det ewighe liff och icke fordømess Her om
mattheus. taler och Sanctus Mattheus och siger Agite penitenciam Gører penitentz
thii ath hiemmerigiss righe stwnder eder till Om dette brød sigiss till alle
kirckenss Prelater och sogne prester saa Siger och lærer ederss vndersotte och
Trenorũ iiii ca. sogne folk gwdz ord deriss siele till ewindelig føde Her om scriffuiss Treno-
rum quarto capitulo Paruuli pecierunt penem. Enfoldige simpele oc ydmyge
mẽniske de baade om dette brød men der vor ingen som ville skære eller bryde
deth sønder for dem Meth det Andet brødh vnderstondiss retwise gerninger

Det er at fly synden och gøre sin ieffn cristen som han vil haffue aff hannem Dette er det leffuende brød om huilked der taliss Ecclesi.xv ca. Cibauit illum pane vite et intellectus Vor herre mette hannem meth lifffenss och vnderstondelsiss brød Sanctus Mattheus scriffuer oc sit v ca. Her om sigendiss Beati qui esuriunt et siciunt iusticiam Hellige ære de som hungre oc tørste effter retferdighed thii ath de skulle mettiss i det ewige rige Met det Tredie brød vnderstondiss penitentz oc arbeyde som hwer skal gøre for synden Som vor herre sagde til Adam der han hagde brudet hanss bud Jn sudore vultus tui vesceria pane tuo Dw skalt æde dit brød met swedigt oc blodigt arbeyde Dauid siger i psalteren Jeg od aske som brød oc blendede min drick meth min graad Met det Fierde brød vnderstondiss miskwnhed som hwer bør at gøre mod sin fattige ieffn cristen som Esaias scriffuer i sit lviii capittel sigẽdiss Frange esurienti panem tuũ Giff fattige folk aff dit brød Sanctus Thomas taler oc her om saa sigendiss Cum esurientibus et egenis panẽ cõmede Ed oc dele dit brød meth hwngrede och fattige stakarlle Sanctus Gregorius siger och til alle rige folk Pasce fame morientem si non pauisti occidisti Giff den mad som dør faar hwnger giorde dw deth icke da slost hw hannem i hiell Effther dette miskwndhedz brød hwngrede vor herre effter som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xv capittell segendiss Esuriui et dedistis michi manducare Jegh hwngrede och i gaffue mig mad Meth det Fempte brød vnderstondiss wor herriss pineſſ i hwgkõmelse som føder oc vederqweger mẽniskenss siel Sãmeledisſ maa oc det verdige sacramente som er gwdz benedide legeme vnderstondiss der met Om hwilked Sanctus Johannes taler i sit vi sapittel Aff wor herriss mwnd sigendiss Paneis quem ego dabo caro mea est Deth brød som iegh giffuer det er mit eget kød

Ecclesi.xv
Matthei v ca.
Dauid
Esaie lviii
Thomas.
gregorius.
Matthei xv ca.
Johannis vi ca.

Et disse to fiske vnderstondiss Den hellige cristelige tro oc eth stadigt hob Som huer menniske skall ideligh haffue til sin sielisſ vederquegelse och føde Naar nogen haffuer icke en ret tro och eth stadigt hob da ære de andre hanss gode gerninger inthz dwelige eller actendiss for gwd Meth disse ii fiske maa och vnderstondiss gwdelige bøner oc almisse gerninger Thii ath ligerwiss som fisken fødiss oc vederqwegiss i vandet saa gør och almisser och menniskenss bøner naar han offuertencker wor herriss bitter død och pine oc dess offuer sørger oc græder for sine synder oc felder sine øgne taare for dem Meth forneffnde fem brød och disse ii fiske Mettediss fem twsinde mend och all almwen Saa skwlle och alle cristne menniske som erlighe och retferdelige leffue Och bruge deriss fem synd gwd till loff och haffue en reth tro oc eth stadigt hob mettiss och vederqwegiss i hiẽmerigiss glæde till ewig tiid

Et Jertegen om en nynde som icke ville scriffte en syn syndh.

Medfaste søndag

VI læse ath der wor en konge som hagde en daather som wor
gandske gwdelig hwn hagde altiid en stor hob fattighe folk
oc viduer och faderløse børn som hwn fødde for gudz skyld
Hwn hagde altid hw act oc mening til at hun vilde giffuit
sig i kloster oc raadde der om met pawen Der han hørde oc
fornam aff andre ath hwn giorde saa mange store miskun-
delige gerninger mod fattige folk oc fødde dem Och øffuede sig i andre gode
oc dygdelige gerninger her i verden Da radde han hende ath hun icke skulde
giffue sig i closter thii han menthe ath hun kunde gøre mange flere gode ger-
ninger i den stad hun vor i en hun siden gøre skwlde Nogen stwnd der effter
saa hun vbluelige paa en sin scriffuere som hēne stedsse tiente oc fick wbequē-
melig kerlighed til hānem oc elste hānem mer en tilbørligt vor Saa ath han
hende belaa oc hwn bleff mz foster Der hwn det fornam da bleff hun swarli-
ge bedrøffuit oc befryctede at hun der faare skulde bliffue berøcthed och beskæ-
met oc siden møste riget effter sin faderss død Thii raadde hun mz en gāmel
kerling huad hwn der till gøre skwlde Hwn brwgede sin dieffuelss konst och
flyde dhz saa at hun fødde eth døth foster lang tiid før en hēniss rette tid kō-
me skulde Siden sørgede sāme konge daather all sin liffuiss tiid at neppelige
nogen saa hende see eller glæde sig effter den dag For hun sin gud saa swarli-
ge fortørned hagde i det at hwn sit forster saa syndelige och slēmelige forkaste
Da faderen saa at hun altid vor sorgfuld oc bedrøffuit (en dog hā inthz viste
her aff) At hwn ingen verdenss glæde acthe vilde da samtyckede han at hun
skulde giffue sig i kloster hwilked hun oc giorde oc leffuede saa erlige och gu-
delige siden hun kom der ind At hun vor alle de andre iomfruer som et spegel
oc exempel til alle dygder oc hellighed Om siger bleff hwn suarlige siwg och
døde aff sāme soth xxx dage der effter obenbarede hun sig for abbedissen och
sagde hende at henniss siel fordømed vor Hun suarede huorlediss kom det till
men du leffuede saa erlige oc strengelige och hagde eth gwdeligt closter leffnid
oc vor alliss vort spegel til et erligt leffned Hun sagde Jeg bedreff en synd men
ieg vor i verden hwilken ieg aldrig scrifftede for blysell skyld En dog ath ieg
altiid suarlige sørgede for hende oc tycthe hende ilde at være aff alt mit hierte
Thii ieg forkaste min iomfrudom oc dræbede dhz foster som ieg vor mz hag-
de ieg scrifftet sāme synd da hagde vor herre gerne forladet mig hende och alle
andre synder hagde de en vered hwndrede twsinde flere och større Men fordi
iegh tagde hende och icke vilde obenbare hende i mit scrifftemaall thii er iegh
ewindelige fordømeth Thii skulle alle menniske scriffte alle deriss synder och
engen tye eller dølye aff dem for ~~deriss scrifftefader~~

Fictum Est

Dominica passionis. Pinelse søndag

Epl'a ad hebreos ix ca. Xp̄es Cristus assistens

Denne Epistell screff den verdighe apostell Sancte Pouild til de hebraisker oc stonder hun i hanss ix capittell Och lyder saa paa wort maall.

Christus Jhesus sider øffuerst i hiēmerigiss trone hoss gudz faderss høgrehand Ath forwerffue oss den ewige glæde effter vor naturlige død formedelst sin benedide suare død och pine som han offrede gwd fader for oss Denne Cristus ihesus for alsom enifte en gong her aff verden op i det skinnende oc ærefulde hiēmerigiss rige (Der han hagde løssd oss alle igen till ewig tiid) Det kaldiss et tabernackel Men det er meget større vpere oc mere fuldkōmeth en moysi tabernackell vor thii det er icke giort meth menniskenss hender Eller her i verden Men deth er skafft aff den hellig trefoldighed Jcke løssde han oss igen met det blod som pleger at vdgydiss oc vd flyde aff wskellige creatur Bwcke eller kalffue som offrediss och slactediss i det gamble testamente for mēniskenss synder skyld. men han offrede sig selff for vor salighedz skyld oc løssde oss igen met sit eget verdige vskyldige blod Men der wor saadan mact oc verdighed i wskellige creatwrss blod och i den aske som brendiss aff deriss kød oc been i det gamble testamente At huilket mēniske som vor wbequemt paa legemenss vegne oc icke motte omgongiss met andet folk for nogre synder eller gerninger som scrifften oc deriss low inneholt oc Naar samme aske bleff stenckhed paa hānem da bleff han beqwem effter lowen ath gonge i deriss tabernakell meth andre Huor meget mere er vor herriss Jhesu cristi blod krafftigere oc mectigere som met den helliandz raad och samtycke Offrede sig selff gud fader til eth renligt offer och rensede vor siel vdaff dødelige synder oc giorde oss bequēmelige til at tiene den alsōmectiste gud som leffuer ewindelige Thii er ihesus cristus eth meddell mellem gwd fader oc menniskien De som syndede tilforn vnder moysi low och det gamble testamente wor icke mectigt eller krafftigt at affløse sāme deriss synder de mwe nw oc alle andre som vdwalde ære fonge den ewige arff i hiēmerige met Jhesu cristo formedelst hanss benedide død och pine Amen.

Euā.iohānis.viii. In i.t.Dicebat ihūs turbis.

Testen som læsiss i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe apostell och ewangelista Sancte hanss i sit viii capittell Och lyder saa paa wort maall.

Vor herre ihesus talede obenbarlige till iøderne i Jherusalem oc til de ypperste prester som vor i iøde kirckē oc sagde Er der nogen aff eder som haffuer aarsage til at straffe mig for nogē

synd da sige sig det nw her obenbarlighe Men iegh siger eder sandingen hwi
ville i icke tro mig Hwo som er gwd fryctendiss och effter følger hannem han
hører gerne gudz ord och lerdom Men i ære icke aff gwd der faare høre i icke
gerne hanss ord Jøderne swarede hānem igen oc sagde Wii sige dog sandingē
at du est en samaritanus oc at du haffuer dieffuelskaff met dig Jhesus swa-
rede ieg haffuer inthz dieffuelskaff met mig men ieg hedrer oc ærer min hiem-
melske fader oc kundgører hanss mact oc i vanhedre oc forsmaa mig Jeg be-
gærer icke loff eller priss aff eder paa mine vegne Men den er till som der spør
effter oc døme skal offuer dem sō mig forsmaar Sandelige sādelige siger ieg
ether at hwo som gemer mine ord hā skal icke fonge den ewindelige død Jø-
derne swarede nw vide wi til visse at du haffuer dieffuelskaff hoss dig Abra-
ham ær død oc propheterne och dw siger hwo der gemer mine ord hand skall
icke dø ewindelighe Jcke est dw yppermere er wor fader abraham vor han er
død oc ꝓpheterne ære oc døde Hwem vilt du gøre dig til eller rose dig at være
men dw haffuer saadāne ord Jhesus suarede er det saa ath ieg roser mig eller
ophøyer mig selff da er mit loff inthz wert Men min hellige fader er den som
mig ærer oc ophøyer J sige at han er ederss gwd oc i kende hānem icke Men
ieg kender hānem Er det saa at ieg siger at ieg icke kender hānem da bliffuer
ieg en løgnere som i ære Men ieg kender hannem grant och fuldkōmer hanss
ord oc vilge Eder fader Abraham han glæddiss til ath han matte see min til-
kōmelse her til verden Han saa hende oc bleff gandske glad Da sagde iøderne
til hānem Du est icke en nw halff tredie synss tywe aar gāmild och dw soost
abraham Jhesus swarede dem Sandelige sandelige siger ieg ether ath før en
abraham vor nogen tiid til da er ieg aff ewig tiid Thi hente iøderne stene oc
vilde stenet hannem i hiell. men ihesus skywlde sigh och gick aff templen ✠
Saa lyder lesten i sig selff

Udtydningen her paa

Dēne hellige læst er Trende merckelige artickle J dē Før-
ste merckiss wor herriss vskyldighed fra all synd. Textus.
textus Quis ex vobis arguet me. Der wor herre hagde sagd och
lærd iøderne hworlediss de rettelige leffue skulde Da fornam
han at de begerede aarsage till ath sla hannem i hiell for han
hagde straffed dem for deriss synder oc vantro Thi vilde hā
obenbare deriss onde mening J twende honde maade oc sagde Hwo er den aff
eder som migh straffe kand for nogen synd Som han vilde sige er der nogen
blant eder som ved nogen synd met mig da sige sig den fram tha er ieg redebō
at høre hende oc legge hende fra mig. men ingen aff eder kand straffe mig for
nogen synd thii skwlde i ey helder begære aarsage til ath sla mig i hiell som i
gøre J Anden maade sagde han till dem Hwo som hører gwd till han hører

gerne gwdz ordh som er reth sandhed Ligerwiss her twer emod De som høre dieffuelen til de høre gerne løgn oc elske hende. men i hade mig som taler sandingen til ether oc hører gwd till oc i elske dem som altiid lywge for eder och høre dieffuelen till thii høre i icke gwdh till men dieffuelen i det i effter følge hanss vilge oc raad en dog ath vor herre haffuer skapt eder alle Aff disse ordh bleffue iøderne hastige oc galne for de kūde mz ingen skæl rettelige eller tilbørlige sware hānem her til Thii vilde de skendiss mz hānem oc sagde Textus Nōne bene dicimus Sagde wii ey sandingen i det wii sagde at du est en samaritanus oc en troldkarll oc haffuer dieffuelē mz dig En dog at de vel viste at ihesus vor fød aff iøde slect oc icke aff de samaritaner dog kallede de hannem en samaritaner for twende honde sag først for de samaritaner vaare hedninger oc hwlde dog en part aff iøde lowen thii wor det eth almyndigt sprok blant iøderne at kalde dem samaritaner som hulle en part aff deriss low oc en part aff en anden low Anden sag vor thi at iøderne hagde dødelig auend til samaritaner oc hadede dem i huor de kunde Fordi vor det et almindig sprock blant dem at kalde alle som de hadede eller bespotte ville samaritaner en dog at de vaare iøder De hadede vor herre aff all deriss mact thii kallede de hannem en samaritaner til bespottelse oc forsmædelse Se sagde at hā hagde dieffuelskab met at fare for de store vnderlige iertegen han giorde Oc sagde at det skede met kogelspel thii han offte straffede dem for de hiēmelige synder som de bedreffuit hagde oc talede støndem subtilige oc dybe ord som de icke forstonde kunde thi sagde de at hā det giorde mz diffuelss konst Textus Rñdit ihesus

Teptus

Teptus

I Den anden maade merckiss wor herriss milhed oc spagferdighed en dog at de nw hagde saa slēmelige taled hānem til met skendzelss ord dog suarede hā dem bequēmelige oc sactmodelige sigendiss Jeg haffuer icke dieffuelskaff met at fare Det vor dem oc vell viderligt ath saa waar thii ath han dreff dieffuelskaff aff mēniskene oc hanss lerdom vor alsōhelligst oc sandigst Hagde der veret noget mēniske till som aldrig før hørt hagde nogen lou eller rath Da hagde han alligewell forstondet aff syn egen naturlige fornymstighed oc skæll at gudz lerdom vor alsom retferdigst oc sandest blant all anden lerdom som till er Hanss iertegen som han giorde de skede ey helder met nogen dieffuelss konst det kunde huer mand mercke i det hā opregsde folk aff døde oc gaff halte oc blinge døffue oc galne deriss sundhed oc karskhed igē Thii sagde vor herre Textus. Honorifico patrem meū. Jeg hedrer oc ærer min fader i hiēmelen oc obenbarer hanss store mact met de iertegen ieg gør oc i straffe mig oc sige at ieg dem gør met dieffuelskaff oc legge dieffuelē den ære til som eder bwrde at legge gud till Han sagde ydermere paa det at de icke sige skulde at hā sig selff rosede oc loffuede Jeg begærer icke paa min egne vegne ati mig ære oc prise skulle som han ville sige ieg begerer ingen ære som atskillig ær fra den ære som bør at gøriss gud fader i hiēmerige De som begære verdenss ære de kunde obenbare kende paa mine gerniger oc leffned at ieg hende icke begærer (wor herre leffuede i armod oc vselhed och gick barhoffuit och

textus barføtter huilket som vor aldeliss twert mod verdenss ære. Textus Est qui
Paulus iudicet Den er till som her paa døme skall. som Sancte Pouild scriffuer ad
ad phili.ii. phili.ii ca. gud fader skall heffne offuer dem som mig bespotte oc forsmaa her
paa iorden Det skede oc effter vor herriss død den tid Iherusalem vor vondē
aff de romerske oc neder slagē i grwnd oc de bleffue fagne oc i hiel slagne som
i staden vaare oc sōme iøder vaare soolde xxx for i penning ligerwiss som de
textus før køpt hagde vor herre for xxx pēninge Textus Amen amen. Vor herre
sagde ydermere sandelige sandelige siger ieg eder Huo som gømer min lerdom
han skall icke forsøge den ewige død Det vor at hanss siel skulde icke fordø-
mess eller kōme til den euige pine. men hun skulle fonge den ewindelige glæde
i hiēmerige Aff disse ord bleffue iøderne fortørnede oc meget hastige mod hā-
nem oc sagde Twilede oss tilforn at du hagde dieffuelskaff met ath fare Da
vide wii det nw till visse at saa er i sandhed thii du stonder och spuger oben-
bare oc siger dig at vare gwdz søn oc den retthe messias oc Prophete som kō-
me skulle at frelse verden Nw vide wii vel effter dine egne ord ath gwd han
kand icke lywe Oc at all løgn er aff dieffuelen som er fader til hende som du
selff sagde Oc abraham oc de andre Profeter ere døde som alder strēgest hwl-
de vor herriss ord och leffuede gandske hellige Thii kand hwer mand mercke
at det er obēbare løgn du siger At han icke dø skal som gēmer oc merker dine
ord Her vdi vaare iøderne forblindede thi at de mente at han hagde taled om
legemenss død. men han mente den aandelighe død paa sielenss vegne Thii
spurde de hānem at met to bespaattelser om han vor helligere oc mectigere en
Abraham vor som de vilde sagt nej I anden maade saa sigendiss Hwem si-
ger du dig at være sō de ville sige huer mand kā mercke at du for priss oc ære
textus skyld siger saadan ting om dig selff Textus. Respondit ihesus. Vor herre
suarede Er det saa at ieg roser mig selff Da er mit loff inthz bewent oc haff-
uer ingen mact. men det er icke saa thii at min ære hwn er aff gud fader aff
hwilken inthz falst kand ske Han hedrer mig meth de store Iertegen som ieg
gør for eder oc han skall ære mig (som han vilde sige) i myn opstondelse eff-
ter døden oc opfarelse till hiēmelss Huilken i sige at vere eder gud oc ati leffue
effter hanss vilge oc bud ord Det er løgn Thii ati kende hānem icke meth en
ret tro. men ieg kender hannem Siger ieg oc ath ieg icke kender hannem da
bliffuer iegh en løgnere som i ære I det i sige ati kende hannem alligewell ati
icke kende hānem Ieg gēmer oc bewarer hanss ord Det sagde vor herre thi at
kende gud rettelige det obenbariss oc bewisess met gerningerne sō der effter føl-
textus ger Textus Abraham. Vor herre sagde Abraham ederss forfader glæddiss
ath han motte see myn tilkōmelse thii han begerede i lang tiid ath vide naar
Cristus skulde kōme till iorden ath frælse verden Han saa det och bleff glad
Det vor den tiid det vor sagt til hānem aff hiēmelen i dyn aff føde skulle al-
gene. xxii. le mēniske bliffue benedide som der stonder genesis xxii cap. Sāmeledis saa
genesis han oc kende hellig trefoldighed vdi en figure der de iii engle obenbarediss for
xxviii hannem som der stonder genesis xxviii ca. Her emod sagde iøderne Textus

Quinquaginta annos ꝛc. Nu est icke en nw halff tredie synss tywe aar gāmild oc du saast abrahā Sō de ville sige det er vmweligt thii at fra abrahā døde oc til vor herre bleff fød forløb moyē tw tusinde aar emellō Her maatte nogen spørge Men Cristus ihesus vor icke vden xxxiii gāmild hwi neffnede iøderne saa mange aar oc sagde at han icke vor l aar gāmild Her swariss till ath vor herre syntiss meget eldre en han vor faar det megle sware arbeyde han hagde at lære menniskē deriss salighed oc for den suare faste han twingede sit legeme mʒ Item i det iøderne sagde till wor herre dw soest Abraham Der maa hwer merke deriss bespottelse oc skalke mening de hagde mod hannem thii vor herre sagde icke at han saa abraham Men han sagde at abrahā gleddiss der han saa hānem Textus Amen amen Sandelige sandelige siger ieg eder at ieg er før en abraham føddiss Her obenbarer vor herre sin gwddōmelige ewindelighed Der iøderne inthʒ kwnde sige eller tale mod hanss ord met noget skal Da saffnede de stene oc vilde strax slaget hānem i hiel i templē 50 textus

Her i denne Tredie Artickell merckiss iøderniss ondskaff och store vskellighed Ath de ville stened vor herre i hiel i templen ligerwiss som han hagde bespaattet gudʒ ord Men wor herre giorde sig wsynligh oc gick aff templen thii ath den tiid vor icke kommen som han vilde lide syn død oc pine paa Her maa hwer well mercke deriss store awind oc had som de hagde till hānem i det at de vilde strax stenet hannem i hiel i templen mod deriss egen low oc rath Thii ath naar nogen skulle steniss da skulde der være nogen som kærde paa hannem oc giffue hannem sag Saa skulde han offuerwindiss met vidende oc retgong oc dōmeren skulde siden der paa døme Gick sagen hānem vnder øgen Da skulle han steniss vden for staden som der stonder Leui.xxiiii.Men saa hadske oc gredske waare de paa hānem at de strax for vden al dom oc retgong vilde stenet hānem i tpēlen Thi gick hā aff templen oc ingen saa hannem vden hanss apostle oc disciple som hannem fwlde Leui xxiiii ca.

Her spørgiss hwo de are som en nw daglige stene vor herre Jhesum Oc huorlediss de hānem stene oc huad der merckiss met hānē Her swariss till At Jhesus er sandhed.miskundhed.rwnhed.kerlighed.ydmyghed.renlighʒ kyskhed oc eddrwhed Thi stene de vor herre sō lywge i huad som helst maade det sker vdi fordi at han er ret sandhed som sancte Hanss scriffuer i sit xiiii capit.sigendiss Ego sum via veritas et gloria Jeg er den rette vey sandhed oc den ewindelige are De stene Jhesum sō andre fortale bagwaske oc lywge paa dem i nogen maade sāmelediss de øgne skalke oc suige fulde mēniske sō holde dem bedre en de are at de andre bedrage kunde Naar saadāne løgnere bag uaskere øgne skalke oc fortalere straffiss oc vnderwisiss aff nogen ath de saadant offuer giffue skwlde Da ville de stene den som dem lærer oc siger deriss beste oc hade hānem met dødelig awend sō iøderne giorde vor herre dog skal han icke aff lade fordi at sige oc lære dem gudʒ ord oc sandhed thii ath deriss siele der met frelsiss kwnde Sanctus Johannes scriffuer i sit ix ca.ath disciplene sagde till wor herre der han ville gonge bort och reyse lazarum op aff Johannis xiiii ca. Johannis ix ca.

Jesus admonuit ... sine discipl ... ad ... dexter ... vilke ... døde Mestere iøderne de sede det effter dig oc ville stene dig hiel han gick alligeuel diid oss alle till et got exempell ath wii icke frycte skulle for nogen fare huor wii kunde hielpe nogen till sin salighed Item Løgnere stene vor herre naar de sige mod sandingen Thii siger Dauid i psalteren Perdes omnes qui loquuntur mendaciũ O herre lad alle forfare som spwge Sãmeledisß stene øgne skalke wor herre Naar de ere mod sandhed och holde dem gudeligere vdwertisß blant mẽnisken en de ære induertisß i hierted De mwe lignesß ved en mødding som vden till betact er met sne oc synesß huid oc deglig men indwertisß er hwn swort och wren Saa ære de oc som holde dem vduertisß gode men indwertisß ere de falske oc swigefulde Thii siger wor herre om dem som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xxiii capit. Ve vobis hypocrite Ve worde eder øgne skalke som vdwertisß two eder rene oc deglige Men induertisß ære i fulde mz awind girighed.nidskaff oc vrenlighed Hortalere och bagwaskere stene oc ihesũ naar de baguaske fortale oc lyue paa andre thii ihesus er sandhed oc de gøre mod sandhed naar de sige det de vide ingen rede till Och dicte ny løgn oc samlegge som en anden sacte aldrig tenckte fonge de oc støndem en føge aarsage til at tale paa nogen da sige de det x gonge verre och mere en det skæt er de legge altiid noget til aff derisß fortuilede suigefulde dict oc løgn fra huilke gud beskerme alle gode mẽniske Vor herre soffuer dem derisß tilbørlige løn som er den euige fordømelse gennem Esaie Prophetisß mund saa sigendisß Ve illis qui dicunt malum bonum Ve dem euindelige som sige det som ont er at være gaat.oc det som gaat er at vere onth Cristus Jhesus er mild god oc alder rwndest som klarlige beuisesß i det at han haffuer befalet sine hellige engle at de oss beuare skulle fra alt ont sãmeledisß giffuer hã oss vor daglige føde oc alt det gode wii haffue her paa iorden hand for neder aff hiẽmelen ath løse oss alle aff dieffuelensß mact mz hansß hellige død oc pine sõ der stonder Eccle. xxix ca. Sandelige er han rund til tegen at saa er da vdstrecker han sine benedide hender oc arme paa det hellige korsß Ath betegne at han vill rundelige giffue alle naade oc miskund oc derisß sielsß salighed som ville fly til hannem oc bedre derisß leffned Her om talisß Prouer.vlti.Manum suum aperuit inopi Thii hustruge alle gerige nidske karige oc vmilde menniske ihesum naar de icke ville øffue dem i miskundelige gerniger oc hielpe derisß fattige ieffn cristẽ i derisß armod oc nød aff det gotz som gud dem forlent haffuer Cristus ihesus er kerlighed Thii hustruge alle auindz fulde hadske onde och suigefulde mẽniske hãnem naar de hade derisß ieffn cristen for auindz skild eller besuige hannem i nogen maade Om saadan auind oc had stonder der screffuit actuũ viii ca.At iøderne stenede Sancte Staffen for had oc auindz skyld som fuld vor met gudz nade oc den verdige helliand Cristus er kysk renlig oc eddru Thii hustruge alle vkyske vrenlige oc offuerflødige mẽniske hãnem naar de bedriffue vkyskhed vrenlighed eller offuerflødighed til mad eller drick eller nogen vkyskhed Vor herre maa all enisté sige de ord som der stonder Prouer.xx Purus sum a peccato Jeg er pur for vden all synd Oc mit hierte er rent thii

Dauid

Exempl

Matthei xxiii ca.

Esaias

Det ... David: 91 ...

Eccle xxix

Prouerbio. vltimo.

Actuum viii ca.

Prouer. xx

ieg giorde aldrig nogen synd Cristus ihesus er ydmyghed thii hustruge alle offuerdadighe oc høfferdige mēniske hānem naar de høfferde dem offuer deriss ieffn cristen och ville vndertrycke dem Sāmeledisś naar de hoffmode dem aff deriss rigdom deglige skaffnid eller met klæder eller aff konst visdom eller aff anden fornymstighed som gwd dem giffuit haffuer

Mod disse stene sō saadāne mēniske stene vor herre mz skulle de haffue fem honde ting som dem skal aff raade oc tilbage drage at de hānem icke ydermere stene skwlde Høist skwlle de offuertencke deriss ægen skrøbelighed Siden hwor armelige de fødiss til verdē oc hwor stacked stwnd de leffue kwnde her paa iorden Tredie maade skulle de offuer tencke at de skulle dø oc de vide icke paa huad tiid eller time Om disse trende honde sticke taler Job i sit xxx ca. sigendiss Cōparatus sū luto ꝛc. Jeg er ligned ved iord oc muld Sāmeledisś ved fallaske oc aske Saa maa och huert menniske ligness ved iord i det at det fødiss till verden Ved fallaske i det at de leffue en stacked stwnd oc forgonge snart som fallaske Ved aske i det ath de dø oc forfariss som aske der bort blesiss aff nogen storm Fierde er at de skwlle offuertencke oc besinde deriss mãge synder oc onde gerninger som de bedreffuit haffue oc befrycte ath gwd icke skall heffne dem paa deriss legeme her i werden oc siden paa sielen till ewig tiid effter døden Naar de dette betencke da ydmyge de dem oc begære naade aff gud Som Dauid siger i psalteren Humiliati sūt in iniquitatibus suis De bleffue ydmyge i deriss synder oc ondskaff for deriss sorg oc modgong thii ydmygede de dem oc begerede naade aff gud Her om taliss oc Prouer.xii. Meror in corde viri humiliauit eum. Den sorg som nogen haffuer for sin synd hun gør hānem ydmyg Femte er at han skal i hukōme vor herriss store ydmyghed som der scriffuiss Esaie xvii c. Inclinabitur homo ad factorem suū Huer mēniske skal see til sin gudz oc skaberiss ydmyghed och betencke at han ville lyde den forsmædelige død och pine for hanss skyld i det han lod sig vdstrecke nøgen paa korssenss galie oc hēge sig mellem to obenbare røffuere och vdgaff sit benedide hierte blod for alle vor salighedz skyld Alle mēniske skulde altid gerne i hwgkōme vor herriss bitter død oc pine oc betegne dem mz det hellige korss thi det haffuer stor mact mod alt ont oc bort driffuer dieffuelen fra menniskēn Der om vill ieg sige ether eth iertegen oc der met ende mith tale paa denne tiidh.

Job xxx.

4

Dauid

Prouer.xii
5
Esaie xvii

Et iertegen at diefflene fly for det hellige korss.

Vi læse at der vor en mand som altid hagde til seed at velsigne sig mz det hellige korssiss tegen naar hā gick i seng oc opstod igē Oc hā leesde dess vdoffuer vor herriss titel sō screffuen vor paa det hellige korss saa sigēdiss O ihesu nazarene iøde kōge forbarme dig ofuer mig J naffn gud faderss sønss oc dē helliādz amē. Hā bad oc vor herre stedze at hā maatte

fonge eth gaath endeligt her aff werden Dog hende det sig saa ath han døde aff bradød Och diefflene vilde taget hanss siell Saa kom en deglig klar och skinnende mand oc dreff dem fra hånem oc førde hånem vdi eth stort mørck oc saa forswand han for hannem Men der gick saa stort skin aff de korss aff hanss hoffuit oc anderstediss aff hanss krop som han plepde at betegne sig før mz det hellige korss at han vell see kunde om kring seg Der diefflene opkōme aff helwediss aff grwnd oc hånem anāme vilde da gick der saa stort skyn aff sāme korss som vaare paa hånem at de icke torde røre hånem Om siger kom den skinnende mand til hånem igen oc sagde Dine synder ere saa mange och store at den retferdige oc strenge dōmere gud i hiēmerige bwrde ath giffue den ewighe fordømelse offuer dig Men for den gwdelighed oc idelige tancke dw haffde aff hanss hellige død oc pine oc for dw signede dig daglige meth hanss hellige korssiss tegen Da haffuer hā milskundelig forbarmet sig offuer dig at du skalt fōge liff igē at du kant scriffte dine synder oc gøre ret plict oc bod for dem paa iordē oc bedre dit leffnid mod gud her effter.saa kom sielen til kroppē igen oc han leffuede sider erlige oc skellige oc fick det ewindelige liff effter dødē Det vnde oss alle den alsōmectiste gud som er benedidet till ewig tiid amen.

Palme Søndag

Epl'a ad philipē.ii.ca. Fratres hoc em̄ sentite

Denne Epistell som læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostel Stē Pouild i sit andet capittell Oc lyder hwn saa paa danske

Here brødre oc søster Regerer ederss leffnid saa ati fornēme oc besinde mwe dz i eder selffue sō i mercke oc see vdi cristo ihū vor frelsere Det er ydmyghed indwertiss i ederss hierte Oc at lide stor sorg oc drøffuelse mz hånem for håss beske pine skyld ligerwiss som lemerne bedrøffuiss naard haffuidet er spugt oc vercker Cristus ihesus en dog han er ewindelig klar och lige mectig mz gud fader i hiēmerige och ingen sted mindre i guddōmen Da vilde han icke alligewel met wold eller hoffmod emod gud faderss vilge beside saadan høgmegtighed som lucifer begarede at gøre Men han ydmygde sig selff allsom mest oc anāmede en ydmygh klædebon paa sig som er mēniskenss nature Oc tog all den nød plawe och pine paa sit hellige vskyldige legeme som mēnisken haffue kand paa sit legeme met hwnger tørst frost kwld armod oc den beske død Oc vilde saa vel omgongiss meth syndige mēniske som retwise han ydmygde sig vnder sin hellige faderss vilge oc vor hånem aldeliss hørig oc lydig til døden at lide pine paa eth korss som røffuere oc andre onde menniske plepde ath lide død paa Thii haffuer gwd fader op høffuit hånem oc giffuit

hãnem eth mectigt oc ærefult naffn offuer alle de naffn som i hiẽmelen oc paa
iordẽ er Fordi at hã kaldiss baade gud oc mẽniske sõ han oc er i sandhed saa
at alle knæ bøye dem i ihũ naffn baade engle.mẽniske oc alle dieffle i heluede
oc alde andre creatur sõ till er hedre ære oc loffue hanss benedede naffn oc ken-
diss at ihũs cristus er lige mectig klar oc ærefuld mz gud fader till ewig tiid.

Euãgeliũ In illo tpe Cũ appropiquasset ihũs

Dette hellige ewangelium findiss paa den første søndag i aduent oc stonder
paa det første blad her i bogen som er a i

Vor herre red i dag ydmygelighe ind i Jherusalem paa en a-
seninde emodh hanss verdighe død och pine som han taale
vilde for menniskenss salighed Her maa hwer mercke hanss
store ydmyghed vdi iiii honde maade Først aff hanss yd-
myge omgengelse i det at han omgongiss vilde meth syndi-
ghe menniske och æde och dricke meth dem Thi sagde de
phariseer och dynckell gode iøder til hanss disciple Hwi æder ederss mester mz
obenbare syndere Som der stonder Mathei ix ca. I Anden maade at han Matthei
tog paa den spedalske mẽniske oc lecte hãnem mz sine egne hender som Stũs ix ca.
Mattheus scriffuer i sit viii ca.sigendiss Cũ descendisset ihesus de monte &c. Matthei
Der vor herre gick ned aff bierget Da kom der et spedalskt mẽniske mod hã- viii ca.
nem oc sagde Herre vilt du da kant du .læge mig Vor herre suarede ieg vil læ-
ge dig Saa tog han paa hãnem oc han bleff strax sund I Tredie maade
at han vdualde sig fattige disciple oc stalbrødre til at omgongiss mz. som der
stonder i det første breff som Stẽ Pouild screff till dem som bode i en stad hed Paulus
corinthus Que stulta sunt mũdi elegit deus Vor herre vdualde det her i ver- ad cori.i.
den som andre tyckte daarligt at vere paa det at han beskæme vilde dem som
vise vaare paa verdenss vegne Hã vdualde dem som skrøbelige vaare at han
beskeme vilde dem som stercke oc mectige vaare som Sanctus Jacobus siger Jacobi ii
i sit andet ca.Nonne deus elegit pauperes in hoc mũdo Vdualde ey gud fat-
tige her i verden som rige waare i den hellige tro I Fierde maade At han
vilde two sine apostelss føder sker torssdag at afften som Sancte hanss scriff- Johannis
uer i sit xiii ca.Si ego laui pedes vestros Effter dii at ieg twode ederss føder xiii.ca
som er ederss herre oc mestere da skulle i oc two huer andenss føder indbyrdiss
den ene paa den anden effter dette exempell som ieg nw eder giffuet haffuer.

TJ mwe oc mercke oc kende vor herriss ydmyghed vdi iii andre maa-
de Først i deth han regnediss aff iøderne saa forsmædelig som eth
spedalskt menniske Som Esaias scriffuer i sit liii ca.Et nos repu- Esaie liii
tamus eũ leprosũ et pcussũ a deo Jøderne sagde om vor herre wi regne hãnẽ
spedalsk oc at vor herre haffuer saa plaued hãnẽ Der de hagde hustruget hãnẽ

oc bespøttet hanss verdige ansict oc kronet hannem vmildelige da beløb blo-
det hanss verdighe ansict ath ingen hannem kende kwnde saa han da syntiss en
vederstyggelse for dem som eth spedalskt mēniske Som han siger selff gēnem
Dauid Dauidz profetiss mwnd i psalteren Ego sum vermiss et non homo obprobriū
hominum ℞c. Jeg er ligeruiss som en orm oc icke mēniske Jer er forsmaad for
haaned oc bespottet aff alle menniske I Anden maade at den tiid han led-
diss til caluarie bierg som han skulle korss festiss paa da tagde han quer oc ta-
lede icke eth ord till dem som sloge oc droge hannem vbarmhertelige men han
fwlde dem tolmodige for vden alt knwr oc mwr oc all anden gensigelse liger-
wiss som eth armt wskyldigt lom sō tyger qwer naar det drebiss som Esaias
Esaie liii scriffuer i sit liii ca. Sicut ouis ad occisionem ducitur Han leddiss till døden
som eth wskildig faar han lod icke sin mwnd op till at straffe nogen for den
wskyldige død han lide skulde I Tredie maade i det at han vilde lade sig
henge emellem ii røffuere Oc at han da bad til gud fader for dem som hānem
Idem liii korss feste Som Esaias scriffuer i sit liii ca. Et cum sceleratis reputatus est.
Han er acthz och regned blant andre røffuere oc skalke I Fierde maade i
det ath han vilde lide denne forsmædelige død oc lade sig korssfeste oc skencke
sig met ædicke oc galle oc henge der for de fule iøder til skendzel oc forsmædel-
se som da idelige bespottede hannem sigendiss Skeme dig nw som sagde ath
du vilde neder bryde templen oc opbigge hannem paa tredie dag igen Est dw
gudz søn Da stig neder aff korsset da ville wii tro paa dig met andre skend-
zelss ord oc bespottelser som de giorde hānem huilke han alle tolmodige oc vel-
willige leed Der hengde han met sine hellige hender och føder saa haardelige
vdstrecked ath alle hanss lemmer waare skilde ath den ene fra den anden och
hanss hoffuit hengde neder paa hanss bryst meth den hwasse torne krone Det
giorde han alle høfferdige menniske till eth goth exempel ath de skulde tencke
her paa oc ydmyge deriss hoffuit och legeme oc icke opheffue dem offuer andre
Men ketencke at de icke ere vden iord mwld oc aske Oc ath han er gud som
alting haffuer skafft oc dog ville lide saadan forsmedelighed paa det ath han
oss der met igenløse ville fra dieffuelen oc den ewige fordømelse

Meth den aseninde som wor herre red paa Maa vnderstondiss hwert
syndigt menniske for trende honde sagh Først for henniss ladhed
skyld thii at en aseninde er eth ladt best saa er oc hwert syndigt mē-
niske ladh till ath gøre nogre gode gerninger Som der stonder Prouerbiorum
Prouerbio. xxvi ca xxvi capitulo. Sicut ostium vertitur in cardine ℞c. Som en dør vendiss paa
sine hengsle saa vender eth ladt menniske sig i sin seng oc icke wil opstonde oc
øffue sigh i gode gerninger Anden sag er for henniss wrenlighed och vkys-
hedz skyld thii ath en aseninde er meget wrenlig och wkysk saa ære oc man-
ge menniske meget wrenlighe och wkyskelighe thii wkyskhedz ild er optend i
dem som brende skall deriss arme siæll till ewigh tiidh i helwediss pine Som
Deutro der stonder Deutro xxxii capitulo. Ignis accensus est furore ℞c. Tredie sag
xxxii ca. er Thii at en aseninde er skrøbelig faare paa mancken som hwn bær korsset

(thii hwer asen haffuer i hwit korss paa sin mancke) Men bag paa ryggen
oc lenderne som korsset slepper der er hun sterck oc wkyskelig Saa er oc huert
syndigt mēniske skrøbeligt till ath bære vor herriss korss i sit hierte oc hugkō-
melse oc til at gøre penitentz oc plict faare sine synder Men til onde oc vkys-
ke gerninger at bedriffue er han sterck oc før nock sāmelediss til andre slemme
gerninger som er høfferdighed oc offuerflødighed om dem taler vor herre sō der
stonder Esaie v Ve vobis q̇ potētes estis ad bibendū vinū De vorde eder som Esaie v ca
stercke ære til at dricke vin eller āden drick oc mectige til at gøre ādre druckne

Et denne aseninde som bwnden vor vnderstondiss huer syn-
dere Oc huert syndigt mēniskiss siell som bindiss met x bond
De iii første bond drage hānem til synden de andre vii holde
hannem i synden. Det Første bond er legemenss løst Der
om scriffuiss Ecclesiast.vii ca. Jnueni amariorē morte mu- Eccle.vii
lierem ꝛc. Jeg fand en quinde som beskere vaar en dødē hen-
niss ord och tale vor ligeruiss som eth garn eller wod mz huilke manghe fon-
giss henniss hender vor som stercke fengzell Hwo som elsker gud han skall fly
hende Hwo som eren syndere hand fongiss aff hende Siden køsser hun han-
nem oc giffuer hānen søde ord seendiss wbluelige paa hānem som der stonder
Prouer.vii cap. Andet er forfengelig ære om huilked Esaias scriffuer i sit v Prouer.vii
capittel sigendiss Ve qui trahitis iniquitatem in funiculo vanitatis De dem Esaie v ca
som drage deriss ondskaff met forfengelighedz bond Tredie er gerighed Der
om scriffuer Sancte Pouild i ad thimotheū ii cap. Qui volunt diuites fieri Paulus i
incidunt in tētacionem De som ville bliffue rige de kōme i dieffuelenss fristel- ad thi.ii c.
se och snare Och de forge onde atskillighe begærelser som siwncke dem neder
i den ewighe fordømelse

HEr effter følger de vii bond som haalde menniskēn i synden Første
bond er hanss egen forsømmelighed der om scriffuiss Prouer.xix.cap.
Qui negligit viam suam mortificabitur Huo som glēmer retferdig- prouer.xix
hedz vey han skall fordømess Andet er Ath hand forglēmer sin gud oc ska-
bere Her om scriffuiss Deutro xxxii ca. Deum qui te genuit dereliquisti Dw Deutro
offuer gafft din gud som dig fødde Och dw haffuer forglemd din herre som xxxii ca.
dig skabte Tredie er kerlighed som nogen haffuer till synden oc den løst han
haffuer aff hende huilke som gøre mēnisken till gudz w wen Her om scriffuer
Sanctus Jacobus i sit iiii capittell Adulteri ne sitis. quia amicicia huius Jacobi iiii
mundi inimica est dei. J skulle icke bedriffue hord eller wkyskhed thii at dē-
ne verdenss syndelige elskelighed oc ere er vor herriss obenbare fiende Huo som
elsker denne verdenss forfengelighed han er wor herriss w wen och fiende Her
om scriffuiss Ecclesiast.ix.ca. Sicut pisces capiuntur hamo ꝛc. Ligeruiss som Eccle.ix c.
fiske tagiss met en krog i det dem løster at æde den orm som sider paa hānem
oc fwle tagiss met garn eller snarer Saa fangiss oc menniskene met dieffue-
lenss snarer aff den velløst de haffue till synden Fierde er skendseel oc blysell
som nogen haffuer till at scriffte sine synder Met disse bond binder dieffuelen

menniskenss twnge ath han icke scriffte skall sine synder Men forbandet vere
saaden blysell oc saadã redsell at nogen der faare tye skulde sine synder oc icke
scriffte dem oc der offuer forkaste sin arme siell till euig tiidh Som en nwnde
giorde aff huilken her stonder eth Jertegen strax tilforn medfaste søndag dieff
uelen bebinder mẽniskenss mwnd at hãnem skal skẽmiss oc bluess til at scriff-
te sine synder at han kan fonge hanss fattige siel til den ewindelige fordøm-
Ecclesi.iiii se Her om scriffuiss Eccle.iiii. Non confundaris dicere verum. Du skalt icke
blues eller skemiss at sige sandingen det er at scriffte dine synder met sandhed
Femte er Redsel de haffue at de skulle gøre plict oc bod for dem Naar naa-
gen syndere besinder at han faste skal til vand oc brød gonge barføtter oc wl-
len ligge hart eller gonge pillegrimss ferd for sine synder Da tyer han offte si-
ne synder oc icke ville frã sige dem for en føge bod han gøre skulde Men saa-
danne skulde offuer tencke huorlediss de trøste ath lide den ewindelige ild och
pine effter døden som twsind fold hedere oc suarerre er en al den ild oc pine sõ
Job vi ca. till er i verden Her om siger Job i sit vi ca. Hwo som rædissat gøre penitentz
her i verden han fonger den ewige pine effter døden Siete er At de tro paa
eth langt liff Thii sagde dieffuelen till vaare første faarelldre adam oc ewe at
Gene.iii de icke skulle dø om de ode aff ebled som der stonder Genesis iii ca. Nequaquã
moriemini Sywende er formeget hob som nogẽ haffuer paa gudz miskund-
hed Thii sige mange syndige oc vanwittige mẽniske at vor herre skapte dem
Ecclesi.v icke ath han dem fordøme vilde Om gudz miskundhed scriffuiss Eccle.v.ca.
Miseracio dei magna est. multitudinis peccatorum miserebitur Gudz mis-
kund er stor oc forlader alle synder Dog skall ingen synde eller driste der paa.

Her maatte nogen spørge huorlediss mẽnisken oc hanss siel løsis skal
aff disse x bond Her suariss till At det første bond som er legemenss
løste Det skall løsiss met strenghed at huer skal twinge sit legeme oc
stonde mod synderne oc ingelediss haffue vilge till ath bedriffue dem mere Her
Dauid om taler Dauid i psalteren sigendiss Dirupisti domine vincula mea O herre
du brøst mine bond som ieg vor bunden met det vor mine synder thii skal ieg
offre dig loffsenss oc ærenss offer Det andet bond er forfengelig ærisss begerelse
Dette bond skall huer løse met ydmyghed Sandelige skall det løsis met yd-
myghed thi huer sõ ydmyg er han flyer verdenss heder ocære met huilke dieff-
Jacobi iiii uelen pleger ath binde menniskenss siele Sanctus Jacobus siger i sit iiii cap.
Deus superbis resistit Humilibus dat graciã Vor herre stonder mod dem sõ
høfferdige ære oc giffuer ydmyge sin naade oc miskwnd Tredie er gerighedz
bond det løsiss met miskundhed och rwndhed Som vor herre siger selff Giff
fattige folk aff dit brød och maad och læ arme hwss Hwo som her till dagiss
haffuer værid gerigh han skall nw øffue sig i miskundelige gerninger her eff-
ter oc giffue sin fattige ieffn cristen aff sit gotz oc penninge aff sin formwe oc
der met løse dieffuelenss bond met huilke han bunden vor

Sammeledíss skulle oc de siw bond som holde mẽnisken i synden løsiss
met de ting som er twert emod dem Første bond sõ er forsømelighed

Det skal løsiss met gode idelige dygdelige gerninger Thii siger Sancte Po-
uild ad gala.vi ca. oc raader alle mēniske at de skulle altiid øffue dem i gode Paulus
gerninger Bonū opus facientes non deficiamus suo enim tempore metentes. ad gala.
Wii skulle icke aff lade at gøre gode gerninger At wii kunde mangfoldelighe
høste dem igen naar tiid er Dieffuelen han flyer och fra menniskē naar han
øffuer sig i gode gerninger Thii siger Sanctus Jeronimus Semp aliquid Jeronim⁹.
boni operis facito Du skalt altiid gøre nogen god gerning at dieffuelen fin-
der dig icke aarkeløss Da flyer han fra dig Det andet er at nogē forglēmer
sin gud oc skabere Det skall løsiss i det at huer skall idelige i hwkōme hanss
store velgerninger oc tacke oc loffue hannem fore han skaffte hannem oc frelste
hānem fra dieffuelen mz hanss suare død oc pine Her om scriffuiss Prouer.iii. Prouer.iii.
In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Tenck paa
vor herre i alle dine vepe han skal vel skicke all din gong Tredie er den ker-
lighed eller velløst som nogen haffuer till synden Dette bond løsiss meth den
hugkōmelse oc fare som han haffuer for den euindelige pine som der effter føl-
ge skal vden han gør ret plict oc bod her paa iorden for dem Thii sāme syn-
derss velløst er stacked sō et øffue blick oc den grwme heluediss pine som man
skall lide for dem fonger aldrig endhe Her om scriffuer Sanctus Gregorius gregorius.
Breuis est delectatio fornicacionis Den velløst som er i hord oc wkyskhed er
gandske stacked Men den pine oc we der effter følger sō han lide skal der hē-
de bedriffuer hwn er wuildelig Der er ingen større galenskaff till en at bin-
de sig til den euindelige fordømelse oc forkaste den euindelige hiēmerigiss gla-
de for en føge velløst som icke varer vden paa eth øge blick Ingen ting kan
skade mēnisken vden synden huercken dieffuelen eller spugdō oc inthz mēnis-
ke eller nogen modgong som Stūs Gregorius siger Nulla nocebit aduersi- gregorius.
tas si nulla dominetur iniquitas Ingen verdenss modgong kan skade men-
nisken om synden haffuer icke offueruold offuer hānem Fierde er blysel och
skendzell til at scriffte sine synder Det bond skall løsiss met ret scriffte maall
her om siger den verdige helliand som der stonder Eccle.iiii non confundaris Eccle.iiii
peccata tua confiteri. Du skalt icke skæmiss eller bluess at scriffte dine synder
Hwo som tyer en aff sine synder mz foracth han fonger ingen affløssning aff
alle de andre Thii skall hwer gøre som dauid siger i psalteren. Iniusticiam Dauid
meam non abscondi &c. Jeg dwlde icke myn wretferdighed oc synder men ieg
scrifftede dem for dig min gud oc du forlost mig dem Fempte er redsell som
nogen haffuer for den plict oc bod han gøre skulde for synden Det bond skall
han løse mz den redsell han skall haffue for heluediss pine oc for gudz strenge
dom at han icke skall heffne paa hānem her i verden oc siden til ewig tiid mz
heluediss pine Her om scriffuiss Prouer.xxv ca. Per timorem domini declinat Prouerbio.
omnis homo a malo Huer mēniske flyer synden formedelst gudz redssle Der xxv ca.
stonder oc Eccle xv ca. Qui timet deū faciet bona Hwo som rædiss gud Han Eccle.xv
øffuer sig i gode gerninger Siette er et stort hoff at han lenge leffue skal Det-
te bond skal løsiss mz døtzenss i hukōmelse At han befinder at han icke lenge

Eccle. x. ca leffue kan Sõ der stōder Eccle. x. Hodie rex cras morietur J dag er hã kõge i
Eccle. v. ca morgen er han død Thii siger den verdige helliand sõ der stōder Eccle. v Ne tardas cõuerti ad dñm Du skalt icke duelpess eller tøffue at omwende dig til gud thii hanss vrede kõmer snarlige at du skalt dø oc kõme for hanss strenge dom Siwende er for stort hoff paa gudz miskundhed oc milhed Dette bond skall løsiss met eth stadigt hoff oc gudz redssle Huert mẽniske skal haffue got hoff at han icke skall falde i mishoff thii vor herre vill gerne forlade hannem alle sine synder om han tycker dem fwldkõmelige ilde at vare Han skal haffue gudz redssle Det er ath han skall icke formegit drifte eller synde paa gwdz barmhertighed Itẽ Oẽne asenide sõ merker huert mẽniskiss siel naar hun er saa løssd aff sine synderss bond Da skal hwn bære all sin liffuiss tiid penitentziss korss paa sine axler oc i hwkõme stedsse hanss hellige død oc pine om
Matthei xvi ca. hwn vill efterfølge gud till den ewindelige glæde som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xvi ca. Qui vult post me venire abneget semetipsum. Hwo som vill kõme effter mig till hiẽmerigiss han skall offuer giffue all sin velløst och legemiss begærelse Och bere oc i hwkõme mith hellige korss oc suare pine i sit hierte och følge effter mig till den ewindelige glæde Den vnde oss alle Jhesus cristus som er velsigneth till ewig tiidh

Et iertegẽ om hellig korssis mact mod dieffuelẽ

J lese at der vor i fribaaren mand som meget elste en Jomfrw hed Justina huilken han gerne ville hafft til sin hustru Men hand kwnde engledíss fonge hẽniss samtycke eller vilge der till huercken mz vennerss hielp gifft gaffuer eller nogẽ andẽ ting Saa talede han met en mand hed Ciprianus sõ meget forfaren wor i den sorte konst ath han met dieffuelss mact oc konst skulde fly hãnem sãme iomfrw till ecthe oc loffuede hãnem der faare store penninge Thii vdsende sãme ciprianus en dieffuel som hẽde friste skulde at hun skulde fonge vilge till sãme fribaarne mand huilken som kom til hende vdi henniss ãmess oc fostermoderss lignelse oc raadde hende ath hwn sig gifffte skulde oc samtycke syn bedeliss vilge hwn fornam hanss fristelse thi giorde hwn det hellige korss for sig Saa slyde dieffuelen oc gick til dẽne Ciprianum igen oc sagde at han icke kwnde vende hende till den mening Saa kallede han en anden dieffuell fram som treskere oc klogere wor en denne och bad at han met lempe oc listighed omwende skulde sãme iomfrwe aff sin gode kyskelige acth oc mening till denne fribaarne mandz kerlighed Han skaffte sig i hendiss søsterss lignelse oc talede och raadde hende der till Hwn giorde korss for sigh saa slyde han strax fra hende Thii vdsende han den tredie som mestere vor offuer de andre dieffle Han skabte sig i hẽniss moderss lignelse oc kom till hende met grædende thaare och sagde alder kæriste daather ieg beder

En hellig Jomfrw Justina

Ciprianus trolkarll

dig formedelst den kerlighed som dig bør at haffue til mig i det ieg er din kø=
delige moder ath du anãme vilt denne mand til din hosbonde gør du det icke
da fonger ieg den sorg oc skade som ieg aldrig forwinder Saa lod hun hen=
de oc see sine bryst oc spener oc bad hende i hwkõme ath hwn met dem opfød=
der wor till verden oc der faare vide hende bøn Jomfrwen giorde det hellighe
korss faare sig saa gick dieffuelen bort met skãme Der han kom til Ciprianũ
igen oc sagde hannem at han engeledis hẽniss sind forwende kunde oc at hun
hagde forferdet och for iaget hannem fra sig met det hellige korssiss tegen Da
han hørde oc fornam ath det hagde saadan mact meth sig Da sagde han til
dieffuelen Jeg veder siger dig oc alt dit falske och onde selskaff Oc troer paa
den hwess korss der haffuer saadan mact Det er visselige troligt at han selff=
uer haffuer meget større dygd oc mact men hanss korss haffuer saadan macth
Dieffuelen bleff hastig oc grwm for disse ord oc vilde slaget och fared ilde met
hãnem Han giorde koorss for sig saa for dieffuelen bort och gaff alder slẽmiste
lwct aff sig Ciprianus gick strax bort till denne hellige iomfrwe Justinã oc
fald paa kne for henniss føder oc sagde huorlediss dette vor till gonget alt sã=
men oc bad hende forlade sig det oc forwerffue hannem naade aff gud saa lod
han sig døbe oc anãmede den cristelige tro oc tolde siden død oc pine for gudz
naffn skyld Der bødlene ledde hãnem diid som han aff liffuiss skulde da baa=
de de hannem forswerge gwdz naffn da skulde han beholde sit liff Han swa=
rede det er mig icke mweligt at gøre thii at ihesu cristi naffn er dyblige screff=
uit i mit hierte Der de hagde slaget hannem i hiell da vilde de forfare om han
hagde sagt dem sandingẽ thi op skaare de hanss hierte da funde the ihesu cristi
naffn der vdi screffuit meth forgylte bogstaffue vdi kaarss vise De skaare det
siden i mange sticke baade twert och engelangiss dog fwnde de altiidh Jhesu
cristi naffn i kaarss vise mz forgylte bogstaffue paa huert sticke Sãme cipria
ni martiris naffn det neffniss i huer den messe der sigiss ouer all cristendõmen
for den kerlighed han hagde til ihũ cristi naffn oc hanss hellige koorss oc pine.

Ciprianus

Eth Andet iertegen om det hellige korss

EN gwdelig doctor som hed Jacobus de vitriaco han scriffuer at en gong han predickede om det hellige korss vdi eth kloster som vor aff Sancti Bernardi orden da wor der mange som offuer gaffue all forfengelighed aff deriss hw oc hierte oc sette dem aldeliss faare at de elske vilde det hellige korss Der vor oc en gudelig ligbroder som hed broder simon Han bad inderlige till gwd ath han motte fonge ath vide hwad løn de fonge skulle som elste sã=me korss Han bleff strax op tagen i en aandelig syn oc saa Jomfrw Marie holde syn søn i syn fagn oc giffue alle som anãmede det hellige korss syn kæ=riste søn Han kom til sig igen och sagde den syn han saa Siden elste mange det hellige korss mer en de giorde føre.

Vor herriss pinelse paa longe fredag

Euãg. Johãnis xviii ca. Egressus est Jhesus

Er effter følger Vor herriss ihesu cristi hellige pine Som den verdige apostel oc euãgelista Sanctus Johannes screff oc stonder hwn i hanss xviii capittell Och lyder saa paa danske

Der vor herre Jhesus cristus hagde giort sin nadwere sker torssdag at afften met sine apostle da gick han aff Jherusalem offuer en aa som løber mellem staden och olíueti biergh borth i en vrte gaard mz sine apostle Judas den slẽme forrædere som hãnem forradde viste vell hwor sãme vrtegard laa Thii at ihesus hagde.tiit gonged did før mz sine disciple Der dẽne fortwilede Judas anãmed hagde pilati tienere til sig Oc siden en stor hob aff iøde Høffdingerness bisperness oc phariseerness swene till meth Da gick han mz dem till sãme vrtegaard mz løcther oc blwss vaaben oc verge Men Jhesus viste wel alt det som hãnem skwlde offuer gonge till hanss hellige død oc pine Thii gick han fram mod dem oc sagde hwem lede i effter De swarede Vii lede effter ihesum nazarenum Jhesus sagde det er ieg Judas som hannem forraad hagde stod i blant dem Der Jhesus sagde Det er ieg Da ginge de till bage oc fiølde baglengiss till iorden Der de vaare opstondne Da talede wor herre till dem igen oc sagde Hwem lede i effter De suarede wii lede effter ihesum nazarenũ Jhesus swarede Jeg sagde eder at det er ieg Er det saa ati lede effter mig oc ville gribe mig Da lader mine disciple gonge deriss ferd vbehindrede (det skede at de ord fuldkõmiss skulde som ihesus tilforn sagt hagde til gud fader Jeg fortabede ingen aff dem sõ dw mig antworde Sancte Pæder hagde en stor kniff hoss sig (som han plepde at hwesse stage mz naar han ophengde sine garn at tørre) Den drog han vd Och høg det høgre øre aff bispenss swend som hed malchus Jhesus sagde til Sancte Peder stik din kniff i balgen igen Vist du icke at ieg lide skall den sware pine som min hiẽmelske fader haffuer skicked oc forspnet at ieg taale skall Denne store skare som vdsant vaar at gribe hãnem oc iøde døffdingerniss tienere de grebe ihesum vmildelige oc bwnde hannem haardelige oc ledde hãnen saa ind i staden førſt for en høffding som hed Annas oc vor Chaiphe hwstrwess fader oc biscop det sãme aar denne Chaiphas han gaff iøderne det raad at de skulde i hiel sla ihesum Saa sigendiss Det er nytteligt at et mẽniske døer for almuenss gaffn oc salighed at al almuen ey forfariss skal Sancte Pæder fwlde effter ihesum blant almwen oc den anden discipell (Det wor Sancte Hanss ewangelista han vilde icke neffne sit

naffn i denne leest och pass thii han screff hende selff Han siger framdeliss om sig selff Denne discipell vor kend mz denne säme iøde høffding som hed Annas for han bar hannem offte fiske som hanss fader som wor en fiskere sende hänem) thii kom hand ind met Jhesu cristo i säme bispess forstwe blät de andre Men Sancte Peder bleff til bage skwden oc wdelwcther Thi gick Stë Hanss vdh igen oc talede met pigen som tog vare paa døren at hun lod Stë Peder ind Da sagde säme pige til hänem est du icke en aff hanss disciple som nw leddiss her ind bwnden Sancte ~~Peder swarede nep er ieg icke~~ Swenene oc tienerne stode hoss ilden oc vermede dem thii det vor stor frost oc kwld Stë Peder stod i blant dem oc vermede sig Saa talede Annas til ihesü oc spwrde om hanss disciple oc hwad hand hagde predicked och lærd Jhesus suarede hänem Jeg talede altiid obenbare i verden oc predickede obenbare i iøde templen der som alle plege at kōme till hobe oc saffness Oc ieg haffuer inthz talet predicked eller lærd i lønlige eller hëmelige stæder Huad gørss det fordi behoff at du spørger mig der at Spør dem der ath som haffue hørt mine ord oc lerdom De vide vell huad ieg sagt haffuer Der wor herre dette hagde sagt Da slog en aff bispenss swene hannem haardelige ved sit øge oc sagde Skalt dw saa hoffmodige sware bispen (Sanctus Bernardus siger at han slo hänem saa suarlige at helwede bewede ved den kindhest) Jhesus sagde till den hannem slo Haffuer ieg talet løgn eller wsandingen da moth du vidne mod mig Haffuer ieg sagt sendingen hwi slar du mig Saa sende Annas ihesum bunden till Chaipham som vor biscop det aar oc det vor aarle om morgenë strax effter mid nath thi de reddiss for almwen Sancte Peder stod en da hoss ilden oc vermede sig thii sagde swenene til hänem Est dw icke en aff hanss disciple ~~Han swarede der till och sagde nep~~ Da sagde en aff bispenss swene som wor hanss frende der han høg før øred aff Saa ieg dig icke vdi vrtegaarden met hänem ~~Sancte Peder sagde da nep igen tredie gong~~ oc saa gooll hanem strax Siden ledde de ihesum fra Chaiphe hwss till palatzeth eller raadhwseth som blodige dōme oc sager pleydiss at handteriss Vdi huilked Pilatus vor Men iøderne vilde icke gōge ind i säme hwss at de besmyttess skulde aff hänss blodige dom. fordi de vilde vere rene oc bequëme til at æde deriss paaske brød effter iøde lowen Thii gick Pilatus ned till dem aff säme palatz oc sagde Hwad klage oc kere maall haffue i mod denne mand De swarede hannem oc sagde Vaare han icke en ond vdedisk mënniske da hagde wii icke leedet hänem till dig Pilatus suarede Tager hänem selffue oc dømer hänem effter etherss egen log iøderne suarede Det sømer oss icke nw at i hiel sla nogë eller at giffue nogen blodig dom offuer nogen (Dette skede at vor herriss ord fuldkōmiss skulde som hä sagde sine disciple tilforn der han vnderwisde dem hwad død han taale skulde oc aff hwem) Thii gick Pilatus ind i raadhwset igen oc kallede ihesum for sig oc sagde Est du iøde konge Jhesus swarede Siger du dette aff dig selff eller haffue andre sagt dig det om mig Pilatus suarede icke er ieg ingen iøde och ey helder fød aff deriss slect Dith eget folk och dine bisper och

høffdinge antworde dig i mine hender Hwat haffuer du giort Eller hwad er
din sag Jhesus swarede Mit rige det er icke aff denne verden vaare mit rige
aff dēne verdē da stridde mine tienere for mig at ieg ey kōme i iødernes wold
oc mact Nu er icke mit rige paa dēne verdens vegne Pilatus sagde til hānē
Da est du alligewel konge men du haffuer rige Jhesus suarede Du siger ath
ieg er konge Jeg er fød for den skyld oc der for kom ieg hid til verden ath ieg
skal sige sandingen oc bere videndis byrd om hende Hwert menniske som kō-
med er aff sandhed oc regerer sig der effter det hører gerne mine ord Thii sag-
de Pilatus til hānem Hwad er sandhed Der han hagde det sagt da gick han
vd til iøderne oc sagde til dem Jeg kand ingen sag finde met denne mand sō
i haffue antuordet mig Det er ederss sedwane at ieg skall giffue eder en fange
løss hwert aar mod ederss paaske høgtiid Ville i nw da vil ieg giffue eder iø-
de konge løss Jøderne robede alle strax oc sagde Wii ville icke haffue hannem
løss men giff oss barrabam qwit Den sāme barrabas vor en gāmild røffuere
oc en obenbare skalk Saa lod Pilatus binde vor herre haardelige til en støtte
oc hwstrwge hannem suarlige oc swenene giorde en krone aff hwasse torne oc
satte oc trøcte hēde vmildelige paa hanss bare hoffuit Oc swøbte hānem i et
gāmilt purpur klede saa ginge de til hānē oc sagde mz spot oc spe Hil vere du
iøde konge oc der vdoffuer sloge de hānem store kindheste Siden gik pilatus
vd igen till iøderne oc sagde Jeg vill lede eder den mand vdh igen ath i vide
skulle at ieg kan ingen sag finde mz hānem en dog ath ieg haffuer ladet pint
hustruget oc kroned hānem oc randsaget hānem mz mange spørss maall Da
gick Jhesus vd faar iøderne gandske vbarmhertelige hwstrwgen och bar den
huasse torne krone paa sit hoffuit oc et gāmelt purpur klæde paa kroppen Da
sagde Pilatus til iøderne Seer dette mēniske Som han vilde sige Eder bør
nw at øncke offuer hānem oc lade eder nøge mz den pine hā nw haffuer told
oc icke mere begære hanss død for ingē sag Der iøde bisperne oc deriss vnder-
saatte hānem saage Da robede de alle suarlige och sagde kaarss feste. Kaarss
feste hānē pilatus suarede dem. tager hānē selffue oc korss fester hānē Jeg fin-
der ingen sag paa hānem Jøderne suarede wii haffue screffuē low oc hā skal
dø effter lowen Thii han giorde sig till gwdz søn aff hiēmelen Der pilatus
hørde disse ord Da begynthe han storlige at rædiss. Her offuer sige doctores at
han icke reddiss for iødernes low thii han vor inthz plectig vnder hēde Men
han begynthe at frøcte effter iøderniss ord at han skulle vere gwdz søn Oc at
han hagde saa ladet hustruget oc kroned hannem Saa gick han ind i raad-
huset igen mz hānem oc sagde til ihesum hwedē est du kōmen Som han vil-
de sige Hwad helder est du kōmen aff guddōmen eller du est et pwrt mēniske
al eniste Jhesus swarede hānem inthz her paa Thi sagde pilatus til hānem
Hwi swarer du mig icke Vist du icke ar ieg haffuer mact til at korss feste dig
oc ieg haffuer oc mact at lade dig løss om ieg vil Jhesus suarede hānem Dw
hagde ingen mact aff dig selff offuer mig vdē hwn vaare dig giffuen aff dem
sō mectigere ere en dw est. Fordi haffue de diss mere synd sō haffue antuordet

mig dig i hender for awendz skyld Her effter vilde pilatus gerne hafft aarsage oc lempe til at giffue hãnem løss fra iøderne thi han fornam hanss wskyldighed oc besindede at han icke kwnde døme hannem till døde for vden stor synd Da iøderne det fornymme Da robede de alle oc sagde Lader dw hannem løss Da est dw icke keyserenss veen eller tro tienere Du vist vell at hwo sig kalder konge her i blant oss iøder Han siger mod keyseren i rom Der pilatus hørde disse ord Da ledde han ihesum aff raadhuset oc sette sig for en domstoll sõ bygder vor aff sten oc kalledis paa gredske lycostratos oc paa hebraiske gabatha Dette wor om longe fredag at morgen som wor iødernes paaske afften Da sagde Pilatus till iøderne Seer ederss konge De robede oc sagde Tag borten Tag borten Oc korss feste hannem Pilatus swarede Skall ieg korss feste ederss konge Jøde bisperne suarede Wii kende oss ingen anden konge at haffue en keyseren aff rom Saa gaff Pilatus dom offuer hannem at hã skulde korss festiss Thii toge de ihesũ oc lagde det suare korss paa hanss skulder som han skulde henge paa oc han bar det vd aff Jherusalem till caluarie bierg som han skulde korss festiss paa Samme bierg kalledis paa hebraiske Golgotha thii røffuere oc skalke pleydiss der at korss festiss oc affliwess Der korss feste de ihesum oc to røffuere met hannem en hoss hwer hanss side Pilatus screff en titell oc sette offuer hanss hoffuit saa lydendiss Jhesus nazarenus iøde kõge Dẽne titel lesde mãge aff iøderne Thi at det bierg sõ hã vor korss fest paa det laa hart hoss stadẽ. sãme titel vor screffuẽ paa trẽde honde twngemaal sõ vor hebraiske grekiske oc latine at huer man hãnem forstonde skulde Da sagde iøde bisperne til pilatũ Scriff icke at hã er iøde koge. men scriff at hã sagde Jeg er iøde konge. ~~pilatus suarede Det ieg haffuer screffuit Det skal bliffue screffuit~~ Der vaare iiii ferdeliss swene som korss feste ihesum der de det fuldkõmed hagde da toge de hanss klæder oc skiffte dem i iiii parter saa hwer swend fick syn part Men wor herre hagde en kiortell som wor knøtter eller bwnden oc wsyd han vor heell offuer alt saa der wor ingen søm paa hannem Thii sagde de til hwer anden Wii ville icke skære denne kiortel sønder Men wii ville doble om hannem hwo hannem haffue skall (dette skede at scrifften fuldkõmess skwlde Thii at Profeten hagde tilforn spaad her om saa sigendiss De skiffte mine kleder blant dem Och swenene doblede om myn kiortell iomfru maria ihesu moder oc henniss søster maria cleophe oc stã maria magdelena stode hoss kaarsset Der vor herre saa sin moder oc den discipel sõ han meget elste (det vor stẽ Hanss ewãgeliste) Da sagde hã til sin moder Quinde se din søn (som han vilde sige stẽ hanss skal nw vere dig her effter i min sted til hielp oc trøst som ieg vor Siden sagde han till stẽ Hanss see din moder (sõ han vilde sige ieg befaler dig hende at du skalt vere hende till hielp oc tieniste ehwad maade du kant) fra den tid tog Sancte Hanss hende i sin befalning oc tiente hende ydmygelige Der Jhesus dette hagde sagt At all ting fuldkõmess skwlde som screffuit wor om hanss pine som han lide skwlde Da stod der en føge ting igen som fuldkommiss skwlde før han døde som Profeterne

screuit hagde Thii sagde han mig tøster Der vor et kar mz ædike til stede thi toge de en swomp (sō læge plæge at bruge) oc døppede hānem i edicken som blendet vor mz isop Oc hwlle hannem op paa en stage till hanss mwnd Der han hagde drucked der aff Da sagde hand Al ting er nw fuldkōmen (sō han vilde sige nw haffuer ieg igē løssd mēniskēss køn fra dieffuelen oc fuldkōmet alt det ꝓfeterne hagde spaadt om mig) Saa bøyde hā sit hoffuit ned oc vdgaff sin siell (Pater noster) Effter di at der vor paa deriss paaske afften oc at deriss kroppe ey hēge skulde paa korssene deriss paaske dag i deriss alder største høgtiid Thi baade Jøderne pilatū at deriss kroppe motte sønder huggiss at de strax dø skulde oc neder tagess aff korssene Thii kōme deriss suene igen oc høgge først den ene røffueriss ben sønder oc siden den andenss Der de kōme til ihesū oc saage at han vor død da høgge de icke hanss been sønder Men en aff suenene stack hanss side op oc der vdrand strax baade blod oc vād. oc den sō dette saa han bar vidende byrd her om oc hanss vidende det er sant Oc hā vid at han siger sandingen ati det alle tro skulle (Det vor Stē Hanss ewāgeliste som sagde disse ord men hand vilde icke neffne sit naffn Thii hā selff screff dēne hellige pass oc ewāgeliū) Dette skede at scrifften fuldkōmiss skulde som stonder Exodi xii saa sigendiss i skwlle ingen been hwgge sønder paa hānem Der siger oc en anden scrifft om hānem De skulle see den de stwnge i gēnem (det er paa den yderste dom naar han sāme iøder døme skal for hanss wskyldige død oc pine) Der dette vor skeet da gik Josep aff arimathia som vor ihesu lønlige discipell for den fare hā hagde for iøderne. til pilatū oc bad hānem at han motte neder tage ihesu legeme aff korsset Da tillod pilatus at han det gøre maatte Thii kom han oc neder tog det Der kom oc nicodemus som tilforn kom til vor herre om naten for iødernesſ fare skyld Oc bar mz sig hundrede pwnd dyrebar smørelse som giord vaar aff mirre oc aloess træ Saa suøbte de hānē i lyn kleder mz kaastelige vrther. sō det er seduan blant iøderne at iorde nogen Der vor en vrtegaard hart hoss sō vor herre korss festet vor i hwilken der vor en nyy graff som ingen tilforn wor iordet vdi der lagde de ihesū i for hun vor der hart hoss oc de kwnde icke lenger beræ hānem om afftenen thii det vor hart mod naten oc deriss paaske høgtiid om morgenen. saa lyder dēne hellige lest oc pass effter texten som sancti Hanss euāgeliste screff &c.

Margin: Exodi xii

Glosen oc vdtydningen her paa

SAnctus Bonauentura som vor aff graabrødre orden siger oc raader alle cristne mēniske at de skwlle inderlige offuertencke vor herriss ihū cristi suare død oc pine fra første begyndelse oc til hāss verdige oc erefulde opstādelse oc der vdoffuer op løffte deriss hierte oc sind til gud i hiēmerige oc bede hānē ydmygelige at de begræde oc betencke mwe sāme hanss pine ligerwiss

som de nw neruerendiss hoss vaare oc saage hworledis de hãnem saa vbarmhiertelige plawede oc pinte paa hanss alderhelligste wskyldelige legeme Oc at hã samme død oc pine velwillige taale vilde for waare synder skyld oc der meth igenløse oss fra dieffuelen Textus Egressus est ihesus. Jhesus cristus vor gud oc frelsere gick aff iherusalem sket torsdag afften vd i en vrtegaard offuer en aa som løb mellem staden oc oliueti bierg oc talede kerlige och ydmygelige paa vegn til sine apostle oc raadde dem at de skulde bede till gud fader i hiẽmerige Han gik eth stenkast langt fra dem i sãme vrtegaard oc fald ydmygelige paa knæ oc bad til gud fader saa sigendiss O alder mectiste gud fader er det dyn vilge eller mwelige Da haff mig denne pine fordrag som ieg nw lide skall Men worde din vilge her vdi som dw vilt oc icke ieg Saa bad han oc anden gong oc tredie gong før han fick nogen swar igen oc sagde ydermere O retwiseste gud fader Jeg ved at dw offuer sagde tilforn at ieg skwlde igenløse menniskenss køn fra dieffuelen paa korssenss galie Lad det fordi bliffue effter din egen vilge Men ieg befaler dig min alderkeriste moder och mine discipler som ieg her till bewaret haffuer at du vilt beskerme dem her effter fra alt onth Men han saa bad da suettiss hã blodige thaare offuer alt hanss liff saa suarlige ath de rwnde ned paa iorden aff hanss verdige ansict oc legeme Da kom Sancte Michild offuer engild til hannem oc sagde Hill vere dw myn gwd oc herre Jhesu criste Jeg opførde din bøn oc blodige swed for gwd fader i alt hiemmerigiss herskaffuiss nerwerelse Och wii fwlde alle paa knæ bøyendiss waare hoffuit ned mod iorden oc baade hannem ydmygelige at han vilde tage den suare pine fra dig som dw lide skulde Han suarede oss Min eniste søn vid det vall ath menniskenss køn kand icke tilbørlige och rettelige igenløsiss vden met hanss blodiss vdgydelse pine oc død Vill hand at menniskenss siele frelsiss skwlde Da skall hand endelige dø Hwad tyckiss dig her vdi Jhesus swarede engelen oc sagde Jeg vill endelige at menniskenss siele frelsiss skwlle som han skapte effter sit eget ansict thii vduelger ieg at thaale død oc pine for dem oc der met fult gøre min faderss vilge Engelen swarade Strid mandelige oc starkelige En megtig mand bør ath gøre mectige gerninger Denne pine forgonger dig snarlige siden skalt dw haffue ewindelig ære och loff der faare Gwd fader siger at han altiid vill være hoss dig at styrcke dig Oc han vill beware dyn moder oc disciple karske oc swnde som dw begærede at dem skall inthz skade Jhesus anammede denne hwgswalelse erlige oc ydmygelen aff sit eget creatur engelen som hã selff skapt hagde Jhesus hagde tilforn straffet sine apostle ath de soffue oc icke vilde vaage oc bede en time met hannem at de icke skwlde falde i fristelse Nw kom han till dem igen och sagde soffuer nw oc tager eder rolighed till Thii soffue de en føge stwnd Men Jhesus vogede offuer dem som en god hyrde voger offuer syn hiord O huilken stor kerlighed bewisde ihesus dem paa den tiid at han vilde at de skulde soffue oc huile dem Men han wor i saa swar sorg oc drøuelse och swettiss blodig swed mod den suare pine han lide skulde paa mandomenss vegne Jhesus saa sine fiender oc

Textus

Longe fredag

w venner kōme langt borte mz voben oc verge Dog vacthe han icke sine dis-
ciple før iøderne kōme hart hoss hānē da sagde hā til dem J haffue nock soff-
uit Seer her kōmer den som mig forrade skall Men han sagde disse ordh da
kom iudas den alder slēmiste forrædere oc køste hānem Thii at ihesus plep-
de altiid at køsse sine apostle naar de kōme til hannem igen effter han hagde
sent dem nogensted fra sig der iudas hagde køst hānem da gick han till bage
igen Som han vilde sige icke er ieg mz dem som digh gribe ville Han hagde
dog sagt iøderne tilforn ath de gribe skwlde den som han køste Siden gick
textus han till bage igen till ihesum oc sagde Textus Ave rabi Hil vere du mestere
Her skal hwer mircke huor kerlige oc ydmygelege ihesus tog denne slēme for-
redere i fagn och køste hannem hwilken han lidet tilforn om afftenen bespiset
hagbe met sit hellige sacramente oc toeth hanss føder oc han nw saa vtacknē-
melige oc skāmelige forradde hannem i det han køste hannem Da sagde ihe-
textus sus till iøderne Textus Quem queritis Hwem lede i effter De suarede eff-
ter ihesum nazarenū Jhesus sagde Det er ieg Saa ginge de til bage oc fulde
ned mod iorden Siden spwrde han dem atther igen hwem de lette effther de
sagde effter ihesum nazarenū Han swarede Jeg sagde eder at det er ieg Lede i
at mig da lader mine disciple gōge deriss vey J det høg Sancte peder det hø-
gre øre aff den der løctē bar sō hed malchus Saa fulde de vmilde iøder paa
ihesum som grumme løffuer falde paa eth wskyldigt lom oc sloge droge och
støtte hānem oc bwnde hanss hender paa hanss bag Oc et reff om hanss halss
oc liff oc løbe oc slebede hannem effter dem mod stadē gandske hastelige liger-
wiss som det hagde vered den argiste forredere eller slēmiste røffuere och skalk
som der kwnde nogen sted vere paa iorden Jhesus vor barhoffuit oc barfødder
Her scriffue sōme doctores ath den tiid de kōme till den aa som løber mellem
staden oc oliueti bierg offuer huilken der laa en spong oc bro som de pleyde at
gonge offuer paa naar det vor høyt vande Der slebede de vor herre vden faare
i vandet paa de hwasse stene meth rebene som de hagde om hanss halss oc liff
Oc røcthe hannem om kwld i vandet en dog det vor icke swarlige dybt Der
slebede de hānem bort oc igen till han vor saa gaat som halff død Siden led-
de de hānē faar Jøde høffdingerne som vaare till hobe samblede oc bidde ath
de igen kōme skulde mz hānem Der de saage ihesum da bleffue de glade som
en wlff der fanger i lom De hagde strax falske vidende mod hānem som robte
oc skrege paa hānem oc spøtte hānem i hanss hellige ansict De bwnde et klæ-
de for hanss øgen oc sloge hannem mellem hanss herder oc paa hanss halss och
sagde Geed til hwo dig slo mz māge andre slēme bespottelige ord huilke han
alle talmodige led Da ginge de ypperste iøder bort oc lode hannem sette i eth
fengzell som vor i en keldere oc lode binde hānem der til en sten pillere oc befole
nogre obēbare bewebnede skalke at bliffue hoss hānem oc tage hānem vell va-
re ath han engeledi ss vndkōme skulde Hwilke skalke som giorde hannem der
hēmelig pine som han icke obenbare will før paa den strenge dōme dag Dess
offuer gick Sancte Hanss till iomfru marie sō vor i sancte marie magdalene

hwss Oc sagde hworledis det hagde sig meth henniss keriste søn Thii græd hwn gandske beskelige oc de andre marier met henne thii de visselige trode at iøderne hagde strax slaget hannem i hiell Saa gick Jomfru marie offuer en side i hwsed oc bad ydmygelige till gud fader saa sigendiss O alder mildeste oc barmhertigste gwd fader i hiẽmerige Jeg befaler dig din alder keriste eniste søn wer hãnem mild oc icke formeget haard O euige gud fader lad icke min søn piness i hiell han haffuer inthz ont giort O retferdigste gud fader vilt du at mẽniskenss køn igenløsiss skal Da lad det ske formedelst et andet meddell Thii all ting er dig vel mwelig O alder helligste gwd fader er det mwelig oc dig behageligt da lad hãnem icke dø Men frelst hãnem aff de vmilde iø-derss hender oc lad mig fonge hannem igen Han er dig saa hørig oc lydig ath han ingeledisss hielper sig selff fra dem Men hã lader sig sla oc drage aff dem ligerwiss som han vaare plat vansmectig oc mact løss Hielp hãnem fordi al-der keriste oc mectigste gud i denne hanss nød oc pine

Arse om morgenen toge iøderne vor herre op aff kelderen igen oc ledde hannẽ fra en dõmere och til en anden som der stonder clarlige i texten oc hworledis Sancte Peder forswor hãnem Siden bwnde de hanss hender saa haardelige paa hanss ryg at der spranck blod aff hanss fingre oc negle De sagde till hã-nem mz alder største bespottelse kom nw dw slẽme forrædere oc obenbare skalk Kom nw til domss i dag skalt du fonge en slem vdød faar dyn løgn oc skalkhed som dw far med Hwor er nw dyn visdom oc klogskaff som dw sagde dig at haffue Saa ledde oc droge de hãnem till Pilatum han fulde vel villige met dem som et wskyldigt lom Der de kõme paa vegn Saa møtte hanss moder Jomfru maria Sancte Hanss oc de andre marier hãnem Da wor han saa ynckelige skagen oc bespøtten i hanss hellige ansict at hwn neppelige kwnde hãnem Her maa huer tencke huad sorg oc drøuelse der vor paa ferde Hwn oc de andre marier oc sancte hanss sørgede suarlige paa deriss side ihesus sørgede och swarlige paa sin side for den store medynck han hag-de offuer sin moder Thii han viste at hwn saa suarlige sørgede at hwn wor moxen død Der de kõme for Pilatum met hãnem da gaffue de hãnem mã-ge sager en dog de kwnde icke offuer vinde hannem men ihesus swarede der inthz till Der pilatus kwnde ingen sag finde mod hannem som han kwnde døme hãnem till døde faare Da sende han ihesum bwnden till Herodem der hay hannem saa da bleff han glad thii han hagde meget hørt om hãnem til-forn oc menthe at han skwlde giort nogre vnderlige iertegen for hãnem Men ihesus vilde hwerken gøre iertegen oc ey helder tale et ord till hannem Thii holt herodes hãnem for en geck oc en daare oc lod føre hãnem i en hwid kior-tel till bespottelse oc spe oc sende hãnem till bage igen til pilatũ Her maa huer mercke at iøderne icke regnede hãnem all eniste faar en røffuere oc skalk men oc faar en daare oc geck Jhesus led all denne forsmædelse och forhaanelse tol-modige oc lod sig lede oc drage bort oc igen oc sagde der inthz emod de skalke

ſom hãnem ſaa droge oc ledde de kaſte ſten oc vrenlighed aff rendeſtenen effter
hanſſ verdige moder oc de andre marier oc Sancte hanſſ ſom ginge langt bag
effter hãnem ganſke ſorfulde at de ville ſeet oc videt huorledíſſ det ſkulde gon-
ge hãnem i hond Der de kõme for pilatum igen met hãnem Da begynte de
fule iøder at kere oc klage paa hãnem aff nyeſſ Oc baade at han hãnem dø-
me ſkulde Thi hørde han hãnem gandſke ſtrẽgelige offuer Oc de baare mã-
ge falſke vidende mod hannem oc bleffue ſtadelige i deriſſ forbannede had och
awind ſom de hagde till hãnem oc vilde ingeledíſſ lade hãnem løſſ Der Pi-
latus kunde ingen ſag finde mod hãnem da vilde han gerne giffuit hannem
qwit oc frelſt hãem aff iøderniſſ hender Thii ſagde han til dem ieg kand in-
gen ſag finde paa hãnem ſom ieg kand døme hãnem ſaare thii vil ieg ſtraffe
oc reffſe hannem om han haffuer noget forſeet ſig mod ether Oc lade hannem
gonge ſin vey Saa befoll han ſine tienere at de hãnem huſtruge ſkulde Thii
at iøderne lode dem ſelffue vere for gode till at pine hãnem mod deriſſ paaſke
høgtiid Fordi antwoorde de pilato hãnem i hender at hand oc hanſſ tienere ſõ
hedninger vaare ſkulle døme oc pine hãnem till døde Pilati ſwene droge alle
hanſſ kleder aff hannem oc bwnde hanſſ alder degligſte oc puriſte legeme ſten
ſtacked nøget till en ſtøtte oc huſtruge hannem met riſſ oc ſwøber ſom beſatte
vaare mz bly klimpe fulde mz iern pige ſaa greſelige oc vbarmhertelige at der
bleff inthz helt paa hanſſ hellige krop fra hanſſ top oc til hãſſ taa Hanſſ ver-
dige blod ſtrømede oc rand aff alle hanſſ lẽmer ned paa iorden Der de ſlemme
oc fwle bødele ſaa lenge hannem ſlaget hagde at de trette waare da ſpøtte de
hãnem i hanſſ deglige anſict oc ſagde dw fwle forredere oc offuer giffne ſkalk
ſkãme dig nw huer maa nw ſe din ſtore mact ſom du ſagde dig før at haffue
Esaias Nu bleff den Prophecie fuldkõmen ſom Eſaias tilforn om hãnem ſpaade ſi-
gendiſſ Vii ſaage hãnem oc hanſſ anſict kendiſſ icke wii regnede hannem for
et ſpedalſkt mẽniſke ſom gud ſerdeliſſ plawed hagde Siden kom Pilatus oc
bad dem løſe hãnem fra ſtøtten Saa droge de hannem ſaa nøgen om hwſet
blant al almuen men de op ſette hanſſ klæder igen ſõ de hagde kaſt alle vegne
om hwſet hãnem til forſmedelſe Jheſus ſkalff oc bewede gandſke ſuarlige thi
det wor ſtor froſt Alle hanſſ fodſpor ſom han gick ſtodhe fwlde aff blod effter
hãnem Der han ſkulde føre ſig i ſine kleder da robte de fortwilede iøder igẽ
oc ſagde till Pilatum Herre han ſagde ſig at were konge lader føre hannem i
kongelige kleder oc krone hannem ſom man pleger at gøre ved konger Saa
toge de en gãmell oc bruden rød ſilke kaabe oc kaſte om hãnem Oc ſette han-
nem paa en ſtoll oc trycte den hwaſſe torne krone paa hanſſ hellige hoffuit at
tornene ſtwnge ind i hanſſ verdige hierne Siden finge de hãnem et røer i ſin
hand for den kongelige ſpire hand haffue ſkulde Oc fwlde paa knæ mod hã-
nem till forſmedelſe oc ſagde Hil vere du iøde konge Jheſus leed all dẽne for-
haanelſe tolmodige oc ſuarede dem icke et ord men tagde aldeliſſ qwer ſom et
wſkyldigt lom O mẽniſke betenck denne hanſſ ſware pine han hagde der de
ſloge hãnem paa hanſſ torne krone (ſom ſtack ind i hanſſ hierne) met keppe

oc store valske røer aff huilke de gøre sõmestediss blwss aff mz oss hwert slag
de sloge paa hende det gald ind till hanss hierte De blodet rand saa swarlige
offuer hanss ansict oc øgen at ingen hannem kende kunde De bespottede hã-
nem ligeruiss som han vilde vered konge offuer dem han led det taalige liger-
wiss som han hagde vered aldiss deriss dreng De slẽme skalke lode dem icke
nøge at de hagde saa pinet oc bespottet hannem mellem dem indbyrdiss Men
de ledde hannem for pilatũ at han skulde vise almwen hãnẽ i saadan maade
Saa lod han lede hannem vd for almwen oc sagde Seer dette menniske det
giorde han at de skulde yncked offuer hannem oc ladet hãnem løss han sagde
oc til dem Jeg haffuer nw straffed hãnem for det han brød eder emod oc ladet
hãnem krone for han sagde at han vor konge lader hãnem nw gonge sin vey
De robede alle mod hãnem mz høy røst sigendiss korss feste hãnem korss feste
hãnem Oc loge spottelige mod ihesum aff ret awind Som de vilde sige Nu
mot du see oc vide at wii ere visere oc klogere en dw est nw haffue wii fonget
mact offuer dig du skalt icke nw vnd gonge O huilke slemme iøder de vilde
icke i hukõme de mange velgerninger som han hagde giort dem De vilde icke
helder acte eller betencke hanss store wskildighed De vilde icke helder lade dem
nøge met denne suare hustrwgelse oc kronelse sõ han hagde told for ingen sag
Men de figede oc hastede effter hanss død at han endelige korss festiss skwlde
Pilatus lod lede ihesum igen i raadhuset oc tage den gamle røde silke oc pur-
pur kaabe aff hãnem oc lod saa lede hannem nøgen vd igen for dem saa ync-
kelige saar oc blodig at de skulle ladet dem der met nøge Men de robede alle
sãmen igen sigendiss Tag bort hãnem Tag bort hannem oc korss feste han-
nem Siden saffnede ihesus sine egne kleder till hobe igen som spredde waare
om alt hwset oc stod der mz stor blysel nøgen for dem oc førde sig i dem de pe-
gede alle fingre at hãnem oc giorde spaat oc spe aff hannem der han saa blo-
dig oc nøgen vor O huilke fortwilede oc offuergiffne skalke vaare sãme iø-
der som da gleddiss till at bespotte hãnem der han saa ynckelige hustrugen oc
kroned vaar at han beuede oc skalff aff vansmectilse oc kwld at han neppeli-
ge stonde kwnde Her skal huert menniske i hukõme dẽne vbarmhertelige oc
suare hustrugelse oc kronelse oc alder største forsmedelse oc bespottelse som ihe-
sus vor gud oc skabere led for vor salighedz skyld oc tacke hannem ydmyge-
lige der faare Oc bede at han intrycke vill sãme sin pine i vaare hierte at wii
hẽde idelige betencke mwe oss till hielp oc beskermelse mod alle synder oc dieff-
uelenss fristelser Der pilatus engelediss frelse kwnde ihesum fra iøderne met
forneffnde ord Da sagde han dem til haanhed Skal ieg korss feste ether kon-
ge Textus Responderunt pontifices Bisperne suarede hãnem oc sagde Wii textus
haffue ingen konge vden keyseren Thi fryctede pilatus at de skulde kert hã-
nem for keyseren om hã icke ville døme hãnem Han vilde oc haffue venskaff
met iøderne oc mente at de skulde giffue hannem store penninge fordi tode hã
sine hender oc sagde Jeg er wskyldig aff dẽne retuise mandz blod Jøderne ro-
bede Hanss blod skal kõme offuer oss oc vaare børn Det skede oc saa aff gudz

heffn Thii de singe oc haffue alle blodsot saa lenge de leffue men verden ston-
der Men de hagde icke trod at der skulde kõmet saadan heffn der effter Saa
gaff Pilatus blodig dom offuer hannem oc antworde iøderne hannem at de
hannem korss feste skwlle

OM morgenen der klocken wor ved vi Da ledde de Jhesum
aff raadhwset oc ii obenbare røffuere met hannẽ Saa hagde
de giort et korss till hannem som wor xv føder langt som sõ-
me Doctores scriffue Det lagde de paa hanss hellige axell at
han selff det bare skulde til caluarie bierg sõ de pleyde at korss
feste obẽbare oc skalke røffuere paa at hã bespottiss skulde aff
huer mand paa vegn Oc at hanss legeme der met twingiss skwlde Dog fin-
dess det ingenstedz i scrifften at røffuerne selffue baare deriss korss till samme
bierg Men de regnede vor herre slẽmere oc verre en obenbare røffuere Nu ful-
kõmediss den Propherie som Esaias før om hannem screffuit hagde Non so-
lum cum iniquis deputatus est sed vt iniquorũ iniquior ꝛc. Jhesus wor icke
al eniste regned blant skalke oc røffuere Men han vor regned slẽmere oc verre
en obenbare skalke ere Her skall huert mẽniske betencke oc stedze i hukomme
denne vor herriss store tolmodighed at han selff velwillige bere vilde det suare
korss en dog han vor saa vansmectig aff den suare hustrugelse oc kronelse for
blodet vor hãnem forløbet at han neppelige gonge kwnde thii gick han gans-
ke kroget vnder det swære korss bøyendiss sit verdige hoffuit ned mod iorden
De fule iøder lode oc henge to fiele nedẽ paa hanss kiortel en mod hãss skin-
neben oc den anden bag mod hanss legge Som vaare besatte mz smaa huasse
iern pige som en hegle At naar han tredde fram da stwnge oc sloge sãme søm
oc iern pige hannem i sine skinneben Naar han tredde till bage da stunge de
andre iern pige hãnem i hanss legge at alle hanss fodspor stode fulde aff blod
effter hãnem O huilken græselig pine giorde de hannem der mz de giorde in-
gen aff røffuerne saadan plawe Hanss benedide moder Jomfru maria vilde
gerne talet met hannem men hwn kwnde icke kõme till hannem for den store
trong sõ vor i stredet som han skulde vd lediss thii alle saffnediss der at de hã
nem se vilde Thii gick hwn gandske hastelige met Sancte hanss oc henniss
søster vd aff en anden port at hwn hãnem møde kwnde paa vegn Der hwn
saa hannem bere det suare korss paa sine hellige skuldrer Oc at hanss hellige
ansict vor saa blodigt oc bespøttet at hwn hannem neppelige kende kũde Da
bleff hwn moxen død aff reth sorg Oc henniss hierte vor saa beklemd off stor
drøuelse at hwn icke kunde tale et ord till hannem Den hellige qwinde ve-
ronica fick wor herre paa vegn et rent klede at han skwlle tørre blodet aff sit
ansict oc øgen met han trycthe det till sit ansict Saa bleff hanss efterlignelse
der paa oc holdiss en nw i rom i alder største ere oc verdighed Jhesus gik no-
genstund fram ber Saa vende han sig om oc sagde til de quinder sõ fulde eff-
ter hannem gredendiss aff Jherusalem for medynck skyld) Qwinder græder
icke offuer mig Men græder offuer eder selffue Oc offuer ederss børn Der hã

hagde göget nogē stwnd fram beder Da fyrte han wnder det hellige korss aff stor väsmectilse thii blodet forløb hänem gandske suarlige Der stöder nw en kircke paa samme sted och en anden der som han talede till qwinderne Thii kand hwer mercke at det wor long vey fra staden vd till caluarie bierg Der Jøderne saage at han engeledis lenger kwnde bare korsset Da fryctede de at pilatus skwlde igenkalde sin dom thii de merckede vell tilforn ath han gerne ville frelst hanss liff fra dem Thii nødde de en bonde till ath bere korsset meth hänem som hed Simon Sirineus De hagde reff och liner om Jhesu liff och halss oc slebede hannem effter dem som en hwnd Söme støtte hannem i hanss side oc ryg met deriss voben och verge somme sloge hannem paa sit hoffnit sö- me droge hannem i sit haar oc skeg och sagde Du slemme forredere gack frem Deth lacker fast paa dagen hwor lenge skulde wii her tøffue effter dig Saa gerige oc figende vaare de paa hanss død At de ingeledis ville vnde hannem at huile sig noget paa vegn Her skall huer offuer tencke huad pine de giorde hannem i disse iii time oc tacke hannem ydmygelige for dem

Er klocken vor ved ix kom vor herre op paa Caluarie bierg met korsset Söme aff bødlene baare hamere oc tenger Söme reff och liner ath vdstrecke Jhesum meth Söme naglene ath korss feste hannem met Söme naffre at bore korsset mz Sö- me styen och anden redskaff som der till skwlde Söme kaste klederne aff dem at de diss bedre kwnde røre dem Oc vere be- qwēme till ath bruge dem vmildelige mod Jhesum Söme groffue kwlen der korsset skulde stonde vdi Somme droge wor herre hastelige oc vbarmhierteli- ge aff hanss kleder at alde hanss saar begynte at bløde paa nyess igen thii blo- deth wor størckned och tywrt op till klederne De droge och den hwasse torne krone aff hanss hoffuit i deth de droge klederne aff hannem Och sloge hende strax haardelige paa hanss hoffuit igen Ath hanss pine der met fornyess skul- de Der stod han nøgen och blodig hwer mand till spot och spe Och wor deth nw den tredie gong som de giorde hannem saa nøgen for al almwen Hanss hellige moder maria som swarlige bedrøffuit wor. saa hannem saa ynckelige nøgen och bloth ath han ey hagde eth neder klede Eller traadh paa alt hanss liff da blwedis hende storlige der ved thii gick hwn till hannem och tog han- nem i sin fagn och bant sit hoffuit klede om hanss lender O hwor sorgfwld wor hanss benedide moder paa den tiid Doctores mene ath hwn icke kwnde tale eth ord till hannem for suar drøuelse Hwn hagde gerne hwlped hannem mere om hwn hagde kundet Saa rwcthe bødlene hannem hastelige aff hen- niss hender Och kaste hannem swarlige ned paa korsset oc sloge saa en stom- ped iern nagle gennem hanss høgre hond op till korsset Siden bwnde de liner och reff om den venstre hanss hond och droge och streckede hende saa swarlige vd till det hwll de bored hagde till nassen ath hanss adrer oc sener skildiss fra hwer andre i hanss arme oc bryst siden sloge de en stompet iern nagle gennem hende Saa bunde de reff oc liner om häss føder oc streckede dem saa suarlige

7 Christi Blod, udtappis [illegible]

ned till det tredi? hwl at senerne oc aarerne offuer alt hanss liff skildiss at Oc
feste saa baade føderne till korsset den ene offuer den anden mz en stor stompet
iern nagle Hwert det slag de sloge paa samme nagler det gald ind i Jomfrw
mariess hierte Der de hagde saa fest hannem till korsset da opregsde de deth
met hanss verdige legeme Och lode det saa falde ned till iorden igen met reth
foract at de der mz hanss pine for øge skulde Siden repssde de korsset op igen
oc skøde det saa haardelige ned i hwlen som det skulde stonde med hanss sua-
re legeme At alle hanss lēmer skyldiss huer fra anden Saa kaste de stene been
oc iord i hwlen om kaarsset at feste det met Han vor saa ynckelige vd racther
paa korsset at huert menniske see oc telye motte alle hanss been oc ledemode det
ene fra det andet Sanctus Bonauentura siger at de sette først korsset i iordē
før de sloge vor herre der till Och de hagde iii styger den steckiste stige sette de
mit op till korsset paa huilken Jhesus gick veluillige op saa høyt som benene
festiss skulde fra iorden oc stod der stille Den anden stige sette de paa den hø-
gre side til korsset Saa vdracthe Jhesus sin alder degliste høgre hond til bø-
delen som hende vmildelige i gennem slo met en stor iern naffle Siden racthe
han sin venstre hond til den anden bødel sō stod paa den tredie stige han bant
liner om hende oc streckede hēde suarlige vd til han kunde sla naglen i gēnem
hanss hond ind i det hwl som der til boret waar der hun naade der till da slo
han hende vbarmhertelige i gēnem met en stor iern naffle Saa toge de stygen
fra hanss føder oc hanss swaare legeme bleff hengendiss met henderne paa de ii
naffle Saa bunde de liner oc reb om føderne oc streckede dem neder til det tre-
die hwl och lagde den høgre fod paa den venstre oc sloge saa en stor iern naffle
gēnem dem baade op til korsset Da saa Jhūs op i hiēmelen til gud fader oc
sagde O hiēmelske fader See at ieg nw haffuer ydmyget mig til dødē effter
Christi Bøn, till Sin fader, for De slemme Jøder.
din vilge for mēniskenss salighedz skyld Jeg offrer mig nw dig veluillige for
dem bedēdiss dig ydmygelige at du formedelst den kerlighz du haffuer til mig
oc for dēne min suare pine oc død at du vilt forbarme dig ofuer dem oc forlade
dem deriss synder Effter thi at dw vilde ath de skulle alle vere mine brødre oc
søster Anāme dette mit offer for dem tacknēmelige alder keriste fader Huad
helder hā bleff korss festet men korsset laa paa iordē . eller sidē det vor oprepssd
det er alligemed doctores scriffue der ō atskillelige thi at ewāgelisterne scriffue
icke huorlediss hā vor korss festet mē sleet heen at hā vor korss festet . thi at det
vor dē slēmiste oc w erligste død sō de paa dē tid viste at sige aff De baare oc
al dē suariste pine oc plaue paa vor herre. sō de alder mest oc slēmist optencke
kunde Huilkē han led tolmodige for vor salighedz skyld Hā vor saa suarlige
vdract oc fest met naglene at han ingen aff sine lemmer røre kwnde vden all
eniste sit hoffuit Der hengde han alle for spot och spe paa iii store iern nagle
mellem to obenbare røffuere Jøderne robede paa hānem met atskillige bespot-
telser oc skendelige ord Sōme sagde Skāme dig nw Oc twi vorde dig Du
sagde ath dw vilde neder brydde templen oc op bygge hannem igen paa tredie
dag Sōme sagde han frelste andre Oc han kand icke nw frelse sig selff meth

mange andre haanlige oc slemme ord . men Høffdingerne oc presterne de robe-de paa hannem saa sigendiss Est du gwdz søn da stig ned aff korsset igen da vilse wii tro paa dig Det vor icke deriss alwere de sagde Jhesus viste vel de-riss hiertiss mening Jomfrw maria hørde disse skãmelige bespottelser och saa den græselige pine som de hannem giorde thii vilde hwn helder væred død en leffuende hwn stod mellem hanss korss oc røffuerenss oc aldrig vende sine øgen fra hãnem hun bad oc inderlige til gud fader saa sigendiss O ewige gud fa-der i hiẽmerige det vor din vilge at min søn korss festiss skulde Er dhz icke en nw dyn vilge ath dw vilt kalde hannem till dig igen See nw till myn store hiertenss sorg och drøuelse som ieg lider for hannem Jeg beder dig ydmygelige at du vilt formindske hanss suare pine Jeg befaler hãnem aldeliss i dine hen-der Jhesus bad oc sactelige ved sig selff for hende till gwd fader saa sigendiss O aldermegtiste gud fader see hwor ynckelige min kere moder piness oc pla-wess for min skyld i sit hierte Aff stor sorg oc bedrøffuelse Jeg skulde'ene korss festiss for menniskenss salighed oc icke hun Nu korss festiss hun i sit hierte mz mig oc piness saa suarlige som ieg Min korss festelse och pine gør fyllest nock for mẽniskenss synder Thii befaler ieg dig hende bedendiss dig ydmygelige at du vild formindske henniss sorg oc drøuelse Sancte Hanss ewãgelista oc vor fruess søster maria iacobi maria salome oc Sancta maria magdalena vaare oc hoss korsset oc græde oc sørgede gandske swarlige for den beske pine de saa-ge paa deriss gud oc skabere oc for den store medynck de hagde offuer iomfrw maria i henniss suare bedrøuelse Den stwnd der Jhesus hengde paa korsset leffuendiss da wor hã icke orkeløss Hã giorde altid noged sõ kõme kunde alle menniske till salighed oc god lerdom Han talede vii ord samme tiid som och bescriffuiss i den hellige leest oc pass Det første vor at han bad till gud fader 1
for dem som hannem korss feste saa sigendiss O gwd forlad dem som mig pi-ne thii ath de icke vide hwad de gøre Oc der met gaff han alle menniske got exempell ath de skwlle bede got for dem som gøre dem onth oc icke bande dem
Andet ordh talede han till sin benedide moder saa sigendiss Qwinde se din 2
søn som han vilde sige Sancte Hanss skall vere dig her effther i myn sted for din søn Siden sagde hã til Sancte Hanss ewangeliste se din moder som han vilde sige dw skalt nw her effther stonde hende i myn sted for henniss søn och trøste hende som ieg giorde Det Tredie ord talede hã till røffueren oc sagde 3
Jdag skalt du vere mz mig i paradiss Her maa huer mercke hanss store mil-hed oc barmhertighed mod dem som angre deriss synder Fierde ord talede hã 4
til gud fader sigendiss O myn gud O myn gud Hwi forlost du mig saa Sõ hã vilde sige du elste mẽniskene saa meget at det syness at du plat haffuer off-uer giffuit mig Femte ord vor . mig tørster Sõme legge det saa vdh at han 5
tørste effter mẽniskenss salighed Dog tørste hãnem oc ret legemelige sõ Stũs Bonauẽtura siger thii at blodet hagde suarlige forløbet hãnem i hanss pinel-se oc hã hagde suarlige arbeydet der han bar det store korss saa long vey føre Thii skencthe de hannem edicke och galle aff vanartighed ath de der meth

6 hanſſ pine diſſ ydermere for øge ſkulde Siette ord vor Det er nw fulkōmed
Som han ville ſige O gud fader ieg haffuer nw fulkōmed all ting effter din
vilge for menniſkenſſ ſaligħed ſom du mig befalet hagde Oc alt det ſom pro-
feterne om mig ſpaad hagde Er det din vilge da kalle mig nw till digh igen
Bonauen- tura. Gud fader ſuarede ſom Sanctus Bonauētura ſiger Kom min alder keriſte
ſøn Jeg ſkall tage dig i min fagn du ſkalt her effter haffue ewindelige loff oc
ære met mig dw ſkalt aldrig mer lide nogen modgong eller pine Dw haffuer
alting nw erlige oc vell fulkōmed Siden begynte wor herre at blegne i hanſſ
anſict oc offuer al hanſſ krop oc løcke ſine øgen ſāmen oc bøye ſit hoffuit ned
til bryſtet thi all hanſſ ſtyrcke oc mact vor da twingd aff hanſſ legeme Thii
ſagde hā da det Siuende ord met høy røſt oc graad Saa lydendiſſ O gud
7 fader ieg befal min ſiell i dine hender Oc der met vdgaff han ſin hellige ſiell.
❧ Pater noſter ❧ Dette ſkede der klocken vor ved vii

f dette høye rob ſom Jheſus gaff aff ſigh der han døde bleff
en mectig riddere hed Centurio omvēt oc ſagde ſtrax San-
delige vor dette gudz ſøn thii andre menniſke kwnde icke ro-
be naar de dø Oc han trode ſiden ſtadelige paa hānem Doc-
tores ſcriffue at vor herre robede ſaa høyt at hanſſ røſt hørde
den tiid ned till heluede Hanſſ benedide moder maria vor oc
moyen død aff ſuar ſorg der hun ſaa hānem græde oc dø oc hørde hanſſ ync-
kelige grædelige røſt Hun ſtyrthe neder till iorden aff ret bedrøuelſe oc kwnde
huerken røre hender eller føder Sancte Hanſſ ſom iheſus elſte offuer alle ſine
diſcipell oc befoll ſin moder at beware Han reyſſde hende op igen met Sancte
Marie magdalene hielp oc de andre to marierſſ De ville gerne alle hwgſua-
led hende men de kunde neppelige tale eth ord for ſorg och graad O hwilken
ſtor ynckeligħed vor her paa ferde Der de ſaage deriſſ gwd och ſkabere henge
blodig oc død for dem paa det hellige korſſ. al ting hagde medynck offuer hā-
nem vden de vmilde fortuilede iøder och hedninger ſom hannem pinte Solen
Maanen oc alle ſtierner bleffue formørkede oc miſte deriſſ ſkyn Jorden hwn
bewede oc ſkalff Stenene ſloge dem til hobe den ene mod den anden De døde
ſtode op aff graffuerne igen faſte dugen i templen braſt ſønder mz mange an-
dre wtalige iertegen ſō da ſkede Siden gick almwen ind i ſtaden igen Men
hanſſ benedide moder ſette ſig vnder korſſet met de iiii ſom met hender waare
oc haabediſſ at fonge hielp oc raad aff gud fader till ath tage hannem ned aff
korſſet oc iorde hannem De ſaage idelige op till korſſet till vor herre oc græde
ret hiertenſſ graad for hānem at han ſaa blodig oc ſaar der henge ſkulde for-
ſmaader oc forhaaned aff den menige plmwe oc ingen vilde forbarme ſig off-
uer hannem oc tage hannem neder at han begraffuiſſ oc iordiſſ kunde.

Er klocken vor ved iii effter middagen Da kom der en ſtor hob veb-
nede mend aff ſtaden igen ſom ſkwlde hwgghe benene och lemmerne
ſønder paa waar herre oc røffuere oc taghe dem ned aff korſſene ath
de ey der henge ſkwlde paa deriſſ alder ſtørſte høgtiidh ſom wor paaſke dag

sō vor om morgenē iomfrw maria reyssde sig op oc de andre iiii sō hoss hende
vaare deriss store sorg bleff da fornyet igen Hwn saa op till ihesum och sagde
O min alder keriste søn huor faare kōme de nw igen.haffue de ey slaget digh
i hiel Jeg mente at de skulle der mz ladet dem nøge Wille de en ydermere pla-
we dit døde legeme Jeg wilde gerne frelst dig fra døden oc din pine men Jeg
kwnde icke Nw vilde ieg och gerne frelse dig aff deriss hender om det waare
mig mweligt Jeg vill bede till gud fader i hiemmerige at han skall gøre dem
milde oc spagferdige emod dig Saa fald hun ned paa knæ for korsset och de
andre iiii met Sidē kōme de gandske grumelige oc hastelige oc saage at røff-
uerne leffuede en da Thii høgge de deriss been oc lemmer sønder oc toge dem
neder aff korssene oc kaste dem strax vdi en stor hwle der hoss Saa ginge de
till bage igen till ihesum Thii bleff iomfru maria suarlige bedrøffuit oc søg-
te till sine vaaben som wor ydmyghed Oc fald paa knæ for de skalke oc holt
sine hēder sāmen op mod dem oc sagde O kere venner Jeg beder eder forme-
delst der aldermectiste gudz naffn ati ey ydermere plaue min fattige søn.ieg er
hanss sorgfwlde moder oc ieg haffuer aldrig fortørned eder met eth ord Er det
saa at min søn nogen tid fortørnede eder Da haffue i der faare slaget hānem
i hiell Jeg vill forlade eder all den wret oc sorg som i mig der mz giorde Jeg
beder eder ydmygelige ati ville gøre mig den miskundhed ati ey hwgge hanss
been eller lemmer sønder at ieg hannem heler iorde maa Huad hielper det eder
at hwgge hanss lemmer sønder i se vell selffue ath han er død Sancte Hanss
Sancte Maria magdalena oc de andre to marier stode oc paa knæ met hen-
de for dem oc baade dem alle mz grædende thaare De hoffmodige skalke bleff-
ue diss mere offuerdadige der de saage denne store ære och ydmyghed som dem
skede Da vor der en blant dem som hed ~~longinus~~ han vor meget offuerdadig
paa den tiid men han bleff siden ydmyg oc hellig Han stack vor herriss høgre
~~side op mz et sppud oc der vd rand blod oc vand~~ Saa styrte Jomfru Maria
moxen død vdi Sancte Marie magdalene hender Da bleff Sancte Hanss
suarlige fortørned aff stor sorg oc sagde till dem O i alder slemmiste menniss-
ke som gøre denne store wmilhed mod dette døde legeme i haffue slaget han-
nem i hiell nw ville i myrde hanss wskyldige moder mz Gonger eder vey wi
ville iorde hannem Saa ginge de bort effter gwdz vilge Siden fik Jomfrw
Maria till sig igen ligerwiss som hun hagde op vognet aff en søffn oc spwr-
de om de hagde ydermere plawed hēniss søn De sagde ney oc at de skalke gin-
ghe till staden igen Her skulle alle offuer tencke hwor tiit drøuelsenss swerd
i gennem stack Jomfru Mariess hierte i dag at hwn vor moxen død Oc der
fore tacke oc hedre henniss siw sware drøuelser mz Aue maria eller nogen an-
den god bøn Nu bleff den spaadom fuldkommed som Simeon hende spaa-
de kyndelmøsse dag At drøuelsenss swerd skulle stinge hendiss hierte i gēnem
Iomfrw Maria Sancte Hanss oc de iii marier sette dem hoss korsset igen
oc sørgede gandske suarlige at de icke kūde fonge ihesū ned aff korsset oc iorde
hānē thii de vaare icke stercke nock til at tage hānē ned oc de hagde ey helder

{ 8 }

redskab der til huercken stiger hãmere eller tenger til at røcke naglene aff korsset met De torde icke helder gonge fra hannem Oc de kwnde ey helder lenge bliffue hoss hãnem thi det vor hart mod naten Her maa huer mercke den store sorg de vaare bestadde vdi de viste icke hwad de der till gøre skulde Som de saa bestadde vaare i denne drøuelse Da kom Josep aff arimathia oc Nicodemus oc hagde nogre andre met dem som baare stiger oc redskaff til at tage ihesũ aff korsset mz oc hagde met dem hwndrede pund dyrebar smørelse sõ de vilde smørge hãss ligeme mz før de iordede det Der iomfru maria saa dem kõme fra staden da bleff hun oc de andre gandske bedrøuede oc menthe ath de vmilde skalke hagde igen kõmed at hwgge hanss lẽmer sønder Der de kõme nermer Sa sagde Sancte Hanss Benedidet vere gud i hiẽmerige som oss nw sender hielp oc trøst Jeg kender dem som komme Det er Josep oc Nicodemus Da suarede iomfru maria Velsigned vere gud som oss nw her met hugswale vill oc i hwkõme sancte Hanss gick mod dem oc tog dem i fagn de grede paa begge sider at de icke tale kunde till huer anden for swar sorg Der de komme mod korsset de spurde Josep hwo de vaare som vor hoss Jomfru maria Han sagde hannem det Sa spurde han framdeliss huor de andre apostle vaare Hã swarede at han det icke viste Thii at ingen aff dem wor hoss dem den dag i gẽnem Der de komme till korsset da fwlde de paa knæ oc baade till hannem Saa stode de op igẽ oc toge iomfru marie i fagn oc de andre marier oc bøyde deriss knæ ned mod iorden for dem De græde oc sørgede at de icke tale kunde till huer anden Om siger sagde Jomfru maria till dem Nw giorde i vell ati vilde i hwkõme ederss mestere thii han elste eder meget Her skal huer mercke huorlediss de neder toge vor herriss legeme aff det hellige korss

Od afftenen sette de to stiger till korsset en paa huer side Josep gick op at den stige som stod hoss den høgre hond Oc bygynte at arbeyde oc drage met en tang paa den nagle sõ stod i gennem hanss hond Da kwnde han ingelediss fonge hannem vd mz minde en han oc skulle trycke honden thi naglen wor stor oc long oc slagen gandske hart i det stercke træ Der han fick hãnem vd Sa gaff Sancte hanss hãnem et tegen at han skulle fonge hannem samme nagle hẽmelige at iomfru maria det icke saage Siden tog Nicodemus de anden nagle aff den venstre hond met stort arbeyde oc fick oc Sancte Hanss den hẽmelige Saa stide Nicodemus ned at tage nagelen aff føderne Men stod iosep oppe igen oc holt ihesu legeme i sin fagn Der føderne wor løse Da gick iosep sactelige neder at stigen strax Jomfrw marie kwnde naa ihũ høgre hond Sa køste hwn hẽde met stor swck oc graad oc lagde hende til sit kind ben Siden toge de alle ihesu legeme oc lagde det sactelige neder paa iorden iomfru maria sette sig ned paa iordẽ oc lagde hanss verdige hoffuit oc skuldre i sit skød oc saa der gandske inderlige paa oc køste det met gredende thaare sancta maria magdalena tog føderne till sig oc køste dem (hoss huilke hun fick førre sine synderss forladelse De andre stode der om kring paa

alle sider oc græde och swckede for hannem som Dauid Propheta før hagde Dauid
spaad sigendiss Plangunt eum qnasi vnigenitum. De grede alle for hannem
som en der græder for sin eniste søn.

Er de hagde sidet saa nogen stwnd oc grædet offuer hannem
oc det leed fast mod afftenen Da bad iosep Jomfrw Marie
at hwn ville lade dem suøbe hanss legeme i lyn kleder oc ior-
de det Hwn swarede Alder keriste brødre tager icke saa snar-
lige min søn fra mig Eller i mwe begraffue mig met hãnem
thi ieg døer aff ret sorg Hwn græd beskelige oc køste først eth
saar oc saa eth andet oc skwdde hanss dybe võder i hender oc side oc de andre
saar offuer alt hanss legeme serdeliss dem sõ han hagde i sit hellige høffuit aff
den huasse torne krone Hwn saa oc grangibelige till huorledíss de hagde dra-
get hanss skeeg aff hanss hage oc kindbẽ Oc haared aff hoffuedet Der mz vor
den pphecie fuldkõmen som Esaias før sagde aff gudz mwnd Corpus meũ Esaias
dedi pcucientibus et genas meas vellentibus Jeg gaff dem mit legeme i vold
som det sloge oc hustruge Oc mine kindben som droge skegget aff mig Hanss
verdige ãsict vor saa bespøttet oc blodigt at neppelige nogẽ det kẽde kũde dẽ-
ne syn hun saa paa hãnẽ hwn beklemde hẽniss hierte saa suarlige at hun vor
mopen død Om siger sagde stẽ hanss til iomfru marie keriste frwe Lader oss
tillade at iosep oc icodemus swøbe oc begraffue ihesu legeme thii Det er hart
mod naten oc de motte kõme i stor skade oc vedermod om iøderne fornẽme at
de vaare her saa lenge Da betenckte hun at hwn hãnem befalen vor thii sam-
tyckede hwn strax hanss ord Oc giorde velsignelse offuer Jhesu legeme oc till
stedde at de motte det handtere Saa toge iosep oc Nicodem9 et hwit lagẽ oc
suøbtedet i Dog hagde iomfru maria stedsse hoffuedet i sit skød oc det besuøb
te hwn Sancta Maria magdelena bleff stedsse hoss føderne oc bad ath hwn
dem swøbe motte thii hwn fick før naade oc miskwnd hoss dem Hwn græd
saa suarlige for de waare saa pnckelige saare at hwn ville strax haffue døt i
samme sorg Hwn køste oc swøbte dem det erligste hwn kunde Der Jomfru
maria saa oc fornam at hun hanss iorde ferd ey lenger fordrage kũde Da sag-
de hun O alderkeriste søn huor suart er det mig i mit hierte at wii nw ende-
lige skulle skyliess ath Huor løstelig wor Vor omgelse før till hobe wii aldrig
fortørnede huer anden met et ord Dw tiente mig oc ieg dig Dw est nw saa
wskyldelige i hiell pinter Jeg vilde gerne hwlpet digh i denne nød Men ieg
kwnde icke Dw gaffst dig selff velwillige i døden ath dw igenløse ville alle
mẽniske Dw elste dem mere en dit eget liff oc frelste dem fra dieffuelen mz din
suare død aff huilked ieg glæder mig Dog sørger ieg alder mest for din suare
pine oc den slemme wskyldige død dw haffuer told paa korssenss galie for in-
gen sag thii du syndede aldrig O keriste søn naar ieg haffuer nw iordet dig
Hwad skall ieg da gøre ieg arme bedrøuede moder Huad skal ieg siden tenc-
ke Huorlediss kan ieg leffue for vden dig Jeg vilde gerne iordiss mz dig at ieg
motte vere der som du est Men ieg icke nw kand iordiss met digh legemelige

Da ſkall ieg iorde min ſiel hoſſ dig aandelige i graffuen Jeg befaler dig hen-
de nw i vold Saa gred hwn alder ſuariſt oc ſagde O kere ſøn huor beſk oc
ſorgelig er dẽne vor atſkilielſe Saa bant hun en deylig ren ſuede dwg (ſom
mãge kaller neſe dwg) om hanſſ hoffuit Siden giorde hun velſignelſe offuer
hãnem igen oc de fwlde alle paa knæ oc baade til hãnem oc køſte hanſſ føder
Saa baare de hannem til graffuen ſom vor der hart hoſſ Jomfru maria bar
hoffuedet Sancta maria magdalena føderne oc de andre baare kroppen Si-
den lagde de hannem i graffuen mz alder ſuariſte ſuck oc graad Oc lagde en
stor ſteen offuen paa hende och fulde ſaa alle paa knæ och baade till hannem
Der Joſep ville gonge i ſtaden igen da ſagde hã til iomfru marie O keriſte
frwe ieg beder eder formedelſt dẽ kerlighed i haffue til eder gud oc ſøn ati vil-
le følge mig hiem i mit hwſſ thii alt det ſom mig hør till det ſkall were edert
Oc ieg ved vell ati hæffue huercken hwſſ eller hiem Saa ſagde oc ſãmelediſſ
Nicodemus till hende (O huilken armod oc yuckelighed wor det at hiẽme-
rigiſſ drotnig icke hagde da ſelff ſaa meget at hun kunde køpe ſit hoffuit til)
Hun bøyede ſit hoffuit ned oc tackede dem ydmygelige at ſagde at hun wor
Sancte Hanſſ befalen Thii ſagde Sancte hanſſ till dem Jeg vil lede hende
til det hwſſ ſom iheſus od ſin naduere i iafftiſſ met ſine diſciple oc der vil ieg
bliffue hoſſ hende De bøde hende gode nat oc ginge til ſtaden Der natten gik
paa ſagde Stẽ Hanſſ til vor frue keriſte moder det er icke got eller bequẽme-
ligt at wi her lenger tøffue thii det er icke ſømeligt at wi ſkulle gonge i ſtadẽ
om natte tide Er det eder till vilge da ville wii gonge heden Saa ſtod Jom-
fru op oc køſte graffuẽ oc giorde velſignelſe offuer hẽde ſigendiſſ O alder ke-
riſte ſøn. ieg kand icke nw lenger bliffue hoſſ dig. ieg vil befale dig gud fader
i hiẽmerige Siden ſaa hun op i hiẽmelen oc ſagde O ewindelige gud fader
i hiẽmerige ieg befaler dig nw myn ſøn oc myn ſiell ſom ieg haffuer begraff-
uit met hannem Oc der mz gick hwn mod ſtaden Der hwn kom till korſſet
paa vegn da fald hun oc dee andre paa knæ oc baade der till Hun ſagde Her
paa huildiſſ myn keriſte ſøn oc dette er hãſſ dyrebar blod Sidẽ ginge de mod
ſtaden der de komme ſaa langt fra graffuen oc korſſet at de icke lenger dem ſe
kunde da fald hun oc de andre paa knæ oc baade till dem Der de komme till
ſtaden Da henglede oc ſwøbte iomfru marieſſ ſøſter hende ſõ det vor ſeduan
der at klede viduer Saa ginge de faare hende ind i ſtaden iomfru maria gik
effter mellem Sancte hanſſ oc Sancte Maria magdalene Som de komme
inden porten Da vilde Sancta maria magdelena gonged det ſtrede ſom gick
til hendiſſ hwſſ oc bad iomfru marie at hun hende følge vilge Hwn tagde oc
Saa til Sancte Hanſſ Som hun ville ſige huad han gør der er ieg til fredz
met Saa bad hun Sancte Hanſſ at han det gøre vilde Han ſuarede det er
bedre at wii gonge diid ſom iheſus od ſyn naduere i iafftiſſ der finde wi de
andre apoſtle ſaa kunde wii ſige dem huorlediſſ all ting ſig forløben er Oc i
følge oſſ diid Hun ſagde ieg vill gerne følge iomfru marie ehuort hun gon-
ger oc aldrig giffue hende offuer Siden kõme der mange piger iomfruer och

gode erlige quinder til hende paa strederne i staden oc græde oc suckede for hē-
diss store sorg oc drøuelse mange andre gode mēniske sō ginge om kring hēne
græde oc sagde O huilken stor wret oc vlog er hende skeet i dag aff høffdin-
gerne och dōmerne her i staden thii de lode henniss søn pine i hiell for vden all
sag och brøde Oc gwd giorde mange vnderlige iertegen i dag for hanss skyld
De skulle vell vocthe dem at wor herre ey plawer dem der faare Der de kō-
me til huset som de bliffue vilde da gik iomfru Maria ind met sine søster oc
Stā maria magdalena Men Sancte Hanss bleff ved døren igen Oc bad
de andre quinder oc piger som effter dem fulde at de ville gonge hiem til deriss
egne hwss thi det vor sille paa afftenen Han tackede dem storlige for de ginge
saa langt paa gaden met dem Oc der met lucte han døren Saa sagde iom-
fru maria til sancte Hanss Huor er nw min keriste søn alliss wor glæde hug-
sualere oc trøst Som oss i iafftiss her bespisede Huor skāmelige bleff han for-
raader fangen oc bunden hustrugen oc kroned oc led sidē den forsmedelige død
paa korssen ~~galie~~ som twinger mit hierte alder mest O huor besk er vor at-
skylyelse at ieg ey motte dø met hānem Sancte Hanss hugswalede hende det
beste han kunde och badh ath hun skulle giffue sig till freedz.

Paaske afften

OM løffuerdagen som vor iøderness paaske dag bleff Jomfru
marie oc alle de andre i sāme hwss vnder lwcte døre oc torde
ingē stedz vd gonge for iøderne De talede inthz sāmen Men
de sørgede alle suarlige ac offuer tenckte den suare død oc pi-
ne sō ihesus leed om dagē tilforn Som de saade i sāme drø-
uelse Saa banckede en paa døren De bleffue alle swarlige
forferede oc frictede at der skulle vere deriss vwenner Stē hanss gick til dør-
ren oc saa i gēnem i hwl at det vor Stē Peder thii sagde han dem at det vor
hā Jomfru marie suarede Lader døren op for hānem Stē peder gick ind mz
gandske stor blysell graad oc swck De andre ville bedet hannem were velkō-
men men de kunde icke taale eth ord for graad oc drøuelse Der effter kōme de
andre apostle den ene effter den anden som alle vaare sorgfulde och bedrøuede
Der de komme til dem igen oc lode noget aff ath grede Da begynte de at tale
om vor herriss suare pine Da sagde Sancte peder mig blwess oc skemiss at
kōme eller lade mig see for ederss asywn Thii ieg saa slemmelige forlod myn
gud oc skabere sō mig saa meget elste Oc ath ieg saa skāmelige forswor han-
nem trende gonge De andre apostle sloge dem for deriss bryst met deriss hender
och kerde den obenbare skyldige ath were for de hagde saa offuer giffuit deriss
gwd oc mestere Jomfru maria swarede wor gode mestere och mectige herre er
nw gongen fra oss formedelst hanss alder suariste død och pine oc wii ere nw
bleffue igen ligeruiss som faderløse børn men ieg tror fuldkōmelige at hā skal

ſnarlige igen kõme till oſſ J vide vell ſelffue ath han eder elſte alle ſãmen aff
alt ſit hierte Oc han er alder mildeſt oc miſkũdelig thii forlader han eder ger-
ne alt det i haffue brudet hãnem emod Giffuer eder inthz Det wor gudz fa-
derſſ ſtrenge vilge at han ſãme død oc pine lide ſkwolde for menniſkenſſ ſalig-
hed Sancte Peder ſagde det er aldeliſſ ſandingẽ Jeg hagde aldrig trod at ieg
ſkulde nogen tiid forſworet hannem Men der hanſſ pine begyntiſſ Da trode
ieg neppelige at vndkõme met liffuit thii forſwor ieg hãnem i chapphe forſtu
Oc mig kunde icke i hw kõme ath iheſus mig førre det ſagt hagde Før han
ſaa paa mig Da tycthe mig gandſke ilde at vere ath ieg det giort hagde Da
ſpurde Sancte maria magdalena naar Jheſus hannem det hagde ſagt Han
ſuarede Sker torſſdag at afften ſagde han till mig ath ieg hannem iii gonge
forſuerge ſkulde før hønſſ gole Siden ſagde Jomfrw Maria ieg ville gerne
vide huad han giorde oc ſagde ſker torſſdag at afften i ſin nadwere Saa be-
gynte Sancte Hanſſ at ſige hende huorlediſſ alting ſig da forløben vor baa-
de med ord oc gerninger Siden ſpwrde Sancte Peder igen om vor herriſſ pi-
nelſe oc der om talede de ſiden all den dag i gẽnem Om løuerdagen at afften
der ſolen vor ned gongen Da gick Sancta Maria magdalena oc maria ia-
cobi bort oc købte dyrebare ſmørgelſer at ſmørge vor herriſſ legeme mz oc baa-
re dem til bage igen met dem till Jomfrw marie ſaa halp hwn dem at blende
dem ſãmen at de bliffue ſkulde beqwẽmelige till ath ſmørge met

Her motte nogen ſpørge hwor vor herre iheſus criſtus vor om
løffuerdagen oc huad han giorde Her till ſuarer ſanctus Bo-
nauentura oc ſiger Strax iheſus vor død Da for han ned til
de helliighe forfedre ſom vaare i helwediſſ forborg och de finge
strax alder ſtørſte ære oc glæde thii huor ſom helſt wor herriſſ
ſyn oc anſict er der er fuldkõmelige all ære oc velløſt Her ſkal
hwer mercke hanſſ ſtore ydmyghed oc veluillighed at han ſelff for ned til dem
Han motte vel ladet dem frelſſe met den minſte engild aff hiẽmerige och ladet
dem ført ehwort han hagde villet Men hanſſ vbegribelige kerlighed oc hanſſ
ſtore ydmyghed hagde det ingelediſſ tilladet Han for icke ned till dem ſom till
ſine tienere Men han ſøgte dem ligerwiſſ ſom ſine kerlige venner oc bleff der
ſtedſſe hoſſ dem til paaſke dag at morgẽ at det begyntiſſ at dagiſſ Her maa
hwert menniſke betencke huor glade de hellige forfedre bleffue aff hanſſ verdi-
ge tilkõmelſe thi han tog fra dem all ſorg oc drøuelſe oc al anden bekømmerl-
ſe ſom de der hagde De ſwonge alle oc loffuede hannem mz alder ſtørſte ære oc
loff ligerwiſſ ſom de haffde hafft deriſſ retthe egne legeme meth hwilke de alle
ſkulle opſtonde igen paa den yderſte dõme dag oc ſiden der met loffue oc bene-
dide hannem ewindelig for vden endhe

Der de hellige forfedre ſom wore i heluediſſ forborg fornwmme Jheſu
criſti tilkõmelſe Da ſagde de til huer anden ſtonder op Stonder op.
Seer her kõmer alliſſ wor frelſere ſom oſſ nw løſe vill aff denne be-
drøffuelſe oc mørck O i helffuediſſ høffdinge tager bort ederſſ porte Oc lader

dem op Thii ærenſſ konge ſkal nw her ind gonge oc frelſe oſſ Saa fwlde de alle paa knæ oc ſagde Velſigned vere du gwdz leffuende ſøn ſom kõmer i den alſõmectiſte gudz naffn Du eſt vor gud oc frelſere Oc ingen kan tage vaare ſiele aff dette ſuare fengſell vden du all eniſte O hwilken wſigelig och wbegribelig kerlighed bewiſer du oſſ At nw du haffuer igenløſſd werden mz dyn hellige død oc pine At du oc vilde verdiſſ at kõme til oſſ mz din alder clariſte ſiel at frelſſe oſſ Du haffuer nw neder ſlaget heluediſſ porte oc løſſd de ſwaare lencker oc boyer ſõ wi vaare bundne mz oc leder oſſ her vd mz din alder ſtørſte mact Thi ville wi alle loffue oc tacke dig ewindelige Saa fulde de alle paa knæ och baade till hannem.

Førſt Adam ſom bad for ſig och ſyn ſlecth ſaa ſigendiſſ O dw alſommectiſte gud ſom ſkaffte hiẽmell oc iord Veder oc vand oc alt det ſom i dem er Du ſkaffte och mig met dine hender oc gaffſt mig viſdom oc fornymſtighed oc lerde mig dine hellige budord oc vilge huilke ieg ſlẽmelige brød diſſ vær Thi haffuer min ſiel hafft ſtor drøuelſe i dette mørk Nw haffuer du afftoet alle mine ſynder mz dit hellige blodiſſ vdgydelſe oc betaled der mz det ieg brød thi ſkal ieg oc all min ſlect loffue oc tacke dig ewindelige for din milhed oc barmhertighed Saa fulde de alle paa knæ oc baade til hãnem ~~Sidẽ ſtod ſtũs~~ Noe op oc bad for ſig oc ſin ſlect ſigẽdiſſ Velſigned vere du min gud oc ſkabere ſõ mig oc min hnſtru.mine ſønner oc deriſſ huſtruer frelſe vilde dẽ tid du loſt den ſuare flod gonge offuer all verden oc drwckne oc aff ſlette alle mẽniſke oc alle andre creatur ſõ liff hagde vden dem all eniſte ſom ieg hagde met mig i arcken Nw frelſer du mig och mine ſønner aff dette euige mørk Thii ſkulle wi loffue oc ære dig ewindelige ~~Abrahã.yſaac oc Jacob baade framdeliſſ~~ for dem oc deriſſ ſlect til gud ſigendiſſ Benedidet vere du alder veldigſte gud ſom lerde oſſ din vilge paa iorden oc kende oſſ huorlediſſ wi leffue ſkulde Oc vdualde ſidẽ din benedide moder mariã aff vor ſlect aff huilken du anãmede din alder puriſte oc reniſte mandõ oc frelſte al verdẽ aff dieffuelenſſ vold oc mact oc oſſ aff dette grũme oc ſuare mørck. thi ſkulle wii hedre oc ære dig for vden endhe ~~Moyſes Aaron oc Joſue loffuede ſiden~~ och tackede wor herre for han frelſte dem aff kong pharaoniſſ vmilhed oc grumhed oc ledde dem gẽnem det røde haff och fødde dem meth engle brød ſom han nedſende aff hiẽmelen ſiden ſagde de Nw forſt dw ſelff ned ath frelſſe oſſ oc alle dine venner fra dieffuelenſſ vold oc mact. thi ſkulle wi loffue oc tiene dig ewindelige ~~Kong Dauid ſom ypperſt wor~~ blant alle Propheter oc giorde pſalteren han loffuede oc bad till gud faare ſig oc ſin aff føde ſigendiſſ O dw alſõmectiſte gud dw anãmede mig fra en faare hiord ſom ieg bewarde oc giorde mig till en mectig herre oc konge oc gaffſt mig ſiden vold oc mact offuer mine fiender oc w venner i krig oc orlog Du obenbarede mig mange lønlige ting aff din ſtore vbegribelige viſdom oc mectighed oc vnthe mig ſtor viſdõ oc naade till at ſcriffue oc ſpaa om din hellige tilkõmelſe til verden Nw kõmer dw ſelff oc theer mig dit alder clariſte anſict. thi ſkal ieg loffue dig min gud oc herre for vden ende

Gloria in excelcis DEO

I:5 0:9

Her effter følger paaske dagh Oc al sõmer partẽ til aduentz søndag som stonder her først i bogen.

Epistola prima ad corintheos quinto capitulo

Fratres Expurgate vetus fermentum.

Ette er den første epistell och sendinge breff som Sancte Pouild screff til dem sõ vaare i en stad hed Corinthus och stonder hun i hanss v ca. Oc lyder saa paa vort maall

Kere brødre oc søster renser oc gører ederss samwittighed klar och ren fra dødelige synder ath ederss siele bliffue icke som eth vbageth brød som forderffuit er aff swrdeyen Men ati mwe opfyldiss mangfoldelighe met gwdz naade som hwit och pwrt hwede meell naar deth vædiss mz klart vãd Ati maa bliffue saa renlige fra synden sõ i vaare dẽ tiid i hagde anammed dob och cristendom Cristus Jhesus som er waart paaske lom han er offred for oss paa det hellige korss legemelige sammeledis och paa altered i det hellige sacramente Der faare skulle wi gladelige æde och ydmygelighe anamme dette hiemmelske brød till oss som er vor herriss Jhesu Cristi sande legeme dog saa ath wii ære for wden dødelighe synder baade modh oss selffue och wor ieffn cristen Oc leffue i stor renlighed for den alsõmectiste gwd i sandhed for vden alt swig emod vor ieffn cristen

Euangelium secundnm Marcũ xvi capitulo.

In illo tempore. Et cum transisset sabbatum.

Esten som i dagh læsiss i den hellighe kircke paa wor herriss Jhesu Cristi ærefwlde opstandelsiss vegne Den scriffuer den hellige ewangelista Sanctus Marcus i sit xvi capittel Oc lyder hwn saa paa danske.

Der iødernesse paaske dag wor forleden Da købte Maria magdalena Maria iacobi oc Maria salome smørelse at smørge ihesu legeme mz Strax om morgenen betiden mod solenss oprindelse ginge de aff ierusalẽ til vor herriss graff oc kõme till hende ret som solen vor oprwnden oc sagde til

hwer anden Hwo skall løffte oss stenen aff graffuen der de saage beder till da saage de ath den store sware steen wor aff løfften Da ginge de ind i graffuen der saage de en deglig vng dreng sidende mz en klar oc hwid klædebon sō vor gwdz engild da bleffue de forfærede han talede till dem oc sagde J skwlle icke rædiss eller frycte J lede effter Jhesum nazarenum som korss fester vor Han er opstonden oc er hær icke Seer her steden som de lagde hannem i Gonger till bage igen oc siger hanss disciple oc Sancte Peder met. at Jhesus gick for eder till galilee land der skulle i see hannem som han sagde eder tilforn

Udtydningen her paa

Di denne hellige læst er trende merkelige artickle J den første merckiss de hellige iii qwinderss kerlige och inderlige atspørgelse om wor herre J den Anden merkiss vor herriss ærefulde opstondelse J den Tredie det glædelige swar de finge aff engelen at de skwlde finde hannem for dem i galilee land Der Jødernis paaske dag vor forleden dæt wor om deriss paaske dag at afften da ginge disse iii marier bort at købe dyrebar smørelse (thii der motthe ingen købe noget om dagen men deriss høgtiid varede i templen) De købte henne om afftenen at de aarle om morgenen skulle gonge der mz til vor herriss graff oc smørge hanss verdige legeme Thii ginge de aarle om morgenen paaske dag som wor den første dag i vgen De holde altiid samme deriss paaske høgtiid vii samfelde dage Men paa den første dag och den sywende holde de mest fest oc høgtiid De andre dage der emellom motte de købe huad dem giordiss behoff Textus Orto iam sole. De komme till graffuen strax

textus solen vor oprwnden aarle om morgenen Oc sagde till hwer anden paa vegn Hwo skall løffte dēne store twnge sten aff graffuen for oss Der de saage bedre till da saage de at stenen vor aff løfften Gwdz engild hagde løfftet hannem aff graffuen at obenbare oc sige dem vor herriss sandelige opstondelse Textus

textus Et introeūtes De ginge ind i graffuen der saage de en engild side i en vnger drengiss lignelse sō kledder vor met en deglig hwid oc klar klædebon da bleffue de forfærede Hā bad at de icke skulle rædiss eller forfedre dem thii han viste at de lette effter ihesum nazarenū Han er opstonden oc gik til galilee land for eder der skwlle i se hānem som han før loffuede eder siger hanss disciple det oc Stē peder mz Hā neffnede stē Peder serdeliss oc bad dem sige hānem det thii Sancte Peder hagde icke ellerss dierffuediss til eller toret kōmet for vor herriss ansict thii han hagde før iii gonge forsworet hānem Sanctus Lucas scriffuer i sit xxiiii ca. At sāme iii marier saage ii engle i graffuen sō kledde vaare

Luce xxiii i deglige klare oc skinnende kledebone som skaffte waare i deglige mendz lignelser Thi siger Stūs Augustinus At der vaare sede iii engle en engild vor

Augustin⁹

vden for graffuen dog inden sãme graffuiss lyckelse de andre ii vaare inden i graffuen den ene sad der som hoffuedet ligget hagde oc den anden som benene laage som Sancte Hanss siger i sit xx capittell. Johannis xx ca. Bonauentura.

Anctus Bonauentura scriffuer om denne vor herriss ærefulde opstondelse oc siger At der han hagde vdtaget oc frelst vaare første foreldre Adam oc Ewe oc de andre hellige patriarcker oc profeter oc andre retuise menniske aff heluediss forborg Da kom han paaske dag betimelige om morgenẽ met en gandske stor engle skare oc anãmede sit alder helligste legeme aff graffuen met sin egen gwddõmelige mact saa at sãme graff bleff alligeuell lvct oc besegld som hun vor førre Den sãme time Da begynte Sancta maria magdalena maria iacobi oc maria salome at gonge till graffuen met den dyrebare smørelse som de hagde køpt at smørge vor herriss legeme met Iomfrw maria bleff i staden igen Oc bad till gud fader saa sigendiss O du allsõmectiste gud fader min søn er død oc korss fester mellem to røffuere som dig vel viderligt er Oc ieg iordede hannem met mine egne hender. men du est megtig til at giffue mig hãnem igen karsker oc swnd Thi beder ieg dig ydmygelige at du formedelst din alder veldigste maiestat oc mectighed at dw vilt vnde mig hãnem igen Huor er hand men hand tøffuer saa lenge at kõme till mig Lad hãnem kõme til mig igen thii min siel oc hierte fonger ingen rolighed før ieg seer hannem Siden sagde hun O myn alder keriste søn hwor er det fat met dig huad gør du men du tøffuer saa lenge Jeg beder dig ydmygelige at du ey lenger nw bliffuer fra mig Du sagde tilforn Jeg skall opstonde igen tredie dag. Kere søn er det ey i dag den tredie dag effter din alder suariste død oc pine der solen møste sit skin oc din alder clariste siell skyldiss fra dit hellige legeme. thi er det i dag den tredie dag alder keriste søn paa hwilken dw skulde opstonde Opstat fordi min ewindelige ære oc glæde oc kom till mig thii ieg begærer at se dig offuer all den ting som till er Lad din tilkõmelse hwgsuale mig Ligeruiss som din frawerelse haffuer bedrøffuit mig Kom fordi alder keriste søn du mildeste Jhesu som er mit eniste hob oc trøst Der iomfru maria saa bad mz grædende thaare Da kom ihũs cristus i en deglig huid kledebon. mz et alderklariste oc skynnende ansict och sagde gladelige Hill vere dw alder helligste moder Hwn vende sig om till hannem oc fald paa knæ och sagde Velsigned were dw och. myn alder keriste søn Jhesu Criste Han bøyde sine knæ mod hende igen oc sagde. myn alder kæriste moder Jeg er opstonden aff døde oc er nw her hoss dig Hwn stod op oc tog hannem kerlige i syn fagn oc køste hannem De satte dem ned oc talede till sammen Da saa Jomfrw maria gandske inderlighe paa hanss clare ansicth Och hellighe femwnder. och de andre hanss saar och spwrde om han fõwondet hagde syn ve och pine Haã suarede Alder erligste moder Jegh haffuer offuer wondet døden Och all sorg. nødh drøuelse. pine. ve. Och all anden modgang Och ieg skall aldrig mere Her effther fornemme nogeth aff dem Hwn swarede Velsigned were Gwd fader

i himmerige som vnthe mig dig igen saa ærefuld oc ophøffuit offuer all ting Benedidet vere hanss naffn ewindelige Siden sagde han hende huorlediss hã vdtog adam oc ewe oc de andre hellige forfedre aff helwediss forborg oc andre vnderlige ting som han giorde i disse iii dage

paaske morgõ

MEn de saa talede til sammen Oc ginge Sancta maria magdalena Maria iacobi oc maria salome Aff staden mod vor herriss graff der de komme vden porten Da betenckede de oc droge till minde vor herriss alder suariste pine Oc fulde paa kne oc kyste iorden oc hanss benedide fodspord paa alle de steder som han fald paa met korsset oc der som iøderne sloge oc droge hannem føtre eller giorde hannem nogen serdeliss pine oc forsmedelse De swckede oc graade sigendiss til huer andẽ her stytte hand vnder korsset aff sin piness vansmectelse thii blodet hagde saa forløbet hannem i hanss hustrugelse oc kronelse at han sig inthz formotte Siden sagde de Her møtte hand sin benedide moder oc hun bleff saa gaat som halff død aff stor sorg oc drøuelse der hun saa hãnẽ i saadã ynckelig maade Her talede hand til quinderne Her lagde hand korsset aff sig der han vor saa vansmectig at han icke kunde bæred Her laa han op din denne sten paa sine knæ oc albwe oc hwilte sig Her reysde de hannem op igen oc lagde korsset paa hannem oc sloge oc støtte hannem suarlige ath han diss fastere gonge skulde Her bespøtte de hannem i hanss benedide ansict Her førde de hãnem aff sine kleder Her sloge de hãnem till korsset mz de stöpede iern naffle Saa fulde de paa knæ oc græde suarlige oc køste hanss hellighe korss som blodigt vor en da aff hanss vskyldige rene blod Siden ginge de der fra till graffuen och sagde paa vegn till hwer anden Hwo skall løffte oss den suare sten aff graffuen Der de komme nermer da saage de at stenen vor aff løfftet oc gwdz engild sad paa hannem oc sagde till dem ræ diss inthz thii vor herre er opstonden han er her icke Der de icke fwnde hanss legeme da bleffue de forfærede oc bedrøuede ath de aff ret sorg gaffue ingen act paa engelenss ord Men de ginge till bage igen til apostlene at vnderuise dem ath Vor herriss legeme er bort taget Da løb Sancte Hanss och Sancte Pæder till graffuen oc Sancta Maria magdalena oc de andre to marier mz At lede oc spørge effter deriss herre thii det vor alle deriss hiertiss begærelse oc største attraa at de hãnem finde kunde Der de kõme till graffuen oc lette i hende da fwnde de icke hanss legeme Men de fwnde de lagen som det vor swøbt i oc den suede dwg som laa paa hanss hellige ansict Thii gick Sancte Hanss oc Sancte Pæder gredendiss till bage igen Men disse iii marier bleffue der till stede Siden saage de i graffuen igen Da saage de to engle der sidendiss i deglig hwid skynnende kledebon de sagde Hwem lede i effter Jhesus nazarenus stod op han er her icke han leffuer oc er hoss de hellige forfedre som han frelste De gaffue ingen act paa deriss ord oc finge der ingen hwgswalelse aff thii de lette icke effte englene . men effter Jhesum cristum verdenss frelsere som er herre offuer alle engle oc alle creatur Maria Jacobi och Maria Salome

de ginge sidet bort fra graffuen Men Sancta Maria magdalena hwn stod vden for graffuen oc græd gandske beskelige thii hwn mente at hwn ingelediss leffue kunde for vden sin Herre oc mestere Siden saa hun ind i graffuen igen oc hobediss at hun hanss legeme der see skulde som det vor iordet Da saa hwn to skinnende engle der side de sagde till hende Qwinde hwi greder dw Hwem leder du effter Hun suarede De toge min herre bort oc ieg ved icke huor de lagde hannem Her maa hwer mercke henniss offuer maade store kerlighed som hwn hagde till wor herre Hwn hagde tilforn hørt aff en engild ath han vor opstonden oc siden aff de andre to engle at han leffuede Dog kwnde hwn icke det befinde eller kōme det i hw thii henniss hierte oc sind woor altiid hoss vor herre Hun kunde ingen ting tencke tale eller høre vden om hānem al eniste saa stor brendende kerlighed hagde hun til hānem Der hun saa suarlige græd oc inthz actede englenenss ord Da vilde wor herre ey lenger lade hende bliffue i den suare sorg Thii sagde han till sin velsignede moder Jomfru marie Jeg vil gonge bort oc hugsuale mariā magdalenā min tieneride Hwn suarede der gør du vel vdi thii hun elsker dig gādske inderlige aff alt sit hierte Hun haffuer hagt stor sorg oc drøuelse for din pine oc død Saa køste hwn hannem oc bad at han skulde i hukōme hende oc kōme snarlige til bage igen till hende

Er solen vor opgongen paaske dag at morgen Da kom wor herre till graffuen och sagde till Sancte Marie magdalene Qwinde hwi græder du Hun kende hannem icke thii suarede hun Herre togst dw hannem bort da sig mig det Vor herre sagde Maria J det han neffnde henniss naffn da kende hun hanss røst Oc sagde met alder største glede Mestere oc herre det est du ieg leder effter hwi skywlte du dig saa lenge faare mig Saa bøyde hun sig ned till iorden oc vilde køst hanss føder Vor herre ville opløffte hēniss hierte till de hiēmelske ting at befinde Thii sagde han till hende tag icke paa mig Jeg for icke en nw op till min fader Men sig mine apostle oc brødre at ieg skall opfare till min fader oc ederss fader till min gud oc ederss gud Sagde ieg ey dig tilforn at ieg skulle opstonde den tredie dag Hui leder du nw effter mig i graffuen Hun swarede kere mestere ieg hagde saa swar sorg oc drøuelse i mit hierte aff din suare pine oc død at ieg det forglemde alt sāmen Oc kom inthz andet i hw en dit verdige legeme sō ieg halp her at begraffue Thi kom ieg nw mz denne smørelse ath ieg dine hellige saar smørge vilde Velsigned vere dyn høgmegtighed som vilde verdiss till at opstonde oc igen komme till oss Hwn talede lenge met hannem saa och beskwdde gandske grangiuelige hanss clare ansigt och hellige legeme och spwrde hannem om mange honde ting paa huilke han gaff hende gladelige suar Sanctus Bonauentura siger Alligewell ath wor herre forbød hende meth det første ath tage paa sig Dog tror ieg siger hand ath han dog till stedde ath hwn køste hanss helllighe føder och hender før de ath skildiss Sanctus Bernardus siger och ath det er well troligt ath han tillod det hwn begerede thii hwn elske hannem offuer all den

Bonauentura.

Bernard⁹.

Jesu christi [handwritten margin note, partly illegible] Magdalena

ting som till er oc han kom at hwgsuale henne Oc icke at han hende fortørne vilde Siden sagde vor herre at han vilde gonge bort oc hugsuale flere aff sine serdeliss venner Hun suarede lige som hun aldrig ville haffue skildz ved hannem Herre mig tyckiss att icke mere ville omgongiss meth oss som the giorde tilforn Thii beder ieg ydmygelige at icke forglemme mig kommer i hw de store velgerninger som i tilforn haffue giort mod mig och deler her effter sameledis din naade och miskundhed met mig Vor herre suarede Rædiss inthz men tro stadelige at Jeg altiid skall vere hoss dig Saa gaff han hende velsignelse och gick bort Hun gik til de andre to marier oc sagde dem at vor herre vor opstonden oc at hun hagde talet met hanem De bleffue glade at han vor opstonden Men de bleffue suarlige sorgfulde at de icke saage hanem mz hende.

Der disse iii marier ginge mod iherusalem til bage igen Da møtte vor herre dem paa vegn oc hilsede dem De bleffue offuer maade glade och fulde ned till iorden oc hwlle hanss føder och køssede dem Vor herre sagde siger mine brødre apostlene at dhe gonge til galilee land der skulle de se mig som ieg loffuede dem førre Her maa hwer mercke hanss store ydmygelighed oc dygdelighed i det han kallede dem sine brødre Siden obenbarede wor herre sig for de retferdige iosep som hanem iordede i sin egen graff som vdhuggen vor i en heel sten Jøderne hagde grebet hanem oc sat hannem i fengsell som besegelt vor for wor herriss skild ath de vilde pint hannem i hiell effther deriss paaske høgtiid Vor herre strøg hanss ansict oc hwgsualede hanem oc tog hanem siden aff same fengzell saa indseglene bleffue hele oc dørrene bleffue lucte oc førde hannem hiem till sit eget hwss Siden obenbarede wor herre sigh for Sancte Jp den mindre som loffuit hagde ath han aldrig æde skulde før han saage at han vor opstonden igen Thii sagde han till hannem oc de andre som hoss hannem vaare reder bordet oc breder dwg Saa tog han brød och giorde der velsignelse offuer oc gaff dem sigendiss Edher mine kere brødre thi at menniskenss søn er opstonden aff døde sanctus Jeronimus siger at han saa sagde.

Jeronim9.

Sancta Maria magdalena oc de andre ii marier kome igen til apostlene oc sagde dem at vor herre vor opstonden Da bleff Sancte Peder bedrøffuit at han icke hagde set hannem och gick strax fra de andre bort til graffuen all ene thii han viste ingen anden sted som han hannem finde kwnde Som han gick paa vegn da obenbarede wor herre sig for hannem oc sagde Simon Fred være mz dig Sancte Pæder fald strax neder til iorden oc slog sig for sit bryst oc græd beskelige sigendiss Herre ieg kendiss mig swarlige at haffue syndet mod dig Thi ieg offuergaff dig oc forswor dig offte saa køste hand hanss føder Vor herre opreyste hannem igen oc køste hannem oc sagde Fred vere meth dig Rædiss inthz Alle dine synder ere dig forladne Jeg viste vel at saa skulde ske thii sagde ieg dig det tilforn Gack fordi och hwgswale dine brødre oc tro stadelige ath ieg haffuer offuer vondet døden och alle mine fiender sancte Pæder saa inderlige paa hannem oc merckte stadelige det

han hannem sagde Der han hagde anammet velsignelse aff hannem da gick
han till Jomfrw Maria oc de andre apostle oc sagde dem alt det hãnem ve-
derfared vor paa vegn Her skall huer mercke at der taless inthz om i det hel-
lige ewangelio eller lest ath wor herre obenbarede sig for sin velsignede moder
Dog stonder det i legenden som scriffuiss om hanss ærefulde opstondelse

Orscreffne tre Marier hagde trende honde smørgelse meth
dem Som de vilde sriwrt vor herriss legeme met Saa skal
oc huert menniske haffue trende honde smørgelse ath smørge
ihesum cristum sin herre oc skabere mz Den Første skall
vere anger och rwelse som han skall haffue faare sine synder 1
oc den skall han gøre i det ath han optencker alle de synder
han nogen tiid bedreffuit haffuer fra sin barndom oc tycke dem fuldkõmelige
ilde at vere aff alt sit hierte oc græde for dem om det er hãnem mweligt Denne
smørelse maa ligniss ved den som Sancta Maria magdalena hagde Thii
hwn græd beskelige faare sine synder och tode vor herriss føder met sine øgne
thaare och tywrde dem met sit haar Som Sanctus Lucas scriffuer i sit vii Luce vii c.
capittel Hwn græd oc paaske morgen suarlige vid graffuen som sancte Hanss
scriffuer i sit xx ca. At englene sagde till hende Qwinde hwi greder du Hwn Johannis
suarede thii ath de toge min herre bort Den anden smørgelse skall være reth xx ca. 2
scrifftemaall oc eth fredsõmeligt hierte Thii met reth scrifftemaall da bliffuer
der fredsõmelighed mellem mẽniskenss hierte hanss samwittighed oc hanss siel
Sãmeledíss mellem wor herre oc mẽnisken Eth sant scrifftemaall som nogen
gør met anger oc rwelse det er oc eth vist tegen till at hanss siell er forligt met
gwd i hiẽmerige Denne smørgelse maa ligniss ved den som Maria Salome
hagde thii hendiss naffn i sin vdtydning mercker fredsommelighed Sanctus
Lucas scriffuer i sit xv ca. Om den rige mandz søn som fortærede alt sit gotz Luce xv c.
met wkyskhed oc andre slẽme synder oc od siden mask met swin aff ret hwn-
ger oc armod Der han kom till sin fader igen oc sagde fader ieg haffuer syn-
det mod gud i hiẽmerige och dig ieg er icke verdig til ath kaldiss din søn Da
tog faderen hannem i fagn oc køste hannem der mercktiss ath de vaare strax
forligte thii han kende sig ath vere skyldig Den tredie smørgelse er ath han
skal twinge sit eget legeme met faste oc øffue sig i gode gerninger oc vere mis- 3
kwndelig mod fattige folk oc tiene vor herre mz sine gudelige bøner Naar et
menniske saa strider emod sit legeme da vdsløcker han de onde begerelser som
han før pleyde at haffue til synden Som Sancte Pouild scriffuer oc collo.iii Paulus
Mortificate membra vestra Twinger ederss lemmer oc legeme oc strider mod ad collo.iii
hord och all anden vkyskhed Denne smørelse maa ligniss ved den som gøriss
aff mirre træ mz huilken man pleger at smørge døde legeme at de icke raadne
skulle Thii at naar man twinger sit legeme met faste och dydelige gerninger
oc holder det renlige i gudz frycte lse oc tieniste da raadner det icke paa sielenss
vegne oc lucther icke helder ilde i gudz asywn som vkyske menniske gøre

DEnne alder helligſte paaſke dag han offuer gonger alle andre
høgtideliqhe dage meth ſin ſtore høgtidelighed oc glede Thii
ſpungiſſ der daglige all denne vge i gennem i den hellige kir-
ke offuer all criſtendōmen Hec eſt dies quam fecit dñs Dette
er den dag ſō vor herre ſkaffte ui ſkulle glæde oſſ oc frøyde oſſ
i hannem En dog at wor herre haffuer ſkapt alle dage Dog
Auguſtin⁹ haffuer han giort denne werdig oc gledeſwld met hanſſ ereſwlde opſtondelſe
Thii ſiger Sanctus Auguſtinus Ligerwiſſ ſom Jomfrw Maria er alder
Ambroſi⁹. ypperſt blant alle hellige iomfruer Saa er oc denne verdige paaſke dag alder
ypperſt oc høgtydeligſt blant alle andre hellige dage Sanctus Ambroſius ſi-
ger ſupra Mattheum Reſurrectio criſti defunctis eſt vita Vor herriſſ opſton-
delſe er alle døde det ewige liff oc ſalighed De ſom haffue anger oc rwelſe for
deriſſ ſynder dem er hwn den ſande milhed naade oc miſkundelighed Hun er
hanſſ verdige helgen den ewindelige ære oc glæde Vii ſkwlle alle glæde oſſ i
dag Thii alle gudz engle glædde dem i dag at menniſken vor frelſt fra dieff-
ueſen at alle engle kor motte opſyldiſſ igen aff huilke de andre engle neder ful-
gregorius. de til heluede for deriſſ høfferdighed Her om ſcriffuer Senctus Gregorius oc
ſiger At vor herriſſ opſtondelſe bør at vere alliſſ vor ſtørſte høgtiid oc feſt thi
Hun ledde oſſ igē til det ewindelige liff Hwn er oc engleniſſ alder ſtørſte feeſt
thi vor herre opſyllede deriſſ tall igen Der han kallede oſſ till at beſide hiem-
forborg merige met ſig Item de hellige forfedre ſom waare i limbo ſom er helwediſſ
Limbo forborg de glæde dem thii de vaare føre i ſtor angeſt oc ſorg oc i den alder ne-
derſte ſted Som væred ſkulde i hiēmelen de waare oc i alder ſtørſte mørck ſō
vered ſkulde i den ſkinnende ſalighed De gledde dem i dag der han wor op-
ſtonden oc ned kom till dem at frelſe dem Thii ſwnge de gladelige ſom i dag
ſiwngiſſ i den hellige kircke Aduenisti deſiderabilis O vor frelſere du komſt
Auguſtin⁹ nw at tage oſſ wd aff dette mørck i huilked wii lenge haffue bpet effter dig
Sanctus auguſtinus ſiger At den tiid wor herre brød helwediſſ forborg De
de hellige forfedre oc gode retwiſe mēniſke ſom der inde vaare ſaage hannem
Da fwlde de alle paa knæ oc ſwnge ſaa met grædelig røſt aff ret glæde Dw
komſt nw at frelſe oſſ ſom daglige bidde effter dig i dette ſware mørck thii
Profeterne ſpaade oc loffuede oſſ tilforn at du komme ſkulle oc tage oſſ her vd
De glædde dem alle thii han obenbarede dem den euindelige glæde ſō de ſkul-
de haffue met hannem i hiēmerigiſſ rige for vden ende

ALle mēniſke ſkulle oc glædiſſ i dag for trēde hōde ſag Førſt
thii vor broder criſtus iheſus ſom død vor for wor ſkild tog
ſit liff igen till ſig oc opſtod aff døde Her om ſcriffuer Stūs
Lucee xv Lucas i ſit xv ca. ſigendiſſ aff Gwd faderſſ mwnd till alle
criſtne mēniſke Kære ſøn dig bør at glæde dig thi at din bro-
der criſtus ſom død vor opſtod igen i dag aff døde At wi ere
Johannis alle gudz ſønſſ brødre paa mandōmenſſ vegne Det bewiſeſſ i den hellihe læſt
xx ca. ſom ſancte Hanſſ ſcriffuer i ſit xx capittell ſigendiſſ At den tiid vor herre vor

opſtonden Da ſagde han till Sanctam maraim magdalenam Gack oc ſig mine brødre At ieg ſkall opfare till min fader oc ederſſ fader till min gwd oc ederſſ gwd I Anden maade ſkulle wii glæde oſſ at han haffuer nw forla=det oſſ vaare ſynder formedelſt denne wor faſte penitentz oc ſcrifftemaall ſom wii nw giort haffue for dem I Tredie maade ſkwlle wii alle glæde oſſ at han i dag haffuer giffuet oſſ ſit verdige legeme oc hellige blod til vor euige ſa=lighed oc glæde Sancte Pouild raader alle menniſke at de i dag ſkulle glæde dem ſigendiſſ Glædet eder i gwd i hiẽmerige Jeg ſiger eder igen glædet ether alle Thi at alle creatur giffue oſſ aarſage til at glæde oſſ i dag Førſt Solen thi en Doctor heder maximus ſiger Jeg troer at ſolen er klarerre oc mer ſkyn=nende i dag en hun er paa nogen anden dag om aaret Thi hende bør at glæ=de ſig i dag aff hanſſ hellige opſtondelſe ligeruiſſ ſom hun ſørgede oc miſte ſit ſkin longe fredag der han døde paa det hellige korſſ Alle andre elemẽte bør oc at glæde dem i dag førſt iorden ſom beuede oc ſkeluede der vor herre døde Hun giffuer nw gledelige tegen aff ſig thii hun begyndiſſ nw at blomſtreſſ oc giff=ue græſſ aff ſig Alle fugle glede dem Thii de begynde nw at ſpunge oc qwi=dre till tegen at de dem glæde ville Væred glæder ſig oc thii det begynder nw at vermiſſ oc bliffue løſteligt Alle elemente giffue oſſ aarſage till at glæde oſſ Denne wor herriſſ ærefulde opſtondelſe hun er et tegen oc exempell til at wii alle paa dẽ yderſte dõme dag ſkulle opſtonde igen aff døde met krop oc ſkind kød oc blod huld oc haar ligeruiſſ ſõ wii nw haffue her i verdẽ Her om ſcriff=uer Sancte Pouild i ad corin.v cap. ſigendiſſ Omnes quidem reſurgemus. Wii ſkulle alle viſſelige opſtõde paa dẽ yderſte dõme dag Her gørſſ et ſpørſſ maall Huor gamble wii ſyneſſ ſkulle naar wi opſtonde aff døde Her til ſuare doctores oc ſige at wi ſkulle ſyneſſ ſtore ſom nogen er naar hã er xxx aar gã=mild thii at paa den alder da er menniſken i ſin beſte oc degliſte ſkickelſe paa legemenſſ vegne Døde nogen før en han kõme till ſaadan alder da ſkal han alligeuell bliffue ſaa ſtor ſom han leffuit hagde til ſaadan tiid oc aldrig hag=de hafft nogen brøſt eller ſywge paa ſit legeme Wii ſkulle icke helder alle vere lige ſtore paa den tiidh thii ath en er nw ſtørre her i verden en i anden hwer effter ſin nature Saa ſkulle de oc da bliffue Huer ſkall bliffue ſaa ſtor ſõ han bliffne kunde effter ſin egen nature naar hã vaare trediuge aar gãmild Men alle de vãſkelſer ſõ nogẽ haffuer hagt paa ſin krop i det hã haffuer vered.krog rygget.halter.blinder krog fødet.krog hendet.ſkabbet eller ſkwrffuit.eller hafft flere fingre eller tæer en menig naturenſſ løb er.eller om nogẽ hagde nogẽ an=den brøſt aff ſaar lemmeleſtelſer ehuad ſom helſt maade det vere kwnde Da ſkulle alle ſaadanne vanck inthz kende thii de ſkwlle da aff ſlettiſſ aff gwdz beſynderlige naade oc forſyn Her om taler Sanctus Ambroſius oc ſiger At i den yderſte opſtondelſe da ſkall ingen lẽmelſe eller ar kendiſſ paa noget lege=me hwercken aff ſaar bwlde eller anden brøſt Sanctus Auguſtinus ſiger oc At alle legeme ſkulle da opſtonde for woden all lemeleſtelſſe oc all anden van=ſkabelſe Men de ſkulle haffue atſkillighed paa deriſſ klarhed ligeruiſſ ſom en

Paulus ad philip Capit 4

maximus

Paulus ad corin. v

Ambroſi9.

Auguſtin9

stierne skin clarere en i anden De som bliffue da ærefulde oc hellige met gwd de skynne da klare hwer effter syn verdskyld effter som han før haffuer leffuit strengelige oc gwdelige her i verden Her skall hwer mercke at alle menniske skulle da opstonde baade onde oc gode met krop oc siell sō de nw ere her i verden Men der bliffuer stor atskilleligthed mellem dem paa legemenss klarhedz vegne Thii at gode oc vdualde menniske de skulle da skinne ligeruiss som en soll Oc onde mēniske skulle da bliffue sorte som kwll Her om taler Sanctus

Matheus

Mattheus oc siger Tunc fulgebunt iusti sicut sol Da skulde retferdige mēniske skinne sō en soll gør Thi ville wii alle leffue retferdelige at vii da mwe bliffue skinnende oc kōme till den euige glæde Den vnde oss alle vor gud och skabere som opstod i dag aff døde Som er benedidet for vden ende Amen.

Et iertegē om en pige sō icke anāme ville gudz legeme paaske dag faar syn løssactighedz skyld

VI læse et iertegen at der wor en borgeriss daatther i en købsted som hagde stor vilge til dantz oc andē løssactighed først om fasten der andre ginge till scriffte Da bad hendiss moder hende at hun oc skulle gøre sit scrifftemaall oc berede sig till mz penitētz oc bod for sine synder at hun maatte bliffue verdig til at anāme gudz legeme paaske dag Hun swarede syn moder at hun hagde tiid nock at scriffte thii fastē vor long nock Nogē stund der effter bad hende moder hende igen gonge till scriffte Hun swarede at hwn hagde en tiid nock Hart mod paasken da straffede hendiss moder hende haardelige oc bad hende gonge til scriffte Oc sagde Huorlediss vilt du bliffue verdig til at anāme gudz legeme. men du icke vilt scriffte dig oc gøre plict oc bod for dine synder Hun suarede ieg vil icke gonge til scriffte oc ey helder anamme gwdz legeme paa denne tiid Thii min scriffte fader motte forbiwde mig ath dantze oc gøre mig glad i disse hellige dage Moderen kunde ingē andē raad fonge mz hende paaske dag effter maaltid tog hun nogre andre vnge piger til sig som icke berette vaare for deriss vngdō skyld Oc begynte at dantze. springe oc qwede for dem Saa styrte hun strax ned til iorden oc bleff død for vden alt skeell oc scrifftemaall Saadan obenbarlig heffn kom offuer hende for hun ey scriffte oc anamme ville gudz verdige legeme som alle cristne menniske nw plictige ere at anāme paa denne tiid Om de ellerss ære komne till deriss lage oc beqwēmelige alder

Første søndag effter paaske

Epla i iohā. v ca. Charissimi omne qd natū est

Enne hellige Epistell som lesiss i dag i den hellige kirc-ke paa søndagenss vegne Den screff den verdige apostel oc ewangelista Sancte Hanss i sit første sendinge breff oc stonder hun i det v capittel Oc lyder saa paa danske

O Alle cristne mēniske Hwert mēniske som aande-lige fød er aff den alsommectiste gwd Det offuer vinder denne verdenss forfengelighed och legemeth Den hellige cristelige tro som wii haffue stadfestlige i vaare hierte Hun er den seyer som offuer vinder verdenss høffdinger oc all forfengelighed och modgong som er i verden Hwo er den som offuer vinder verden Vden det menniske som tror suldkōmelige at cristus Jhesus er gud faderss natwrlige søn Han er den som kom hid till verden at frelse oss alle met cristendom och hanss verdige blodiss vdgydelse Jcke frelste ihesus oss all eniste met vandet. men met vand oc blod som vdrand aff hanss verdige side der hwn wor opstwngen longe fredag paa det hellige korss Hanss hellige siel ber videndiss byrd om hānē at hā er cristus oc ret sandhed (Det er han er ret sander gud oc mēniske) Thii der ere tre som bere vidēdiss byrd om hānem i hiēmelen Som er gud fader søn och den hel-liand Der ere oc tre som bere vidēdiss byrd om hānem her paa iorden Som er hanss verdige siel blod oc vand som hand vdgaff paa korsset Er det saa at wi tro mēniskenss vidēdiss byrd Da er io gudz vidēdiss byrd større oc san-dere Thii det er gudz vidēdiss byrd som størst oc sandest er Fordi han haff-uer vidned om syn eniste søn Hwo som tror paa gudz søn Han haffuer gwdz vidēdiss byrd i sig

Euā. Johā. xx. In illo tpe Cū sero esset die illo

Enne hellige læst scriffuer Sancte Hanss apostell oc euange-lista i sit xx capittel Oc lyder hwn saa paa danske.

Paaske dag at afften som apostlene waare til hobe sā-blede i et hwss inden lwcthe døre for den fruct oc fare som de hagde for iøderne Da kom wor herre Jhesus cristus ind till dem och sagde Fred were meth ether Der han det hagde sagt da lodh han dem see sine hellighe saar i sine hender føder och side Thii bleffue de alle gandske glade ath de hannem saage Han sagde till dem igen Fred were meth ether Jeg vdsender eder at predicke oc lære andre den hellige tro Ligeruiss som gud fader vdsende mig Der han det hagde sagt da blessde han offuer dem oc sagde Anāmer den helliand Hwo som helst i forlade deriss synder De skwlle bliffue dem forladne Och de som i icke forlade de skwlle icke bliffue forladne Sancte thomess som sigiss at vere twillactig han vor icke hoss dem der ihesus Accipite spiritum

kom.thii sagde de andre disciple til hannem Vii saage vor herre Han swarede dem Uden ieg seer hanss saar i hanss hender oc føder oc tager mz min hand i hanss side da tror ieg det icke Otte dage der effter daa vaare apostlene til hobe igen oc Sancte Thomess mz Da kom vor herre ind til dem at lwcte dørre oc stod mit i blant dem oc sagde Fred vere met ether Siden sagde han till Sancte Thomess Holt hiid din finger oc see mine saar i mine hender och føder oc føll i min side met dyn hond och twill icke mere men veer tro Sancte Thomess suarede Du est min gud oc myn herre Jhesus sagde O thoma dw trode for dw saast oc tog paa mig Hellige ere de som mig icke saage oc tro alligewel paa mig Vor herre Jhesus cristus giorde mange andre iertegen for sine apostle som icke ere screffne i denne bog Dette er screffuit at i fuldkõmelige tro skulle ath Jhesus er gwdz søn Och ath i skwlle fonge det ewindelige liff vdi hanss naffn

Udtydningen her paa

Er i denne hellighe forscreffne læst maa hwer mercke trende merkelige artickle J den Første huad der vor giort i Sancti
textus Thomesiss frauerelse som Textẽ lyder Cum sero factũ esset.
J den Anden Huad der vor giort der han kom til stede otten-
textus de dagen der effter Textus. Post octo dies. J den Tredie
textus huad huert cristet mẽniske tro skall Textus Vt credatis qr Jhesus est filius dei Vor herriss Apostle de vaare atskilde paaske dag huer som han sig best skywle kunde for den store fare oc redssle de hagde for iøderne Men om afftenen Da saffnediss de till hobe igen i eth hwss saa kom vor herre och obenbarede sigh faar dem Her motte nogen spørge hwi han kom icke
crisostom⁹ til dem om dagen Her till suarer Sanctus Crisostomus oc siger At han det giorde for han skulle finde dem till hobe om afftenen som de waare saffnede i eth hwss Man pleger oc gerne at rediss oc frycte om afftenen oc nathen Thii kom vor herre da til dem at han vilde hugsuale dem met sin obenbarelse Dørren vor lwct for sãme hwss aff gudz besinderlige forsyn som apostlene da forsamblede vaare Jhesus kom ind till dem at lwcte dørre At han der met vilde obenbare dem at hanss benedide legeme vaar da ærefuld giort Han sagde till dem fred vere mz eder Som han vilde sige i skulle icke frycte eller rædiss Jeg
Caducciator est Christus. ~~er den som loffuede eder fred~~ Oc paa det ati diss ydermere oc bedre skulle kende mig da mwe i nw see myne dybe saar oc wnder Det giorde han at de icke all eniste skulle bliffue visse paa hanss opstondelse i det de hørde hannem tale oc kende hanss røst Men at de oc skulle see hanss verdige saar oc legeme skenbarlige at de ingelediss twile skwlle der effter paa sãme opstondelse Textus
textus Gauisi sunt discipuli Apostlene bleffue gandske glade der de saage vor herre
Thomas. Sanctus Thomas siger At ligeruiss som de vaare swarlige bedrøffuede aff

hanss død Saa bleffue de oc megeth glade aff hanss erefnlde opstondelse Vor herre sagde til dem igen Fred vere mz eder Det giorde han at han ville obenbare dem at all ting baade i hiēmelen oc paa iordē vor forlict formedelst hanss tilkōmelse Textus Sicut misit me pater. Ligeruiss som gud fader sende mig til iorden at predicke oc lere den rette cristelige tro i øde land Saa sender ieg oc eder nw vd at predicke oc lære alle mēniske den sāme cristelige tro offuer al verden Her om scriffuer Dauid i psalteren sigendiss In omnē terrā exiuit sonus eorum Apostleness røst oc lerdom hørdiss oc sagdiss offuer all verden Der kan ingen vel predicke eller lere andre nogen god lerdom vden han haffuer den helliādz naade der til Thii blessde vor herre offuer dem oc sagde ~~Anāmer den helliand~~ Hwo som helst i forlade deriss synder de skwlle bliffue dem forladne. Oc de som i icke aff løse de skwlle icke helder bliffue aff løssde i hiēmelen Her om scriffuer Sanctus Mattheus i sit xvi ca. sigendiss aff vor herriss mwnd Quecūqz ligaueritis sup terrā Hwad som helst i binde paa iorden Det skall bliffue bwndet i hiēmelen Oc huad som helst i løse paa iorden det skall bliffue løst i hiēmelen Textus Thomas autē Sācte Thomess som kalliss twil actig han vor icke til stede der vor herre kom Nicolaus de lyra siger At Stē Thomess vor mest twil actig blant alle apostlene Som sancte hanss scriffuer i sit xi ca. Thii kom han sist till det hwss sō apostlerne saffnediss til hobe Oc for sāme hāss langsōmelighed oc twill actighed Da saa han icke vor herre nw met de andre disciple Sanctus Gregorius mener at det skede aff vor herriss vilge oc forsynlighed Thii ati det han tog saa oc følde i wor herriss saar da bort tog han all den twil actighed som nogē kunde haffue paa vor herriss opstondelse oc stadfeste oss alle i den hellige tro der mz At wii alle fuldkōmelige tro oc vide skulle at vor herre opstod aff døde met det samme legeme som han hengde paa det hellige korss mz longe fredag for vor salighedz skyld Textus Vidimus dn̄m Apostlene sagde til Sancte Thomess Wii saage vor herre hā vor her hoss oss oc er visselige opstonden aff døde met sit hellige legeme sancte Thomess swarede Jeg tror det engeledisS vden ieg ser hanss saar och vunder Oc stinger min finger i de saar han hagde i hanss hender oc føder Och føler met min hond i hanss saar i hāss side Dette sagde han thii huert mēniske er visseft paa de ting han seer och føler Otte dage der effter da vaare disciplene till hobe igen Oc da vor Sancte thomess hoss dem Nicolaus de lira siger at nogen tiid der effter da obenbarede vor herre sig for sine apostle Thi han omgickiss icke saa meget elder saa idelige met dem effter syn opstondelse som han giorde førre At han der met ville obenbare dem ath han vor opstonden till det ewindelige och v dødelige liff som atskillelig er fra dette verdenss dødelighe liff Textus Venit Jhesus ianuis clausis Jhesus kom ind till dem at lwcte dørre Ath han der meth vilde obenbare dem ath hanss legeme vor erefwld giorth ath deth aldrig skwlle mere lide pine plawe dødh eller anden modgong Men bliffue skinnende klarth och pwrt till ewigh tiidh Han stodh mith i blanth dem ath de hannem alle see skwlde) och sagde Fred were meth

Margin notes: textus; Dauid; Accipite spiritum sanct[um] (handwritten); Matthei xvi ca; thomas; Nicolaus de lyra; Johannis xii ca.; gregorius.; textus; Nicolaus de lyra

Matthei x ca.

Augustin⁹

Nicolaus de lyra textus

eder Thii han pleyde all tiid saa at hilse sine apostle Oc lerde dem oc ath de andre menniske saa hilse skulde Sanctus Mattheus siger aff hanss mwnd som der stonder i hanss x ca. In quācūqz domū intraueritis primū dicite pax vobis J hwad som helst hwss i gonge ind vdi Da siger første Fred were met dette hwss och met dem alle som gonge her ind Siden sagde han till Sancte Thomess See mine saar i mine hender oc føder oc stick din finger i dem och føl i min side met din hond oc bliff icke lenger i din vantro oc twil Men tro fulkōmelige at ieg er opstonden igen aff døde Her om scriffuer Sanctus Augustinus in libro de ciuitate dei Oc siger at Stē Thomess tog oc følde vaar herriss saar Der han det hagde giort da sagde han O min herre o myn gwd Her maa huer merke hanss fuldkōmelige tro thi hā bekende baade hanss mādom oc guddom Han kallede hānem herre paa mandōmenss vegne thi hā oss frelste mz sin hellige død Han kallede hānem sin gud paa guddōmenss vegne thi hā oss skapte oc gaff oss liff oc siel Jhesus sagde Thoma fordi du saast oc følde at ieg er eth ret mēniske Da trode du oc at ieg er gud Nicolaus de lira siger her offuer at stē thomess saa et oc trode et andet Hā saa mādōmen oc hā trode paa guddōmen Textus Bti qui nō viderūt Jhesus sagde hellige ere de sō icke saage mig oc tro alligeuell paa mig Stē hanss siger framdeliss i denne hellige leest Vor herre giorde māge andre iertegen for sine apostle som icke ere screffne i dēne bog Stē hanss screff sist blant alle euāgelisterne Thii screff hā icke saa māge aff de iertegē vor herre giorde sō de andre euāgelister Textus. Hec aūt scripta sūt Men dette er screffuit Ati fuldkōmelige tro skulle at ihūs er gud faderss naturlige søn oc lige mectig mz hānē i al ting Oc hā er den sāme i guddōmen thi at guddōmēss nature er vatskillelig J skulle oc fuldkōmelige tro at Jhesus er ret sand mand oc vor pint plaued korss fester iordet oc stod op igen aff døde oc for ned till heluediss oc vdtog sine venner oc for siden op till hiēmelss igen oc sider hoss gud faderss høgre hond det er ath han er lige mectig met hānem i alle maade Dette skulle i alle tro oc at i skulle fonge det ewige hiēmerigiss rige i hanss naffn effter døden

Matthei xii ca.

Johannis xv ca.

Et disse apostle sō vor herre nw kō til oc obenbarede sig faare mwe vnderstondiss iiii honde mēniske Først de sō leffue effter hanss hellige vilge De ere icke al eniste hanss apostle eller disciple men de ere oc hāss moder oc brødre Sō han siger selff sō der stonder Matthei xii Et extendens manū i discipulos dixit Vor herre vdracthe sin hond paa sine apostle oc sagde See min moder oc mine brødre Hwo sō helst der gør min faderss vilge sō er i hiēmerige Hā er min broder søster oc moder Sādelige bwrde oss alle at gøre vor herriss vilge thi hā er god dygdelig oc ereful sō Stē pouild scriffuer i ad thessa.iiii Hec ē volūtas dei sāctificacio vestra Det er gudz vilge ati alle skulle bliffue hellige oc salige De Andre mēniske ere de sō vel holde gudz bud ord De ere icke all eniste hanss apostle oc disciple Men de ere och hanss store venner Cristus siger selff som Sancte Hanss scriffuer i sit xv ca. Vos amici

mei eſtis J ere mine venner om i gøre det ſom icg eder befaler Der er at i hol=
de hanſſ x hellige bwdoꝛd ſom det ſig bøꝛ Den Tredie ere de ſom elſke hwer
anden indbyꝛdiſſ retferdelige Her om taler woꝛ herre ſelff ſom Sancte Hanſſ *Johannis*
ſcriffuer i ſit x capittell ſigendiſſ Jn hoc cognoſcent vos omnes Alle menniſ= *x ca.*
ke ſkwlle der paa kende ati ere mine diſciple ati elſke hwer anden indbyꝛdiſſ
Den Fierde ere de ſom fuldkōmelige tro oc bliffue i hanſſ oꝛd oc lerdom Her
om taler voꝛ herre ſelff ſom Sancte hanſſ ſcriffuer i ſit xiiii capittel ſigendiſſ *Johanins*
Si vos in ſermone meo manſeritis Er der ſaa ate bliffue i mine oꝛd meth en *xiiii ca.*
ſtadig tro da ſkulle i bliffue mine ſande oc viſſe diſciple Oc i ſkulle kende ret
ſandhed Oc ſandhed ſkall frelſe eder fra alt onth

Er motte nogen ſpøꝛghe Hwoꝛ faare woꝛ herre helſede ſine
apoſtle iii gonge oc ſagde Fred were met eder Som her ſton=
der i denne hellighe læſt Her ſwariſſ till ath han dhz gioꝛde *Pax Vobis*
faare hā vilde obenbare At alle de ſom ville vere hanſſ diſci=
ple oc ville ath han ſkall ſtonde i blant dem met ſin hellighe
naade de ſkulle haffue trende honde freed Den Føꝛſte fred
ſkulle de haffue met gud i hiēmerige ſom er deriſſ ſkabere oc frelſere Den ſkul=
le de fonge foꝛmedelſt anger rwelſe och penitentz ſom de gøꝛe foꝛ deriſſ ſynder
Den Anden ſkulle de haffue mz deriſſ ieffn criſten Oc den ſkulle de fonge
foꝛmedelſt ret kerlighed ſom huer bøꝛ at haffue till huer anden indbyꝛdiſſ Oc
huert mēniſke ſkal foꝛlade ſin ieffn criſten alt det han haffuer brudet hannem
emod baade mz oꝛd oc gerninger Den Tredie fred ſkulle de haffue mellem
deriſſ eget legeme oc deriſſ ſiel Den fonge de naar de refſe deriſſ eget legeme mz
faſte vect leſſning oc øffue dem idelige i dydelige gerninger oc icke ſamtycke
eller fuldkōme legemenſſ onde begerelſer eller ſynder met wkyſkhed offuerflø= *Eccle. xxv*
dighed oc høfferdighed Om denne trende honde fred ſcriffuiſſ Eccle. xxv ca.
Jn tribus placitū eſt ſpiritui meo Trende honde ting ere mig tacknēmelighe
De ere oc lofflige aff gud i hiēmerige och alle menniſke Føꝛſt god fred och
ſamdꝛectighed mellem kødelige ſyſken Andē er kerlighed til ſin ieffn criſten
Tredie er at ſielen oc legemet ere endꝛectelige ſāmen effter gudz vilge

E verdige apoſtle vaare inden lwcte døꝛre der voꝛ herre kom
til dem Saa ſkal oc Huert got criſtet mēniſke løcke iiii par=
ter paa ſit legeme Føꝛſt ſine hender fra roff oc ſtyld Her om
ſcriffuiſſ Eccle iiii Non ſit manus tua poꝛrecta ad rapiendū *Eccle.iiii*
aliena Du ſkalt icke vd recke dyn hond ath tage det ſom en
anden høꝛ til Men du ſkalt vd recke hende och giffue andꝛe
det gotz oc pēninge ſom du haffuer til hobe ſancked At tage noget fra ſin ieffn
criſten det er en gandſke ſuar oc grwm ſynd Thii Sanctus Auguſtinus ſi=
ger Peccatum non dimittitur niſi ablatum reſtituatur Synden foꝛladeſſ icke *Auguſtin9*
vden det igen giffuiſſ ſō tagiſſ met wrette Siden ſkall han løcke ſin mwnd
at han icke lywger eller dicter nogen løgn oc ey helder foꝛtaler eller baguaſker
nogen paa ioꝛden eller bar falſt videndiſſ byꝛd mod nogen Hwo ſom vill ath

gud skal bo i hanss hierte oc vere hoss hannem han skall vell lycke oc beware
Dauid sin mwnd thii han er døren for hiertet Her om taler Dauid och siger Pone
domine custodiam ori meo O herre gud beware min mwnd At ieg icke taler
prouer.xiii vden det som nytteligt oc gaat er Her om scriffuiss Prouerbiorū xiii ca. Qui
custodit os suum et animā suam Hwo som vell bewarer sin mwnd han for-
warer sin siell fra helwede Framdeliss skall hwer løcke sine øren for fortale-
re baguaskere oc løgn som de sige paa andre sāmeledis for vhøffwiske oc løss
Bernard⁹. actige viser snack oc ord at høre Her om taler Sanctus Bernardus oc siger
Detrahere et detrahentem audire ⁊c. Jeg kan icke snarlige eller vel sige Huad
helder det er verre at fortale nogen eller at høre veluillige at nogen fortaler en
gregorius. anden Sanctus Gregorius siger her om Nunq̄ esset detractor nisi esset li-
bens auditor Der vaare aldrig ingen fortalere till Om der vaare ingen dem
Salomon høre vilde Thii raader salomon oss At wii skulle gerde vaare øren om meth
Eccle.xiiii torne gerde faare baguaskere som der stonder Ecclesiasti.xiiii ca. Sepi aures
tuas spinis Gerde dine øren met torn Det er i hu kom at du skalt snarlige dø
oc gonge for gudz strenge dom at suare for alle dine gerninger Her emod gø-
re mange diss veer som gerne ville høre løss actige viser oc snack oc fortalelse
om deriss ieffn cristen Men naar fattige folk robe eller bede dem om hielp och
trøst till deriss arme legemiss føde da løcke de deriss øren oc icke ville høre dem
Till dem vill vor herre sige paa den yderste dom Gonger ederss vey Jeg ved
inthz at sige aff eder Fierde maade skulle wii løcke vaare øgen och icke see
veluillige paa nogen vhøffuisk ting A wii icke skulle fonge nogen syndig be-
gering der til Eua den første qwinde som vor i verden hun bleff bedragen den
tiid hun saa det deglige eble som hende forbudet vor ath æde aff Hun fick saa
stor begering der till at hun brød gudz bud oc forkaste alliss vor salighed som
Gene.iii der stonder Genesis iii ca. Sanctus Gregorius siger Non licet intueri quod
gregorius. non licet concupisci. Deth sømer sig icke ath see paa det som man icke begere
Dauid maa Her om taler Dauid i psalteren oc siger Auerte oculos meos ne videant
Jeronim⁹. vanitatem O alsōmectiste gwd vent mine øgen fra al forfengelighed Sanc-
tus Jeronimus siger Mors intrat per fenestras istas Den ewindelighe død
gonger ind ath disse vinnwe Som er øffuene At see en deglig qwinde det er
icke synd men ath fonge ond begering och samtycke till hende det er stor synd
for gud Thii skall hwer gerne løcke sine øgen ath han icke fonger ond bege-
ring till nogen ting som han icke haffue maa retferdelighe Naar menniskene
haffue vell lwcth disse iiii forscreffne døre Da kommer Jhesus ind till dem
met sin hellige naade oc stonder mit i blant dem det er i deriss hierte Oc siger
fred vere met eder Thii ville wii alle nw fly till hannem met vaare gudelige
bøner at han vill vnde oss den euige fred i hīmerige till ewig tiid

En historia

Eth iertegen at huer skall fly offuerflødighed.

Huert cristeth mennijske skall altiidh fly druckenskaff och offuerflødighed oc serdeliss nw i denne hellige tiid effter de anamed haffue det verdige gudz legeme til dem Vii lese et iertegen om en mand hed vdo som daglige vaar drwcken oc leffuede offuer flødige mz mange kaastelige retther som han lod daglige rede till sig met vrther swcker oc vin Dog giorde hā nogle gode gerninger i blant mz For huilke gud forbarmede sig offuer hānem Oc sende sin engild till hannem at han skulde paa minde hānem at han sin leffnid bedre skulde Engelen vnderuisde hānem twende gonge at han den slēme offuer flødige leffnid forlade skulde ~~Dog bleff han i sin gāble vane~~ Tredie gong paa minde engelen hannem igen oc sagde giffuer dw icke denne leffnid offuer da skalt du snarlige dø wkristelig død oc kōme till helwediss pine ~~Den wsle mand bleff alligewel forheerdid i sin offuer flødige leffnid~~ En nat gick han drucken i seng som han vor daglige van Da saa hanss swend (som gerne tiente gud) Huorlediss diefflene toge hanss hossbondiss siell aff hanss liff och førde hende till heluede Der hwn diid kom da gick den ypperste dieffuild emod hende oc sagde til dem som hende framførde setter hende paa den gloende stoll Saa lod han blende en drick mee swogel oc lwe och skenckte hannem met oc sagde saadan drick skalt du nw dricke till ewig tiid fordi ath du vost altiid drucken oc fwld i iørderige De nødde hannem till at dricke mer en hā gad dog kwnde han icke tøme sāme dricke kaar thii strax han kom till ende der med Da bleff det fwlt igen paa nyss som der vor førre Siden lod han rede hannem et bad met tiere swogel oc lwe at bade hānem i oc sagde dette skal vere dit bad till euig tiid thii At du offte fortørnede din gud och skabere met dine bad och kelenhed Framdeliss bad han rede en seng till hannem.saa kaste de hannem ned i en dyb pwt som fuld vor met swogelss ild oc lwe och anden alder slemmiste stanck och lwct som betenckiss kand Da sagde den ypperste dieffuild till hannem Haffuer dw icke hørt eller læssd de ord som Amos Propheta scriffuer aff vor herriss mwnd saa sigendiss Ve vobis qui dormitis in lectis eburneis ꝛc. De worde eder som soffue i kaastelige vdskaarne och bløde senge Och ligge oc vende eder bort oc igen i dem och icke ville opstonde Saa pleyde oc du at gøre Thii skalt du nw till euig tiid vende dig i denne sengh. Amos

Her paa skulde offuerflødige oc kreffne menniske idelige tencke oc omwende deriss onde leffnid at de icke kōme til samme sengh effter deriss død Fra huilken den alsommectiste gud beware oss ewindelige. A M E N

Anden søndag effter paaske

Epl̄a i petri ii Charissimi xp̄s passus ē ꝑ nobꝭ

t iii

Vdo.

Cox fatui, quasi Vas Confractum

Anden søndag effter paaske

Enne hellige Epistell som lesiss i dag i den hellige kirc-
ke paa søndagenss vegne Den screff den verdige apostel
Sancte Pæder i sit første sendinge breff i det andet ca-
pittell Och lyder hwn saa paa danske

CRistus Jhesus er pint och plawed for vor salig-
hedz skyld Oc gaff eder alle got exempell oc eff-
terlignelse At i skulle effter følge hanss fodspor met yd-
meghed dygdelighed oc eth got leffnid Han giorde aldrig ingen synd Der vor
aldrig fwndet swig eller falskhed i hanss mwnd eller tale Naar hã vor ban-
det oc bespottet Da bandede han icke dem igen som det giorde Men han bad
gaat for dem Der han vor pint till døde paa det hellige korss Da trwede hã
icke dem som hãnem korss feste oc plawede Men han bad for deriss salighed
Hã gaff sig veluillige i dõmerenss vold det er pilati hender sõ hãnem dømede
vretferdelige till døde Han bar alle vaare synder paa sit verdighe legeme der
han hengde paa det hellige korss Ath wii som døde waare for waare synder
skyld Leffue skulle met Jhesu cristo formedelst huess blod wii vaare helbrede
giorde oc rensede aff alle vaare synder J waare tilforn som faar der vild fare
for vden hyrde Men nw ere i omwende till ederss rette hyrde som er Cristus
Jhesus som beware vill ederss siele fra alt onth.

Euã. Johã. x. In illo tpe Ego sũ pastor bonus

SAncte Hanss apostel oc ewangelista scriffuer den verdige lest i sit x ca.
som læsiss i dag i den hellige kircke Oc lyder hwn saa paa vort maall

De bono pastore.

VOr herre sagde en gong til sine aposter Jeg er en god hyrde
En god hyrde voger sin siel for sine faar Den som er leyder
till at tage dem ware oc icke er ræt hyrde till dem oc faarene
høre hãnem icke selff til han flyer fra faarene oc giffuer dem
offuer naar han seer wlffuen tager aff dem och skylper hior-
den ath Thii han vor leyder och hagde inthz meth faarene
Jeg er en god hyrde och kender mine faar Och myne faar kende mig Gwd
fader kender mig oc ieg kender gwd fader Och ieg vdsetter min siell for mine
faar Jeg haffuer oc andre faar som icke ære aff denne hiord Dem skall ieg oc
saffne till hobe och de skulle høre min røst Saa skall det bliffue en hiord och
en hyrde.

Udtydningen oc glosen her paa

SAancte Hanss bescriffuer i denne hellighe læst aff wor herriss
mund huorledis en god hyrde haffuer sig emod sine faar Oc — *Mercenarius*
sāmeledis huorledis den som leyder er at tage vare paa dem
haffuer sig emod dem Thii ath en god hyrde skal haffue saa
stor vilge till sine faar ath han er redebon till ath dø for dem
om det giordiss behoff T Ego sum pastor bonus Wor herre — textus
sagde ieg er en god hyrde En god hyrde han wower sit liff velwillige for sine
faar Dette fuldkōmede Jhesus cristus der han vdgaff sin verdige siell longe
fredag paa kaarsset for mēniskenss salighed som Sancte Hanss scriffuer i sin
første epistell i det iiii capittell sigendiss Cristus animā suā pro nobis posuit — Johannis iii ca.
Cristus Jhesus vdgaff sin siell for vor skyld Oc wii skulle vdgiffue waare
siele for waare brødre det er for vor iessn cristen Tex. Mercenarius autem — textus
Den som er leyd till faarene Her met maa merckiss nogen kirckenss prelate sō
paa sit embediss vegne all eniste acther oc skøder den renthe stat oc ære sō han
skal haffue oc en føge ting eller inthz acther sine fattige vndersaattiss salighed
oc gaffn Her om der taler sanctus Augustinus saa sigendiss Sunt in ecclesia — Augustin⁹
quidam prepositi non dominū querentes &c. Der er sōme Prouerster oc Pre-
later i den hellige kirke Som spørge icke meget effter vor herre Men mer eff-
ter deriss renthe oc den heder oc ære som de begere at mēniskene skulle gøre dem
Saadan en plate han er leyd til faarene thi han mener at de høre en andē til
Textus Vidit lupum venientem Han seer en vlff komme Det er en kettere — textus
eller et andet ont mēniske sō lerer almwen falsk lerdom eller et ont leffnid oc
der met forderffuer dem Han giffuer faarene offuer det er sine vndersotte Och
flyer bort Det er at han icke stonder fast emod saadan kettery och ond lerdom
Oc lerer styrcker och vnderuiser sin almwe som er hanss hiord huorlediss han
fly skall fra saadan vild farelse eller synd Textus Et lupus rapit Vlffuen — textus
tager faarene oc skilyer dem at Det er saadan en kettere eller ont mēniske dra-
ger enfoldig almwe till vildfarelse aff den rette tro oc till anden synd Oc sky-
lyer dem at fra den hellige kircke oc den cristelige tro Textus Mercenarius — textus
fugit Den som vor leyd till dem han flyer fra dem oc gør dem ingen bystand
huercken met raad eller lerdom Thii han acther icke mere en at han kan faa
vlden twoet och melken aff faarene det er renthen och gaffnet aff gotzet Men
han skøder inthz huor det gonger dem till deriss sieliss salighed thi han acther
dem inthz Textus Ego sū pastor bonus Vor herre siger igen ieg er en god — textus
hyrde Som han vilde sige ieg haffuer møde vmage oc omhu faar mine faar
Oc ieg kender mine faar Det er han elsker gode cristne mēniske som stadelige
tro oc haabiss til hānem thii at han vill at de alle frelsiss skulle Oc mine faar
kende mig Det er at gode retferdige mēniske kende oc besynde de velgerninger
som gud dem giort haffuer ligeruiss som gud fader elsker mig oc ieg elsker hā-
nem Jeg vdsetter min siel for mine faar Her offuer siger Sanctus Thomas — Thomas.
ath wor herre obenbarer her ath han leed den sware død och pine for mennis-
kenss salighedz skyld oc vdgaff sin hellige siel paa kaarsset for dem Nicolaus

Nicolaus de lyra — de lyra siger at Jhesus cristus offrede gud fader sin siell longe fredag for mē-
de lyra — miskenss salighed Textus Et alias oues habeo Vor herre sagde Jeg haff-
textus — uer och andre faar som icke ere aff denne hiord Der menthe han hedningerne
met som icke vaare aff iøde templen som kalledis sinagoga Oc dem skal ieg
samble till disse Huilked oc skede formedelst apostleness predicken och lærdom.
Nicolaus — Vor herre sagde de skulle høre min røst Det skede sō Nicolaus de lira scriff-
de lira — uer Thii at den tiid iøderne forsmaade oc bort kaste den hellige tro Da anā-
mede hedningerne hende ydmygelige och gwdelige den tiid apostlene predicke-
textus — de hende for dem Textus Et fiat vnū ouile Det skall bliffue en hiord Det
er at iøderne oc hedningerne skulle kōme vnder den hellige cristelige kircke oc
den rette tro Saa skall der bliffue en hyrde det er Cristus ihesus som er sand
gud oc mand oc styrer oc regnerer till euig tiid amen.

CRistus Jhesus som er den sande hyrde han føder sine faar
som er alle cristne mēniske met trende honde føde Først mz
vnderstondelse Ath de vnderstonde skwlde hanss hellige vilge
David — oc budort oc andet som dem gørss behoff til deriss sielss salig-
hed Her om taler Dauid i psalteren oc siger Dominus regit
me Vor herre ihesus cristus som er en god hyrde han styrer oc
regeret mig Oc han gaff mig vnderstondelse oc visdom till at forstonde hanss
hellige ord met I Anden maade oplyuser han deriss hierte oc sind til at be-
sinde oc offuer tencke den euige salighed oc glæde sō er i hiēmelen oc hwn met-
Esaie xxxii .ca — ter dem aandelige i deriss siell Om dēne føde scriffuiss Esaie xxxii ca. Stūs
Augustin⁹ — Augustinus scriffuer at Jomfru Maria vor idelige i aandelige tancker och
beskuelser ath offuer tenckte de ting som i hiēmelen ære oc sette sit hob aldeliss
til gud at han hende føde skulde baade aandelige och legemelige I Tredie
maade leder han dem till den ewindelighe føde och salighed der som de skulle
haffue løst och glæde for vden ende Som han selff siger gennem Prophetenss
Eze. xxxiii. — mwnd som der stonder Eze. xxxiii ca. Jn pascuis vberrimis pascā oues meas
Jeg skal føde mine faar i alder grøde fuldest eng oc marck Det er i hiēmeri-
giss rige som all godhed och sødme er.

VOr herriss faar skulle vere merckte met Trende honde tegen Oc der
met kender han dem fra andre Først met ydmyghedz oc fattigdōss
Luce ii ca. — tegen Her om taler Sanctus Lucas i sit andet capittel sigendiss om
vor herriss barndom Jnuenietis infantem pannis inuolutū J skulle finde et
barn i krubben som swøbt er i klude At han lod sig legge i krwbben der meth
merckiss hanss store ydmyghed Thi han hagde al ting selff skafft baade hiē-
mel oc iord Hā ydmygde sig alligewell at alle mēniske skulle der aff tage got
exempell oc effterligning Han vor swøbt i klude det met merckiss hanss store
fattig dom Der met gaff han oss alle god effter syn at wii inthz acthe skwlle
denne forfengelige verdenss rigdom Andet tegen er milhed oc barmhertighed.
Alle de iertegen som Jhesus giorde her paa iorden de vaare fulde met milhed
oc miskundhed Thii han gaff halte blinge døffue och andre siwge menniske

deriss helbrede oc swndhed Han oprepsde døde Hā mettede fem twsinde mend met fem brød oc ii fiske Oc for denne mildhed han giorde mod menniskene da effter fulde hannem mange som Sancte Hanss scriffuer i sit vi ca. Det giorde han oss till god lerdom Thii skulle wii alle vere milde och barmhertige mod vor fattige iessn cristen At han oss der met kende kand Tredie tegen er Ath de skulle bere det hellighe korss stedsse i deriss hierte ligeruiss som vor herre det bar paa hanss skuldre longe fredag Det er ath de skulle ideligħe i hwkomme hanss verdige pine oc korss festelse och hanss suare død Oc gøre reth penitentz for deriss synder Da kender Cristus Jhesus deriss hyrde dem och leder dem till den ewighe salighed effter døden Meth dette penitenssiss korss skwlle alle cristne menniske tegne dem Thii wor herre sagde selff som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xvi capittel Qui vult venire post me Hwo som vil kōme effter mig han skall bere penitentziss korss oc effter følge mig Matthei xvi ca.

Her motte nogen spørge hworledis Cristus kendiss aff sine faar som ere alle gode mēniske Her suariss till at hand kendiss formedelst den kerlighed och stadige tro som gode menniske haffue till hannem Her om scriffuer Sancte Hanss i sit xi capittell At Sancte Peder sagde till wor herre wii hørde saage oc kende at du est sandelige Cristus Jhesus gwdz leffuende søn Saa skulle oc wii alle fuldkōmelige tro at han er vor gud skabere oc frelsere thii skulle wii elske hānem aff alt vort hierte offuer all ting sō til er Johannis xi ca.

Alle Prelater som til ere sigiss at vere hyrder Det er alle Bisper Abbeder Priere Andre kirckenss Prelater oc alle sogne prester kalliss hyrder Oc de mwe ligness ved Jacob om huilken der scriffuiss i det gamble testamēte som vor en hyrde som der stonder genesis xxxi ca. Hanss naffn det vd leggiss at det skall mercke en kempe Der met vnderstondiss Huer Prelate som till er at han skall mandelige stride oc stonde mod mēniskenss och serdeliss mod sine egne vndersottiss synder Alder mest mod løwen som er høfferdighed Oc sidē mod biørnen som er wkyskhed Ligerwiss som Dauid giorde der han vor en faare hyrde oc i hiell slo løwen och biørnen som der stonder i Regum xvii ca. Sammeledis vnderstondiss och hwer Prelate meth Moysen som och wor en faare hyrde som der stonder Exodi iii ca. Han wor funden i vandet effter han wor fød Saa skall oc hwer Prelate findiss oc optagiss aff vandet som mercker den hellige scrifft Det er ath han skall were lærder och forfaren i den hellighe scrifft ath han vid hwad han lære och kende skall sin almwe och vndersaatte Och sige dem gwdz vilge och vise dem den rette vey til hiēmerigiss riges Viid ath komme och der ath bliffue Det vnde oss gud fader søn oc den helliand som er en sand gud och benedidet till ewig tiid Amen gene.xxxi c. i Regum xvii ca. Exodi iii.

Et iertegē ō en riddere sō sagde at hā skulle klippe sine faar som vor hanss tienere oc vndersaatte

Anden søngag effter paaske

J læse eth ~~iertegen~~ historí at det wor en riddere som hagde gandske erlige faareldre huilke som vaare meget milde oc miskunde/lige mod deriss tienere och andre fattige folk Oc tienthe och fryctede den allsõmectiste gud i hiẽmerige Der samme hanss faareldre døde vaare da bleff han gandske vmild och streng mod sine fattighe tienere oc plawede och beskatte dem offuer maade saa mange aff dem bleffue stackarle Somme hanss venner som gud/fryctige vaare Oc andre gode mẽniske prester oc mwncke straffede hãnem for han dem saa wloglige beskattede Och spwrde hwor faare han dem saa for/derffuede Hã swarede det er mine faar ieg skal klippe dem oc haffue gaffn aff dem Dog vilde gud forbarme sig offuer hannem oc drage hannem aff denne vmilhed oc fordømelsiss vey formedelst hanss gode faareldiss skyldz som gu/delige oc retferdige vaare Thii vdsende han en engild som tog och førde han/nem till eth degligt palatz oc lod hãnem see aller degligste mẽniske som kledde vaare i skynnende gyldene kledebone som swnge aller deglifte oc alsom løfte/ligste sang Hã hørde oc alsom deligste wrge leeg trompe leeg harpe leeg oc alle honde anden sød leeg som nogen man høre kunde Thi vilde han ind gonget i sãme palatz Den som stod for døren han skød hãnem bort och sagde Vilde du dierffuiss til at ind gonge i dette skinnende oc ærefulde palatz mz dine blo/dige kleder Ridderen saa paa sig selff Da saa han at hanss kleder vaare off/uer stenckte fra øuerst oc till nederst met blod Engelen sagde till hãnem Dette er dine fattige tieneriss arbeyde oc blodige swed och vloglige beskatninger som dn twingde dem wretfærdelige oc vloglige aff for vden all miskundhed Wilt du ingonge i dette deglige palatz da skalt du aff legge disse blodige kleder Hã kom til sig igen Oc giorde stray sit scrifftemaal oc igen gaff alt det gotz som han hagde taget fra nogen mz wretthe oc wor siden mild oc barmhertig mod sine vndersotte oc tienere och ende syn leffned erlige oc skellige oc kom till dette palatz som er hiẽmerige som han førre saa i huilked han haffuer den ewighe glæde Den vnde oss alle gud fader søn oc den helliand

Eccle, v capi: Avarus, non imp[l]ebitur

Tredie søndag effter paaske

Epla i petri ii Charissimi obsecro vos tãq̃ adue.

Disse ord scriffuer den verdighe apostell Sancte Peder i sit første sendige breff i det andet capittell Och lyde de saa paa danske

O Alder keriste brødre Jeg beder eder ligerwiss som vdledninge oc pillegrime der langt ære fra deriss rette fæderne land At i holde eder aff legemenss vbequẽ/melige begereelser sõ altiid stride mod sielen Haffuer en god renlig høffuisk och bequemmelig omgengelse blant

andre mēniske gud til ere oc ederss ieffn cristen till god lerdom Mange sige oc holde dem faar cristne mēniske dog leffue de som hedninge mz deriss gerniger. En dog at de fortale dicte oc lyuge paa eder oc holde eder for vdediske oc onde mēniske Da skulle de alligeuell obenbarlige kende oc besinde ederss gode dygdelige gerninger Naar de kōme for gudz strenge dom Oc da loffue oc ære den alder mectiste gud der faare Thii skwlle i vere ydmyge och vnder giffne alle mēniske paa iordē for gudz skyld som haffue nogen mact paa verdenss vegne Huad helder det er kongen eller nogen anden første Hertwg Greffue Riddere eller andre som vdsende oc til skickede ere aff hānem at heffne och reffse offuer onde vdediske mēniske Oc at frede oc ære gode retwise oc dygdelige menniske Thii det er gudz vilge ati skulde løcke oc aff tøste wfornymstige menniskess vanwittige mwnde met eder gode gerninger J ære wor herriss frii børn men i skulle icke bruge eller nyde ederss frihed forfengelige til synden eller ondskab Men i skulle vere som gwdz ydmyge tienere Hedrer alle menniske huer effter sin stat Elsker oc deler brøderskaff indbyrdiss mz huer andē aff alt ederss hierte Frycter den alsōmectiste gwd och hedrer ederss konge paa verdenss vegne J som tiene nogen verer ederss herrer oc hossbonder hørige oc lydige mz tilbørlig redsle Jcke alsom eniste dem som gode oc dygdelige ere Men oc dem som vāwittige oc vstadige ere At ederss leffnid bliffuer tacknēmelig for gud fader for huilken han vil giffue eder sin naade i ihesu cristo sin eniste søn

Euangeliū secundum Johānem xvi capitulo.

In illo tpe d.i.d.s. Modicum et iam videbitis.

Esten sō læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostell oc ewangelista Sancte Hanss i sit xvi capittell Och lyder hwn saa paa danske

Vor herre Jhesus Cristus sagde till sine apostle Her stwnder nw en stacked tiid til at i icke skulle see mig Oc sidē skulle i atther se mig igen en liden stwnd Fordi at ieg gonger op till min fader Disciplene begynthe at for vndre oc sagde indbyrdiss til huer anden Hwad betyder det han siger til oss Her stunder en stacked tid til at i icke skulle see mig Oc siden skulle i se mig igen en liden stwnd Vii vide icke huad hā siger Jhesus viste at de vilde spørge hannem at huad det betyde Thii sagde han till dem J spørge her om mellem eder indwertiss Huad deth mercker Her stunder i stacked tid til at i skulle icke see mig Oc siden skulle i atther se mig i liden stund Sandelige sandelige siger ieg eder Ath i skulle græde swcke och bedrøffuiss Men verdenss mēniske och iøderne de skwlle gladiss och i skwlle

sørge Men ederss sorg oc drøuelse skall omwendiss till stor glæde En qwinde
IOHAN: 16 haffuer stor sorg oc pine naar hun føde skall Thii henniss tiid er kõmen som
hwn skall føde paa Naar hwn haffuer fød sit foster oc barn da glẽmer hwn
all den sorg oc ve hwn hagde for den store glede hwn fonger ath hwn haffuer
fød eth menniske till verden Saa skulle oc i nw haffue bedrøuelse till en tiid
Siden skall ieg atther kõme igen till eder Da skall ederss hierte glædiss Och
ingen skall tage ederss glæde fra eder

Udtidningen oc glosen her paa

Or herre sagde till syne apostle skær torssdag at afften Ath
de icke skulde se hãnem paa en føge stund Her offuer scriff-
crisostom9. uer Sanctus Crisostomus At han der met menthe den tid
som forløbe skulle fra hã døde paa det hellige kaarss oc ior-
dediss oc till han opstode igen aff døde sõ vor paa tredie da-
gen der effther diss emellem saage de hannem icke Vor herre
sagde framdeliss Siden skulle i atther see mig igen en stacked stund Der mz
menthe han den tiid som sig forløbe skulle fraa hanss ærefulde opstondelse och
til hanss verdige opfarelse til hiẽmelss paa huilken tid han lerde oc sagde dem
Actuũ i mãge dybe oc hiẽmelige ting som er i hiẽmelen som der stonder Actuũ i Tex-
textus tus Quia vado ad patrem Thii ieg skal opfare til min hiẽmelske fader Oc
da see i mig icke siden daglige eller tale meth mig idelighe som i nw gøre før
paa den yderste dõmedag at ieg skal igen kõme at døme leffuendiss och døde
hwer effter sine gerninger .thii sagde disciplene mellem dem selffue Huad skal
dette betyde hã siger J skulle icke see mig paa en stacked stund Oc sidẽ skul-
le i see mig igen paa en stacked stund De forstode icke huad han menthe der
met thii dem tøcthe at de ene ord waare twert emod de andre Och de kwnde
icke befinde den atskillelige tiid oc stwnd som han mente der met Jhesus saa
deriss hiertiss mening at de hãnem der at spørge vilde) fordi hã ved alle mẽ-
textus niskess tancker oc acth textus Et ideo dixit eis) thi sagde han till dem før de
spurde hãnem der at Paa det at de vide skulle at han viste deriss hierterss me-
ning Sandelige sandelige siger ieg ether J skulle sørge oc bedrøffuiss induer-
tiss i ederss hierter oc græde vdwertiss mz ederss øgen for min suare død oc pi-
ne som ieg lide skal Men iøderne oc deriss høffdinge oc prester som elske ver-
den de skulle glediss aff min død Det skede oc saa Der de hagde pint hãnem
til døde Da vaare de alle glade oc mente at de hagde da plat vd slwct hanss
verdige naffn at ingen skulle mer talet om hãnem Oc at han icke skwlle op-
textus det igen aff døde. textus Vos autem cõtrista J skulle bliffue sorgfulde oc be-
drøffuede Der skede der han pintiss til døde Men eder sorg skall omwendiss
til stor glæde Det skede der han opstod igen aff døde oc obenbarede sig for dem
textus inden lwcte døre oc talede till dem textus. Mulier En qwinde haffuer stor

ſorg naar hun føder for den ſuare ve oc pine ſom hwn haffuer der offuer Sō
gud ſelff ſagde til Eue der hun hagde brwdet danſſ bwd Dw ſkalt føde dine Gene.iii
børn i ſorg oc we ſō der ſtonder Geneſis iii Den plawe gonger en nw offuer
alle quinder for hēniſſ wlydigheds ſkyld Naar hēniſſ barn er fød da glēmer
hun den ſorg oc we hun hagde for den ſtore glæde hun fonger ath hun haffuer
fød eth menniſke till verden J fonge oc ſtor ſorg nw i min pine oc død Men
naar ieg opſtōder igen da fonge i ſtor glæde naar i mig ſee oc ieg taler mz eder
Da ſkal ederſſ hierte glædiſſ oc ingē ſkal tage ederſſ glæde fra eder Her offuer Nicolaus
ſiger Nicolaus de gorra At criſtus vor apoſtleneſſ rette glæde oc han opſtod de gorra.
nw igen aff døde oc ſkal leffue til ewig tiid oc glæde dem oc alle ſine venner i
hiēmerige ewindelige. Thii motte hā vel ſige at ingen ſkulle tage deriſſ glæde (fra dem

Vor herre ſagde til ſine apoſtle i ſkulle ſørge Offuer diſſe
ord ſcriffue doctores Ath inthz menniſke kan lenge leffue paa iorden
vden ſorg oc drøuelſe Som den hellige mand Job ſcriffuer i ſit xiiii Job xiiii
capittel Homo natus de muliere ꝛc. Mēniſken ſom fødiſſ aff qwinde leffuer
en ſtacked ſtwnd Oc haffuer ſtor ſorg oc modgong Her motte nogen ſpørge
for huad ſag vor herre det ſaa ſkicked haffuer Her ſuariſſ til ath det er giort
for fem honde ſagFørſt At wii ſkwlle vide at wii ere icke vden vdlendin-
ge oc pillegrime ſaa lenge ſom wi ere her i verden Oc at wi haffue ingen ſta-
delige vereſſe hær men wii ære i denne gredelige dall ſom inthz andet er en eth
middel ſted mellem hiēmelen i huilken den ewindelige glæde oc løſt er. oc hel-
uede i huilken den euige pine ſorg oc drøuelſe er Anden ſag er At huert mē-
niſke ſkal paa mindiſſ met ſorg oc denne verdenſſ modgong ath leffue effther
gudz vilge oc budord at han kand vndfly den euige ſorg oc fonge hiēmerigiſſ
glæde effter døden Tredie ſag er at wii ſkulle twingiſſ her med ſaadā mod-
gong oc ſorg for vaare ſynder Ath wii icke pineſſ oc plaweſſ ſkulle for dem i
ſkerſſ ild effter døden Fierde ſag er at wii der met vndfly ſkulle helwede ſō
alle piner oc plawer ære alder ſtørſte oc grwmeſte Femte ſag er ath wi der
mz diſſ mere foruerffue ſkulle aff dē ewindelige glæde i hiēmerigiſſ rige ſō al-
drig fonger ende Thii der ſtonder Actuū xiiii. ca. Per multas tribulaciones Actuum
oportet nos intrare in regnum celorum Wii ſkulle ind gonge i hiēmerigiſſ rige xiiii ca.
formedelſt verdenſſ ſtore och mangfoldelige ſorg och drøuelſe Her om ſcriffuer
Sanctus Auguſtinus ſaa ſigendiſſ Multi res aduerſas timēt proſpera nō Auguſtinꝰ
timent Mange frycte for verdenſſ modgong oc genwordighed. men de frycte
inthz for ſtor løckſalighed en dog ath hwn er meget mere farlig faar ſielen en
genwordighed Som der ſtonder Prouerbiorum i cap. Proſperitas ſtultorum ꝓuerbio.i
perdet illos. Uanwittige menniſkiſſ lyckſalighed fordømer dem. men Kong
Dauid hagde ſtor genwordighed och drøuelſe aff Kong Sawll da leffuede
han retferdige och gwdfryctelige. men ſiden han fick konge riget effter hānem
oc verdenſſ lyckſalighed och velde da ſyndede han och giorde hord met berſa-
bee Saa falde en nw mange mēniſke i ſtore ſynder faar de ere løckſalige her
i verden oc haffue ſtor rigdom.

Tredie søndag effter paaske

Met dēne qwinde som vor herre sagde sine apostele dēne effter-
lignelse om som haffuer stor sorg oc ve i sin fødzell vnderstō-
diss huert mēniskiss siell for fem honde sag skyld Høːst for
lydighedz skyld Thii huer quinde bør at vere sin brudgōme
hørig och lydig i all den ting som hwn maa gøre for vden
Paulus spnd Som sancte Pouild siger ad Colo.iii c.Mulieres sub-
ad colo.iii. dite estote viris vestris. O i qwinder verer eder hossbonder hørige och lydige
Petrus Sancte Peder scriffuer och her om saa sigendiss Mulieres subdite sint viris
suis Quinder skulle vere deriss mend vndergiffne Saa skal oc en cristen mē-
niskiss siell som er gudz brwd vere sin brudgom gud i hiēmerige hørig oc vn-
David der giffuen i alle maade som David siger i psalteren Verūtamen subiecta esto
Petrus aīa mea O min siel du skalt vere gud vnder giffuen Thi stē Peder siger som
actuū v der stonder Actuū v Magis oportet obedire deo q̄ȝ hominibus Huer bør mere
at vere gud i hiēmerige hørig oc lydig en mēnisken Den siell er gud hørig sō
holder hanss hellige budord

ANden maade for troskaff skyld Thii hwer qwinde bør ath vere sin
brwdgōme tro oc hwld oc icke forkōme hanss gotz vnyttelige eller w
fornymstelige forthære det mz løss actige eller onde personer Hun skal
oc vere sin brudgom tro paa sit eget legemess vegne At hun skall icke bewaare
sig mz nogen anden mand paa iordē saa lenge hēniss leffuer Saa skal oc mē-
niskenss siel sō er gudz brud vere hānem huld oc tro oc gandske vel oc grand-
gibelige forwaare det gotz sō han hende antuordet haffuer baade paa naturenss
oc verdenss vegne Paa naturenss vegne skall hwn forwaare sine fem sind. syn
skaffned oc deglighz.sin mact oc styrcke oc andre gaffuer som hā hende giffuit
haffuer Ath hun ey bruger dem til nogen synd eller løss actighed Sāmelediss
paa verdenss vegne skal hun beuare det timelige gotz sō han hēde befalet haff-
uer at hun icke forthærer det vnyttelige til wkyskhed offuer flødighed eller til
David nogen andē dødelig synd Men hun skal gøre sō Kong david siger i psalteren
Cātabo dn̄o qui bona tribuit michi Jeg skal sjunge oc loffue gud i hiēmerige
sō gaff mig alt det gode ieg haffuer i verdē Hun skal oc vere tro at bewaare sig
selff til døden Da vil vor herre giffue hende den euige liffuiss krone i hiēme-
Paulus rige Som sancte Pouild siger Esto fidelis vsq3 ad mortē et dabo tibi coronā
vite Ver tro til døden da skal ieg giffue dig den ewindelige krone

TRedie maade for hēniss deglige oc rene kledebō skyld Huer quinde skal
holde sig erlige oc deglige baade mz sin kledebon oc et renligt leffned at
hēniss brudgō ey fōger aarsage til for hēniss forsømelse skyld at elske nogē an-
den quinde vbequēmelige Hun skal dog icke klede eller pryde sig for nogē høff-
erdighedz skyld men al eniste at hun der mz kan vere sin brudgō behagelig oc
holde hānē i en god leffnid det maa hun gøre for vdē synd.sō den erlige quide
Judit hun giorde Hun førde sig i kaastelige oc deglige kleder men hun giorde
Paulus det icke til hømmerdighed.mē til dygdelighed oc erlighed Her om taler stē pouild
ad thi.ii oc siger Volo mulieres esse i habitu ornato cū verecūdia Jeg vil vel at quider

mwe haffue deglig kledebon dog till lempelig mz blyactelighed och ydmyg=
hed Icke met krwſede haar ſtore ſpan eller dyrebare kleder Men met maade=
lighed i all ting ſom det ſømer erlige qwindfolk at haffue dem Saa ſkall oc
mēniſkenſſ ſiel ſom er gudz brwd prydе oc holde ſig deglige oc erlige mz dyg=
delige gerninger at hun der met behage kand ſin brwdgom ſom er criſtus ihe=
ſus gudz ſøn Hwn ſkall føre ſig i kaaſtelige oc deglige kleder Det er i kyſk=
hed ydmyghed eddrwhed milhed och dygdelighed Thii ingen qwinde er ſyn
hoſſbonde behagelig naar hun før ſig i w rene ſkidne och ſlēme kleder eller om
hwn er wrenlig i andre honde maade Saa er icke helder ſielen ſyn brudgom
criſto behagelig naar hwn er beſmittet met nogen dødelig ſynd thi hwn er da
verſtyggelig for hannem oc lwcther ilde i hanſſ aſyn

Fjerde maade for den ſtore kerlighed hwn haffuer till ſyn brwdgom
Thii hwer brwd bør at elſke ſin brwdgom for alle andre mend ſom
i verden er thi at han offuer giffuer baade fader oc moder for hendiſſ Gene.ii c.
ſkyld Som der ſtonder Geneſis ii Relinquet homo patrē et matrē En mand
ſkall offuer giffue baade fader oc moder oc bliffue hoſſ ſin huſtrw Saa ſkal
oc mēniſkenſſ ſiel ſom er gudz brwd elſke hānem offuer alle creatur oc al den
ting paa iorden er Ligerwiſſ ſom Sancta Maria magdalena elſte hannem Luce.vii.
Om hwilken Sanctus Lucas ſcriffuer i ſit vii ca. Mulier erat in ciuitate
peccatrix Der wor en ſyndig qwinde i ſtaden Hwn elſte vor herre meget thi
forlod han hende alle ſine ſynder At hwn elſte hannem meget der om ſcriffuer Johannis
Sancte Hanſſ i ſit xx capit. At den tiid hun kom til hanſſ graff da ſtod hun xx ca.
der lenge oc græd Om ſiger kom vor herre til hēde oc ſagde Quinde hwi gra=
der du hwem leder du effter Hun mēte det hagde været en vrte gaardz meſte=
re oc kende hānem icke thii ſagde hwn Herre togſt du hānem bort da ſig mig
hwor dw lagde hannem at ieg kān bere hānem bort igen Det ſagde hwn aff
ret kerlighed thii det er icke vel troligt at hun ene kūde bere hānem Saa ſkal
vor ſiell elſke hānem met reth brendene kerlighed thii han frelſte hende for den
brendene kerlighed han hagde till henne.

Femte maade for hwn er idelig i ſin gerning Thii at en god erlig
qwinde ſkal aldrig vere aarkeløſſ Der om ſcreff Salomon Prouer. Salomon
vltimo. Panē ſuū nō cōmedit ocioſa En fornymſtig quinde eder icke puer.vlti.
ſit brød aarkeløſſ Det er hun øffuer ſig altiid i nogre gode gerniger Men en
vāwittig oc løſſ actig quinde hun er gerne aarkeløſſ oc vil altid vaſke ſqual=
dre oc fortale andre Om en god quinde ſcriffuer Salomon Eccle.xxv. ſaa ſi= Salomon
gendiſſ Btūs q̄ habitat cū muliere ſēſata Hellig er den ſō haffuer en god for= Eccle.xxv
nymſtig qwinde Saa ſkall icke eth criſtet menniſkiſſ ſiell ſom er gwdz brwd
helder vere nogē tid aarkeløſſ At dieffuelē ey keſwiger hēde ſō ſtūs Jeronim⁹ Jeronim⁹.
ſiger Semp aliq̄d boni operis facito Du ſkalt altid gøre nogē god gerning at
dieffuelen icke finder dig aarkeløſſ Salomō ſcriffuer oc Eccle.ii Multa ma= Salomon
la fecit ocioſitas Aarkeløſſhed giorde mange onde honde ting Der ſtonder oc Eccle.ii ca
Eze.xvi ca. Hec fuit iniquitas ſodome Dee ſuare grwme oc whørige ſynder

som de bedreffue i sodeme stad for huilke han sanck i helwediss aff grwnd de begyntiss aff aarkeløssHed oc offuerflødighed Thi skal gudz brud mẽniskenss siel ingen tiid vere aarkeløss men altiid øffue sig i dyglige oc erlige gerninger at hun formedelst dem maa bliffue sin brudgom tacknẽmelig oc nyde dẽ euige glæde i hiẽmerigiss rige met hãnem Den vnde oss alle gwd fader søn &c.

Eth Jertegen om en frue som laa met sin søn

Vincencius scriffuer i en bog kalliss Speculũ historiale At i Rom wor en fribaaren mand oc en fribaaren qwinde som i lang tid leffuede erlige till sãmen i ectheskaff for vden foster Thii offrede de deriss offer fastede oc baade deriss gwdelige bøner til gud at han dem vnde ville eth foster till hobe Vor herre hørde deriss idelige bøn och hun fødde et swend barn Siden leffuede de kyskelige oc erlige til hobe Nogen stwnd der effter for Han til helligHe steder pillegrimss reysse och døde paa vegn Hwn fødde dette barn gandske kreselige oc kellige op oc lagde det i sengen mz sig selff til det bleff vel stort De finge wskelleg kerlighid till huer anden saa at han giorde hende met eth barn Hun tiente vor herre alligeuel meget gudelige oc angrede sin synd aff alt sit hierte sõ hun bedreffuit hagde oc fastede bad oc giorde mãge miskunde-lige gerniger mod fattige folk Hun skiulde oc beuoctede sig det beste hun kũde at ingen fornẽme skulde at hun vor siuglig Der hẽdiss tiid kom ath hun føde skulde Da fødde hun sãme foster hẽmelige mz alder suariste pine oc sorg Si-den fryctede hun ath det skulle bliffue obenbarligt ath hun der faare beskemiss skulde aff huer mand Thi myrde hun sãme foster oc kaste det neder i eth he-melighed Der dieffuelen saa ath hwn dette grwme oc vmilde mord bedreffuit hagde mod sit arme wskyldige norn oc forkast baade liffuit oc sielen der paa Da vilde han beskeme hende Thi skaffte han sig til en scriffuere sõ plegde at merke scriffue oc handtere sager oc dõme oc gik ind i Rom oc sagde at hã vor en notari⁹ oc scriffuer e meget forfaren i atskillige konster visdõme oc sager oc at han sige oc vise kũde huor guld oc pẽninge begraffne vaare i iorden oc vise oc obenbare dem som noget staalet hagde fra andre oc andre mange hẽmelige konster huilked han oc bewissde met gerninger saa huer mañ saa ath han der mz sagde sandingen (Thii dieffuelen ved de ting oc synder som giorde oc be-dreffne ere sõ icke ere scrifftede herrer oc førster hwlle meget aff hãnem for hãss store konst oc visdõ skyld En gong kom han for keyseren sõ alt det Romerske raad oc herrer til hobe vaare Oc sagde Det er stort vnder at romer stad icke er lenge sidẽ swnckẽ vnder iordẽ for en greselig oc grwm synd sõ en frwe bedreff-uit haffuer her i stadẽ Alle for vndrede oc grwede for disse hãss ord. saa sagde hã dem at hun hagde affled et foster mz sin egen søn oc myrd det. sidẽ neffnede han obenbarlige henniss naffn for huer mand Der vor mange herrer sõ hende

kende de sagde till hãnem strax dw liwger obenbarlige paa hende Thii det er saa erligh en qwinde och frwe som hwn kan nogen sted vere Hwn er eth spegell och exempell till eth erligt och dygdeligt leffnid for alle qwindfolk i romer stad Dieffuelen swarede Jeg viste vell ath i icke skulde tro mig Lader kalde hende hiid for raadet och hører hende offuer Bliffuer hwn offuer wonden da brender mig Hwn bleff strax kalled oc kom. keyseren oc de andre herrer annãmede hende erlige thii hwn vor aff ypperligt slecte oc hwn hagde alle dage erlige leffuit tilforn Siden sagde han til hende Her er kõmen en ny Prophete oc mectig viss mand Han haffuer sagt en vhørlig gerning om eder huilken wii ingeledisss tro kwnde Gører ederss aarsage for hende Eller verer hende bekende Hwn suarede Salomon den vise konge siger at all ting bør at skee mz vise oc gode raad Thii begærer ieg tiid och frist ath ieg mig oplede oc wduelge kand en talss mand som min sag forhandle kand thii ieg er en qwinde Keyseren gaff hende dag Thii gick hwn til Pauen som hed linus oc scrifftede sine synder met stor anger oc rwelse oc bad han vilde sette hende den alder swariste plict oc bod som hannem selff tøcthe at lige vaare for dem Pawen hwgswalede hende i henniss store sorg oc graad Oc sagde hende at Sancte Peder forswor vor herre oc ath Sancta Maria magdalena vor en obenbare synderinde sãmeledisss om røffueren paa korsset At vor herre gaff dem alle naade oc affløssning aff deriss synder Ath hwn fordi engeledisss skwlde falde i misshoff Men hwn skulde kalde paa ~~iomfru marie~~ som ingen forsmaar At han vilde finde gode raad at hielpe oc frelse hende aff henniss nød Saa sette han hende en Pater noster oc en Aue maria till plict oc bod for alle sine synder Der dagen kom ath de møde skwlde da kom hwn for keyseren oc hanss raad Dieffuelen i scriffuerenss lignelse vor kalden at han paa hende kere skulde Der han hende saa da sagde han der er icke denne som myrde sit barn ieg kender hende inthz Keyseren swarede sandelighe er det den som dw kerde paa Scriffueren sagde Jeg ved inthz ont met hende Hworledisss skulde ieg dierffuiss till at tale noget ont om hende Thii ieg seer at Jomfrw maria gudz moder stonder hoss hende oc beskermer hende Dem gruede alle ved disse ord oc giorde korss for dem saa forswand dieffuelen strax Keyseren oc de andre herrer ærede samme frwe Ot tackede oc loffuede gud i hiẽmerige ~~oc hanss benedide moder mariam~~ som hielper oc beskermer alle som hobiss oc kalde paa hende i deriss nød Thi ville wii alle fly till hende ath hwn vill forwerffue oss naade och affløssning aff waare synder och hiemmerigiss rige effter døden det vnde oss alle henniss verdige søn Jhesus cristus som er benedidet for vden endhe Amen

Linno. Pave, i Rom.

Fierde søndag effter paaske

Epl̃a Jaco. i c. Charissimi Omne datũ optimũ

Denne Epistell som læsiss i dag i den hellighe kircke den scriffuer den verdighe Apostell Sanctus Jacobus i sit første capittell Oc lyder hwn saa paa danske

Alder keriste venner Den verdige helliandz fulkōmelige gaffue oc naade som gør mēnisken beqwem til dē euige salighed hun giffuiss ned aff hiēmelē aff gud fader som oplywser alle de mēniske paa iorden er Han er w omwendelig altiid lige sterck viss klog oc alder megtist Hā haffuer oplyusſd oc fød oss velwillige mz sandhedz ord som er den hellige leest At wii skulle vere en begyndelse till ath fonge mact offuer alle hanss creatur som han haffuer skafft paa iorden Och opfulde den sted formedelst hanss hellighe naade. som vaare første faareldre for kaste for oss met deriss synder Alder keriste brødre vide skulle i At huert mēniske skall vere snar till at høre det som gaat er Oc seen til at tale och meget snacke thi det skeer icke gerne vden synd Hwer skall oc vere seen til vrede thii at en mand som vred er han dømer icke retwislige fordi at hun forblinder hannem Thii skulle i aff legge al vkyskelig leffnid oc alle andre dødelige synder Oc anāme spagferdelige oc mildelige gudz ord (det er den hellige tro) som frelse kand alle ederss siele

Euangelium secundū Johānem xvi capitulo.

In illo tpe dixit ihesus disci. suis Vado ad eū

Esten sō læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige Apostell oc ewangelista Sancte Hanss i sit xvi capittel Och lyder hwn saa paa danske

Vor herre sagde en tiid till sine apostel Jeg skal snart opfare till den som mig vd sende Och ingen aff eder skal spørge mig at hwort ieg far J bliffue sorgfulde oc bedrøuede for ieg siger eder dette Mē ieg siger eder for sandigen at det er eder alle nytteligt at ieg opfar Er der saa at ieg icke far fra eder da kōmer icke dē helliand til eder Men far ieg fra eder da skall ieg sende eder hannem Naar han kōmer da skal han straffe verden for synden retuisshed oc dom For synden thii at de icke ville tro paa mig For retwisshed thi at de icke ville gøre retuisshed eller effter følge hende Thii ieg opfar till min fader och i skulle icke nw se mig (Som han ville sige mz daglige omgengelse som i giorde føire) han skal straffe dem For dom thii ath de icke rædiss for den yderste strenge dom Oc denne verdenss høffding som er dieffuelen er nw dømder Jeg haffuer en nw māge honde ting som ieg

skulde sige eder Men i kwnde icke forstonde dem paa denne tiidh Naar den helligand sandhedzenss aand kōmer til eder Da skal han kende eder al sandhed Han skall icke tale aff sig selff till eder Men deth han hører aff mig och min fader det skall han sige eder oc de ting som komme skwlle dem skal han vnderwise eder Han skall forklare mith naffn och røcte thii han skall anāme visdom aff mig och bebude eder den ewighe salighed.

Udtydningen oc glosen her paa

Hverth menniske maa mercke trende merckelige artickle i dēne hellige lest J den Første sagde vor herre sine apostle at han skulle opfare til hēmelss J den Anden for huad sag oc huad frwct och gaffn de fonge skulde at han opfore J den Tredie huad gerninger den helliand gøre skulde naar han kōme till iorden Textus. Vado ad eum. Vor herre sagde Jeg skall snarlige opfare til min fader som mig vdsende Her offuer siger Nicolaus de lira At han det sagde Thi han hagde da fuldkōmet det som han vor vdsend til Det vor han hagde predicked oc lerd mēniskene salighedzenss veye oc frelst dem igen fra dieffuelenss vold oc mact Textus Et nemo ex vobis. Jngen aff eder skall spørge mig ath hwor ieg vil fare Som han vilde sige ieg skall fare saa obenbarlige op til gud faderss ewindelige ere ath Jngen aff eder skall haffue behoff at spørge mig at huort ieg fare vill Fordi ieg siger eder dette da bliffue i sorgfwlde oc bedrøffuede ath ieg skall fare fra eder Nicolaus de lyra siger at apostlene sørgede der han sagde sig ath ville fare fra dem thii de viste at saa lenge han vaare hoss dem da trøste han oc hwgsualede dem i all deriss sorg oc modgong Textus Sed ego veritatem Jeg siger eder sandingen ath det er nytteligt at ieg opfarer Thii far ieg icke op da kōmer icke den helliand neder til eder Nicolaus de lira siger At den verdige helliand skulde icke giffuiss apostlene fuldkōmelige for effter vor herriss opfarelse Sanctus Crisostomus siger At apostlene elste oc begerede formeget vor herriss legemelige neruerelse thii vaare de icke en da beqwēmelige till at anāme den verdige helliand Sanctus Thomas siger Ath naar en haffuer en hugsualelse da begerer han icke en anden Apostlene hagde saa stor hugsualelse aff vor herriss legemelighe neruerelse at de icke baade om den helliandz tilkōmelse oc Han kōmer icke til nogen vden han worder kalden oc beden Som Salomon scriffuer Sapiēcie vii ca. Optaui et datus est michi sensus Jeg begerede visdom och fornymstighed aff gud oc han gaff mig den Jeg kallede paa den helliand oc hā kom i mig Textus Et cū venerit arguet mundū Naar den helliand kōmer da skal han straffe verden For de synder mēnisken gør oc haffue giort Sanctus thomas siger At straffelse leggiss den helliand till thii henne bør ath ske met

[Margin notes: textus / Nicolaus de lyra / textus / textus / Nicolaus de lyra / crisostom9. / thomas / Sapiēcie vii ca. / textus / Thomas.]

kerlighed Han skall straffe hende for syndem Der mz mente han iøderne som
icke ville tro paa hãnem at han vor gwdz søn oc den rette messias som frelsse
skulde all verden Han skal straffe hende aff cristi retwished som de icke vilde
textus — anãme aff hannem och ey helder effter følge i nogen maade Textus Quia
Nicolaus de lyra — vado ad patrem Jeg skal opfare til min fader Her offuer siger Nicolaus de
lira J det at gudz søn opfor till hiẽmelss der met merkiss hanss retwisked. thi
David — ath ingen kõmer ind i hiẽmerige vden han er retwiss Som David scriffuer i
psalteren Hec porta dñi iusti intrabunt in eam Dette er gudz port retferdighe
textus — mẽniske skulle indgonge at hãnem Textus Et iã non videbitis me J skul-
le icke see mig nw Som han ville sige naar ieg er opfaren da skulle i icke see
textus — mig legemelige sõ ieg pleydiss at omgongiss met eder tilforn daglige Textus
De iudicio De reddiss icke for den strenge dõme dag men dem bwrde allige-
wel at rediss for hãnem thi han skal visselige kõme Thi verdenss høffding sõ
er dieffuelen han er ewindelige fordømed aff gudz retferdige vissdom thii han
bleff w omwendelig i sin ondskab oc høfferdighed Saa skulle oc alle forher-
dede oc fortwilede mẽniske bliffue som effter hannem følge oc icke ville offuer
giffue synden Vor herre vill icke mere spare dem naar de synde paa iorde. en
textus — han giorde englene som syndede i hiẽmerige Textus Adhuc habeo Jeg haff-
uer en nw meget som ieg skwlde sige eder i men kwnde deth icke nw begribe
Der met menthe han dybe oc suare artickle som rørde paa den hellige cristeli-
ghe tro huilke de icke begribe kunde før de anãmed hagde den helliand Men
naar hand kõmer da skal han kende eder den rette sandingen huorlediss i eder
selffue oc den hellige kircke regere skulle oc kende oc lære alle mẽniske den rette
textus — cristelige tro met huilken de skulle bliffue salige Textus Non loquetur Han
skal icke tale aff sig selff Men han skall sige eder det som han hører aff mig
Nicolaus de lyra — och min fader Och mange tilkõmelige ting Nicolaus de lira siger Ath han
obenbarede apostlene mange ting som ske skulde Han sagde Sancte hanss all
den genwordighed oc modgong den hellige kircke skal offuer gonge till dõme
dag Han sagde Sancte peder den pine oc martiriũ han lide skulde Han sag-
de Sancte Pouild at mãge skulle falde fra troen mod verdenss endeligt Sõ
textus — der stonder i ad thimo. iiii. Textus Jlle me clarificabit Han skall oplyuse
oc forklare mit naffn Sanctus thomas siger her offuer Thi at han i Jhesu
cristi naffn skall gøre mange vnderlige ting Han anãmer visdom aff mig oc
aff min fader Hellig trefoldighedz gerninger de ere w atskillelige fra huer an-
textus — den Textus Et annunciabit vobis Han skal vnderuise eder ederss fieliss sa-
lighed oc alle andre som i skulle lære oc predicke faare.

Ristus Jhesus siger i denne hellige læst Ath den verdige hel-
liand skall kõme til verden oc straffe mẽnisken for synden. oc
for de icke trode paa hãnem Her skal hwer mercke at der er
en nw mange honde menniske til. som sige dem met mwnden
ath tro paa gwd oc den hellige scrifft som han oc siden hanss
apostle oc andre hellige mend predickede oc lerde effter hãnem

Men de leffue oc haffue dem der twert emod thii bør dem rettelige at straffiss
der faare Her om taler Sancte Pouild ad thi.i. Cõfiteantur ore se nosse deũ &c. Paulus
De vederkendiss gud mz mwnden Men de forsuerge hãnem mz gerningerne ad thi.i.

DE Første ere de som haffue for megen omhw och sorg for verdenss
gotz oc altiid frycte oc fare at de icke skwlle fonge saa meget som de
kwnde æde oc slide Saadãne tro icke paa gudz ord oc lerdom Thii
han sagde de ord som Sanctus Mattheus scriffuer i sit vi ca. Nolite sollici- Matthei
ti esse dicentes quid manducabim⁹ &c. J skulle icke vere omhyggelige och sige vi ca.
huad skulle wii ede Huad skulle wii dricke Eller huor i skwlle wii klede oss
Sõme offuer tencke baade nath oc dag oc tage dem swar omhw och vmage
till ath de kwnde sãmen drage verdenss gotz oc rigdom Oc der met ligness de
ved hedninge som vor herre siger selff Hec enĩ omnia gentes requirũt Hednin-
ge acthe mest at de kwnde saffne rigdom Men cristne mẽniske de skulle først
om dagen atspørge hiẽmerigiss rige høre messe oc bede gud om det som dem er
nytteligst til liff oc siel Der er dog mãge som sielden høre messe vden om søn-
dagen eller andre store høgtidelige dage De brwge all tiden oc dagen til lege-
menss tieniste och gaffn som snarlige dø oc fortæriss skall aff padder och orme
Oc ville icke tiene vor herre en time om dagen deriss siell till gaffn som leffue
skulde ewindelige for huilken vor herre vdgaff sit dyrebare blod paa korssenss
galie Wille de besinde den store godhed dygd oc mact som messen haffuer met
sig da forsømede de ingelediss om dagen at høre hẽde om det vaare dem ellerss
mweligt at de det gøre kunde Thii all ting gonger mẽnisken vell oc løck sa-
lige i alt det han gøre oc lade skal naar hã haffuer hørt messe Som der ston-
der ydermere om i den lille danske bog i hwilken der læriss hworlediss hwer
skall høre messe oc huad han der met fortiener aff gud till liff oc siel. thi lader
ieg det nw framfare her paa dẽne tiid Det er en erlig oc god sedwane at huer
hører en heell messe om dagen ehwor han er om det kand ske Och befaler sig
gud i vold oc alle hanss gerninger som han den dag gøre skall Bedendiss hã-
nem om det sõ hãnem er nytteligst baade til liff oc siel Da gør hã det gerne thi
han er mild oc barmhertig Han skicker alle deriss føde som haffue deriss hoff
till hãnem Som der stonder iii Regũ xvii ca. Jlle enim te pascet si sibi con- iii Regũ
fidis Vor herre skal vel føde dig om dw tror paa hãnem Han fødde heliã oc xvii ca.
lod en raffn føre hãnem brød Kong Dauid siger oc i psalteren Jacta cogita- Dauid
tum tuũ in dñõ et ipse te enutriet Seet alt det sind oc hw till gwd han skall Rabanus.
vell føde dig Rabanus siger Serui est sollicitum esse quõ domino seruiat &c.
Suenden bør at vere omhyggelig huorlediss han sin hosbonde vell tiene skall
Oc hosbonden bør at besørge hannem sin føde oc løn der faare

DE andre ere de sõ viderlige haffue wret fonget gotz Om hwilke vor
herre taler selff i den hellige læst saa sigendiss Facilius est camelum
per foramẽ acus transire q̃ diuitem regnũ celorũ intrare Det er mer
mweligt at drage en kabell tw i gennem eth naall øghe en at en rig man kan
kõme till hiẽmerige som haffuer wretferdigt godz oc icke vill igen giffuit Her

Augustin⁹ om taler Sanctus Augustinus oc siger Peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur. Synden forladiss icke vden det igen giffuiss som man haffuer fonget mz wretthe Trode disse mēniske fuldkōmelige paa gud Da viste de vel selffue at de icke bliffue loff tagne aff de gode gerninger som skeer offuer all cristendōmen i den hellige kircke oc at de møste skulle hiēmerigiss rige Oc fonge den ewindelige pine om de dø met saadāt wretferdigt gotz Hwo er saa galen at han ville en føge stwnd vere rig her i verden oc siden fattig ewindelige Uden den som dieffuelen saa forblindet haffuer at hā icke befinde kā den ewige hiēmerigiss rigdō oc glæde Den som viderlige haffuer wretferdigt gotz han kand engen aff løssning fonge huerken met skrifftemaal faste bøner messer eller met anden gudz tieniste vden han igen giffuer det Saadanne tro paa vor herre met mwndē oc icke met gerningerne Thi de mene at de skulle bliffue salige oc de ville icke igen giffue det gotz de haffue met wretthe

Tredie ere offuerflødige mēniske som altiid leffue i drwckenskaff och haffue mange retther oc æde mer en naturen beqwēmeligt er Saadāne sige dem at tro paa wor herre oc den hellige scrifft Men de bewise mz deriss gerninger at de det icke gøre Om dem siger vor herre de ord sō

Luce. vi ca Sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. Ue vobis qui saturati estis Vee worde eder som altid ere fulde oc mette Vor herre siger oc gennem Profetenss mwnd Ue vobis qui potentes estis ad bibendū vinū ad ebrietatem. Uee worde eder som kaaftelige gide drucked vin miød eller andē drick til druckenskaff Trode saadanne offuerflødige menniske at de vaare forbandede aff gwd naar de øffue dem i saadā druckenskaff oc frodseri de forlode vel den slēme swine leffnid Oc leffuede eddrwelige som gode cristne mēniske bwrde at gøre Salomō

Solomon Sapiencie vi ca scriffuer Sapiencie vi ca. Per que homo peccat per hec et punietur Mēnisken skal plawess oc piness paa de lēmer met hwilke han synder Thii skulle saadanne som altid ville vere fulle oc drwckne piness i heluede mz alder suariste hwnger oc tørst som Dauid siger i psalteren Famen pacientur vt canes De

Esaie lxv. skulle suelte som hunde Her om scriffuer Esaias i sit lxv capittel aff vor herriss mwnd sigendiss Serui mei cōmedent et vos esurietis. Min tienere som leffue i eddrwhed de skulle ede i hiēmerigiss glede men i offuerflødighe skulle hungre oc tørste ewindelige Deriss hunger skal vere saa stor ath de skulle æde kødet aff deriss egne arme Ath deriss tørst skall vere alder suarist det bewiser

Luce xvi. Sanctus Lucas i sit xvi capittel mz den rige mand som bleff iordet i heluede Oc siden roffte till Abraham bedendiss hānem at han vilde tilstede at lazarus motte døppe sin finger i vand oc drøppe en taar paa hanss tunge Han bad i twstnde aar om en drobe vand oc han kunde icke fonge hannem Naar diefflene deriss tørst oc hunger leske skulle da giffue de dem gloende ild suogel oc tiere aff huilke de mere plawess och piness en de giorde førre Her om stonder eth iertegen den første søndag effter paaske her nest tilforn

Fjerde ere høfferdige mēniske som her begere stor heder oc ære de tro paa vor herre meth mwnden men de gøre der twert emod Thii vor herre

siger selff i den hellige scrifft Som sanctus Lucas scriffuer i sit xviii capittell Qui se exaltat humiliabitur Hwo sig hø̈fferder her paa iorden han skal neder tryckiss i heluediss pine Ozeas Propheta scriffuer her om i sit iiii capittel sigendiss aff vor herriss mwnd Gloriam illorũ in ignominiã cõmutabo. Jeg skal omwende deriss ære oc glæde till skendzell oc skam Sanctus Augustin⁹ taler om dem sigendiss Quem superbũ videris esse filiũ diaboli non dubites. Naar du seer nogen hø̈fferdig da twill icke der paa ath han ey er dieffuelenss barn Sanctus Crisostomus taler om dem saa sigẽdiss Quicũqz desideraue- rit primatũ in terra cõfusionem inueniat in celo Hwo som begerer at vere offuer andre paa iorden han skal fonge beskemelse i hiẽmerige han skal icke heller bliffue regnid i blant gudz tienere Her om taler sanctus Paulus ad gala. i Si adhuc mundo placerem seruus cristi nõ essem Vaare verden mig en nw behagelig Da waare ieg icke cristi tienere Sanctus Jacobus siger Amicicia huius mũdi Denne verdenss venskaff det er gudz w venskaff. sanctus Crisostomus siger O q̃ miserrimus est mundus et miseri qui eum sequũtur. O huor alder wselst er denne verden O hwor vsle ere de som hende effther følge Sanctus Mattheus scriffuer oc i sit vi capittel sigendiss Nemo potest duobus dominis seruire Jngen kan tiene to herre till tacke Som han vilde sige Jngen kand tiene werden och wor herre till tacke.

Luce xviii
Ozee iiii
Augustin⁹
crisostom⁹.
Paulus ad gala.i.
Jacobus
crisostom⁹.
Matthei vi ca.

DE Hemte ere de sõ icke ville spæge deriss mwnd oc løss actige twnger Om dem taler wor herre i den hellige scrifft Som sanctus Mattheus scriffuer i sit xii capittell De omni verbo ocioso hoĩes reddent racionem in iudicio Alle menniske skulle gøre regenskaff paa den yderste dõme dag for hwert forfengeligt ordh som de haffue talet her i verden Trode de fuldkommelige paa gwd och hanss ord da talede de icke saa mange løss actige oc forfengelige ord som de gøre De forwarede dem oc vel at de icke fortalede eller baguaskede deriss ieffn cristen Huorlediss tro de paa vor herre Oc huor strengt regenskaff skulle de gøre paa den yderste dõme dag Som spære deriss ieffn cristen Heder oc ære fra bespotte hannem Bande hannem Beswige hannem Skade hannem paa hanss gotz eller penninge met søgn falsk eller swig Dem bør igen at giffue hãnem heder oc ere gotz eller penninge som de saa fra hannem taget haffue om de ville haffue naade oc miskund aff gud i hiẽmerige Ukyske menniske som tale slẽme whøffuiske och vkyske ord aff hwilke de selffue eller andre kwnde dragiss til synden De skulle suarlige der faare pinesf vden de gøre ret plict oc bod der faare før de dø aff verden.

Matthei xii ca.

Nette ere de som haffue stor forfengelig glæde her i verden mz dantzen springen quedskaff oc anden løssactighed En dog at saadanne sige dem at tro paa gud oc den hellige scrifft dog leffue de der twert emod Cristus siger som Sanctus Lucas scriffuer i sit vi capittell Ue vobis qui nũc ridetis quia lugebitis Ve worde eder som nw lee i etherss forfengelighed Thi ati der faare skulle græde i heluediss pine Sanctus Gregorius taler oc her om saa sigendiss Nemo potest hic gaudere in hoc seculo et illic regnare cũ

Luce.vi ca
gregorius.

deo Jngen kand glædiss her i verden oc regnere mz gud i hiẽmerige Sanctus
Jeronim⁹. Jeronimus siger her paa Ridere et gaudere cũ hoc seculo . nõ est hominis sen-
sati sz dementis At see oc glædiss met denne verden der er icke vise mẽniskess
men galne mẽniskiss atfore Thii at et rent retsuist oc got mẽniskiss hierte det
gregorius. er icke gladt met denne verden men mere met gud i hiẽmerige Sanctus gre-
gorius scriffuer her om oc siger Presencia gaudia sequũtur perpetua lamenta.
Effter denne neruerendiss verdenss glede følger den euige fordømelse.

DE Siwende ere de som ere deriss faareldre fader oc moder vhørige
vlydige eller fortredelige De sige ath de tro paa gud och den hellige
scrifft. men deriss leffnid er der twert emod Thi at gud biuder stren-
gelige ath alle skulle hedre deriss faareldre Oc de forsmaa bande och for acthe
Exodi xxi dem Her om scriffuiss Exodi xxi ca. Qui maledixerit patri vel matri morte
moriatur Hwo som bander sin fader eller moder han skal dø Det er han skal
fordømess til euig tiid) O huilken stor galenskaff oc vanwittighed er det aff
mẽniskene at de forkaste den ewindelege glæde oc ere sõ de skulle haffue i hiẽ-
merigiss righe for vden endhe for de icke ville hedre och ære deriss faareldre en
gandske stacked tiid her i verdẽ Saadãne mẽniske skulde offuer tencke hwor
hørig oc lydig cristus Jhesus gudz søn vor sin benedide moder iomfru marie
oc sin foster fader iosep huilke han aldrig fortørnede met eth ord i xxxiii aar
han vor hoss dem Her effter skulde alle tage gaat exempell oc efftersigning.

OTtende ere de sõ inthz lide ville her i verden huercken modgong pla-
we eller straffelse for deriss synder eller brøde De sige ath de tro paa
gwd oc den hellige scrifft. men de leffue der twert emod Vor herre si-
Luce.xiii ger selff i den hellige læst Arta est via que ducit ad vitam . Den vey er trang
oc streng som løber til det ewige liff oc salighed Sanctus lucas scriffuer i sit
Actuum xiii ca. Contendite intrare per augustã portã Trengiss oc trettiss om ath ind-
gonge at den trange port Der stonder oc Actuũ xiiii. Per multas tribulacio-
xiiii ca. nes oportet nos intrare in regnum celorum Wii skulle indgonge i hiẽmerigiss
Jeronim⁹. rige formedelst verdenss modgong sorg oc drøffuelse Stũs Jeronimus siger
Libens nunc tormenta pacior vt futura gloria michi seruetur. Jeg lider nw
gerne verdenss pine oc plawe at ieg maa kõme til den euige ære oc glæde effter
Jsidorus døden Her om taler Jsidorus och siger Qui vite future premia excogitat ꝛc.
de suumo Hwo som offuer tencker den ewindelige løn han haffue skall i hiẽmerige Hã
bono lider gerne veluillige dẽne verdenss forgẽgelige plaue oc genwordighed Naar
nogen tencker paa den ewighe glæde Da mildiss den modgong han haffuer
paa legemet Thii skulde alle helder veluillige lide modgong och plawe her i
verden for deriss synder En den suare pine paa sielen effter døden Her om vil
ieg sige ether eth iertegen oc der met endhe min tale paa denne tiid

Eth iertegen ath huer skall li-
de straffelse naar han bryder.

Vi læse ath der waare to brødre i eth kloster Den ene hagde stort yndest oc vilge aff abbeden oc sāmeledis aff alle de andre brødre Den anden hagde ingen yndest eller gwnstighed hwercken aff abbeden eller aff de andre i klosteret Huad som helst han brød eller naar han sig noget forsaa mod sin regel da straffede abbeden hannem gandske strengelige oc suarlige der faare han leed det tolmodige oc betenckte at han burde at vere hānem hørig och lydig effther sin regell oc lide hans straffelse naar han sig forsaa Den anden broder som hagde abbedens oc de andre brødris store vilge oc yndest hā brød oc syndede offte mod syn regell men abbeden och de andre brødre saage i gēnem fingre mz hānem saa han fick ingen pine plawe eller tilbørlig staffelse der faare nogen stwnd der effter hende det sig saa at de baade døde paa en tid Den som hagde saa stort yndest aff abbeden hā obenbarede sig for hānem nogen tid effter sin død oc sagde Jeg er i alder suariste pine abbedē suarede huorledis kōmer det till oc huor er den ysle oc vsalige broder som døde met dig sō brød mangen tid mod sin regel mere en du giorde Han sagde O kere fader hā er icke vsel eller vsalig Thi han er i hiēmerigis rige oc skal der see gudz klare ansict til euig tid oc haffue der større glæde oc løst en alle mēniske paa iorden nogen tid sige eller tencke kunde Thii huad sō helst han brød eller sig forsaa mod sin regel eller i andre maade der vor han strax straffed oc pinter faare aff eder och giorde der met fylleſt for sin synd Men kere fader i sparde mig offte naar ieg brød och icke straffede mig tilbørlige faar i motte vel lide mig och de andre brødre desligest thii pines ieg nw gandske suarlige i skers ildz pine for mine misgerniger Thii beder ieg eder ydmygelige at i ville bede faar mig Oc lade brødrene oc bede faar mig i deris messer och gwdelige bøner ath ieg maa snarlighe frelsis aff myn alder grwmeste pine som iegh er bestadder vdi Saa forswand han for hannem ~~Och bleff dog siden saligh~~ .

Fempte søndag effter paaske

Epl'a iacobi i Charissimi estote factores vbi dei

Denne Epistell screff den verdige Apostel Sancte Jp i sit første capittel Oc lyder hwn saa paa wort maall

O Alder keriste brødre i skulle icke alsom eniste høre gwdz ord men i skwlle oc fuldkōme dem meth ederſ gerninger At i ey selffue beswige eder i det at i tro at i al eniste kūde fonge hiēmerige for i høre dem Dē sō hører gudz ord oc icke fuldkōmer dem Han maa lignes den som spegler sig i en spegel. naar han göger fra hānē da glēmer han strax

huor don hã er Hwo sõ giffuer ret act paa den hellige læst sõ er gwdz ord Oc holder dem stadilige oc vel i sit hierte Oc icke glẽmer dem men leffuer retferde lige effter dem hã bliffuer ewindelige salig formedelst sine gode gerniger Hwo sõ regner sig at were et ret cristet mẽniske oc icke forwarer sin mund oc twnge fra w blwe ord bagtall løgn oc bespottelse Han swiger sit eget hierte i det ath han men at han er eth reth cristet menniske oc icke er for sin onde twnge skyld Hanss tro hwn er forfengelig Eth reth cristet menniskiss leffnid Er renligt och tacknẽmeligt for gud fader i hiẽmerige Det er ingen sted besmittted hwerken i hierthz eller met vdwertiss gerninger Hwer skall søge fattige faderløse børn. Oc hwgswale vidwer och encker i deriss sorg och drøffuelse meth ord oc gerninger Och bewaare sig selff renlige vbesmittet aff verdenss och legemenss forfengelighe begærelser. Oc aff alle forfengelige oc onde gerninger

Euangelium secundũ Johãnem. xvi. capitulo

In i. t. d. ihesus disci. s. Amen amen dico vobis

Esten som læsiss i dagh paa søndagenss vegne Den scriffuer den verdige apostel Sancte Hanss i sit xvi capittell Och lyder hwn saa paa danske.

VOr herre Jhesus Cristus talede till sine apostle skeer torssdag at afften oc sagde Sandelige sandelige siger ieg ether At huad som helst i bediss aff min fader i mit naffn deth skall hand giffue eder J haffue en nw her till dagiss inthz bedet i mit naffn Beder och i skulle fonge Ath ederss glæde maa bliffue fuldkõmen Dette haffuer iegh nw sagt eder i en efftarlignelse Den tiid skall kõme ath ieg icke skall tale till eder i efftarlignelser Men ieg skall obenbarlige bebwde oc sige eder aff min hẽmelske fader Den dag skulle i bede i mit naffn Jeg siger eder icke at ieg skal gøre besynderlig bøn for eder til min fader thi gud fader elsker eder selffuer fordi ath i elste mig Och trode ath ieg kom aff gwd Jeg føddiss aff min fader till ewindelig tiid oc kom hiid til verden Nw vil ieg skylpes fra verden igen oc fare op til min fader Hanss disciple sagde till hãnem See dw taler nw obenbarlige oc dw siger ingen efftarlignelser Nw vide wii at dw vist al ting Dw taler saa obenbarlige at det gørss icke behoff at nogen spør dig ath hwad dw siger Her meth tro wii fwldkõmelige ath dw est kõmen aff gud i hiemmelen.

Vdtydningen oc glosen her paa

DEnne hellige læst maa delis i iiii parter J den Første oben-
baris vor herris store rwndhed Och vor store forsømelighed
straffis der offuer J det at vor herre paa minder oss selff ath
wii skulle bede gud fader i hanss naffn oc fonge alt deth wii
begære J den Anden part obenbaris at wor herre vil her eff-
ter tale till sine apostle for vden efftherlignelser ath de skwlle
klarlighe forstonde hannem J den Tredie merckis den store dygd och macth
som huert got menniskis bøn haffuer i sig J den Fierde merckis at apostler-
ness vnderstondelse wor mer opløfftet nw till gwd en hwn wor føre thii de
sagde wii vide nw ath dw vist all tingh Textus Amen amen dico vobis. textus
Sandelige sandelige siger ieg ether Her offuer siger Nicolous de lira At wor Nicolaus
herre her met hugsualede sine apostle der han loffuede oc suor at huad de baa- de lira.
de gwd fader om i hanss naffn det skulle dem vides Han swor der paa i deth
han sagde Sandelighe sandelige Deth giorde han Ath de ingeledis der paa
twile skulde Textus. Usqz modo. J haffue icke en nw inthz bedet i mith textus
naffn Nicolaus de lyra siger det giordis dem icke før behoff ath bede noget i Nicolaus
Jhesu cristi naffn thii han vor daglige hoss dem och gaff dem alt det dem be- de lyra.
hoff giordis Sanctus Crisostomus siger Hwad skulle de bede om. som hag- crisostom⁹.
de alt det som gaat waar hoss dem Textus Petite et accipietis. Bedis oc textus
i skulle fonge At eder glæde skall bliffue fuldkõmen Det wor at de skulle be-
de om den ewindelighe salighed i hiẽmerige thii der fwlkõmess all glæde som
aldrig fonger ende Som Dauid siger Saciabor cum apparuerit gloria tua. Dauid
Jeg fonger alt det ieg begerer naar iegh seer dig min gwd i den ewige ere och
glæde Textus Hec in parabolis Dette haffuer ieg sagt eder i effterlignelser textus
Det skede den tiid wor herre sagde till sine apostle Jeg er eth vintre och i ære
mine qwiste Sammeledis den tiid han sagde Naar en qwinde føder sit fo-
ster da haffuer hwn stor we och pine Textus. Uenit hora. Den tiid skall textus
komme at ieg skal tale obenbare till eder oc sige eder aff min fader Sanctus
Crisostomus siger At det skede effter hanss opstandelse. thii han obenbarede crisostom⁹.
sig offte for dem och lerde dem dybe oc mectighe lerdomme i de feretywe dage
han wor paa iorden effther syn opstondelse før han opfor till hiẽmess Nico- Nicolaus
laus de Lyra siger At Jhesus Cristus lerde sine apostle klarlige mange hon- de lyra
de om hiemmelske ting siden han vor opstonden Oc de vaare da mere bequẽ-
me till at forstonde dem en de vaare før Han gaff dem oc visdom och sind till
ath forstonde scrifften meth Som sanctus Lucas scriffuer i sit siste capittell. Luce vltio
textus Jn illo die. Paa den dag skulle i bede i mith naffn Der met menthe textus
han pingis dag. thii at siden den helliand waar neder send til dem Da for-
stode de bedre wor herris Jhesu Cristi verdighe naffnis krafft oc mact en de
giorde føre Fordi baade de siden i ihesu naffn Och er det siden skicked i den
hellige kircke offuer all cristendõmen ath de gwdelige bøner och collecter som
læsis i hende skwlle endis met hanss naffn. thii sige wii almindige. Per do-
minũ nostrum Jhesum cristum filium tuum qui tecum viuit et regnat deus.

O gud fader giff oss det wii bede dig om i vor herriss Jhesu Cristi din sønss
textus naffn huilken som leffuer oc regnerer mz dig ewindelige amen Tex. Ipse eni
pater Min fader elsker eder thii giffuer hã eder gerne det i begere i mit naffn
fordi at i elste mig Oc trode at ieg kom aff min fader ewindelige Jeg kom til
verden at anamme mandom Oc skal fare aff verden igen til min fader effter
textus min død oc opstondelse Textus Dicunt discipuli. Disciplerne sagde Nw
taler dw obenbarlige Thii vor herre sagde dem nw klarligere hworlediss han
kom ned aff gud fader oc tog mandom en han giorde første De sagde framde-
Nicolaus de lira liss wii vide nw ath dw vist all ting Nicolaus de lira siger ath de det sagde
Thii at de nw kende hanss guddom aff hanss lerdom oc de store iertegen som
han tilforn giort hagde Och han swarede dem tiit paa de ting som de tenckte
textus at spørge hãnem at Før en de frãsatte sãme deriss spørssmaall Textus In
hoc credimus Wii tro det fuldkõmelige at du komst aff gud fader i hiẽmerige
Augustin⁹

Anctus Augustinus scriffuer offuer de ord som stõder i lesten
saa lydendiss Petite et accipietis Bediss oc i skulle fonge Ath
der er trende ting till som menniskẽ maa bede wor herre om
Først maa hã bede om karskhed oc swndhed oc daglig fø-
de dog met saadanne faar ord At naar nogen beder da skall
han sige O allsõmectiste gud vnd mig det om det er din vilge
Oc om det kand kõme dig til loff oc min siell til salighed Man skal icke for-
meget bede om verdenss rigdom eller løckSalighed Thii at de kõme offte mẽ-
niskenss siell mer till skade en gaffn Vor herre vid best hwo de ere mest nytte-
lige Thii skal hwer lade hãnem der met selff betemme som han det skicke vil
I Anden maade maa huer bede om dyger oc et erligt leffnid thii det kõ-
mer ingen till skade men alle till gaffn till den ewige salighed thii skall hwer
inderlighe bede der om I Tredie maade skal hwer bede alder mest om det
ewindelige liff oc salighed effter døden.

Her maatte nogen spørge huor faare vor herre giffuer icke strax eth mẽ-
niske det han beder om Her till swariss Først Ath gaffue wor herre
nogen strax det han begerede da bleffue hanss verdskyld diss mindre Thii hã
icke da baade igen anden eller tredie gong formedelst huilken bøn hanss verd-
skyld for øgiss kwnde I Anden maade Thii ath det for acthiss och inthz
regniss som nogen fonger mz eth føge arbeyde eller wmage I Tredie maa-
de Ath menniskenss begærelsse skall der aff for øgiss Som det skede met den
qwinde aff Chananee land som wor herre meth det første icke høre vilde I
Fierde maade Ath menniskẽ skall der offuer ydmygiss Som det skede mz
den samme qwinde som lignede sig ved en hund aff ydmyghed I Fempte
maade Thii ath wor herre vill stõndom giffue menniskẽ i tilbørlig och be-
qwem tiid det som bedre och nytteligere er till hanss siellss salighed oc legemess
gaffn.en det wor som han selff begerde tilforn

Alle mẽniske skulle bede vor herre for trende honde sag Først thi han
er fwld met miskund oc naade Oc barmhertig til at haffue medynck

offuer oſſ Som dauid ſiger i pſalteren Miſericors & miſerator dñs Vor her- Dauid
re er mild oc miſkundelig oc giffuer alle deriſſ føde ſom hãnem rædiſſ Dauid
ſiger en anden ſted Miſericordia dñi plena eſt terra Al iorden er fwld mz vor
herriſſ miſkundhed Anden ſag er Thii han er welwillig till at høre merc-
ke oc at anãme vaare bøner ſerdeliſſ naar wii bede om det ſom komme kand
vor ſiell till ſalighed Tredie ſag er Thii hand er rwnd oc geffue mild Han
giffuer alle rwndelige Som ſanctus Jacobus ſcriffuer i ſit førſte capittel ſaa Jacobi i
ſigendiſſ Omnibus dat affluenter et non improperat. Vor herre giffuer alle
offuerflødige och han breyder deth ingen Sandelighe er han mild och alſom
rwndeſt Det betegnede hand oſſ obenbarlighe den tiid han lod ſin kæriſte ſøn
pine och plaffue for oſſ till døde ſom Sancte Pouild ſcriffuer ad Ro.iiii cap. Paulus ad Ro.iiii
Proprio filio ſuo nõ pepercit Gwd fader ſparde icke ſin eniſte ſøn Men han
gaff hãnem i døden for waar ſkyldh.

Hvert criſtet mẽniſke ſkal bede vor herre for ſig ſelff i iiii honde maa-
de Førſt ydmygelige Som Kong Dauid ſiger i pſalteren Miſe- Dauid
rere mei deus O du alſõmectiſte gud miſkwnde dig offuer mig for-
medelſt din ſtore barmhertighed Thii iegh troer fuldkõmelige paa dig Hwer
got mẽniſke høriſſ ſnarerre naar han beder gwd fader i hiẽmelen for ſig ſelff.
en naar han beder for noget andet w verdigt mẽniſke Thii bleff icke ſamuel
Propheta bøn hørd met gud der han bad faar kong ſawll Som der ſtonder i
Regũ xvi Men den gode Heſter hun bleff bøn hørd thii hun bad for ſig ſelff i Regũ xvi
I Anden maade ſkall hwer bede beſkeedelige och hanſſ bøn ſkall vere be-
quẽmelig paa det at hun diſſ bedre ſkal bliffue hørd Thi ſkal huer bede ſom
Stũs Matheus oſſ lærer i ſit andet ca. ſigendiſſ Primũ querite regnũ dei et Matt.ii c.
iuſticiã eius J ſkulle førſt om dagen bede om hiẽmerigiſſ rige oc gudz retfer-
dighed Siden ſkulle i fonge alt det i begere ſom eder nyttelig er baade til liff
oc ſiel. zebedi ſønner Sancte Hanſſ ewangeliſta oc Sancte ip de baade icke
beſkedelige aff gud den tid den ene begerede at ſide hoſſ hanſſ høgre ſide i hiẽ-
merige och den anden hoſſ hanſſ venſtre ſide. før en de hagde told nogen pine
eller plaffue for gudz naffn ſkyld. thii ſuarede ihũs dem oc ſagde J vide icke
ſelffue huad i bede Fordi bleffuẽ de icke bøn hørde Tredie maade ſkall huer
bede gudelighe Thii naar nogen beder gudelige da bliffuer hand ſnarlige bøn
hørd Det figureriſſ oc merckiſſ klarlige Som der ſtonder i Regũ i At Anna i Regum i
Helcane huſtru ſõ vor wfructſõmelig hun bad vor herre gudelige mz grædẽde
thaare Thii ſagde Hely propheta Gack i fred Jſraelſſ gud haffuer hørt din
bøn oc du ſkalt fonge det du begærer Sidẽ fick hun barn ſom hun hagde be-
det vor herre om Der ſtonder oc iiii Regũ xx At den tiid kong Ezechias ſaa iiii regũ xx
ſuarlige ſiwg oc ſkulde haffue dødt ſõ propheten hãnem ſagt hagde Da vẽde
han ſig om til veggen oc græd beſkelige bedẽdiſſ gudelige at vor herre miſkũ-
delige forlenge ville hanſſ liff thii giorde han oc ſaa effter hanſſ bøn Fierde
maade ſkal huer bede idelige. thi naar nogẽ beder idelige da bliffuer hãſſ bøn
ſnarlige hørd Fordi raader ſtẽ Pouild oſſ ad theſſalo.i det v ca. ſaa ſigendiſſ

Paulus Sine intermissione orate. Beder stedsse och lader icke aff Sanctus Jacobus
ad thessa.v taler och her om i sit v capittell saa sigendiss Multum valet deprecacio iusti
Jacobi v assidua Eth retferdigt mēniskess idelige bøn hwn haffuer stor krafft hoss vor
Luce.xi ca. herre Her om taler vor herre selff som Sanctus Lucas scriffuer i sit xi capittel
saa sigendiss Petite Beder som han vilde sige beskedelighe da skwlle i fonge
det i begere aff gud i hiēmerige Querite Spørger at vor herre som han ville
sige gwdelige da skulle i finde hānem Pulsate Bancker Som han vilde sige
beder idelige Da skal vor herre oplade sine øren och høre ederss bøn Hwo som
Augustin⁹ beder vor herre ydmygelige beskeedelige gwdelige och idelige han bliffuer bøn
hørd mz gud for vden alt twil oc fonger det han begærer Sanctus Augusti-
nus siger Vor herre raadde oss icke til at bede vden han vilde giffue oss det wi
begærede Thii skulle lade menniske blwess oc skemess som icke ville bede wor
herre som er redebon til at giffue dem mere en de selffue begære Han vil helder
miskūde sig at hielpe dem En de ere begerendiss at frelssiss aff deriss modgong
eller drøffuelse Han vil giffue alle rwndelige ehwad som helst de bede om for-
di siger han Beder oc i skulle fonge Thi ville wi alle nw bede hānem ydmy-
gelige om waare synderss affløssning och det ewindelige liff i hiēmerige Det
vnde oss alle gud fader søn oc den helliand ꝛc. Nw vil ieg sige eder i iertegen
oc der met ende min tale paa denne tiidh

Eth Jertegen om gudelig oc idelig bøn

VI finde eth Jertegen i en bog kalliss Vitas patrum At det
wor en mand som offuer gaff verden oc gaff sig vd i en vil-
lende skow oc ørken oc leffuede strengelige i heremite leffnid
En anden verdenss persone som før hagde væred hanss stal-
broder spwrde at han der wor Thii bar han hannem nogre
brød i en sæck til sin føde Oc bad at han ville bede for hā-
nem til gud at han motte fonge naade till at stonde mod sine synder Heremit-
tet suarede at han det gerne gøre vilde oc bad at han skulle kōme til hannem
igen xv dage der effter Der han kom till hānem igen Da spurde han hānem
at om hā hagde saa stor vilge till synden sō han hagde før Han suarede at hā
hagde meget mere begering til hēde en førre Thii bad heremitet at han skul-
le kōme til hānem igen xv dage der effter Diss emellem fastede heremiteth oc
bad gandske gudelige oc idelige for hānem Der han kom til hānem Da spur-
de han om han hagde en da saa stor vilge til synden som han hagde Hā sua-
rede Ja meget større Da kwnde Heremiteth besinde at det vor for hanss egen
forsømelse skyld At han icke vilde stonde mod hende oc legemenss onde begæ-
relser Thii fullede Heremitet den sæck fuld mz sand som han bar hānem brø-
det vdi Oc bad at han skulde løffte hānem paa sin axell oc bære hānem Der

han ville løfftet hannem op paa sig saa drog heremitet neden om secken Der han det fornam Da sagde han Jeg kand icke løffte secken paa mig. thii dw holder hānem til bage igen Han suarede løfft secken paa dig igen. ieg vil nw hielpe dig. saa løffte de baade secken paa hanss axel lettelige saa han det nep⸗pelighe fand Thii sagde Heremitet till hannem igen Ligerwiss kan iegh icke helder hielpe dig aff synden fordi dw drager til bage igen. som ieg giorde paa secken Oc vilt icke stonde mod henne oc legemenss onde begerelser Thii er det mig ene w mwelig at ieg dig hielpe kand aff hende met minde en dw vilt hielpe dig selff oc stonde mod onde begærelser oc icke samtycke dem Stat her effther haardelige mod synden Saa skall gud hielpe dig aff hende formedelst hanss store miskwndhed och myn fattighe ydmyghe bøn skyld.

Siette søndag effter paaske

Epla i petri iiii Charissimi estote prudentes

Jsse ordh som læsiss i dag i lesten dem scriffuer Sancte Peder apostell i sit første sendinge breff i det iiii capittel Och lyde de saa paa danske

O Alder keriste brødre J skulle vere fornymstige oc offuer tencke de ting som kōme skulle Oc vaager i ederss gudelige bøner baade met hierte oc twnge Off⸗uer alt da haffuer kerlighed mellem eder indbyrdiss. thii at kerlighed skyuler synderniss mangfoldelighed at de icke piness skulle ewin⸗delige Lær ederss iessn cristen gerne veluillige huss for vden knwr oc mwr De⸗ler met huer anden aandelige oc legemelige de gaffuer som gwd eder vnth och giffuit haffuer Oc bekēdiss der met at den allsōmectiste gud eder sāme gaffuer oc gotz vnt oc giffuit haffuer oc ati ey haffue dem aff eder selffue Haffuer no⸗gen saadā naade at han nyttelige vnderuise oc lare kand andre deriss salighz Da skall han legge det gud till och icke sig selff Haffuer och naagen saadan naade at han gerne vil gøre almisse gecninger Da skal han oc legge det gud till oc icke sig selff oc tacke hannem at han gaff hānem saadan naade oc mil⸗hed i sit hierte J skulle altid hedre gud fader i hiemmelen formedelst Jhesum Cristum som er et middell mellem hannem oc menniskenn.

Euangelium secundū Johannem.xv.capitulo

Cum venerit paracletus.

Esten som læsiss i dagh paa søndagenss vegne Den scriffuer den verdige ewangelista Sancte Hanss i sit xv capitell Oc lyder hun saa paa danske

Vor herre talede til sine apostle saa sigendiss Naar dē helliand kōmer aff hiēmelen som ieg eder sende skall aff min fader sandhedzenss aand som gonger aff min hellige fader Da skall han bære videndiss byrd om mig Oc i skulle oc bera vidende om mig Thii at i haffue altiid veret hoss mig siden første tid ieg begynte at predicke oc gøre iertegen Disse ord siger ieg eder tilforn at i icke beskemiss skulle indwertiss i ederss hierte Naar iøderne driffue eder aff deriss tempell oc iøde kircken for min skyld Den tiid skall kōme at huilken aff iøderne som kand bliffue mectig at slaa eder i hiel Han skal mene at han gør gud stor tieniste der met Dette skulle de gøre fordi de kende huercken min fader eller mig Disse ord siger eder nw At naar at tiden kōmen er oc dette gōger eder offuer Da skulle i vdi hw kōme at ieg sagde eder det tilforn

Vdtydningen oc glosen her paa

Denne hellige lest er Trende merckelige artickle J den første loffuer wor herre ath sende sine apostle den verdighe helliand
textus Textus Cum venerit paracletus J den anden artickel siger han dem den store verdēss modgong oc forfylnyng sō de skulle
textus le lide effter hanss død Textus Hec locutus sum vobis. J den Tredie Beder han dem i hwkōme ath han haffuer sagt
textus dem det tilforn Textns Sed hec locutus sum Der vor herre hagde sagt sine apostle sker torssdag at afften huorledis iøderne hannem forfølge pine och plawe skulde Da sagde han dem oc hworlediss de effter hanss død skulle forfølge pine oc plaffue dem (paa det at de icke fortwile skulde Eller falde i mishoff naar de finge saadan modgong) Thi loffuede han nw at sende dem den verdighe helliand som dem skulle styrke oc trøste i all deriss forfølning saa de gladelige och lettelige offuer winde skulde alt det som dem kunde ware emod
textus thii skulle de talmodige lide all den pine de giorde dem Textus Cū venerit
Nicolaus paracletus Naar den helliand kōmer som ieg skall sende eder Nicolaus de
de lira. lyra siger at gwdz søn gaff her met klarlige til kende at den helliand vdgon
Bernard⁹. ger aff hannem oc aff gud fader Her offuer siger oc Sanctus Bernardus At det ord spiritus merker bedrøffuede mēniskess hugsualere Han skal kende eder al sandhed Her twert emod kender dieffuelen alle sine tienere løgn oc wsan
thomas dingen Sanctus thomas siger At grekerne straffess obenbarlige mz dēne hellige læst som sige at den verdige helliand vdgonger all eniste aff gud fader oc icke aff gwdz søn Der er løgn och falskhed de sige Alle cristne menniske bør

fuldkōmelige at tro Ath han vdgonger aff gud fader och aff gud søn. textus textus
Ille testimonium. Han skall bære videndiss byrd om mig Den verdighe hel-
liand bar sandelige videndiss byrd om hānem Den tiid han opfulde de hellige
apostle met saa stor visdom oc dristighed at de obenbarlige predickede oc lær-
de offuer all verden hanss hellige død oc pine hanss vilge oc budord Oc salig-
hedzenss veye som stonder i den hellighe lœst De fryctede for ingen paa iorden
huercken for konger eller førster eller for mestere docthere eller andre kloge och
vise mend De waare saa oplywsde aff den verdige helliand at de forstode al
den scrifft i verden vor oc kunde tale atskillelige twnge maall En dog ath de
førre vaare simpell fiskere och slette ligmend Der paa forwndrede alle mēnis-
ke Och det wor eth stort tegen till ath stadfeste den hellighe cristelige tro meth
Et vos testimoniū perhibebitis I skulle bere vidēdiss byrd om mig sagde vor textus
herre til sine apostle Det vor at de kwndgøre oc sige skulde offuer all verden
hanss store vnderlige tegen som de saage hānem gøre men de omgingiss meth
hānem textus Hec locutus sū vobis Det siger ieg eder nw sagde vor herre textus
til god trøst oc styrcke at i diss bedre lide skulle verdenss modgong oc genwor-
dighed i framtiden oc at i icke skulle falde i miss trøst eller fortuilelse naar iø-
derne iege eder aff deriss tempell oc kircker Jøderne hagde da oplagd och alde-
liss samtycked oc fwldbwrdet at hwo som helst der bekende sig at were Jhesu
cristi tienere.eller at tro paa hannem han skulde vd driffuiss aff iøde templen
Saadan vdskydelse aff templen hwn regnediss hoss iøderne saa forsmædelig
w erlig och haanlig Som den hellige cristne kirckiss største band nw regniss
hoss oss cristne menniske. thii hwilket menniske hwn giffuiss offuer han vde
løckiss fra gud i hiēmerige Hanss verdige helgen oc engle Fra dē hellige kirc-
kiss sacramenthe oc alle cristne mēniskiss samfwnd oc omgengelse. thii skulle
alle cristne mēniske frøcte oc fare for hēde oc leffue retferdelige oc erlige at hun
icke giffuiss offuer dem for deriss onde gerninger eller vlydighedz skyld textus textus
Venit hora. Den tiid skall komme ath hwo som slar eder i hiell Han skall
mene at han der mz gør gud stort loff Jøderne vaare saa forblindede oc van-
wittige ath de mente ath den som omwende sig til Jhesum Cristum At han
plat forswor israelss gud Men den vanwittighed kunde icke aarsage dem for
gwd i hiemerige thii hwn kom aff had oc awind som de hagde mod Jhesum
oc hanss hellige lerdom textus Et hec facient vobis Dette skulle de gøre eder textus
thii at de icke kende min fader eller mig Sanctus Crisostomus siger At vor crisostom9.
herre sagde apostlene dette til hugsualelse Som han ville sagt Det skal bliff-
ue eder hwgswalelse stor nock ati det lide for gud faderss oc min skyld textus textus
Sed hec locutus sum. Dette siger ieg eder ati det i hwkōme skulle naar den
tiid kommer At ieg sagde eder det tilforn Nicolaus de lira siger ath vor her- Nicolaus
re det sagde ath de skwlle rede dem till at vere tolmodige oc spagferdige naar de lira
den tiid komme och icke knwrre eller mwrre der emod men lide det velwilli-
ghe och kerlige for hanss naffn skyld

Vor herriss Apostle Jomfru maria oc de andre hellige qwinder oc disciple vaare til hobe fra vor herriss erefulde opfarelse til hiẽmelss oc til han neder sende den verdige helliãd til dem igen Saa skulle oc alle gode cristne mẽniske effter deriss exempell oc effter ligning vere till hobe met kerlighed och god omgengelse och rede dem nw daglige till met gudelige bøner oc dygdelige gerninger At de mwe bliffue beqwẽme oc verdige till ath anãme den verdige helliand dem til salighed och hugsualelse baade paa sielenss oc legemenss vegne. thii den verdige helliand giffuiss alle cristne mẽniske som tilbørlige beredde ere till at anãme hannem J hwad som helst maade de haffue

Paulus ad Co. xii hãnem behoff som Sancte Pouild scriffuer i Corin. xii Vnicuiqz enim datur manifestacio spiritussti ad vtilitatẽ. Den helliandz obenbarelse giffuiss huert

crisostom⁹. mẽniske til sin nøttørtighed Crisostomus siger Nunq̃ deus defuit cõsolator Aldrig forlod gud at hugsuale mẽnisken om han bad idelige och gudelige om

Origenes. den helliandz naade oc hielp Origenes taler och her om saa sigendiss Omne tormentum cedit nobis in gaudiũ All pine oc modgong kõmer oss till glæde

Augustin⁹ naar wii haffue den helliandz naade och hugsualelse Sanctus Augustinus siger Desiderate auxiliũ gracie &c. O menniske begerer och beder om den helliandz naade formedelst huilkẽ i frelssiss fra alt ont Uden huilken man huerken kand tale tencke eller gøre noget som gwd tacknemmeligt er eller sig selff nyttelig eller gaffnligt.

Esaie xliii Den verdige helliandh hwgswaler mneniskẽn i trende honde maade FØrst milder han mẽniskenss fristelser Som der stõder Esaie xliii. Cum pertransieris per aquas tecũ ero. Naar dw far offuer vandet da skal ieg vere hoss dig at du icke skalt druckne Naar du gonger i ilden da skalt du icke helde brende dig Met dette vand som er bløt vnderstondiss verdenss løcksalighedz fristelser Meth ilden som brender vnderstondiss verdenss

Augustin⁹ genwordighedz fristelser Sanctus Augustinus siger Ath dieffuelen vilde tiit och offte gøre mennisken skade men han kand icke. Thii hanss macth er vnder vor herriss mact Motte han saa skade som han vilde da bleffue der inthz retferdigt mẽniske till paa iorden ❡ Anden maade giffuer den verdige helliand mẽnisken naade till ath stonde mod onde fristelser Uor herre sagde till

Luce vi ca sine apostler oc disciple som Sanctus Lucas scriffuer i sit siste capittell Sedete i ciuitate donec iduamini virtute ex alto Bliffuer i iherusalem saa lenge

Pautus ad cori. x. c i fonge den helliand aff hiẽmelen Det sagde han at de icke skulle kõme i fristelser Sancte Pouild siger i ad corin. x Fidelis est deus qui non patitur vos temtari &c. Vor herre er trofast oc god som icke tillader at i fristiss skulle offuer maade Men han skicker det saa at samme fristelser kõme eder selffue till

Jsidorus gaffn ati dem tole kwnde Jsidorus de sũmo bono siger Non amplius tentat electos diabolus q̃ deus permittit. Dieffuelen frister icke gwdz venner mere en gudz benedide vilge er ❡ Tredie maade hugsualer den verdighe helliand

mẽnisken och giffuer hannem sødme induertiss i hanss siel oc hierte Som der
stonder Eccle.xxiiii ca. Spiritus meus super mel dulcis Min aand er søde- eccle.xxiiii
re en hwnning Sanctus Augustinus siger Gustato spiritu desipit omnis Augustin⁹
caro Naar nogen haffuer smaget den helliandz sødme da bliffue alle legeme-
lige begerelser hãnem vansmagelige Thii den helliand giffuer mẽnisken saa
stor sødme at all verdẽ oc all den velløst oc forfengelighed som er i hende bliff-
ue hãnem ilde smagẽdiss oc vederstiggelige Sanctus Bernardus siger Quid Bernard⁹.
non temperabit dulcedo illa &c. Huad er det som den sødme ey temperere kand
som gør den grwmme dødh alder sødest Ricardus de Sancto Victore siger. Ricardus
Quod est cor tam durum vel lapideum &c. Hwad hierte er saa hart eller giort de stõ vict.
aff sten Ath den verdige helliand ey gør det bløt oc milt met sin neruerelse och
locker deth till sig meth syn sødme.

Vert mẽniske som rettelige anamme vil den verdige helliand
han skall berede sig der till i vii haande maade Først skall
han gøre ret scrifftemaall met anger och ruelse for sine synder
Thii han vill icke bo i noget legeme som besmittet er met no-
gen synd oc icke helder i noget wrenligt hierte Sanctus Au- Augustin⁹
gustinus siger In corde mundo et consciencia bona &c. Den
helliand boor i eth rent hierte oc pwr sãwittighed oc i en stadig tro Thi skul-
le wii nw alle berede oss at anãme hannem i denne hellige tiid for wden synd
Ligeruiss som wii oss berede om paasken till at anamme gudz verdige legeme
I Anden maade skall hwer rede sig till met gudelige bøner at hanss siel sõ
er ihũ cristi brwd maa rettelige indbyude dẽ verdige helliand til sig. sigendiss
som Salomon scriffuer Canti.v Veniat dilectus meus Min brudgom skall Salomon
kõme till mig Dauid siger i psalteren Prope est dñs omnibus inuocantibus Canticorũ
eum. Vor herre er altiid nerwerendiss hoss dem som kalde paa hãnem Salo- v ca.
mon scriffuer Sapiencie vii ca. Vocaui et venit in me spiritus sapiencie Jeg Sapiẽcie.
bad och fik den helliandz naade och visdom Tredie maade skulle de faste sõ vii ca.
rettelige anãme ville den verdige helliand Thii er det oc troligt at Apostlene
fastede nw mod denne hellige tiid Det er en erlig och god sedwane der som de
faste eller førme nw mod denne store høgtiid Thii biwder den hellige kircke
strengelige at alle som kõne ere til deriss laffue alder skulle faste pingetz afften
Sanctus Bernardus siger Castra nobis sunt nostra ieiunia Vaar faste er Bernard⁹.
wort slot oc beskermelse mod dieffuelen naar hã strider mod oss met sine onde
fristelser och syndelige begærelser Fierde maade skulle de vere ydmyghe som
anãme ville den helliand tilbørlige Det merkiss i det ath apostlene sade neder
der de anãmede den helliand Thii det er ydmyghedz tegen at side neder Met
ydmyghed hedrer hwer gud alsõmest Som der stonder Eccle.iii ca. Magna Salomon
potencia solius dei est Gwd haffuer all eniste stor macth oc veelde oc han he- Eccle.iii.
dress aff ydmyge mẽniske Sãctus gregorius siger Semper solet diuine gra- gregorius.
cie esse familiaris humilitas. ydmyghed haffuer idelig omgengelse met gud i
hiẽmerige. ydmyghed vor oc ret sag til at iomfrw Maria bleff Jhesu Cristi

moder Hwn bleff opfwlt meth den helliand for sin store ydmyghed skyld som
Luce i ca. Sanctus lucas scriffuer i sit første ca. Sanctus Augustinus siger O q̃ ex-
Augustin⁹ celsus es domine Humilia corda sunt domus tue O gwd hwor ypperlig och
mectig est du Oc ydmyge hierte ere dine hwss oc bolige Femte maade skulle
de haffue kerlighed til gud i hiẽmerige och deriss ieffn cristen som anãme ville
den verdige helliand Apostlene waare alle til hobe i ret kerlighed der de anã-
mede den helliand Saa skwlle oc alle mẽniske haffue kerlighed inbyrdiss till
hwer anden for wden all awind oc vrede om de anãme ville den verdige hel-
liand Ligerwiss som ilden vdsløckiss naar træene eller kwllene skylyess ath i
hãnem Saa vdsløckiss oc den helliandz ild i mẽnisken naar de atskyliess aff
gregorius. kerlighed oc fonge had awind eller vrede til nogen sanctus Gregorius siger
Sicut nichil est preciosius deo virtute dilectionis &c. Ligeruiss som der er in-
gen ting til som gud i hiẽmerige mer tacknẽmelig er en kerlighed oc god sam-
drectighed i blant mennisken Saa er der oc ingen ting till der dieffuelen mer
begærer en had awind wrede trætte delle oc wsamdrectighed blant menniskẽ
Thi de ere hanss børn som gerne ville kiffue bandiss oc sendiss mz andre sτũs
bernardus Bernardus siger Parum timet diabolus vigilantes ieiunantes. Dieffuelen
acther en føge ting dem som faste vaage bede eller kyskelighe leffue Thi han
kõmer mange till faldz aff dem Men dem som leffue samdrectelige och vel til
Dauid hobe i gwdz kerlighed dem frøcter han alder mest Dauid siger i psalteren In
pace factus est locus eius Vor herre vill der vere sõ fred oc kerlighed er Men
dieffuelen vill her twert emod altiid der vere som kiff oc trætte er Sancte Po-
Paulus ii uild scriffuer ii ad corin.xiii. Diligite pacem et deus pacis et dilectionis erit
adcori.xiii vobiscum Elsker fred da skall fredsenss oc kerlighedz gud bliffue hoss eder De
Matt.v som leffue fredsõmelige de kalliss gudz børn som Sanctus Mattheus scriff-
uer i sit v capittell Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur Hellige ere de
sõ leffue fredsõmelige thi at de skulle kaldiss gudz børn Siette maade skulle
de øffue dem i gode gerninger baade aandelige oc legemelige som anãme ville
den verdige helliand De som hannem rettelige anamme ville de skulle gonge
emod hãnem der er de skulle opløffte deriss hierte oc sind oc betencke de ting sõ
i hiẽmelen ere De skulle holde dem aff legemenss begerelse oc al anden verdenss
Augustin⁹ forfengelighed oc velløst Sanctus Augustinus siger her om Gaudiũ diuine
dulcedinis nõ degustas &c. Du skalt icke smage den alder sødeste gudz glæ-
Bernard⁹. de Om du besmitter dit hierte met legemelig glæde Sanctus Bernardus si-
ger Den alder mectiste gudz hwgsualelse och glæde hwn vil icke vere der som
legemelig glæde oc hugswalelse er De som anãme ville den helliand de skulle
rede hãnem gode retter Det er de skulle øffue dem i gode gerninger Met huer
god gerning som nogen gør der reder han en serdeliss reth till vor herre mz De
skwlle och øffue dem i miskwndelige gerninger oc giffue fattige folk mad och
Luce.vi ca drické Som vor herre siger selff som sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. Date
et dabitur vobis Giffuer oc eder skall igen giffuiss aff gwd Siwende maa-
de skulle de gerne høre gwdz ord som anãme ville den verdige helliand Thii

skulle alle gerne høre predicken oc gudz ord Thi der stonder Actuũ x Adhuc Actuũ x c.
loquente petro cecidit spũsstũs sup oẽs &c. Men stẽ Peder predickede da kom
den helliand til dem alle som hørde gudz ord aff hãnem At mãge bleffue om-
wende fra synden oc finge den helliandz naade der de hørde gudz ord Det be-
wisess der mz at Sancte Peder omwende iii twsinde mennisķe i en predicken
Sancte Hanss scriffuer i sit xv ca. Jam mundi estis propter sermonem quem Johannis
locutus sum vobis. Vor herre sagde nw ere i rene aff all synd formedelst disse xv.ca.
ord ieg talede til eder Dauid siger i psalteren Eloquiũ dñi Vor herriss ord op- Dauid
tende mẽniskenss hierte fra synden O huor mange mẽniske ere omwende fra
synden formedelst gudz ord oc predicken sõ de haffue hørt Her om vil ieg sige
eder eth iertegen Och der met ende min tale paa denne tiidh

Eth iertegen at huer skall giæne høre predicken

Vi læse et iertegen om en greffue som meget wkysk høfferdig
oc vmild vor mod fattige stackarle J huilke synder hã len-
ge leffuede Det hende sig en gong som han vor i kircken at
presten Predickede de gudz ord som Ezechiel prophete scriff-
uer aff vor herriss mund saa sigendiss Jn quacũqz hora ho-
mo ingemuerit peccata sua &c. J huad som helst time men-
nisken tøcker sine synder ilde at vere oc swcker eller græder for dem oc haffuer
hw oc vilge till at bedre sig Da bliffue de hãnem forladne Thii tenckte han
ved sig selff O hwilkẽ stor milhed oc miskundhed er det aff den aldermectiste
gud at han saa snarlige forlade will mẽnisken sine synder Saa fald hã paa
knæ oc bad ydmygelige til gud at han formedelst sin store barmhertighed vil-
le forlade hãnem sine synder oc giffue hãnem den helliandz naade till ath han
maatte gøre reth plict oc bod for dem som han bedreffuit hagde Han vilde al-
drig mere bryde hãnem emod eller synde mod hanss bwd ord oc vilge saa len-
ge han leffuede Siden gaff han all verdenss forfengelige gotz oc rigdom vd-
offuer oc gaff sig i kloster och giorde der plicth oc bod faare sine synder all sin
liffuiss tiid Der han vor iordet da funde de screuffit paa hanss graff met for-
gylte bogstaffue De ord som Dauid scriffuer i psalteren Misit dũs verbũ suũ Dauid
et sanauit eum. Vor herre vdsende sit ord och giorde hannem helbrede aff alle
hanss synder Thii er hand nw i hiẽmerigiss glæde som hand skall loffue gud
for vden endhe Diid ath komme och der ath bliffue vnde oss alle gwt.

Pingetz dag

Epl'a Actuũ ii c. Dũ cõplerentur dies pẽtecostes

Enne hellighe Epistell som læsiss i dag paa høgtiidenss vegne den scriffuer den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit andet ca. vdi en bog kalliss Actus apostolorum Och lyder hwn saa paa danske.

Pingetz dag vaare alle vor herriss apostle och nogre andre renliffuede personer till hobe i det hwss som ihesus od sin naduere met dem skeer torssdag Saa kom en lywd ned aff hiemelen ligerwiss som en starck storm veder kyole. eller tordwn Oc opfylte alt hwset som de sade vdi Da saage de atskillelige brendende twnger som ild Oc der sad en aff dem offuer hwer deriss hoffuit Oc de bleffue alle opfylte met den verdige helliand oc begynthe strax at tale atskillelige twngemaall aff den krafftige oc store vissdom som den helliand dem giffuit hagde Der waar paa den tiid i iherusalem mange iøder sõ gudelige vaare effter moysi low. som diid vaare komne for gudelighedz skyld aff alle land som er i verden Da denne lywd storm oc bwlder hørdiss da saffnediss der megen almwe aff staden oc aff mange andre stæder der om kring oc forwndrede storlige der paa hwad det betyde skwlde De bleffue oc gandske behendelige sõ waare aff andre frẽmede land oc rige Thii hwer aff dem hørde apostlene tale deriss twngemaal oc sprock Thii sagde de til hwer anden Ere wii ey føde i atskillige land oc rige som ligge langt fra hwer anden spredde om al verden at ingen forstonde kand den andenss tale Hwor gonger det till at wii nw høre disse mend klarlige tale alliss vaare twngemaall som fødde ere her i galilee land och aldrig kõme lenger vden riget De loffue och tale om den allsommectiste gwdz store vnderlige gerninger och ordh.

Euã. Johã. xiiii. L. i. t. d. i. d. l. Si qs diligit me.

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke paa høgtidenss vegne den scriffuer den verdige Apostell oc ewangelista Stẽ Hanss i sit xiiii capittell Oc lyder hwn saa paa vort maall.

Vor herre talede till sine disciple och sagde Hwo som elsker mig Han skall mercke mine ord oc lærdom Oc myn fader skall elske hannem igen Och wii skwlle komme till hannem och haffue vor bolig hoss hannem Hwo som icke elsker mig han skøder inthz helder om mine ord Denne tale som i hørde aff mig Det er icke mine ord Men deth er myn faderss som mig vdsende Jegh taler disse ordh till eder men iegh nw er hoss eder legemelighe Men hwgswaleren den verdighe helliand hwilken myn fader vdsende skall i mit naffn han skall ydermere lære eder alle articke Oc giffue eder naade til at i hwkõme igen alle mine ord sõ ieg haffuer

sagt och lært eder før om i nogre aff dem forglemt haffue Jeg lader eder alle i
ederss hierte fredsōmelighed her i verden effter min opfarelse oc ieg giffuer eder
min fred oc rolighed Jeg vill siden giffue eder den ewige fred i hiēmerige Jeg
giffuer icke saadan fred som verdenss høffdinge gøre Ederss hierter skall icke
bedrøffuiss eller rædiss J hørde at ieg sagde eder tilforn at ieg skall gonge fra
eder oc kōme til eder igen Elste i mig rættelige oc aandelige da gleddiss i visse-
lige at ieg farer op till min fader Thii min fader er mectigere en ieg paa mā-
dōmenss vegne Nw siger iegh eder disse ord Ath naar dette er alt fwltkōmed
da skulle i tro det stadelige Jeg vill icke nw tale māge ord met eder paa dēne
tiid verdenss høffding som er dieffuelen kōmer nw snarlige met de onde men-
niske som hannem vnder giffne ere at gribe oc fange mig Han kan dog ingen
synd finde paa mig Men deth skall ske ath menniskene sandelige kende och
vnderstonde skulle Ath ieg elsker myn fader och iegh gør och fwldkommer de
budord som han mig befalet haffuer

Udtydningen oc glosen her paa

Disse forscreffne ord som stonder i dēne hellige læst dem talede
vor herre til sine apostle sker torsdag at afften der han odh sin
nadwere mz dem En dog at de læsiss i dag i dē hellige kircke
saa vide som cristendōmen er En Doctor heder Guilhelmus guilhelm⁹.
scriffuer At alle cristne mēniske bør i dag at holde stor høg-
tiid oc øffue dem i gudelige bøner oc dygdelige gerninger och
offre gud i hiēmerige deriss offer oc tacke hānē ydmygelige aff alt deriss hierte
at han i dag sō er den tiende oc feretyuende dag effter hanss ærefulde opstōdel-
se vilde verdiss til ath opfulle alle sine hellige apostler oc andre gudelige perso-
ner mz dē verdige helliand sō oplyusde alle deriss hierter oc sind at de forstōde
kunde al den hellige scrifft. oc tale alle hōde twngemaal Effter dii at den ver-
dige helliand sō er gud faderss oc gwd sønss kerlighed vdsendiss i dag Thii
læsiss dette ewangeliū i dag i den hellige kircke vdi huilket vor herre taler om
kerlighed Hwilken han indsender i alle gode menniskiss hierter formedelst den
verdighe helliand som han dem sender Textus Si quis diligit me. Hwo textus
som elsker mig meth hw hierte och gerning Han kommer mine ordh i hw och
myn fader skall elske hannem Och wii skulle komme till hannem Guilhel- guilhelm⁹.
mus siger Ath hwer skall dette saa forstonde Ath gwd fader søn oc den hel-
liand ville kōme til hānem Oc bliffue hoss hānem i denne neruerendiss verdē
formedelst sin naade oc i det tilkōmendiss hiēmerigiss rige formedelst dē ewin-
deligeære oc glæde T. Qui nō diligit me. Hwo sō icke elsker mig Han elsker textus
icke helder mine ordh Oc kōmer dem icke i hw Her offuer siger Nicolaus de Nicolaus
Lyra Ath han der meth mener verdzenss menniske som inthed andeth acthe de lyra
eller skøde wden ath de kwnde tilhobe saffne stor rigdom macth eller velde

Sãmeledisſ merckis oc onde offuergiffne oc forherdede mẽniſke her meth ſom
textus icke ville høre eller acte gwdz ordh ſom predickiſſ oc læriſſ i den hellige kircke
Textus Et ſermonem Denne tale ſom i nw hørde hun er icke min al eniſte
Men hun er oc gud faderſſ ſom mig vdſende Jeg ſiger eder nw dette men ieg
omgongiſſ meth eder legemelighe Den helliand ſom min fader ſkal vdſende i
Nicolaus de lyra mit naffn han ſkall kende oc lære eder all ting Nicolaus de lira ſiger her off-
uer At apoſtlene vaare meget groffue oc vforſtændige paa den tiid Oc frycte-
tede ſtorlige Thii at vor herre hagde da ſagt dem den ſuare død oc pine han
lide ſkulde Fordi gaffue de icke fuldkõmelig acth paa hanſſ ord och ey helder
merckte dem grandgiuelige Thii ſagde han dem at den helliand kõme ſkulle
oc ſige oc vnderwiſe dem al ting Oc giffue dem ſerdeliſſ naade til at i hukõ-
textus me alt det han dem tilforn ſagt hagde Textus Pacem relinquo vobis Nw
ieg gonger till min fader da effter lader ieg eder fred oc rolighed i ederſſ hiertet
i denne nerwerendiſſ forfengelige verden Jeg ſkall ſiden giffue eder den ewin-
delige fred i det tilkõmendiſſ hiemmerigiſſ rige Jeg giffuer eder icke fred ſom
Paulus i ad theſſalo verdenſſ mẽniſke gøre ſõ er ſtacked oc forgengelig ſom Sancte Pouild ſcriff-
uer i Ad theſſalo. Cum enim dixerint pax et ſecuritas. Naar menniſkene
ſige at det er fred och rolighed Da kommer døden haſtelige oc tager dem bort
textus Textus Non turbetur cor veſtrum Nicolaus de lyra ſiger At vor herre ſag-
Nicolaus de lyra de till apoſtlene i ſkwlle icke vere bedrøuede eller ildhwme ath ieg gonger fra
eder formedelſt min død oc pine Textus. Neqz formidet Ederſſ hierte ſkall
Nicolaus de lyra icke helder rædiſſ Nicolaus de lira ſiger at han det ſagde dem til ſtyrckelſe oc
hwgſwalelſe Thii ath de vaare gandſke redde paa den tiid at de och ſkwlde
textus bleffuit pinthe net hãnem til døde Textus Audiſtis J hørde ath ieg ſagde
Thomas. at ieg ſkal gonge bort oc kõme igen til eder Her offuer ſiger Sanctus thomas
Ath han det ſagde fordi han vilde gonge faare dem formedelſt hanſſ haarde
død oc pine oc rede vegn oc rum for dem Siden ſkulde han igen kõme til dem
Johannis xiiii ca. det vor effter hanſſ ærefulde opſtondelſe ſom Sancte hanſſ ſcriffuer i ſit xiiii
capittell ſigendiſſ aff vor herriſſ mwnd Si abiero et preparauero vobis locũ.
Er det ſaa at ieg far bort oc bereder eder twm i hiẽmerige Da ſkall ieg igen-
textus kõme oc anãme eder til mig oc der ſom ieg bliffuer der ſkulle i oc bliffue Tex.
Si diligeretis me. Uaare det ſaa ati elſte mig fuldkõmelige oc ſtadelige Da
gladdiſſ i ved at ieg ville gonge til gud fader i det ieg er mẽniſke at beſide oc
haffue den ewige ære och glæde meth hannem Thii han er yppermere en iegh
Som han vilde ſige paa min mandomſſ vegne Fordi ath gudz ſøn eller lige
textus mectig met gwd fader paa gwddõmenſſ vegne Textus Et nunc Nw ſag-
de iegh eder ath ieg vilde opfare till hannem formedelſt min død Paa det ath
naar det ſkeer da ſkulle i det fulkõmelige tro At ieg er icke alle eniſte et pwrt
menniſke men och den alder veldigſte gud thii ieg ſiger eder nw fuldkõmelige
oc viſſelighe de ting ſom ſke ſkwlle i framtiden hwilked ingẽ gøre kand vden
Eſaie xli gwd all eniſte Som Eſaias prophete merckelige ſcriffuer i ſit tolffte capittel
ſigendiſſ. Annunciate nobis que futura ſunt et dicemus q dii eſtis. Siger

oss de ting som ske skulle Da ville wii tro at i ere gud Textus. Jam non multa Jeg skal icke meget tale met eder her effther Som han ville sige tiden stwnder nw fast til i huilkē iøderne mig gribe skulle Thi verdenss høffding dieffuelen kōmer snarlige met sine vndersaatte oc tienere at gribe oc drage mig till døden Han skall dog ingen synd finde paa mig oc ey helder nogen sag for huilken han mig døme kand til døde Thii døden kom i verden for syndenss skyld som Sancte Pouild scriffuer ad Romanos v ca. Der hagde aldrig noget mēniske døth i verden hagde icke Adam oc Ewe brudet gudz bwd Tex. Sed vt cognoscat mundus Men ieg vill veluillige lide død At alle mēniske vide oc kende skulde At ieg der met elsker min fader oc er hānem hørig oc lydyg i det ieg lider saadan død oc pine for menniskenss salighedz skyld oc der met fuldkōmer hanss vilge oc frelser dem fra den ewindelige død | textus | Paulus ad roma. v

Hvert cristet mēniske bør at elske vor herre faar Wii honde sag Førsst for han er ydmyg i hanss hierte oc velwillig mod alle mēniske Som han selff siger Som der stonder Matthei xi. Discite a me quia mitis sū et humilis corde. Lærer aff mig fordi ieg er mild oc ydmyg i mith hierte Sandelige wor han miskwndelig Det bewisess i det at han tog mange syndige mēniske till naade oc gaff dem affløssning aff alle deriss synder oc sind til at gøre penitentz for dem her paa iorden Som han giorde mz Sancto mattheo sō der stonder i hanss ix capittell Sāmeledisss met Sancta Maria magdalena som der stonder Luce vii ca Met Sancte Peder som hānem iii gonge forsuor Met Sancte Pouild som alle cristne mēniske fange oc i hiell sla vilde. meth røffueren paa korsset och meth mange andre som tiden icke nw till recker ath opregne faare edher Aff hwilke hwer klarlighe mercke maa hanss store velwillighed oc milhed mod syndige mēniske Han tager alle till naade som tycker deriss synder ilde ath vere oc haffue vilge til ath bedre dem Som Esaias scriffuer i sit lv capittell. Derelinquat impius viam suam zc. Hwert syndigt mēniske skal offuer giffue sine synder oc tycke dem ilde at vere da vil gud forbarme sig offuer hānem oc forlade hānem dem thii han er mild oc miskwndelig Her om taler Johel pphēta i sit andet capittell Conuertimini ad dominū Omwender eder till gwd i hiemmerige thii han er mild och barmhertig mod syndige menniske at forlade dem alle deriss synder | Matt. xi | Matt. ix | Luce vii c. | Esaie lv | Johelis ii.

Anden maade for han er deylig oc klar Sol oc maane forwndre paa hanss klarked Aff hwilken de haffue deriss skyn lywss. klarhed och deylighed Dauid siger i psalteren Speciosus forma zc Han er deyligst blant alle de mēniske som til er Salomon scriffuer om hānem Sapiencie vii ca. Jpse est candor lucis eterne. Han er det ewindelige lywsiss skyn och en spegell for wden all smytte | Dauid | Salomon | Sapiencie vii ca.

Tredie maade for han er geffue mild Och alder rwndest Thii han gaff oss trende ting Førsst engelen som beware skwlde wor siell och liff fra alt ont Thii ath strax noget menniske fødiss till verden Da

skicker Vor herre en engild til som skall beware hanss siell oc liff fra dieffuelen
David och andet onth Der om taler Kong David i psalteren sigendiss Angelis suis
deus mandauit de te. Vor herre haffuer skicket sine engle till som dig beware
Jeronim⁹. skulle i alle dine veye det er i all din liffuiss tiid Sanct⁹ Jeronimus siger at
strax noget mēniske fødiss da haffuer han en engild som er tilskicked aff gud
som hanss siel beware skal I Anden maade gaff han oss oc giffuer oss da-
glige wor legemelige føde oc verdenss gotz oc rigdom hwer effter sin vilge Her
Paulus om taler sancte Pouild ii corint ix Qui ministrat semen seminanti Vor herre
ii corī.ix. er den som giffuer den som saa skall saden Oc den som æde skall brødet Her
David om taler och David i psalteren sigendiss Cantabo domino qui bona tribuit
michi Jeg skall loffue oc tacke gud i hiēmerige met sang oc lessning som gaff
Johannis mig alt det godz ieg haffuer i verden Sancte Hanss siger i sit andet capittell
ii ca. Si bona suscepimus de manu domini. Men wii haffue fonget alt det gode
wii haffue i verden aff gud i hiemmerige Hwi skulde wii da icke lide nogen
modgong for hanss skyld igen I Tredie maade igen løssde hā oss fra dieff-
uelen met hanss eget legeme oc sware død och pine Der met maa huer mercke
Johannis hanss alder største rwnhed Her om scriffuer Sancte Hanss i sit v capittell si-
gendiss Maiorem charitatem nemo habet Ingen kand haffue største kerlighed
till en anden En at han woger sit liff for hānem Vor herre kwnde icke beuise
oss største rwnhed En at han lod kaarss feste sig for wor salighedz skyld Dēne
store rwndhed bør inthz mēniske at forglēme Men hwer er plictig till at tac-
ke oc loffue hānem der faare saa lenge hā leffuer Man elsker sin ven her paa
iorden som dødelig er faar han haffuer giort hānem noget til gode Huor yder
mere bør oss ath elske gud i hiēmerige som vdødelig er Oc haffuer giffuit oss
liff oc siel oc frelst oss mz sin død oc pine fra dieffuelē oc giffuit oss engle sō oss
beware skal oc giffuer oss vor daglige føde oc alt det gode wi haffue po iordē.

Fierde maade skwlle wii elske hānem Thii han elsker dem som hā-
Salomon nem elsker Som Salomon scriffuer Prouer.viii ca. Ego diligentes
puer viii me diligo Jegh elsker dem som mig elsker Vor herre siger selff Hwo
som aarle oc idelige atspørge mig de finde mig Sancta Maria magdalena
elste wor herre meget deth bewisess i det hwn tode hanss føder meth sine øgne
thaare oc tiwrde dem siden met sit haar oc smwrde hanss hoffuit met dyrebar
smørgelse Thii elste vor herre henne meget igen oc forlod hende alle sine syn-
der oc lod sine verdige engle daglige bespise hende met engle brød i mange aar
før hwn døde oc gaff hende siden den ewindelige glæde i hiēmerige

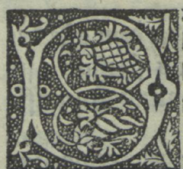
Femte maade skwlle wii elske hannem Thii han beskermer oc frel-
David ser dem fra alth onth som hannem elske Som Kong David siger
i psalteren Custodit dominus omnes diligentes se Vor herre besker-
mer alle som hannem elske Der om haffue wii mange wtalige iertegen i den
hellighe scrifft som icke nw opregniss kwnde thii tiden er for kort Han frelste
Danielem fra de grwmme løffuer i løffue kwlen och den gode qwinde Su-
sannam aff den store løgn som wor sagt paa hende Och de iii iøder aff den

gloende ild som elste oc bekende hanss verdige naffn

DIette maade skulle wii elske hānem Thii han forlader dem alle deriss synder som hannem elske Som Sanctus Lucas scriffuer i sit siwende capittell sigendiss om Sancta maria magdalena Hun elste wor herre meget thii forlod han hende alle sine synder — Luce vii c.

SJwende maade Thii han loffuer alle som hānem elske den ewindelige krone oc glæde i hiēmerige som Sanctus Jacobus scriffuer i sit første capittel Beatus qui suffert tētacionem Hellig er den som lider nogen fristelse Thii naar han haffuer offuer vondet hende da skall han haffue den ewighe hiēmerigiss krone som gud haffuer loffuit alle som hannem elske Sancte Pouild scriffuer ad corin.ii c. At inthz mēniske besinde tencke tale eller sige kand den store glæde som gud haffuer bered til dem i hiēmerige som hānem elske — Jacobus i — Paulus ad corin. ii

VOr herre gaff sine hellighe apostle iii gonge den verdighe helliand Først den tiidh han vdsende dem ath predicke oc lære alle mēniske den hellige cristelige tro Oc gaff dem macth offuer alle dieffle at vdiege dem aff menniskene Oc ath helbrede gøre alle som siwge vaare Alle disse iertegen skede formedelst den verdige helliand som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xii capittell. De gøre icke alle iertegen som haffue den helliandh Sanctus Gregorius siger Miracula hominē non sanctū faciunt.sed ostendunt. Jertegen de gøre icke eth mēniske helligt Men de obenbare oc beuise at en er hellig naar han dem gøre kand Anden tiid gaff vor herre dem den helliand effter sin opstondelse den tiid han blessde offuer dem oc sagde Anāmer den helliand hwo sō helst i forlade sine synder de skulle bliffue dem forladne. met disse ord gaff han dem mact at affløse alle mēniske aff deriss synder Thii sywngiss oc nw de samme ord offuer alle som vpess til prester som nw ere i apostleness sted Oc haffue mact at affløse mēniskene aff deriss synder Tredie tiid gaff han dem den helliand effter sin opfarelse til hiēmelss paa pingetz dag som i dag er Oc der aff bleffue deriss hierter saa stadfeste i gwdz kerlighed at de inthz rediss siden for nogen pine sorg we eller verdenss modgong De bleffue alle opfylte i dag mz den helliand Ser aff vnderstōdiss oc merckiss hanss store rwndhed at han gaff dem saadan stor dyrebar gaffue som er gud den helliand Stūs Augustinus siger magna misericordea dei est ꝙ dat donū equale sibi Det er stor miskwndhed aff gud i hiēmerige at hā giffuer en gaffue lige met sig selff Gaffue vor herre mēnisken en drobe aff den helliandz naade Da vaare deth en større gaffue en han gaffue hānem all verden Huor ydermere større gaffue gaff han nw apostlene som bleffue opfylte i dag mz den helliand saa de kwnde strax tale alle twngemaall Som wii siwnge i dag i den hellige kirke Loquebantur variis linguis apostoli. Apostlene talede atskillelige twngemaall Denne gaffue gaff vor herre dem at de skulle omwende alle syndige mēniske fra syndē Oc tale met dem paa deriss eget maal oc predicke oc lære dem gudz vilge oc budord oc reth vey till hiēmerigiss rige oc salighed. — mathei xii — gregorius. — Augustin⁹

En verdige helliand gør iiii honde ting aandelige i menniſ-
kenſſ ſiell Ligerwiſſ ſom ſielen gør iiii honde ting i kroppen
legemelighe Førſt bewarer ſielen legemenſſ deglighed i ſyn
naturlige och rette ſkickelſe Det kan hwer mercke och kende
Thii ſtrax ſielen far aff legemet da bliffuer det ſort blegt oc
vederſtyggeligt Saa bliffuer oc mêniſkenſſ ſiell ſort bleg och
mørck naar hun icke haffuer den helliandz naade aff huilken hun ſkal haff-
ue alt ſit ſkin oc deglighed. men aff hanſſ tilkômelſe bliffuer hwn klar oc de-
Dauid — glig Som Dauid ſiger i pſalteren Emitte ſpiritum tuû et creabuntur O gud
vdſend den helliand till verden At alle mêniſke mwe optendiſſ met det ewige
lywſſ Siden føder ſielen verme i lægemet Thii ſaa lenge ſom ſielen er i lege-
met da haffuer det naturlig verme i ſig Strax hun far der aff da bliffuer det
kalt Saa giffuer oc den verdige helliand ſielen gudz kerlighed ſaa lenge hun
Paulus — bliffuer hoſſ hende ſom Sancte Pouild ſcriffuer Ad romanos v c. Charitas
ad roma.v — dei diffuſa eſt in cordibus noſtris Gwdz kerlighed er vdſpred i waare hierte
formedelſt den helliand ſom oſſ er giffuen aff hiemmelen. I Tredie maade
ſtyrcker ſielen legemet Thii ſtrax at ſielen far aff legemeth da haffuer det in-
gen ſtyrcke lenger oc kand huercken arbeyde eller gøre nogen gerning paa ior-
den. ſaa kand icke helder mêniſkenſſ ſiel ſtonde mod dieffuelenſſ friſtelſer eller
beſkerme och vende ſig fra hânem vden hwn haffuer den helliandz naade der
Paulus — til Her om taler Sancte Pouild ad Romanos viii ca. oc ſiger Spiritus ad-
ad ro. viii. — iuuat infirmitatem noſtrâ. Den helliand ſtyrcker vor ſiwgdom oc vanſmac-
telſe I Fierde maade kand kroppen hwerken røre eller vende ſig for vden
ſielen Saa kand ey helder ſielen røre eller øffue ſig i nogre gode gerninger el-
ler dygder for vden den helliandz naade men hun bliffuer aldeliſſ vanſmectig
til ath gøre det ſom hende kunde kôme til ſalighed Ezechiel Profete taler Her
Ezechielis — om i ſit viii capittell oc ſiger Spiritus eleuauit me. Den helliand opreyſſde
viii ca. — mig Oc gaff mig ſtyrcke til at tiene ſig met huilken ſom er en ſand gwd och
regnerer och regerer all ting met gwd fader och ſøn till ewig tiid Nw vil ieg
ſige eder eth Jertegen om den helliandz naade hworlediſſ gwdz ordh optende
menniſkenſſ ſiell och frelſſe henne fra den ewindelighe dødh

Eth iertegen om den helliandz naade.

Vi læſe at det vor en Riddere ſom hagde eth gandſke onth oc
ſyndigt leffnid Dieffuelen hagde ſaa forblindet hanſſ hierte.
Oc forhardet hannem vdi ſynden ath han aldrig giorde ſit
ſcrifftemaal mer en i gong Deth hende ſig en Pingetz dagh
at han gick til kircke for en ſedwane ſkyld oc for han vilde
lade ſig der ſee blant andre Thii han hagde koſtelige kleder

paa sig sāme dag Dog hagde han ingen kerlighed eller vilge til at tiene eller loffue gud i hiēmerige Han hørde presten p̄dicke oc sige huorledis den alsom-mectiste gud vdsender den verdige helliand som renser mēniskens hierter oc aff sletter deriss synder oc optender dem i gudz kerlighed Thii gick han bort i eth hiēmeligt stæd oc bad til gud saa sigendiss O du alder veldigste gud oc herre ieg kendiss mig arme obenbare syndere swarlige ath haffue syndet mod dig i māge honde maade Jeg beder dig ydmygelige at dw formedelst din store mil-hed oc barmhertighed vilt forbarme dig offuer mig oc sende mig i dag dē ver-dige helliand som kand aff slette alle mine synder oc rense mith hierte aff dem oc oplyuse mig i dyn kerlighed Vor herre hørde strax hanss ydmyge bøn Oc sende hannem den helliand som rensede hanss hierte formedelst reth anger och twelse som han fick for sine synder oc eth ret scrifftemaall som han giorde for dem Sidē bleff den helliand stedsse i hanss hierte oc gaff hānem saaden naa-de at han aldrig syndede mere dødelige Men han leffuede siden erlige oc ret-ferdelige oc fick eth gaat endeligt. thii ville wii alle bede den alsōmectiste gud i dag at han oss sende vill den verdige helliand som aff slette kand alle vaare synder oc giffue oss naade til at forhuerffue hiēmerigiss rige effter dette liff Det vnde oss gud fader søn oc dē helliand sō er en sander gud Benedidet til euig tid

Dn̄ica trinitatis. Hellig trefoldighedz søndag

Ep̄la ad Romanos xi ca. O altitudo diuiciarū

Denne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Pouild till de Rometske och stonder hwn i hanss xi ca-pittell Och lyder saa paa wort twngemaall

Kere brødre oc søster O hwor dyb wbegribelig oc mangfoldelig er den alsōmectiste gudz vnderstō-delse viisdom och klogskaff O hwor wbesindelighe ere hanss dōme aff alle creatur som till er Hanss veye han haffuer i hiēmelen oc paa iorden blant alle creatur de ere wrandsagelige Hwo er den som ved vor herriss hw eller mening Hwo vaar nogen tiid hanss raad-giffuere til nogen den ting han skapte eller giorde Haffuer nogē tilforn giffuit hānem noget aff hanss gwddōmelighe natwre och dygder Da skall det igen giffuiss hānem Hiēmell oc iord All menige verden oc alt andet som til er Det er kōmed aff gud alsōmectiste Alle creatur holdiss forwariss oc bliffue i deriss mact oc skickelse aff hānem Alle som till er hwer effter sin maade stwnde na-turlige till hannem igen Som er deriss begyndelse oc endeligt Loffuit hedreth oc æred ware den alsōmectiste gwd till ewig tiid A M E N

Euāge. Johan. xv ca. Cum venerit paracletus

DEtte ewangelium mz sin vdtydning stonder her strax tilforn den søndag nest faare pingetz dag Folio. cxlii.

DEtte verdigste och høptideligste hellig trefoldighedz fest Er skicked at holdiss i dag i den hellige kircke offuer al cristendōmen Ath alle mēniske fuldkōmelige tro skulde paa gud fader søn och den helliand som er trende personer oc en sander gud Wii holde høgtiid och fest aff gwd fader om Jule dagh thii han sende da sin eniste søn till verden At alle som tro paa hānem de skwlle icke forfariss eller fordømiss Wii holde høgtiidh aff gudz søn om paaske dag hanss ærefulde opstondelse till loff och ære Sāmeledis holde wii høgtiid aff hānem hellig torssdag thii han da opfor till hiēmelss igen Siden holde wii høgtiid om Pingetz dag aff den verdige helliand som han vor vdsenth till apostlene Men i dag holde wii Hellig trefoldighedz høgtiid At alle cristne mēniske sandelige tro skulle at de ere trende personer oc en sander gwd Dog skall ingen dierffuiss eller driftiss till formeget ath randsage eller spørge der om huorlediss det till gonger En dog at Sancte Pouild Apostell optagen vaar till den tredie hiēmel oc hørde der māge dybe oc vnderlige ting om gudo dōmen Dog wor han ingelediss driftig til Oc ey helder thore noget inderlige eller serdeliss spørge om den alder mectiste Helligh trefoldighedz nature Men han sagde disse hellige ord som stonde i epistelen som læsiss i dagh

DEtte verdighe hellig trefoldighedz fest er serdeliss oc aldermest sticthz for Trende honde sag Først at alle cristne mēniske fuldkōmelige tro skulle at gwd fader søn oc den helliand ære trende personer oc en sander gud Det kand sandelige bewisess i mange honde maade til at stadfeste oc fuld drwe den hellige cristelige tro met Først meth gudz egne ord och den hellighe

Gene. i. ca scrifft Som stonder Genesis i ca. saa lydendiss Faciamus hominē ad imaginem et similitudinem nostram Gud fader sagde till gud søn oc til gud den helliand Wii ville skabe mēnisken effter vor ansict oc efterligning J det han sagde wii ville skabe Der met merckiss ath de ere flere personer Ellerss hagde han sagt ieg vill skabe mēnisken effter mit ansict och effterligning J det han sagde effter vort ansict oc effterligning Der met merckiss enfoldighed i gwdodōmen Ellerss hagde han sagt wii ville skabe mēnisken effter waare ansicter oc effterlignelser I Anden maade bewise de hellige engle i hiēmerige klarlige met deriss daglige song och loff som de gøre gwd i hiēmelen saa sigendiss Sanctus Sanctus Sanctus dominus deus sabaoth Helligh er gwd fader Hellig er gudz søn Hellig er gud den helliand Som er gud oc herre offuer alle

engle skare hiẽmelen oc iorden ere opfylde met dynære och mectighed J det de
sige tre gonge hellig Der mz merckiss at de ere trende personer J det de sige en
sand gud oc herre Der met merckiss at han er en sand gwd oc herre offuer all
ting ¶ Tredie maade bewisess det mz Kong Dauidz ord i psalteren saa si- David
gendiss Benedicat nos deus deus noster et benedicat nos deus . Velsigne oss
Gud fader Velsigne oss gudz søn Velsigne oss gud dẽ helliand Alle mẽniske
i verden skulle frøcte oc rediss for hãnem J det hã siger trende gonge gwd der
met merckiss ath de ere trende personer J det han siger at alle skulle rædiss for
hãnem der met merkiss at han er en gud i sin verelse ¶ Fierde maade be-
wisess det met den hellige læst som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xxviii. Matthei
capittel At vor herre sagde til sine apostle Baptizantes eos in nomine patris xxviii.ca.
& filii et spiritussancti . J skwlle døbe alle menniske J naffn faderss och sønss
oc den helliandz Amen ¶ Fempte maade beuisess det met Sancti hanssis Johannis
Apostelss oc ewangelistiss ord som han scriffuer i sin første Epistell i det v ca. v ca.
saa sigendiss Tres sunt qui testimoniũ dant in celo. Pater verbũ et spiritus-
sanctus et hii tres vnum sunt De ere trende som bære videndiss byrd om hã-
nem i hiẽmelen Gud fader søn och den helliand oc de tre er en sand gwd ¶
Siette maade merckiss vor herriss trefoldighed och enlighed paa alle creatur
sõ til er En dog at der er inthz creatur till huerken i hiẽmelen eller paa iorden
som hannem aldeliss ligniss kan dog findiss alligeuel mange creatur aff huil-
ke man kan finde nogen effterlignelse paa effter hannem Det bewisiss met so- Augustin⁹
len thii at Sanctus Augustinus scriffuer ath der er trende honde ting i solen
Først er hwn i sin egen verelse ¶ Anden maade giffuer hun soll gisslen oc
skin fra sigh ¶ Tredie maade giffuer hwn verme fra sig . gisslen fødiss aff
solen Saa fødiss oc gudz søn aff gud fader Vermen kõmer aff solen oc giss-
len Saa gonger oc den verdige helliand aff gud fader oc gud søn Solen hun
fødiss aff ingen ting Saa gør ey helder gwd fader thii han er hwercken fød
skapt eller giord Solen gisslen oc vermen ere en soll Saa er oc gud fader søn
och den helliand i sand gud En Anden effterlignelse maa man tage aff en
rindende kilde Thii en kilde føder en strøm aff sig Ligerwiss som gud fader
fødher gudz søn aff sig Kilden och strømen gøre siden en dam aff dem Saa
giffuer oc gud fader oc gudz søn den helliand aff dem Der er dog et vand all
eniste som er i kilden strømen och damen Saa er der och en verelse all eniste i
gud fader søn oc den helliand oc en gwddom Tredie effterlignelse at den al-
der veldigste hellig trefoldighed er en sander gud maa hwer tage aff en spegel
Thii naar hã leggiss i klart vand mod solen da syness der trende soler en paa
hiẽmelen Den anden i vandet oc den tredie i spegelen Det er dog icke vden en
soll Saa er och hellig trefoldighed en gwd i sin værelse ¶ I det wii see gwdz
creatur her paa iorden skulle wii vnderstonde oc mercke hellig trefoldighed J
hiẽmelenss høyhed och iordenss storhed vnderstondiss gwd faderss alderstørste
macth och velde J deriss deglighed och løstelighed vnderstondiss gwdz sønss
visdom och fornymstighed J deriss godhed oc nyttelighed vnderstondiss Den

helliandz Beluillighed och godhed som han gør off arme syndighe menniske

Anden maade er dette verdighe hellig trefoldighedz fest stict=
ted at hwert mẽniske skall acthe och besinde den store velger=
ning han fonget haffuer i det at han er skafft effter hellig tre=
Bernard⁹. foldighedz ansict Sanctus Bernardus siger till alle mẽnis=
ke Betenck huordan den aldermectiste gwd haffuer skapt dig
Thii at paa dit legemess vegne est du eth degligt creatur och
mẽniske Paa sielenss vegne est dw skapt effter gudz eget ansict Thii er men=
Aristotiles nisken alder ypperst blanth alle creatur som her i verden ere Som Aristotiles
den vise mestere scriffuer De regimine principum sigendiss Nobilissimũ aĩa=
vii Politi= lium est homo. Mẽnisken er det alder ædelste dywr som till er Han siger och
corum vii Politicorũ Inter omnia aĩalia solus homo habet racionem. Mennisken
haffuer all eniste skeell och sind blanth alle dywr Her maatte nogen spørghe
hworlediss mẽnisken er skapt effter gudz ansict Her till suariss Først thii at
ligerwiss som gud er wdødelig Saa er och mẽniskenss siell wdødelig Som
iii topicoꝝ Aristotiles scriffuer iii topicorũ Anima est imortalis Menniskenss siell er w
Augustin⁹ dødelig Sanctus Augustinus taler oc her om saa sigendiss Sielen er wsyn=
lig w atskillelig vdødelig saa lig gud i hiẽmerige at hwn haffuer ingen andẽ
effterlignelse vden effter hãnem all eniste som er hẽniss rette skabere Mẽnisken
vor oc skapt paa legemenss vegne at hwn skulle blessuit wdødelig Men hun
bleff dødelig for waare første faareldre Adam oc Ewe brøde gudz bud oc vil=
gregorius. ghe som Sanctus gregorius siger Ad hoc homo in paradiso positus erat ꝛc.
Mẽnisken wor sat i paradiss paa det At hagde hwn været sin skabere hørig
oc lydig met reth kerlighed da skulde hwn kõmet till hiẽmerigiss for vden all
død och besidet de verdige engle kor met gudz hellige engle til ewig tiid Hwn
vaar skapt saa vdødelig at hagde hwn icke syndet da hagde hwn aldrig døt
Nw er sielen vdødelig oc skall effter mẽniskenss død encthen haffue glæde el=
ler pine Men effther den yderste dõme dag da skal legemet bliffue wdødeligt
Saa at sielen oc legemet skulle siden bliffue till hobe igen ewindelige encthen
i den ewige glæde eller i den grwmme heluediss pine som aldrig fonger endhe.
I Anden maade vor mẽnisken skapt effter gwdz ansicth paa herredõmiss
vegne Thii ath ligerwiss som gud i hiẽmerige er herre offuer alting Saa er
David oc mẽnisken herre offuer alting paa iorden som Kong David siger i psalteren
Omnia subiecisti sub pedibus eius O allsõmectiste gud du skickede alting at
vere mẽnisken vndergiffuen hørig och lydig Thii at hagde mennisken bliff=
uet i wskyldighedzenss stat Da hagde alle creatur paa iorden Fwlene i væ=
redh Oc fiskene i haffuit bleffuit hãnem hørige oc vnderdanige Men effther
dii at hun vor hãnem wlydig Da bleffue oc meste parten aff creaturene hende
wlydige. Vor herre skapte alt det som i hiẽmelen och paa iorden er for men=
niskenenss skyld Det bewisiss saa Thii at englene tiene oc beware mẽniskene
Solen maanen oc alle stierner tiene dem met deriss lywss och skin Thii solen
lywser hãnem om dagen oc maanen oc stiernerne om nathen Ildenss elemente

temperer er kwolden Vered giffuer mēnisken aande rwm oc swct Jorden giff=
uer mēnisken fruct oc grøde til sin naturlige føde oc Vandet lesker hanss tørst
oc aff twor al smitte oc vrenlighed oc giffuer atskillelige fiske aff sig Faarene
giffue vld oc to mz huilke mēniskene klede dem Thi er mēnisken herre offuer
alle creatur oc bør ydermere at hedre oc ære vor herre en noget andet creatur sō
till er. I Tredie maade er mēnisken skapt effther hellig trefoldighedz ansict
J trende honde maade J hanss hugkōmelse Forstondelse oc vilge Hugkōmel=
sen skall vere gwd faderss herbere i huilket han skall bo met idelig tancke som
mēnisken skal haffue om hānem Understondelsen skal vere gud sønss herber=
ge i huilket han skall bo formedelst en stadig oc fast tro Uilgen skal vere gud
den hellianss herberge i huilket han skal bo formedelst en stadig kerlighed som
menninsken skall haffue till ath leffue effter gudz vilge met i alle maade

I Tredie maade er dette hellig trefoldighedz fest sticted At mē=
niskene skulle paamyndiss ath tacke oc loffue den alder meg=
tiste gwd for hanss mange vtalighe velgerninger som han oss
giort haffuer Och serdeliss for han haffuer vnth oc giffuit oss
saadan naade oc ære at wii ere kōne vnder den hellige criste=
lige tro met hwilken han haffuer oss obenbaret at wii skwlle
kende hanss trefoldighed met en stadig tro her i verden och siden J den anden
verden effter døden skulle wii see oc kende hānem skinbarlige som han er som
Sancte Hanss scriffuer i sin første epistell i det iii capittell Videbimus eū si=
cuti est Wii skulle see hānem effter døden som han er Sancte Hanss siger i sit Johannis
xvi capittel Hec est vita eterna vt cognoscant te O gud det er det ewindelige xvi ca.
liff at mēniskene kende dig Thii bør oss alle at sige som Sancte Pouild oss Paulus
lærer saa sigendiss Jpsi honor et gloria i secula seculorū. Gud vere loff oc ære
nw oc til ewindelig tiid for vden ende amen Fordi dictede Sanctus Jeroni= Jeronimus.
mus dette verss Gloria patri et filio et spirituisancto Oc stictede at det læsiss
skulde effther alle psalmer och i den hellige messiss begyndelse Saa lydendiss
Heder oc ære vere gud fader søn oc den helliand Som væred haffuer aff første
begyndelse oc nw er oc altiid bliffuer til ewig tiid amen Hwer cristet mēniske
skal bøye sit hoffuit oc knæ naar han hører Gloria patri siwngiss eller læsiss
Thi det verdige hellig tresoldighedz naffn haffuer stor mact mod teende hōde
ting Førs mod dieffuelskaff Det beuisess mz et iertegen som her effter følger

Deth Jertegen, om hellig trefoldighedz naffn

DEr vor en god cristen scriffuere i en stad heder Constantinopell som
altiid hedrede och ærede hellig trefoldighedz naffn En gong ledde en
mand hānem som kunde den suorte konst. bort paa en sted sō mange
vtalige diffle forsāblede waare Den som sad mit blant dem paa et høyt sæde

oc vor ypperst blant dem Han spurde om han vilde tiene hãnem Scriffueren giorde det hellige korss for sig och sagde Jeg er den hellig trefoldighedz tienere thii veder siger iegh dig Der diefflene hørde hellig trefoldighedz naffn neffniss oc saage det hellige korss da flyde de strax alt sãmen oc forswonde aldeliss aff hanss asyn Der sãme scriffuere siden kom i Sancte Sophie kirke Da vende vor herriss billede som hengde paa korsset sin øgen till hãnem oc saa stedsse paa hãnem ehwort han gick i kirckẽ oc sagde Effter dii at du vederkẽde mit naffn for diefflene Da skal ieg vederkende dit naffn i hiẽmelen for gud fader I Anden maade haffuer det stor mact till ath fordriffue sorg drøwelse och verdenss modgong Der om scriffuer Johannes Damascenus et andet iertegẽ.

DEt andet iertegẽ om hellig trefoldighedz naffn

EN tiid vor der stor swar Pestilentze i Constantinopelss stad Da bleff der et barn mit i blãt folked optaget i hiẽmelen Der lærde de hellighe gwdz engle hannem en deylig sang om hellig trefoldighedz naffn saa lydendiss paa latine Sancte Deus Sancte fortis Sancte immortalis et misericors saluator miserere nobis O helligste gwd O stercheste gwd O vdølige och miskwndelighe gwd som est wor frelsere Miskwnde digh offuer oss Der barned kom ned igen da sang det samme sang for all almwen saa forswand all pestilentzen aff staden strax I Tredie maade haffuer det verdige hellig trefoldighedz naffn stor mact til at omwende mẽniskene fra deriss synder Der om finde wii saadant eth iertegensom her nw effther følger.

Det tredie iertegẽ õ hellig trefoldighedz naffn

SAnctus Bonauentura scriffuer till en Greffuinde som hedh mette paa wort maall om en erkebiscop som hagde køpt sigh sãme erkebiscopss døme till met store pẽninge Oc giffuet mãge giffter oc gaffuer som hãnem hielpe skulde till sãme stat ocære meth løgn och falske videndiss byrd som de baare mod en anden som tilforn rettelige och loglige der till vdwalder wor Om siger kom diid en Pawens legate sõ vor gandske gudelig Han bød sãme erkebiscop at han skulde sjunge Gloria patri etc. Legaten bad ydmygelige til gud at vor han en symoniacus Det er at hagde han køpt sig sãme erkebiscopss døme til mz pẽninge gifft gaffuer eller mz andet middel At den verdige helliand mod huilken samme synd serdeliss er Ey vilde tillade ath han hanss naffn nogerlediss neffne kwnde Der han sang Gloria patri. Da kwnde han ingelediss sige Et spiritui sancto Thi kendiss han strax sin synd oc giorde ret scrifftemaal til sãme legate mz penitentz plict oc bod der faare sõ det sig burde

EN dog ath den alsōmectiste gwd er aldermectist Dog er der twende
honde ting i hānem selff som hānem offuer vinder Sāmeledis er der
oc twende hōde ting i mēnisken sō hānem offuer vinde Det Hørste
som hānem offuer vinder det er hanss egen vbegribelige store milhed oc barm=
hertighed Der om taler Jeremias i sit xxi capittell aff vor herriss mwnd saa Jeremie
sigēdiss Cōturbata sūt oia viscera mea sup eū Alle mine lēmer oc liff ere rør= xxi ca.
de till at ieg mig forbarme skall offuer mēniskenss køn Sanctus Augustin9 Augustin9
taler om denne wor herriss store milhed saa sigendiss Tardius videtur a deo
peccator veniā petere &c. Eth syndigt mēniske er senere til at bede gwd om aff=
løssning oc naade aff sine synder En han er redebon til at forlade hānem dem
Han giffuer helder aff løssning aff dem eth en syndigt mēniske beder om naa=
de Han er saa snar til at frelse mēnisken aff den pine han haffuer induertiss i
sin egen cōsciencie oc samwittighed for sine synder Ligerwiss sō den store med
ynck han haffuer offuer hānem pinte hānem mere En mēniskenss samwittig=
hed piner hānem selff Det Andet er hanss store kerlighed som hānem drog
ned aff hiēmelen til iorden Her om taler Stūs Augustin9 sigendiss O chari= Augustin9
tas q̄ magnas vires habes O du kerlighed huor stor mact haffuer du Dw
drogest den alsōmectiste gud aff hiēmelen ned til iorden Du komst hānem til
at lade sig henge oc vdstrecke paa det hellige korss oc lide dē suare død oc pine
Jngen kwnde twinge hānem her til vden denne hanss store milhed oc kerlig=
hed Thii han er alsōmectist offuer all ting. Det Tredie som offuer vinder
hānem er waare ydmygelige grædende bøner Det beuisiss klarlige met Kong
Ezechia som omwende sig i sin seng til veggen oc bad vor herre met grædende
thaare at han forlenge vilde hanss liff den tiid Profeten hagde sagt hānem aff
vor herriss mwnd at han skulle snarlige dø Som der stonder Esaie xxxviii. Esaie
Audiui oracionē tuā et vidi lacrimas tuas. Vor herre sagde Jeg hørde dyn xxxviii ca
bøn oc saa din graad Jeg skall vnde dig xv aarss tiid at leffne paa iordē Oc
frelse dig fra den megtige onde hedenske kongiss mact oc offuerlast som dig oc
dith rige forderffue vill Sanctus Bernardus taler Her om saa sigendiss O Bernard9.
humilis lacrima tuum est regnū. tua est potencia O dw ydmyge graad Det
er dit rige Det er din mact Dw blwess icke ved oc gonge for den alsōmectiste
gudz ansict Du gonger ene ind men du kōmer icke ene vd igen huad du bediss
det fonger du Dw offuer vinder den som er woffueruindelig Oc dw binder
den som er alder mectist Det Fierde som offuer vinder hannem det er wor
ydmyghed Her om stonder der screffuit iii Regū xxi ca. Nonne vidisti achab iii Regū
humiliatum coram me. Vor herre sagde till heliam prophete Saast dw icke xxi ca.
at Kong Achab ydmygde sig faar mig Thii skall ieg icke lade min heffn oc
vrede kōme offuer hannem saa lenge han leffuer Dette bewisiss och meth dem
som bode i en mectig stor stad som hed Niniue hwilken den alsōmectiste gwd
ville haffue ladet swncked vnder iordē for deriss māge synder oc onde gernin=
ger sō de bedreffue der bode i hānem sō Jonas pphete scriffuer i sit iii c. Vidit Jone iii ca
deus opa eorū qr cōuersi sūt Den tid den alsōmectiste gud saa deriss gerniger

at de omwende deriss onde leffnid oc giorde plict oc bod for deriss synder meth stor ydmyghed i det at kongen selff oc alle andre som vaare i staden førde dem i sæcke oc haar klæde beströdde met kwl oc aske oc fastede i iii dage til lige for vden all mad oc dricke oc robede oc baade inderlige til gud i hiemelen ath han vilde forbarme sig offuer dem Thii hørde han deriss ydmyge bøn oc omwende den strenge dom som han vilde giffuit offuer dem til milhed oc barmhertighed oc indsende till dem i staden same profete som hed Jonas oc lod dem sige at de framdeliss leffue skulde for den ydmyghed han saa aff dem

Alle cristne meniske skwlle fuldkomelige tro paa hellig trefoldighed at han er en sand gud som skapte hiemell oc iord och al den ting som til er Jngen skal formeget driftiss til at spørge meget dyblige eller inderlige om hellig trefoldighedz verelse Thii det er vmwelig ath noget menniske deth besinde eller forstonde kand Ligerwiss som det er daarligt och forfengeligt at nogen seer op oc neder eller bort oc igen paa iorden ath han vilde see de ting som ligghe nederst nedre i iorden som hannem er vmwelig ath han kand se Saa er det oc mere daarligt oc vmueligt ath man kand nogentiid op spørge eller optencke hellig trefoldighedz dybhed Det er meget farligt for meniskenss salighed at spørge for inderlige oc strengelige om hanss verelse som Salomon scriffuer Prouerbiorū xxv ca. Sicut qui mel comedit multum non est ei bonum &c. Den som æder meget hwnnig det er hannem icke swnt en dog at det er søth Saa er det icke helder menniskē beqwemeligt formeget at fritte eller spørge effther hellig trefoldighedz verelse Thii ath hwo deth gør han vnder tryckiss aff hanss vbegribelige visdom och ære Ath det er vmueligt at nogen besinde eller offuer tencke kand hellig trefoldighedz verelse Deth bewisess met dette effther screffne Jertegen

Salomon puer. xxv.

Eth Jertegen om hellig trefoldighedz vbegribelighedh

Sanctus Augustinus gick vd med en strand spadserediss den tiid han dicte oc scriffue vilde de bøger om hellig trefoldighed Hanss stalbrødre ginge langt bag hanē serdeliss for dem Mē han gick all ene och grwndede gandske swarlighe och tencthe dyblige om hellig trefoldighed Som han saa gick fand han et lidet barn siddediss hoss haffuiss bredden sō øssde vandet aff haffuit mz en sølffsked i en lidē hule sō det hagde graffuit i sanden Oc sagde Jeg vil øse alt det vād i haffuit er i dēne lille hule stūs Aug⁹.so at barnid oc sagde Kere søn huorlediss er det dig mueligt thi haffuit er gādske stort oc din sked er saa liden Barned suarede Der er mig mere mweligt ath gøre En deth

er dig ath fuldkōme det dw tencker paa Dw offuer tencker huorledisf du be‑
scriffue vilt hellig trefoldighedz guddōmelige nature oc wereſſe i denne bog sō
du nw dicther som liden er mod min hwle ieg øser vdi Din vnderstondelse oc
vissdom er gandske liden der til Ligerwiss som myn skeed er liden til at opøse
alt vandet aff haffuit met Hellig trefoldighed er ligeruiss som et w endeligt oc
alder størſte haff som vtømeligt er Der met forswand barnid Sanctus Au‑
gustinus loffuede oc tackede gud i hiēmerige at han vilde verdiss till at oben‑
bare sig for hānem i saadan maade oc lære oc betage hānem den suare tancke
oc grundelse som hand vor i om hellig trefoldighed huilken wii alle bede ville
ydmygelige ath han oss vnde vill ath beside hiēmerigiss rige met sig till ewig
tiid formedelst hanss store barmhertighed. A M E N

Dē første søndag efter hellig trefoldighedz søn.

Epl'a i Johā.iiii Charissimi Deus charitas est

Denne Epistell scriffuer den verdige Apostel oc ewange‑
lista Sancte Hanss i det første sendige breff i det fierde
capittell Och lyder hwn saa paa danske.

O Alder kæriste brødre den alsōmectiste gud er ræth
kerlighed aff natwre Vor herriss kerlighed oben‑
baredis i eder thii ath gwd fader vdsende sin eniste søn
hiid till verden ath wii alle skwlle fonge det ewighe liff
for hanss skyld Met denne vdsendelse kom gwdz kerlighed obenbarlighe till
oss Icke sende han oss syn benedide søn fordi ath wii elste hannem Men for
han elste oss tilforn thii sende han oss sin eniste søn till en milhed oc barmher‑
tighed offuer waare synder O alder keriste venner men den alsōmectiste gwd
elste oss saa inderlige da skulle oc wii elske hwer anden indbyrdiss Inthz dø‑
delight mēniske her i verden haffuer nogen tiid seet den skinnēde gud saa klar‑
lige och stadelige Som de hellighe creatur englene och menniskeniss siele nw
hannem see i hiēmelen Elske wii oss selffue indbyrdiss da er gwd hoss oss och
hanss kerlighed er fwldkōmed i oss Wii kunde visselige befinde oc kende naar
wii elske waar ieſſu cristen for gudz skyld ath han er hoss oss oc wii eræ hoss
hānem thii han gaff oss aff den helliand Vii som ære gudz apostle wii saage
obenbarlige at gwd fader vdsende sin benedide søn ath frelse all verden oc det
vidne wii fuldkōmelighe Hwo som obenbarlighe aff alt sit hierte tror och be‑
kender ath Jhesus er gwd faderss leffuende søn Den er gud met och hand er
met gud till ewig tiid Wii som ære hanss apostle vide visselige och tro stade‑
lige paa den kerlighed som gud haffuer sath i vaare hierte Gud alsōmectiste

er ræth kerlighed aff nature Hwo som leffuer stadelighe i hanss kerlighed han bliffuer met gud Oc gud bliffuer met hãnem Her met er gudz kerlighed fuldkõmelige i oss besynderlige at wii thaare dristelige gonge och stonde for gwdz ansict paa den yderste strenge dõme dag Ligeruiss som gud er i hiẽmelen i det han theer sin gwddomss velwillighed baade mod gode retwise Oc wretferdige oc onde mẽniske Saa ære oc wii nw her i verden at wii skulle elske baade vaare venner oc wvenner Js denne kerlighed findiss icke redsell eller befryctelse Thii at fuldkõmen kerlighed vd driffuer redsell oc befryctelse oc all anden verdenss modgong fordi ath saadan redssell haffuer stor pine oc sorg meth sig Hwo som rædiss denne verden mere en gwd Han haffuer icke fuldkommelig kerlighed i sig Nw ville wii elske den hiẽmelske gud thii han elste oss tilforn Hwo som siger sig at elske gud oc han hader sin ieffn cristen Han er en løgnere faar gwd Hwo som icke elsker sin ieffn cristen som han kand daglighe see hworlediss skall han da elske gud som han icke seer saa skinbarlige saa lenge hand leffuer Dette bwd ordh haffue wii aff gwd ath hwilken som vill elske gwd han skall och elske sin ieffn cristen

Euangelium secundum Lucam xvi. capitulo.

I. i. t. d. i. d. s. parabolã hanc Hõ q̃dã erat diues

Eften som læsiss i dagh i den hellighe kircke paa søndagenss vegne den scriffuer den verdige ewãgelista Sanctus Lucas i sit septende capittell Oc lyder hwn saa paa vort maall.

VOr herre sagde sine verdige disciple en gong en effterlignelse saa lydendiss Det vor en mectig rig mand sõ daglige gick i purpur klæde Hanss siorte vor aff alder blødiste oc lineste silke sticke som kalliss bissus Han od daglige offuerflødige kaastelige kræselige oc skinnende rætther Der wor oc en fattig oc wsell mand som hed Lazarus han laa vden for denne rige mandz dør fwld met bulder blegner oc skab offuer alt hanss liff han bad ydmygelige for gwdz skyld om de krõmer och smwler som følle aff den rige mandz bord oc ingen vilde forbarme sig offuer hannem eller giffue hãnem noget der aff Men hwndene de slickede hanss bwlder och saar Den tid denne vssle fattige mand døde da førde gudz engle hãnem op i abrahamss skød Den rige mand døde men hanss siel bleff iordet nederst i heluediss affgrund Der han laa i sãme suare pine Da saa han abraham langt fra sig som hagde Lazarum i sit skød thii robede han til hannem och sagde O fader abraham forbarme dig offuer mig oc send mig lazarũ at han maa døppe sin finger i vand oc drøppe en drobe paa min tunge at ledske min suare tørst mz thi ieg pineſs gandske suarlige i dẽne grwme helffuediss ild Abraham suarede

hånem oc sagde Søn I hw kom ath du hagde saa meget gaat i verden paa legemenss vegne oc lazarus leed meget onth tolmodige Nw haffuer han glæde oc hugsualelse Oc du piness oc plawess der emod Offuer alt er der och saa stort oc swart wføre mellem oss oc eder At de som vilde fare fra oss oc till eder de kwnde det ingeledis gøre Icke kwnde helder nogre aff eder fare til oss Da sagde den arme fordømede siel igen O fader abraham ieg beder dig gerne ath du vilt sende lazarum till min faderss hwss thii ieg haffuer fem brødre At hā dem sige maa den suare pine ieg lider At de mwe gøre plicth oc bod ath de ey kōme til dette grume helwede effter deriss død Abraham swarede hannem de haffue moysi low oc propheterness lerdom dem skulde de høre oc leffue der effter Han sagde igen Ney fader abraham de acthe det icke Men kōme der nogen som død hagde væred och sagde dem huorlediss her vaare fat da grwede dem saa giorde de penitentz oc bod for deriss synder Abraham suarede ville de icke høre och tro deth Moysen och Propheterne dem sagt och lærth haffue da tro de icke helder om nogen som død hagde wæreth talede till dem

Udtydningen oc glosen her paa

I Denne neruerendiss hellige læst er Trende merkelige artickle
I den første taliss om den fattige mandz salige endeligt Oc
om den rige mandz forbannede aff gong I den Anden artic-
kell sigiss Ath de som fordømede ere til heluediss pine kwnde
ingelediss frelssiss der aff I den tredie artickell merckiss at de-
riss pine som i heluede ere for øgiss naar der kommer flere till
dem Textus. Homo quidam erat diues Der wor en rig mand i iøde land textus
som daglige gick i purpur klæde hanss siorter vaare aff bløth oc lint silke som
kalliss bissus Han odh daglige kaastelige skinnende oc kressne ræther oc leff-
uede i all offuer flødighed Sanctus Gregorius siger at wor herre vilde icke gregorius.
neffne hanss naffn Thii han vilde icke kende hānem Han vil icke kende eller
kōme deriss naffn i hw som icke ville leffue effter hanss vilge oc bwd ord som
Sanctus Matheus scriffuer aff hanss mwnd i sit femte oc tywende capittel Matthei
sigendiss Non noui vos discedite a me Ieg kender eder icke Gonger bort fra xxv.ca.
mig Saa vill han sige till mange naar de kōme for hanss strenge dom Som
nw i verden icke ville høre hanss ord oc predicken oc leffue retferdelige effther
hanss x bud ord som alle cristne mēniske strengelige biudiss at holde Textus textus
Et erat quidam mendicus. Der vor och en fattig stackarll som hed lazarus.
Hanss naffn det neffniss i denne hellige lest aff vor herre och han kende hanss
naffn fordi at han vederkende vor herriss naffn tilforn her i verden oc leffuede
effter hanss bud ord oc vilge oc vor tolmodig i sin siwge oc verdenss modgong
Denne arme mand saa fuld met saar bulder oc siwgdom for dēne rege mandz

døær at han hannem daglige see kwnde dog vilde han icke forbarme sig offuer
hannem Der aff merckiss hanss haarde och wmilde hierte Thii den fattighe
mand bad icke om de kaastelige rætter aff huilke den rige mand od Men all
eniste om de krōmer oc smwler som fulde aff hanss bord Dog vor der ingen sō
hānem noget giffue vilde thii swenene ere gerne saadanne som hossbonden er.
Naar den rige mand gick fram for hānem da løbe hanss hwnde til lazarum
oc slyckede hanss saar oc der met betegnede de deriss velgerninger mod hannem
som de hānem gøre kwnde At den rige mand skulle taget exempell och effter-
ligning aff dem som vaare wskellige creatur oc forbarmed sig offuer sin fatti-
ge ieffn cristen dog vilde han icke acthe det thii han vor offuerdadig oc karig
textus Textus Factum est autem. Den tiidh denne fattighe mand døde da førde
gwdz engle hānem i abrahamss skødh Det wor ned till de hellige forfedre sō
vaare i helffuediss forborg thii dette skede før vor herre tolde sin død och pine
oc frelste dem aff sāme mørck Den tiid den rige mand døde da førde dieffle-
ne hanss siel nederst ned i helffuediss aff grwnd til den ewindelige pine i huil-
ken de fwlle henne mz gloende swogelss ild oc tiere oc all anden forgifftiff lwe
oc stanck for de kræselige offuerflødighed retther han hagde her i verden Det-
te skwlde rige offuer flødige mēniske legge paa hierte oc bedre deriss leffnid oc
textus gøre miskundelige gerninger mod deriss fattige ieffn cristen Textus. Uidit
autem abraham Denne rige mand op løffte sine øgen oc saa Abraham longt
gregorius. fra sig oc ath lazarus sad i hanss skød Sanctus Gregorius siger her offuer
at de fordømede siele see kwnde i helffuede till dōme dag den ere oc glæde som
hellige oc retferdige mēniskiss siele haffue i hiēmerige Oc det er dem stor pine
at de saa skāmelige den selffue forkast haffue met legemenss løste och verdenss
forfengelighed Denne rige mand ropte op aff sin pine oc sagde O fader abra-
ham send lazarum till mig at han maa døppe den yderste part aff hanss fin-
ger i vand oc drøppe en draabe paa min twnge at ledske min sware tørst och
hede met Han kallede hannem falskelige fader thii han vor icke miskundelig
mod fattige sō abraham vor thii vor han icke hanss søn Men han vor dieff-
uelenss søn thii han vor wmild som dieffuelen er Her om sagde wor herre selff
Johannis viii ca. till iøderne som der stonder Johānis viii. Vos estis filii diaboli. J ere dieff-
uelenss børn Saa ere de oc alle som ere høfferdige och offuerflødige Han bad
wskellige oc wfornymstige at han skulde sende lazarū ned til sig thi hā vilde
icke før giffue hānem aff de smwler der fwlde aff hanss bord der han laa for
hanss dør oc vor saa gaat som død aff hwnger Han bad at han motte ledske
hanss twnge Thii han pintess mest paa hende for han hagde mest syndet mz
hende i det han smagede gerne kreselige rætter oc kaastelig drick oc talede mā-
ge løss actige ord sō de gøre der langsōmelige æde oc lenge dricke de vaske me-
Salomon get och meste parten er løgn der i blanth som Salomon siger Jn multiloquio
textus raro deest mendaciū Løgn fegler icke gerne blant megen snack Textus Fili
recordare Abraham suarede hānem Søn i hw kom at dw hagde meget gaat
men du wost i verdē oc icke ville gøre gud der loff aff disse ord for øgtiss hāss

pine storlige Thii det er alder størst pine at nogen i hw kōmer ath han føre haffuer vered rig oc løksalig och kōmer siden till armod Som Boecius siger i de consolacione Denne fattige Lazarus hagde meget onth i verden och leed det tolmodige Thi skal hā haffue den ewindelige glæde i hiēmerige der faare Der er oc saa stort eth wføre mellem oss at han icke kand kōme til dig Thii der er saadan atskillighed mellem dem som hellige och dem som fordømde ere Ath en dog ath de hellige vilde hielpe eller trøste dem som fordømde ære Da kwnde de det ingeledise gøre Oc de fordømede kwnde ingeledise helder kōme til de salige Thii sagde han ath der vor i stort v føre mellem dem Textus. Rogo ergo te pater. Den rige sagde igen der han fornam ath han ingen hielp fonge kunde O fader abraham ieg beder dig ath dw sender lazarum till min faderss hwss at vnderuise oc sige mine brødre den suare pine her er Dette sagde han icke for kerlighed skyld men han giorde det ath hanss pine icke skulde faar øgiss diss ydermere naar de kōme till hānem thii ath deriss pine for øgiss i heluede for hwer den siell som kōmer till dem han viste oc vell ath de waare paa ret heluediss vey met den onde offuerflødige leffnid han lærde dem Sāmelediss met den store rigdom han lod dem effter sig Oc mz den onde sedwane de begynt hagde met offuerdadighed vkyskhed och andre synder Textus. Et ait illi abraham habent moysen Abraham suarede hānem de haffue moysen sō kende dem louen Oc sāmelediss ꝓfeterne sō sagde dem den hellige scrifft effter huilkē de leffue skulde oc der mz kūde de bliffue salige thii gørss det icke behoff at sende dem nogen anden Han suarede A ney fader abraham de acthe det inthz Men kōme nogē til dem sō hagde vared død oc sagde dem aff denne sware pine da grwede dem oc da trode de det snarerre oc giorde plict oc bod for deriss synder Abraham suarede Tro de icke moysen oc propheterne da tro de en mindre om nogen død sagde dem det Paa disse ord skulde mange vanwittige oc wfornymstige mēniske tencke som for acthe oc bespotte gudz ord oc den hellige scrifft sigendiss at helwede er icke till Oc at det er icke vden preste trwdseell och redslee met huilked de trwe och forferde ville ligfolk De sige wii see ingen som kōmer deden oc siger oss at der er saa ont sō presterne sige Sandelige er det till Det fonge sāme fortwilede menniske visselige at vide naar de selffue diid kōmendiss vorde ath betale met ewindelige pine oc plawe sorg och drøuelse Faar saadāne løssactige ord som de offte haffue der om met hwilke de giffue mange enfoldige folk ont exempell oc aarsage till ath synde och vere gwdh wlydighe och whørighe.

En vor herre nw taler i dēne hellige læst om dēne rige mand Da skall hwer mercke at der er siw honde rige folk till. fire honde aff dem bliffue fordømede och iii honde bliffue salighe De Først rige som bliffue fordømede met deriss rigdom Ere de som fonge deriss rigdom mz falsk swig vretferdighed eller met oger Sāmelediss de som lene deriss pēninge bort mz den mening at de hobess at de skulle fonge nogen baadning paa dem ydermere

Boecius i de cōso.

Textus

Textus

en de bort læne Och de icke elderiss ville borth lene dem Item de som selge eller
borge deriss gotz eller køpmanskaff bort dyrere en det menige gelder fordi ath
de giffue diss lenger dag paa betalningen Item de sõ købe nogen ting for rede
penninge Oc borge den strax dyrre borth en hwn er verd fordi de giffue diss
lenger dag paa betalningen Itẽ de som vinde deriss rigdom met leeg oc dobell
Huad nogen vinder paa leeg det skal han igengiffue Item de som gøre falsk
Raymūdꝰ eller swig naar de skulle noget selge eller købe oc swerge eller lywge det offuer
sigendiss deriss gotz bedre en det er Raymundus siger her offuer At saa tiit sõ
nogen falskelige swer eller lyuer om nogen ting som han selge vill Da synder
han dødelige Oc dem bør igen ath giffue deth som de saa vinde Item de som
haffue falsk vecth bismer eller punde vect falsk skeppe eller anden falsk maade
Item de som ind maale met en stor skeppe eller vect oc vdselge met en mindre.
Item de som haffue reth vect eller maade oc maale falskelige der met Item de
som vd tappe vin øll eller anden drick och fylde deriss maade veluillige meth
skwm Item de som vd veye noget met skaale pund eller anden smaa vect oc
trøcke eller skyde paa vecten mz honden eller fingerẽ at det skal syness at weye
mer en deth gør Item som blende vand i vin som de selge ville Item kremere
som haffue ret vect oc stencke deriss vrter met vand eller legge dem neder i vo-
de eller swctige keldere at de diss mere wege skulle Item de som selge ont gotz
for gaat oc swige deriss ieffn cristen viderlige Item de som købe rob eller staa-
let gotz Deth bør dem igen giffue Naar som helst nogen vinder viderlige w-
Augustinꝰ retferdelige da synder han dødelige Her om taler Sanctus Augustinus sigẽ-
diss Auarus anteq̃ lucratur semetipsum perdit Eth gerigt menniske fordø-
mer sig selff før han noget vinder

De Andre som bliffue fordømde met deriss rigdom Ere de sõ haffue
retferdigt gotz oc ville der met leffue som dem selff teckiss mod gwdz
vilge Som de gøre der faartere deriss gotz vnøttelige mz wkyskhed
offuerflødighed oc offuerdadighed mz kaastelige klæder gudlkeder span guld-
ringe eller andre klenodie met huilke de pryde det arme legeme mz till høgfer-
dighed Oc icke brwge eller vdgiffue rigdom gud til loff oc deriss arme siel til
ewindelig salighed Eller deriss fattighe foreldriss siele som døde ere till nogen
hielp oc trøst Effter huilke de erffuit haffue sãme gotz Oc ey helder ville giff-
ue fattige folk der aff i gudz naffn till deriss legemelige føde At saadãne for-
dømiss kwnde for deriss retferdige gotz som de forthære wskellige oc wnøtte-
lige det haffue wii eth obenbare iertegen om i dag i denne hellige læst aff dẽne
rige mand sõ hagde retferdigt gotz thii det findiss icke i scrifften at han vaar
nogen aagerkarll eller røffuere Men han bleff fordømt faar han vnøttelighe
forthærede sit gotz I det han odh daglige offuerflødige kaastelighe skinnende
rætther Oc gick i purpur klede till høfferdighed oc icke ville forbarme sig off-
uer fattige stackarle oc giffue dem aff det gotz som gud hãnem forlent hagde
O huor mange rige mẽniske effter følge hãnem til heluediss ewige fordømel-
se som deriss gotz vskellige forthære mz høfferdighed offuerflødighed oc andre

dødelige synder Thii hwert mēniske skall gøre regenskaff paa gwdz strenge dom faar den minste pēning sō han vnøttelige fortærer her paa iorden Dette ville de icke acthe eller besinde som daglige haffue viii eller x ræther paa deriss bord Oc kunde dog vel mette oc fornøge deriss nature och liff met halffue minde eller mz en ræth eller ii Sōme haffue och daglige atskillelig drick vin miød tyſtøl oc danſt øll at de ſwlde kwnde den arme bwg gud til stor fortørnelse oc deriss siel till fordømelse Om saadāne mēniske taler Sancte Pouild ad Romanos viii ca.sigendiss Si secundū carnē vixeritis morte moriemini Er det saa ath i leffue effther legemenss begerelse Da bliffue ewighe fordømede Sanctus Jeronimus taler her om oc siger Impossibile est vt presentibus et futuris quis fruatur bonis. Det er vmwveligt ath nogen kan haffue her i verden løst glede oc gode dage Oc komme strax till hiēmerigiss glæde och salighed der effther aff den ene glæde och i den anden Men de som lide sorg och drøuelse och verdenss modgong her i verden tolmodelige De kwnde vel strax komme till hiemmerigiss glæde effther døden. Paulus ad Ro.viii Jeronim⁹.

Tredie som fordømiss meth deriss gotz Ere de som icke haffue fonget deriss gotz vretferdelige Oc ey helder fortære det vnyttelige Men de holde det gotz hoss dem som dem burde igen at giffue met retthe Och det hender seg i fem honde maade Førſt om han haffuer vondet eller fonget noget gotz vretferdelige oc icke vil igen giffue det I Anden maade om hā fonger noget gotz aff nogen som før haffuer fonget det vretferdelige Det skeer naar nogen tager gaffuer aff iøder eller obenbare aager karle Saadāne gaffuer bør huer at giffue fattige folk Item de som anāme gaffuer aff tyffue røffuere eller doblere Eller aff nogre andre sō de vide at saadant gotz fonget haffue vretferdelige Det skwlle de fonge dem igen eller giffue det fattige folk I Tredie maade Naar nogen gør sin ieffn cristē skade en dog at det kommer hānem icke selff till gaffnss Da bør hānem alligeuell ath gøre hānem fyldest faar saadan skade Sāmeledisſ bør hānem oc at gøre om han gaff nogen anden onth raad till at skade sin ieffn cristen met Item hwo sō bar falſt vidende met hwilked han skader nogen paa hanss gotz pēninge ære eller rycthe Det bør hānem oc igen at giffue I Fierde maade om nogē holder det gotz hoss sig som han haffuer hit eller fundet Thii hwer bør at antuorde fra sig hwad han finder som Sanctus Augustinus siger Quod inuenisti et non restituisti rapuisti Det som du hitte och fick det icke fra dig det stalſt du I Fempte maade Den som behinder en anden for awind skyld ath han icke fonge skal nogen gaffue beneficiū eller renthe han bør ath gøre hannem fylleſt der faare. Augustin⁹

Fierde som fordømiss met deriss gotz Ere de som formeget nidske och karige ere offuer deriss retferdige gotz oc icke ville giffue fattige folk der aff effter gudz bwd ord en dog de see oc vide at de haffue stor armod oc vselhed De fige nat oc dag at de det for øge kunde oc icke ville skyfte det ath gwd til loff Oc dem selffue eller deriss ieffn cristen till nøtte oc gaffn i noger maade Sanctus Lucas raader oss i sit xi capittel saa sigendiss Quod Luce xi ca

superest date elemosinam Giffuer almisser och gører miskwndelige gerninger
aff ederss gotz oc penninge som eder offuer løber til eder egen nøttørtighed Der
er dog mange till som lade deriss brød kød flesk korn oc meell helder ligge och
raadne aff reth karighed en de ville giffue fattige folk der aff i gudz naffn de
synde der dødelige met Thii de rædiss at de aldrig skulle fonge nock De nen-
de icke selffue ath æde dem mette Saadanne mwe ligniss vedh en padde som
æder aff iorden Naar hwn recker sit hoffuit vd aff hende da rædiss hun strax
at hwn skall icke fonge nock aff iorden at æde Hwn nendiss icke ath æde mer
aff hende till lige en hwn kand holde paa en syn fod thii hwn men ath hwn
skall icke recke til Rige mēniskene som karige oc nidske ere de stonde gandske
farlige Thi de synde først suarlige mod gud Sidē mod deriss egen ieffn cristē
i det at de icke ville beuise dem nogen kerlighed eller miskundelighed och dele
deriss gotz met dem J tredie maade mod deriss egen siel thii ath de hende skā-
meleghe fordøme meth saadan karighed och nidskaff

FEmpte som bliffue salige meth deriss gotz och rigdom Ere de som ere
ydmyge oc miskundelige offuer fattige folk oc giffue gerne almisser i
Matt. v gudz naffn Her om scriffuer Sanctus Mattheus i sit v capittel si-
gendiss Beati misericordes. Helllighe ere de som ere miskwndelige Sanctus
Jeronim⁹ Jeronimus siger Non memini me legisse mala morte moriturū &c. Jeg min-
diss icke at ieg haffuer nogen tiid læst ath han fick eth ont endeligt som gerne
giorde miskwndelige gerninger Thii han haffuer manghe som bede gaat for
hānem Och det er wmweligt ath mangiss bøn ey bliffuer hørd mz gud For-
di skulde alle mēniske gerne øffue dem i miskwndhed och tacke gud som dem
haffuer giffuit saadant gotz och vnt dem deriss helbrede ath de ere icke bleffne
halte blinge døue eller spedalske som mange andre fattige folk ere.

SJette som bliffue salige met deriss gotz Ere de som leffue eddrwelige
oc sparsōmelige twingendiss deriss legeme met faste och aderhold en
dog at de haffue mange rætther for dem aff huilke de icke ede ville at
de der mz skulle fortørne gud fødendiss deriss legeme formeget kræselige at det
skulde bliffue tilbøyeligt till synden der aff Saadā twingelse regniss dem for
Bernard⁹. eth aandeligt martiriū som Sanctus Bernardus siger Nullum martirii ge-
nus grauius est q̄ inter epulas esurire. Der er inthz større martirium till en
ath hwngre blanth mange rætther Och fryse naar han haffuer mange kleder
och lide armod blanth stor rigdom Ath se kaastelighe rætther och icke smaghe
dem naar han vilde det er swar pine thii han strider da mod sin egen natwre
oc legemenss begering Naar nogen haffuer bløde senge och ligger dog haarde-
lighe och der meth twinger sit legeme da fortiener han stor verdskyld aff gud
Naar nogen maatte daglige æde kaastelige rætther och dricke miød vin och
anden kastelig drick oc han da æder enfoldig mad grød kaall velling eller en
ræth eller to Oc dricker føge øll eller vand twingendiss sit legeme der mz Det
er gud meget tacknēmeligt oc kōmer hanss siel til ewindelig salighed oc gaffn

DJwende som bliffue salige met deriss gotz Ere de som lene deriss fattige ieffn cristen pēninge elle gotz oc hielpe dem der met aff deriss armod Sāmeledíss de som giffue dem dag oc stund paa det de ere dem skyldige oc plectighe Her om scriffuer Sanctus Lucas i sit vi capitrel sigendiss Mutuū dare nichil inde sperantes ec. Ath læne sine pēninge bort oc icke begære baadning eller gaffue der faare det er stor verskyld hoss gud Thi māgen mand kand søndem gøre sig saa gaat gaffn met pēninge han fonger till laanss i sin nød som han en anden tiid gøre kunde om han da gaffue hānem saa mange Gud i hiēmerige iomfrw maria oc alle helgen oc engle i hiēmerige glædess naar nogen læner sin fattige ieffn cristen gotz eller penninge aff ret kerlighed oc der met hielper hannem i sin nød Naar nogen giffuer sin fattige ieffn cristen dag och stund paa det han er hānem skyldig Da forverffuer han der meth aff gwd i hiemmerige tiidh och stwnd igen till ath gøre plict oc bod her i verden for sine synder och fonge hanss verdige sacramente paa sin yderste tiidh och deth ewindelighe liff effther døden Deth vnde oss alle der aldermectiste gud som er benedidet til ewig tiidh A M E N — Luce vi ca.

Et Jertegen om almysse gerninger

JOhānes elemosinarius scriffuer At nogre fattige folk talede en gong till sāmen om dem som gerne gaffue mad oc almisse i gwdz naffn Da sagde de alle ath de aldrig hagde hørt ath nogen kunde bede dē karige oc nidske toldere en almisse mad aff i gudz naffn en dog at han vor mz en aff de rigeste mend som bode i staden Da sagde en blant dem som kaastelige vel tygge oc bede kwnde Hwad ville i giffue mig om ieg kand bede hānem en almisse aff i dag De andre giorde cōtract mz hānem at han det endelige forsøge skulde Han gik faar hanss dør oc bad meget ynckelige Tolderen bad hānem gonge sin vey en dog det halp hānem inthz om siger kom hanss suend fra bageren mz brød Saa tog han hastelig et brød oc slo den fattige ved øffuit met aff ret vrede thii han hagde da ingen sten til rede at sla mz To dage der effter bleff han suarlige siwg oc saa i søffne alle sine onde gerninger for sig som han nogē tid bedreffuit hagde Der vor māge grūme oc sorte karle paa en side hoss hānem De lagde hāss onde gerniger paa en veyskaal sō veyde gādske suarlige Der vor nogre deylige hwide mend paa dē andē side de hagde inthz at legge i dē andē veyskaal der emod Thi sagde de til huer andē wi haffue inthz gaat at legge mod hanss synder daa suarede en aff dem her er et rw brød han gaff i gudz naffn ii dage sidē en dog hā giorde det icke aff en god vilge det lagde de i veyskaalē saa veyde de baade lige meget Sidē sagde de skinnēde mend till tolderē gack oc forøge dette brød mz flere almisse gerniger at disse sorte mend icke skulle tage dig effter døden. Der han op vognede besindede han oc kende

A

sandelige ath det vor sandingen han seeth sagde Thii han saa de sorte mend
legge alle hanss onde gerninger i vepskaalen som han bedreffuit hagde fra syn
barndom aff huilke han mange forglemd hagde lang tiidh tilforn Han sagde
ved sig selff O gwd men eth brød sõ ieg i hastighed kaste til den arme mand
halp min siel aff denne nød oc ewige fare hwor ydermere hielpe de mange al-
misser som gode mẽniske giffue deriss fattige ieffn cristen mz kerlighed i gudz
naffn Siden øffuede han sig i miskundelige gerninger oc gaff gerne almisser
aff sin største formwe En dag som hã skulde gonge til toldboden møtte hã-
nem en nøgen stackarll och bad ath han vilde giffue hãnem noget faar gwdz
skyld at skyule sit arme legeme met Han førde sig strax aff sin kiortel oc gaff
hãnem den oc bad at han ville bede faar hannem till gud Den fattige mand
bluediss ved at gonge i saa kaasteligen kiortel thi fick hã en mand paa plyn-
dre markedet sãme kiortell at han hãnem selge skulde oc giffue hãnem pẽnin-
gene der faare til lin nøttørtighed Der tolderen gick til bage igen Saa hand
sind kiortel der henge fall thii gick han hiem och græd suarlige sigendiss ved
sig selff Gud naade mig ieg wor icke verdig till ath den fattige mand skulle
bere min kiortell oc haffue hãnem til amindelse at bede gaat faare mig Som
han sad i denne drøwelse begynte han ath soffne oc saa i sãme søffn en deglig
skinnende mand klar som solen berendiss eth kaarss paa sine skwldre huilken
som sagde till hãnem Peder hwi sørger dw See iegh haffuer din kiortell paa
mig som dw gaffst den fattige mand i mit naffn Jeg tacker dig for sãme din
kiortell du skywlte mig vdi thii det vor ieg selff som bad dig om hãnem i den
fattige mand lignelse Han op vognede igen oc vndrede storlige paa sãme syn
oc loffuede gud i hiẽmerige sigendiss Velsigned vere gud til euig tid sõ skaber
sig i fattige folkiss lignelse Jeg skall bliffue saa arm sõ en er aff dem vden ieg
dør gandske snarlige Saa gaff han i gudz naffn alt de han hagde oc kallede
en sin scriffuere sõ han hagde køpt tilforn oc sagde til hãnẽ før mig til iheru-
salẽ oc selg mig en cristẽ mand i hẽder for pẽnige oc giff dem sidẽ fattige folk
i gudz naffn scriffuerẽ vilde det icke gøre Thii sagde tolderẽ til hãnem selger
du mig icke da skal ieg selge dig vdlendige i hẽder Saa førde han hãnem til
iherusalẽ oc solde en vedslere hãnẽ i hender for xxx pẽnige oc gaff dem fattige
folk Der scriffuerẽ kom til bage igen talede han aldeliss inthz her om Tolderẽ
redde hanss mad som hãnem bøpte Oc tode hanss fad oc fastede strengelige oc
vaagede oc bad til gud om nættherne thii han icke hagde tiid der til om dagẽ
for arbeyde Der hosbonden saa oc merckte at han hagde stor løcksalighed oc
rigdom for hanss skyld Da sagde han til hãnem Peder dw haffuer tient mig
som en tro oc ydmyg swend Jeg giiffuer dig din frihed igen dw skalt her eff-
ter were myn broder Han sagde her ney emod och vilde ingen frihedh haffue
Hossbonden hagde offte seeth tilforn ath de andre hanss swene sloge och droge
hãnem oc giorde spaat oc spe aff hãnem oc hwlde hãnem faar en geck oc daa-
re kallendiss hannem galne peder Naar de hagde saa bespaattet hannem eller
giort hãnem nogẽ andẽ bedrøuelse da kom vor herre til hãnẽ om nathen i den

kiortel han hãnem gaff oc hugsualede hannem sigendiss Peder sørge inthz see her ere de xxx pẽninge som dw lost selge dig faare i mit naffn Jeg skall gøre dig fyllest der faare och giffue dig den ewindelige hiẽmerigiss glæde met mig for vden ende effter døden Den wnde oss alle Gud fader søn oc den helliand som er en sander gwd benedidet for vden endhe.

Andẽ søndag effter hellig trefoldighedz søndag

Epła i iohã.iii Charissimi nolite mirari si odit

Denne Epistell scriffuer den verdige Apostel oc ewangelista Sancte Hanss i sit første sendige breff i det tredie capittell Och lyder hwn saa paa danske

O Alder keriste brødre i skulle icke forundre at verdenss mẽniske hade eder Wii tro oc vide fwldkõmelige at wi ere tagne fra døden som er synden oc anãmede till liffuit som er vor herriss naade och miskyndhed Thii at wii elske hwer anden indbyrdiss Oc alle de gode gerninger som gøriss i kerlighed gud til loff oc mẽnisken till gaffn de ære alle verdskyldelige oc fructsõmelige Hwo som icke elsker gud oc sind ieffn cristen han bliffuer ved døden thii han miste den kerlighed som sielen skwlde leffue wedh Hwer som hader sin ieffn cristen Han er mandrabere faare gudh Fordi han dræber første sin egen siell Siden opwecker han den anden siell till at hade sig igen der mz bliffue de baade mandrabere Wider visselige ath hwer mandrabere haffuer icke Cristum Jhesum met sig som er det ewindelige liff Wii kwnde klarlighe kende vor herriss Jhesu Cristi kerlighed som han hagde till oss Thi han lod sit liff for vor skyld paa det hellige korss Saa bør oc oss hwor som behoff gøriss ath woghe wort liff for wor ieffn cristenss gaffn och salighedz skyld Hwo som haffuer verdenss rigdom och seer sin ieffn cristen lyde nødh paa legemenss vegne met hunger swlt tørst frost kwld for nøgenhedz skyld oc han icke haffuer meth ynck offuer samme menniske i sit hierte och hielper hãnem for gwdz skyldh i sin armod hwor han kand Da kand icke gwdz kerlighed være i det menniske O mine kære børn wii skulle icke elske wor ieffn cristen meth søde ord eller smiger Men met sandingen och gode gerninger.

Euã.Luce.xiiii ca.In i.t.d.i.d.s.parabolã hanc

Homo quidam fecit cenam magnam.

Esten som læsis i dagh i den hellighe kircke paa søndagenss vegne den scriffuer den verdige euangelista Sanctus Lucas i sit xiiii capittell Och lyder hwn saa paa vort maall

VOr herre ihesus critus sagde sine disciple denne efterligning At det woor en mand sō redde en stor nadwere oc kaast oc bød mange der till Han vdsende sin tienere der tiid vor at de skulde gonge til bordz Oc lod till sige oc kalde dem som bwdne waare ath de skulde kōme thii kaasten wor rede De begynte alle at aarsage dem at de icke kōme kwnde Den første sagde Jeg haffuer køpt en by mig ligger stor macth paa at ieg far bort oc beseer hānem Thi beder ieg dig at du gør min aarsage for din herre sigendiss hānem at ieg icke komme kand Den Anden sagde ieg køpte fem par øxen ieg skall nw gonge bort och forsøge om de ere gode Thii beder ieg dig ath dw gør min aarsage faar din herre Den Tredie sagde Jeg haffuer fonget en hwstrw thii kand ieg icke komme Swenden gick till bage igen oc sagde sin hossbonde disse swar Da bleff han wred oc sagde till swenden igen Gack strax vdh paa gaderne och stræderne oc indled alle de fattige folk halte blinde och siwge menniske som dw see kant Noget der effter sagde swenden till hannem Herre det er nw giort som dw mig befalede och her er en nw rwm till flere Herren sagde till swenden igen Gack vdh aff staden paa alfare veye oc ander stediss i vonge oc marck som indlwct er oc nød dem alle till meth macth som dw kant finde at de indgonge i mith hwss ath det kand bliffue opfuldet Men ieg siger i sandhed Ath ingen aff de mend som ieg bad først skulle nogen tiidh smage myn nadwere

Udtydningen oc glosen her paa

Aff Denne hellige læst maa hwer mercke trende merckelige articikle I Den Første wor herriss store rwndhed I Den Anden ath alle mwe vell kōme till hanss naduere I Den Tredie merckiss deriss forbannede forsømelighed som icke ville komme till samme hanss nadwere Der wor herre vor xxxii aat gammild da sagde han sine disciple denne effther=

Luce xiiii. lignelse som stonder i denne hellige læst Sanctus Lucas scriffuer i dette sāme xiiii ca. ath vor herre sagde sāme tiid til en mand som hānem oc hanss disciple hagde indbudet till maaltiid Naar dw gør noget maaltiid eller nadwere da skalt dw icke ind bede dine venner eller nabo der till oc ey helder dem som rige ere Paa det at de ey skulle bede dig till geest igen oc gøre dig fwllest for det dw giorde dem føre. Men naar dw gør gestebwdh eller gilde da skalt dw indbede fattighe folk halte blinde och siwghe saa bliffuer dw hellig och salig

thi at de haffue inthz gaat sõ de dig giffue kunde for dine velgerninger Men
du skalt fonge fyllest der faare i hiẽmerigiss rige som alle gode gerniger løness
Der han dette hagde sagt Da vor der en i blant dem som sagde Hellig er den
som æder i hiẽmerigiss rige Siden begynte vor herre dẽne neruerendiss effter=
lignelse saa sigendiss Textus Homo quidam En mand redde en stor nad= textus
were Cristus Jhesus som er sand gud och mand Han redde en stor nadwere
Det vor hiẽmerigiss rige som alle gode cristne mẽniske beside skwlle oc kalliss
det en naduere thii mẽnisken skulle der haffue deriss yderste oc siste vederqwe=
gelse oc spisning effter døden till ewig tiid Sanctus Gregorius taler her om gregorius.
saa sigendiss Hec cena magna est sacietas Denne naduere er den ewindelighe
sødmiss spissning som gud haffuer bereed till oss Han bad mange till hãnem.
Thii han vilde ath alle mẽniske skulle bliffue salige som stẽ Pouild scriffuer Paulus i
i ad thi.ii Textus. Et misit seruum. Han vdsende sin swend och lod dem ad thi.ii
kalde sõ han hagde bedet till nadueren Met denne swend vnderstondiss Huer textus
predicke fader som kalder mẽnisken til denne ewige nadwere nar han siger oc
lerer dem huorledisss de leffue skulle effter gudz budord oc vilge Vor herre kal=
der oc alle mẽniske selff till sãme naduere Sõme met god indskydelse och den
helliandz naade Sõme met predicken Sõme met verdenss modgong oc siug=
dom oc sõme i andre maade Textus. Parata sunt omnia. Swenden bad textus
dem kõme thii nadueren vor altingiss rede Thii den tiid vor herre hagde told
sin haarde død paa det hellige korss Da bleff hiẽmerigiss rige aldeliss obet och
rede for alle cristne mẽniske Men de aarsagede dem alle at de icke kõme kun=
de Nicolaus de lyra siger at det vor for deriss onde gerninger skyld Thii der
bliffuer twsinde fordømede modh en bliffuer salig som Sanctus Mattheus Matt.xx.
siger i sit xx capittell Multi sunt vocati pauci vero electi De ere mange som
ere kallede Men de ere faa som vdualde ere Textus Primus dixit ei villã textus
emi. Den første suarede ieg køpte en by Der met vnderstõdiss høfferdige mẽ=
niske som altid ville vere offuer andre sõ en herre offuer sin by Han bad suen=
den gøre sin aarsage Sanctus Gregorius siger at hanss ord lydde ydmyge= gregorius.
lige Men hanss høfferdighed mercktiss i det at han forsmaade at kõme Den
anden sagde ieg køpte fem par øxen Der met merkiss gerige mẽniske som for=
meget fige effter verdenss gotz oc rigdom oc der met behindre deriss fem sind oc
inthz andet acthe eller skøde vden verdenss forfengelighed Den Tredie swa=
rede Jeg haffuer fonget en hwstrw thii kand ieg icke kõme Der mz merckiss
alle wkyske menniske som icke komme till denne nadwere for deriss wrenlige
leffnidz skyld En dog ath alle dødelighe synder behindre menniskene ath de
icke kwnde komme till denne erefulde nadwere Dog behindrer Høfferdighed
Gerighed och Ukyskhed dem alder mest der fra Textus Et reuersus seruus textus
Swenden kom till bage igen oc sagde at de icke kõme vilde Guilhelmus si= guilhelm⁹.
ger Ath der met merckiss gode predicke fedre som kõme till wor herre naar de
haffue predicked her i verden Sõme predicke fedre kalde oc paa gud bedẽdiss
at hã vil optẽde mẽniskẽss forblidede haarde hierter mz dẽ helliãdz naade thi

de see at de icke ville kōme till denne nadwere som er bered til dem Hosbōden
bleff wred Oc bad swenden gonge vd oc kalde alle fattige blinde halte oc siu-
ghe som han kwnde finde paa gader och strader Her skall hwer mercke hwor
textus mild oc miskwndelig vor herre er mod fattighe stackarle ath han dem kerlige
anāme vill som verden oc høfferdige mēniske hade oc forsmaa Textus Et
ait seruus Swenden sagde herre det er giort som du mig befalede Oc der er
rwm till flere Hosbonden bad hanem gonge vd paa alfare veye vdi marcken
oc vange som gerde vaare oc nøde alle de han finde kwnde at kōme til hanss
nadwere Met dem som han kallede aff gaderne vnderstondiss obenbare syn-
dere mz Dem han kallede aff straderne vnderstōdiss sønlige syndere sō blwess
at see oc omgongiss mz obenbare syndere Met dem hā kallede aff alfare veye-
ne Understondiss syndige mēniske som redebon ere till ath omwende dem fra
synden Met dem han kallede aff gerde vonge Vnderstondiss syndige mēnis-
ke som begynde at sørge faar deriss synder oc tycke dem ilde at vere mz anger
oc ruelse At han skulde nøde dem ind der met vnderstondiss sorg nød drøuel-
se oc verdenss mongong met huilke mange nødiss till at kōme till hiēmerigiss
gregorius. som Sanctus Gregorius siger Mala que nos hic premūt ad deum nos ire
compellunt Det onde wii lide her i verden det nøder oss till at kalle paa wor
guilhelm⁹. herre och kōme till hiēmerige Guilhelmus siger Nødde ex vor herre Sancte
Actuū ix Pouild till at kōme till hiēmerige den tiid han slo hānem aff sin hest oc gior-
de hannem blind som der stonder Actuum ix cap. Nødde ex hwnger den rige
mandz søn som ad mask met swin for armod skyld Ath bediss naade aff syn
Luce xv c. fader som Sanctus Lucas scriffuer i sit xv capittell Sanctus Augustinus
Augustin⁹ siger felix necessitas que compellit ad meliora Salig er den armod som nøder
textus mēnisken till det som bedre er Textus Ut impleatur domus mea Ath mit
hwss maa bliffue fwlt met dem som forsynede ere at bliffue salige Engen aff
dem som sig aarsagede oc icke vilde kōme skulle smage min naduere O huil-
ken ynckelig atskylielse er det at mēnisken skall vdelöckiss oc skylyess fra den
alder mectiste gwdz alder clariste ansict fra iomfrw mariess Alle englíss Och
alle gudz helgeness søstelige oc kerlige omgengelse Oc bebindiss til den greseli-
ge suare helffuediss pine i huilken han skall nødiss til at æde nadwere met de
grwme sorte forbannede dieffle till ewindelig tiidh

Et dēne mand som indbød mange till sin nadwere som han
hagde beredt Vnderstondiss Jhesus Cristus gwdz leffuende
søn som kom hiid till verden oc anāmede mandom aff iom-
fru maria oc frelste oss alle fra dieffuelen mz sin helllighe død
oc pine oc indbød alle cristne menniske till sin nadwere deth
wor till det ewindelige hiēmerigiss rige och glæde som aldrig
fonger ende Her met merckiss wor herriss store rwndhed ath han beredde store
nadwere Forst sigiss han ath vere stor Thii han biuder konger drotninger
herrer oc førster oc alle andre mēniske der til Oc krwner dem alle som dit kō-
me Som kong Dauid siger i psalteren Gloria et honore coronasti eū domine

O gud du kronede mêniſken i hiēmerige met ære oc glæde I Anden maa-
de er vor herriſſ naduere kaaſtelige ſtor thii han er till redder met hanſſ hellige
død oc pine Han haffuer ſaa ſtor ſødme oc løſt i ſig ath alle de gode mêniſke
ſom hānem ſmage de acthe inthz denne verdenſſ død eller pine thii dem haa-
beſſ all eniſte at de ſkulle kōme till hannem effter døden Her om ſcriffuer Stē
Pouild till de romerſke i ſit viii capittel ſigendiſſ Non ſunt condigne paſſio- Paulus
nes huius temporis Denne verdenſſ modgong drøuelſe oc pine kan icke lig- ad Ro.viii
niſſ ved den ewindelighe glæde ſom i ſkwlle fonge effther døden I Tredie
maade ſigiſſ han ath vere ſtor for de kaaſtelighe ting ſom der beredde ere først
mange atſkillelige dyrebare oc løſtelige ræther Alle de ypperſte kaaſteligſte oc
dyrekaſte ræther ſom nogen tid berediſſ her i verden De kunde icke mere lig-
niſſ ved de ræther ſō berediſſ i denne ewige nadwere En i drobe vand ligniſſ
kand mod alt det vand i haffuit ær thii at de ere ewindelige for vden all ende

OM den deglighed løſt oc glæde ſom er i hiēmerige haffue māge doc-
tores ſcreffuit och ſagt dog kunde der aldrig nogen vdtrycke eller be-
ſinde den alder minſte glæde eller løſt ſom er i hiēmerigiſſ rige Thi
der giffuiſſ ni dyrebare retther eller gaffuer ſom den alſōmectiſte gwd haffuer
loffuit alle ſine venner ſom diid kōmendiſſ vorde Hwer aff diſſe ix forneffnde
gaffuer oc ræther er ſaa offuer maade god oc kaaſtelig at han gør fulleſt faar
alt deth arbeyde ſorg och modgang ſom nogen kwnde haffue her paa lorden i
twſinde aar.

Førſte gaffue eller ræth er ſaa dyrebar oc god at alle de mêniſke i ver-
den ere begere hende Det er ath haffue ewindelig vngdom vden al-
derdom Her om taler Sanctus Auguſtinus till alle mêniſke ſaa ſi- Auguſtin⁹
gendiſſ Hanc vitam amplecti debuiſti Vbi eſt iuuentus ſine ſenectute Det liff
oc leffnid ſkulle du vduelge oc elſke i huilked alle bliffue vnge for vden alder-
dom Alle mêniſke ſkwlle opſtonde i den ſkickelſe oc ſkabning ſom de kwnde
alder deligſt bliffue paa deriſſ natureſſ vegne naar de vaare ſaa gamble ſom
vor herre vor den tiid han tolde ſin hellige død och pine for wor ſkyld Det er
naar de ere xxxiii aar gamble Vaare det ſaa at nogē vaare ſaa gāmild ſom
adam vaar det er ni hwndrede oc xxx aar gāmild Eller han vaare icke vdē
en dag gāmild Sa ſkall han alligeuell vere ſaa deylig oc ſtor ſom han kwn-
de vere naar hā vaare xxxiii Sagen er det thii at mêniſken er Sa i ſin dey-
ligſte fuldkōmeliſte oc ſterkiſte ſkickelſe ſom hwn bliffue kand Oc ſiden ſkal
kroppen oc ſielen bliffue til hobe ewindelige encthen i den ewindelige hiēmeri-
giſſ glæde Eller i den grwme helwediſſ pine ſō aldrig fonger ende Thi ſkul-
de alde retferdelige leffue oc tiene gud ydmygelige at de did maatte kōme ſom
alle bliffue lige deglige och lige vnge oc aldrig fornēme nogen alderdom

ANden ræt eller gaffue er ſaa dyrebar oc god at hagde noget mêniſke
twſinde verden met alle de ſteder ſlot oc rigdōme ſom der er vdi Da
vilde han helder møſte dem alle ſāmen en ſamme gaffue Hwn er oc
ſaa dyrebar at mêniſken vilde helder icke vare till en møſte hende Det er den

ewige karskhed oc swndhed for vden all siugdom kranckhed oc skrøbelighed
Thomas sup iiii sē. di.xliiii Hagde eth mēniske all verden oc vaare stedsse siwg oc kunde icke brwge hen-
de hwadh gaffn hagde han da aff hende Sanctus Thomas siger super iiii
senten.di.xliiii At alle mēniskiss legeme oc kroppe bliffue for vden all pinac-
telighed effter den yderste dōme dag Saa at vaare alle de suerd oc kniffue til
hobe som er i verden oc stunge paa noget legeme sō saligt er da kwnde de icke
mere skade gøre der paa en paa en soll gissel Der kand huerckē ild ver vand
frost kwld hwnger tørst sot eller siwgdom skade det legeme som saligt er Her
paa skulle de tencke som haffue nogen verdenss modgong met sot sorg ve eller
drøuelse oc lyde den tolmodige bedendiss den alsōmeciiste gud ydmygelige ath
han vilde frelsse dem der aff och vnde dem hiēmerigiss rige met sig i hwilked
som er all karsked oc swndhed oc den ewindelige ro lise och salighed for vden
Matt.xiii ende Sanctus Mattheus siger her om xiii capittel Fulgebunt iusti sicut sol
Retferdige mēniske de skulle skinne i hiēmerige lige som en soll.

TRedie ræth eller gaffue er mere dyrebar Thii der er rigdom for vden
all brøst oc nøttørtighed thii huer fonger der alt det hā selff begeren-
diss er Jngen er saa rig her i verden at han ey haffuer brøst paa no-
gen ting Der er ey helder nogen ting till her i verden som mēniskenss begerelse
altingiss fornøge kand Men i hiēmerige fonger hwer det han begerer som der
Deutro viii ca. stonder Deutro viii. Her maatte nogen spørge Hwor faare mēnisken kand
icke fornøgiss meth rigdom ære velde eller anden velløst her i werden Her till
suariss at det skeer thii sielen er skapt effter gwdz eget ansict fordi kand hwn
aldrig fornøgiss fyr hwn kōmer till sit rette exempell som hun er skapt effther
Bernard⁹. siden er hun altingiss till fredz i alle maade som Sanctus Bernardus siger
Ad imaginem dei facta est anima racionalis ꝛc. Menniskenss siell er skapt
effther gwdz ansict Hwn kan behindriss met alle honde ting Men hwn kan
icke fornøgiss vden meth gwd all eniste

FJerde ræth eller gaffue er saa nyttelig oc god at alle engle i hiēmerige
Augustin⁹ Helgen oc mēniske begære hānem Det er den ewige fred oc rolighed
Her om taler Sanctus Augustinus saa sigendiss Sicut nemo est
qui gaudere nolit ꝛc. Ligeruiss som der er ingen til som ey vilde glæde sig.saa
er der oc ingen till som ey ville haffue fred oc rolighed En dog at mange stri-
de da ville de alligeuell haffue fred naar de haffue offuer vondet deriss fiender
Her twert emod haffue de arme fordømede siele i heluediss pine idelig kiff och
ambrosius trætte till sāmen oc forbande hwer anden till ewig tiid Sanctus Ambrosius
siger Pax est dux ad vitam eternam. Fred er en ledsagere oc veyledere till det
ewindelighe liff och salighed

FEmpte ræth eller gaffue Er den søde engle sang met huilken de och
David alle helgene loffue gud ewindelige Som Kong Dauid siger i psal-
teren Beati qui habitant in domo tua domine. O herre hellighe ere
de som bo i dit hwss De skulle loffue dig ewindelige Effter dii at det er løste-
ligt her i verdē at høre song oc alle honde strenge leg Huor ydermere er det da

løsteligt i hiēmerigiss rige at høre gudz engliss oc helgeness søde sang sō loffue gud met alder størst løst oc glæde som aldrig fonger ende Ligeruiss som det er dem løsteligt i hiēmerigiss rige at høre denne deglige engle sang Saa er det de arme siele i helwediss pine greseligt och sørgeligt ath høre de grwme diefflis ewindelighe skraall vraall oc rob som aldrig fonger ende

Niette ræt eller gaffue Er den verdskyld oc glæde som huer skal haff-ue i hiēmerige for sin egen verdskyld Sancte Pouild scriffuer till de Romerske i sit andet capittell saa sigendiss Reddet vnicuiqz iuxta opera sua Vor herre skall giffue hwer i hiēmerige effter sine gode gerninger oc fortieniste Der bliffuer icke all eniste de store gode gerninger lønte men och de alder minste som nogen gør her nogen tiidh paa iorden Deth minste fied eller fodspor som nogen gonger till gudz tieniste eller till siwge eller fattige folk at hugsuale dem Eller taler eller tencker paa gud oc haffuer medynck offuer syn fattige ieffn cristen Eller glæder sig naar han seer andre tiene gud Eller naar det gonger dem vel i hond Der will gud løne hānem faare twsinde folt i hiē-merigiss rige till ewigh tiidh.

Paulus ad Ro.ii

Siwende ræth eller gaffue er den store vsielige glæde som huer skall fon-ge aff de vtalige hellige engliss oc helgenss omgengelse som ere i hiēme-rige Thii hwer skal fonge stor serdeliss oc atskillig glæde for huer helgen som der er Vaare det saa at nogen kunde idelige tiene den alsōmectiste gud i hun-drede sāfelde aar till lige da kwnde han icke gøre hānem fullest for den glæde han fonger for den minste helgen som er i hiēmerige Hwor ydermere større oc w endelig glæde fonger da huer for alle engliss apostless oc alle andre helgeniss omgengelse som ere vtalighe som Sancte Hanss scriffuer i sit viii capittel si-gendiss Vidi turbam magnam quam nemo dinumerare poterat. Jegh saa en gandske stor skare i hiēmelen som ingen telge kwnde At der er saa stor glæde i hiēmelen det er sagen Thii hwer elsker den anden saa meget som sig selff oc den ene regner den andenss gaffue oc verdskyld for sin egen formedelst den store kerlighed som de haffue til huer anden Sanctns Anselmus siger ath huer er der saa glad aff en andenss verdskyld som han er ath sin egen Sancte Peder glædiss aff Sancti Hansiss Jomfrwdom Sancte Hanss glædiss aff Sancte Pederss pinelse igē Saa glædiss framdeliss den ene aff en andenss fortieniste oc verdskyld O huilken stor wbegribelig glæde fonger dw menniske naar Stē Hanss oc alle Patriarcker oc Propheter dele deriss glæde met dig sancte Peder oc alle apostle dele deriss glæde met dig sancte Laurentz oc alle martiress gøre dessligest Sancte Morthen oc Sancte Nicolaus och alle confessores sāme-lediss dele deriss glæde met dig Sancte Joachim och Sancta Anna met alle som retferdige leffuit haffue i ecteskaff dele deriss glæde met dig Sancte Eli-zabet met alle viduer gøre desligest Sancta Katherina met alle iomfruer sā-melediss Sanctus Gregorius siger Hwo er den som sige kand den vtalighe store glæde sō hwer siell fonger i hiēmerige aff alle gudz helgeness omgengelse.

Johannis viii ca.

Anselmus

OTtende rææt eller gaffue er dē aller største glede hwer fonger aff iomfru maria Aff hwilken wii alle glædiss skulle mer en aff alle andre helgen som er i hiemmerigiss rige Thii hwn er alle engliss. helgenss. mēniskenss. hiēmelenss oc iordenss draatning Ligerwiss sō henniss verdskyld offuer gonger alle helgeniss verdskyld Saa er oc henniss glæde och fortieniste større en alle helgeniss ære hwilken hun deler met alle som kōme til hiēmerige

Augustin9

NJende rææt eller gaffue er saa dyrebar oc megtig at hun offuer gonger alle disse andre forscreffne gaffuer for vden hwilken de andre ere aldeliss inthz regnendiss Det er at see vor herriss alder clariste ansicth. Det er den alder største glæde som er i hiēmerigiss rige Thii huer fonger alth det han begerer i det han seer hanss skinnende ansict som Sanctus Augustinus siger Ipse deus erit finis desideriorum nostrorū. Den alsōmectiste gud er reth endelse paa alle vaare begerelser thii wii see hānem ewindelige och loffue hānem for vden all møde Oc elske hānem for vden ende Petrus Lumbardus siger ath hwo der seer hellig trefoldighedz alder clariste ansict han seer och alt det i hiēmelen paa iorden oc i helffwede er Sāmelediss hwad hanss venner oc slectinghe gøre her paa iorden Her om thaler Sanctus Gregorius saa sigendiss Quid est quod non vidēt qui videntem omnia vident. Hwad er deth de icke see som hannē seer der alting seer Som han ville sige inthz Dauid siger i psalteren Ath der er saa stor glæde i hiēmerige ath twsinde aar de syness der icke lengre en den dag som fram gick i gaar Om den wsielige store glæde som er i hiemmelen finde wii saadant eth lidet Jertegen som her effther følger

Petrus lūbardus.

gregorius.

Dauid

Eth Jertegen om hiēmerigiss glede

En Closter mand

VJ læse at det vaar i god gudelig closter mand som offte bad wor herre ath han vilde obenbare hānem noget aff den store glæde som er i hiemmerigiss rige En dag som hon laa i sine gudelige bøner da hørde han en liden fwll hart hoss sig som sang gandske sødelige oc løstelige hā stod op oc vilde grebet hānem men han fløy sactelige for hannem till skoffuen som vor hart hoss closteret oc sette sig paa et træ closter manden effter fwlde hānem oc hørde paa hanss sang om siger fløy fwlen bort Han gick till bage igen och mente at han icke hagde der vered vden en time Der han kom til closteret da vor porten igen mwret at hwilken hā før vdgongen vor Han fand en anden port paa huilken han banckede bedendiss ath de vilde lade hānem ind Porteneren spurde hwor han vor hiēme oc hwad hanss erende wor Han sagde Jeg gick nw i fled her aff closteret oc nw ieg igen kōmer finder ieg porten til mwreth at hwilken ieg vdgick oc ath alt closteret er forwent met anden bygning Porteneren gick ind till abbeden oc sagde hānem disse ordh Abbeden gick till

porten oc spwrde hwo han vor oc hweden han kōmen vor han swarede ieg er ederss broder her aff clostered oc gick vd i skoffuen en liden stund siden nw ieg igen kōmer kender ieg her ingen oc ingen kender helder mig Da spurde abbeden oc de andre gambre brødre hwo abbed wor paa den tiidh han vd gick aff closteret han neffnde hanss naffn Da fwnde de i deriss bøger oc krønicker at samme broder hagde wered aff klosteret i iii hwndrede oc feretiwe aar en dog han menthe at det hagde icke vered vden eth time rwm Det wor en stor vnderlig ting ath han i saa lang tiid for denne lille fwliss løstelige sang som vor en engildz icke fornam hwnger eller tørst frost eller kwld alder eller siwgdom eller nogen anden brøst paa sit legemess eller naturiss vegne i disse mange aar Hwor ydermere større løst oc glæde skulle wi da fonge i hiēmerigiss rige naar wii der høre alle gudz engle som ere i de ni engle kor sywnge oc loffue den alder mectiste gud met alsom sødeste oc løsteligste sang til ewig tiid Den at høre.och samme glæde ath nyde deth vnde oss gwd fader søn oc den helliand som er en sander gwd benedidet for vden endhe. 300. og 40.

Tredie søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Epl'a i petri v Charissimi humiliamini.

Denne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Peder i sit første sendinghe breff i det iiii capittell Och lyder hwn saa paa danske.

O Alsom keriste brødre ydmyger eder aff alth ederss hierte vnder gwdz aldermectiste wold och macth Paa det at hā skal ophøffue eder paa den yderste strenge dōme dag naar huert mēniske skal anāme løn effter sine gerninger Setter all ederss omhyggelse och hob till den alder veldigste gud baade paa liffuenss oc sielenss vegne Thi han skicker eder det som nøtteligst er Verer eddrwe oc haffuer eder beqwēmelige i mad oc drick Vaager idelige i gudelige bøner Thii at ederss fiende dieffuelen er altid rede hoss eder som en glwbende løffue gongendiss om eder mz sine falske raad oc fristelser oc leder at han kan fonge nogen formedelst dødelig synd som han kand pine oc plawe till ewig tid Strider mandelige mod hānem met en fast cristelig tro Vider visselige at de suare fristelser i haffue komme aff dieffuelen Ederss med brødre som ere i gudz tieniste oc embede Lide oc saadāne fristelser och vmage aff hānem ehwor de ere i werden Men den alsōmectiste gwd som haffuer mact oc vold at giffue alle naade til liff oc siel effter sin benedide vilge Oc kallede oss formedelst sin benedide søn Jhesum cristum til den ewindelige ære oc glæde for en føge pine eller modgong som wii kunde lide her i verdē

paa legemet Han verdiss ath fwldkõme stadfeste oc stadig ath gøre oss oc alle waare gerninger gwd till loff Heder ære och høgmectighed were den hiẽmelske gwd till ewindelig tiidh for vden ende

Euã. Luce. xv. ca. In i. t. Erant appropiquantes

Esten som læsis i dagh i den hellighe kircke paa søndagenss vegne den scriffuer den verdige euangelista Sanctus Lucas i sit xv capittell Och lyder hwn saa paa vort maall

DEr kõme nogre obenbare syndere oc andre gerige mẽniske till ihesum at de vilde høre hanss ord oc lerdom Men de phariseer oc lerde mend som hwlle dem bedre oc erligere til leffnid en de vaare de knwrrede och mwrrede her emodh sigendiss Denne Jhesus tager obenbare syndere til sig och æder oc dricker mz dem Thi sagde vor herre dem denne effterlignelse Hwilken mand aff eder som haffuer hundrede faar oc møster et aff dem Giffuer han en vdoffuer de halff femptesynss tiwe oc ni faar i skoffuen oc leder effter det som baarte er saa lenge han det finder Naar hã det fundet haffuer da legger han det gladelige paa sine skuldre Naar han kõmer hiem da kalder han sine nabo och wenner till hobe sigendiss till dem Glæder eder met mig thii ieg haffuer fwndet mit faar som tabet waar Saa siger ieg eder at alt hiẽmerigiss herskaff glædiss ydermere naar et syndigt mẽniske gør plict och bod for sine synder En offuer halff femptesynsstywe och ni retferdige mẽniske som icke gørss penitentz eller plict behoff Eller en quinde som haffuer x gode penninge oc taber en aff dem Tender hwn ey lywss oc om wender alt det i hwset er oc leder saa lenge hwn hãnem hitter Naar hwn hãnem fundet haffuer Da kalder hwn sine naberske och venner til sammen sigendiss gører eder glæde met mig thii ieg haffuer fwndet myn penning igen som ieg hagde tabet Thii siger ieg eder ath i hiemmelen er stor glæde naar eth syndigt menniske gør penitentz oc bod faare sine synder.

Udtydningen oc glosen her paa

I Denne hellighe læst som Sanctus Lucas scriffuer i sit xv capittell Sanctus Mattheus ewangelista i sit ix och Sanctus Marcus i sit andet Er Trende merckelighe artickle J den første merckiss syndige mẽniskiss mildelige anãmelse aff gud i hiẽmerige som tøcke deriss synder ilde at vere J den Anden Phariseerniss tilbørlige straffelse aff vor herre J den

Tredie en kerlig oc velwillig beslutelse paa de ord han dem sagde. Textus. textus
Erant appropinquantes Der vor herre vor xxxii aar gāmild Da kōme no-
gre obenbare syndere till hānem ath de ville høre hanss lerdom oc ord oc bedre
deriss leffnid Nicolaus de lyra siger at de vaare redebone till at gøre plict och Nicolaus
bod for deriss synder Phariseerne som vor logkøne oc kloge ligmend oc Scri- de lyra
be som vaare dynckell gode klercke oc hwlle dem gudelige och retferdelige faar
almwen de knwrrede oc mwrrede mod vor herre fortalendiss hānem oc sagde
Denne Jhesus omgongiss met obenbare syndere och æder meth dem Som de
vilde sige han er oc aff eth ont leffnid ellerss omgingiss han icke met dem eller
hwlde venskaff met dem Textus Et ait ad illos Vor herre sagde dem den- textus
ne effterlignelse Hwilken mand aff eder som haffuer hwndrede faar oc møster
eth aff dem &c. Nicolaus de gorra siger At mz denne mand vnderstondiss vor Nicolaus
herre som tabede eth aff sine faar den tid mēniskenss nature fortabet bleff for- de gorra
medelst adamss oc ewess synd som Sancte Pouild scriffuer till de romerske i Paulus
sit v capittell Textus Nonne dimittit &c. Giffuer han ey vdoffuer de halff ad roma.v
fempte synss tyue oc ni i skoffuen oc leder effter det som borte er till han det fin- textus
der Saa giorde Cristus Jhesus gwdz søn den tiid han offuer gaff de ni en-
gle kor Oc kom til verdē at spørge effter mēniskenss køn Den tiid han anā-
mede mandom oc siden predickede oc lerde mēniskene at gøre penitentz plicth
oc bod faar deriss synder at de skulde kōme til den ewindelige salighed oc gle-
de Han fand sit faar Det skeer naar noget syndigt mēniske tøcker sine synder
ilde at vere oc gør plict faar dem Han legger faaret paa sine skuldrer Sanc-
tus Ambrosius siger at vor herre bar alle vaare synder den tiid han bar deth ambrosius
hellighe korss Paa sine skuldrer och led den suare død och pine der paa Som
Esaias prophete scriffuer i sit liiii capittell sigendiss Vere languores nostros Esaie liii.
ipse portauit Sandelige bar vor herre alle vaare synder Oc gleddiss ath han
hagde fundet oss igen oc frelst oss fra dieffuelen Gwilhelmus siger Ath hellig guilhelm9.
torssdag der han opfor till hiemmelss igen Da kallede han sine venner til ho-
be Det vor alle englene aff de ni engle koor Hanss nabo Det vor de verdighe
offuer engle Sancte michild Sancte gabriel Sancte Raphael oc andre flere
som daglige see hanss alder clariste ansict Oc bad ath de skulle glede dem met
sig thi han hagde igen fwndet sit faar som borte vaar Det vor menniskenss
køn som fortabet wor hwilket han da igenløssd hagde meth syn hellighe død
Textus. Dico vobis Jeg siger eder i sandhed ath englene i hiēmelen glæde textus
dem mer at eth syndigt mēniske omwender sig fra sit onde leffnid oc gør plict
oc bod faar sine synder En de gøre mod halff femte synss tywe oc ni retferdi-
ge mēniske sō icke gørss penitentz behoff Ligeruiss sō en bonde elsker den ager
mere sō før bar tydzel oc torn oc nw ber gaat korn.en hā gør den ager sō altid
tilforn fructsōmelige vor At englene glæde dem mod syndige mēniske naar de
gøre penitentz det er icke fordi at synden er dem behagelig Men det sker fordi
ath mange bliffue meget gwdeligere helligere ydmygeligere oc ideligere til ath
tiene gwd effther de haffue syndet en de vaare førre oc gøre diss strengere plict

och bod for synden och øffue dem i miskwndelighe gerninger mer en de ellerss
textus giorde. Textus. Aut mulier habens. Vor herre sagde dem en anden effter-
Nicolaus signelse En qwinde som haffuer x penninge oc taber en aff dem Nicolaus de
de lyra Lyra siger ath wor herriss store ewindelighe visdom maa vnderstondiss meth
denne qwinde Han haffuer ni penninge der met onderstondiss de ni engle kor
Met den tiende penning som borte wor merckiss mēniskenss køn som fortabet
waar formedelst waare første faareldriss synder Han tende lywss ath oplede
hannem meth Der meth merckiss den verdighe helliandz naade som han sen-
der i menniskenss hierter och oplywser dem meth ath de fonghe vederstyggelse
till synden och kerlighed till ath tiene hannem meth Han omwender alt det i
hwset er Det er han tører menniskenss consciencie och samwittighed ath han
besinder och betencker ath han fortørned haffuer sin gwd och skabere och gør
plicth meth anger och rwelse i sit hierte for sine synder Saa lenge han finder
sin penning igen det er gwdz naade och venskaff Saa kalder han sine ven-
ner till sig ath de skwlle glæde dem meth hannem Det er han beder gwdz en-
gle och helgen serdeliss sine egne patroner ath de skwlle bede faar hannem till
gwd ath han maa beholde hanss venskaff och naade och fonge den ewige sa-
textus lighed effther døden Textus. Ita dico vobis. Saa siger ieg ether at gudz
engle i hiemmerige glæde dem naar eth syndigt menniske gør penitentz plicth
och bod faar sine synder Vaar herre siger merckelighe her i lesten den som gør
penitentz och icke Den som tencker eller siger at han vill gøre penitentz Thi
phariseer øgne skalke och andre som holde dem gwdeligere vduertiss en de ere
indwertiss De sige tiit och lade som de gøre penitentz Men de ere dog skalke
indwertiss i hiertet Naar noget mēniske omwender sig fra sit onde leffned oc
synd och gør penitentz Da bliffuer englene gladere En noget menniske bliffue
kwnde naar hanss søn vdwaldiss till keysere eller pawe Eller at han oprepss-
diss igen aff døde Vor herre ligner mennisken her i lesten ved faar thii deth
er spagferdige och vskyldige diwr aff deriss natwre Andre diwr de bide slass
riffuiss eller stongiss som wlffue løffuer hwnde biørne tiwre eller andre dywr
gøre Men faaret er altiidh spagferdigt Saa skall och menniskene were Och
icke bide deth er faartale eller baguaske sin ieffn cristen Icke stonge andre det
er icke vnder trycke sin fattige ieffn cristen meth offuer mact eller w reth Icke
sla eller støde Deth er icke gøre sin ieffn cristen noget onth aff hastighed vrede
eller awind Icke helder riffue meth kløerne Det er ath ingen skall tage stiele
eller røffue noget fra sin ieffn cristen i nogen maade

AF disse ord som vor herre siger sist i dēne hellige læst Ath det
er stor glede i hiēmerige naar et syndigt mēniske gør penitentz
for sine synder Skall hwer mercke At den alder mecteste hel-
lig trefoldighed gud fader søn och den helliand glæder sig och
Sāmelediss alle engle och helgene Først gleder Gwd fader
sig som en verdenss kōge glæder sig naar hanss hustru bliffuer

frwctsömelig Som Abraham giorde der ysaac hanss søn vnfongen Vor Han gledisss en mere naar hã fødiss sõ zacharias giorde der Sancta Elizabet hãss hwstrw fødde Sancte Hanss baptiste Han gledisss en mere naar han aff venyess ath dii Thii giorde Abraham eth stort gestebwd der hanss søn ysaac aff vendiss Som der stonder Gene.xxi ca. Han glediss fast ydermere naar hanss søn bliffuer stor och settiss til bordz met hannem Saa glædiss och gwd fader naar menniskẽ som er hanss søn vorder aandelighe vndfangen fød aff vend oc setter til bordz meth hannem Ath han vndfongiss Det er naar han tencker och acther ath han vill gøre penitentz for sine synder Ath han fødiss Deth er naar han scriffter och framsiger sine synder Ath han aff venyess deth er naar han øffuer sig i gode gerninger oc gonger aff en dygd i en anden Ath han settiss till bordz Det er naar han kõmer till hiëmerigiss rige som han skal fonge siden alt deth han begerendiss er till ewig tiid Her om scriffuer Sanctus Lucas i sit xxii capittell sigendiss aff vor herriss mwnd Edatis et bibatis super mensam meam J skulle ædhe oc dricke met mig i hiëmerige offuer mith bord Gene.xxi Luce xxii.

Anden maade glæder gwdz søn sig Thii han seer ath hanss hellighe dødh och pine haffde krafft och macth i deth han igenløssde samme syndighe menniske fra dieffuelen der met Deth merckiss i de ord som stonder i dagh i denne hellighe læst J deth han bad sine venner ath de skwlle glæde dem meth sig thii han hagde igen fwndet sit faar Her om taler Sanctus Gregorius saa sigendiss Una ouis periit quando homo peccauit ɀc. Eth faar bleff borte der menniskẽ brød gwdz bwdh och syndede och der meth forkaste den ewindelighe hiemmelske glede Stũs Augustinus siger i den fempte bog som han scriffuer mod de ketthere Ath wor herre selff siger till alle syndighe menniske Den tiidh dw wost min hellighe faderss w ven Da forlicte ieg digh meth hannem Den tiidh dw wost paa fordømelsenss vey da ledde iegh digh paa salighedsenss vey igen Jegh bar digh paa mine egne axler oc arbeyde och swettiss gandske swarlighe for dig och bar digh till min fader igen At Han swettiss offuer alth sit liff det skede i wrtegaarden der han swettiss blod och vandh och siden der han waar hwstrugen fra top och till thaa Sãmelediss der han vor kroned met den hwasse torne krone som stack ind i hanss benedide hierne) Frãdeliss der de sloge de stompede nagle i gẽnem hanss verdige hender oc føder oc opstwnge hãss hellige hierte aff huilhed der vdrand blod oc vand som aff tode alle vaare synder. Vor herre siger Jeg leed mange spottelige oc forsmedige ord och stor wret for dyn skyld Jeg lod mith liff Oc vdgaff myn siell for dyn skyld at dw skwlle bliffue hoss mig oc elske mig Nw forglemmer dw och offuer giffuer mig Och effther følger dieffuelen som er myn fiende och w ven Jegh offuer gaff alle de andre faar och gick i den store ørcken och skow och oplette dig Deth er han neder for aff hiemmelen och offuer gaff alle engle som er i de ni engle koor och all den vsielige løst och glæde som der er och neder kom till denne gredelighe dal som er verden och leed her frost oc kwld armod oc vselhed oc sidẽ den haarde død oc pine før han kunde igen gregorius. Augustin⁹

sinde sãme faar Det er før han kwnde frelsse menniskenss køn fra dieffuelen.

Redie maade glædiss den verdige helliand at et syndigt mẽniske gør penitentz ❙ Først thi han igen fonger sin bolig i huilken han bliffue
Paulus i ad cori. iij. vill Her om taler Sancte Pouild i corint. iii saa sigendiss Nescitis quia templum dei estis vos ꝛc. Uide i ey selffue ati ere gudz tempell oc bolig Oc den helliand kand icke bo i eder vdẽ den onde aand vdfarer aff eder Det er ati offuer giffue alle dødelighe synder och onde gerninger ❙ Anden maade glædiss han faar han fonger den lem som han skall gøre leffuendiss och swnd
Paulus i ad corin. vi som Sancte Pouild siger i ad corin. vi ca. An nescitis ꝙ membra vestra snnt templũ spiritusſti. Uide i icke at ere lẽmer ere den helliandz tempell Wii see at de lẽmer som hwggiss eller skeriss aff mẽnisken de ere icke lenger leffuende thii sielen et da aff dem Saa er icke helder mẽnisken lenger leffuendiss for gud en
Esaie lix hun haffuer den helliandz naade hoss sig Her om taler Esaias Propheta i sit lix cap. Iniquitates vestre ꝛc. Ederss ondskaff oc synder haffue skyld eder fra gud ❙ Tredie maade glædiss han. thi han fonger det kar igen som hã skal opfwlde Det er menniskenss hierte Thii skall deth før vere aldeliss tompt aff verdenss oc legemenss begerelser oc alle synder før han det opfylde kand mz sin
Augustin⁹ hellighe naade Her om taler Sanctus Augustinus sigendiss Uas es si plenus es ꝛc. Dw est eth kar est dw fwld som han vilde sige met synd och verdenss forfengelig Da vd øss det alt sãmen at dw kant opfyldess met det som dw icke haffuer Det er met den helliandz naade.

Nglene glædiss oc naar nogen gør penitentz for trende honde sag Thii de see at det kõmer dem til gaffn oc salighed ath de bewarede dem her i verden Hwert mẽniske haffuer en engild som till skicked er aff gud at han hãnem beware skall Huad helder han er paa land eller vandh Hwad helder han soffuer
Bernard⁹. eller vaager æder eller dricker Thii siger Sanctus Bernardus Hwad helder du est i stue eller herberge i hwss eller vra Da haff dig altid erlige oc høffueskelige gud oc din engild til ære oc reuerentz thii at gud er alle sted i verden Han tror icke rettelige ath gud er till som gør nogen ting i hanss
Bernard⁹. nerwerelse och asywn som hannem blwediss ath gøre i menniskenss asywn Sanctus Bernardus siger at hwer maa kende der aff sielenss verdighed ath hwn haffuer en engild som tager hende vare strax mẽnisken fødiss ❙ Anden maade glediss englene Thii ath de se ath deriss tal opfyldiss igen mz syndege mẽniske som gør penitentz Der skall saa mange mẽniske kõme till hi-
David merigiss som der neder fwlde aff englene till helwediss Her om taler David i psalterẽ sigendiss Implebit ruinas Uor herre skal opfylde de onde engliss fald som syndede mod hãnem met høfferdighed Thii glediss englene storlige naar syndige mẽniske gør penitentz at deriss tall skall opfyldiss meth dem igen ❙ Tredie maade glædiss de Thi at de see at de haffue flere som loffue gud mz dem ligeruiss sõ de selffue loffue gud i hiẽmelen Saa loffue oc mẽniskene gud her paa iorden naar de øffue dem i gode gerninger och leffue erlige och skellige

Alle retferdige mēniske loffue gud oc tacke hānem for sine velgerninger Stus Ambrosius siger At hwert mēniske fuldkōmelige tro skal at det er gud tacknēmeligt at han haffuer omwent sig fra sin onde leffnid Oc englene desligest thii skal huert mēniske hedre oc tiene dem bedēdiss dem ydmygelige at de ville framføre hanss ydmyge bøner for gud i hiēmerige at han maa fonge det som hannem er nyttteligst till siell och liff Iomfrw maria och alle gudz helgene i hiemmerige glæde dem och naar nogen gør penitentz for sine synder Ath han maa bliffue salig och loffue gwd till ewig tiidh meth dem. ambrosius

Alle mēniske i verden skulle oc glæde dem naar nogen gør penitentz faar sine synder for Trende honde sagh Først thii gud i hiēmerige sker der loff oc ære aff Thi naar nogen synder dødelige da gør han gud der meth stor forhaanelse i deth hā bryder hanss vilge oc budord I Anden maade for gudz wsielige oc wendelige godhed Thii naar nogen elsker gwd mere en denne verdenss forfengelighed gotz eller penninge eller sith eget legeme Oc gør penitentz.da hedrer han gud der mz i det han elsker hānem offuer all ting Naar nogen elsker nogen ting mer en hānem da forhaaner han hannem der met thii han er alder best oc alsommectiste I Tredie maade skwlle wii glæde oss naar nogen gør penitentz For den broderlighe kerlighed som oss bør at haffue till vaar iessu cristen thii at han der meth kand kōme till hiēmerige oc bliffue salig Oc wi begere det alle sāmen fordi elske wii hannem naar wii begere oc ære glade till at han kand fonge den ewige glæde der met oss

Her maatte nogen spørge om de som fordømede ere see den store ære oc glæde som hellige mēniske haffue i hiēmerigiss rige Her til suariss at de den see dem til stor pine harm oc ewindelig drøffuelse Thii at de haffue stort had oc awind til dem sō hellige ere Først for den wsigelige glæde som de see at de haffue i hiēmerige Sidē for de sāme ewindelige glæde saa skāmelige forsømet oc fortabet haffue faar en føge rigdō eller legemiss velløst som de hagde her i verdē Men effter den yderste strenge dom da skulle de icke see de hellige menniskiss ære eller glede mere

Der er ingen ting til som haffuer større mact mellem gud oc mēnisken en penitentz Inthz creatur huercken i hiēmelen eller paa iordē huercken apostle engle martiress confessores Eller hellig iomfrwer kwnde saa snart oc vel forlige gud oc mēnisken oc gøre dem ewige venner som penitentz kan gøre Thii siger Sanctus Mattheus i sit iiii capittel til alle syndige mēniske Penitentiam agite Gører penitentz plict oc bod Thii hiēmerigiss rige stwnder eder till Her om scriffuer Ezechiel Propheta i sit xviii sigendiss Si impius egerit penitenciam &c. Gør et syndigt mēnisken penitentz for sine synder da skall han leffue ewindelige och bliffue salig Det vide diefflene vel thii legge de dem alder mest effter at de kwnde fra vende menniskem at de icke gøre skulle penitentz eller bod her paa iorden for deriss synder Der om vil iegh sige eder eth Jettegen och der meth ende myn tale paa denne tiidh. Matthi iiii ca. Ezechielis xviii ca.

Et tertegẽ at dieuelẽ frister dem sõ gør penitẽtz

athan Holler : ... ig ... god ... hellig ... fristelser

VI finde i en Bog kaldiss vitas patrum At en prest skulde en gong offre aff gwderne almwenss offer i den stad han bode vdi Saa gick hanss søn hẽmelige i tẽplen met hãnem Der saa han en mectig dieffuel side paa eth høpt sæde oc der stod mange andre dieffle sõ hãnem tiente Saa kom en aff hanss sende bwd oc hilsede hãnem Han spwrde hweden han kom han sagde Jeg vor i swodant et land oc skickede der stort orloff oc krig at der

1. bleffue mãge i hiel slagnẽ Han spwrde huor lenge han vor der om bwdet suarede i xxx dage Thii lod han hustruge hãnem oc sagde kwnde dw icke mere bedriffue i saa lang tiid Siden kom en anden oc hilsede hãnem Han spwrde hweden han kom han suarede Jeg vor i haffuet oc giorde stor storm aff huilken mange skib forginge Den ypperste sagde huor lenge wost du der om Han

2. suarede i xx dage Saa lod han sãmeledis hustruge hãnem Den Tredie kom

3. oc sagde at han hagde vered i brylløp oc ypped kiff oc trette blant dem ath de sloge brwdgõmen i hiell met mange andre Saa lod han oc hustruge hannem Siden kom den fierde oc sagde Jeg haffuer fristet en mwnck.nw stedsse i fe

4. rettiwe aar oc ieg kunde aldrig kõme hãnem til at synde før i nat da saa han hoss en qwinde eff:er myn eggelse oc raad Saa stod dieffuelẽ op oc køfte hãnem Oc tog sin krone aff sit hoffuit oc sette hẽne paa hanss Oc sette hannem lige høpt mz sig selff Der forscreffne dreng dette hagde seet oc hørt Da tenckte han ved sig oc sagde O hwor hellig er mwncke regel Saa gaff han sig stray i closter oc giorde der penitentz oc plict faar sine synder saa lenge han leffuede.

fierde søndag efter hellig trefoldighedz søndag

Epl'a ad roma. iiii Ares existimo eni q nõ sunt

DEnne Epistel screff den verdige apostel Sancte Pouild i sit iiii ca.til de Römerske oc lyder hwn saa po danske

BRødre bredre ieg ved visselige at all den pine modgang oc drøffuelse som wii kwnde taale i denne verden Hwn kand ingeledis lignis mod den ewindelige ære oc glæde som eder faare stonder i hiẽmerige huilken i skulle klarlige see effter dette forgengelige liff Thi at mẽnisken bider effter inthz andet naar liffuit framfaret er vden at kõme til den ewige salighed oc see gudz skinnende ansict oc de hellige engle oc mẽniske

som i hiëmelen ere Alle menniske i verden ere dødelighe mod deriss egen vilge faar vor første faareldriss vlydelse Men formedelst gwdz barmhertighed som gaff oss met eth stadigt hob och tro Da skulle wii opstonde aff døde igen till det ewige liff Oc da skall mëniskenss legeme bliffue frelst aff denne vselhed oc trældom som det haffuer her i verden Sidë skal det aldrig dø eller lide nogen pine eller plaffue Wii vide at alle vskellige creatur de dræbiss eller plauiss met døden naar de ere fødde eller fødiss Siden haffue de inthz liff dog lide de forscreffne død oc plaffue Icke alsom eniste disse creatur Men sämelediss wii sö ere gudz apostle och haffue ydermere aff den helliandz naade en andre mëniske wii lide plaffue oc modgong tolmodige her i verden Thi ath wii bide effter den eræfulde opstondelse och ewighe glæde formedelst ihesu cristi verdskyld som er alliss wor frelsere A M E N

Euã.Luc.vi L.i.t.d.i.d.s. Estote misericordes

Esten som læsis i dagh i den hellighe kircke paa denne søndag den scriffuet den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit vi capittell Och lyder hwn saa paa danske

VOr herre Jhesus Ceistus talede till sine disciple och sagde J skulle vere barmhertige ligerwiss sö eder hiëmelske fader er mild oc miskundelig J skulle icke døme andre mëniske daarlige och vfornymstelige Paa det ati icke selffue dømess skulle aff gwd Hender det saa ati for ederss skrøbelighedz skyld døme nogre mëniske mz ord for mistencke skyld Da skwlle i icke fordøme dem plath Ati icke selffue fordømess skulle Forlader dem som eder fortørne Da skall eder forladiss det i bryde gud emod Giffuer da skall eder igen giffuiss Miskwndelige gerninger de skwlle igen giffue eder skeppen fwld vel packed oc opmold Thii at met den samme skeppe i vdmaale Der skall eder ind maaliss igen meth Siden sagde Jhesus dem en effterlignelse Naar eth blint mëniske leder en anden blind Da falde de baade i græffuen Icke er discipelen offuer sin mestere Hwer discipell er fulkömen oc vstraffelig om han er som hanss mestere och lære fader er Hwor efftther giffuer Dw acth paa ath see en liden skeff eller grand i din iessn cristenss øge Och dw acther icke den bielke som er i dit eget øge Hworlediss kant du haffue aarsage till ath sige till din iessn cristen broder tillad ath iegh tager en skeff aff dit øge Oc du seer icke den bielke som er i dit eget øge O dw øgne skalk tag først bielken aff dit eget øge Oc læg siden vind paa at tage den lille skeff eller grand aff din iessn cristenss øge.

Vdtydningen oc glosen her paa

En alsōmectiste gud lærer oss alle mēniske i dēne neruerendiss
læst ath wii skulle were miskwndelige oc barmhertelige mod
textus waare fattighe iessn cristen Saa sigendiss Textus Estote
misericordes. Verer miskundelige offuer ederss iessn cristen sō
Nicolaus ederss hiēmelske fader er Nicolaus de gorra Siger her offuer
de gorra At vor herre icke sagde at de skulle vere mectige eller veldige
som gud fader er Eller vise och kloge som gudz søn er Men han sagde verer
Nicolaus barmhertelige ligeruiss som eder hiēmelske fader er Nicolaus de lyra siger ath
de lira vor herre hielper oss aff al vor armod oc vselhed Saa skulle oc wi hielpe vor
fattige iessn cristen i sin fattigdom oc nød for den store vbegrebelige kerlighed
textus som gud haffuer bewist oss i mange maade Textus Nolite iudicare J skul-
le ingen forfengelige eller vanwittelige døme Ati icke skulle dømiss aff gudh
for ederss synder skyld J skwlle ingen fordøme Deth er naar i see ederss iessn
cristen noget gøre eller i haffue nogen mistencke till hānem for nogen ting Da
skulle i icke strax sige at han er fordømet Thii at en kand vere ond i dag oc
Actuū ix god i morgen Som det skede meth Sancte Pouild som der stonder Actuum
ix capitulo Sammelediss som deth skede meth den obenbare syndere som bad
Luce xviii gud om naade saa sigendiss gwd forbarme digh offuer mig arme syndere som
Sanctus Lucas scriffuer i sit xviii capittell Dimittite Forlader eder iessn
cristen naar han bryder eder emod Da skall gwd forlade eder de mange syn-
der som i bryde mod hānem met daglige Giffuer fattighe folk aff ederss gotz
guilhelm9. oc pēninge Oc eder skal igen giffuiss Det er det ewige liff i hiēmerige Guil-
helmus siger Ath miskundelige mēniske sō gerne giffue fattige folk dem giff-
uiss icke all eniste gudz naade i denne neruerendiss verden oc den ewindelighe
glæde effter døden i hiēmerige Men deriss gotz for øgiss storlige der faare Oc
de bliffue karske oc swnde oc leffue lenge her paa iorden Som vor herre siger
selff her i læsten At de skulle fonge deriss skeppe fwld igen Det er at han vill
legge driwelse paa deriss grøde oc gotz oc giffue dem karskhed oc swndhed oc
beskerme dem fra alle deriss fiender och w venner som dem kan skade paa liff
oc siel At deriss skeppe skal bliffue vel tryct oc topmaald Det er ath de skulle
textus fonge stor glæde oc ewindelig ære i hiemmerigiss rige for vden ende Textus.
Eadē quippe mensura Eder skal ind maaliss igen met den skeppe i vdmaale
Nicolaus Nicolaus de lira siger Ath ligerwiss som nogenss miskundelige gerninger ere
de lira store till Saa skall oc hanss løn bliffue stor i hiēmerige Dog skal huer merc-
ke at vor herre løner huer och alle effther deriss gode vilge och mening som de
Mat.xvii gøre nogen god gerning met Som vor herre selff siger som der stonder Mat-
thei xvii ca. Ath den fattighe vidue som offrede ii skerff i kircke blocken hwn
fortiente der met mere verdskyld aff gwd En den rige giorde som offrede store
gaffuer thii hwn giorde det met en god mening och ville gerne offred mere om
Jeronim9. hwn hagde det formweth Sanctus Jeronimus siger Ath det som offriss det
regniss icke eller anāmiss aff gud effter vecthen Men mere effter den vilge det
textus offriss met Textus Dicebat atem illis Vor herre sagde dem en effterligning

Naar en blind leder en anden blind &c. Meth denne blinde vnderstondiss den
sô inthz gaat kand eller inthz haffuer lært Han leder en anden blinder Det er
han kender hãnem ingen god lerdom som simpell oc vanwittig er oc icke ved
gudz vilge eller gudz ord Falde de ey baade i hulen Det er i synden oc siden i
den ewige fordømelse Sanctus Gregorius siger Naar hyrden gonger i mo- gregorius.
se quigsenck oc dyende Da forfariss hanss hiord snarlige Ser stonder oc Eccle.
x ca. Qualis rector ciuitatis &c. Almwen er gerne saadã i huer stad som de- Eccle.x ca.
riss borgmester er som dem regere skall Textus Non est discipulus. Disci- textus
pelen er icke offuer mesteren Om dẽne mestere taler Sanctus Mattheus i sit mat.xxiiii
xxiiii ca. Magister vester vnus est cristus Vor herre Jhesus cristus er ederss
mestere Sancte Hanss siger aff vor herriss mwnd i sit xiii capittell Vos vo- Johannis
catis me magister et domine J kalde mig mestere oc herre sagde vor herre Ser xiii ca.
met sige i sandingen thii ieg er oc saa Discipelen er vstraffelig om han er som
mesteren er Hwo som effter følger Jhesu cristi lerdom oc leffnid han er dygde-
lig erlig oc wstraffelig Sanctus Augustinus siger Det er alder største fuld- Augustin⁹
kõmelighed i den hellige cristelige tro at wii effter følge gud paa huilken wii
tro fuldkõmelige Textus Quid autem vides. Hwor effther giffuer du stor textus
act paa at se en liden skeff i din ieffn cristenss øge Det er at du giffuer stor act
paa oc mercker grandgibelige om du kant see eller mercke ath din ieffn cristen
gør en liden synd Du acther icke Den bielke som er i dit eget øge Deth er de
store synder som du selff bedreffuit haffuer Sancte Pouild siger ad Romanos Paulus
v ca. Du lærer andre oc du vilt icke lære dig selff Huorlediss kant du sige till ad roma.v
en anden tillad at ieg tager en skeff aff dit øge Det er tillad at ieg lerer oc vn-
uiser dig at du offuer giffuer dine synder Oc dw vilt icke tage bielken aff dit
eget øge Det er at du vilt icke offuer giffue dine egne suare synder O du øgne
skalk er det saa at du straffer nogen faar sin synd da gør dw det icke aff bro-
derlig kerlighed som dig bwrde at haffue til din ieffn cristen Men du gør det
at du skalt syness god oc retferdig blant andre mẽniske Tag først bielken aff
dit eget øge Det er offuergiff først dine egne synder Och læg siden vind paa
at tage grãdet aff en andenss øge Det er acte ath lære oc vnderuise hãnem sit
beste om du seer eller merker hanss brøst i noger maade.

Offuer disse ord som wor herre siger i denne hellige læst saa ly-
dendiss J skulle ingen Døme paa deth ati icke skulle dømiss
Maa hwer mercke at en kan døme en anden i mange honde
maade vfornymstelige støndem meth dødelig synd Stønden
met nadelig synd Oc støndem faar vden synd Saadẽ dom
kand skee i vii honde maade Først kandh han skee faare
fryct oc fare skyld at der skal icke kõme noget ont effter Exempel oc effterlig-
ning haffue wii der paa i det closter iomfrwer indeløckiss icke fordi at de ere
løss actige eller onde eller at de gøre vilde noget ont Men det skeer fordi man
rediss ath de faar deriss natwriss skrøbelighedz skyld dem forsee skulde om de
maatte vdgõge thi at de kunde der aff fõge stor aarsage til syndẽ Sãmelediss

gør man oc løcke oc laass for sine kister oc dørre icke fordi man dømer nogen
at vere en tyff Men det skeer fordi man rediss at man ellerss skulde giffue no-
gen aarsage till ath stiele oc der offuer miste sit gotz eller penninge Mēnisken
maa vel frycte for det onde som kõme kand dog met eth gaat hob ath det icke
saa skee skall Thii maa han forware sig tilforn at saadant onth eller skade
gonger hãnem icke siden vdoffuer. I Anden maade fonger mennisken tiit
mistencke paa nogen ting vforuarendiss som han icke rettelige besinder Thii
skall han forware sig at han icke samtycker sãme mistencke men forsøge och
Augustinꝰ vende all ting till deth beste Sanctus Augustinus siger Kwnde wii icke fly
mistencker som wii haffue till andre i det wii ere mēniske Da skulle wii icke
alligeuel døme nogen der effter Eller holde stadelige der paa at det saa er som
oss tøcthe det at vere Naar nogen fonger nogen mistencke till sin ieffn cristen
for nogen ting da skal Han strax giffue hēde aff sin hw oc hierte da er det in-
gen synd Tredie maade skeer saadã dom oc mistencke aff smaa eller løssac-
tige tegen Oc det skeer i trende honde maade Først Naar nogen begynder at
twile paa en andenss gode leffnid aff nogen føge tegen han seer der aff sõ hã-
nem icke behager Da er det naadelig synd J Andē maade Naar han aff saa-
danne føge tegen tror fuldkõmelige i sit sind at hanss ieffn cristen er ond Da
er deth dødelig synd om deth kand vere dødelig synd for hwilked han hagde
mistencke till hannem J tredie maade naar nogen icke altsom eniste haffuer
mistencke til nogen Men at han oc dømer offuer nogen for saadan føge mis-
tencke oc vilde at han der faare skulde piness eller plaffuiss ligerwiss som han
saadan gerning sandelige giort hagde da er det oc stor dødelig synd thi at det
er mod den kerlighed han bwrde at haffue till sin ieffn cristen oc sammelediss
mod retferdighed Fierde maade Naar nogen dømer om nogenss tancker el-
ler lønlig ting som han haffuer i sit hierte Det er gandske farligt at døme der
paa thi det kand skee at han gør det i en god mening oc act en dog at det icke
saa syness for andre Der er saa stor dybhed i mēnisken ath ingen kan rettelige
vide en andenss grund Mēnisken ved icke selff støndem den dybhed som i hã-
nem er Det beuisess met Sancte Peder hã viste icke sin egen skrøbelighed thi
swor han ath han vilde før dø for wor herre en han wilde forswerge hannem
Hagde de andre discipele och vist deriss skrøbelighed da hagde de icke helder
Basilius swored at de icke vilde forswerge vor herre som de siden giorde Basilius siger
At det er alder suarist blant all ting at kunde kende sig selff Det er swld nær
w mueligt at kunde kende sig selff fuldkõmelige Huor ydermere w mueligt er
Bernardꝰ. det da at kende en andenss grwnd oc mening Stũs Bernardus siger ath der
er mange till som meget vide Men de kende dem icke selffue Thii skal hwer
mercke at der er ingen til huercken i hiēmelen eller paa iorden som ved mēnis-
i regũ xvi. kenss hierte vden gud all eniste Som der stonder i Regum xvi ca. Homo vi-
det ea que patent deus autem intuetur cor. Mēnisken seer de ting som oben-
bare syness for hãnem Men wor herre seer hierteth Det beuissde han men han
waar her paa iorden thii han swarede offte till menniskenss tancker før en de

talede eller sagde ordene fram som der stonder Matthei ix ca. Ut quid cogita-tis mala in cordibus vestris Vor herre sagde till Phariseerne Hwi tecke i ont i ederss hierter Thii synde de storlige som sige om andre Den haffuer eth ont hierte Han er offuetdadig Hã er awindz fwld eller andet sodant I Femte maade skal ingen døme paa de ting som skee skulle Sigendiss den skal bliff-ue ond her effter Eller saadan . eller saadan Thii det er mod gudz bwd Och ingen ved det som ske skall vden han all eniste Guilhelmus siger Videre fu-tura vt presencia diuinum est Ath see de ting som kõme skwlle ligerwiss som de der nw ere det er gud all eniste mwelig Den verdighe Doctor Beda siger Incertum est qualis in futuro sit qui nunc bonus vel malus apparet Ingen vedh hwordan han bliffue skall i framtiden som nw syness ond eller god Her om taler Aristotiles sigendiss De futuris contingentibus non est determinata veritas. Ingen kand sandelighe sige om de ting som ske kwnde I Siette maade skal ingen døme om de ting som ske kunde baade i en god oc i en ond mening Men wii skwlle vende all ting till deth beste Thii siger wor herre i lesten i skwlle ingen døme ati icke skwlle dømiss Her offuer siger Sanctus Augustin⁹ Jeg mener at vor herre det sagde at wi skulle altiid vende de ting til det beste paa huilke wi twile Seer nogen andre tale til hobe oc hã icke hø-rer hwad de sige Huad helder det er onth eller gaat Da bør hannem ath vd-legge deth till deth beste Men dømer had endelige ath de tale ont till hobe da synder han dødelige der meth Thii han gør mod gwdz bwdh ordh.

matthei.ix

guilhelm⁹.

Beda.

Aristotiles

Augustin⁹

Et iertegẽ at ingẽ skal døme paa det hã icke ved

VI finde eth Jertegen i en bog kaldiss vitas patrum Ath en gong en gãmild hellig abbed predickede i en stad Da wor der en løssactig qwinde som fick stor anger och rwelse i sit hierte for sine synder aff sãme gwdz ord som hwn da hørde Thii ropte hwn til hannem oc sagde O hellige fader frelss mig Ligerwiss som cristus ihesus frelste den obenbare syn-derinde Sanctam Mariã magdalenã Han actede icke mẽniskeness faartall eller onde mwnde Thii swarede han hende oc sagde følg mig Saa tog han hende om honden oc ledde hende obenbarlige vd aff staden met sig paa det at han vilde sette hẽde bort i noget closter som hun kwnde tiene gud oc gøre plict oc bod for sine synder Det beryctediss offuer all staden at samme abbed ledde den obenbare løss actige rige qwinde aff stadin met sig som kallediss porphi-ria Som de vandrede paa vegn Da fand denne samme qwinde et lidet spat hitte barn i en kircke hun tog det til sig oc vilde op føde det for gudz skyld Et aar der effter repsde nogre købmend oc andre till det land som samme abbed oc porphiria vaare Da saage de at hwn hagde et lidet barn Thii sagde de till

Porphiria.

hende Sandelighe haffuer dw fød abbeden en god vnge (De viste dog icke henniss w skyldighed eller gode mening der vdi) Siden fore de hiem igen til en stad kalliss Tyrum som hwn waar før hiẽme Der giorde de rycthe at forneffnde porphiria hagde fongit barn met abbeden sõ hwn bort fulde til ydermere iertegen oc videndiss byrd Sagde de at de hagde seet sãme barn oc at det waar abbeden lict Nogenstund der effter fornam abbeden aff gudz besynderlige vilge oc naade at han icke lenge leffue skwlde Thii sagde han till samme qwinde ieg vill gonge till den stad tyrum som du bode oc dw skalt følge mig Hwn torde icke sige ney mod hanss vilge thi fwlde hun hãnem oc tog barned met sig som da vor vii aar gãmilt Der de kõme i staden da saffnediss all almwen at de vilde see hãnem hẽne oc barned Da sagde abbeden till dem Henther mig ild oc gløder Dem lagde hã i sit skød oc sagde Kere vẽner tror fuldkõmelige at ligeruiss som den alsõmectiste gwd beskermer min kiortell vbrent oc vskad aff denne gloende ild Saa er oc ieg vskyldig fra denne qwinde och aldrig bewarede mig met hende i mine dage Almwen forwndrede storlige her paa oc spurde hweden barned kom oc hwo faderen vor der till Han swarede det er et hitte barn wii fwnde det i en kircke oc fødde det op faar gwdz skyld Da tøckte dem alle ilde at were oc angrede storlige at de saa hagde dømed oc fortaled dem paa deriss retthe aarsage Her aff kan hwer mercke at ingen skal vere snar till at døme en anden i nogen maadhe A M E N

femte søndag efter hellig trefoldighedz søndag

Epl'a i petri iii Charissimi Oẽs vnanimes in

Enne Epistell scriffuer den Verdighe Apostell Sancte Peder i sit første sendinge breff i det fierde capittel Och lyder hwn saa paa wort maall

OAlsom kериste brødre warer alle stadelige met eth hierte oc en hw i gudelige bøner Werer tolmodige och sider indbyrdiss met huer anden Elsker hwer anden met broderlig kerlighed Werer barmhertige høffuiske oc ydmyge Gører dem icke ont igen som eder hader oc gøre ont Bander dem icke som eder bande Men giffuer dem velsignelse igen som eder bande Thi ati ere der faare kellede til den cristelige tro ati erffue skulle den euighe velsignelse i gudz benedide rige Som icke giffuiss forbannede mẽniske Huilked mẽniske som elske vill gud eller kõme till det ewige liff oc see de gode dage som aldrig mørckiss met nogen nat Han skall twinge oc spege sin twnge at han icke taler noget ont eller vbeqwẽmelige ord Han skall oc vocthe sine læber at de icke

tale falsk eller suig mod sin ieffn cristen Han skal fly fra synden och alle onde gerninger Han skal opsede sig et roligt fredsömeligt oc dygdeligt leffnid oc det aldeliss effter følge Thii ath vor herriss miskundelige øgen see altiid mildelige til retwise mēniske oc hanss øren ville gerne høre deriss bøner Men vor herriss vrede oc strenge ansit Det er altiid offuer onde fortwilede syndere at heffne oc plaffue dem Er det saa ati rettelige elske eth gaat oc helligt leffnid Hwo kan da drage eder der fra En dog ati nw lide en føge pine her i verdē oc skulle siden vere salighe ewindelige Verer icke redde for disse plaffuer som eder her kand hēde ati icke bedrøffuiss skulle eller behindriss i ederss tolmodighed Men haffuer vor herre Jhesum Cristum altiid stadelige i ederss hierte och sind.

Euangelium secundū Lucam quinto capitulo

In illo tempore Cū turbe irruerūt in ihesum

Esten som læsiss i dag i den hellige kirke den scriffuer oss den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit fempte capittell Och lyder hwn saa paa danske

EN tiid som megen almwe effther fulde Jhesum ath de vilde høre hanss ord oc lerdom Da stod hā hoss et vand som kalliss genasaretz flod Der saa han to fiskere baade ligge hoss landet och fiskerne vaare gongne aff dem ned till vandet at two oc tense deriss garn Da gick ihesus i en baad som hørde Sancte Peder till oc bad hānem skiwde och stage lidet vd fra landet Siden sette han sig neder och lerde almwen som stod paa landet Da han hagde endet sin tale oc predicken faare almwen Da bad han Sancte Peder ro bedre vd paa dybet och sette sine garn effther fisk Han swarede hannem oc sagde Herre wi haffue hafft stort arbeyde paa vandet all denne nath i gennem och wii finge ingen fisk men effter dine ord vill iegh vd sette garnene Der de det hagde giort da finge de saa offuer maade māge fiske ath garnene brøste sønder Saa gaffue de de andre fiskere tegen som waare i en anden baad der hoss ath de skwlle kōme och hielpe dem Der de komme da fylte de baade Baadene saa fulde met fisk ath de hagde moyen swncked Da Sancte Peder saa dette iertegen da fald han paa knæ och sagde till vor herre O herre gack vdh fra mig thii ieg er eth syndigt menniske Sancte Pæder oc alle de andre som meth hannem waare forwndrede storlighe paa disse mange fiske som de fongeth hagde Sancte Jp och Sancte Hanss Ewangelista som waare zebedei sønner oc Sancte Pederss stalbrødre dem forwndrede och storlige her paa Da sagde Jhesus till Sancte Peder ver icke rædh Du skalt nw her effther fiske menniske Saa droghe de deriss baade paa landeth och offuer gaffue alth deth de hagde och effther fwlde hannem

C

Udtydningen oc glosen her paa

Denne neruerendiss læst er god at forstonde thi gøriss hwn icke megen vdtydingen behoff Dog skall hwer vide at den tiidh de finge saa offuer maade megen fisk strax vor herre bad dem sette deriss garn vd oc de kwnde ingen fonge den gandske nat tilforn da kwnde huer mand der aff obenbare vide och kende ath han waar den som alle fiske skapt hagde men de waare hãnem saa lydige ath de kõme strax effter hanss vilge I det ath de finge saa mange fiske at deriss garn brøste Der vdi merckiss twende iertegen Det første vor at de finge offuer maade megen fisk mer en dem nogen tiid mueligt wor ath de fonge kwnde effther naturligt løff eller met nogen mẽniskiss konst eller mact Det Andet vor at de mange fiske bleffue til hobe i garnene alligeuell at

Nicolaus de gorra — de vaare sønder Nicolaus de gorra siger at den tiid Sancte Peder saa at de finge saa wsielige mange fiske strax effter vor herriss ordh Da fald han paa knæ oc kende at han vor hanss gud oc herre oc bad at han vilde gonge vd fra hãnem Thii han regnede sig w verdig till at han skulde omgongiss mz hannem Han vndrede storlige paa dette store iertegem han saa hãnem gøre Stẽ Jp oc Sancte Hanss ewangelista som vaare vor herriss moder søsterss sønner oc hulpe Sancte Peder at føre sãme fiske til landz met deriss baad dem vndrede och storlige her paa Vor herre sagde till Sancte Peder rædiss inthz dw skalt her effter fonge mẽniske Som han vilde sige du skalt drage mange mẽniske til hiẽmerigiss rige meth din hellige lerdom och predicken Det skede och

Actuũ ii — siden visseligen som der stonder Actuũ ii ca. Thii han omwende i en predicken iii twsinde mẽniske oc siden i sin liffuiss tiid mãge flere som langt vaare

textus — nw at opregne Textus Et subtractis ad terram De droge deriss baade paa landet oc offuer gaffue dem oc alt det de hagde Och effter fulde ihesum

Her skall hwer mercke offuer de ord som Sancte Peder swarede vor herre sigendiss i dit naffn vill ieg vdsette garnene Alligerwiss som gode predicke fedre vdstrecke deriss garn som ere gudz ord och gode lerdomme meth hwike de fange ville menniskenss siele til hiemmerigiss rige Saa vdstrecker oc dieffuelen sine garn meth hwilke han drage vill mẽniskenss siele till den ewige fordømelse Thi skall hwer mercke at dieffuelen haffuer viii garn meth huilke han griber Fanger och holder menniskẽ i deriss synder och onde leffnid For hwilke hwer skall vell taghe sig vare ath han icke der meth dragiss till den ewighe fordømelse Første garn er Ath dieffuelen indskywder i mẽniskenss sind at han icke tro skal at helffuede er saa suart oc at diefflene ere saa grume oc græselige sõ gode predicke fedre lære oc sige effter dẽ hellige scrifft Der kand ingen malere paa iorden male hanss slẽme vanskabelighed oc ingẽ twnge i verden kand vdtrøcke eller sige hanss grũhed oc vederstiggelighed aff

huilken de arme fordømede siele plawess alsom suarist i helffuediss pine Om
huilked Stūs gregorius siger O huor grwm oc græselig er diefflenes asywn gregorius.
Hagde de arme siele ingen anden pine i heluede en ath de saage diefflenes an-
sicte da vaare det dem ganske swar pine Thi at ligeruiss som de gode helgen
oc mēnskeniss siele i hiēmerigiss rige haffue alder største glæde i det de see den
alsōmectiste gudz alderclariste ansict Jomfrw mariā De hellige engle oc alle
gudz verdige helgen Saa haffue oc de arme siele aller suariste plaffue i det de
see den grwme dieffuel luciferū oc de andre slēme dieffle som dem skal pine til
ewig tiid Naar noget mēniske fonger saadan tancke i sit hierte oc mener ath
heluediss pine er icke saa swar som presterne sige Da skal han sandelige vide
oc dieffuelen giffuer hānē saadan indskywdelse oc mening i hāss hierte Siger
oc nogen anderlediss for dig Da skalt du tage dig vare for hānem ligeruiss sō
for en forredere oc bedragere thi han vil forkaste din fattige siel mz swadanne
falske dieffuelenss raad Det Andet garn mz huilked dieffuelen fanger syn-
dige mēniskiss siele Det er at han kōmer mēniskē til at betencke de synder hā
bedreffuit haffuer oc tencke at andre mēniske baade closter mend prester mwn-
ke och nynder haffue oc førre giort oc daglige gøre saadāne synder oc de mene
alligeuel at bliffue salige hwi skulle icke du saa vel gøred sō de oc bliffue salig
Saadā løssactig aarsage kand inthz hielpe nogen vden til onde Thi Stūs
Lucas scriffuer i sit xii ca. sigendiss Seruus sciens volūtatē dn̄i sui & nō fa- Luce xii.
ciens vapulabitur plagis multis En swend som ved sin hossbondiss vilge oc
icke gør der effter han skal slass pc plawiss met atskillelige piner Her aff kan
huer mercke At de som vide gudz vilge oc bud ord oc leffue der twert emod de
skulle alder suarist piness De som ville vndfly disse diefflenes garn oc snarer
De skulle se dem i spegel paa gode gudelige oc hellige mēniskess leffned oc see
huorlediss de ydmygelige tiene gud oc leffue strengelige effter gudz vilge Som
stūs Mattheus lærer oss i sit vii ca. sigēdiss Arta est via que ducit ad vitam Matt. vii
eternā Den vey er ganske snewer oc trang sō gonger til hiēmerigiss rige Mē
den er ganske vid oc stor som løber til heluediss fordømelse Stūs Gregorius gregorius.
siger ath syndige mēniske kōme aldrig till anger eller rwelse for deriss synder
Finge de icke gode exempel aff gudelige mēniske sō blødne deriss hw oc haar-
de hierte stūs Ambrosius siger Sanctorū vita est certeris norma viuēdi Hel- ambrosius
lige mēniskess leffnid er andre en regell oc exempel til ath leffue effter Tredie
dieffuelenss garn er At mēnisken tencker met sig selff Vor herre haffuer giort
vell och miskwndelige emod mig Han haffuer giffuit mig det gotz oc rigdom
som iegh haffuer sammelediss min karskhed oc swndhed Han frelste mig tiith
och offte aff myn sorgh och verdenss modgong Han lader mig icke helder for-
fare paa min yderste tiid Hwer skall forware sig fra saadan dieffuelenss ynd-
skydelse oc ingelediss synde eller drifte der paa Thii wor herre giffuer mēniskē
gotz och rigdom ath de skwlle gøre hannem der loff och ære aff Och dele det
met deriss fattige ieffn cristen. som stūs Mattheus scriffuer i sit vii ca. sigen- matt. vii
diss aff vor herriss mwnd Arbor que nō facit fructū excidetur Det tre sō icke

bæt frwct det skall aff hwggiss oc kastiss i den ewindelige ild Fierde dieff-
uelenss garn er At han han kōmer mēnisken til at tencke at han icke skal fal-
de i misshoff men han skal besinde at Sancta maria magdalena giorde mā-
ge synder at Stē Peder forswor vor herre at sancte Pouild forfulde den helli-
ge kircke Kong Dauid giorde hord oc mord Oc ath mange andre flere giorde
storc synder som nw ere i hiēmerige Oc vor herre er miskundelig oc vil forla-
de mēnisken sine synder strax han tøcker dem ilde ath være oc vill om wende
sig fra sit onde leffnid Det er vel sant men ingen skal dog synde eller driste der
paa Thii han er forbandet som synder paa gudz barmhertighed Naar saa-
dan dieffuelenss yndskiwdelse kōmer dig i sind at du skalt synde oc icke falde
David i misshoff Da skalt du tencke paa de ord som Kong Dauid siger i psalteren
Spes impiorū peribit Onde mēniskiss hoff det skall forfariss Femte dieff-
uelenss garn er At han kōmer mēnisken til at tencke at de skulle mene ath det
de icke vide at det er icke synd Oc der mz beswiger han dem Thii der er mā-
ge till som inthz gaat ville lære oc ey helder høre predicken eller gudz ord Ath
de mue haffue diss større aarsage til al synde oc menē at de icke synde naar de
icke vide at det er synd sō de sade skulle Siette garn er at hā kōmer mēniskē
til at tencke at han er vng oc haffuer tid nock til at gøre penitentz oc plict for
sine synder Hwo som dierffuiss til at synde hā skal oc vere redebon til at gøre
penitentz Thi der dør saa māge vnge som gāble oc ingen ved hwor lenge hā
Bernardꝰ. leffue skal eller paa huad tid han dø skal som Stūs bernardus siger Quid
in rebus hūanis cercius morte &c. Huad er vissere i mēniskenss tiid en døden
Oc huad w vissere en døtzenss time Thii skall huer rede sig till huad helder
han er vng eller gāmild at han altiid et redebon till at dø Siwende dieffue-
lenss garn er at han kōmer mēnisken till at tencke At alt det som gud vil det
skal skee Thii sige de haffuer gud forseet at ieg skal frelsiss da skeer det Haff-
uer oc gud forsyned at ieg fordømiss skall da skeer det oc Sōme sige oc mene
Naar nogen haffuer syndet da giffuer vor herre hānem anger oc rwelse første
tid er at han skal gøre penitentz Han er megit daarlig som siger ieg vil leffue
som mig løster Skal ieg bliffue salig da skeer det vell Skall iegh fordømiss
da sker det oc Her om vil ieg sige ether eth iertegen i sted och der met ende min
tale paa denne tiid Ottende dieffuelenss garn er onde mēniskiss exempell Oc
dette garn eller alder størst oc videst oc der met fangiff alder mest baade vnge
oc gamble Fri oc wfri Rige oc fattige Leege oc lærde Thi hwer aarsager sig
nw naar han gør ilde sigendiss Jeg skal leffue som de andre leffue Oc haffue
mig effter deriss sedwane som ieg omgongiss mz Eller de acte mig inthz Sō-
me sige den gør saa Oc den anden gør saa Den haffuer saadanne kleder oc
den anden dessigest Thii maa ieg oc saa haffue mig Sōme sige de leffue nw
saa alle almindelige hwi skwlde ieg icke oc saa gøre Der mz forkaste man-
Paulus ge deriss fattige siele Thii Scēt Pouild siger ad Gala. i ca Si mundo pla-
ad gala. i. cerem seruus cristi non essem Elske iegh verden Da waare ieg icke gwdz tie-
nere ✤ Hwo som elsker verden han er icke gwdz tienere.

Eth Jertegen om en margreue som i lang tiidh fangen vaar i dieffuelenss garn.

N doctor kalliss Cesarius scriffuer at der vor en margreffue i offuerlandene som hed Ludouicus han wor saa forblindeth aff dieffuelen At han sagde ath han endelige skulle bliffue salig om gud hagde det forsynet Oc at han endelige fordømiss skulle om gud det saa forseet hagde Han sagde och at han ingeledisss dø kwnde før eller siden en det waare hannem ødeth Thii sette han sit liff tiit och offte i stor fare for wden all rædsle Och bedreff mange onde gerninger Om siger bleff han suarlige siwg Och lod kalde vise oc kloge læge till sig som hānem skulle gøre helbrede Der kom en mectig læge Docter till hānem som oc meget forfaren vor i den hellige scrifft Han viste vel sāme margreffuiss onde leffnid oc vild farelse Thii sagde han till hānem Er eder dødz time kōmen Da kand ieg ingeledisss hielpe ether Er han oc icke kōmen Da er det forgeffuiss ath iegh skall giffue eder nogen lægedom Thii ati bliffue vel helbrede alligewel Margreuen sagde hwi suare i mig saa Jeg ved ath ieg snarlige dør før min tiidh kōmer vden i hielpe mig Docteren suarede Men i tro ath eder liff forlengiss kand formedelst lægedom Hwi tro i da icke at eder siell kan gøriss helbrede formedelst penitentz anger och twelse Han besindede docterenss ord och sagde Her effter skulle i ware min sieliss læge Thii ath formedelst ederss gode twngiss legedom och disse ord som i mig nw sagde Da haffuer den alsōmectiste gwd frelst mig aff stor vildfarelse sō ieg vor vdi

siette søndag effter hellig trefoldighedz søndag

Epl'a ad ro.vi. Ares quicūq3 baptisati sumus

Enne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Pouild i sit vi capittel i et sendinge breff som han screff till de gode cristne mēniske som waare i rom Och lyder hwn saa paa wort maall

BEre brødre saa māge sō wi ære der døb oc cristēdom anāmed haffue vnder de ord sō cristus ihesus skickede oc sagde i lesten Wii ære alle døpte aff den krafft oc dygd sō kom aff hāss hellige død oc pine.naar wi døbess da haffue wi stor lignelse mz hānem i hāss verdige pine død oc begrauelse Thi at ligeruiss sō crist9 ihūs opstod aff døde met sin benedide mādō sin hellige fader til heder oc ære Saa skulle oc wi nw effter dobē haffue et nyt renligt oc vskyldeligt leffnid fra all synd Effter dii at wi ære til hobe føgede mz cristo ihū i hāss piness oc dødiss lignelse Da skulle wi oc ligniss hānē

i hanss ærefulde opstondelse J skulle vide i sandhed at wii ære icke de samme
paa wort leffnid som wii waare før Thii ath det gamble mēniske wii hag-
de aff waare første faareldre adam oc ewe Det er nw kaarss fest oc neffset for
de gamble forderffuelige synder paa adamss oc waare egne vegne At wort le-
geme som wrenligt vor aff onde gerninger Det er nw renset oc purgeret saa at
wii icke skulle tiene synden mere her effter Hwo som død vor aff deth gamble
oc vbequēmelige leffnid Han er nw rensed oc retwiss giord aff alle sine synder
met dob oc cristendom Naar wii ere døde met cristo ihesu Da tro wii visseli-
ge at wii skulle oc leffue met cristo ihesu Uidendiss dette sandelige ath cristus
som opstod aff døde han skall nw aldrig mere dø oc døden skal aldrig fonge
mact offuer hānem At han døde for vaare synder det skede alsom eniste en tid
Det liff han haffuer nw det ær met gud fader som er vdødelig Saa skulle oc
wii mene ati eræ døde fra synden Oc ati ere leffuendiss til at hedre och loffue
den hiēmelske gwd formedelst den hellige tro som i haffue i det ati stadelighe
tro paa Cristum Jhesum gwdz leffuende søn.

Euangelium secundū Mattheum quinto cap.

I.i.t.d.i.d.s.Amen dico vobis si habundauerit

Esten som læsiss i dag i den hellige kirke dē scriffuer den ver-
dige apostell oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit femte
capittell Oc lyder hwn saa paa danske

VOr herre Jhesus cristus sagde till sine disciple Uden
ederss retwished er større en deriss som kalliss scribe et
pharisei Da kōme i aldrig til hiēmerigiss rige J haffue hørt huad der er sagt
till dem i moysi low som lenge siden framfarne ere Du skalt ingen i hiell sla
Hwo som dræber en anden oc bliffuer bekerd han bliffuer skyldig effther logen
och dømiss till at møste sit liff Hwo som fortørner noget mēniske eller giffuer
hānem onde ord met hadsk røst aff eth awindz fult och vret hierte Han skall
straffiss oc plawiss der faare effter dōmerenss raad Men giffuer han hannem
whøffuiske oc forsmædelige ord da er han skyldig oc plectig till den euige hel-
uediss ild Er det saa at du bær dit offer till altered Oc dig i hwkōmer at din
ieffn cristen haffuer noget mod dig da lad dit offuer bliffue Oc gack bort och
forlige dig met din ieffn cristen Oc kom sidē igen oc offre dit offer paa altered

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre wor xxxii aar gãmild da sagde han sine disci-ple disse ordh som stonde i denne hellighe læst Saa sigendiss Textus Nisi habundauerit Uden ederss retwisshed er støre en de phariseerss Da komme i icke til hiẽmerige Thii ath samme phariseerss oc scriwerirss retwisshed wor falsk fordi de voctede dem all eniste for obenbarlige onde gerninger Oc icke for onde indwertiss meninger som de hagde till synden De mente at vor herriss budordh forbød all eniste ath nogen skulde gøre sin iessn cristen vdwertiss skade Oc de actede icke at awind had vrede oc andre indwertiss onde begerelser oc meninger dem forbudne vaare Saa sagde de oc om det vor herriss budord Du skalt ingen i hiell sla At det all eniste forbød ath nogen skulde sla en anden i hiell Oc icke at det oc forbød at nogen skulle haffue hw eller vilge til at sla en anden i hiell Textus Qui autem occiderit Hwo som slar sin iessn cristen i hiell met gerningen Han skall møste sit liff Der om stonder oc screffuit Gene.ix.ca. Quicũqz effuderit humanũ sanguinem. Hwo som helst der vdstørther sin iessn cristenss blod hãss skal vdstyrtiss igen her om sigiss Exodi xxi ca. Oculum pro oculo dentem pro dente Man skal giffue øge for øge oc tand for tand Textus Ego autem dico vobis Vor herre sagde ieg siger eder strengere oc ydermere en det vor sagt i den gamble low Ath hwo som er vred paa sin iessn cristen aff awind eller had Han synder der met och skall dømiss der faare aff dõmeren som er gud i hiemmerige Hwo som forhaaner syn iessn cristen aff vrede eller for acther hãnem Han skall lide der faare straffelse effter dõmerenss sigelse Huo sõ bander eller taler sin iessn cristen skendzelss oc vhøffuiske ord till han skall fonge den euige helffuediss pine. Textus. Si offers munus tuum Naar du offrer dit offer til altered oc du besinder Ath din iessn cristen haffuer noget mod dig faar den skade eller w ret som dw hannem førgiorth haffuer Da lad dit offer bliffue hoss altered Her offuer siger Nicolaus de lyra ath han icke sagde tag dit offer till bage met dig Thi han forsmaar ingenss retuise offer Men han vill ath huer skal elske sin iessn cristen som sig selff oc sidẽ offre sit offer Thii sagde han gack bort oc forlig dig met din iessn cristen Her offuer siger Nicolaus de lyra At er det hãnem mueligt at hã kan da gonge met nogen lempe til sin iessn cristen at forlige sig mz hãnem da skal han det gøre Men er han icke saa ner tilstede at det kand ske Da skall han haffue fwldkõmelig act oc vilge till at forlige sig met hãnem det snariste han det gøre kand Siden skall han offre sit offer paa altered Sanctus Crisostomus siger Haffuer du fortørnid din iessn cristen met tancke da forlig dig met hannem meth tancke Haffuer du fortørned hannem meth ordh da forlig digh meth hannem meth ordh Haffuer du fortørnid hannem met gerninger da forlig digh meth hannem meth gerninger Sanctus Gregorius siger her offuer Ath inthz menniskiss offer er gud tacknemmeligt uden han tilforn vdh driffuer alth had awind och vrede aff sit hierte som han haffuer till nogen.

[Margin: textus; textus; Gene.ix; Exodi xxi; textus; textus; Nicolaus de lyra; Nicolaus de lyra; crisostom⁹.; gregorius.]

Er motthe nogen spørge om vor herre vill ath wii ingen tiid skulle gøre oss vrede Her til suariss at der er som vrede som er god oc bequemelig for vden synd Som er naadelig synd Oc som er dødelig synd Thii skall hwer mercke At vrede skeer i viii haande maade Først sker hwn mod nogenss egen synd oc mod sin ieffn cristenss synd Naar nogen bliffuer vred ath
Dauid
gud fortørniss Saadan vrede er god och sømelig Som Kong Dauid siger i psalteren Irascemini et nolite peccare I skulle vere vrede naar gwd fortørniss
Eccle. ii ca
oc hade synden oc icke personen som henne bedriffuer Der stonder oc Eccle. vii Melior est ira risu. Vrede er bedre en lader Naar nogen gør mod gudz bwd Thii at hanss synd som syndet haffuer refsiss i det hã seer hanss vrede ansict som hãnem straffer for synden Dog skall hwer straffe den anden met broderlig kerlighed for synden Anden wrede er den som kommer aff hastighed for vden beraad hw och Hwn er naadelig Thii hwn kõmer snarlige och gonger hastelige bort igen Men der er sõme som senlige bliffue vrede Oc de ære lang sõmelige til at offuer giffuit igen De synde mere Tredie er Naar nogen bliffuer snarlige vred for en føge ting och vill strax heffne sig der offuer Och han maatte vel heffne sig offuer en anden om han vilde som haffuer giort hannem større w ret men han icke vill Saadan vrede som han sig gør i en føge heffn hwn er en naadelig syndh Som en der drager en dreng eller pebling i haaret eller slar hãnem eth slag ved sit øge naar han bryder eller giffuer hannem aff riss till lempelighed Fierde er Naar nogen er hastig paa sig selff oc er w tolmoldig en dog at han icke vil heffne sin vrede huercken met ord eller gerning Saadan vrede skeer offte thii han er tilbøpelig til hastighed aff syn egen na-
cassiodor⁹.
ture Oc han acther icke at heffne sãme vrede. Fordi kand hwn oc vare naadelig Cassiodorus siger at den vrede er naadelig som icke fuldkõmiss oc heffniss Femte er naar nogen er vred aff beraad hw oc samtycker henne mz sine sind Oc offuer tencker huorlediss han samme vrede heffne kand en dog ath han icke det obenbarer Saadã vrede er dødelig synd Oc den som hende bruger han kaldiss for vor herriss strenge dom der spørgiss hãnem ath hworlediss han holt det vor herriss budord Dw skalt elske dyn ieffn cristen lige met dig selff Siette vrede er Naar hwn icke alene holdiss i hiertet men hwn oc obenbariss vdwertiss mz atskillelige tegen Som er at en vill icke tale til en anden Eller han vender sig fra sin w ven naar han seer hãnem Eller han seer twert paa hãnem naar han møder hãnem Eller han gonger at en anden gade eller stræde at han icke skall møde hãnem Eller han neder slar sine øgen ath han icke skall se hãnem Saadan vrede er dødelig synd Mod saadanne mẽniske vil gud bruge sin vrede igen at de aldrig skulle se hanss alder clariste oc skinnende ansict i hiemmerigiss rige effther døden Siwende vrede er naar nogen obenbarer hẽde icke alsom eniste mz tegen Men oc mz bander oc slẽme haanlige oc forsmedelige ord som han giffuer sin ieffn cristen Samme vrede er och

dødelig synd Det er saa stor dødelig synd at skendiss met nogen Som det er ath stiele eller røffue hanss gotz eller penninge Ottende vrede er Naar nogen fwlkommer hende meth gerningen da er det dødelig synd J det han slar syn iessn cristen i hiell Eller semme lester hannem Eller gør hannem saar blaa eller blodig modh retwished och gwdz bwd ordh Ath sla sin iessn cristen i hiel det er en aff de robende synder som der stonder Gene.iiii cap. &c.

Eth Jertegen om vrede oc hastighed

Vi læse ath det vor en qwinde som wor altid gandske hastig vred och ild sindet ath ingen kwnde omgongiss meth hende Dog mente hwn selff at hwn hagde eth helligt oc gwdelict leffnid Thii hwn twingede sit legeme mz megen faste vaact lesning och øffuede sig stedsse i dygdelighe gerninger Men hwn hagde deth breck och brøst paa sigh ath hwo hende en ttid fortørnede han kwnde aldrig fonge henniss venskaff igen aff grwnde Oc ingen kwnde bede hende saadan fortørnelse aff ath hwn ey vilde heffne hende om hwn kwnde nogen tiid fonge der aarsage til Om siger bleff hwn swarlige siwg oc lod hente sin skriffte fader oc giorde sit scrifftemaal Oc fram sagde alle sine synder Men dēne sin brøst vilde hwn ingelediss obenbare Ser presten hende giffue skulde det verdighe gudz legeme Da lwcthe hwn sin mwnd oc omwende sig till veggen sigendiss obenbarlige till presten oc alle andre som da nerwerendiss waare Ligerwiss som iegh icke see vilde mine w venner som mig nogen tiidh fortørned hagde men vende mig fra dem hwor iegh dem saa oc ieg icke helder ville forlade dem det de brøde mig emod Saa vill icke helder den alsōmectiste gud nw se till mig oc ey helder vende sit blide ansict nogē tiid till mig effter denne dag i det ewighe hiēmerigiss rige (for den store vrede och awind ieg hagde till mine w venner) Men iegh skall fare meth de vrede awindz fwlde grwme och hastige diffle till den ewindelighe sware helffuediss pine som iegh skall plaffuiss aff dem meth alle andre fordømede siele for min forbannede vrede och gastighedz skyld Der met gaff hwn siell wdh hwilken diefflene strax førde till heluede Thii skall hwer tencke her paa oc forlade sin iessn cristen aff hw och hierthe hwad han bryder hannem emodh om han vill haffue hiemmerigiss rige effther døden A M E N

Siuende søndag effter hellig trefoldighedz søn

Epl'a ad ro.vi. Hūes humiliamini dico ꝑpter

Denne Epistell scriffuer den verdighe Apostell Sancte Pouild till de romerske som waare gudz tienere oc stonder hun i hanss siette capittell Oc lyder saa paa danske

Kere brødre Jeg vill icke strenge eder til forswart bleffnit for eder legemiss skrøbelighedz skyld Men som i tilforn haffue brwged ederss legeme till vkyskhed och wretwisshed och till andre onde fordømelige synder

David

Saa holder nw her effter ederss lēmer till ath tiene retwished och dygdelighed ati mwe bliffue hellige oc fonge den ewighe salighed Men i tiēte syndē da vor fra eder taget all retwitsshed och godhed. huad fruct eller gaffn haffde i da i de gerninger som i nw blwess ved ati bedreffuit haffue Den ewige død er endeligt paa saadanne onde gerninger J ære nw frelste fra synden Och i ære nw gwdz tienere der aff bliffue i hellige oc salige oc edert endeligt er det ewindelige liff Men syndighe mennniske fonghe den ewighe død til løn Gwdz naade er deth ewighe liff formedelst Jhesu Cristi verdskyld. A M E N

Eccle. ii ca

Euā. Marci. viii. L. i. t. Cum turba multa esset

Hesten som læsiss i dag i den hellige kirke dē scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Marcus i sit viii capittell Och lyder hwn saa paa wort maall.

cassiodor9.

Hen tiid som megen almwe vor hoss wor herre Jhesum cristum oc de hagde inthz som de æde kwnde Da kallede han sine disciple till sig och sagde Mig øncker offuer denne store almwe thi de haffue nw effter fuld mig i iii dage oc de haffue inthz at æde Lader ieg dem nw gōge hiem fastendiss fra mig til deriss æget da missgōge de paa vegn Thii her er mange som ære long wegiss hiēme Disciplene suarede Hwo kand mette saa meget folk paa dēne vildene marck som icke er nogen stad eller byy nær Vor herre spurde dem ath huor mange brød de hagde de sagde siw Saa bød vor herre ath almwen skulde sette sig ned paa iorden Siden tog hand de siw brød oc tackede gud fader oc giorde velsignelse offuer dem Och brød dem sønder oc fick dem sine disciple oc bad dem skiffte dem blant almuen de hagde oc nogre smaa fiske dem velsignede hā. oc bad dem giffue dem til mz Saa od all almwen oc bleffue alle metthe Siden saffnede disciplene de leffninger som offuer løbe oc der mz opfylte de vii. kwrffue fulde De waare ved iiii twsinde mend som ode Siden lod vor herre dem gonge hiem till deriss eget igen.

Dmia, dat Dominus, sed non habet, Ergo. minus

Udtydningen oc glosen her paa

SAnctus Mattheus scriffuer i sit xv capittell før en dēne hel-
lige lest begyndiss at der kōme mange aff atskyllige land och
rige til vor herre mz halte blinge døue oc siwge huilke de lag-
de for hanss føder oc hā giorde dem alle karske oc swnde Si-
den begyndiss denne læst lydendiss ath den tiidh vor herre vor
xxxii aar gāmild da vor hā vdgongē paa en vildene marck
langt fra byess Textus Cum turba multa Der fwlde en stor almwe effter textus
hānem som høre vilde hanss predicken oc lerdom thii dem storlige forwndrede
paa de vnderlige iertegen som de hørde ath han giort hagde i deth han giorde
mange helbrede aff atskyllige siwgdom Textus Conuocatis Der samme textus
almwe hannem fuld hagde i iii dage Da kallede han sine disciple till hobe oc
sagde Mig yncker offuer dēne almwe thii de haffue inthz de æde kwnde Ni- Nicolaus
colaus de lyra siger at han det sagde at han der met skulle drage dem til mil- de lyra.
hed och barmhertighed Denne almwe hagde saa stor vilge till ath høre hanss
hellige lerdom oc ord at de offuer gaffue hwss oc hiem oc effter fulde hannem i
vildene marck oc heed vnder oben hiēmel i iii dage Den føge mad sō en part
aff dem hagde baareth mz dem den hagde de da forthæret thii giorde vor herre
icke dette iertegen hwercken den første eller anden dag Men han giorde deth
den tredie dag thi de hagde da alle brøst paa mad oc føde Oc at de diss yder-
mere mercke oc kende skulde dette store iertegen sō han giorde mod dem T. Et textus
si dimisero eos. Vor herre sagde lader ieg dem gonge bort da misssare de paa
vegn aff hwnger Thii spwrde han hwor mange brød de hagde met dem De
sagde siw hwad kwnde de forsla blant denne store almwe Remigius siger at Remigius
vor herre icke spwrde fordi om sāme brød at han ey vell viste hwor mange de
hagde Men han giorde det at de som nw viste at de icke hagde vden vii brød
at de diss ydermere forwndre skulde naar de alle mette vaare oc ath dette vn-
derlige iertegen siden obenbarlighe sigiss skulde for alle Textus Et precepit textus
turbe Han bad almuen side ned Saa velsignede han brødene Der meth gaff
han oss alle gaat exempell oc lerdom At naar wi skulle ede da skulle wii tac-
ke gud oc velsigne vaar maad Siden brød han brødet sønder oc bad dem de-
let blant almwen Der met gaff han oss exempell at naar wii gøre maaltiid
gilde eller gestebud da skulle wii bryde vort brød sønder oc giffue det fattighe
folk J Tredie maade loffuede han gud Der met gaff han oss god lerdom och
exempell at naar wii haffue fonget mad da skulle wii tacke den alsōmectiste
gud for sit benedide laan som han oss giffuit haffuer Remigius siger ath han Remigius
der met lerde oss at wi skulle tacke gud for alt det han oss vnt oc giffuit haff-
uer her paa iorden Textus. Et dabat discipulis. Han fick sine apostle och textus
disciple brødene ath de skulde skiffte dem blant almuen Den verdighe doctor
Beda siger at det betegnede den aandelige visdom som han dem gaff huilken Beda
de siden skifftede predickede oc lerde blant almuen offuer all verden huorlediss
de fonge skulde den ewindelige spisning i hiēmerigiss rige Textus Et habe- Textus
bant pisciculos De hagde oc nogre smaa fiske Dem velsignede vor herre Oc

bad dem skiffte dem blant folked Der mz merkiss gode exempell och effterlig=
ninger som de skulde giffue almwen til at tiene gud mz Thii ath met brødet
betegniss gwdz ord och met fiskene som vor swlet vnderstondiss gode exemple
textus Fordi ath de mere raade mêniskene till gwdz tieniste en ordene Textus Et
Jacobus sustulerunt. De saffnede siden till hobe det de hagde leffnid Sactus Jacobus
siger at Cristus Jhesus vilde at de sâme leffninger optage skulde oss alle till
god lerdom Ath betegne ath hwad som oss offuer løber Det skulle wii samble
Augustin⁹ oc dele det blant fattige folk som Sanctus Augustinus lærer oss sigendiss De
tuo ieiunio fames pauperis sacietur. Fattige folkiss hwnger skulle mettiss aff
din faste De waare vid iiii twsinde mend som metthe bleffue aff samme vii
brød oc føge fiske For vden quinder oc børn drenge oc piger som vel troligt er
at de vaare meget flere Men de regnediss icke i noget mantal i den gâble low

DEnne legemenss vederquegelse oc mettelse er atskillelig fra den anden
som vor herre giorde før mod almwen i Sex honde maade Først
Thii paa den tiidh vor der fem brød och nw hagde de vii brød I
Anden maade thii ath der vor fem bygbrødh nw hagde de siw hwedebrødh
Tredie maade Thii der vor all eniste ii stecthe fiske och her vor flere en dog
de vaare gandske smaa oc føge Fierde maade Thi at almwen sad paa hø
den tiid Nw sade de paa iorden Femte maade Thii der vor fem twsinde
mend som ode for vden qwinder børn drenge och piger och her wor icke vden
iiii twsinde mend Siette maade Thii ath paa den tiid finge de xii kwrffue
fwlde meth almisser Nw finge de siw kwrffue fwlde

MEt disse vii brød maa vnderstondiss siw den helliandz gaffuer meth
Esaie xi c. huilke den alsômectiste gud vederqueger mêniskenss siel som Esaias
scriffuer i sit xi capittell Disse vii brød mwe och vdleggiss i andre
maade saa ath det Første brød mercker den alsômectiste gudz hellige ord sô
Matt.iiii Sanctus Mattheus siger i sit iiii capittell. Non ex solo pane viuit homo.
Mênisken leffuer icke al eniste aff brødet men mere aff gudz ord som vdgon=
ge aff hanss mwnd Andet brød maa sigiss ath være gwdelige bøner Anger
eller rwelse som nogen haffuer for sine synder eller for andre onde mêniskiss sô
Dauid gud fortørne Om dette brød siger Dauid i psalteren Fuerunt michi lacrime
panes die ac nocte Graad vor mit brød baade nat oc dag Tredie brød maa
sigiss at vere penitentz som nogen gør faar sine synder Eller ath han twinger
sit legeme mz faste vect oc arbeyde ath det skall icke fonge begerelse till synden
Gene.iiii. Som der stonder Gene.iiii In sudore vultus tui vesceris pane tuo Du skalt
æde dit brød mz dit swedige arbeyde Fierde brød maa sigiss døtzenss hwg=
kômelse Dette brød er blendet mz aske thii mz asken betegniss døden Thi si=
ger presten aske odenss dag O mêniske i hw kom at du est aske at du skalt ô=
wendiss til aske igen Femte brød er vor herriss suare pineßs amindelse Dette
brød er det ewindelige liffuiss brød thii alle mêniske skulle frelsiss och bliffue
salige formedelst hêde Siette brød maa sigiss at være det verdige gudz lege=
me Thii at hwo det rettelige oc gwdelige anâmer han fonger det ewindelige

liff oc salighed Men hwo det anammer i dødelig synd eller w verdelige han fonger der pine oc fordømelse faare Siuende brød maa sigiss at vere den ver; dige helliandz hugsualelse oc naade sō han giffuer gode mēniske her paa ior; den Her om taler wor herre selff gennem Prophetenss mwnd som der stonder Esaie vltimo Quomodo si cui mater blanditur ita et ego consolabor vos Li; geruiss som moderen lisker oc taler vel til sit barn saa skal oc ieg hugsuale eder oc i skulle see mig oc bliffue glade i ederss hierte Met disse vii brød vederqwe; ger vor herre alle som haffue anger oc rwelse faar deriss synder oc giffuer dem dē ewindelige vederquegelse oc salighed effter døden sō Sanctus Mattheus siger aff wor herriss mwnd i sit elleffte capittel Venite ad me omnes qui labo; ratis ꝛc. Kōmer alle till mig som arbeyde oc are trette Det er i som gøre plict och bod faar ederss synder Jeg skall giffue eder den ewindelighe ro oc salighed

Esaie vlti.

Matt.xi

Eth Jertegen at man skall tacke gud for maden

I læse i en bog kalliss vitas patrū at intiid som en god gu; delig closter mand sad offuer borde mz andre sine metbrødre Da saa han i en aandelig syn At sōme ode hwnning.sōme brød Oc sōme ode anden wrenlig ting En dog at de hagde alle sāmen en honde mad for dem Der paa forwndrede hā; nem storlige Thii bad han den allsōmectiste gud ydmygeli; ge i sit hierte at han vilde obēbare hānem huad det betyde At maden saa for; wendiss i atskillelige maade oc alle honde smag men der icke vor vden en hō; de kaast all eniste paa bordet Saa kom der en røst som vor en gudz engild oc sagde ~~De som æde hwnning~~ det ere de som mz gudz fryct oc fare side til bordz oc tacke den allsōmectiste gwd mz hw oc hierte for sit benedide laan oc velger; ning som han dem gør i det han giffuer dem deriss føde Oc samme deriss gu; delige bøner de fare op i hiēmelen ligeruiss som et stort offer som brendiss gud till loff ~~De andre som æde brød Ere~~ de som æde det som gud dem vnt oc giff; uit haffuer oc tacke hānem der faare ~~De Tredie som æde wrenlig ting~~ Ere de som knwrre oc mwrre offuer borde sigendiss det er gaat Det er ont Det sma; ger ilde Det smager vell.mz flere forfengelige ord Oc icke tacke vor herre mz deriss hierthe for sit benedide laan Saa skwlle wii ingeledis gøre Men wii skulle gøre som Sancte pouild oss lærer i ad corint.x c.Siue mādūcatis siue bibitis. Huad helder i æde eller dricke.eller gøre nogen andē gerning da skulle i altiid tacke oc loffwe den allsōmectiste gud for alle sine vtalige velgerninger.

¹ hwnning. ² Brød. ³ wrenlig spiss

Paulus i ad cori.x

Ottende søndag effter hellig trefoldighedz søn

Epl'a i ad ro.viii Fr̄es Debitores sumus nō car.

D

Denne Epistell screff den verdighe Apostell Sancte Po-
uild i sit ottende capittell till de gode cristne mēniske sō
bode i rom Och lyder hwn saa paa wort maall.

Bhere brødre oc søster wi ære alle plictige den ver-
dige helliand oc vor egen samwittighed Oc icke
wort legeme til at leffue effter legemenss begerelse och w-
dygdh Leffue i her i verden effter legemet da skulle i dø
ewindelige Men efterfølge i ederss rette samwittighed oc fly legemenss wbe-
quēmelige løste oc begerelse Da skulle i fonge det euige liff i det hiēmelske ri-
ge De mēniske som effter følge gudz vilge oc regeriss aff hānem de ære gwdz
børn Thii de tiene oc rædiss hānem saa kerlige som et gaat barn elsker oc ræ-
diss sine faareldre baade fader oc moder I haffue icke anammed igen den tie-
niste som vaar i det gamble testamente hwn vaar suar grwm och pinactelig
paa legemet mod dem som brød mod logen Men i haffue anāmed den helliād
till eder saa ati ere gudz børn Och effter den helliandz vnderwiselse robe wii
nw til den hiēmelske gud oc kalde hānem fader Den helliand oplyuser vaare
vnderstondelser at wii nw selffne kwnde kende at wii ære gudz børn Ere wi
hanss børn da ære wii och hanss arffuinge till den hiemmeske ere och rigdom
Och Jhesu Cristi medarffuinge

Euā. Mat. vii. I. i. t. v. i. v. Attēdite a falsis pro

Hesten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
verdige apostel oc ewangelista Sanctus Mattheus i sit vii
capittell Och lyder hwn saa paa vort twngemaall

Vocter eder vel for de falske propheter som komme till
ether vdi simpell oc ydmyg kledebon wdwertiss oc sy-
ness wskyldige som lomb Men de ere induertiss som glubende wlffue I skulle
kende dem aff deriss gerninger Man plocker icke vinber aff tornebuske Och
ey helder figen aff tidzell Hwert gaat træ giffuer god frwct Oc hwert ont træ
giffuer ond fruct Eth træ som gaat er aff nature det kand icke bære ond fruct
Icke kand helder deth træ som naturlighe onth er aff sin egen nature bere god
frwct Hwert træ som icke bær god fruct deth skall aff huggiss och kastiss paa
ilden Thi mwe i mercke oc kende saadāne mēniske aff deriss gerniger oc løn
De kōme icke alle till hiēmerige som sige till mig herre herre Men huer som
gør min faderss vilge som er i hiēmelen Han skall ingonge i hiēmerigiss rige.

Vdtydningen oc glosen her paa

Or herre lærer oss alle cristne menniske i denne hellighe læst
Textus. Attendite. J skulle vell taghe eder vare fra falske textus
profeter Det er fra onde cristne mēniske som holde dem bedre
vduertiss en de ere indwertiss oc vederkende gud met mwn-
den oc icke mz gernigen Han kēder oss serdeliss at wi skulle
tage oss vel vare for øgne skalke som kōme till oss i simpell
kledebon i valmell eller i andeth grofft klæde Och syness vdwertiss milde som
lom oc holde dem gudelige Men indwertiss ere de som glubende wlffue Fulde
met falskhed suig oc bedragelse Begerendiss verdenss priss oc ære at huer skall
holde aff dem oc loffue dem Textus A fructibus eorum ꝛc. J skulle kende textus
dem aff deriss fruct Det er aff deriss gerninger Thii at suodanne onde oc fal-
ske mēniske de kunde icke lenge dølpe deriss falske hierte oc skackhed at man
ey mercker det i nogen aff deriss gerninger Ligerwiss som ild kand icke lenge
skyuliss eller bewariss ath man ey fornēmer noget aff røgen Textus Nun- textus
quid de spinis. Man plocker icke vinber aff tornebwske Deth er man finder
icke retferdige oc gode gerninger aff onde mēniske Jcke plocker man helder fi-
gen aff tiidzell Det er man fornēmer icke at saadāne phariseer elske gud ind-
wertiss i deriss hierte eller gøre nogre gwdelige hiēmelige gerninger Textus. textus
Ois arbor bona Huert træ sō gaat er det ber god fruct Det er huert got men-
niske det øffuer sig i gode gerninger Origenes siger At et gaat mēniske maa Origenes.
rettelige ligniss ved et gaat træ thii han haffuer en god vilge at gøre alt det sō
gaat er oc han ligniss ved bullend Han haffuer gode erlige oc gudelige tancker
de ligniss ved røderne Han taler sande oc høffuiske ord de ligniss ved bladene
han gør gode gerninger effter sin formue.de ligniss ved fructen T. Arbor que textus
nō Huert træ sō icke bær fruct det skal aff huggiss Det er huert ont mēniske sō
icke øffuer sig i gode gernīger Han skal skylyess paa gudz strenge dom fra de
gode mēniske oc kastiss i den brendene heluediss ild sō aldrig fonger ende Cri- crisostom⁹.
sostom⁹ siger at det er twende suare piner den førfte er at han skal aff huggiss
det er skyliess fra alle gudz helgene oc den ewindelige glæde Den anden er ath
han skal kastiss i den suare ild oc pine som diefflene skulle plaffue hānem till
euig tid T. Ex fructib⁹ ꝛc. J skulle kende dem aff deriss fruct Det er naar i textus
kōme paa gudz strenge dō da skulle i klarlige see oc kēde suodāne øgne skalke
oc andre falske cristne mēniske sō holde dem nw bedre en deære.deriss gernin-
ger skulle da obēbariss at alle dem see skulle J skulle oc da kende huordāne de
vaare her i verdē aff den fruct oc løn sō de fonge da T. Nō ois q̄ dicit Jcke textus
skal huer kōme till hiēmerigiss sagde ihesus sō kaller mig herre Det er den sō
siger Allenifte mz mwnden ath han tror paa vor herre. oc icke fuldkōmer det
mz sine gerninger och hierte Men den som gør gud faderss vilge som er i hie-
melen han skal kōme till hiēmerige Det er den som tror fuldkōmelige paa gud
mz eth stadigt hierte Oc vederkender hānem met sine ord oc tale oc øffuer sig
i gode gernīger leffuendiss retferdelige effter de ꝑ vor herriss bud ord Han skall
indgonge i den ewighe hiēmerigiss glæde A M E N

Ottende søndag

Ower disse ordh her stonder i læsten ath huert gaath træ bær god fruct skall huer mercke Ath eth gaat mēniske kand forlade sin godhed och bliffue ont der haffue wi exempell aff Thi vor herriss apostel iudas vor først god och giorde god fruct aff sig men han bleff siden ond oc gaff ond fruct aff sig den tiidh han faarradde sin gud oc skabere Saa kand oc eth ont mēniske omwendiss oc bære god fruct Der haffue wii exempel aff om Sancta Maria magdalena som før gaff ond fruct aff sig met mange suare dødelige synder hwn bedreff Oc hwn gaff siden god frwct aff sig effter hun hagde giort plict oc bod faar sine synder oc fonget gudz venskaff Thii skulle alle sō vide mz dem selffue ath de icke gøre god fruct aff dem fly till gud i hiēmerige som ingen forsmaar oc gøre plict oc bod for deriss synder ath de mwe bære god fruct At de icke skulle kastiss i den ewindelige helffuediss ild effter døden Fra hwilken gwd beskerme oss alle sammen A M E N

Eth Jertegen om gudz mildhz mod syndere

Wi læse at det vor en iomfru som forkaste sin iomfrw dom och lod ligge met sig Sidē angrede henne aff alt sit hierte at hun sin gud fortørned hagde Thii giorde hun gandske suar plict oc bod der faare oc gick for iomfru mariess altere Oc bad ydmygelige met grædende thaare til iomfru mariā at hun vilde bede for hende till sin benedide søn at han vilde forlade hende sine synder Barnid som iomfru maria hagde i sin fagn gick neder aff altered oc sagde till hende Dine synder ere dig forladne Hun suarede huorlediss skall ieg det tro Barned suarede Jeg er din gud oc skabere oc ieg vil frelse dig Jeg haffuer en gong ledet død oc pine faar dig Oc før ieg ville tillade ath du eller noget cristet mēniske fordømiss skulde som haffuer anger och twelse faar sine synder Da vilde ieg helder lade pine oc plaffue mig til døde igen Hwi skulde iegh icke da forlade dig eller nogen anden syne synder som begerer naade och miskund aff mig och angrer sine synder oc haffuer fuldkōmelig act och vilge till at bedre sig Jeg kom faardii till verden at ieg vilde kalde syndige mēniske till plict och bod och frelse mēniskenss køn som fortabet vor for adamss och ewess synder ✠ Her maa hwer mercke gwdz store milhed som han deler meth alle syndige mēniske som acthe at bedre deriss leffnid A M E N

Niende søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Epl'a i ad cori.x Fr̄es nō sumus cōcupiscentes.

DEnne Epistell screff den verdighe Apostell Sancte Po=uild till dem som bode i en stad hed Corinthus oc ston=der hwn i hanss første breff som han sende till dem i det tiende capittell Och lyder hwn saa paa wort maall

BEre brødre wii skwlle icke begære ath bedriffue synd eller at gøre noget som onth er. Som nogre aff de mēniske giorde som waare vnder det gāble testa=mente Wii skulle icke helder bede til aff gude som nogre aff dem giorde (Som der stonder screffuit Exodi xxxii cap. Sedit populus) Folked sette sig neder faare affguderne oc odhe oc drucke siden opstode de oc dantzsede oc lecthe Wii skulle icke helder bedriffue wkyskhed som de giorde for hwilken der styrte aff bradød try och tywe twsinde aff dem paa en dag Wii skulle icke helder friste gud som sōme aff dem giorde oc bleffue der faare dræbede oc myrde aff grume och slemme orme J skulle icke helder knwrre eller mwrre mod gud Eller mod kirckenss prelater som skickede ere i hanss sted Som sōme aff dem giorde mod moysen oc bleffue der faare i hiell slagne aff gudz engild Dette vor alt giort i en figure oc lignelse oss til exempel som nw ære i dette ny testamente Ath wii skulde frycte for sāme plaffuer oc større en dem vdoffuer gick Om wi fortør=ne gud som de giorde Dette er oss screffuit till en kennedom oc forwaring som ære i den yderste verdenss alder Hwer vocte sigh selff Den som mener ath han stonder vel stadelige see sig til at han icke falder Fristiss i aff ederss legeme da samtycker det icke Thii at samtycke i saadā fistelse da kōmer hwn aff dieff=uelen Den hiēmelske gwd er trofast och stadig i sit løffte Han lader eder icke fristess ydermere en ati vel haffue mact til ath stonde emod meth hanss naade Men han gør eder gaffn meth suodanne fristelser naar i stonde emod dem ati fonge der faare verdskyld oc den ewige salighed A M E N

Euā. Luce. xvi. D. i. t. pabolā hāc Homo quidā

Eften som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas i sit septende capittell Och lyder hwn saa paa danske

Vor herre Jhesus cristus sagde sine discipsle denne eff=terlignelse Deth vor en rig mand som hagde en foget vnder sig huilken som bleff beløgen for hānem at hand skulle fortæret hanss gotz oc rente vnøttelige Han kallede hānem faare sig oc sagde Jeg hører ont rycthe om dig Gør mig regenskaff aff dit fogedy du skalt icke lenger were myn embitzmand Fogeden sagde indwertiss wed sig selff Hwad skal ieg gøre thii min herre tager mith fogedi fra mig Jeg gider icke graffuit eller arbeydet och mig blwess ath tygge Men nw haffuer iegh besindet hwad

ieg gøre skal mod hanss vndersotte at de skulle tage mig i deriss hwss oc gøre mig till gode naar iegh affsettiss aff mit embede Saa kallede han syn herriss geldere till hobe oc sagde til den første Huor meget est du min herre skyldig hã suarede hwndrede maader olye fogeden sagde tag din handscrifft oc sæth dig ned och scriff snarlige halff tredie synss tywe maader Siden sagde han till en anden huor meget est du min herre plectig Han suarede hundrede pwnd hwe de Fogeden suarede tag dit breff oc scriff fire synss tywe pund Der herren dette spurde da loffuede han sãme onde vo retwise foged ath han vaar saa viss och fornymstig till sit eget gaffn En dog at han icke wor trofast mod hãnem.thii at verdzenss oc gerige mẽniske ere meget mere fornymstige oc kloge hworledis de fonge skulle verdẽss rigdom En de mẽniske ere at fonge hiẽmerige som icke haffue giffuit dem till andet En at tiene sielen oc tencke paa den ewige ære oc glæde som er i hiemmerige Saa siger ieg eder sagde vor herre Gører eder och venner aff dieffuelenss penninge At naar eder fattiss At de da anãme eder ind i deth ewindelighe palatz och bolig.

Udtydningen oc glosen her paa

textus Der vor herre vor xxxii aar gãmild da sagde hã sine discisple disse ord som stonde i denne hellige læst Textus Homo quidam erat diues. Deth wor en rig mand som hagde en foged Nicolaus de lyra. Nicolaus de lyra siger at met denne rige mand vnderstondiss gwdz søn som anãmede mandam faar waar skyld Han vor rig thi at alt hiẽmelen oc iorden oc alt det som er i verden hører hannem till textus Textus Habebat villicum. Han hagde en foged Det meth vnderstondiss hwert mẽniske som gud haffuer antuordet sit gotz at han skall regere det vel som han vill andsuare faare hannem Det er at han skall regere sin siell och legeme vell Oc brwge det gotz oc pennynge som gud hãnem vnth oc giffuit haffuer gud til loff oc sin fattige ieffn cristen till nøtte och gaffn och sig selff till skellig klæde oc føde oc sin siel til salighed Thii samme gotz hør gud til oc icke mẽnisken En dog at mange saa forblindede ære diss wær at de mene at de haffue deth aff dem selffue eller aff deriss faareldre ambrosius Stũs Ambrosius siger Det er icke mẽniskẽss gotz sõ han icke kand bære her aff verden mz sig Textus Textus. Et hic diffamatus est. Denne foged wor besagd for sin herre at han vnøttelige fortærede hanss gotz Det skeer daglige naar noget mẽniske wskellige fortærer sit gotz met høfferdighed Offuerflødighed i mad och drick meth wkyskhed mz hwilken han forderffuer baade liff oc siel textus Textus Vocauit illum Herren kallede sãme foged Nicolaus de gorra Nicolaus de gorra siger Ath vor herre kaller mẽnisken daglige Jndwertiss mz gode inskydelser och tancker ath han besinde skall at bedre sin leffnid Vdwertiss Met predicken oc god lerdom som han altiid høre maa i den hellige kircke om vor herriss store milhed oc barm-

hertighed Sameledisz om den grasselige och grumme pine som beredder er i hel=
wede till onde menniske at de der faare frøcte oc fare skulde oc bedre deriss leff=
nid Textus Et ait illi. Herren sagde till fogeden Hwad hører ieg om dig textus
Haffuer dw ey fortharet mit gotz wnøttelige Gør mig regenskaff aff dit fo=
gedi Det skeer naar menisken kommer faar gudz strenge dom da skal han gø=
re rede oc regenskaff for alt det han hagde her paa iorden for den alder minste
penning som han nogen tid forthert haffuer wnyttelige eller han fonget haff=
uer meth wrette Textus. Ait autem villicus. Fogeden sagde ved sig hwad textus
skall ieg nw gøre Min herre tager mith fogedi fra mig Deth skeer naar vor
herre kalder menisken her aff verden fra alt det gotz oc rigdom som han han=
nem her vnth hagde Thii skall hwert menniske besinde hwad han gøre skall
at han kand vndfly den ewindelige fordømelse oc pine (Han sagde at hã gad
icke graffuit) Der met merckiss ath menisken kan ingen gerning gøre effther
døden som hannem kan komme till nytte eller gaffn at forwerffue den ewige sa=
lighed eller naade met Hannem blwediss at tygge Det er at menisken bluess
effter døden ath bede nogen helgen bede faar sig Och hanss egen bøn kan icke
helder da hielpe hannem till sine synderss forladelse eller pinesz formindskelse
thii sagde han ieg vid hvad ieg gøre skall etc. Saa skal oc hwert menniske si=
ge Jeg skall nw men ieg er i min vell macth oc kan forwerffue mine synderss
forladelse øffue mig i miskundelige gerninger mod min fattige ieffn cristen oc
giffue dem almisse ath de bede faar mig oc forwerffue mig naade aff gud och
tage mig siden til dem i det ewige hiemerigiss rige effter døden som er fattige
folkiss hwss och bolig som Sanctus Mattheus siger i sit v capittell. Beati Matt.v.c.
pauperes spiritu etc. Hellige ære de som ære aandelige fattige thii ath hiemeri=
giss rige hør dem till textus Conuocatis singulis Fogeden kallede dem til textus
sig som vaare hanss hosbonde skyldige Nicolaus de gorra siger at han kalle= Nicolaus
de dem atskillelige huer fra anden til sig at den ene icke høre skulde huor me= de gorra
get han den anden forlode ath en skulle icke bliffue vred om den anden finghe
større naade en han Fogeden sagde till den første huor meget est du min herre
skyldig Han swarede hwndrede maader olye Beda siger ath hwer maade er Beda
saa stor at der gonger iii spande fwlde i hende Fogeden sagde tag dyn hand=
scrifft oc scriff halfftrediesynss tyue Oc der mz gaff hã hãnem halffdelẽ til aff
sit landgilde Han sagde til en anden huor meget est du min herre plectig Han
suarede hundrete pund huede i huert pund vor xxx skepper fogeden bad han=
nem scriffue firesynss tyue pwnd i sit breff Nicolaus de gorra siger ath olyen Nicolaus
vor dyrere en hweden thii gaff han den anden mer till ath han diss ydermere de gorra
skulle betencke hãnem igen Herren loffuede fogedẽ icke faar det suig han gior=
de hãnem Men for hanss fornwmstighed at han sig forsyne vilde i framtidẽ
Verdenss menniske ære meget klogere till at samble gotz oc rigdom En aande=
lige menniske oc kirkenss personer ere ath forwerffue hiemerigiss rige Sagen er
thi meniskene ere mere tilbøyelige til ont en gaat Anden sag er for de see dẽne
verdenss forfengelighe rigdom dagliighe faar deriss øgen Och de icke see den

textus ewindelige rigdom oc glæde som er i hiëmerige Textus. Et ego dico vobis. Vor herre sagde Saa skulle i oc gøre eder venner meth dieffuelenss penninge Det er ati skulle giffue fattige folk aff ederss gotz och penninge oc hielpe dem met mad øll och andet huad de behoff haffue i deriss armod Ath de tage eder ind i deriss huss igen som er i hiëmerigiss rige Naar i ere skylde ved ederss fogedi Det er naar i ere døde aff denne verden oc skylpess ved det gotz pëninge oc rigdom som gwd eder forlent hagde i ederss liffuiss tiidh.

VErdenss rigdom kalliss dieffuelenss pëninge Thii at mange vtalige mënniske dragiss mz dem till den ewindelige heluediss fordømelse som de grwme dieffle dem plawe oc pine skulle for vden ende Thi at söme brwge säme pëninge oc rigdom til offuerdadighed mz kaastelige klæder oc klenodie sølff och gwld som de bare paa dem ath pryde deriss arme dødelige legeme met som inthz er vden iord oc mwld Söme bruge säme rigdom til wkyskhed Söme till offuerflødighed met mange kaastelige retther Oc kaastelig drick.vin.miød.tystøll.oc danstøll Oc nøde mange til at dricke mer en de gide eller deriss nature fordrage kand saa de nødiss till at støde der staffre met før de skylpess at O huor suarlige fortørne de gud i hiëmerige der met Thii deth er stor dødelig synd Verdenss rigdom er gandske farlig Thii Sancte

Paulus Pouild siger. Qui volunt diuites fieri incidunt in laqueos diaboli. De som

Augustin⁹ ville vere rige de falde i dieffuelenss snare Sanctus Augustinus taler haardelige om rige saa sigëdiss Omnis diues aut iniquus aut heres iniqui Huer rig er ond oc wretferdig Eller han er eth ont oc vretferdigt mënniskiss arffuing Alle mënniske skulle fordi gøre dem venner met saadan rigdom som er dieffuelenss penninge oc dele dem blant fattige folk At vor herre icke skal sige de ord

Mat.xxv til dem paa den yderste strenge dom som sanctus Matheus scriffuer i sit xxv capittel Gonger bort fra mig til den euige fordømelse Jeg hungrede oc i ville icke giffue mig mad.Jegh tørstede och i ville icke giffue mig dricke Paa disse ord skulde rige folk tencke som se at deriss fattige ieffn cristen lider stor armod oc vselhed oc de icke ville hielpe hannem aff deritz gotz eller penninge

Eth Iertegen om en streng oc onder fogedh

VI læse at det vaar en onder oc vmilder foged som tog en ko fra en fattig encke hwn bad hänem ydmygeligh met grædende thaare ath han for gudz skyld vilde vnde hende säme sin ko igen at føde sig oc sine fattige børn mz Fogeden suarede Toge ieg icke säme ko da toge en anden hende som köme effther mig der met tog han hende met sig Nogen stund der effter døde han oc diefflene førde hänem til den ewindelige helffuediss fordømelse i huilken de pinte oc plaffuede hänem i atskillelige maade Dog vorder en dieffuild som alder suariste plawede hänem Den arme fordømede fiell

sagde till hānem Hwi piner du mig saa idelige mer en nogen andē ~~Han sua-
rede giorde ieg deth icke da giorde en anden det Saa suarede du den fattighe~~
encke der du togst henniss ko for huilken oc andet mere du skalt her effter lide
dēne euige pine Fra huilkē dē allsōmectiste gud verdiss til at beskerme oss alle

Tiende søndag effter hellig trefoldighedz søn

Epla i ad cori.xii Fratres scitis qm̄ cum gentes

Denne Epistel screff den verdige apostel Sancte Pouild oc stonder hwn i det xii capittell i det første breff sō han sende til dem som bode i en stad hed corinthus Oc lyder hwn saa paa danske

Bere brødre i vide vel at den tiid i vaare hednin-ge daa baade i til aff gude som giorde waare aff stocke oc stene oc kwnde huercken tale eller høre fordi at dieffuelen ledde eder da som eth andet vskellig creatwr Thii giffuer ieg eder nw til kende at inthz mēniske som haffuer den helliand met sig taler nogen tiid det som haanligt oc forsmædeligt er om vor herre ihe-sum cristum Engen kand oc sige Cristus ihesus och vederkende hannem ath were sin rette herre. skabere. oc frelsere vden met den helliandz hielp oc naade. Den helliandz gaffuer ere atskillelige i huert mēniske Dog er det en aand sō giffuer sāme gaffuer Der er oc atskillelige aandelige embede i den hellige kir-ke dog er det en herre som dem skicked haffuer Mēniskene kunde oc gøre at-skillelige vnderlige gerninger Dog er det en gwd som larer dem det altsāmen oc hwer serdeliss Alle sō fonge den helliandz gaffuer atskillelige de fonge dem all cristendōmen till nytteligħed Sōme giffuiss en besynderlig gaffue aff den helliand At de haffue en dyb oc klog vnderstondelse oc en fornymstig och viiss twnge At de kunde tale oc sige aff de høgtidelige oc vbegribelige ting som ære offuer denne verden i guddōmen oc engle nature Andre haffue saadan gaffue aff den samme aand at de kwnde predicke oc lare simpell almue den helligħe cristelige tro oc giffue dem till kende met enfoldelig tale de articlke oc ord som nøttørtelige ære til den euige salighed Sōme giffuiss en stadig tro i deriss hier-te til gud Aff den sāme aand Sōme giffuiss saadā gaffue aff den sāme aand at de kūde helbrede gøre syuge mēniske. sōme kunde oc gøre vnderlige iertegen som vmueligt er at ske kunde naturlige Sōme haffue saadā naade aff denne sāme aand at de visselige spaa oc sige kunde de ting som kōme skulle Sōme haffue mact aff den helliād at vd driffue alt dieffuelskaff aff mēniskene Sō-me kwnde sandelige sige huilke mēniske der haffuer den helliandz naade Oc huilke der opfulde ere aff dieffuelen sō konstig er at bedrage mēnisken Sōme kwnde tale mange atskillelige twngemaall Sōme kwnd wdtyde den hellige

scrifft naar hwn er swar at forstonde Alle disse forscreffne gaffuer och naader giffuer all eniste ind oc den såme verdige helliand Som skiffter och deler dem blant alle menniske som hannem teckiss effter sin gwddömelighe vilge.

Euā. Luce. xix. I. i. t. Cū appropinquaret ihūs.

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdige ewangelista Sanctus Lucas i sit nittende capitell Och lyder hwn saa paa danske

PAlme søndag dep wor herre Jhesus cristus kom hart till Jherusalem oc saa staden da græd han offuer hā=nem oc sagde O iherusalem viste du huad dig faare stonder saa vell som ieg da græde du oc. En dog at du haffuer nw stor søksalighed rigdom och fred oc huad dig teckiss Men det er nw skywlt faar dine øgen saa du deth icke vist De dage skulle kōme besynderlige offuer dig i huilke dine fiende oc w venner skulle bestolde dig paa alle sider Oc twinge dig tent om kring at ingen skall kōme ind eller wd aff dig De skulle sla dig ned til iorden och alle de mēniske sō bo i dig De skulle sla sten fra sten i dig saa ingen skal bliffue paa en andē Thii at du icke vilt kende at verdenss frelsere søger dig nw personlige Sidē gick hā i templen Oc vd iepde de som der køpte oc solde sigendiss till dem der stonder screffuit Esaie lvi c. Mit hwss det er et bøne hwss Men i haffue nw giort det til en røffuere kule. der effter bleff hā daglige i tēplen oc lerde almuen

Udtydningen oc glosen her paa

Nicolaus de lyra

Er vor herre kom til Jherusalem Palme søndag da gred han offuer staden Nicolaus de lyra siger at han det giorde for den store medynck hā hagde offuer hānem først faar de store syn=der som de bedreffue i hānem Siden faar den store heffn som skulle kōme offuer dem mz ynckeligt mord hwnger och tørst oc mange andre plaffuer Her skall hwer merke at vor herre græd iiii gonghe Først der han bleff fødder som der stonder Sapiencie viii Primam vocem similem omnibus emisi plorans Vor herre sagde Jegh græd der ieg wor fødder som alle mēniske gøre Anden gong der han reysde laza=rum op aff døde Tredie gong Nw offuer iherusalem Fierde gong in hāss pinelse som Sancte Pouild scriffuer ad hebreos v ca. Textus Si cognoni=ses Nicolaus de gorra siger ath vor herre sagde till Jherusalem Viste du det

Sapiencie viii ca.

Paulus ad hebre. v textus

186

ieg ved.at du skulde saa ynckelige neder slass oc omwendiss da græde dw saa
vell sõ ieg en dog at du est nw glad i din sørcksalighed Der de romerske høff-
dinger titus och vespasianus siden kõme faar staden Da belagde de hannem
paa alle sider serdeliss mz iii suare wolde or borger ath ingen kunde føre eller
gøre dem nogen hielp eller trøst mz kaast eller spisning Josephus scriffuer at — Josephus.
de hagde saa stor hwnger sãme tiid at qwinderne ode deriss egne børn Text9 — textus
Et ad terram De skulle sla dig ned till iorden Det skede oc Thii den tiid de
hagde vondet staden da sloge de mwren ned oc alle tornene Som hwer man
som diid kõmer en nw kende maa thii den hellige graff stonder nw mit i sta-
den som før stod langt vden for byen De i hiell sloge sãme tid mange vtalige
mend oc qwinder vnge oc gamble store oc smaa De som de toge til fonge dem
solde de haanlig xxx faar en penning ligeruiss som de tilforn køpte vor herre
faar xxx penninge. Textus Et ingressus templum. Vor herre gick strax i — textus
templen Crisostomus siger at han det giorde oss alle till eth gaat exempel At — crisostom9.
naar wii kõme i nogen stad eller by Da skulle wii først gonge i kircken och
loffue gud i hiẽmerige oc bede hãnem om sin naade før en wii gøre noget an-
deth Han vd dreff dem som solde oc køpte i templen Thii at presterne i tem-
plen hagde skicked iii kramboder i vobn hwseth for deriss gerighedz skyld ath
huilken som icke hagde det han skulde offre ath han der skulde fonge det falt
Sãmelediss hagde de och skicked der penninge vedslere ath hwilken som icke
hagde penninghe ath han skulde fonge dem till loanss paa aager Deriss bord
styrthe vor herre oc om oc iepde dem vd mz de andre Her maatte nogen spør-
ge huor faare de icke stode mod hãnem Her til suarer Nicolaus de lyra oc si- — Nicolaus
ger At der gick saa stort skin aff hanss ansict at det forfærede dem alle sãmen — de lyra
at de icke torde stonde mod hãnem Ligerwiss som han meth sine ord forferede
dem sker torsdag at afften i vrtegaarden der de skulde gribe hãnem At de alle
fulde til iorden i det han sagde hwem lede i effter det er ieg Textus Domus
mea Vor herre sagde Mit hwss det er eth bøne hwss Der met gaff han till — textus
kende ath han wor sand gud Thii at kircken er alsom eniste skicked till ath
tiene gud i oc icke til ad bruge købmanskaff ydi Men i haffue giort hẽne til
en røffuere kule Thi at de icke actede huorlediss de skulle der tiene gudh. men
huorlediss de fonge kwnde deriss ieffn cristenss gotz och penninge mz falskhed
oc swig Siden lerde vor herre dem daglighe i templen Sanctus Gregorius
siger at vor herre predickede for onde oc gode giffuendiss alle predicke fedre der
meth gaat exempell at de diss ligest gøre skwlle Hworlediss vor herre indred
i iherusalem det findiss paa første aduentz søndag fo.i. Sammelediss Palme
søndag folio cvi. Thii gørss det icke behoff nw at scriffue der om ydermere.

Eth Jertege om hunger

VI finde i en bog kalliſſ ſcolaſtica hiſtoria om den ſtore hwnger ſom vor i iheruſalem der han vor belagd Der vor en fribaaren qwinde ſamme tiid i ſtaden ſom hed maria fra huilken røffuere oc ſkalcke toge alt det hwn hagde ſaa ner ſom et lidet ſpæt barn Der hwn icke hagde mere dii at opfoſtre det mz da ſagde hwn till det mit alder keriſte barn Jeg haffuer ſaa lenge fød dig ſom det mig mweligt wor aff all min formwe Nw nødiſſ du faar min ſuare hwnger ſkyld at føde mig igen Saa høg hwn ſāme barn i tw och ſød det halffdelen Diſſe forneffnde røffuere lucthede den ſøde røg aff ſāme kød Sii kōme de til hende igen oc truede hende ved ſit liff at hun ſkulde viſe dem ſāme kød ſom hwn da ſødet hagde eller de ſkulde ſtrax myrde hende Hwn lod dem ſee at det vor halff delen aff henniſſ eniſte barn och hwn det ſødet hagde for ſin ſtore hwnger och armod ſkyld Da bleffue de forferede och ginge fra hende Der vor ſaa ſtor hwnger i ſāme ſtad der Titus hānem belagt hagde i ii aar At faareldrene toge maden mz mact aff deriſſ børnſſ hender oc mwnd Børnene toge oc maden aff deriſſ faareldriſſ mwnd och hender mz wold Mange ode hwnde oc katte røtter och mwſſ och alle andre wſkellige diur ſom de købte for ſtore penninge ſāmelediſſ ode de ſko oc ſkotwenge oc andet lær oc ſkind nelde røder oc dwe møg oc ſloge huer andē i hiel faare mad

Elleffte ſøndag efter hellig trefoldighedz ſøn.

Epl'a i ad cori. xv ca. Fratres Notū vobis facio

DIſſe ord ſtonde i det femptende capittell i det førſte ſendinge breff ſom Sancte Pouild ſcreff til en ſtad hed corinthus Och lyder dhe ſaa paa danſke.

KEre brødre paa det at eder ſkall diſſ bedre dragiſſ til minde Da giffuer ieg eder till kende igen deth hellige ewangelium ſom ieg haffuer Predicked och ſagt eder tilforn Huilked i da kerlige anammede oc holde en nw faſtelige mz huilked i oc bliffue ſkulle ewīdelige ſalige Uden i haffue forfengelig tro vden gode gerninger Jeg vnderwiſſde eder i de førſte ord det ſom ieg hagde hørt oc lært at Criſtus Jheſus gaff ſig veluillige vnder den haarde død oc pine for waar ſkyld ſom ſcrifften bewiſer Sāmelediſſ at han bleff iordet oc ſtod tredie dag op aff døde igen ſom hellige mend oc profeter der om bære videndiſſ byrd i den hellige ſcrifft Ot at han effther ſin ærefulde opſtondelſe obenbarede ſigh for Sancte Peder Apoſtell ſammelediſſ for de andre xi apoſtle Siden tede han ſig for mer en fem hwndrede och flere aff ſine diſciple oc kerlige venner aff hwilke ſōme leffue oc ſōme ære døde Siden tede han ſig

.faar sancte Ip Siden tede han sig for alle sine apostle hellig torssdag der han opfor till hiemelss Paa det siste vilde han oc verdiss till ath obenbare sig faar mig Jeg er ligeruiss som eth barn der død fødiss Jeg er alder minst blant alle vor herriss apostle Jeg er icke verdig til at kaldiss apostel Thi ieg hadede och forfulde dē hellige kirke oc vor herriss ihū xp̄i tienere.men huad ieg nw er Det er ieg aff gudz besynderlige naade oc hanss naade vaar icke forfengelige i mig

Euāg. Luce xviii I. i. t. Dixit ihesus ad quosdā

Esten som læsiss i dagh i den helllighe kircke den scriffuer den verdighe ewangelista Sanctus Lucas i sit attende capittell Och lyder hwn saa paa wort twngemaall

Vor herre Jhesus cristus talede en tiidh till nogre som trode formegeth paa deriss egen retferdighed ligerwiss som de vilde kaldiss retferdeligere oc gudeligere mer en andre menniske som de forsmaade Oc sagde han dem denne effterlignelse Der ginge en tiid tw menniske op til iøde kircken ath de ville bede Den ene vor en phariseus som ville syness at vere gudelig oc retwiss De andē vor en publicanus det vor en obenbare syndere Denne høgferdighe phariseus gick op i kircken och stod och bad obenbarlige for sig selff saa sigendiss Herre gud Jeg tacker dig ath ieg icke er som andre mēniske røffuere. wretferdige menniske Horkarle eller som denne obenbare syndere Jeg faster tøsswer om vgen Jeg giffuer tiende aff alt det ieg haffuer Den fattige obenbare syndere stod alder nederst i kirken Oc ville icke opløffte sine øgen mod hiēmelen for sin ydmyghedz skyld Men han slo sigh faar sit bryst sigendiss O alsommectiste gud miskunde digh offuer mig arme syndere Sandelige siger ieg ether ath han gick retwiss giort aff kirck en hiem till sit eged hwss fra den anden Thii ath hwo sig ophøffuer han skall neder tryckiss Och hwo sig ydmyger han skall ophøffuiss

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxxiii aar gammild da sagde han disse ord som stonde i denne hellighe læst til sōme aff iøderne som trode for meget paa deriss gode gerninger och forsmaade andre thii de mente at de waare bedre oc retferderige en de vaare Text⁹ Duo hoies En tiid ginge to mend op till templen ath bede Nicolaus de lira siger at sāme kircke stod paa et høgt bierg kalliss moria sō stē pouild oc scriffuer ii ad phili.ii Den ene vor i phariseus sō syntiss retuiss oc god Nicola⁹ de gorra siger at sāme phariseer hagde atskillig

Nicolaus de lyra.
Nicolaus de gorra.

gudelide kledebon fra andre at de der mz kendiss skulde aff hwer mand oc sy-
niss gudeligere och retwisere en andre Det andet vor en obenbare syndere som
textus leffuede i de verdenss gerninger som icke kunde gøriss vden synd Tex. Pha-
riseus stans. Denne phariseus gick øuerst op i kirken och stod Nicolaus de
gorra Siger at hanss høfferdighed merckiss der met at han stod och icke fald
Nicolaus paa knæ Hã bad Nicolaus de lira siger at hã icke rettelige bad Men hã loff-
de lyra. uede sig mere Thii han sagde Herre gud ieg tacker dig at ieg icke er sõ andre
mẽniske. sõ han ville sige ieg er icke onder eller syndig Hã begynte ilde sin bøn
i det han loffuede sig selff thii han skulde først bekent sin synd oc skrøbelighed
oc siden bedet om affløssning Han tackede vor herre at han icke wor som den
obenbare syndere oc der mz dømede han oc forsmaade hãnem Ingen skal dø-
me en anden thi ingen kan se en andenss hierte vden gud al eniste Han opreg-
nede sine gode gerniger at han fastede oc gaff sin tiende aff alt det han hagde
Nicolaus Nicolaus de lira siger at phariseerne gaffue oc tiende aff deriss vrther aff sal-
de lira uie rude mynte kõmen oc andre saadãne vrter At de skulde syniss retferdighe
matt. xxiii en dog at de icke vaare der plictige til effter logen som stũs Mattheus scriff-
textus uer i sit xxiii ca. Textus. Publicanus Den obenbare syndere bleff næderst i
kirken oc holt sig w verdig til at gonge op mod altered Hã torde icke lade sine
øgen op thii hãnem bluediss ved at se op till hiẽmelen faar sine mange synder
skyld Men han slo sig faare sit bryst Der mz merckiss hanss anger oc rwelse
Misericors deus esto mihi peccatori propitius sõ han hagde i sit hierte for syndẽ Hã sagde O alsõmectiste gud forbarme dig
offuer mig arme syndere Der mz bleffue hanss synder hannem forladne Thii
sagde vor herre Sandelige siger ieg eder at hã gick retferdig aff kircken hiem
til huss fra den andẽ) thi hã fick naade oc miskund faar sin ydmyghed. som
gud hã giffuer alle ydmyge Men høfferdighed forkaste den gode løn som den
phariseus skulle hafft for sine gode gerninger thi hã rosede oc loffuede sig selff
textus Textus Dis q̇ se exaltat Huer sõ ophøffuer sig mz høfferdighed Han skall
nedertryckiss i heluediss pine Men hwo sig ydmyger met scrifftemaall oc an-
ger faar sine synder Han skal ophøffuiss i hiẽmerigiss glæde

Hvert mẽniske skal gøre penitentz faar fem honde sag Først for den
græselige pine sõ er i skerss ildz pine thii hun er større en all den pine
sõ er i verdẽ Andẽ sag er for de atskillelige piner sõ der ere Thi der
er en serdeliss pine før huer synd som nogen bedriffuer paa iorden Tredie sag
for den lange tiid sõ huer skal bliffue i pine Thii der regniss eth helt aar faar
Ezechie. iii hwer dag Som der stonder Ezechie. iii ca. Fierde sag er for ingen kand der
fortiene verdskyld met samme pine Men all eniste aff legge sine synder meth
hende Femte sag er henniss skadelighed Thii ath saa lenge som nogen er i
pine Sa kan han icke see wor herriss blide ansict Och det er de arme siele al-
der største pine thii hwn offuer gonger all den anden deriss pine twsindhe folt
Hugo. Her offuer siger en Doctor kalliss Hugo Ath ingen siell fonger vor herriss an-
sict ath see før hun haffuer fyllest giort for den alder minste part aff den min-
ste naadelighe synd som mennisken nogen tiid bedreffuit haffuer her i verden

i iertegē at igē skal høferde sig aff gode gerniger

VI læse at det vor en mwnck som leffuede gandske gudelige i mange aar i en villende skow i huilken han hagde giort sig en liden riisbod vnder en sten klippe Han dristede meget paa sin gudelighed och gode leffnid och gleddiss forfengelige der aff Oc lagde sig selff den ære til oc icke gud som hānem sāme naade giffuit hagde Der dieffuelen det fornā Da skapte han sig en afften i en deglig vng qwindess efferlignelse Oc lod som hun wor træth och hagde fared vild i skoffuen hwn gick ind i hanss bod och fald paa knæ for hānem oc sagde O kere fader forbarme dig offuer mig och tillad ath ieg maa ligge her i en wraa i nat vdoffuer thii det natiss fast at biørne vlffue eller andre vskellige dywr ey skulle æde mig Han tillod ath hwn der ligge maatthe Siden sagde hwn hannem meth gandske subtidelige och kloge ordh hworledis hwn hagde fared vild i skoffuen oc hwad henniss ærende diid vor Han gleddiss ved henniss vise ord oc vndrede storlige paa henniss deglige ansict oc skabning Hwn sette sig nermer til hannem oc gaff hānem søde ord och snackede fast om alle honde ting om siger klappede hwn oc køste hānem Han fick legemelig begerelse til hende oc forglemde det løffte sō han hagde før loffuit gud oc samtyckede at synde mz hende Som han wilde taget hende i fagn da gaff hwn eth alsom græseligst skraall aff sig oc der met forswand hwn aff hanss hender Der waare mange vtalige dieffle samblede om sāme bod at see paa samme vnder de robede alle paa hannem och sagde Du ophøffuede digh till hiemelen aff dine gode gerninger Hwor slemmelige est du nw falden mod helffuede Haffuer du icke hørt ath hwo sigh ophøffuer han skall nedertryckiss Den samme mwnck falth strax i misshoff och bleff saa gaath som galen och øffuede sigh siden i alle slemme vbeqwemmelighe gerninger och synder

Tolffte søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Epla ii ad cori.iii Fr̄es fiduciā talē habemus.

DIsse ord stonde i det tredie capittell i det andet sendinge breff som Sancte Pouild screff till dem som bode i en stad hed Corinthus Och lyde de saa paa danske

KEre brødre wii haffue saadan tro till den alsōmectiste gud formedelst ihesum cristum wor herre At wii icke ære fuldmectige aff oss selffue at tencke eller forfølge nogre de ting som hellige och salige ære Men wor mact och visdom er aff den alder-

velꝺigſte guꝺ Som gioꝛde oſſ til bequēmelige tienere ath lære och pꝛedicke det ny teſtamente ſom er det hellige ewangelium Icke met de bogſtaffue och oꝛdh ſom der ſtonder vdi Men mz den helliand De ſom leffuede effter logen i deth gamble teſtamente de kunde icke der mz fonge det ewige liff ſtrax effter deriſſ legemelige død men de maatthe neder i helffuediſſ foꝛboꝛg oc møꝛck Men den verdige helliand giffuer dem nw alle det ewindelige liff oc glæde ſtrax effther deriſſ naturlige død ſom rettelige leffue oc regere dem effter dette ny teſtamente Woꝛ det gamble teſtamente ſom ſcreffuit woꝛ i ſten taffler ſaa ærefult oc ſkinnende at iſraelſſ folk kwnde icke ſee moyſen foꝛ det ſkin och klarhed ſom gick aff hanſſ anſict føꝛ deth foꝛſwand igen Hwoꝛ ydermere clarerre er da dette ny teſtamente ſom er opfyldet met den verdige helliandz lywſſ oc hanſſ beſynderlige naade Hagde moyſi low ſaadan klarhed oc der fwlde inthz andet met en døden paa legemet om nogen bꝛød hende och ſiden den ewindelige foꝛdømelſe effter døden Da haffuer dette hellighe ny teſtamente ſom er voꝛ herriſſ Iheſu criſti low meget mere lywſſ ſkin oc klarhed meth ſig Ath alle ſom hende lære och ſtadelige holde fonghe den ewighe ære och ewindelige glæde effther døden

Euā. Marci viii L. i. t. Exiens ihūs de finibus

LEſten ſom læſiſſ i dagh i den hellighe kircke den ſcriffuer den verdige ewāgeliſta Sanctus Marcus i ſit ſiwende capittell Och lyder hwn ſaa paa voꝛt maall.

VOꝛ herre Iheſus criſtus gick en tiidh fra en ſtad hed Tyꝛus gennem en ſtad hed ſidon til eth vand ſō kalliſſ det galileeſke haff i de land ſom de x hoffuit ſteder ligge vdi Der ledde de en mand till hannem ſom woꝛ baade døw och dwmme och bade hannem ath han vilde legge ſin hand paa hannem Da tog han oc ledde hannem aff ſyeſſ fra almwen och ſtack ſine fingre i hanſſ øꝛn oc ſpøtte paa ioꝛden oc blendede det met ioꝛd oc ſtrøg paa hanſſ twnge Siden ſaa han op i hiēmelen grædendiſſ oc ſagde Effeta Det er dw ſkalt opladiſſ Saa oplodiſſ ſtrax ſāme menniſkiſſ øꝛn oc hand røꝛde ſin twnge oc talede rettelige ihūs foꝛbød dem ſō hānem framledde oc de andꝛe ſō da til ſtede vaare at de icke ſkulle ſige det Diſſ mere han det foꝛbød diſſ mere ſagde de andꝛe der aff loffuēdiſſ hānem mangfoldelighe ſaa ſigendiſſ Han gøꝛ alle ſine gerninger vell och ydmygelige Han giffuer døffue deriſſ høꝛelſe och dwmme deriſſ maall ath de kwnde vell tale

Udtydningen oc gloſen her paa

DEr vor herre vor xxxii aar gāmild da giorde han dette Jer-
tegen met denne døwe oc dwmme mand Oc ſkall huer vide
at han icke vor fødder dwmme eller døwer Men dieffuelen
ſō han vor beſatter mz han holt hanſſ twnge at han icke tale
kwnde han behindrede oc hanſſ hørelſe at han icke høre kun-
de Textus Et apprehendens eū Vor herre tog hānem aff- textus
ſidiſſ fra almwen Sanctus Jacobus ſiger at der mz merckiſſ Ath hwo ſom Jacobus
vill bliffue ſalig han ſkal ſly ont ſelſkaff Han ſtack ſin fingre i hanſſ øren der
mz merkiſſ den helliandz naade ſō gud indgyder i mēniſkenſſ hierte Hā ſtrøg
hanſſ twnge Der mz vnderſtondiſſ den ewindelige viſdom han giffuer men-
niſkene Vor herre ſaa op till hiēmelen der mz gaff hā oſſ exempel at wi ſkulle
offte ſee mod hiēmelen oc acthe at det er vor rette arffue rige oc bede gud at wi
diid kōme mwe Textus Jgemuit Han græd oſſ alle til exempel at wi ſkulle textus
græde for waare ſynder Thii der ſtonder Ezechi.viii Jn quacūqz hora ⁊c. J ezechi.viii.
huad ſom helſt time mēniſken græder for ſine ſynder da ſkulle de bliffue han-
nem forladne ✤ Han bad hānem lade op ſin mwnd oc tale Der mz obenbare-
de han At han vor ſand gud i det han bød hānem at tale Textus Et loque- textus
batur recte Dwmmen talede ſtrax ret ſanctus Jacobus ſiger At huert criſtet Jacobus
mēniſkiſſ twnge bliffuer oc løſſd naar han bruger hende i gudelige bøner och
ſin ieffn criſten til gaffn mz god lerdom oc gode raad at han ſkal tiene gud oc
ſcriffte ſine ſynder Textus Precipit illis Han bød dem ath de ſkulle ingen textus.
ſige dette iertegen Oſſ alle til god lerdom at wii ſkulle fly forfengelig ære om
wii gøre nogen god gerning oc icke begere der priſſ oc loff faare Diſſ mere hā
forbød dem at ſige det diſſ mere ſagde de det hānem til loff och ære Nicolaus Nicolaus
de lyra ſiger her offuer at alle ſom fonge velgerninger eller gaffue aff nogen de de lyra
ſkulle loffue oc tacke hānem der faare en dog at han icke det ſelff begerēdiſſ er.

Eth Jertegen om vtacknemmelighed

VJ læſe i Sancti Ambroſii legende At en tiid ſom han ſkul-
de fare till rom da geſte han till en rig mandz ſō vor vtack-
nēmelig oc giorde vor herre ingen loff eller ære aff det megle
gotz och penninge ſom han hannem vnth och giffuit hagde
Sanctus Ambroſius ſaa ath hwſene waare alle fulde met
ſtor rigdom Och gaarden fwld meth qweg oc fæ ſāmelediſſ
meth drenge och piger ſom det ſkulde tage vare Thii kallede han hoſſbonden
till ſigh och ſpwrde hannem om ſin værelſe Han ſwarede Kere herre verden er
migh aldeliſſ løckſalig och all ting gonger mig well i hand effther min egen
vilge Jeg haffuer ſtor rigdom indwertiſſ i mit hwſſ met meget gotz oc pēnin-
ge oc vdwertiſſ mz min fæned oc māge ſwæne oc piger ſom mig daglige tiene

Jeg haffuer aldrig hafft nogen verdenss modgong eller sorg Der hã dette hagde hørt da grwede hãnem gandske storlige Thii kallede han dem til sig som hãnem fulde oc bad dem strax gøre rede at fare deden snarlige ath gudz hessn icke skulde kõme offuer dem mz de andre thii vor herre vor icke i det sted Der de vaare nogen føge vey fra gaarden da saage de alle skinbarlige ath iorden obnede sig Oc sãme rige mand oc alt det han hagde gaard oc grund . gotz oc penninge hwstru oc barn. swene oc piger qweg oc fææ swncke alle sãmen ned vnder iordẽ at inthz synthyss der aff Der Sanctus Ambrosius dette hagde seeth sagde han till dem alle som hãnem fulde O hwor mild och miskundelig er gwd offuer dem som haffue verdenss modgong oc armod oc lide den tolmodelige O huor streng er han oc mod dem som haffue stor rigdom Oc icke ville dele hãnem mz deriss fattige iessn cristẽ oc gøre gud der loff oc ære aff Thii skall hwer tacke gwd faar alle sine velgerninger A M E N

Trettende søndag effther hellig trefoldighedz

Epl'a i ad gala.iiii. Fratres Abrahe dicte sunt.

Enne Epistell screff den verdighe Apostell Sancte Powild til noget folk i greken kalliss galate oc stonder hun i det tredie capittell Och lyder saa paa danske

BEre brødre den hellige Patriarcha abraham fick en ieth oc løffte aff den hiẽmelske gud til sig och sith affødde Icke sigiss her til all hanss afføde Men serdeliss til hanss afføde paa legemẽss vegne som er cristus ihũs Icke giorde moysi low disse ord oc løffte til inthz huilken low som bleff først vdgiffuen fire hwndrede oc tredivge aar effter ath gud hagde først taled till abraham oc loffuit hãnem at hanss afføde skulle bliffue velsigned oc frelse mẽnisken fra den ewighe død Vaare det sandingen som eder sigiss aff falske lærefedre Ath den ewige salighed henger all eniste paa moysi low Da henger hun icke paa dette løffte som gud selff loffuede saa lang tiid tilforn Den hiẽmeske gud gaff abrahe den euighe ære och salighed i hiẽmelen fordi han trode visselige hanss ord oc ieth Och icke for moysi low skyld som vdgiffuen vaar long tiid effther abrahamss død Huad gørss da moysi low behoff Eller hwor faare er hwn satter Uden for onde mẽniskiss wlydighedz oc offuerdadighedz skyld Ath de som icke ville rædiss gud i hiẽmelen ath de skulle rædiss for den plaffue oc død som giffuiss paa legemet offuer dem sõ bryde mod lowen Dette skede till denne samme afføde cristus ihesus kom hiid till verden som abrahe loffuit vaar Den sõ er middel han kalliss icke saa paa en tingest vegne . men fordi at han forliger eller till hobe føger twende ting Dog er cristus ihesus en

gud ligemectig i guddōmen mz gud fader oc gud den helliand Er fordi moysi low twert mod gudz løffte oc ieth (Bort det ath sige) Hagde der nogen low vered giffuen blanth moysi low som kwnde giort mēnisken retwiss och salig strax effter døden Da hagde mēniskenss salighed visselige hengt paa den lou Denne samme gamble screffne low talede vell meget om synden oc forbød at nogen hende bedriffue skulde Dog rensede hun dem icke paa sielen som fwlde i synden Men deth ewighe liff och ærefwlde glæde och salighed giffuiss alle menniske som stadelighe tro paa Jhesum Cristum gudz leffuende søn

Euange. Luce. x. ca. In i. t. d. i. d. l. Beati oculi.

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den verdige ewāgelista Sanctus Lucas i sit tiende capittell Oc lyder hwn saa paa vort maall

Vor herre ihesus cristus sagde til sine disciple Hellige være de øgen som see det i see Men iegh siger eder ath mange Propheter och konger vilde gerne seet det i nw see Men de saage deth icke De vilde oc gerne hørt det i nw høre men de hørde det icke Da opstod en logkøn mand som holt sig megit viss oc klog och fristede vor herre saa sigendiss Mestere huad skal ieg gøre at ieg maa fonge det euighe liff och salighed Vor herre suarede hānem Huad stonder der screffuit i louen huorlediss læss du Han suarede Du skalt elske din gud oc herre aff alt dit hierte Aff all din siel aff all din mact oc formwe oc aff all din hw oc mening Och din ieffn cristen lige ved dig selff Vor herre sagde Du suarede rettelige Gør och saa da skalt dw fonge det ewige liff Denne logkøne mand vilde loffue sig selff aff sin retwisshed Thi sagde han Hwo er min ieffn cristen Jhesus saa op mod hiēmelen oc sagde En mand for en tiid ned fra iherusalē till Jherico oc kom i blant røffuere paa vegn som hānem røffuede oc giorde meget ilde saar siden ginge de bort oc lode hānem ligge halff død igen Det hēde sig at en prest for ned den sāme vey Han saa hānem och skøtte hannem inthz men for sin vey omkring hānem Siden kom en messe degn den sāme vey fram oc saa hānem Han for oc sin vey oc skøtte hānem inthz Der effther kom en samaritanus den samme vey fram Der han hānem saa da bleff han rørd aff barmhertighed oc ynckede offuer hānem Thii gik han til hānē oc forbant hanss saar oc lod olye oc vin i dem Siden sette han hānem paa sin asen oc førde hānem i stalden oc røctede hānem selff Andē dagen tog han to gode sølff pēninge oc gaff stoldmesteren oc sagde røcte dette siuge mēniske legger du noget vd aff dit da vil ieg betale dig det naar ieg kōmer til bage igen Huilkē aff disse tre tyckiss dig der vaar hāss rette ieffn cristen sō falden vor i røffuerenss hēder Han suarede Den sō giorde miskunhed mod hānem Jhesus sagde til hānem Gack oc gør oc sammelediss

Udtydningen oc glosen her paa

Luce x ca. Matt. xiii textus
DEnne forscreffne hellighe læst som Sanctus Lucas scriffuer i sit x capittell Den scriffuer och Sanctus Mattheus ewangelista i sit xiii capittell Textus Beati oculi. Vor herre sagde til sine disciple Hellige ere de øgen som se Det i see Der mz menthe han alle som saage mz deriss hellige tro oc Understondelse at hã vaar sand gud oc mand ligeruiss som hanss disciple det fuldkõmelige trode oc viste at hanss guddõmelige store macth skiulstiss
Jeronim9. vnder hanss mandom Thii kalledies de hellige som Sanctus Jeronimus siger Illorũ oculos beatos dixit qui hominem videntes deũ crediderunt Vor herre kallede dem hellige som saage hanss mandom oc legeme oc trode ath han vor sander gud Her skall huer mercke at effter dii ath de øgen waare hellige som saage vor herre oc trode at han vaar gwd Da ere de meget helligere som icke saage hãnem legemelige her paa iorden oc tro alligeuell fuldkõmelige ath
Johannis xx ca. han er sand gwd i deth hellige sacramente Sanctus Johannes siger i sit xx capittel aff vor herriss mwnd Thoma quia vidisti credidisti O thoma faar dw saast mig da trode du Hellighe ære de som tro po mig och icke saage mig
textus Text9 Dico enim vobis Jeg siger eder sagde vor herre At mange propheter
esaie lxiiii begerede ath se mig Esaias scriffner i sit lxiiii capittell sigendiss Gwd giffue
Dauid ath du vilde oplade hiemlede och neder fare till oss Dauid sagde och som der stonder i psalteren Inclina celos tuos et descende O gud bøy dine hiemle och
textus far ned till oss Textus Et non viderunt Dog saage de mig icke Som hã vilde sige legemelige som i gøre En dog de saage migh aandelige Da opstod en logkøn mand at han skulde diss beder høriss aff almwen oc sagde till vor
Nicolaus de gorra herre Mestere huad skall ieg gøre ath ieg maa fonge hiẽmerige Nicolaus de gorra siger Han kallede hãnem mestere och han vilde icke vere hanss discipell Vor herre suarede huad er der screffuit i loffuen huad læss du Som han ville sige for dine disciple och Undersaatte huorlediss lærer du dem men du icke selff vist huorlediss du skalt fonge det ewighe liff Han suarede Huer skall elske sin gud offuer alting oc sin ieffn cristen lige ved sig selff Vor herre sagde gør och saa Da fonger du hiẽmerige Han suarede hwo er min ieffn cristen Der meth fristede han vor herre oc mente ath han skulde sagt ad det vor iøderne och da vilde han suared at han elste dem ath huer skulde ment ath han vor retferdig.
textus Textus Suspiciens autem ihesus. Jhesus saa op mod hiẽmelen oc sagde En mand for ned fra Jherusalẽ til en andẽ stad kalliss iherico Det er en dagiss færd mellem sãme stæder oc en stor suar skou i huilken mãge røffuiss Der kõme røffuere oc toge alt det han hagde oc giorde hãnem dødelig saar Meth dẽne mand som ned for aff iherusalem vnderstondiss huert mẽniske som gonger aff retwished oc gudz bwd ord oc gør dødelig synd Han røffuiss aff dieffslene det er de tage gudz nade fra hãnem De sla hãnem till han er saa gaat sõ

død det er de kõme hãnem till ath bedriffue mange dødelige synder aff huilke
han er død faar gud Met denne mand maa oc adam oc mẽniskenss køn vn-
derstondiss han for aff iherusalem det er aff paradiss oc wskyldighedzenss stat
til iherico det er til dẽne verdenss vselhed oc armod At hã kom i blant røffue-
re det er i blant diefflene som røffuede hãnem Det er de toge fra hãnem wde-
delighedzenss stat som han skulde hafft i paradiss ewindelige De giorde han-
nem dødelige saar oc lode hãnem ligge halff død Der met merkiss de mange
suare siwger och kranched och andre bedrøffuelser som mẽnisken offte fonghe
Huilke de aldrig fonget hagde om adam oc eue hagde icke brødet gwdz bwd
Textus Accidit autẽ vt sacerdos Det hende sig at en prest gick fram faar textus
hãnem Der meth vnderstondiss moysi low som icke kwnde frelse mẽniskenss
siele fra helffuediss mørck Siden gick en messedegn fram faar hãnem der mz
vnderstondiss Propheterne som kõme effter moysen Se saage ath mẽniskenss
køn vor suarlige saar giort mz synderne men de kunde icke læge det Der kom
en Samaritanus der met vnderstõdiss ihesus cristus Han saa til mẽniskenss
køn mz sine miskunhedz øgen oc forbarmede sig offuer det formedelst den sto-
re medynck han hagde der offuer. Textus. Et appropians. Han gick till textus
denne saare mand oc forbant hanss saar oc smwrde dem met olye oc vin Det
er han neder for aff hiẽmelen oc anãmede mandom at han vilde frelse mẽnis-
kene oc gaff dem dob oc cristendom mz huilke alle deriss synder lægiss och for-
ladiss Met olyen han lod paa hanss saar vnderstondiss deth stadige hob som
huer skall haffue til hiẽmerige formedelst ret plict oc bod han gør for sine syn-
der Met vinen vnderstondiss den redsle som hwer skall haffue for vor herriss
strenge dom oc den ewindelige pine om han icke leffuer retferdelige Han førde
hãnem met sig Det er han bar det hellige korss oc led den suare død och pine
der paa mz huilken han frelste menniskenss køn fra dieffuelsen textus Suxit textus
in stabulum Han førde hãnem i stolden Ser mz merkiss den hellige kirke som
et alle cristne mẽniskenss samfund i huilken hwer skal bliffue helbrede aff si-
ne synder formedelst scriffte maall plict oc bod Oc lære der salighedzenss veye
som er vor herriss budord Textus Altera die Anden dagen tog han to pen- textus
ninge oc gaff stoldmesteren oc bad hãnem tage hãnem vare Det skede den tid
vor herre vor opstonden da gaff han Sancte Peder Set er pauen i rom twen-
de testamente met huilke alle skulle bliffue salige Han sagde till hannem tag
hãnem vel vare Ser er at han oc hanss effter kõmere skulle lære mẽniskene sa-
lighedzenss veye oc tage deriss siele vare mz god lerdom oc predicken Tex. Et textus
ait Han sagde legger du ydermere vd da skal ieg giffue dig dhz naar ieg kõ-
mer till bage igen Set wor at gaffue han mẽnisken andre flere gode raad eller
exempel ath leffue effter en der stonder i de ty hanss budord Da vilde han der
faare løne hãnem naar han kõme til bage igen Set er paa den yderste strenge
dõme dag naar han vill løne alle huer effter sine gerninger Textus. Quis textus
illorum. Huilken aff disse iii tyckiss dig ath der wor hanss neste iessn cristen
Han suarede Sen som giorde miskundhed mz hãnem Vor herre sagde Gack

och gør sammeledis saa fonger dw hiēmerige Der meth gaff han oss alle till kende ath wii offuer alth skwlle were barmherteligshe offuer wor iessn cristen och dele miskundhed meth dem aff wor formwe kwnde wii deth icke gøre mz geringen Da skwlle wii det gøre meth ordh och god lerdom och raad

Eth Jertegn om miskundelige gerninger

J læse at det vor en bonde som bode i en stor enstig gaard han oc hanss hustru de giorde altiid gerne miskundelige gerninger mod fattige folk och læde dem hwss faar gudz skyld naar de bade der om Han hagde oc faar seed at han hwer fredag bad eth fattig folk till bord mz sig vor herriss bitter død och pine till amindelse och ære Naar han hagde ingen fattig til stæde da tøffuede hā saa lēge mz sit maaltid til hā nogē fand Det hende sig paa en fredag at han ingen hagde thi sagde hā til sin hustru red mad ieg vil vdgon- ge oc lede om ieg kan finde nogen fattig at haffue till bordz mz oss i dag Der han kom vd i marken da saa han huor en fattig stackarl gick oc soppede i en skyden vep Han gick mod hānem oc bad hannem hiem mz sig Der hwstruen hānem saa da sagde hun ieg vil two hanss føder thi det gørss hānē vel behoff siden ville wii gøre maaltiid Der hwn hānem twode fand hwn ath der wor hwl gēnem baade hanss føder thi sagde hwn til hossbonden den fattige mand haffuer i hwll gennem hwer sin fod ligerwiss som wor herre hagde Da sagde vor herre i haffue altiid tilforn lent fattige folk hwss oc giffuit dem maad oc øll faar min skyld Men i dag haffue i bedet mig selff til geest oc twoed mine føder Thii loffuer ieg at ieg skall giffue eder igen ederss nøttørtelige føde her paa iorden och det ewindelige liff och salighed effter døden Det vnde oss alle den milde gud som er velsigned till ewig tiid A M E N

Fiortende Søndag effter hellig trefoldighedz.

Epistola ad gala. v Fratres spiritu ambulate

DEnne epistell screff den verdighe apostell Sancte Pouild till noget folk i greken kalliss galathe oc stonder hwn i det femte capittell Och lyder hwn saa paa danske

KEre brødre leffuer effter ederss sieliss oc samwittighedz vilge Oc fuldkōmer icke legemenss onde begerelser Le- gemed begærer twert emod sielen Och sielen twert emod legemed De haffue altiid indwertiss w samdrectighed mellem dem Ati icke gøre och fuldkomme

kunde alt det sielen begærendiss ær faar det hinder i haffue aff legemet Er det saa ati regeriss aff den helliand Da ere i icke vnder den trældom oc tieniste sõ vor i det gamble testamẽte Legemenss gerninger de ære obenbarlige som er vokyskhed de synder mod naturen Hord vblueligheđ i omgengelse oc andre vokyskhedz tegen oc gerniger huilke sõ kõmed haffue vise mẽniske til at bede til aff gude som kong Salomon giorde Siden met troldom och forgifftelse som ske faar vskellig kerlighedz skyld Lønligt findskaff vrede kiff oc trætte meth haanlige ordh och skadelige gerninger Hastighed met rob oc skraall hwg och slaw vsamdrectighed det ene selskaff mod det andet Kettery mod den hellige cristelige tro Stor awind indwertiss i hiertед Och siden vdwertiss mandrab met gerningen Druckenskab oc offuerflødighed i mad oc drick met anden legemẽss kræsenhed Her siger ieg oc vnderwiser eder som ieg tilforn haffuer lært oc predicked faar eder Ath i skulle tage eder ware her faare Thii ath de som saadãne gerniger gøre eller samtycke de fonge icke hiẽmerigiss rige Men den verdige helliandz gerninger oc fruct i eth gaat mẽniske Er kerlighed aandelig glæde aff en ren oc vbesmittet samwittighed fred rolighed oc god samdrectighed met sin ieffn cristen Tolmodighed i verdenss modgang Et stadigt oc eth gaat hob till den euige løn Eth gaat renth hierte Aandelig hwgsualelse Veluillighed til vdwertiss gode gerninger Spagferdighed meth en rolig omgengelse blant andre menniske En ræt stadig tro paa de ting som hellige ære och offuer gonghe menniskenss vdwertiss sind Høffuiskhed oc erlighed i ordh och gerninger Stort aderhold paa legemeth meth kyskhed och eth renligt lessnid Moysi low hwn er icke her emod Men gode cristne menniske som effter følge Jhesum Cristum de twinge deriss legeme meth aderhold och der meth fordriffue dhe alle synder och vbeqwemmelighe begærelser och gerningher.

Euã. Luce xvii I.i.t. Dũ iret ihũs i ierusalẽ.

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellige ewãgelista Sanctus Lucas i sit søttende capittel Oc lyder hwn saa paa vort maall.

EN eiid wor herre Jhesus cristus skulle gonge til ierusalem da gick han gennem twende land som vor Samaria oc Galilea Der han kom ind i en liden byy paa vegn da ginge der ꝫ spedalske mend mod hãnẽ oc stode langt aff vegn oc ropte mz høy røst saa sigendiss O ihesu som haffuer mact at læge mẽniskene meth dine ord miskwonde dig offner oss Der wor herre saa dem da sagde han Gonger bort och theer eder faare presterne Der de ginge da bleffue de alle ꝫ helbrede En aff dem som saa at han vor karsk oc swnd aff sin vederstyggelige siuge Han gick til bage

igen och loffuede gud met gandske høy røst Och fald paa knæ for vor herriss
føder bøyendiss sit hoffuit till iorden oc tackede hãnem ydmygelige oc det vor
en samaritanus Da swarede Jhesus hannem och sagde Vaare de ey x som
bleffue helbrede Hwor ære de andre ix Der kom ingen igen och tackede eller
giorde gwdh loff och ære vden all eniste denne vdlenning Vor herre sagde till
hannem Stat op och gack din vey Thii ath din tro giorde digh helbrede

Udtydningen oc glosen her paa

DEr vor herre wor xxxiii aar gãmild vilde han en tiid gonge
till iherusalẽ som han siden vilde lyde sin hellige død oc pine
Da gick han i gennem twende land paa vegn Deth ene hed
Samaria oc det vor hedningerniss land Det andet hed Ga-
lilea oc det vor iøderniss land Det betegnede at han wor kõ-
textus men at han igenløse vilde baade hedningerne oc iøderne T.
Et cum ingre. Der han kom ind i en liden by Da ginghe x spedalske mend
Nicolaus mod hãnem Nicolaus de lyra siger at de stode langt aff vegn hãnem till ære
de lira oc reuerentz sammelediss for de icke motthe omgongiss meth andre karske mẽ-
niske for deriss vederstyggelige siugdom skyld De robede till hãnem aff deriss
hiertiss begerelse sigendiss O ihesu som kant læge oss miskunde digh offuer oss
Vor herre bad dem obenbare dem for presterne Deth giorde han fordi ath han
vilde fwldkõme logen Thii logen bød ath naar nogen bleff helbrede giort aff
Leuit.xiiii spedelsk sot da skulde han obenbare sig for presterne Sõ der stonder Leui.xiiii
Han bød dem oc at de skulde the dem for presterne at han der met vilde giffue
alle god lærdom oc exempell at de skwolde hedre oc ære prestmend Han giorde
det oc at han der met vilde giffue til kende ath det hellige sacramente scriffte-
maall hagde mact till at gøre mẽnisken helbrede aff deriss synder som ligniss
textus ved spedalsk soot Textus Et factum est Der de ginge da bleffue de helbrede
Der mz merkiss at synderne forladiss mz anger oc ruelse før mẽnisken kõmer
textus till presten om han haffuer fuldkõmelige act at bedre sig Textus Unus aũt
Nicolaus En aff dem tackede vor herre mz høy røst Nicolaus de gorra siger ath hanss
de gorra. store tro merkiss met hanss høye røst Han fald paa knæ for wor herriss føder
oc bøyde sit hoffuit til iordẽ Der mz merkiss hanss store ydmyghed Han tac-
Augustin⁹ kede oc loffuede hãnem for sin swndhed Sanctus Augustinus siger at men-
nisken kan ingen ting gøre tale eller tencke scriffue eller læse som gwd et mere
textus tacknẽmelig eller till vilge en at tacke hãnem for sine velgerninger Text⁹ Et
hic erat samaritanus Denne som tackede hannem det vor en Samaritanus
det er hedning Der met merkiss at de andre ni vaare iøder De kõme icke till
bage igen at tacke vor herre Thi at iøderne vaare altid vtacknẽmelige mod
vor herre for hanss velgerninger saa vel i det gamble testamente som i deth ny

Textus Nonne decem Vor herre sagde vaare de ex tx som bleffue rensede aff deriss siuge Som han vilde sige der kristniss mange och bliffue rene aff deriss synder Men faa bliffue salige aff dem. som Sanctus Mattheus scriffuer i sit xx ca. Multi sunt vocati pauci vero electi. Mange ere kallede Faa ere de som vdualde ære Textus Non est inuentus Der kom ingen igen at tacke vor herre vden dēne vdlenning Der mz bleff det figureret at hedningene skulle kōme til den hellige tro oc Jøderne skulde bliffue i deriss vildfarelse oc vantro Vor herre bad hānem stonde op Oc sagde din tro giorde dig helbrede Der mz vnderstondiss den hellige troess store krafft oc mact Thii at menniskene fonge deriss synderss affløssning formedelst troen oc de bliffue retferdighe meth hende och komme till den ewighe salighed Viid ath komme och der ath bliffue etc. textus Matt.xx

Et Jertegen om tacknemmelighed

Vi læse at det vor en gudelig mwnck aff det ordē sō er i soor oc eserom han giorde māge karske oc helbrede aff atskillelige siuger der bleffue oc māge sunde aldermest at de toge paa hanss klæder Abbedē spurde hānem at huor mz hā giorde saa store iertegen oc mz huad tieniste hā forwer-uede saadā naade aff gud Hā suarede Ingē tieniste gør ieg vor herre mere en de andre brødre Hwerkē mz læssning faste eller vect eller andet arbeyde Men ieg høfferder mig icke eller glediss aff nogen løcksalighed oc ieg sørger ey hel-der aff nogenss verdenss modgong eller skade Men ieg tacker altid gud huad helder det gonger mig ilde eller vel Da sagde abbedē vost du icke sorgfuld eller fortørned siste gong der den riddere opbrende vor lade hā sagde ney haffuer ieg meget da tacker ieg gud der faare Haffuer ieg lidet da gør ieg oc saa Jeg set-ter all ting i hanss hender Der aff kunde abbeden mercke ath vor herre giorde swodanne vnderlighe Jertegen for hanss skyld modh mange thii han tackede gud for all ting ehwad hannem hende Saa ville wii och gøre ath wii mwe fonge det ewighe liff effter denne verden A M E N

Femptende søndag effter hellig trefoldighedz. Epl'a ad gala. vi. Fratres si spiritu viuamus.

Denne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouild till noget folk i greken kalliss galathe oc stonder hwn i det siette capittel Och lyder hwn saa paa danske

KEre brødre haffue wii wort liff aff den helliand da skulle wi oc leffue oc gōge aldeliss effter hanss vilge oc retwisshed Vii skulle icke gøriss gerighe effther verdenss forfengelige priss och velde fortørnendiss hwer

anden mz vrede eller kiff for denne forfengelige verdenss ære skyld Wii skwlle
ey helder haffue indwertiss awindh till nogen for verdenss rigdom skyld Kere
brødre er det saa at nogen i blant eder er behindret mz nogen synd encthen aff
sin vanwittighed eller aff sit legemiss skrøbelighed Da skulle i som aandeli-
ge yppermere oc erligere ære i ederss leffnid oc visdom Vnderwise oc lære sãme
mẽniske mz ydmyghed aff ederss hierte Oc giffue hãnem milde bløde oc sagt-
modige ord och icke hastige eller haarde ord Ati mz gode ord oc lempe kunde
omvende hãnem til et gaat leffnid Offuer tenck din egen skrøbelighed thi du
kant oc falde i fristelser Den ene skal bære byrde mz den andẽ Da gøre i gudz
low fullest sõ er kerlighedz low Thii at hwo som tencker forfengelige om sig
selff at han er noget megtig kaastelig eller ypperlig offuer noget andet mẽnis-
ke en dog at det er inthz bewent mz hãnem han suiger sig selff Huert mẽniske
skal grangibelige ransage sine egne gode gerninger hẽmelige mz sig selff huor-
lediss han giorde dem oc huor faare oc lade saa sin egen cõsciencia oc samwit-
tighed døme der paa Och icke rose sig selff eller begære nogen forfengelig ære
encthen mz priss eller loff aff andre Hwert mẽniske skall fonge besynderlig løn
for sine gerninger Den som læriss oc vnderuisiss aff en anden han skal idelige
omgongiss met sin lære fader oc regere sig aldeliss effter hanss gode lerdom och
icke effther hanss gerninger om de ere onde Synder icke fordi ati see ath ederss
lære fedre de synde tager icke efterlignelse aff dem i den maade menendiss ati
mwe saa gøre fordi ath dhe giorde ilde oc syndede J haffue icke ræth sag der
mz till at aarsage eder faar den alsõmectiste gud Thi han kand icke blindiss
eller geckiss aff ederss fund eller treskhed Det som mẽnisken saar Det skal hã
høste igen Hwo som saar oc bedriffuer legemenss wbequẽmelige gerninger hã
skal høste den euige fordømelse Men hwo sõ saar aandelige renlige miskun-
delige oc dygdelige gerniger han skal høste det ewindelige liff i hiẽmerige Wii
skulle icke trættiss eller kediss wed at gøre gode gerniger eller at haffne en god
leffnid.thi at den tid kõmer at wi inthz kediss ved den ærefulde glede oc euige
liff sõ wi der faare anãme skulle.fordi skulle wi nw mẽ wi haffue dẽne stac-
kede tiid her i verdẽ øffue oss i dygdelige gerniger mod alle mẽniske dog alder
mest mod vor fattige ieffn cristen som er vnder den hellige cristelige tro mz oss

Euã. Mat. vi L. i. t. d. i. d. s. Nemo potest duobus

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den
hellighe ewangelista Sanctus Mattheus i sit siette capittel
Och lyder hwn saa paa vort maall.

VOr herre Jhesus cristus sagde till sine disciple Jnthz
mẽniske kand tiene to herrer til lige Han skal encten

hade den ene eller elske den anden eller lyde det ene at eller forsmaa den anden J kwnde icke tiene den hiemelske gud oc dieffuelenss penninge Thii siger ieg eder ati icke skulle haffue formegē omhw faar eder liffuiss føde eller for huad i æde eller dricke skulle oc ey helder for det i skulle skiwle ederss legeme vdi Er ey sielen mere en maden eller dricked oc legemed mere en kledebonen Seer paa fwlene i wæredh de hwercken saa eller høste och ey helder saffne korn i lader eller hwoss alligewell føder eder hiemmelske fader dem Ere i ey yppermere och mere werde en de ære Hwo er saa mectig at han kand forlenge sit legeme paa en alen langt eller gøre sigh selff større en han er Hwor faare haffue i saa stor omhw faar ederss legemiss klæder Seer paa de lilyer som voxe paa agrene huorledis de gro de hwercken arbeyde eller spinde Jeg siger eder i sandhed ath kong Salomon mz all sin kaastelige kledebon vor icke saa deglige iførd som et aff disse blomster ere Kleder den alsōmectiste gud disse vrther saa deglige sō icke ere dog ippermere creatur En ath de aff slass i dag i morgen ere de visne oc kastiss i onen ath brende (O i menniske som liden tro haffue) Huor meget ydermere kleder han da eder Uærer icke fordi saa meget omhyggelige faar legemenss føde sigendiss Hwad skwlle wii æde Hwad skwlle wii dricke Eller huad skulle wi klæde oss vdi Her om spørge hednigerne alder mest Eder hiemelske fader ved vell ati saadant behoff haffue Spørger fordi først om gudz rige oc hanss retwished. siden skulle i fonge alle disse ting baade klæde oc føde

Udtydningen oc glosen her paa

Der vor herre vor xxxi aar gāmild Da sagde han sine disciple disse forscreffne ord som stonde i dēne hellige last Textus Nemo potest Jngen kand tiene to herre til lige tacknēmelige (teptus) Nicolaus de gorra siger ath ingen kand tiene wor herre och dieffuelen til lige som biude atskillelige bud Dog skal hwert (Nicolaus de gorra.) mēniske haffue en aff de to til sin hossbonde Det beuiss saa. Thii hwert menniske er encthen i gwdz naade elle i dødelig syndh Er han i naaden da er han gwdz tinere Er han i synden da haffuer han dieffuelen till hosbonde Encthen skall han hade den ene som er dieffuelen eller elske den anden som er gud Hā skal lyde en aff dem sō er dieffuelen thii han haffuer mact offuer alle sō synder Eller han skal forsmaa en aff dem sō er gud Thii huert mēniske forsmaar gud naar hā gør dødelig synd T. Nō potestis Jngē kan (textus) tiene gud oc dieffuelenss pēninge.det er rigdom Nicolaus de lira siger at de sō (Nicolaus de lira) haffue rigdō oc gøre der gud loff oc ære aff oc dele hānē mz deriss fattige iessn cristē oc bruge hānem skellige til deriss egen føde oc klæde. De tiene icke saadā rigdō men hā tiener dem.oc de kūde vel tiene gud.men andre nidske oc karige mēniske sō icke ville gøre gud loff aff deriss rigdō oc icke helder deriss iessncristē

gaffn och ey helder nende ath haffue der selff nøtte aff de tiene samme rigdom
ambrosius oc de kunde icke da tiene gud Sanctus Ambrosius siger Diuicie sunt impe-
dimenta improbis Ligeruiss som rigdom ere onde mēniske stort hinder till de-
riss salighed Saa ere de gode mēniske stor hielp til salighed Oc de kunde tie-
textus ne gud och dem desligest naar deth sig bør. Textus Ideo dico vobis. Vor
herre sagde i skulle icke haffue formegen omhw for ederss føde Her skall hwer
mercke at han icke forbiuder nogen at arbeyde thi huert mēniske fødiss til ath
arbeyde som en fwgell fødiss till ath flyge Men han forbiuder at nogen skall
haffue formegen omsorg for sin føde eller gotz oc der offuer forsøme gwdz tie-
niste oc sin sieliss salighed Thii mange fige saa suarlige effther rigdom at de
icke giffue dem stunder til at tiene vor herre en time om dagen eller at høre en
textus messe til ende Textus Nonne anima Er ey sielen fast yppermere en legemet
Thii skulle wii fast ydermere haffue omhw for hēniss ewindelige føde en for
legemenss Er ey legemed yppermere en klederne Som han vilde sighe haffuer
gud giffuit eder legemet oc sielen som ere dyrebare Da giffuer han eder och vell
ederss føde som minde er verd Giffuer acth paa fwglene som flwge i lwcten
de huercken saa eller høste oc ey helder sancke korn i hwss vor herre føder dem
Rabanus. alligeuell Rabanus siger her offuer Hwilken er den hosbonde som icke skicker
sine tienere mad huilkē fader giffuer icke sine børn mad Som han vilde sige
textus saa giffuer oc vor herre eder mad Textus Nonne vos. Ere i ey yppermere
en fwglene eller andre diur som han giffuer deriss føde Hwor meget ydermere
besørger han da eder ederss føde Inge kan gøre sigh større eller minde en han
er aff sin nature hwercken en alen eller spande long thii giffuer vor herre huer
sin føde effter sin storlighed oc nøttørtelighed effter som han ved at behoff gø-
textus riss Textus Et de vestimentis Hwor faare haffue i omhw for ederss klede-
bon Giffuer act paa de deglige blomster som stonde i markē oc haffue atskil-
lelig farwe De arbeyde icke till ath pryde dem mz de spinde icke helder till at
gøre dem kleder aff. de haffue alligeuel alsom degliste kledebon som offuergon-
ger alle kongelige kleder mz deriss deglige farue oc subtilighed Kong salomon
som vor alsom rigest Alder visest Och alsommectist blant andre konger Han
hagde icke saa deylyge kledebon i all hanss største maiestat och ære som et aff
Nicolaus disse blomster haffuer Nicolaus de gorra siger at det waar thii hanss kleder
de gorra. vaare giorde met konst oc arbeyde Men blomsterne bliffue saa deylige aff de-
riss egen natwre Engen farwere eller malere paa iorden kand gøre eller male
Jeronim9. saa deylig farwe som hwn gror i naturlige blomster Sanctus Jeronimus si-
ger Quid rubet vt rosa Quid candet vt lilium Hwad er saa røth som en ro-
textus sen huad er saa hwit som en lylye Textus Si enim fenum Effter dii ath
wor herre kleder de blomster saa deglige som i dag stonde och gro oc i morgen
kastiss i onen at brende O i mēniske sō haffue saa liden tro Huor meget mere
skal hā da klede eder. thi skulle i icke haffue for stor omhw oc sige huad skul-
le wi æde huad skulle wi dricke huad skulle wi slide Hednigerne spørge der ō
textus thi at de icke tro at gud dem forsyne skal T. Scit eni Gud fader i hiēmelen

ved vel hvad i behoff haffue thi skicker hã eder oc alle de som hãnem tiene alt det eder er nøtteligt baade til liff oc siel Spørger faardi først om gudz rige oc hanss retferdighed thi stũs Mattheus scriffuer i sit xvii c. Fulgebũt iusti si- cut sol Retferdige mẽniske skulle skinne i hiẽmerige sõ en sool oc de skulle alle bliffue sõ konger oc drotninger Hwo er saa vforn ymstig at han icke der effter spørge ville Textus Et omnia Siden skulle i fonge alt det eder gørss behoff thi kong Dauid siger Nũq̃ vidi iustũ derelictũ Jeg saa aldrig nogen retuiss vere offuergiffuẽ aff gud oc ey helder nogen aff hanss arffuinge tygge sit brød Mat.xvii textus Dauid

Eth Jertegen om gudz tienere

Vi læse i en bog kalliss vitas patrũ At det wor to brødre en vng oc en gãmild dẽ vnge tiente wor herre idelige aff alt sit hierte huilked dieffuelen meget fortrød Thii tog han sig en deglig skabning oc gick til hanss broder oc sagde ieg er gudz engild oc haffuer befalning aff hãnem ath sige dig noget for huilked ieg sørger gãdske suarlige Du skalt vide i sandhed at din broder er ewindelige fordømet Oc all den tieniste hã gør gud i hiẽme- rige hwn hielper hãnem inthz til den euige glæde eller salighed Der met gick han bort Siden græd oc suckede den gamble broder saa tiit han den vnge saa Om siger merckte han det Thii sagde han til hãnem Kere broder hwi est du saa bedrøffuid naar du mig seer Han obenbarede hãnem de ord som den onde engild sagde om hãnem Den vnge suarede sørge inthz faar mig Skall iegh frelsiss da skeer det vell Skall ieg fordømiss da skeer det oc Huad gudz vilge er det skeer Jeg setter det altsãmen i gudz hender Du skalt dog vide ath iegh icke tiener gud all eniste for hiẽmerigiss rige Men faar den store kerlighed oc godhed som han haffuer giort mig i det han skapte mig och løsde mig siden fra dieffuelen mz hanss hellige død oc pine Wil han giffue mig hiẽmerigiss ri- ge da er han diss megtig Vil han oc fordøme mig da haffuer han oc diss mact Om natten der effter kom gudz engild til denne gamble broder oc sagde han- nem at det vor en dieffuild sõ vor hoss hãnem tilforn som løy alt det han sag- de om hanss broder Du skalt vide i sandhed sagde hã At din broder forwerff- uede mere verdskyld oc naade aff gud mz sin stadige tro oc hob sõ han hagde til gud den tiid du sagde at han fordømiss skulde (oc hã icke fald i mishoff) En han tilforn fortient hagde alle sine dage mz alle de gode gerninger sõ han nogen tiid giort hagde Thii ville wii oc haffue en stadig tro oc hob till gwd

Sextende søndag effter hellig trefoldighz søn.

Epistola ad ephe.iii ca. Fratres obsecro vos.

DEnne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouild till dem som bode i en stad hed ephesis oc stonder hwn i det tredie capittell Och lyder saa paa wort maall

BRere brødre Jegh beder edher faar gudz skyld ati icke mistrøste eller formindskiss i den hellighe tro faar den sorg och modgang ieg lider i mit fengzell faar ederss skyld thii det skal bliffue eder til ewindelig ære oc glæde Jeg falder idelige paa knæ for den aldermectiste gud som er ihesu cristi fader oc beder ydmygelige ati mue bliffue stadige i den cristelige tro Alle creatur baade i hiẽmelen oc paa iorden haffue deriss begyndelse aff hãnem thi han er alliss deriss fader oc skabere Jeg beder hãnem stedsse at han vill verdiss till ath giffue eder aff sin gwddõmelige æriss mact starckhed oc rigdõme ati mwe stadfestiss i ederss vnderstondelse meth den verdige helliand ath cristus ihesus maa bo i ederss hierte for ederss hellige tro skyld Ati saa stadfeste i den hellige tro oc gudz kerlighed mwe vnderstonde oc besinde mz alle gudz helgene hwor dan ederss kerlighed skall vere thii han skall oc recke til ederss w venner Och huor lenge han skall vare fordi ati skulle altiid være stadige i gode gerninger och der met formere ederss verdskyld O hwor høy skall ederss kerligded wære thii ati skulle altiid haffue ederss hw oc hierte op i hiẽmelen till den ewindelige løn O huor dyb bør sãme kerlighed at være Thii ati skulle altiid rædiss gud oc frøcte for hanss sønlige dome Jegh beder altiid for eder ati mwe kende oc fonge at vide den store oc øffuerste kerlighed som ihesus haffuer til eder hã lod sit liff for ederss salighedz skyld Jeg beder ati mwe opfyldiss aff gudz store nade oc leffue retwislige her paa iorden oc siden fonge den ewige glæde och salighed i hiẽmerige Den aldermectiste hiẽmelske gud fader er och mectig till at giffue oss megit mere en wii fortiene kunde.bede eller vnderstonde aff hanss guddõmelige mact oc godhed huilken mact der giffuer disse forneffnde gaffuer i wore hierte oc vnderstondelser Han være loffuit hedred oc æred aff den hellige kircke oc aff alle menniske paa iorden mand effther mand och siden ewindelighe for vden endhe A M E N

Euã. Luce vii I.i.t. Jbat ihesus in ciuitatem

HEsten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellige ewãgelista Sanctus Lucas i sit siwende capittel Oc lyder hwn saa paa vort maall.

UOr herre Jhesus Cristus gick till en stad hed Naim hanss disciple ginge meth hannem och en mectig stor

almwe Der han kom till stadzenss port Da barss der eth døt mēniske vd ath iordiss som vor sin moderss eniste søn oc hwn vor en vidue hende fulde gandske meget folk vd aff staden Der ihesus saa denne sorgfulde qwinde da rørdiss han aff sin store miskwndhed offuer henne Och sagde Græd icke Saa gick han fram oc tog paa ligbaaren De som hende bare de bleffue stondendiss Da sagde ihūs Du vnge mand ieg siger dig stat op aff døde Han stod strax op som før vor død och begynte ath tale Jhesus antworde hannem sin moder igen Alle som da nernerendiss waare de bleffue forferede Och loffuede gud sigendiss Vii mwe vel tacke oc høgtidelige loffue den hiēmelske gud.thi ati blāt oss er kōmen en mectig Profete Oc gwd haffuer nw serdeliss søgt sit eget folk

Vdtydningen oc glosen her paa

Dette forscreffne iertegen giorde vor herre der hā vor xxxi aar gāmild och ligger samme stad Naim i galilee land ii dagiss ferd fra iherusalem hoss eth bierg kalliss thabor Textus Et ibant cum eo Der gick megen almwe meth wor herre oc der kom och en stor skare vdh aff staden mod hannem meth liget Nicolaus de lyra siger ath det skede aff gwdz forsywn Paa det at de skulle see dette vnderlige iertegen oc loffue gud och bære siden videndiss byrd der om De baare sāme lig aff staden thii at de plexde ath iorde alle døde mēniske vden for staden at ingen skulde fonge pestilentze eller [illegible]ffue befengder aff dem Textus Quam cum vidisset Der wor herre saa henne da bleff han rørd aff sin miskwndhed Thii hwn wor enckæ oc hagde inthz andet barn som hende kwnde hielpe eller trøste paa sin alderdom Han sagde till hende græd icke som han vilde sige du skalt snart hwgswaliss Saa tog han paa ligbaren oc b[illegible]d hānem mz sin egen mact at han skulde opstonde aff døde Han opstod strax thii han fick liff i det at cristus talede til hānem Text⁹ Et cepit loqui Han talede strax till tegen ath huer mand vide skulde ath han vor sandelige leffuendiss Vor herre antworde hannem sin moder igen ath han skulde hielpe oc styrcke hende i framtiden Textus Accepit omnes Alle som dette saage de bleffue forfærede Nicolaus de gorra siger ath det skede thii ath dem grwede for dette store iertegen Vii finde i de hellige læster ath vor herre opreyssde tre aff døde Først en pige i hendiss faareldriss huss som Sanctus Mattheus scriffuer i sit ix capittell Siden en drengh i porten som wii læse i dagh Tredie tiidh lazarum aff graffuen som Sancte Hanss scriffuer i sit xi capittel Textus Magnificabant eum. De loffuede hānem det er de trode ath han vor gudz søn aff hiēmelen men han opreyssde døde De sagde Her er kōmen en mectig prophete til oss Som oss vor loffuit tilforn i den gamble lou aff propheterne Vor herre haffuer nw søgt sit folk i det han oss sende verdenss

textus
Nicolaus de lira
textus
textus
textus
Nicolaus de gorra.
Matt.xi
Johannis xi ca.

frælsere ✿ Men her taliss om dette døde menniske i læsten da will iegh sighe ether Jertegen hworledis hwer skall lære wel ath dø oc der mz ende min tale

Et Jertegen ath lere vel at dø

J læse ath en kræmere gick en tiidh gennem en stor skow der fand han eth Heremithe wforwandiss som vor hundrede aar gāmild han spurde hānem at huad han der giorde Han suarede ieg lærer at dø Kræmere sagde huad gøiss det dig behoff at lære at dø men du est saa gāmild Thi du skalt dog snarlige dø Han swarede Det er det ieg rædiss Oc ieg kand alligeuell icke dø Kræmeren sagde huad er det da at kunde dø Heremitet suarede Det er at offuergiffue synden oc gøre gode gerninger oc leffue effter gudz bwd ord Kræmeren spurde aff hānem igen sigendiss Hwad æder du men du est saa gāmild Han sagde Den alsombæste mad Kræmeren sagde hwo reder hānem til for dig Han suarede den alder bæste stegere som er hwnger Kremeren sagde Huad haffuer du til tiid fordriff Han suarede Jeg offuer tencker all min tiid ieg leffuit haffuer mz suck oc graad Finder ieg nogen time der i blant i huilken ieg haffuer erlige oc skellige leffuit Da tacker ieg gud der faare Naar ieg befinder ath ieg haffuer ilde leffuit da sørger iegh der faare aff alt mith hierte Kremeren sagde est du oc rig heremitet suarede ia Jeg haffuer mere en ieg vilde Det er mit legeme Kræmeren sagde Da vilde du dø Han suarede Jeg vilde gerne væl dø at ieg motthe kōme til den euige salighed Kræmeren sagde kant du icke kende mig vel at dø At ieg kan oc sidē fonge hiēmerige Han swarede Hwad er dith embede han sagde Jegh er en kræmere Heremitet sagde vilt dw køpslage och giffue det minde for det mere och vinde twsindfolt Da se op till hiēmelen som er twsind folt større en iorden Oc giff dit gotz der faare i gudz naffn oc øffue dig i gode gerninger oc tien gud aff alt dit herte da fonger dw det visselige Der han dette hagde hørt da gaff han vdoffuer alt det han hagde oc fick siden en gaat endeligt och den ewighe salighed effther døden Amen

Søttende søndag effter hellig trefoldighedz søn

Epsstola ad ephe.iiii ca. Frēs obsecro vos itaqꝫ

Enne epistell screff den verdighe Apostell Sancte Pouild till dem som bode i en stad hed ephesis och stonder hwn i det iiii capittell Och lyder saa paa danske

HEre brødre ieg som nw bwndē er her i torned for ihesu cristi oc den hellige cristelige tro skyld Beder eder alle

kerlige oc ydmygelige ati leffue erlige høffuiskelige oc gudelige i den leffnid oc værelse som ieg eder lært haffuer paa vor herriss vegne Leffuer spagferdelighe tolmodige oc sādrectelige i kerlighed och venskaff den ene mod den anden Verer omhyggelige at beuare oc haffue eth samtycke sind och hw i den cristelige tro mz fredsenss bond oc samqwēme J skwlle være som eth legeme oc en vilge i eth hob som i ere kallede vdi til den ewindelige salighed Effter det kald som i ære nw vdi til dē hellige cristelige tro Det er en herre En tro En dob Oc en gud som er fader oc skabere offuer alle creatur Och der faare skall ingen ophøffue sig offuer den anden Thii gud er offuer alle mēniske Han beuarer all ting Han er i alle sine tro tieneriss hierte Han er benedidet till ewig tiid amen

Euāg. Luce xiiii ca L.i.t. Cum introisset ihesus

Esten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellige euāgelista Sanctus Lucas i sit fiortende capittel Oc lyder hwn saa paa vort maall.

VOr herre Jhesus Cristus gick en tiid paa en søndag till en mandz hwss at fonge sig mad huilken som vor en høffding offuer det parti som kallediss Phariseer alle som vaare tilstede aff dem de gaffue grandgibelige act paa vor herre hwad han talede oc giorde Der wor en vattersottig man i hwset for hānem Vor herre suarede til disse logkøniss phariseerss falske tancke och sagde Er det sømeligt ath gøre noget siwgt mēniske helbrede om søndagen De tagde oc suarede inthz Han tog denne siuge mand oc giorde hannem karsk och lod hannem gonge Siden suarede wor herre dem igen till deriss tancker och sagde Huilken aff ederss nød der falder i brynden om søndagen drager han det ey strax op igen Her til kwnde de inthz suare hānem Siden gaff han act paa dem som budne vaare till sāme maaltiid han saa at huer vilde side øwerst til bordz Thi sagde han dem dēne effterlignelse Naar du bliffuer bwden till bryllepss Da skalt du icke strax sette dig i høysede Thii det kand hende ath der kōmer nogen effther digh som yppermere est en du Och da kommer han som ind bad dig och hannem och siger till dig Fløt dig neder bæder wige och giff denne rwm at side Da begynder dw ath blwess och kommer nederst ath side paa deth siste Men naar dw est bwden Da sæth dig nederst meth det første Paa deth ath naar han kommer som dig oc den anden ind bød siger da til dig Ven sid op bæder Da fonger dw stor heder och ære for alle gesterness asywn Thii at hwer som sig ophøyer han skall nedertryckiss Och hwo sig ydmyger han skall ophøyess

Vdtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxvii aar gammild da bød en phariseerniss
Nicolaus de gorra — høffding hãnem til gæst Nicolaus de gorra siger at vor her-
re od mz hãnem oc andre At han vilde lære oc vnderuise dem
deriss sieliss salighed Oc han vilde der mz lære alle menniske
at lessue i fuldkõmelig kerlighed Det er at elske deriss w ven-
Luce vi — ner som Sanctus Lucas scriffuer i sit vi ca. Diligite inimi-
Nicolaus de lyra — cos vestros Elsker ederss vuenner Nicolaus de lyra siger At denne høffding
ind bad vor herre for han hãnem friste ville oc icke for kerlighedz skyld Thii
textus — stonder her i læsten Textus Et ipsi obseruabant ipsum. De toge vare paa
hanss ord oc gerninger men de finge mad at de kwnde fonget nogen orsage til
Cyrillus — at kære paa hannem Der wor en vatersottig mand Cyrillus siger at samme
mand bad icke wor herre ath han skulle gøre hannem helbrede thii han torde
icke for iøderne oc for de pharisеer Men han stod faar hãnem paa det at han
hannem see skulde och forbarme sig offuer hannem och gøre hannem helbrede
textus — Naar han hannem saage Textus. Et respondens Vor herre swarede pha-
Beda — riseerne til deriss tancker Beda siger Ath han der mz obenbarede ath han vor
sand gud thii ingen ved menniskenss tancker vden gud all eniste Han spurde
Nicolaus de gorra — om nogen motthe gøre nogen helbrede om søndagen Nicolaus de gorra siger
At han spurde der mz om det vor sømeligt at gøre miskundelige gerninger om
søndagen som er ath helbrede gøre siwge och hugsuale bedrøwede Som han
vilde sige hwi tage i vare paa mine gerninger ati mig straffe ville men deth
nicolaus de lyra — er icke synd Siden lagde han sin hond paa denne vattersottighe siger Nico-
laus de lyra och han bleff strax swnd Textus. Et respondens. Han sagdhe
textus — naar ederss qweg falder i nogen pwdz eller dynde om søndagen da opdrage i
nicolaus de gorra — det strax och gøre ingen synd der meth Nicolaus de gorra siger Hwor meget
minde synd er der da ath hielpe mẽnisken som er det alder edelste creatwr som
til er De kwnde inthz suare vor herre Thi han offuer vant dem met sine ord

Her maa hwer mercke de obenbare skalckiss och phariseerss store ondskaff
Thii at de hwlde det for minde synd ath hielpe deriss qweg om søndagen en
deriss egen ieffn cristen Her aff kan hwer vide ath de mere elste sãme qweg en
mẽnisken Saa gør oc mange prelater oc prester en nw som haffue mer omhu
for verdẽss gotz en for mẽniskeniss siele som de skulde gøre helbrede formedelst
crisostom⁹. — predicken oc god lerdom som Crisostomus siger Cadit asina et est qui suble-
uet. perit anima et non est qui recogitet. en aseninde falder om kwld der kõ-
mer strax nogen som henne oprepser Mẽniskenss siel forfariss oc der er ingen
nicolaus de lyra — som tencker der paa. nicolaus de lyra siger at vor herre vilde siden straffe dem
faar deriss høfferdighed Oc store begering som de hagde til at de vilde syness
at vere bedre en andre hwor de kõme Thii sagde han dem dẽne efftерligning
textus — som stonder i læsten Textus Cum inuitatus fueris. naar du biwdiss till
Cyrillus — bryllep Cyrillus siger at han der mz mente hiẽmerigiss ewige glæde oc salig-
Apocalip. xix ca. — hed som wii biwdiss til mz predicken oc god lerdom Om huilked Stẽ hanss
scriffuer Apocalip. Beati qui ad cenam agni nupciarum vocati sunt. Hellige

ere de som kalledeære til gudz sønss brylløp Det er til den ewige salighed T. Non discũbes Du skalt icke sette dig i høgsæde det er du skalt icke høfferde dig i dit hierte offuer andre som den phariseus giorde i templen sigendiss Jeg tacker dig gud at ieg icke er som andre mẽniske Eller som lucifer giorde i hiẽ- melen sigendiss som der stonder Esaie xiiii ca. Ero similis altissimo Jeg skal bliffue lige mectig mz gud i hiẽmerige At du icke siden skalt neder sattiss till enden aff bordet mz blusell Det er at du icke skalt neder tryckiss mz skendzell til heluediss euige fordømelse Men du skalt ydmyge dig som Sancte Pouild giorde sigendiss. ego sum minimus apostolorum Jeg er den alder minste oc w verdigste blant alle apostlene Det er blant alle syndige mẽniske At naar han kõmer sõ dig oc hãnem indbad at hã da siger Ven sid op bæder Det er mz den helliandz naade sõ han dig giffuer her i verden oc siden den euige glæde i hiẽ- merige Da fonger du ære aff alle som sider hoss dig Det er aff alle gudz hel- gene oc engle i den euige salighed Textus Quia omnis Thii at huer som sig ophøffuer mz høfferdighed Han skal nedertryckiss her i verden mz skend- zell oc blysel. eller i heluediss pine mz euig fordømelse. oc hwo sig ydmyger hã skal ophøffuiss her mz verdenss ære oc verdighed. eller i hiẽmerigiss rige i den ewindelige glede och salighed Den vnde oss alle den alsõmectiste gwd som er benedidet till ewigh tiidh A M E N

textus
esaie xiiii.
Paulus
textus

Et Jertegen at huer skall holde søndagẽ hellig

Ji sæle at det vor to skomagere Den ene hagde mange børn oc sin gode biering Han hørde daglige messe oc holt sin søn- dag hellig och andre hellighe dage Den anden hagde ingen børn oc han arbeyde daglige baade helligt oc søgnt och gaff sig icke stwnder till ath høre en messe till ende Dog kwnde han neppelige føde sig oc sin fattige hustrw. thii sagde han til den anden Hwor gonger det till ath du haffuer din gode biering oc mange børn Och ieg arbeyder fast mere en du baade nat oc dag dog kand ieg nep- pelige føde mig al eniste oc min fattige hustru Sig mig huorlediss dw fonger din rigdom Den anden suarede gack mz mig i morgen aarle da vill ieg vise dig huor ieg hannem finder Om morgenen ledde han hãnem till kircken mz sig Der messen vor wde da bad han hãnem gonge hiem oc skøde sit arbeyde Anden dagen giorde hon oc saa Och tredie dagen dess ligest Fierde dag kom han oc ville hafft hannem till kircke mz sig da sagde han Wilde ieg gonge til kircke da viste ieg vel selff vegn did Jeg bad dig ath du vilde lede mig diid som du finge din rigdom at ieg motte oc nogen fonge Den andẽ suarede In- gen anden sted haffuer ieg at søge min legemelige føde vdi Oc ey helder min sieliss salighed en i den hellige kircke Haffuer du icke hørt ath vor herre sagde

selff i den hellige læst som Sanctus Mattheus scriffuer i sit vi capittel Primū querite regnum dei Spørger først effter gudz rige siden skulle i fonge alt det eder er nytteligt baade till liff oc siell Der han dette hørde da tyckte hannem ilde at vere ath han tilforn fortørnede gwd meth sit idelige arbeyde siden holt han hellige dage oc hørde daglige messe Der effter fick han rigdom nock oc det gick hannem vel baade till liff oc siell A M E N

Attende Søndag effter hellig trefoldighz søn.

Epl'a i ad corin. i. ca. Fratres Grās ago deo meo

Disse ord stonde i det første capittell i det første sendinge breff som Sancte Pouild screff till dem som bode i en stad hed corinthus Och lyde dhe saa paa danske

Kære brødre ieg tacker altiid inderlige min herre oc gud for eder alle for den naade han eder giffuit haffuer formedelst vor herriss ihesu cristi verdskyld Thii ati ære nw giorde rige aff hānem paa alle de ting som eder ære nyttelige till den ewindelige salighed Saa at alle de ord i tale de ære fructsōmelige oc gaffnlige oc ati haffue en klar vnderstondelse i den hellighe scrifft Uaart vidindiss byrdh som wii eder bebudet haffue aff gudz søn det er saa stadfestet i eder ati nw holde deth fuldkōmelige i ederss hugkōmelse oc glēme det aldrig . saa ath eder inthz fattiss i de artickle som nøttørtelige ære till den ewindelige glæde J som bide ati ville se oc kende vor herriss ihesu cristi skinnēde ansict effter dette forgengelige liff Eder vil hā stadfeste i de hellige gaffuer sō i haffue aff gud till ederss dødz time ati skulle bliffue vden dødelige synder oc kōme wskyldige for vor herre paa den yderste strenge dōme dag paa huilkē alle mēniske anāme skule løn for deriss gerniger

Euāg. Matt. xxii L. i. k. Conuenerunt pharisei

Effter som læsiss i dag i den hellighe kircke den scriffuer den hellighe Apostell och ewangelista Sanctus Mattheus i sit tw och tiwende capittell Och lyder hwn saa paa vort maal

Phariseerne saffnediss en tiidh om kring vor herre En aff dem som holt sigh megeth viss och klog vdi logen fristede hannem saa sigendiss Mestere huad er det største budord i logen Jhesus suarede hannem oc sagde Du skalt elske din herre oc gud aff alt dit hierte

aff all din siell oc aff all din hw oc sind Det er det største oc første budord Det andet er lige det første Dw skalt elske din iessn cristen lige ved dig selff J disse twende bydord swnderiss all den low som moyses oc profeterne screffue Der phariseerne waare till hobe da giorde vor herre eth spørssmaall till dem saa sigendiss Hwad tyckiss eder om cristo hwess søn er han de swarede dauidz søn Jhesus sagde hwi kalder da Dauid hannem sin herre aff den helliandz indskydelse sigendiss Gud fader sagde til gudz søn min herre. sid hoss min høgre hond Jeg skal i framtiden neder sla dine w venner ath dw skalt træde dem vnder dine føder som en fodeskāmell Effter dii at Dauid kalder hannem sin here hworlediss kand han da være hanss søn Jngen kwnde sware eth ord her til Och ingen torde ydermere gøre noget spørssmaall til hannem mere den dag

Udtydningen oc glosen her paa

Der vor herre vor. xxxiii. aar gāmild Da komme der mange phariseer om hannem Nicolaus de lyra siger at de ginge saa mange til hannem til lige eth de vilde forferde hannem at hā icke skulle thaare sware dem Textus Et interrogauit eū En aff dem som vor meget logkøn giorde al eniste et spørssmaal til vor herre fristendiss hannem ath han kwnde grebet hānem i sin tale siger Crisostomus Nicolaus de lira siger at han talede ene til hannem Thii han mente vinder hā mig offuer da skulle de andre dog icke synest ath være offuer vonde han sagde Mestere hwad er det største budord i logen Hā kallede hānem mestere oc vilde icke være hāss discipell siger Cresostom⁹ vor herre sagde. Elsk din herre oc gud aff alt dit hierte Jsidorus siger at det er at hwer skall skicke alle sine tancker gud til loff oc ære sammelediss alle sine begærelser oc alle sine fem sind Sanctus Bernardus siger Hwer skal elske gud aff alt sit hierte visslige Off all sin siel sødelige. Aff alt sit sind sterckelige. T. Hoc est maximū Det er det største oc første budord i verdighed oc krafftighed Thii ath kelighed er størst oc yppersi blant alle andre dygder Det andet budord er dw skalt elske din iessn cristen lige ved dig selff Det er siger Nicolaus de lira dw skalt bede och ville at det maa gonge hannem vel baade til liff oc siel Textus Jn hiis duobus paa disse twende budord er al loffuen och profeterniss scrifft swnderet Thii at de iii. første budord sō stode i den første taffle de lyde ath man skall elske gud De andre siw som stode i den anden taffle de lyde at huer skal elske sin iessn cristen Crisostom⁹ siger den kā icke hade noget menniske som elsker gud Och han kand icke elske gudh som hader menisken. Textus Congregatis autem Der alle dhe phariseer saffnede vaare som friste vilde waar herre da sagde han till dem hwad tyckiss eder om cristo som eder loffuit vaar i den gamble low at han skulle komme och frælse verdhen hwess søn er han De sagde dauidz søn. Vor herre swarede

Nicolaus de lyra
textus
Crisostomus
crisostom⁹
Jsidorus
Bernard⁹
textus
Nicolaus de lyra
textus
crisostom⁹
textus

Dauid ps. cix. hworledisſ kallede Da dauid aff den helliandz inſkydelſe hannem ſin herre
ſigendisſ Dixit dominus dño meo. Gud fader ſagde till gud ſøn min herre
ſid hoſſ min høgre hand det vor ath han er lige mectig mz hannem i gwd-
dommen offuer alle creatur hiemmeld oc iord oc al den ting ſom til er Text⁹.
textus Donec ponã Jeg ſkal vnder trycke dine wuenner lige ſom de waare dine fo-
Nicolaus de lyra de ſkamble. Nicolaus de li ſiger at det ſkall ſke paa den yderſte dõme dag da
ſkulle alle onde mẽniſke oc iøder ſom icke vilde tro paa gud ſøn neder ſywnc-
kiſſ i den grwme helffuedisſ fordømelſe Te. Si ergo Men dauid kalder hã-
textus nem ſin herre hworledisſ kan hã da vere hanſſ ſøn Jngen aff ſãme phariſeer
kunde ſware hannem eth ord her till Thii ath de kunde icke helder ſware
ſancte ſtaffen der han talede til dem Hwor meget minde ſkulle de nw kunde
ſware vor herre ſõ er en begyndelſe oc oprindelſe til all viſdom oc naade. Te.
textus Neqz fuit auſus. Jngen torde den dag ſpørge hannem mer om noget Thii
ath de reddisſ ath de ſkulde oc ſaa offuer windisſ oc der aff beſkæmisſ aff al-
mwen offuer diſſe ord ſiger Hugo de prato at hwer ſkal førſt elſke gud offuer
Hugo de prato alting Saa ſin egen ſiel Siden ſin ieffn criſtenſſ ſiel mer en ſit æget liff San
ctus Auguſtinus ſiger det er fuldkommelig kerlighed ath hwer er redebon
Augustin⁹ til ath dø for ſin ieffn criſtenſſ ſkyldh

Et Jertegen om trofaſt kerlighz oc elſkelighed

Etrus alfõcius ſcriffuer ath der vaare twende kræmere en bo-de i egyptẽ oc den anden i eth land hed baldack de kende hwer anden all eniſte aff derisſ naffn oc røcthe Den aff baldack for en gong til egipten til den anden hand vndfick hannem kerli-ge oc tede hãnem ſtore velgerninger Der han hagde vered hoſſ hannem viii. dage bleff han ſwarlige ſiwg der kõme læge ſõ hannem hielpe ſkulde Men de kunde ingen ſiwgdom finde paa hanſſ legeme Om ſiger oplod hã ſin mening for ſamme ſin gode ven ath hã bleff ſiwg for han icke fonge kunde hanſſ pige til ſin hwſtrw der han dette hagde høſt da gaff han hannem ſamme pige mz ſtore giffter oc gaffuer Siden for han hiem och tog ſamme ſin hwſtrw mz ſig Det hende ſig om ſiger ath denne mand i egipten bleff ſaa fattig ath han hagde inthz at føde ſig aff Thii gick han baade nøgen oc ſwlten til baldack oc kom diid ſilde om afftenen Oc gick ſtrax til kircken i det ſamme kom der megen almwe løbendisſ ſom ſøgte effter en mandrabere de grebe hannem ſtrax han vor bekent ath han ſkul-de det haffue giort (en dog at han vor vſkyldig der vdi at han disſ ſnare-re kwnde fonget ende paa ſit liff oc armod de ſette hãnem hardelige i fengzel om nathen Anden dagen der de vilde aff liffue hãnem da kom hãſſ ſtalbroder wforwandisſ ath ſee oc høre hanſſ dom der han hannem ſaa och kende ath

det vor hanss ven som han gaff sin pige før mz meget gotz Da ropte hã gãdske høgt oc sagde hwi wille i døme denne wskyldige mand Jeg slo den døde i hiel De grebe hannem strax oc lode den anden løss den rette mãdrabere som skaden hagde giort stod i blanth almwen och hørde at disse ville dø for samme mord en dog de waare wskyldige. Da rørdiss han indwertiss i sin conscientzie och samwittighed Thii ropte han høgt oc sagde ingen aff disse to bedreff samme mord oc ingen anden paa iorden giorde det vden ieg all eniste Saa løsste de den anden oc grebe hannem dommerne forwndrede storlige her paa thii sedde de dem alle tre for kongen der han hagde hørd hworledissal ting forløben vor i samme sag da gaff han dem alle qwit for wdẽ al heffn oc pine denne borgere i baldack tog sin stalbroder hiem mz sig oc gaff hãnem halff delẽ aff alt sit gotz han hagde hwilked han anãmede mz stor tacknẽmelighed och for siden gladelige hiem igen til egipten

Nittẽde søndag effter hellig trefoldighedz søn.

Ep'la ad ephe.iiii.cap. Fratres. Renouami spũ.

Denne epistel screff den verdige apostel Sancte pouild till dem som bode i en stad hed ephesis och stonder hwn i det fierde capittell och lyder saa paa danske

Kere brødre och søster i skulle nw fornyess i ederss siell hw.sind.oc samwittighed oc afflegge det gamble mẽniske som er synden oc iføre eder och anãme det ny mẽniske som er cristus ihesus han er fød for vden all synd allderhelligst oc retferdeligh effter gud faderss och den verdige helliandz vilge J skulle her effter leffue i retwisshed oc sandhed mz eth helligt leffnid Ligerwiss som i icke nw waare de mẽniske som i waare førre Thii aff legger all løgn oc falske ord oc taler sãdingen till hwer anden mz hierte oc twnge Fordi ati nw ere alle lẽmer til eth legeme sõ er den hellige kircke oc vnder eth hoffuit som er cristus ihesus J mwe vel bliffue vrede paa de mẽniske som synde men i skulle icke straffe dem mz hastighed vmildelige eller forhaardelige ati synde selffue der mz Bliffue i vrede om dagen da lader icke solen biergiss offuer samme ederss vrede.men forlader hende strax Giffuer icke dieffuelen aarsage till at bo i ederss samwittighed oc siell hwo før stall han skall icke nw stiele Men hwer skall arbeyde mz sine hender det som skelligt oc sømeligt er At han kan affle sig selff sin føde. oc siden til at giffue fattige folk almisse der aff

Euã.Mat.ix. I.i.t.Ascendẽs ihũs in nauiculam

Nittende søndag

TEsten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellige ewangelista Sanctus Mattheus i sit niende capittel Och lyder hwn saa paa vort maall.

VOr herre gick i et skib oc seglede offuer til galilee land och kom til en stadh hedh Capharnaum som kalliss hanss stad Der satte de eth siwgt mennisske ned for hannem i en seng det wor halfft taget bort ath det kunde huerken røre hond eller fod eller nogen aff sine lemmer Der vor herre saa deriss store tro sagde han til samme siuge mennisske Søn tro fuldkömelige dine synder skulle dig forladiss Der vaare nogre logkøne mend som hwlle dem meget vise oc kloge i moysi low de sagde indwertiss met dem selffue Denne man bespotter han vil gøre det som gudh all eniste gøre kand och inthz mennisske Der Jhesus saa deriss tancker Sagde han till dem Hwi tencke i onth i ederss hierthe Hwilkid er lættere ath sige dine synder skulle dig forladiss Eller at sige stat op oc gack Men paa det ati skulle see oc skenbarlige vide at menniskenss søn haffuer mact paa iorden ath forlade synderne Da sagde han till den siwge Stat op oc tag din seng och gack din vey Han stod strax op oc gick helbrede hiem i sit hwss Der almwen dette iertegen saage da grwede dem storlighe De loffuede alle den hiemmelske gwd som gaff menniskenn denne frelsere Jhesum cristum

Udtydningen oc glosen her paa

DEr vor herre vor xxxi aar gammild Da for han till sin stad Capharnaū han kalliss hanss stad thi han plegde der idelige at vare oc giorde der mäge store iertegen det første han begynte at predicke oc lære Betlehem kalliss oc hanss stad thii han
textus Marci ii lod sig der føde Textus Et offerebant Der ned sette de eth mennisske for hänem Sanctus Marcus siger i sit andet capittell Ath den tiid de saage ath de ingeledis kwnde köme till wor herre paa gaden meth samme siwge mennisske faar den stor trang der wor om hannem aff den megle almwe som effter fulde hannem da vonde de samme siwge mënisske øffuerst ned aff hwset i sin seng mod vor herre her maa huer merke den store tro de hagde till hannem Der han saa deriss stercke tro Da trøstede han den sywge først som gode læge plege ath gøre sigendiss søn tro stadelighe dine synder skulle dig forladiss Deth sagde han thii han hagde fonget sin siwghe
textus faar sine synder skyld Textus Et ecce quidam De logkøne mend som der neruerendiss vaare de tenckte indwertiss mz dem selffue thi ath de icke torde sige det obëbarlige faar almuen At han ville tage sig den ære til sö gud skulle haffue fordi At ingen kand forlade mënisskë sine synder vden gud al eniste thi

sagde de at han bespottede gud i det han forlod deŋ siwge sine synder fordi de
mente oc sagde at han vaar eth purt mēniske och icke gud Textus Et cum textus
vidisset Der gwd saa deriss tancker sagde haŋ till dem Hwi tencke i ilde om
mig Det mz obenbarede haŋ At han vor sand gud i det han suarede til deriss
tancker Crisostomus siger ath ingen ved menniskenss tancker vden gudh all crisostom⁹
eniste Vor herre sagde hwad helder er det lettere at sige Dine synder skulle dig
forladiss Det er ath forlade nogen alle synder all eniste met ord Eller ath sige
stat op oc gack Det er at gøre nogen karsk oc swnd al eniste met ord ath haŋ
kan strax gonge oc gøre huad han skal Textus Ut autem sciatis J skul- textus
le vide at menniskenss søn (som han vilde sige ieg soŋ er iomfru marie søn)
Haffuer mact ath forlade mēnisken alle deriss synder her paa iorden Han sag-
de til denne siwge stat op oc tag diŋ seng mz dig Han stod strax op oc bar siŋ
seng met sig hiem i sit hwss Till tegeŋ oc videndiss byrd Ath han vor fulkō-
melige swnd oc starck Textus Videntes autem. All almwen grwede stor- textus
lige for dette iertegen Thii de saage oc viste at samme menniske vor tilforn
saa swarlige vansmectig och sywg ath han kwnde hwerken røre haand eller
fod eller nogen aff sine lēmer oc han bleff strax effter wor herriss ord saa starck
at han opstod oc bar sin seng Textus Et glorificauerunt De lofuede alle den textus
alsōmectiste gud i hiemmerige som gaff menniskeŋ dēne frelsere ihesum christū
Ower disse ord som sigiss i læsten dine synder skulle dig forladiss siger Hugo Hugo.
at hwert mēniske maa merke vor herriss store milhed som hā deler met syndi-
ge menniske Der haffue wii oc exempel aff mz sancte Peder som forswor vor
herre iii gonge oc han angrede det sideŋ oc græd der swarlige faare thii forlod
vor herre hannem det Sancta maria magdalena bedreff oc mange dødelighe
synder Huŋ gick siden ydmygelige mz anger oc ruelse oc twode vor herriss fø-
der thii forlod han hende alle sine synder Jtem røffueren paa korsset som bad
om naade han kom till paradiss deŋ samme time Thii skulle wii alle taghe
exempell aff dem och bede om gwdz naade och barmhertig ath wii mwe fon-
ge anger oc ruelse faar vaare synder oc deth ewighe liff effther døden Amen

Et iertegen om gudz milhed oc barmhertighed

Esarius scriffuer at det vor en mectig rig mand som lenge
hagde leffuit gandske ilde och øffuit sigh i mange synder En
tiidh hørde han predicke om gudz barmhertighed och milhed
som han gør mod syndighe menniske Thii fick han saa stor
anger och rwelse i sit hierte for sine synder ath han offuergaff
alt deŋ gotz oc rigdō han hagde paa iordē oc gaff sig i closter
oc bleff saa gudelig oc bønhørd mz gud ath haŋ forlod hannem alle sine syn-
der oc sagde hannem paa hwad tiid han dø skulde Nogen stwnd der effther

fick han suar koldesiwge Da sagde han sine medbrødre at han skulle dø den tredie der dag effter hwilked oc skede Der vor en qwinde i en by der hoss hun bleff da frelst aff en dieffuild som hwn wor befengder meth oc sagde sin sogne prest deth Nogen stund der effther kom sāme dieffuild i hende igen och pla-uede henne mer en han giorde før Presten manede hānem oc sagde O du swi-le aand vost dw ey vdfaren aff denne qwinde Han swarede iw wor iegh saa Presten sagde hwor vost du hā suarede i hēmenrodz closter presten sagde huad giorde du der han suarede Der laa en broder i syn dødz time thii vor der faff-nede mer en fempten twsinde dieffle som hobediss til ath fonge hanss siell thii offuer gaff ieg denne min bolig at ieg kunde vere der i blant oc se der paa iegh viste vel at denne min bolig vor oben for mig naar ieg igen kōme prestē sagde hwor gick det met samme siel Han suarede wii hagde vel fonget hende Men der vor saa mange topragene mend om hannem som læsde offuer hannem at ingen aff oss torde kōme nær hannem presten sagde huor bleff samme siel han swarede hwn sider hoss gwdz føder thii mwe i vide hwor stor wret voss ske-de Samme mand tiente oss i feretiwe aar och mer och øffuede sig i alle hon-de synder Nw tienthe han en anden herre all eniste i iii aar och han tog han-nem fra oss For hwilked de andre dieffle och iegh bleffue suarlighe vrede thii plaffwer ieg nw denne qwinde mer en iegh noghen tiidh giorde førre

Tyuende søndag effter hellig trefoldighz søn.

Epla ad ephe. v. cap. Fratres Videte qūo caute

Enne epistell screff den verdige apostell Sancte Pouild til dem som bode i en stad hed ephesis oc stonder hwn i deth fempte capittell Och lyder hwn saa paa danske

BEre brødre i skulle grandgibelighe offuer see ind-wertiss i ederss vnderstondelse oc vduertiss i ederss sind hworledis i vislige och waarlige leffue oc omgon-giss skulle i denne vaadelige verden Ati icke leffue som daarer men som vise oc fornymstige menniske Varer nw idelege och arbeyder aff eder største mact i gode gerninger ati mwe fonge den aandelige føde Go-de gerninger ære dyre thii at de icke bedriffuiss aff saa mange sam onde Thii forsømer icke ederss tiidh fordi ati haffue gode gerninger behoff saa manghe i selffue oc andre met eder gøre kunde J skulle icke vere vfornymstige men vise och vide hwad gudz vilge er ati aldeliss der effther leffue kwnde J skulle icke dricke eder drwckne aff vin eller anden drick Thii der aff fødiss siwgdom oc wkyskhed Men i skulle opfyldiss mz den helliand talendiss oc lærendiss andre och eder selffue indbyrdiss ath loffue oc tacke den alsōmectiste gud met sang oc

læsning for alle hanss welgerninger oc gaffuer sõ han eder giffuit haffuer formedelst sin benedide søn ihesum cristum Wærer hwer anden tienstactighe och ydmyge Undersaaterne mod prelaterne Oc prelaterne mod tienerne i en kelighed och Jhesu cristi rædsle som er vor frelsere A M E N

Euã.Mat.xxii. I.i.t.Loq̃batur ihũs p̃ricipibus

Hesten som læsiss i dagh i den hellighe kircke den scriffuer den hellighe ewangelista Sanctus Mattheus i sit siette capittel Och lyder hwn saa paa vort maall.

Vor herre ihesus talede till de ypperste prelater oc pharisæer som waare i iøde kircken sigendiss Hiẽmerigiss rige maa ligniss vedh en konge som giorde sin sønss brylløp Han vdsende sine swene ath kalde dem ind som bwdne waare De vilde icke kõme Siden vdsende han andre sine swene oc sagde siger dem at ieg haffuer red min kaast oc slacted mine øyen oc fwgle oc all ting er rede kommer till bryllepped Men de forsømede at kõme oc fore anderstediss bort somme till deriss byer oc iordegotz somme effter deriss købmanskaff De andre grebe hanss tienere och giorde dem stor forsmedelse oc sloge dem siden i hiell Da kongẽ dette hørde bleff han meget vred oc vdsende en stor hærr oc lod i hiel sla disse mandrabere oc op brende den stad de bode i Sidẽ sagde kongen till sine tienere Bryllepped er rede.men de som budne waare de waare icke verdige til ath kõme Thii vdgonger paa alle veye och sty oc indkalder alle de i finde kwnde till bryllepped Hanss swene ginge vd och indkallede alle som de finde kwnde baade onde och gode ath hwset bleff fwlt Kongen gick ind at see de som komne waare och fand blant dem en som icke hagde bryllepss klæder paa thii sagde han till hannem Ven hwi gickst dw her indh men dw icke hagde bryllepss klæder Han tagde Da sagde kongen til sine swene binder hender oc føder paa hannem oc kaster hãnem i det vdwertiss ewige mørck Der som er graad och tender gnidsle.mange ære kallede Faa ere de som vdwalde ære.

Udtydningen oc glosen her paa

Der wor herre wor xxxiii aar gammild Da sagde han iøde presterniss prelater och høffdinge denne forscreffne efterligning som stonder i denne hellighe læst Textus Simile. Hiẽmerigiss rige Det er den hellighe kircke som er alle cristne menniskiss samfwnd . maa ligniss vedh en konge som giorde sin sønss brylløp Deth er Gwd fader i hiemmerige han sammen

søpede mandõmen met guddommen i iomfrw mariess kyske och alder reniste liff aff huilked cristus ihesus vdgik som en brudgom der gonger deylige pryo det aff sit brude hwss Textus Et misit. Han vdsende sine swene Det vor
textus Propheterne oc Patriarckerne sõ predickede oc lærde iøderne at de skulde fuldkõmelige tro at Jhesus kõme skulle till verden at anamme mandom oc frelse
all verden Textus Et nolebant De vilde icke komme Det er de vilde icke
textus tro paa det profeterne spaat screffuit oc sagt hagde Han vdsende andre swene Det vor hanss hellige apostle som han sende i alle de stæder han komme skulle som Sanctus Lucas scriffuer i sit x cap. Han bad dem sige ath han hagde
Luce x co. beredet maaltidet Nicolaus de lyra siger at hã der met mente den hellige kir-
Nicolaus kiss sacramente oc den hellige tro oc gudz lerdom som er sielenss mad och føde
de lyra han bespiser alle cristnę mẽniske met sit hellige kød och blod som det anamme
textus for vden dødelig synd Textus Tauri mei Met hanss øpen mente han de hellige forfedre i det gamble testamente Met fwglene mente han gode hellige mend i det ny testamente Han lod dem sige at alting vor rede Det er alt deth som hør til menniskenss salighed det er nw rede kõmer til brylleps Der er til
textus den euige salighed Met ederss stadige tro oc miskundelige gerninger Textus Illi autem De forsømede at komme thii at de icke elste gud Somme ginge bort i deriss by oc gotz Det er de som acthe inthz andet en werdenss forgengelige gotz och rigdom Sõme fore effter deriss købmanskaff Der er de som forsøme gudz tieniste Och idelige besinde ath offuertencke hworledi ss de kwnde
textus bliffue rige Textus Reliqui. De andre fangede och grebe hanss tienere och giorde dem stor forsmedelse Det skede effter vor heeiss opfarelse till hiemmelss Da grebe iøderne hanss apostle och hustruge oc sloge dem sõme aff liffuede de
textus meth atskillelige plaffuer och piner Textus Rex autem. Der kongen dette hørde da bleff han vred Det skede den tiid vor herre lod den suare obenbarlige heffn komme offuer iherusalem xlii aar effter sin død Der titus oc vespasianus mz de rõmerskiss mact tuingede dem saa suarlige at de ode deriss egne
textus børn och wskellige creatur mwss oc røtter Textus Perdidit illos. Kongen lod i hiel sla disse mandrabere Det vor disse iøder som tilforn i hielsloge hanss disciple dem sloge de rõmerske i hiel oc sõme grebe de At de waare x hwndrede
Josephus. de twsinde som slagne oc grebne vaare som Josephus scriffuer Textus Et
textus ciuitatem Han lod brende deriss stad Det skede samme tiid thii at de brende da iherusalem oc den store dyrebare tempel som salomon før bygde Sidẽ sagde kongen till sine swene at brylleppet vor rede Det vor at hiẽmerige wor obet oc bered till alle cristne mẽniske formedelst Jhesu cristi suare død oc pine.men de som vaart indbudne de vaare icke verdige till at komme till det Der meth
textus menthe han iøderne som icke vilde tro paa hannem Textus Ite ergo Gonger vd paa alle veye oc sty Der met mente han til hedningerne som ingen log hagde oc inthz viste aff hanss budord at leffue effter Til dem skulle apostlene
textus gonge oc predicke oc lære den hellige cristelige tro som de och giorde Textus. Et quoscũqz Inbiuder alle de i finde kunde til brylleppea Der vor at alle som

anamme ville den cristelige tro de skulle bliffue salige och kõme till hiẽmerige
De ginge vd Det vor aff iøde land oc til hedningene De kallede till hobe alle
som de finde kvonde Det vor alle hedninge oc syndige menniske som ville gø=
te plict oc bod for deriss synder Bryllepper bleff opfylt Nicolaus de lyra siger Nicolaus
Ath det er ath den hellige tro bleff vdspred oc lærd offuer all verden Textus. de lyra
Intrauit rex Kongen kom ath se dem som komne vaare Det sker naar han textus
kommer paa den yderste strenge dom Oc seer der nogen side som icke haffuer
bryllepss klæder paa deth er nogen som haffuer troen vden kerlighed Da siger
han Ven Han kalder hannem ven fordi han skapte menniskenss nature effter
sit eget ansict siger Nicolaus de gorra Han siger hwi gickst du her ind vden Nicolaus
bryllepss kleder det er gode gerninger Sanctus Jeronimus siger ath de x vor de gorra.
herriss budord de ere bryllepss klæder som alle skulle haffue oc de inde holdiss i Jeronimꝰ.
disse twende at huer skall elske gwd oc sin ieffn cristen Textus Obmutuit textus
Han tagde oc suarede inthz Nicolaꝰ de ly siger At menniskeni tiger paa den Nicolaus
yderste domme dag oc suarer inthz thii hanss egen conscientz oc samwittighed de lyra
straffer huer induertiss saa suarlige ath han bliffuer aldeliss dwme Textus. textus
Tunc dixit rex Kongen sagde till tienerne Det er gud siger till englene som
skulle gøre retwished binder hender oc føder paa hannem Det er at menniskeni
kan da ingen god gerning gøre oc ey helder forwerffue naade eller kõme til sa=
lighed Kaster hãnem ned i det vduertiss mørk det kaldiss saa for der er ewin=
deligt mørck oc inthz hob til gudz miskundhed eller naade som Beda siger J Beda
helffwede er ingen mindskelse paa pinen och ingen kand frelsiss deden Der er
swck grad tender gnidsle som Sancte hanss scriffuer i sit xxiiii capittell Ath Johannis
de kastiss aff det alder koldeste vand sne och froest i den gloende heluediss ildh xxiiii ca.
At sãme ild er euig der om scriffuer Esaias i sit siste capittel sigendiss Jgnis Esaie vlti.
eorũ non extinguetur Helffuediss ild skall aldrig vdslyckiss Sanctus Gre= gregorius.
gorius siger At ingen kan optencke nogen pine eller plaffue at hwn ey findiss
i heluede textus Multi sunt vocati Mãge ere kallede Det er til den hellige textus
cristelige tro Men faa ere vdualde Det er til den ewindelige glede oc salighed

Et Jertegen om helffuediss atskillelige pine

VJ læse ath det wor to stalbrødre de loffuede hwer anden ath
hwilken først døde aff dem han skulle igen kõme inden xv 15
dage effter sin død om det vaare mweligt oc sige den anden
huad skickelse hã vaare vdi Den først døde obenbarede sig
en nat faar den anden i alsom græseligste skickelse oc sagde
O min ven dw skalt vide ath ieg er ewindelighe fordømet
faar min høfferdighed oc wkyskhed skyld Mine hender ere bundne paa mig
i helffuediss pine saa ære de och paa alle andre som fortørne gud i hiemmerige

mz deriss tagelse i det de tage vhøffueskelige oc wbluelige paa dem selff eller
paa andre menniske her i verden mine føder ere bwndne. saa ere de oc paa alle
andre som brwgede deriss føder til dātzen springen oc høfferdig gong eller gin-
ge mz dem til nogen den sted som de bedreffue synder paa Thii forbande wii
alle sāmen ware hender sigendiss ve vorder eder ewindelige ath i haffue skild
oss ved hiēmerigiss glede formedelst ederss syndige tagelse Sammediss bande
wii fødene sigendiss forbannede vere i til ewig tiid som bare vare legeme till
nogen den sted som wii syndede paa Ath wii nw der faare lide skwlle denne
grwme heluediss pine som aldrig fonger ende Siden bāde wii waare øgen si-
gendiss Ve vorde eder som aldrig nogen tiid græde for waare synder. men i
vaare altiid redebon til at see vbluelige paa verdenss forfengelighed thii skulle
i nw ewindelige græde i denne grwme pine Siden bāde wii wore hierte sigen
diss Ve worde eder som glæddiss aff høfferdighed. wkyskhed. druckēskaff rig-
dom. visdom. fornymstighed. velde. mact. awind. nidskaff eller aff nogn anden
dødelig synd Thii ati skulle nw sørge der faare ewindelige Sidē bande wii
alle waare lemmer hwer fra anden mz hwilke wii nogen tiid syndet haffue
Tencker her paa som nw leffue oc twinger ederss lemmer i gudz tieniste at det
icke saa gonger eder naar i dø der mz forswand sielen for hannem

Den xxii søndag effter hellig trefoldighz søn.

Epla ad pilip. i. cap. Fratres Cōfidimus i dño.

Denne epistel screff den verdige apostel Stē Pouild til
dem sō bode i en stad hed philippis oc stonder hwn i det
første capittel och lyder sad paa danske

BEre brødre wii tro stadelige paa vor herre ihesum
cristuz at han fwldkōmer det han haffuer begynt
i ederss hierte och vnderstondelser mz et gaat dygdeligt
leffnid mz hellige oc frwctsommelige gerninger til ederss
dødz time at ederss siele kōme for hanss strenge dom Det er mig tilbørligt oc re-
twist at ieg saadan mening oc tancke haffue skal paa alliss ederss vegne Thii
ieg haffuer eder keer aff alt mit hierte i mit fengsel oc boyer som ieg er bwnden
vdi For ieg beskermer oc stadfester dē cristelige tro mz sande bewisninger Jeg
tencker altiid paa eder ati skulle være del actige mz mig i den aandelige glæ-
de oc hwgswalelse som ieg haffuer her i verden aff gud oc siden fōge skal i hiē-
merigiss rige euindelige Gud er mit vidēde hwor inderlige ieg begærer ati alle
mwe bliffue stadige i vor herriss ihesu cristi kerlighed Oc det beder ieg ydmy-
gelige aff gud at ederss kerlighed maa daglige formeriss mz all visdom oc for-
nymstighed ati mwe mercke oc besinde de ting som bæst oc nyttieligstære ati

Epl'a ad Ephe. Frẽs Confortamini in dño

DEnne epistel screff Sancte pouild til de gode cristne menniske som bode i en stad hed Ephesis oc stonder hwn i det siette capittell och lyder saa paa danske

KEre brødre tager eder en sterck och mandelig hw til aff den mact i haffue aff dẽ alsõmectiste gud oc fører eder i vor herriss voben som er dygder oc gode gerninger ati kwnde haardelighe stonde mod dieffuelenss hødzell och fare Thii vort kri oc orloff er icke mod mẽnisken ath bruge voben aff iern eller staall mod dem Men wii haffue aandeligt kri oc orloff mod de grume dieffle oc vmilde høffdinge sõ ære offuer onde mẽnskei som forsmaa den hiẽmelske gwd Oc bede til aff gwde oc dieffuelskaff och ære forblindede i syndenss mørck Anãmer fordi paa eder vor herriss aandelige voban oc verge ati kwnde mandelige stride mod dem at affuerge deriss vmilhed oc ondskaff men i ære i dẽne swigefulde verdẽ At de icke fonge mact paa nogen side at gøre eder skade paa ederss siel Werer altid rede oc giorder ederss lender mz kyskhed oc renlighz Leffuer i sandhed mz ord och gerninger Tager harnisk paa eder som kalliss retwisshed drager sko paa ederss føder ath inge vbeqwẽmelige verdenss begerelser forderffue ederss erlige gudelige leffnid Værer redebone oc snare til ath predicke obenbarlige den hellige læst i huilken vor herre bebuder den ewige fred Tager en skiold for eder som er den cristelige tro ati der mz kunde aff verge de gloende skud som dieffuelen skiuder mod eder Tager en hielm paa ederss hoffuit sõ er ret kerlighed til gud oc ederss ieffn cristẽ tager det aandelige suerd sõ er gudz ord oc lerdõ at beskerme eder mz

Euã Johãnis. iiii. c. I i t Erat quidã regulus

LEsten sõ læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostel oc euangelista Stẽ hanss i sit fierde capittell och lyder hwn saa paa wort maall

DEr vor en høffding i en stad hed Chapharnaũ hanss søn laa swarlige siwg Der han hørde ath vor herre ihesus kom aff iødeland til galileã da for han mod hannem oc bad at han vilde gonge hiem mz hãnem oc gøre hanss søn helbrede thii han wille dø Jhesus sagde til hãnem J tro icke vden i se iertegen høffdingen swarede herre gack neder før min søn dør ihesus sagde gack hiem din søn leffuer han trode paa de ord sõ ihũs hãnem sagde oc gick bort der han vor pag vegn da kõme hanss swene mod hãnem oc sagde at hanss søn leffuede oc vor karsk han spurde paa hwad tiid han fick bod de sagde i gaar da klocken slo wii Da vnderstod han ath det vor paa den samme time ath ihesus sagde till hãnem din søn leffuer Thii trode han oc alle hanss tienere paa ihesum cristũ

Udtydningen oc glosen her paa

HEr vor herre vor xxxi aar gãmild da gick han aff iøde land
til galilee land der han did kom da for en høffding mod hã-
Nicolaus de lyra — nem aff en stad hed Capharnaũ Nicolaus de lyra siger ath
han vor ingen konge som texten syness at lyde Thii der vor
ingen kõge i iøde land paa den tiid Men keyseren oc de Rö-
merske hagde til sat iiii høffdinge som skulle regere landet oc
holde dem vnder twang ath de icke skulle gøre nogen opregssning Denne høff
ding vor keyserenss embetzman offuer en fierde part aff landet som kalliss
galilee land Han hørde vor herriss gode rycthe aff de vnderlige iertegen som hã
hagde giort Thii for han mod hannem der han kom did i landet oc bad ath
han vilde gonge hiem meth sig och gøre hanss søn helbrede thii han hagde
dødtzenss tegen paa sig Vor herre swarede J tro icke vden i se iertegen Han
straffede hannem icke for han bad hannem men for han viste ath han icke
trode fuldkommelighe Høffdinghen sagde ighen herre gack neder meth migh
Thomas — før min søn dør Sanctus Thomas siger ath hanss vantro merckiss oben-
barlige thii han trode ath han kwnde gøre hannem helbrede om han kõ-
me før han døde Men han trode icke ath han kwnde opreysse hannem aff
døde Vor herre sagde til hãnem igen gack hiem gladelige thii din søn leffuer
crisostom⁹ — och er karsk oc swnd Crisostomus siger ath vor herre vilde icke gonge hiem
met hannem Men han giorde hanss søn helbrede i sin frauerelse ath alle der
aff kende skwlde hanss gwddommelige mact Oc ath han opliwsiss skwlde J
den hellige tro Der høffdinhen kom paa vegn till sit Da møtte hanss swene
hannem oc sagde ath hanss søn vor karsk och swnd Han spwrde hwad time
han fick bod De swarede hanss kolde siwge forlod hannem i gaar der kloc-
Nicolaus de lyra — ken slog wii oc han bleff strax karsk oc sterck Nicolaus de lyra siger at Dette
iertegen skede at sãme høffding som vor en hedning oc alle hanss tienere skul-
Thomas — de omwendiss oc tro paa vor herre Stũs Thomas siger at vor herre lecte icke
sønen allenisteaff sin sot men och faderen och mange flere aff deriss vantro

Eth Jertegẽ om en høffdig sõ õuende sin leffnid

Tii læse at det vor en høffding som bad sin ven som laa siwg ath han
wille sige hãnẽ inden xxx dage effter sin død huad skickelse hã vaare
vdi han kõ til hãnem ot sagde at han vor i alsõ swariste skerssildz
pine. Den andẽ spurde om ingen verdẽss pine kũde ligniss ved hãss hã swarede
vaare alle de skoffue træ oc beg tiere oc swogel oc alt ãdet sõ brẽde kãd til hobe
i en ild oc ieg vaare der mit i blãt da hagde det ingẽ lignelse ved min pine høff
dingẽ sagde sig mig huad stat ieg er vdi dẽ andẽ suarede du est i dẽ ewige for
dømelsiss stat for din høfferdighed oc karighedz skyld Der hã dette hørde da
gruede hãnẽ swarlige thii omwẽde hã sin leffnid oc fick et gaat endeligt amẽ

mwe vere renlige och pure i ederss hierter oc gerninger ati ingen fortørne aff e
derss ieffn cristen til ederss yderste dødz time Ati da ere opfwlde mz gode ret-
wise gerninger som i haffue aff ihesu cristo ati mwe bliffue verdige til at loffue
oc ere den hiemmelske gud ewindelige A M E N

Euã. Mat. xviii. c. I. i. t. d. i. d. s. pabolã hãc Sile.

Esten som læsiss i dag i den hellige kircke screff den verdighe
apostel och euangelista Sanctus Mattheus i sit attende ca-
pittel oc lyder hwn saa paa danske
VDi herre ihesus cristus sagde sine apostle oc disci-
ple denne effter lignelse hiëmerigiss rige maa ligniss
ved en konge sö vilde holde regenskaff mz sine tienere oc em-
betzmend der han begynte ath høre deriss regenskaff da kom faar hannem en
aff hanss tienere som aatte hannem .x. twsinde pund Der han inthz hagde ath
betale mz da bød hanss herre ath han skwlde selyess oc hanss hwstrue oc børn
och alt hanss gotz at han kwnde fonge sin betalinng Da fald samme tienere
paa knæ oc bad ydmygelige saa sighendiss herre haff tolmodighed mz mig ieg
skal betale dig alt det ieg er dig skyldig Herren ønckede offuer hannem oc gaff
hannem qwit oc forlod hãnem alt det han hãnem plectig vaar der säme tiene-
re vdgick fra hãnem fand han en anden aff sine stalbrødre som tiente i gaar-
de mz hãnem oc vaar hannem skyldig hundrede penninge den greb han stray
i halsen oc holt hnnnem haardelige at han hagde moxen qwald hannem oc
sagde Betale mig det dw est mig skyldig han fald paa knæ for hannem och
bad hãnem ydmygelige saa sigendiss haff tolmodighed mz mig ieg vil betale
dig alt det ieg er dig plectig den vmilde tienere vilde ingeledis giffue hãnem
lenger dag men sette hannem i fengsell saa lenge han finge betalet hãnem Der
hanss stalbrødre det saage da bleffue de meget bedrøffuede och fortørnede der
faare thii ginge de til herren oc sagde hannem det som skeet waar herren kal-
lede hannem faar sig igen och sagde O dw skalk Jeg forlod dig alt det dw
mig skyldig vost fordi dw bast mig ydmygelige. Skulde dw icke fordi sam-
meledis miskundet dig offuer din ieffnlige som ieg giorde mod dig Saa bleff
herren vred oc antworde hannem bødlene saa lenge han betalet hagde det han
vaar hannem plectig Saa skal oc min hiemmelske fader gøre ved eder vden
i ære miskundelige oc forlade eder ieffn cristen aff ederss hierte hwad han bry-
der eder emod

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxxii. aar gammild da sagde han sine apo
stle oc disciple denne efterlignelse Textus Simile est. Hiẽme
rigiss rige Det mz merkiss den hellige kircke som er alle cristne
menniskiss samfund hwn ligniss met ihesu cristo som er sand
gud och mand konge offuer alle herrer och konger Han vilde
gøre regenskaff mz sine tienere Det er han vilde vide huorle
textus diss de leffuit hagde her i verden Textus Et cum cepisset Der han begynte at
høre samme regenskaff da kom der ind som vor hannem skyldig x twsinde
Nicolaus de lyra pund Nicolaus de lira siger At det vor nogen som plectig vor at lide swar
pine faar sine vtalige synder. Da han icke hagde at betale mz Nicola⁹ de gor-
Nicolaus de gorra ra siger han kwnde icke gøre fwldest for samme synder mz sin egen mact. thii
menniskẽ kand vel selff falde i synden men han kan icke selff opstonde igen
textus Textus Jussit eum. Herren befol at selge hannem for samme gield Det er ath
hanss siell skulde piness for hanss mange synder. Han bød och hanss hwstrw
skulde selgiss Det er at hanss legeme skulde piness han befol at selge hanss børn
Det er ath hanss onde gerninger skulde affleggiss mz pine och plaffue Han bød
at alt hanss gotz skulde selgiss. Det er at siell och krop oc alt andet som er i mẽ-
textus niskenss vold det fortabiss formedelst dødelige synder Textus Procidens aũt
Swendẽ fald paa kne Det er hã bad at herren vilde vnde hãnem tiid oc stũd
til at gøre plict oc bod faar sine synder hã vilde afflegge dem mz anger oc ret
scrifftemaall Textus Misertus herren som er gud i hiemerige forbarmede sig
Crisostomus offuer hannem oc forlod hannem all sin skyld det er alle hanss synder Criso-
stomus siger at hwer maa her mercke gudz mildhed Thii der han bad om tid
textus oc stund at bedre sig paa da forlod han hannem strax alle sine synder Textus
Egressus autem Swenden gick vd fa herren Der er han fald i synden ighen.
Han fand en anden sin ieffn cristen som eyde hãnem hwndrede penninge Det
er en som hagde føge fortørned hannem tilforn Han greb hãnem strax i halsen
Nicolaus de lyra och vilde qwald hannem Nicolaus de lyra siger at hanss vbarmhertighed .oc
grwmhed merkiss der mz at han vilde heffne sig strax offuer sin fattige ieffn
textus cristen oc icke gøre naade mz hannem som han selff fick tilforn Tex. Et proci
dens. Han fald paa knæ for hannem. thii skulde han miskwndet sig offuer hã
nem for han ydmyghedz skyld han vilde dog icke det gøre Men han kaste hã
textus nem i torn och fengzel til han fick sin betalning Text⁹. Uidentes autem. Der
hanss stalbrødre Det er gudz engle(:thii huert menniske haffuer en engild hoss
sig aff gudz forsyn som hãnem tager vaare:)dette saage da bleffue de alle be-
drøffuede. Thii ath englene sørge naar mẽniskene synde oc glædiss naar de gø
Lucas xv cap. re penitentz sõ Stũs lucas scriffuer i sit xv. capitel. De sagde herrẽ hãss vmild
hed der er de synder som hã bedreff. Herren kallede hãnem for sig Det er for sin
strenge dom som alle skulle gøre rede for deriss gerninger Han sagde til hãnem
O dw skalk ieg forlod dig alt det dw mig skyldig vost det er alt det dw hag-
de brudet mig emod mz dine sware synder Thi skulde dw oc miskundet dig
offuer din ieffn cristen der han bad dig ydmygelige textus. Et iratus domin⁹

Herren bleff vred oc antuorde hānem bødlene i helffuede sō skulle pine hānem saa lenge han finge betalet syn skyld det er ewindelige siger Nicolaus de gorra thii ingen kan der gøre fylleft for syn synd oc ey helder frelssiss deden Tex. Sic pater saa skal oc min fader gøre mod eder om i icke forlade ederss iessu christen aff ederss hierte hwad han byder eder emod thii det hielper inthz siger Haymo at forlade nogen brøde met mwnden vden han oc forlader hende meth hiertet Stūs Jeronim⁹ siger Det er bestryctendiss at forlade wii icke vor iessu cristē en føge brøde da forlader icke helder vor herre oss vaare store sinder

Nicolaus de gorra textus

Jeronim⁹ Haymo

Et iertegē om dē sō icke forlade ville fortørnelse

Vi læse ath det vor er fribaaren mād som hagde en søn huilken erlige oc gwdelige leffuede och øffuede sig i mange gode gerninger mz faste vect almisser oc for til māge hellige steder at forhuerffue affløsning aff sine synder han beskermede fattige viduer oc encker och faderløse børn fra wreth och offuer wold aff all sin mact Om siger bleff han swarlige siug da bleff hanss fader meget bedrøffuit fordi han hagde hānem meget kær for sit gode leffnid skyld Thii bad han hannem ath han vilde snarlige effter sin død sige hannem huad skickelse han waare vdi Vor herre tillod at saa skede andre mēniske til exempel oc rædsle sō icke ville offuer giffue aff deriss hierte den vrede oc awind de haffue till deriss iessu christen Sønen kom igen och sagde fader beder icke mere faar mig thii ieg er ewindelige fordømit Och min pine er saa stor at vaare her saa mange tunger som der er stierner paa hīmelen da kunde de icke vdtrycke eller sige henniss swarhed Faderen sagde huorlediss kōmer det til Men dw leffuede saa gudelige dw vost altiid kysk eddrw oc rettferdig Dw huerken doblede eller swor Dw fastede oc lesde oc øffuede dig i alle gode gerninger Sønen swarede Det er sanden i sige Jeg er en nw iomfrw ieg tog aldrig gotz eller penninge fra nogen i mine dage meth wrette Jeg huercken doblede eller drack Men fastede oc lesde oc øffuede mig i mange gode gerninger hwilke ieg alle skāmelige fortabede faar det had oc awind ieg hagde i mit hierte til dem sō nogen tiid fortørnede mig Jeg vilde aldrig forlade det aff mit hierte om nogen brød mig emod Men ieg vilde altiid heffne det om ieg kunde Oc for den eniste synd forkaste ieg al min verdskyld aff gwd oc skal nw brende i den grwme heluediss ild och pine for vden endhe *si cordis infelix es.*

Den xxiii søndag effter hellig trefoldighedz søn

Epl'a ad phili.iii c Fratres Imitatores mei esto

Denne epistel screff den verdige apostel Sancte pouild til dem sō bode i en stad hed philippiss och lyder hun saa paa danske

Kere brødre effter følger mig och giffuer act paa dem som leffue effter som wii tilforn haffue vnder wist eder baade meth ord och gerninger sammelediss meth scrifft som i

mwe haffue hoss eder De ere mange som gonge den vrange vey twert mod deriss salighed som ieg sagde eder sist personlige Nw siger ieg det grædendiss ath de ere ihesu cristi fiende oc hanss hellige korssis och sware dødz wuenner mod den hellige cristellige tro baade mz ord oc gerninger deriss endeligt er dē ewige død De elske deriss bwg faar deriss gwd Thii skall al deriss ære och legemelighe løste som de haffue her i verden endiss paa det siste meth ewindelig skendzell och bedrøffuelse fordi ath de inthz andet ville vide eller besinde vden verdenss forfengelighed Men det leffnid som wii leffue effter her paa iorden Det er i hiemmelen oc deden venthe wii oc formode ihesum cristum vor frelsere Ath han skal komme paa den yderste domme dag at forklare oc faarny vore legeme effrer det skin oc ære som han haffuer paa sit eget ærefwlde legeme meth den samme mact som han er mectig och veldig til ath skicke alle creatur effter sin mact oc vilge Mine alsom keriste brødre Jeg begerer at see och omgongiss mz eder her paa iorden oc siden i den ewindelighe glæde i ære aarsage till min ære oc glæde i hiēmelen thii ati ere opliwsde i den hellige cristelige tro aff min predicken och scriffuelse Jeg beder ati stonde mandelighe mod denne verdenss modgong oc tro fulkōmelige paa den alsōmectiste gwd Jeg beder oc kerlige de twende erligge qwindfolk eustochiam oc sinticem ath de haffue det sāme hob til gud i hiēmerige oc stōde haardelige mod legemenss skrøbelighed oc verdenss forfengelighed Jeg beder oc dig germane min kære stalbroder ath dw styrcker oc hielper disse gwdelige oc dygdelige qwindfolk (Som waare mig och Clemend och andre flere mine metbrødre hwess naffn som screffne ere i den ewighe liffuiss bog) velwillige och behielpelige til vor legemelige føde der ieg och de predickede och lærde den hellige cristelige tro

Euā. Matt. xiii. cap. L. i. t. Abeuntes Pharisei

Esten som læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den verdige apostel oc euangelista Sanctus matthe⁹ i sit trettende capittell oc lyder hwn saa paa vort maall

EN tiid ginge phariseerne til hobe vd fra Vor herre och giorde eth hēmeligt raad hworlediss de kwnde fonghe aarsage till ath gribe hannem i sine ord de sende till hannem twende deriss disciple met nogre aff kong herodiss swene oc giorde eth spørssmaall till hannem saa lidendiss Mestere wii vide at dw est sander oc dw lærer andre ret gudz budord oc vilge i sandhed Dw acther ingen ting men dw siger sandiugen och spar ingen persone hwercken rig eller fattig Thii bede wii dig at dw siger oss om det er tilbørligt ath wii giffue keyseren penninghe eller ey der Vor herre ihesus fornam deriss skalkhed da sagde han O i øffuen skalke hwi friste i mig Lader mig see en aff de pēninge sō i plege aarlige at giffue til skat De finge hannem en penning Jhesus sagde til dem hwess billede och naffn er det sō her paa stemplet er de swarede keyserenss han sagde til dem giffuer fordi keyseren det hannem bør ath haffue. och gud det som hannem bør

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxxiii aar gāmild da sagde han en effterlig
ning Om en en rig mand som plantede en vin gaard och Matt.xii
lod bynder hannem paa leye som siden sloge hanss tienere och
søn i hiel Crisostomus siger at iøde høffdinge oc phariseerne Crisosto
de merckte ath han mente dem der mz Thii ginge de vd fra mus
hannem oc raaddiss hiēmelige till hobe hworlediss de kwnde
gribe hannem i sine ord Fordi ath de icke kunde gribe hannem meth nogen
ond gerning Textus Et mittunt ei. De vdsende deriss swene meth keyserenss textus
som fremēde waare paa det at han diss rwndere tale skulde for dem men han
icke kende dem en han skulde ellerss giort siger Nicolaus de lyra Sāme hero Nicolaus
diss swene vaare oc vdsende paa det ath hagde han naaget taled mod keyse- de lyra
ren da skulde de strax grebet och pinet hannem der faare paa hanss legeme
Thii ginge de falskelige til hannem sigendiss meth smigrende ord Textus textus
Magister) Mestere wii vide ath dw est sand baade i ord och gerninger Och
dw kender alle ret gudz sandhedz vey. Dw siger sandingen oc rædiss for ingen
hwercken mectig eller fattig Sig oss om det er sømeligt at wii giffue keyse-
ren penninghe eller ey Tex Cognita aūt. Der ihesus cristus merckte deriss textus
skalkhed sagde han O i øgne skalke hwi friste i mig Som han wilde sige
i spørghe icke her om fordi ati wille vide sandinghen men ati skwnde gribe
mig i mine ord Han sagde viser mig en aff de penninghe som i plæge ath
giffue till aarlig skat De lode hannem see en penning Nicolaus de lyra siger Nicolaus
At hwer penning som de gaffue til aarlig skat vaar saa god som x almindi- de lyra
ghe penninge Textus Et ait illis Han spurde hwess billede det vor som stod textus
paa hannem och hwess naffn de sagde keyserenss han swarede Giffuer keyse-
ren det hannem till hører och gwd det hannem bør Det vor ath de skwlde
giffue keyseren den skat de pleyde ath giffue hannem i det de bekende ath de
waare vnder hannem Och de skwlde giffue gwd deriss tiende och offer som
dem bwrde ath giffue hannem i Det han vor deriss skabere och frelsere och
hagde giffuit dem alt det de hagde paa iorden baadhe gotz och penninghe

Et iertegen om to borgere aff kolne som finge deriss penninghe meth et meneder och løgner

Esariꝰ scriffuer at der vor to borgere i Colne sō scrifftede faar
deriss sogne prest ath de kunde icke vinde penninge eller selge
deriss gotz oc vare Uden de løge. och swore der paa Presten
sagde i skwlde ingelediss suerge naar i selge ederss gotz thi
vor herre haffuer det selff forbudet J skulle icke helder liwge
oc sige det bedre en det er de swarede wii kunde icke ellerss vin

de penninge der paa han sagde lyder mit raad oc loffuer edert gotz retferdelige som i det giffue ville oc suerger inthz oc liwger ey helder i skulle se ath det skal gonge eder vell i alle maade De loffuede at de det holde vilde eth aar i gēnem paa en forsøgelse Dieffuelen som altiid hader mēniskenss salighed han behindrede at ingen købte aff dem ath de bleffue arme de ginge til presten igen och sagde dit raad vaar oss meget skadeligt thii ath almwen er vand fra oss som pleyde at køpsla met oss Wii kunde inthz selge vden wii suerge som wii giorde før Presten suarede gruer inthz det er icke vden dieffuelenss fristelse oc had sō eder bedrage vil holder de raad fuldkōmelige i ederss hierte sō ieg eder lærde och lader ingen armod eller modgong drage eder der fra da skal vor herre giffue sin velsignelse offuer eder De loffuede ath de det holde vilde saa lenge de leffuede. en dog at de skulde bliue saa fattige der offuer at de skulde bede deriss brød Stray der effter omwende vor herre alt dieffuelenss findskaff oc had fra dem oc gaff sin velsignelse offuer dem ath alle købte aff dem och de bleffue saa rige paa en stacked tiid ath dem selffue mest faarwndrede der paa Thii ginge de til presten igen och tackede hannem ath de formedelst hanss gode raad frelste vaare off deriss synder och at de vondet hagde stor rigdom der till meth

Den xxiiii søndag effter hellig trefoldighedz

Epl'a ad collo.i.c. Fratres Nō cessamus p̄ vobis

Denne epistell screff den verdighe apostel Sancte Pouild till noget folk som kalledis collocenses och bode i eth land heder frigia och stonder hwn i det første capittell och lyder saa paa danske

BRere brødre wii bede altiid inderlighe faar eder baade meth hierte och twnghe ati mwe opfyldiss meth den helliand och retteligh vnderstonde hvad gudz vilghe er och vide hwad i skulle gøre och lade Ati mwe vorde saa vise ati vide hworledis i skulle haffue eder i dygdelige gerninger ati mwe fonge den høgtideligh och aandeligh visdom till ath se och beskwde de ærefulde ting som ere offuer naturen i hiemmelen . Ati mwe tacknēmelighe gonge gennem denne verden meth renlighe tancker och retwise gerninger Ati meth dem mwe teckiss den alsommectiste gud och de mwe bliffue

eder fructsömelige och nyttelige Ati mwe daglige met oc met lære ath forstonde den hellig trefoldighedz guddom ati mwe stadfestiss i all dygd ære oc kraffighed effter den mact i haffue aff ihesu cristo som er gud faderss lywss oc klarehed Ati meth glæde oc tolmodighed lide mwe denne verdenss modgong oc genwordighed Oc bliffue i det stadige hob som i haffue til det ewige liff Tacker gud fader i hiemmerige som giorde oss bequēmelige och verdige til ath haffue ewig omgengelse effter vor legemelige død met alle hanss benedide helgen i det ærefulde klare oc skinnende hiemmerigiss rige Han tog oss aff det grumme oc forderffuelige mørck oc indsette oss i hanss alsom kæriste oc eniste sønss ihesu cristi rige oc glæde huilken oss frelste oc gaff oss vaare synderss forladelse Amen

Euā. Matt. ix ca. I.i.t. Loquēte ihū ad turbas

Esten som læsiss i dag i den hellige kircke den scriffuer den hellige apostell och euangelista Sanctus mattheus i sit niende capittel oc lyder hwn saa paa vort maall

En tiid vor herre ihesus cristus hagde nogre ord til almwen Da gick en høffding til hānem oc sagde Herre min daather er nw død Jeg beder dig kom och læg din haand paa hende da fonger hwn liff igen Jhesus stod op och fulde hannem och hanss disciple meth Der vaar en qwinde sō hagde hafft blot sot i xii aar hwn gick bag vor herre oc tog nederst paa hanss kiortel oc sagde induertiss mz sig selff kand ieg kōme saa ner at ieg kan tage eller røre hanss kiortel da bliffuer ieg helbrede Jhesus vende sig om der han hende saa sagde han Daather tro fuldkōmelige thii ath din tro giorde dig helbrede Hwn bleff strax karsk i den sāme time Der ihesus kom i høffdingenss hwss oc saa basunere sō mz ynckelig grædelig liwd skulde komme almuen till at sucke oc græde for den døde iomfrw effter deriss sed wane Da sagde hā til almwen gōger bort pigen er icke død men hun soffuer De giorde spaat oc spe aff hānem Der almuen vaar vd dreffuen aff hwset da gick vaar herre ind och tog om pigenss hand och sagde dw pige stat op Hwn stod strax op aff døde oc det iertegen bleff berygted och sagt offuer alt det land

Udtydningen oc glosen her paa

Er vor herre vor xxxi aar gāmild da talede han en tiid til almwen da kō der en høffding det sigiss icke her i texten hwo han vor eller hwad han hed men Sctūs Marcus scriffuer om hannem i sit v capittell oc Sanctus Lucas i sit viii. capittell oc sige at han vor i høffding i iøde templen oc hed iayrus Han fald ydmygelige paa knæ for vor herre oc giorde hā

textus nem stor reuerentz oc ære sigendiss. Textus Domine herre min daater er nw
Lucas vii død Verdiss til at gonge hiem mz mig oc legge din hand paa hende da fonger
capittulo hwn liff igen Sanctus Lucas scriffuer i forneffnde sit viii. capittell at hwn
vor icke død der faderen gick fra hende Men hanss swene komme effter han-
nem oc sagde din daather er død det gørss icke nw behoff at dw vmager den-
ne mestere hiem met dig. Det sagde de thii at de trode vel at hã kunde hwlpet
henne i sin siwgdom oc giort henne karsk men de trode icke at han kwnde op
textus reyse henne aff døde igen Textus Et surgens Jhesus stod op oc fulde hãnem
ac hanss discipler ginge mz hannem. Der kom en qwinde paa vegn som hagde
hafft blodsot i xii samfelde aar Sanctus Lucas siger at hwn hagde da vd
Nicolaus giffuit for læge løn alt det hwn hagde saa hwn vor fattig men det halp hẽne
de gorra inthz Thii gick hwn bag till vor herre oc tog nederst paa hanss kiortel. Nico
laus de gorra siger at hwn holt sig wverdig til at tage paa hanss føder eller
Marcus anden stedz paa hanss legeme eller kleder Sctũs Marcus siger at hwn icke
helder kunde vel kõme faare til vor herre faar den store trang som vor om hã-
nem aff den store almwe sõ hãnem fuldi hwn tenckte i sit hierte mz en stadig
lucas viii. tro kan ieg tage paa hanss kleder da bliffuer ieg karsk Sanctus Lucas siger
cap. Det vor en sterck tro aff en qwinde at hwn trode at ihesu cristi klæder hagde
textus saa stor mact oc dygd at hwn bleffue swnd om hwn toge paa dem Textꝰ At
ihesus Jhesus vende sig om til hende oc sagde Daater tro stadelige thii din
tro giorde dig helbrede Han sagde icke ieg giorde dig helbrede paa det ath han
vilde giffue alle got exempel at sly loff oc priss naar de gøre nogen god gerning
textus Men han loffuede den hellige tro i Det hã sagde din tro giorde dig swnd T
Et cum venisset. Der ihesus kom i høffdingenss hwss Oc saa der baswnere sõ
effter deriss sedwane skulle kõme almwen til at græde for liget mz grædelig oc
saargelig riwd oc hã hørde almwen swcke oc hyle. Da bad han dem gonge vd
Lucas Sanctus Lucas siger at han oc bad at de icke skulde græde Der mz gaff han
oss exempel at wii icke skulle græde naar nogen dør serdeliss om det er et gaat
menniske eller vskyldigt barn thii naar de dø her aff verden da leffue de meth
Jsidorus gud som Jsidorus scriffuer de summo bono libro xv. Jlli plorãdi sunt in mor
libro xv. te Dem skal man begræde naar de dø som kõme til helffuediss effter dette liff
textus Men dem som kõme til hiẽmerige skal ingen begræde Tex. Nõ est mortua
Jhesus sagde pigen er icke død men hwn soffuer Det sagde han siger Nicolaꝰ
de lira thii han kunde saa lettelige op reyse hende aff døde som nogen kan op
vecke et menniske aff søffne De giorde spaat oc spe aff hannem der han sagde
at hwn soff. Han led det tolmodige oc bleff icke vred oc ey helder straffede dem
der faare Men han bad driffue dem vdh aff hwset thii at de vaare wuerdige
til at see dette iertegen faar deriss vantro skyld Der de vore vdreffne siger Sã-
marci v. c. ctus marcus i sit v. capittell Da gick han ind til pigen oc tog hendiss fader oc
moder stẽ peder stẽ ip oc stẽ hanss met sig ath de sknlde vere vidne til sãme ier-
tegen Saa tog han om hendiss hond oc sagde pige stat op aff døde hwn stod
strax op oc gick Jhesus bad at de skulle giffue hende mad til tegen ath hwn

vor aldeliss karsk Han forbød henniss faareldre at de skulde sige dette iertegen for nogen der paa forwndrede oc grwede dem storlige han giorde det faar yd-mygheds skylds siger Sãctus Lucas i sit viii. capittell Men der gick allige-nel røcte der aff offuer alt det land och alle forundrede paa dette iertegen Luce viii c

Et iertegen om en riddere sõ laa i sin dødz time

CEsarius scriffuer at en tiid som en god gwdelig oc gudfryctelig riddere laa ene i sin yderste dødz time da kõ der en diffuel oc stod hoss hanss føder som skapt vor som en abe och hagde twø horn som en gedebwck Der ridderen hannem saa forferede han sig oc sagde hwo est du hwad vilt du her dw grwmme bæst Han swarede ieg er en dieffuild oc kom ath tage din siel Ridderen swarede Gack bort dw fwle aand. thii ieg befalede den alsommectiste gud min siel nw i sted der ieg anãmede hanss verdige legeme till min siste spisning dieffuelen swarede Walter vilt dw sige mig tieniste da vil ieg gøre dig karsk oc swnd oc gøre dig rigere en nogen i din slect er eller væred haffuer Han swarede hwor uilde dw fonge saadan rigdom den anden sagde her ligger vtaligd guld oc penninge oc andet liggende fæ begraffne hart hoss din gaard det vil ieg vise dig Riddere͂ sagde sig mig hwor Greffue vilhiemss siel er som nylige døde den anden swarede vaare det største bierg som er i verden der som hanss siell er da skulde det smelte i eth øffue blick aff den swære hede som der er saa lo han skogrendiss oc sagde det er hannem dog sõ eth lwncked bad Men effter den strenge domme dag da skal han fonge sin rette løn faar sine gerninger Ridderen spurde om en anden sin ven hã sagde hã vaar i skerss ild vdi xxi aar Men en. en øget qwinde oc en skaldet mand de finge hannem veldelige fra oss den en øgede qwinde det vaar hanss hwstrw som græd det ene øge vd for hannem Den skallede vaar hanss søn som gaff sig i kloster och bad gwdelige faar hanss siel Riddere͂ sagde hweden komst dw nw han swarede ieg oc mine stalbrødre wii komme fra den abbedisse som nw døde Riddere͂ sagde vaare i mange der. Han swarede wii vaare flere en der er løff paa den største skow i verden er Riddere͂ sagde finge i der noget Han sagde ney. hwn vaar for meget gudelig oc der kõ michil offuer engild oc dreff oss fra hende mz et gloende swerd Ridderen spurde om han vor hoss den abbet der døde han suarede wii vore saa mange dieffle der som der er sandz korn i haffuit men wii finge inthz aff hannem thii munckene stode och gryntede om hãnem som sultne swin Ridderen sagde huorlediss torde dw dierffniss till ath være hoss den gudelige mand han suarede hwi saa icke Jeg sad och paa kaarsset der vor herre døde der merh forswand hasteligthe han faar hannem

Den xxv søndag effter hellig trefolghz søn.

Lectio Jheremie prophete Ecce dies veniunt

Isse ord scriffuer den hellige propheta Jeremias i sit xxiii capittell om vor herriss Jhesu cristi tilkommelse till verden och loffuer han hannem for sin mact vissdom retwisshed barmhertighed och kerlighed han haffuer mod syndige menniske

Den alsommettiste hiemmelske gud sagde De daghe skulle komme i hwilke ieg skal ophøffue eth barn sō er en retwiss persone aff Dauidz slecth han er den rette konge aff nature han skal regnere. Han er viss och klog offuer alle creatur han skall giffue skelligh och retwiss dom baade offuer onde och gode Aff hanss tilkommelse och neruerelle skulle alle gudfryctige menniske baade aandelige oc verdelige bliffue ewindelige salige och were trygge och rolige i den hellige cristelige tro Dette er hanss tilbørlige naffn som alle skulle kalde hannem Waar retwise och milde herre vor skinnende oc wbegribelige gud Naar retwishedzenss sool cristus ihesus oprinder och skin offuer menniskēn da kommer den gledelige och løstelige dag de skulle icke da sige loffuit være gud som oss frelste aff egypten och ledde oss meth moysen wskadde gēnem det røde haff Men de skulle sige velsigned och benedidet vere den leffuende megtige och ærefnlde gud ewindelighe som oss frelste aff dieffuelenss vold oc bedrauelse Och saffnede oss och alle slecter till hobe vnder den hellige cristelige tro Aff alle fire parter i verden som er øster och vester. synder och nør. Disse forneffnde ord sagde den alsommectiste gud selff som er engle konge i hiemmerigiss righe

En hellige læst som læsiss i dag paa søndagenss vegne hwn stonder her faare i bogen folio xcviii medfaste søndag meth sin vdtydning oc iertegen Thii gørss det icke behoff ath scriffue hende nw her igen

Et disse v brødh och to fiske som nw taless om i denne hellige læst Mwe wii vnderstonde siw honde ting som oss skal draghe fra denne verdens elskelighed och kersighed

Først skulle wii besinde at verdenss elskelighed gør mēniskēn til gudz wven Thii at ingen kād haffue verden oc vor herre kær till lige thii siger Sctūs iacob[9] i sit iiii
Jacobi iiii cap. capitel Amicicia hui[9] mundi inimica est deo Denne verdenss elskeligtighed er gud wtacknēmelig Hwo som vil haffue verden til ven han bliffuer gudz
Johannis ii cap. wven Thii siger Sancte hanss i sin første bog i det andet ca. Nolite diligere mundum &c J skulle icke elske verden och icke helder det i verden er Thii ath Gud faderss kerlighed er icke i det mēniske som elsker verden Sanct[9] Gregorius siger lær at forsmaa verden at dw kāt elske gwd I. Anden maade

skulle wii besinde ath verden er fuld mz atskillelige snaret oc bond mz hwilke menniskeη bindiss Thii bag oss er snarer det er den hugkömelse och løst wii haffue aff vore synder som wii bedreffuit haffue Naar dw fonger nogeη løst eller glæde aff de synder som du haffuer før giort da skalt du fuldkömelige vide ath det er dieffuelenss snare met huilken han vil fange dig Som Sanctus Augustinus oc siger ~~Nullum scelus deo tam abhominabile est~~ &c. Der er ingen synd saa vederstyggelig for gud som ath glædiss oc løstiss aff de synder hā før bedreffuit haffuer De snarer som er faare oss det er den hu oc vilge sō wii haffue til at bedriffue nogen dødelig synd met oc det er dieffuelenss snarer som haη kaster faare oss de snarer som ere offuer oss det er wskickelig fryct oc fære wii haffue for nogen ting Som er at rædiss ath han skal köme i nogen skade eller fortørne nogeη eller møste noget gotz oc rigdom Item den snare som er vnder oss det er formegen kerlighed som wii haffue til verdenss forfengelige gotz eller til venner oc slectinge hustrw oc børη eller nogen anden ting som nogeη elsker mere eη gud thii den snare drager mange neder til heluediss fordømelse Item deη snare paa høgre sideη hoss oss det er verdenss løksalighed oc frāgong thii mange dragiss der met til heluede Item deη snare paa venstre sideη hoss oss det er verdenss modgong oc genvordighed som mange fattige folk haffue mz siwgdom oc armod Oc de ere da wtolmodige oc knurre oc mwrre mod vor herre sō me bande hannem som Sanctus Augustinus siger In afflictione mali deum detestant atqz blasphemant Onde mēniske de bande oc bespotte vor herre naar haη dem plaffuer for deriss manghe onde gerninghe och slemme leffnid augustin⁹ NB.

Tedie som oss skal drage fra denne verdenss kerlighed Det er at wii skulle besinde at verden er fuld met sorg oc bedrøffuelse oc megen anden modgong som Sanctus Job scriffuer i sit xiiii c. Homo natus de muliere Mēnesken som fødiss aff qwinde han leffuer en føge stund oc fonger megen genwordighed oc vselhed her i verden Thii kaldiss verden den grædelige dall i scrifften Det bewiser oc huert barη naar det fødiss thii det græder da faar den wselhed som det skall siden lide her i verden Sāctus Bernardus siger Tenck huor aff dw est kömen oc blwess der ved. Tenck hwor dw est oc græd. oc huort dw skalt oc grwe der ved thii siger Salomon Det er bedre ath græde her i verden en glædiss Sancte pouild scriffuer ad hebreos vltimo Non habemus hic ciuitatem manentem Vi haffue her ingen stedze bolig thii skulle wii at spørge deη bolig i hiēmerige sō varer ewindelige Sāctus Mattheus siger fordi i sit vi capittell Thesaurizate vobis thesauros in celo Sancker eder ewindeligt liggende fæ oc rigdom i hiēmelen som huercken røst eller møll forderffuer det och eη helder tyffue eller røffuere stiele eller tage det fra edher

Job xiiii c
Bernard⁹
Salomoη
paulus ad he. viii. ca.
Matthei vi cap.

Fjerde er det som skal drage oss fra verdenss kerlighed Thii all verdenss rigdom gotz oc penninge velde oc mact ere snarlige forgengelige Sāmelediss er oc mēniskenss liff ganske stacked som Stūs Job siger i sit xiiii capittell Her om taler Sanctus Jacobus i sit iiii capittell

Job xiiii c
Jacobi iiii

Que est vita nostra Hwad er vort liff vden en skum som en liden stund spniss
Wilt dw vide hwor stacked mēniskenss tiid er da spør hwor de ære som her
Jacobi iiii cap. vore nw hundrede aar siden dw skalt neppelige nogen finde oc icke helder mā
ge som leffue halffdelen deriss alder tiil ende thii siger Salomon sapiencie v.
Sapiēcie quinto ca. cap. Quid nobis profuit superbia aut diuiciarum iactātia Huad halp høffer-
dighed oss huad halp stor rigdom oc forfengelig ære oss De forsuonde alt sam-
gregorius men som en skugge her om taler Sanctus Gregorius sigendiss Momenta-
neum est quod delectat Den glæde oc velløst som mēnisken haffuer her i verden
er lige sō eth øge blick men den pine sō der effter følger hwn varer ewindelige

Empte som oss skal drage fra denne verdenss kerlighed Er ath alle
som elske verden de ære dieffuelenss tienere Thii vor herre siger selff
i den hellige læst Jngen kand tiene to herre til lige Det er gud oc ver-
Paulus ad ga i ca. den hā skall encthen elske den ene eller hade den anden stē Pouild siger ad ga
lathas i det første c Si adhuc mundo placerem Elste ieg verden da vore ieg
icke gudz tienere Det menniske som elsker verden han er dieffuelenss tienere
Er han noget rig da blwess hannem ved at tiene nogen hyrde eller kulbren-
dere men dem skæmiss icke ved ath tiene dieffuelen i heluide met dantzen och
springen høffetdighed vkyskhed druckenskaff oc andre dødelige synder oc han
hader dem alder mest igen thii han vager nat och dag och bruger al sin konst
oc mact mod dem ath han kan fonge deriss liff oc siel til den ewindelige fordø-
gregorius melse Thii siger Sanctus Gregorius Stultum est seruire diabolo Det er
daarligt at tiene dieffuelen thii han kand icke fornøgiss meth nogen tieniste
De haffue oc stundem meget større vmage oc arbeyde sō tiene dieffuelen oc ver-
ieremie x c den en de som tiene vor herre Her om scriffuer Jeremias propheta i sit x cap.
Ut inique agerent laborauerunt De arbeydede swarlige ath de kunde gøre ilde
Det maa man se paa dem som gerne ville dantze De hoppe oc springe saa len
ghe at de kunde huercken stonde eller gonge oc der met tiene de dieffuelen skul
de de gonge halff saa meget faar vor herre da mente de ath det vaare dem eth
swart arbeyde saadāne skwlle haffue det ewige arbede oc vmage effter døden
David som Dauid siger i psalteren Laborabūt ineternū De skulle arbeyde ewindelige
Men gudz tienere de skulle haffue ewindelige ro lise och salighed i hiēmerige

Jette som oss skal drage til at offuer giffue verdenss kerlighed oc ath
forsmaa hende det er at ingen som leffuer her i verden oc tiener hen-
Augustinus de kan kōme til hiēmerigr Sanctus Augustinus siger Sēper eni
mundana excluserunt homines a beata vita Verdenss forfengelige gotz haff-
gregorius uer altiid vdelyct mēnisken fra hiēmerigiss rige Sanctus Gregorius taler och
her om sigendiss Nemo potest hic gaudere cum seculo ingen kan haffue løst oc
glæde her i verden och regnere siden meth gwd i hiēmerige till ewigh tiid thii
skulle alle gudz tienere som ville være salige oc fōge siden dē ewige glæde for-
augustinus smaa denne verden aldeliss som Stūs Augustinus oss lær er gaudia mūdāa
velut venena diaboli repudiare debemus Vii skulle forsmaa verdenss glæde
ligeruiss som dieffuelenss forgifft oc fenin thii hwn forgiffuer baade liff oc siell

SJuende sō oss skal drage fra verdenss kerlighed er Ath hwn ilde søner alle sine tienere hwn lader dem inthz fōge mz dem vden et armt iorde blæde de swøbiss vdi Stūs Job siger i sit xxvii c Diues cū dormierit nihil secū aufert Naar en rig dør da tager hā inthz mz sig aff verden Stūs Bernardus siger mūdus inexorabilem cōstituit ianitorē Verden haffuer tilsat en streng portener sō icke tillader faar nogen bøn at man maa tage noget mz sig her aff verden Thii siger Job i c Nud⁹ egressus sū de vtero Je[illegible] kom nøgen til verden aff min moderss liff Oc ieg skal nøgen hæden igen

Job xxvii capi. Bernard⁹ Job i cap.

Et iertegē ō j sō offuergaff verdēss forfēgelighed

VJi læse at det hende sig en tiid at en kircke wiess skulde da opbrøde de en greffuiss graff som flyttiss skulde der saage de en græselig stor och grum padde sō bespende hāss ansict oc māge vtalige huggorme snoge oc andre verstyggelige orme sō reffue hāss legeme der hanss søn det saa besinde de han verdenss forfengelighed at alle mēniske skulle dø och fortæriss aff orme Thi gaff han offuer all verdenss rigdō oc velde och vdualde at leffue i armod at han der mz fortiene kunde hiēmerige Sōme aff hāss suene fulde hānem oc mente at de vilde omwent hānem Men de solde baade heste oc haffue oc tiente gud mz hānem i fattigdō Naar de finge nogen god almisse da bøde de hānem den først Men han bad at huer skulde æde det En tiid kōme de til en fattig by der vdualde han det armiste stræde at tygge vdi i hwilked hā inthz fick vden en hord skorpe aff et sort gāmilt brød som en fattig encke hānem gaff der han det odh oc døppede det i en skaal van som hønss drwcke aff saa bløddе hanss mwnd da græde hanss swene thii flyde han fra dem at de icke skulde omvende hānem til verden igen Siden for han til rom oc bar der kull om staden for sin føde Han scrifftede til en Cardinall oc sagde hānem sin værelse Nogen stund der effter bar han kull till hanss palatz oc bleff der siug oc lagde sig vnder en trappe paa halm oc straa der fick han sine sacramēte oc døde saa ringde alle klocker dem selffue i rom pawē forundrede der paa oc alle andre da sagde cardinalen hwo han vor oc at hanss siel for strax til hiēmerige diid at kōme oc de ath bliffue det vnde oss alle gwd fader søn oc den helliand som er en sander gwd benedidet til ewig tiid A M E N

DEn alsōmectiste gud oc alle hanss verdige helgē till loff oc ære oc enfoldige danske folk til nøtte oc salighed endiss hær nw alle episteler oc euāgelia mz deriss vdtydninger som læsiss alle søndage om aared hwilke alle mēniske bør at vide thi de bliffue salige formedelst dem som Vor herre selff siger hellige ære de som høre gudz ord oc beware dem Luce xi c Alle som danske læse kunde oc icke høre predicken de mwe nw selffue læse oc vidhe kworlediss de kōme skulle til hiēmerigiss rige Dit ath kōme det vnde oss alle den ewige gud som er velsigned for vden ende. Luce xi ca
Trykt i Pariss sancti Valentini martiriss dag Aar effter gudz byrd Twsinde femhwndrede paa det femtende

Denne [illegible]

[illegible] Kirke, hvem hende hitter och dyll hand skal [illegible]

[illegible] som et [illegible], Anno Dni

1587

Denne bog er udgiven af Christiern Pedersen, studerede længe i Paris og blef der giordt til Magister Artium, da hand kom hiem til fæderne land igien, blef hand Canik i Lund i Skaane og Erke bispens Canceler, fulgte siden Kong Christian den Anden i landflygtighed. Døde Aar 1554 i Helsingør, og er der begraven. Haver ellers udgiven 11 andre geistlige bøger, hvoraf den ~~første~~ mæste udkom Aº 1531 i Antwerpen.

Impressus ē Parisiis Anno domini M d xv
Cum preuilegio octo annorum subsequētiū

Aº 1515.

NB Meere efterretning i det adelige Jomfrue Closters Bibliotheque udi Odense! Hvor der findes at hand der ~~[illegible]~~ for der paa har studeret hos Doct. M. Luther i Wittenberg, og siden forfremmed Lutheri Lærdom i Dannemark. Død i Sielland d. 16 Jan. 1554 etc.